

sufficit ad vitam tuendam; nemám z čeho ž., non habeo, quo vitam tolerem.

žíti (žnu) metere, demetere, secare, desecare.

živél, principium; natura v plur. clementa rerum; voda jest ž. ryb pisces extra aquam vivere non possunt; metaf.: to jest jeho ž., in hac re libentissime versatur.

živitel, altor.

živitelka, altrix.

živiti, koho, alere; nutrire, pascere alqm; victum praebere alcu; ž. se, vivere n. ali (carne, piscibus); vesci alqa re; ž. se čím, victum quaerere, vitam sustinere re alqa

živnost, vitae genus; ž. selská, praedium rusticum; (obchod) mercatura, ž. každého oboru, artes quaestus omnis generis.

živnostník, negotiator.

živný, (syťý), in quo multum alimenti est, valens, firmus; ž.-á látka succus; maso jest pokrm nejživnější, plus alimenti est in carne quam in ullo alio.

živobyti, v. život; za ž.-í alqo vivo, dum vivit, vivet vixit alquis.

živočich, animal animans

živočišstvo, animalia, (animantium omnia genera).

živořiti, vitam inopem tolerare.

živost, vigor; alacritas; ž. řeči gravitas orationis; ž. místa, celebritas, frequentia.

život, vita, též anima, lux spiritus; (věk) aetas; vzhledem k jídlu a pití vietus; (vzhledem k oděvu) cultus; (břich) venter, alvus; ž. ctnostný, vita honesta, žíti virtutis perfectae perfecto munere fungi; ž. praktický, vitae usus; ž. rozjímavý, vita umbratilis; ž. společenský, vitae societas; ž. venkovský, vita rustica (proti urbana); ž. veřejný res publica; ž. darovati, parcere vitae alicui, concedere alcu. vitam; ž. prodloužiti, vitae spatium prorogare; ž. prožiti vitam peragere, transigere; ž. si vzíti mortem sibi consciscere, manus sibi inferre. žem zaplatiti, capite n. morte luere.

životní, vitalis; ž. síla, vigor; ž. stráž, custodes corporis, satellites; armati; ž. velikost, corporis magnitudo.

životopis, vita.

životopisec, vitae n. rerum alicuius scriptor.

živý, vivus, animatus, o místnostech celeber, frequens; (čilý) acer, alacer; voda, aqua viva; ž.-á vzpomínka, recordatio et memoria; na ž.-ě, vivus, superstes, býti esse, vivere; na ž.-ě ponechat, condonare alcu vitam, vitae alicui parcere; ž.-oa mocí, nullo modo, nequaquam, neutiquam, živ tě bůh, per deum immortalem.

žízeň, sitis; ž. uhasiti, sitim exorcere, depellere.

žízniti, sitire po čem alqd; cupiditate alicui rei flagrare ardere.

žíznivý, sitiens; metaf.: avídus, cupidus alicui rei.

žlab, canalis.

žloutenka, morbus arcuatus.

žluč, bilis, u zvířat fel; metaf.: ž. si vylíti na kom, effundere iram in alqm.

žlutovlasý, flavus.

žlutý, flavus; (zlatožlutý) luteus; (do červená) rufus; (do hnědá) fulsus.

žnec, messor.

žold, stipendium; (mzda) merces, edis; ž. vypláceti stipendium dare, numerare persolvere militibus.

žoldněř, mercennarius; conductivus (miles).

žrádlo, pastus, us.

žráti, něco, edere, comedere alqd; (živiti se) pasci, vesci alqa re; ž. se hořem maerore confici.

žravost, voracitas, edacitas.

žravý, edax, vorax.

župa, pagus; regio.

žvanil, homo garrulus.

žvaniti, garrire.

žvatlati, garrire.

žvatlavost, loquacitas.

žvatlavý, loquax; garrulus.

žvýkat, mandere.

SLOVNÍK

LATINSKO-ČESKÝ A ČESKO-LATINSKÝ.

KU POTŘEBĚ ŠKOLSKÉ

SESTAVILI

J. COUFAL, XAVER P. PELIKÁN A
GUSTAV ZÁBA.

SLOVNÍK LATINSKO-ČESKÝ.

SESTAVIL

XAVER B. PELIKÁN.

V PRAZE.

NAKLADATEL I. L KOBER KNIHKUPECTVÍ.

1906.

A.

A. = předjmení římské = Aulus.

a. d. = ante diem, a. Ch. n. = ante Christum natum, a. u. c. = ab urbe condita.

a, ab (**abs** jen před **te**) praep. s abl. na otázku odkud, od. 1. Ve smyslu prostorovém značí místo nebo věc, od které se co vzdaluje; ab urbe proficisci; též okolí města: a Susis; zejména u sloves: vzdalovati, hájiti, osvoboditi; značí rozhraní, od něhož něco počíná, nebo stranu, jež jest východištěm děje: a fronte, od předu; a dextro cornu, z pravého křídla, Gallia ab Sequanis, G. se strany sekvanské, ab oriente, na východě; též vzdálenost za místo, na němž děj se odehrává: ab tanto spatio, v takové dálce; 2. ve smyslu časovém značí dobu počátku: od, po; a pueris, od dětinství, ab initio hned s počátku, a cohortatione, po napomenutí; 3. příčinu děje (u slov. pass.): premi a Scythis, (u nepřechod. s význ. trp.) perire a malo, zhynouti nemocí; 4. naznačuje poměr hledíc k... , co do... laborare a re frumentaria, strádati nedostatkem spíše, tutus a morbo, jistý před nemocí; abhorrere ab aliquo, nesouhlasiti s někým; qui sunt a Platone, stoupenci Platonovi.

abacus, i, m., misník, deska počítací.

abalienatio, onis, f., zcizení.

abalienatus, 3., odpadlý.

abalinea I., zciziti, odvrátiti, aliquem ab aliquo.

Abas, antis, m., král Argivský, otec Akrisiův a děd Perseův.

abavus, i, m., předeek, prapraděd.

Abdalonimus, i, m., král Sidonský. dosazený Alexandrem Velikým.

Abdera, ae, f. též **a., orum, n.**, námoř. město v Thrakii.

Abderita, ae, nebo -tes, ae, m., obyvatel Abdery.

abdicatio, onis, f., odřeknutí se něčeho.

abdico I., zřici se, zamítnouti; a. me dictatura; a. magistratum = úřad před časem složiti.

abdico, dixi, dictum III., nedovoliti, upíratí.

abditus, 3., odlehlý, skrytý; a. valis, odlehlý úval; **-e** (adv.), tajně.

abdo, didi, ditum III., ukrýti, odstraniti; se in litteras a., pohřžiti se do knih.

abduco, duxi, ductum III., odvésti, odvrátiti; a. servos, otroky ku vzpouře svěsti.

abductus 3., odloučený.

abeo, ii, itum IV., odejiti, minouti, přejiti (změnití se) v něco; a. ab incepto, upustiti od záměru; a. magistratu, úřad složiti.

aberro I., zblouditi, cíl minouti.

abhinc, adv., odtud.

abhorreo, horruí II., děsiti se, různiti se; abhorret a mea consuetudine, není to mým zvykem, a. a pace, nepřátí míru.

abicio, ieci, iectum III., odhoditi; a. consilium, upustiti od předsevzetí, a. auctoritatem senatus, zlehčiti vážnost senátu.

abiectionis, onis, f., malomyslnost, sklíčenost.

abiectionis 3., podlý, sprostý; zoufalý; **-e** adv., malomyslně.

abiegnus 3., jedlový.

abies, etis, f., jedle, kopí, loď z jedlového dřeva.

abigo, egi, actum, III., zapuditi, násilím zahnati.

abitus, us, m., odchod, východ.
abiudico, i., odsouditi, aliquid ab aliquo, upříti.
abiungo, iunxi, iunctum III., od-
 práhnouti; odloučiti.
abiuro I., odpřísáhnouti, přísahou
 upříti.
ablegatio, onis, f., odeslání.
ablego I., vypraviti classem; vy-
 povědět, aliquem in Persas.
abluo, lui, lutum III., umýti, očistiti.
abnego I., odepříti.
abnormis 2., nepravidelný, a. sa-
 piens, neučený.
abnuo, ui, —, III., odepříti, oslyšeti
 alicui aliquid; locus abnuuit impetum,
 místo nepříhodno jest útoku.
aboleo, evi, itum II., úplně zničiti,
 zrušiti; z paměti vypuditi.
abolesco, olevi III., hynouti.
abominor I., něco míti v ošklivosti;
 quod deus abominetur, čehož Bůh
 nedej!
Aborigines um, m., dřevní národ
 lat., od něhož Římané původ svůj
 odvozovali.
abrado, si, sum III., odškrabati,
 oholiti.
abripio, ripui, reptum III., uchvá-
 titi, násilím odvléci.
abrogatio, onis f., zrušení.
abrogo I., zrušiti; a. imperium, od-
 níti vládu, a. fidem, hodnověrnost
 upírat.
abrotonum, i, n., -nus, i, m., brotan,
 boží dřevce.
abrumbo, rupi, ruptum III., od-
 trhnouti, přerušiti; a. fidem, porušiti
 věrnost, a. venas, žíly si otevřiti,
 a. vitam, život si vzíti, abrumpi
 flumine, býti zadrženu řekou.
abruptio, onis, f., roztržka.
abruptum, i, n., propast, strž, sráz,
 prorva.
abruptus 3., přervaný; příkrý.
abscedo, cessi, cessum III., ustou-
 piti, odejiti; a. ab incepto, ustoupiti
 od úmyslu.
abcessus, us, m., odstup, nepřítom-
 nost.
abscido, oldi, cisum III., useknouti,
 spem alicui a., naději zničiti, exer-
 citum in duas partes a., voj roz-
 dvojiti.

abscondo, scidi, scissum III., ode-
 rvati.
abscisio, onis, f., přerušená řeč
 před její ukončením.
abscisus 3, odřatý.
absconditus 3., skrytý, tajný.
abscondo, condi, (condidi) conditum
 III., odložit, ukliditi, schovati; a.
 locum, místo z očí ztratiti.
absens, entis 1. (part. od absum),
 nepřítomný, vzdálen; me absente,
 v mé nepřítomnosti.
absentia, ae, f., nepřítomnost.
absimilis 2., nepodobný, alicui.
absinthium, i, n., pelyněk.
absisto, stiti, —, III., odstoupiti,
 vzdáliti se; upustiti od něčeho.
absolute adv., úplně, dokonale, na-
 prosto.
absolutio, onis, f., propuštění, zpro-
 štění (viny, žaloby), odbytí, dokon-
 čení, rozloučení.
absolutus 3., naprostý, neobme-
 zený, nezávislý, dokonalý.
absolvo, solvi, solutum III., odvá-
 zati, odpoutati, osvoboditi, dokon-
 čiti (opera); a. capitis, sprostiti
 trestu smrti; a. aliquem prodicionis,
 propustiti někoho ze žaloby zrady;
 aliquid paucis a., krátce propově-
 dět.
absonus 3., nezvučný, neshodný;
 zlozvučný.
absorbeo, sorbui, —, II., vlokati,
 pohliti, vsrkati, polknouti.
absque, adv. a praep. s abl., vyjma,
 kromě, mimo, bez; dále od něčeho.
abstemius 3., strýzlivý.
abstergeo, tersi, tersum III., stírat,
 osušiti; trop. a. dolorem, zaháněti,
 odnímati bolest.
absterreo, terrui, territum III., od-
 strašiti.
abstinens 1., zdrženlivý, nezištný;
 strýdmý.
abstinentia, ae, f., zdrženlivost (od
 věcí vnějších), neúplatnost.
abstineo, tinui, —, II., zdržovati,
 zdržeti se; proelio a., od bitvy se
 zdržeti; manus a se a., nesáhnouti
 si na život.
absto, stiti, —, I., státi stranou.
abstraho, traxi, tractum III., odtáh-
 nouti, odvléci, odníti.

abstrudo, trusi, trusum III., skryti.
abstrusus 3., skrytý; homo a., člověk uzavřený.

absum, afui, afuturus; abesse, afuturum esse neb afore, býti nepřítomen, vzdálen ab (ex) urbe; longissime a., nejzáže bydleti; nemíti účastenství v něčem (a bello); neque abest suspicio, jest skoro podezření; tantum abest, ut — ut: tak mnoho chybí, aby — že; non multum (non procul) abest, quin..., neschází mnoho, že by...; nehoditi se, a. a principis persona; a periculo a., mimo nebezpečí býti; alicui (ab aliquo) a., neprospěti; iis fraternum nomen afuturum, bratrský názor že jim nepomůže (je nezachrání).

absumo, sumpsi sumptum III., odnít; zmařiti; veneno a., otrávit; fame absumi, hladem mřiti; morbo a., hynouti, peste a., morem zachvácenu býti.

absurde adv., chybně, zpozdile; non a., vtipně.

absurdus 3., sluchu nelibý, vox; nejapný, neschopný, pošetilý; nemožný.

Absyrtus, i, m., syn Aceta, krále kolchidského, bratr Medein.

abundans, antis, 1. s genit. neb abl., nadbytečný; zámožný: lapidibus a., kamenitý.

abundanter — abunde adv., hojně; rozvláčně.

abundantia, ae, f., nadbytek, hojnost.

abundo I., přetékat; splývat, aliqua re, míti všeho hojnost.

abusus, us, m., spotřeba.

abutor, usus sum III., spotřebovat, aliqua re; zneužít.

Abydeni, orum, m., obyvatelé Abyda, města v Malé Asii u Hellesponta.

ac conj. v. **atque**.

Academia, ae, f., 1. háj u Athén bohatýru Akademovi zasvěcený, v něm učil Plato a jeho stoupenci; 2. škola filosofická založená Platonem, vetus et nova.

aocalanthis = aocanthis, idis, f., stehlík.

aocanthus, i m., (rostlina) paznehtník.

Acarnania, ae, f., krajina ve středním Řecku u moře Jónského,

Acastus, i, m., syn Pelia, krále thessalského, bratr Alcéstin.

Acca Larentia, f., choť Faustulova, k jejíž počtě slavena Accalia či Larentalia.

accedo, oessi, cessum III. (ad a cedo), přistoupiti, přiblížiti se, ve válce: přitáhnouti (propius muros); ad manum a., sraziti se v boji; ad consilium a., k návrhu (radě) přistoupiti (přijmouti); a. ad causam, vzíti na se vedení pře; a. ad hastam, dražby se účastniti; ad amicitiam a., (ve svazek přátelský) v přátelství vejiti (vstoupiti); a. ad rem publicam, převzít veřejný úřad; alicui animus accessit, nabyt srdnatosti; huc accedit, quod (ut), k tomu přistupuje, že (nad to).

acceleratio, onis, f., urychlení.

accelero I. trans., urychlit, iter; intrans, pospíšiti si, chvátati.

accendo, cendi, oensum III., zapáliti, roznítiti; trop. rozohniti; ira accendi, hněvem se rozpáliti.

accenseo, censui, censum II., připočísti.

accensus, i, m., sluha úřední; záložní mužstvo z V. třídy obyvatelstva, k legiím přidělené.

acceptio, onis, f., přijetí.

acceptus 3., (accipio), vítaný, vzácný, milý; a. plebi, oblíben u lidu, a. munus (n.), příjemný dar.

accerso v. arcesso.

accessio, onis, f. (accedo), přistoupení k něčemu; rozmnožení, a. pecuniae, přírůstek peněz.

accessus, us, m. (accedo), příchod, hostium; přístup; příliv, příboj.

accido, cidi, —, III. (ad — cado) = dopadat, tela; a. contra opinionem, vypadnouti proti nadání.

accido, cidi, cisum III. (caedo), naříznouti; oslabiti, zničiti; part. accisus, zemdlený; res accisae, špatné (neblahé) poměry.

accingo, cinxi, cinctum III., opásati, ozbrojiti; se a., accingi ad (in) aliquid, chystati se k něčemu.

accio, civi, citum IV., povolati, k sobě obeslati.

accipio, cepi, ceptum (capio) III., přijímati, obdržeti; a. cladem, utrpení porážku; a. legem, zákon schváliti; male aliquem a., zle někoho uvítati; a. auribus, doslechnouti; vnímati; aliquid in contumeliam a., za potupu považovati.

accipiter, tris, m., jestřáb, krahujec.

acclamatio, onis, f., (acclamo), okřikování (řečníka na důkaz nelibosti) též však volání (na důkaz souhlasu).

acclamo I., okřikovati, pokřikovati.

accolis 2., podepřený; trop. oddaný.

acclino (ad clino) I., přichýliti; opřiti; a. se ad causam senatus.

accolivis 2., acclivus 3., znenáhla (šikmo) vystupující.

acclivitas, atis, f., sklon, svah, stráž znenáhla stoupající.

accola, ae, m. (ad—colo), soused; accolae fluvii, přítoky.

accolo, colui, cultum III., bydleti blízko něčeho, sousediti s něčím.

accommodatus 3., vhodný, způsobilý, příhodný.

accommodo I., přizpůsobiti; se a. ad aliquid, spravovati se něčím.

accredo, didi, ditum III., uvěřiti, viru přikládati.

accresco, evi, etum III., přirůstati, přibývati.

accubatio, onis, f., ležení za stolem (při jídle).

accubo I., ležeti při něčem (zvláště za stolem při jídle).

accumbo, cubui, cubitum III. (cubo), přilehnouti, ad mensam.

accumulate adv., hromadně; nadbytečně; houfně.

accumulo I., kupiti, hromaditi.

accurate adv., pečlivě, dokonale

accuratio, onis, f., pečlivost, důkladnost.

accuratus 3., důkladný.

accuro I., náležitě obstarávati.

accuro, curri (cucurri), cursum (ad—curro) III., přiběhnouti, přikvapiti; equo admisso a., tryskem přiraziti.

accursus, us, m., shon, sběh.

accusabilis 2., žalovatelný.

accusatio, onis, f., obvinění; veřejná žaloba; žalobní spis.

accusator, oris, m., žalobce.

accuso I., žalovati, obviňovati, pohnati před soud.

Ace, es, f., foinické město, pozdější Ptolemais.

acer, eris, n., javor.

acer 3., ostrý; prudký, certamen; bystrý, důvtipný; bojovný; příkrý, úhlavní, inimicus; a. populus, popudlivý lid; a. inimicitia vášnivě nepřátelství.

acerbe, adv., trpce, přísně, krutě; bolestně, aliquid ferre.

acerbitas, atis, f., trpkost (ovoce), hořkost; přísnost, krutost; nesnáze, nehoda, bída, protivenství, útrapy.

acerbo I., ztrpčiti, zhoršiti.

acerbus 3., trpký; nezralý; přísný, bezcitný; a. mors, bolestná smrt; a. vultus, zasmušilá tvář (nevlídná); nevrlý, mrzutý.

acernus 3., javorový.

acerra, ae, f., kaditelnice.

acervatim, adv. (acervo), hromadně; aliquid a. dicere, zkrátka a dobře říci, úhrnem.

acervo I., hromaditi; kupiti.

acervus, i, m., hromada, kupa; množství; a. caecus, směs, chaos.

acesco, acui, —, III. (incoh. k aceo), kysnouti, zkyseliti.

acetum, i, n. (aceo), ocet; úšklebek.

Achaei, orum, m., Achajští; **Achaia, ae, f.**, krajina v sev. Peloponnésu, od r. 146 a Chr. n. jméno celého Řecka; u Caesara Řecko, (vyjma Thessalie) jakožto provincie římské; **Achivi, Achaei**, homérští Řekové.

Achates, ae, m., soudruh Aeneův.

Achelois, idis, f., dcera Achelova; pl. sirény.

Achelous, i, m., 1. největší řeka ve střed. Řecku; 2. řeky té bůh; dle domněny starořeckého prabůh všech tekoucích vod

Acheron, ontis, m., řeka v Epiru; ř. v Bruttii; řeka v podzemí; sídlo zemřelých, podsvětí.

Acheruns, untis, m., řeka v podsvětí; podsvětí.

Achillas, ae, m., vojen. velitel Ptolemaeův, jeden z vrahů Cn. Pompeia.

Achilles, is, m., král Myrmidonů, hrdina Trojský, syn Peleův a Thetidin.

Achradina, ae, f, nejlidnatější čtvrt městská v Syrakúsách.

Acidalia, ae, f., příjímí Veneřino, od stejnojmenného pramene v Boiotii.

acidus 3. (aceo), kyselý.

acies, ei, f., ostří, hrot; bystrozrakost; zřetelnice, oko; důvtip, bystrost ducha; a. prima, secunda, tertia, šik přední, prostřední řada, šik zadní; řádná bitva, acie decernere, rozhodnou bitvu svěsti.

Acilius, ii, m., (Glabrio) vítěz nad Antiochem Velikým u Thermopyl; legát Caesarův.

acinaces, is, f., šavle (perská a medská).

acinus, i, m., **acinum, i, n.**, zrno viničné.

acipenser, eris, m., (snad) jeseter; ryba v dobách římských velice vzácná a drahá.

aclys, (aclis) ydis, f., krátké kopí.

Acoetes, is, m., kormidelník, později sluha Bakchův.

aconitum, i, n., oměj; u bás. v plur. prudký jed vůbec.

acor, oris, m., kyselost, kyselina.

acquiesco, quievi, quietum III., odpočinouti, oddechnouti si; a. somno, spáti, zemřít; in aliqua re a., v něčem útěchu nalézt; sub tutela alicuius a., pod něčí ochranou žít.

acquirō, quisivi, quisitum III. (adquaero), získávati, nabývati, přimnožovati.

Acræus, na výšinách obývající; příjímí Junonino a Juppiterovo.

Acragas, antis, m., hora s městem téhož jména na Sicilii. (Agrigentum, nyní Girgenti.)

acratophornm, i, n., nádoba na víno nesmíšené.

acriculus 3., popudlivý.

acrimonia, ae, f., ostrá chut; ráznost.

Acrisius, i, m., král v Argu, syn Abantův, otec Danain.

acriter, adv. (acer), ostře, citelně, důtklivě; horlivě, rázně.

acroama, atis, n., zábava sluchu deklamace, hudba, zpěv, šprýmy, (při hostině); též osoba, jež je prováděla, bavitel.

acroasis, is, f., přednáška.

Acroceraunia, orum, n., vysoké pohory táhnoucí se podél břehu epirského a končící nebezpečným úskalím mořským.

Acrocorinthus, i, f., tvrz (Vyšehrad) v Korinthě.

acta, ae, f., pomoří, pobřeží mořské; plur. rozkošné živobyty, in actis esse, rozkošně bydliti.

acta, orum, n., (plur., zřídka sing.) skutky; rokováni a snesení zákonná; zápisky o snesení, protokoly; denní zprávy, noviny.

Actæon, ontis, m., vnuk Kadmův, od Diany v jelena proměněný a vlastními psy roztrhaný.

Acte, es, f., přímoří; původní jméno Attiky.

actio, onis, f. (ago), hnání; jednání, činnost; a. causae, vedení pře; a. vitae, činný život; gratiarum a., díkyčinění; výkon úřední, soudní řízení, žaloba; přednášení (u herců a řečníků způsob mluvy a posuňků).

actito I., často a mnoho jednati; causas a., mnoho při vésti; tragoe-dias a., provozovati hry.

Actium ii, n, předhoří a město v Akarnanii, na zátocě ambracijské, u něhož r. 31. a. Chr. n. Oktavian zvítězil (nyní Azio).

actor, oris, m. (actio, ago), popoháněč; vykonavatel, jednatel, obstaravatel; právní zástupce; žalobník; herec.

Actorides, ae, m., Patroklos, nejvěrnější přítel Achillův, potomek Aktora, krále ve Fthii.

actuariola, ae, f., bárka, kocábka.

actuaris 3 (ago), rychle pohyblivý, obratný, lehký; naves actuariae, hončí lodi veslové.

actus, us, m., pohyb, průhon (dobytka); úkon, konání (zvl. hercovo na jevišti), dějství.

actutum adv., ihned, okamžitě.

aculeatus 3., ostnatý, žihadlem opatřený; trop. uštěpačný.

aculeus, i, m., bodec, osten; žihadlo; hrot, ostří; trop. aculei, špičky.

acumen, inis, n. (acuo), ostří, bodec; důmysl, důvtip.

acuo, ui, —, III., ostřiti, brousiti; bystřiti, mentem; podněcovati, síliti.

acus, us, f., jehla; a. magnetica; vlásenka; acu (rem) tetigisti, uhodl jsi.

acute, adv., ostře; důvtipně; a. cogitatum, duchaplná myšlenka.

acutus 3., nabroušený, ostrý, břitký, špičatý; pronikavý, vox; prudký, morbus; důvtipný, důmyslný; a. ad fraudem, k úskokům obmyslný.

acutulus, 3., dosti vtipný, bystrý.

ad praep. s akk. značíměr k otázce kam? 1. v prostoru, pohyb: k, ke, ku, ad suos; u měst: do okolí, ad Genavam; o směru: ku, na, proti, vergit ad meridiem, čelí na jih; ve smyslu nepřátelském; proti, na, ad hostem, směrem k nepříteli; blízkost: u, při, blíže, ad silvas, u lesů. 2. čas: přibližně: k, na, ad vesperum, k večeru; o době určité: ad tempus, v pravý čas; až, do, ad multum diem, až do bílého rána; 3. určení čísla nebo míry: přibližně (adv.), k, kolem, asi, na, ad milia decem, k (kolem) 10.000; určité (praep.) až, do, na, ad unum omnes, všickni do jednoho, ad internecionem, až na život a na smrt; 4. účel: k, pro, na, ad omnes casus, pro všechny případy; 5. vztah: k, v, co, do, vzhledem na, ad altitudinem fluminis, dle hloubky řeky; 6. podnět neb pohnutka; k, na, po, dle, ad clamorem, na pokřik, ad imperatum, k rozkazu; 7. způsob (a různá rčení): po, dle, na (neb pouhý instr.), ad voluntatem, dle přání, ad hunc modum, na tento způsob; ad haec, mimo to; ad verbum, doslovně; ad praesens, na ten čas, prozatím; ad extremum, docela, konečně.

adactio, onis, f., dohnání; a. iurandi, pod přísahu vzeti.

adaequae, adv., rovněž tak.

adaequo I., srovnati, vyrovnati; dosáhnouti (s dat. i akk.), a. altitudinem, dosáhnouti výše; vyrovnati se, cursum a., v běhu se vyrovnati.

adamanteus (-tinus) 3., nezkrušitelný, neoblomný.

adamas, antis, m., ocel; démant; původně magnetovec.

adamo I., obliбити sobě.

adaperio, aperui, apertum IV., pootevřiti.

adaquor I., hnáti k napojení; pro vodu jíti.

adaugeo, auxi, auctum II., rozmnožiti, rozhojniti.

adbibo, bibi, bibitum III., vssáti; trop. vštípi si.

adc v. acc.

addemeo II. přihustiti.

addico, dixi, dictum III., přiřknouti, přisouditi; aliquem alicui ad. někoho k placení odsouditi; aliquem morti a., někoho k smrti určit; aliquem a. in servitute (servituti), uvrći někoho v otroctví; v řeči augurů: příznivá znamení dávat.

addisco, didici, —, III., přiučiti se.

additamentum, i, n. přídavek, datek.

addo, didi, ditum III., přidati; dokládati (v řeči); animum a., myslí dodati; přimnožiti, laborem ad opera; gradum a., rychleji kráčet; adde quod, pomysli ještě, že, též s ut i s vazbou acc. c. inf.; addito (abl. abs.), s tím doložením.

addubito I., pochybovati o něčem, de neb in re aliqua nebo illud.

adduco, duxi, ductum III., přiváděti, aliquem in suspicionem alicui a., někoho v podezření u někoho uvést; a. in periculum, uvrhnouti v nebezpečí; a. se in consuetudinem, přivyknouti; pohnouti někoho k něčemu, ad bellum; adducor, ut putem, dávám se svěsti k domněnce, aby etc.

adductus 3., nakloněn, pohnutý; a. precibus, uprošen. (Přidává se k zřejmějšímu označení abl. causae.)

adedo, edi, esum III., nakousnouti, nahlodati, nahryznouti; ignis adedit, oheň opálí.

ademptio, onis, f., odnětí.

adeo, adv., až do té míry, dotud, tou měrou, tak velice; a. non, ut, docela ne, že; právě nyní; id a., tu právě, právě.

adeo, ii, itum IV., při-, do-, jíti k něčemu, ad regem; udeřiti, vtrhnouti, oppida; mare, po moři plouti, procestovati; prosebně k někomu se obrátiti; ad praetorem in ius; odvážiti se čeho; labores, práce se podjiti; (ad) periculum, v nebezpečství se vydati; magistratum a., vůřad se uvázati.

adeps, ipis, c., sádlo tuk; plur., nejapnost.

adeptio, onis, f., dosažení.

adequito I., příklusati; ad nostros a., na naše najížděti.

adf., adg. v. aff., agg.

adhaereo, haesi, haesum II., lpěti při něčem; souviseti, hraničiti.

adhaeresco, haesi, haesum III., uvíznouti, přilnouti; utkvěti v paměti.

adhaesio, onis, f., přilnavost.

adhibeo, hibui, hibitum (habeo), II., přibrati, přičiniti; a. manus, ruku vztáhnouti; přibrati na pomoc, na radu, aliquem a. ad (in) consilium (consilio), bráti radu s někým; vynakládati, curam et diligentiam, vim; a. modum, míru zachovati; ad cenam a., k hostině zváti; a. testem, za svědka povolati; a. celeritatem, pospíšiti si; ad ludibrium a., žerty si z někoho tropiti.

adhiñnio IV., zařehtati.

adhortatio, onis, f., povzbuzení; domluva.

~ **adhortator, oris, m.**, povzbuzovatel.

adhortor I., napomínati, vybízeti, povzbuzovati, nabádati.

adhuc, adv., dosud, podnes.

adiaceo, —, —, II., při něčem ležeti; hraničiti s něčím, přiléhati k něčemu (krajina).

adiectio, onis, f., přivtělení.

adicio, ieci, iectum III. (iacio), připojiti, přidati; a. animos, dodati myslí; huc adice, (adde) quod, k tomu dodej, že; adiecta planities, sousední, přiléhající rovina; mrštiti, naházeti.

adigo, egi, actum (ago) III., přihnati; a. turrim, věž přistrčiti; vraziti, telum in pectus; upevniti; donutiti někoho; sacramento a., přísahou zavázati.

adimo, emi, emptum (ad-emo) III., odnímati, uchvátiti.

adipiscor, eptus sum (ad-apiscor) III., dosíci něčeho; dostihnouti.

aditus, us, m. (ad-eo), příchod; přístup (volný), slyšení (audience); vchod.

adiudico I., přisouditi, přiřknouti.

adiumentum, i, n. (adiuvo), podpora, pomoc.

adiunctio, onis, f., připojení; obmezení.

adiunctum, i, n., příslušnost.

adiunctus 3., sloučený, připojený.

adiungo, iunxi, iunctum III., připojiti, přivtěliti; připráhnouti; přidružiti; a. aliquem sibi, spráteliti se s někým.

adiuro I., přísahou stvrditi; zaklínati se.

adiutor, oris, m., pomocník, pobočník.

adiutrix, icis, f., pomocnice; natura adiutrice, přispěním sil přírodních.

adiuvo, iuvi, iutum I., pomáhati, podporovati.

adl. v. all.

admaturo I., uspišiti; přivést k uzrání, k dospělosti.

admetior, mensus sum, IV., odměřiti.

Admetus, i, m., král Molossů, přítel Themistoklův; bájeslovný král Feraeů thessalských, manžel Alcestin.

adminiculum, i, n., podpora; opěradlo; kůl.

administer, strl, m. (ad-manus), pomocník.

ministra, ae, f., pomocnice.

administratio, onis, f., řízení, správa.

administro I., přísluhovati, spravovati, řídit.

admirabilis 2. (admiror), podivuhodný.

admirabilitas, atis, f., podivuhodnost, znamenitost.

admirabiliter, adv. podivuhodně.

admirandus 3. (gerund.), podivuhodný; maxime admirandum videtur, quod, nejvíce podivuhodným se jeví, že.

admiratio, onis, f., obdiv, podiv, úžas.

admiror I., diviti se, aliquid nebo quod neb acc. e. inf.

admisceo, miscui, mixtum II., přimísiti, přidati; aliquem a., někoho do něčeho zaplésti.

admissarius, ii, m., hřebec

admissio, onis, f., přístup, slyšení (audience).

admissum, i, (admitto) n., zločin, provinění.

admitto, missi, missum III., připustiti, povoliti (přístup); přijmouti; equo admisso, tryskem; a. ad officium, k úřadu připustiti; slyšení dáti; spáchat, facinus.

admixtio, onis, f., přísada, příměsek.

admixtus (admiscere) 3., smíšený.

admodum, adv., příliš, velmi; non a., neprávě mnoho, nihil a., pranic; a. adulescentulus, velice jsa mlád; u číslovek: asi, nejméně.

admolior IV., dopravit, rupes.

admoneo, monui, monitum II., napomínati; upozorniti; varovati.

admonitio, onis, f., připomenutí; napomenutí, výstraha.

admonitor, oris, m., -trix, icis, f., napomínatel, -telka.

admonitus, us, m., (ale jen v abl. sing.), admonitu, na upozornění, vybídnutí.

admotus 3. (admoveo), blízký, nedaleký.

admoveo, movi, motum II., přisunouti; copias a., s vojskem přitrhouti; a. alicui rei manus, něčeho se chopiti (díla).

admurmuratio, onis, f., přihlukování.

admurmuro I., hlučeti k něčemu.

adn. v. ann.

adoleo, olui, —, II., spáliti; obětmi oslaviti.

adoleasco, olevi, —, III. (ad-olesco), dorůstati, dospívati.

Adonis, is = idis, m., miláček Venerin, syn Cinyrův, krále cyperského, od kance na honbě roztrhaný.

adoperio, operui, opertum IV., zakrýti, zahaliti.

adoptatio, onis, f., adoptio, onis, f., přijetí za vlastního.

adoptivus 3., přijatý; trop. o ovoci: štěpný, zušlechtěný.

adopto I. přijmouti za vlastního přibrati si.

ador, oris, m., běl, špalda, samopše (nejstarší pokrm Římanův).

adoratio, onis, f. (adoro), ctění, koření se, velebení, klanění se, božská pocta.

adorea, ae, f., cena zápasní; vítězosláva; původně odměna záležející ve špaldě.

adoreus 3., bělný, špaldový.

adorior, ortus sum IV., napadati, obořiti se na někoho.

adorno I., přizdobiti; vyprositi, exercitum; vyzbrojiti, navem.

adoro I., vzývati o pomoc; modliti se k někomu.

adp., adq., adr. v. app., acq., arr.

adrado, rasi, rasum III., oholiti, přistříhnouti.

Adrastus, i, m., král argoský, tchán Tydeův a Polynikův, jeden ze 7 hrdin, již Théb dobývali. Ztrativ při tom syna Aegialea, usoužil se.

adrepo v. arrepo.

Adrestae, arum, m., národ v Indii, který si Alexandr Veliký podmanil.

Adrumentum, i, n., město na pobřeží středomořském v Africe, 135 km od Karthaginy (v nyn. Tunisu).

ads. v. ass.

adsc., adsp., adst. v. asc., asp., ast.

adt. v. att.

Aduatuca, (Atuatuca) ae, f., tvrz v území Eburonův v okolí nyn. Linburka.

Aduatuoi (Atuatuci), orum, m., germánský kmen v belgické Gallii, mezi řekou Mosou a Seldou.

adulatio, onis, f. (adulor), přítulné lísání se psův; pochlebování, lichocení.

adulator, oris, m., pochlebník, patolízal.

adulatorius 3 podlízavý, pochlebnický.

adulescens, entis, adj., dospívající, mladý; subst. jinoch, mladík; dívka, panna.

adulescentia, ae, f., jinošství, mládí (věk mezi »pueritia« a »senectus«).

adulescentulus, i, m., mládeneček, pacholík.

adulter, era, erum, adj., cizoložný, záletný.

adulter, eri, m. — **adultera, ae, f.**, záletník, -ice, cizoložník, -ice.

adulterinus 3., cizoložný; přen. nepravý, padělaný.

adulterium, ii, n., cizoložnictví; habebat suspicionem adulterii, byl v podezření cizoložství.

adultero I., cizoložiti; padělati, porušovati; pářiti se (o zvířatech).

adultus 3., dospělý, dorostlý, puer adultus iam aetate, jinoch dosti pokročilého věku; mocný; Athenis iam adultis, když se Atheny již zmohly.

adumbratio, onis, f., nástin, náskres, náčrt.

adumbro I., přiclóniti; nastíniti, načrtnouti (v malířství); nápodobiti, mores Macedonum.

aduncitas, atis, f., zakřivenost.

aduncus 3, zakřivený, hákovitý.

adurgeo, ursi, — II., přitisknouti; remis aliquem a., stíhati někoho.

aduro, ussi, ustum III., připáliti; spáliti, zničiti, frigus a. poma.

adusque, praep. a acc., až po, k; adv., veskrze, všude.

adustus 3., osmáhlý, opálený; snědý.

advecticius 3., dovážený (z ciziny).

advecto I., často dovážeti.

advectus, us, m., dovoz, doprava.

adveho, vexi, vectum III., dovážeti, přivážeti; pass. advehi (curru, equo, navi) se přivéztí, přijeti, připlouti.

avelo I., zahaliti.

advena, ae, m. příchozí, přistěhovalec, cizinec; trop. nezkušený a nevědomý.

advenio, veni, ventum IV., přicházeti, přiblížiti se. dies advenit; nastávají, ubi periculum advenit; podílem připadnouti.

adventicius 3. příchozí, cizí; cizozemský.

advento I., kvapiti někam, chvátati, přibližovati se, adventat mors.

adventus, us, m., příchod, příjezd; primo adventu, hned po příchodu; a. lucis, svítání.

adversaria, orum, n., příručná kniha kupecká; poznámky, zápisky; protidůvody.

adversarius 3., protivný, nepřátelský; a. nox, nepříznivá noc.

adversarius, ii, m., protivník; soupeř.

adversatrix, icis, f., = **adversaria, ae, f.**, protivnice, sokyně.

adversio, onis, f., obrácení k něčemu; animi a., napětí mysli.

adversor I., odporovati, alicui.

adversus 3., adj. čelem obrácený, protější; adverso colle ire, do vrchu jíti; adverso flumine vehi, proti proudu plouti; a. ventus, protivný vítr; proelium a., nešťastná bitka; res a., osud nepříznivý; fortuna a., neštěstí; casus a., pohroma; adversis dis, proti vůli bohů; subst. **adversum, i, n.**, strana protější; **adversa, orum, n.**, nehody, protivenství.

adversus — adversum, adv., naproti, čelně; praep. s acc., proti, k, a. montem, proti hoře; a. aliquem sentire, nepřátelsky s někým smýšleti; a. hostem proficisci, proti (na) nepřitele táhnouti; a. rem publicam facere, na újmu státu jednati.

adverto, verti, versum III., obrátiti k něčemu; anim(um) advertere aliquid, zřetel obracet, pozorovati.

advesperascit, avit, — III., impers., připozdívá se, stmívá se.

advigilo I., bdíti při něčem, ad aliquid.

advocatio, onis, f., přivolání; povolání, lhůta k povolání zástupce právního; přiročí, lhůta; shromáždění právníkův; zástupci, zastupitelstvo.

advocatus, i, m., právník, znalec práva; právní přítel, zástupce.

advoco I., přivolati, svolati.

advolo I., přiletěti, přikvačiti.

advolvo, volvi, volutum III., přivaliti; advolvi = se a. genibus (pedibus) alicuius, někomu k nohám padnouti.

adytum, i m. (adyton), svatyně, obecnímu lidu nepřístupná.

Aeacus, i, m., král v Aegině, syn Juppiterův, otec Peleův a Telamónův, děd Achillův a Aiantův, pra-

děd Pyrrhův; pro svoji spravedlnost po smrti stal se soudcem v podsvětí.

Aeae, **es**, f., sídlo kouzelnice Kirky, odtud její příjímí, **Aeaeus** adj.

aedes, **is**, f., chrám; plur. **aedes**, **ium**, příbytek, dům; buňky včelí.

aedicula, **ae**, f., staveníčko, kaplička; plur. domek.

aedificatio, **onis**, f., stavení, stavba; srost. budova.

aedificatiuncula, **ae**, f., staveníčko.

aedificator, **oris**, m., stavitel.

aedificium, **ii**, n., stavení, budova.

aedifio I., stavěti, budovati; zakládati, hortos; zřizovati; trop. rem publicam

aedilio 3., édilský; munus **ae**., divadlo; subst. bývalý édil.

aedilis, **is**, m., édil, římský úředník, policejní jaksi, jehož péče směřovala k zachování chrámů, veřejných budov, veřejné bezpečnosti a pořádku na trzích, úpravy zábav a slavností národních atd.; **aediles**, **ium**, m., v dřevních obcích staroitalských jakýsi sbor policejní; **ae. plebis**, **ae. curules**.

aedilitas, **atis**, f., úřad édilský.

aedituus, **i**, m., dozorce chrámový.

Aedui, (**Haedui**) **orum**, m., národ kelt. v Gallii, mezi řekami Ligerem (Loira) a Ararem (Saôna).

Aeetes (**ta**), **ae**, m., král v Kolchidě, otec Medein; od toho **Aeetias**, **adis**, f., **Aetine**, **es**, f. = Medea.

Aegae, **Aegaeae**, **arum**, f., města v Macedonii; v Aelidě; v Cilicii.

Aegaeon, **onis**, m., jeden z obrů, zvaný Briareus (storuký); bůžek mořský.

Aegates, **tum**, (**insulae**) f., souostroví u Sicílie, blíž něhož Římané Púnany porazili.

aeger, **gra**, **grum**, adj., chorý; zkomoucený, **ae. animi** (o); subst., nemocný.

Aegeus, **ei**, m., král v Athénách, syn Pandionův, otec Théseův.

Aegimurus, **i**, m., ostrov naproti zátoce karthaginské.

Aegina, **ae**, f., ostrov u Athén, v zálivu salaminském.

Aeginium, **ii**, n., město na rozhraní Epeiru, Thessalie a Macedonie.

aegis, **idis**, f., štít Juppiterův, bleškem a bouří hrozící; štít Minervin s hlavou Medusinou, oba ukul Hefaistos; (zvučící) kovová pavéza.

Aegos flumen (**Alyòs ποταμός**), **inis**, n., »kozí řeka« na thráckém Chersonesu; též město (nynější Galata).

aegre, adv., nesnadno, sotva, těžce; **aegerrime**, s největší obtíží; **haud ae.**, bez námahy; **nemile**, bolestně; **aegre ferre**, mrzeti se nad něčím, **aliquid**.

aegresco II., onemocněti; rmoutiti se; stávat se nevrlym.

aegrimonia, **ae**, f., tesknost, nevrlost.

aegritudo, **inis**, f., neduživost; zármutek, žal; **ae. animi**, duševní útrapa.

aegrotatio, **onis**, f., onemocnění, chřadnutí (i tělesné i duševní).

aegroto I., strádati, churavěti.

aegrotus 3., nemocný; subst. **churavec**.

aelinos, **i**, m., žalozpěv.

Aemilianus, **i**, m., P. C. Scipio Ae. Africanus minor, syn Aemilia Paula, pokořitel Karthaginy a Numantie.

Aemilius 3., jméno proslaveného rodu patricijského v Římě.

Aemilliana, **orum**, n., místo vně Římu, nedaleko pole Martova.

aemulatio, **onis**, f., horlivost, revnivost.

aemulator, **oris**, m., horlitel; následovatel; soupeř.

aemulor I., řevniti, sočiti, na někoho žehрати; někoho hodně dostihovati.

aemulus 3., řevnivý; rovnosti se domáhající; žárlivý; subst., sok, **-a**, **ae**, f., sokyně.

Aeneas, **ae**, m., trojský bohatýr, syn Anchisův a Veneřin.

aeneus (**aheneus**, **aenus**, **ahenus**) 3., kovový, měděný, bronzový; velice tvrdý; proles a., pokolení, věk železný.

aenigma, **atis**, n., hádanka.

aenipes (**ahenipes**), **pedis**, adj., kovonohý.

aenum (**ahenum**), **i**, n., kotel, měděnec, nádoba měděná.

Aeolus, i, m., král větrů na ostrovech liparských u Sicilie.

aequabilis 2., rovnoměrný, jedno-
stejný; vlídný.

aequabilitas, atis, f., rovnoměrnost,
nestrannost.

aequaliter adv., stejnoměrně.

aequaevus 3., rovnověký.

aequalis 2., rovný, stejný; plochý;
věkem rovný, současný, souvěký;
subst. vrstevník.

aequalitas, atis, f., jednostejnost;
souvěkost.

aequaliter adv., stejnoměrně.

aequatio, onis, f., srovnání.

aeque adv., právě tak, stejně, týmž
způsobem.

Aequi = Aequiculi, orum, m., ná-
rod na hranicích Latia.

aequilibris 2., vodorovný, horizon-
tální.

aequilibras, atis, f., zákon rovno-
váhy, rovnovážnost.

aequinoctium, ii, n., rovnodennost.

aequipero (aequus, paro) I., něco
s něčím srovnávati; někomu se vy-
rovnati.

aequitas, atis, f., rovnost; spravedl-
nost, slušnost; mírnost, klid duše
i mysli.

aequo I., rovnati, vyrovnati; rovno-
měrně rozdělit, rovnati se někomu.

aequor, oris, n., rovina, pláň; hla-
dina vodní, moře.

aequoreus 3., mořský.

aequus 3., rovný; stejný; aequo
Marte pugnare, s nerozhodným vý-
sledkem bojovati; ae. pugna, ne-
rozhodná bitva; aequo proelio dis-
cedere, bez rozhodnutí se rozejíti;
ae. latitudo, stejné šíře; příhodný,
příznivý, locus; slušný, spravedlivý;
výhodný, mírný, conditiones pacis;
aequo animo, klidnou myslí; ex
aequo, rovnou měrou, stejným prá-
vem; subst. **aequum i, n.**, slušnost,
rovina; **aequum et bonum**, co slušno
(spravedlivě) a dobro jest; subst.
aequi, přátelé, **aequi iniquique**.

aer, aeris, m., vzduch; a. obscurus,
mlha.

aerarius 3. (aes), kovový, peněžný;
ae. structurae, bane rudné; subst.
aerarium, ii, n., státní pokladnice,

v Římě v chrámě Saturnově; **aera-
rii, orum, m.**, občané nejnižší třídy
římské.

aeratus 3., kovem pobitý, okovaný.

aereus 3., měděný, bronzový.

aeripes, edis adj., kovonohý.

aerisonus 3., kovozvuký.

aerius (aer) 3., vzdušný, větrný.

aerugo, inis, f., rez, měděnka; zá-
vist, lakomost, zistnost.

aerumna, ae, f., lopota, bida, sou-
žení.

aes, aeris, n., ruda, měď, kov; pe-
nize; **aes alienum**, dluhy; plur. **aera**,
zold (**aes militare**).

Aesculapius, ii, m., syn Apollinův
a Koronidin, bůh lékařství.

aesculetum, i, n., doubrava.

aesculeus 3., z vlašského dubu.

aesculus, i, f., vlašský dub (vždy
zelený), Jupiterovi zasvěcený.

Aeson, onis, n., otec Jasonův.

Aesopus, i, m., řecký bajkář; Clo-
dius Ae., tragik, herec, Ciceronův
přítel a vrstevník.

aestas, atis, f., léto, vedro; aestate,
v létě (**ineunte, media, summa**).

aestimatio onis, f., cenění, odhad;
úvaha.

aestimator, oris, m., odhadce.

aestimo I., ceniti, odhadovati, zpe-
něžiti; litem ae. alicui (alicuius), po-
kutu vyměřiti; levi momento ae., na
lehkou váhu klásti; magni, minoris,
pluris, parvi nihili ae., vysoko, méně.
výše, málo, pranic ceniti nebo vá-
žiti si; sicut ego aestimo, jakož já
za to mám.

aestivus 3., letní; subst. **aestiva,
orum, n.**, letní tábor, výprava polní;
salaše.

aestuarium, ii, n., lukomoří, místo
přilivem mořským zaplavované, po
odlivu kalužinaté; aestuaria ac pa-
ludes, močály a bařiny.

aestuo I., vlniti se; horkým býti,
vřiti; zuřiti.

aestuose adv., vřele, žhavě.

aestuosus 3., bouřlivý; horoucí,
parný, žhavý.

aestus, us, m., var, žár, parno;
příboj, vlnobití, accessus ae., příliv,
decessus ae., odliv; vášeň; rozhoř-
čenost mysli.

aetas, atis, f., věk; **ae. puerilis**, chlapectví; doba čas, **aurea ae.**, zlatý věk; **aetate**, ve věku.

aeternitas, atis, f., věčnost.

aeterno l., zvěčniti.

aeternus 3., věčný; **in aeternum**, na věky.

Aethalia, ae, f., řecké jméno ostrova Elby.

Aethalion, onis, m., tyrrhénský plavec, Bakchem v delfina proměněný.

aether, eris, m., aether, řídký vzduch vyšších vrstev; nebe, nadsvětí.

aetherius 3., vzdušný, nebeský.

aethra, ae, f., jasná obloha, blankyt.

aevum, i, n., čas, život, věk; **aevum agere**, život trávit, **aevo maturus**, dospělý, **annis aevoque soluti**, léty a věkem sešli.

Afer, fri, m., obyč. v plur., obyvatelé Afriky, Afričané,

affabilis 2., vlnidný, přívětivý.

affabilitas, atis, f., laskavost, ochota, přívětivost.

affabre adv., řemeslně; umělecky; do vůle.

affatim adv., dostatečně.

affatus, us, m., oslovení.

affectatio, onis, f., domáhání se něčeho v řečnění; hledanost, pitvornost, dělanost, strojenost.

affectio, onis, f. (**afficio**), stav duševní, způsob, povaha; náklonnost, vášeň; učinnost.

affecto l., domáhati se čeho; **a. viam, iter, cestu** si raziti; přetvářovati se; **a. spem**, naději chovati.

affectus, us, m., duševní nálada; vášeň, něžnost, láska.

afferro, afferre (ad-fero), attuli, allatum, přinést, donést; **a. spem**, naděje dodati; **a. nuntium**, zvěstovati; **affertur fama**, šíří se pověst; způsobiti; podati, **a. testimonium**, svědčiti; **detrimentum a.**, škoditi; **manus (vim) alicui a.**, učiniti někomu násilí; **manus sibi a.**, na život si sáhnouti; **ad aliquid (alicui rei) a.**, prospívat.

afficio, feci, fectum (ad-facere) III., činiti, působiti, **aliquem a. laetitia**, někoho obveseliti; **beneficio a.**, dobrodiní prokázati; **praemiis a.**, od-

měnit; **honore a.**, čest vzdáti; **a. sepultura**, pochovati; **poena a.**, potrestati; **exsilio a.**, vypověděti ze země; **clade a.**, poraziti; **dolore a.**, zarmouti; **pass. affici morbo**, v chorobu upadnouti; **difficultate a.**, v nesnázích se octnouti; **valetudine affectus**, ochuravělý.

affigo, fixi, fixum III., zatloukati, připevniti; **cruci aliquem a.**, ukřižovati koho.

affingo, finxi, fictum III., přibájeti, **rumoribus** k pověstem.

affinis 2., pomezní, sousední; příbuzný, **vincula affinia**, svazky příbuzenské; **subst. švagr**.

affinitas, atis, f., sousedství, příbuzenství, **najmě sešvagření**.

affirmate adv., jistotně, svatosvatě.

affirmatio, onis, f., utvrzení, ujištění, ubezpečení.

affirmo l., dotvrditi, jistiti, ubezpečiti.

afflatus, us, m. (**afflo**), ovanutí, dechnutí; nadšení.

afflictatic, onis, f., trýzeň.

afflicto (affligo) l., násilně přirážeti, prudce přitloukati; **naraziti a tím porouchati**; **znepokojiti**, sužovati; **zkaziti něco**; **sese a. neb afflictari**, bédovati, hořekovati (v prsa se bít).

afflictor, oris, m., hanobitel.

afflictus 3. (**affligo**), bídný, nešťastný; skličný, zkormoucený.

affligo, flixi, fliotum III., narážeti, povaliti, **ad terram, káceti**; **skoliti**; **porouchati**; **zvitěziti nad někým**; **a. opes**, seslabiti něčí moc; **zarmoutiti**; **tempora afflicta**, zlé časy; **res afflictae**, zoufalé postavení.

afflo l., douti, vanouti.

affluens l., oplývající; hojný.

affluenter adv. hojně.

affluentia, ae, f., nadbytek, hojnost.

affluo, fluxi, fluxum III., přitékati; oplývat.

affor, fatus sum l. (básn.), osloviti; **vzývatí** prosebně někoho.

affore = **affuturum esse** v. **assum**, **afforem** = **adessem**.

affulgeo, fulsi, — II., zářiti, zasvitnouti.

afore, aforem = **abfore, abforem** v. **absum**.

Afranius, ii, m., Lucius A., legát Pompéjův v Hispanii.

Africa, ae, f., někdejší území Karthagincův, jakožto provincie Římská.

Africus, i, m., vítr Římanům jihozápadní.

afulse, afuturus v. **absum**.

Agamedes, is, m., syn Ergina, krále Orchomenského, bratr Trifoniův, budovatel chrámu Apollonova v Delách.

Agamemno, onis, m., král mykénský, syn Atreův, bratr Menelaův, manžel Klytemaestrin, vrchní vůdce Řeků před Trojí.

Aganippe, es, f., pramen Musám zasvěcený, v Boeotii na úpatí Helikonu; víla téhož pramenu.

agaso, onis, m., pacholek, štolba.

Agathocles, is, m., samovládce (tyran) v Syrakusách (okolo r. 340 a. Chr. n.).

Agathon, onis, m., vůdce Alex. Vel., místodržitel v Babyloně.

Agave, es, f., dceř Kadmova a Hermiinina, manželka Echionova, matka Pentheova, jehož v šílenství bakchantském rozsápala.

age, agite (imp. od ago), nuže, vzhůru: **agedum, agitedum**, nuž tedy; nechejž toho; dej pokoj!

Agedincum, i, n. hlavní město Senonův v keltské Gallii (nyní Sens v Champagni).

agellulus, i, m., = **agellus, i, m.**, (dem. od ager), stateček, poličko.

agema, atis, n., oddíl vojska macedonského.

Agenor, oris, m., král Foinický, syn Neptunův a Libyin, bratr Bělův, otec Kadmův i Europin; **Agenorides, ae, m.**, Agenorovic, Kadmus, Perseus (vnuk Bělův).

agens, ntis, adj. (ago), rázný, orator.

ager, agri, m., role, pozemek; usedlost; území; okolí; venkov, in agris vivere, na venkově přebývat; ex agris, z venkova.

Agesilaus, i, m., král spartský.

aggemo, gemui, — III., přivzdychnouti, zalkati nad něčím.

agger, eris, (aggero) m., návrz, násyp; hráz, val, hradba, instruere a., zříditi, naházeti.

aggero I., nasypati, zvýšiti.

aggero, gessi, gestum III., přináseti; přiváděti.

agglomero I., v klubko se svinouti; přivínouti se, přidružit se.

agglutino I., přilepiti.

aggravo I. přitížiti; zhoršiti.

aggredior, gressus sum III., přikročiti k něčemu, opus; s prosbou přikvapiti; udeřiti na někoho, hostem; začiti něco, chopiti se něčeho; a. magistratum, uvázati se v úřad; bellum a., míti se k válce.

aggrego I. (grex), sehnati (k stádu); přidružit; se a. ad amicitiam alii, spráteliti se; připojiti se, se a. signis.

aggressio, onis, f. úvod (řečnický), přistoupení ku věci.

agilis 2., hbitý, mrštný, čiperný.

agilitas, atis, f., obratnost, hbitost, rychlost.

Agis, idis, m., král ve Spartě; starší bratr Agesilaův.

agitatio, onis, f., pohyb; činnost; a. mentis, přemítání na mysli; zaměstknávání se, studiorum.

agitator, oris, m., honec; vozataj.

agitatus 3., čilý; vznícený.

agito I., honiti; navem a., rejdivati lodí; alas a., křídly máchati; popouzeti; dies noctesque a., trávit dny i noci; mente (animo) aliquid (de re aliqua) uvažovati o čem; bellum a., válku obmýšleti; trans. usilovati oč, naléhati nač; his rebus agitatís, po projednání těch věcí.

Aglaie, es, f., jedna ze tří Gracií.

Aglaophon, ontis, m., znamenitý malíř z Thasu (ok. 400 a. Chr. n.).

Aglauros, i, f., dcera Cekropova.

agmen, inis, n., tok, proud; pochod vojska, a. primum, medium, extremum či novissimum, přední voj, střední voj, zadní šik; a. claudere, krýti voj; a. explicare, rozvinouti šik; hejno, a. apium, roj včel.

agna, ae, f., ovečka.

agnasoor, natus III., naroditi se po smrti otcově nebo po učiněné poslední vůli.

agnatio, onis, f., pokrevnost ze strany otcovy (po meči).

agnatus adj. 3., později zrozený; po meči příbuzný.

agninus 3., jehněčí; subst. **agnina, ae, f.**, maso jehněčí.

agnitio, onis, f., uznání.

agnomen, inis, n., příjímí.

Agnonides, ae, m., Athénan, řečník lidu, obžalobce Focionův.

agnosco, novi, nitum, III., uznati; poznati; připustiti (za pravé).

agnus, i, m., beránek; jehně.

ago, egí, actum III., hnáti, popuditi; vineas ad oppidum a., kryté věže k městu posunovati; cuniculos a., podkopy založiti; pronásledovati, praecipitem a., o překot hnáti; převážeti; in exsilium aliquem a., vypověděti někoho; canes a., psy štváti; animam a., k smrti pracovati; radices a., zakořeniti se; rimas a., pukati, rozsedati se; aggerem a., násep vyházeti; činiti, obíratí se čím; quid agis, co děláš? jak se máš?; conventus a., soudy konati; proelium a., bitvu svěsti; gratias a., díky vzdávati (slovy, kdežto gratiam referre, vděčným býti skutky); silentium a., mlčení zachovati; id agitur, ut . . ., o to jde, aby . . .; cum populo a., lidu návrhy činiti; slaviti, triumphum; causam a., při projednávati; lege a., na někoho žalovati; mea res agitur, o mou věc se jedná; diem a., den trávit; vyjednávati, de condicionibus inter se; actum est de re, veta po věci; vita ante acta předešlý život.

agon, onis, m. (acc. -ona), zápas.

Agonatia, ium, n., slavnost ke cti Janově.

agonia, orum, n., žertvy; v. předch.

agrarius 3., polní; pozemkový; rem a. temptare, usilovati o rozdělení půdy obecní; subst. podílník.

agrestis 2., polní, planý (rostliny), divoký (zvěř); rolnický, venkovský, selský; subst. **agrestis, is**, (gen. plur. -stium), rolník, venkovan; nevzdělaný, hrubý, vox.

Agricola, ae, m., Cn. Julius, ná-

městek v Britannii r. 77. po Kr., tchán Tacitův

agricola, ae, m. (ager colo), rolník; orač.

agricultura, ae, f. = **agricultio, onis, f.**, polní hospodářství, vzdělávání roli, rolnictví.

Agrigentum, i, n., bohaté město dorické na již. pobřeží sicilském (nyn. Girgenti).

Agrippina, ae, f., 1. choť Germanikova; 2. dcera Germanika a Agrippiny, choť císaře Claudia, matka Neronova; poní nazváno město na Rýně v území Ubiův (nyn. Kolín nad Rýn.).

ah (ahah) interj., ah, ach, aj, ó!

Ahala, ae, m., příjímí římské; C. Servilius A., magister equitum, usmrtil Sp. Maelia (k rozkazu diktatora L. Quinctia Cincinnata) r. 440 a. Ch. n.

ahen. v. aen.

ai (áí) interj. ach!

Aiax, acis, m., 2 hrdinové řečtí před Trojou; Aias, syn Oilea, krále lokrického, zahynul na cestě zpáteční; A., syn Telamona, krále salaminského, sám se před Trojou zavraždil.

aio, verb. def. III., tvrditi, přesvědčovati, obyč. v řeči nepř.; v řeči přímé, ut aiunt, jak se praví; ain (aisne)? myslíš? opravdu? quid ais? cože?

Aius Loquens č. A. Locutius, hlas, jenž věstil příchod Gallův; později jako božstvo ve zvláštním chrámu ctěn byl.

ala, ae, f., křídlo ptačí; křídlo v šiku voj.; a. equitum, jízdecká tlupa.

alacer 3., **alacris** 2., čilý; odhodlaný; ochotný; rozčilený.

alacritas, atis, f., čilost; ochota; odhodlanost; bodrost, veselost.

alacriter adv., vesele, bodře.

alapa, ae, f., políček, pohlavek.

alarius 3., **alaris** 2., křídelný, cohortes; subst. **alarii, orum (alares)** křídelníci; pomocné pluky.

alatus 3., okřídlený.

alauda, ae, f., skřivan; jméno jedné gallské legie Caesarovy.

Alba, ae, f., jméno něk. měst; A. Longa, nejstarší město v Latii; A.

Fucentia, město v území Marsův, sz. od jezera Fucinského (nyn. Albi).

albatus 3, bíle oděný.

albeo, ui, — II., býti bílým; **albens**, bílý, bělavý, albente caelo, na úsvitě, za svítání.

albesco, ui, — III., běleti; problemati, lux albescit, svítá.

Albici, orum, m, suroví horalé v Gallii sev. od Marsilie.

albico I., běleti.

albidus 3., bělavý.

Albinus, ii, m., římský měšťan, jenž při vpádu galským přehající Vestálky na svůj vůz vzal.

Albinovanus, i, m., příjmi římské; Celsus A., přítel bás. Horáce; C. Pedo A., epik, vrstevník a přítel Ovidův.

Albinus, i, m., příjmi římské; A. Postumius Alb., konsul, sepsal dějiny římské v jaz. řec.

Albis, is, m., Labe.

albulus 3., bělavý; **Albula, ae**, f., starší jméno řeky Tibery.

Albunea, ae, f., háj a jeskyně u Tiburu se sirným pramenem; víla téhož pramene.

alburnus, i, m., bělice.

albus 3., bílý; a. plumbum, cín; příznivý, šťastný, dies; subst. **album, i**, n., běl; deska úřední (pro návštěví a k různým zápiskům).

Alcaeus, i, m., lyrik řecký, okolo r. 600 a. Chr. n.

alcedo, inis, f., lednáček.

alces, is, f., los.

Alcathous, i, m, syn Pelopův, jenž vystavěl Megaru; soudruh Aeneův.

Alcibiades, is, m., vojevůdce athénský r. 421. a. Chr. n.

Alcidemos, i, f., příjmi Minervino v Macedonii

Alcimedea, es, f., matka Jasonova.

Alcimedon, ntis, m., slavný řezbář.

Alcinous, i, m, král Faiákův, hostitel Odyseův.

Alcis, idis, f., příjmi Minervino.

Alcmaeo = Alomaeon, onis, m., syn Amfiaraův a Erifylin, jenž zavraždil matku v šílenství upadl.

Alomena, ae (Alcmene, es,) f., matka Herkulova, manž. Amfitryonova,

alcyon, onis, f., lednáček.

Aloyone, es, f., dcera Aeolova, manželka Erykova (proměněná po smrti s manželem svým v lednáčka); dcera Atlantova, na obloze jedna z Plejádůk či kuřátek.

alcyoneum, i, n., mořská pěna.

alea, ae, f., kostka; hra v kostky; sázka; rein in aleam dare (committere), něco v šanc dáti, slepě se něčeho odvážiti; alea belli tuta est, zdar války jest jistý; opus plenum periculosae aleae, dílo velmi odvažlivé a pochybné.

aleator, oris, m., hráč, karbaník; taškář.

aleatorius 3., karbanický; a. damnum, prohra.

Alecto, jen (v nom. a acc.) f., jedna ze tří litií (Furií).

ales, itis 1., okřídlený; prchavý; subst. f., věštný pták; trop. a. canorus, labuť; pěvec, básník, věstec; puer a., Amor, Milek.

Alexander, dri, m., 1. syn Priamův, Paris; 2. tyran ferský; 3. Al. I. epirský, bratr Olympiadin; 4. jméno několika králů makedonských.

Alexandria, ae, f., město v Egyptě.

alga, ae, f., vodní řasa.

algeo, alsi, —, II., zimu cítiti; mrznouti; křehnouti.

algescio, alsi, —, III., nachladnouti se.

algidus 3., studený.

algor, oris, m., pocit mrazu, zánutí; alboris patiens, zimě navyklý.

alia (sc. via) adv., jinudy.

alias adv., jinde; jindy; podruhé; alias — alias, jednak — jednak, hned — hned; jinam; jinak, non a. — quam = nejinak, než.

alibi adv., jinde, na jiném místě; u jiného.

alicubi adv., někde.

alicunde adv., odkudsi, odněkud.

alienatio, onis, f., odcizení; odpadnutí, exercitus.

alienigena, ae, m., cizorodec, cizozemec; cizinec

alieno I., odciziti, odvrátiti; odpadnouti; poblázniti někoho, alienata mente, smyslů (rozumu) zbařený.

alienus 3., cizí, jinému patřící; aes a., dluhy; nepříhodný, nevhodný

nepříznivý; subst. **alienus, i, m.**, cizí; **alienum, i, n.**, cizí zboží; **aliena, orum, n.** cizí majetek; **a. loqui**, pomateně (šileně) mluvit.

aliger 3., okřídlený.

alimentarius 3., k výživě patřící; **lex a.**, zákon o podělování chudých občanů obilím.

alimentum, i, n., potrava, pokrm; obyč. v plur.

alio adv., jinam někam.

alioqui, alioquin adv., jinak; celkem, vůbec.

aliorum, -us, adv., jiným směrem; **al. atque feci**, jinak než jsem učinil.

alipes, pedis adj., křídlonohý; rychlonohý.

alipies, ae, m. = alipta, ae, m., otrok, jenž dietu a tělocvik řídil a v lázních se koupající natíral.

aliqua (sc. parte, via) adv., někudy; nějak.

aliquam adv., poněkud.

aliquamdiu adv., po nějakou dobu, dosti dlouho.

aliquam multus 3., dosti mnohý.

aliquando adv., kdysi, druhdy, je-denkrát.

aliquantulus 3., nepatrný; **adv. aliquantum**, maličko, trošku.

aliquantus 3., dosti značný; subst. **aliquantum, i, n.** (s genit.), dosti mnoho; **a. itineris**, hodný kus cesty; **akk. aliquantum** jako **adv.**, dosti, poněkud; **abl. aliquanto** (hlavně před komp.), o něco, o hodný kus, o hodně; **a. post.**, o něco později.

aliqui, qua, quod, neurč. záj., některý, nějaký; subst. **aliqui**, někdo.

aliquis, qua, quid, někdo, něco; plur. **aliqui, ae, a**, někteří, mnozí, **eorum a.**, někteří z nich; **dixerat aliquis**, pronesl nejeden, mnohý; **s genit. aliquid calamitatis**, nějaká nehoda; **aliquid** jako **adv.**, něco; poněkud; **a. boni**, něco dobrého, **a. bonum**, některé dobro; **esse aliquid** (důrazné), býti něčím znamenitým; **sine aliquo vulnere**, bez patrného poranění.

aliquo adv., někam.

aliquot indecl., několik.

aliquotiens adv., několikrát.

aliter adv., jinak; **a. ac**, jinak než.

aliubi adv., jinde.

aliunde adv., odjinud; **a. stare**, na druhé straně státi.

alius, a, ud (gen. **alterius**, dat. **alii**), jiný, jinaký; **a. ac n. atque**, jiný než; **longe al.**, zcela (daleko) jiný; **alius — alius**, jeden — druhý; **alius atque alius**, brzo ten, brzo onen; **aliud — aliud**, jeden to, druhý ono; **alius alia causa illata**, každý jinou příčinu udav = jeden tu, druhý onu = jeden z té, druhý z oné příčiny; **alius alii subsidium ferunt**, druh druhu ku pomoci spěje; **alius střídá se se slovy pars, partim**; **in alia omnia ire** (discedere, transire), ku všelikému jinému mínění přistoupiti (nikoliv však k tomu, jež předloženo); ostatní, multitudo.

aliusmodi adv., jiného způsobu.

allabor, lapsus, labi III., někam dospěti, dostati se; připlaziti se; přikrásti se.

allaboro I., přičiniti se.

allatro I., štěkati na někoho; tupiti, láti.

allec, ecis, n., rybí lák, rosol.

allecto (allicio) I., lákati k sobě.

allegatio. onis, f., posílka, výprava.

allego I., někoho vyslati se vzkazem, vypraviti posla; **allegati**, poslanci, poslové.

allego, legi, lectum III., přibrati si, vyvoliti si; **allectus**, člen volbou přibráný.

allegoria, ae, f., jinotaj.

allevamentum, i, n. = allevatio, onis, f., ulehčení, usnadnění.

allevo I., něco lehčím učiniti; pozdvihnouti, nadzvednouti; **se a.**, povstati; **oculos a.**, oči otevřít; **notae allevatae**, zmírnění trestů potupných; osvěžiti.

Allia, ae, f., říčka v Sabinskú, přítok Tiberu, u něhož Gallové Římany r. 390. a. Chr. n. porazili; odtud **Al-liensis dies**, den pohromy, neštěstí.

allicio, lexi, —, (ad-lacio) III., přivábiti, přilákati.

allido, lisi, lisum, (ad-laedo) III., naraziti (nač), přiraziti; zkázu vzíti.

alligo I., přivázati, spoutati; **alligatus 3. adj.**, v okovech; obmezo

vati; někoho (slibem) zavázati; zaplésti někoho v nějakou vinu.

allino, levi, litum III., natřítí (lepem); přilepiti.

allium = **alium, ii**, n., česnek.

alloquium, ii, n. = **allocutio, onis**, f., oslovení; povzbuzení; potěcha.

alloquor, locutus, sum III., osloviti někoho, promluvit k někomu.

alludo, lusi, lusum III., přihrávati; šplechotati (voda); žertovati, hráti si.

alluo, lui, —, III., připláchnouti, omývati.

alluvies, ei, f., říční náplav.

alluvio, onis, m., náplav, nános.

almus 3., živný, občerstvující; dobrorotivý.

aluus, i, f., olše; člun z olš. dřeva.

alo, alui, altum III., živiti, krmiti, vydržovati, publice a., na obecní útraty živiti; zvětšovati, podporovati, o něco pečovati, civitatem a., ku zdaru obce přispívati; udržovati, controversiam a., spor rozdmýchovati.

Aloeus, ei, m., gigant, manžel Ifimedeie, matky obrův Oty a Efialta, zabitých Apollinem při dobývání nebes.

Alpes, ium, f., Alpy.

Alpheus (-eos), ei, m., řeka v Peloponnésu, v zem se traticí, o níž bájeno, že jest ve spojení se studánkou Arethusou na ostrově Ortygii u Syrakús.

Alpheias, adis, f., přijmí víly u studánky Arethusy.

alsus 3. (algeo), chladný, občerstvující.

altaria, ium, (altus) n., oltář k oběti zápalné.

alte adv., vysoko; hluboko.

alter 3. (genit. alterius, dat. alteri), jeden ze dvou; altero pede claudus, na jednu nohu chromý; alter — alter, jeden — druhý; alter alteri, jeden druhému; druhý, jiný, altero die; alterum tantum, ještě jednou tolik; protivný, factio a., druhá, odporná strana.

altercatio, onis, f., hádka, váda; hádání se před soudem.

altercer I., hádati se, hašteriti se; při přeličení soudním střídavě mluvit s někým.

alterno I., střídavě činiti; střídati se; rozpakovati se.

alternus 3., střídavý, jeden po druhém.

alteruter, utra, utrum (gen. alterius utrius, alterutrius, dat. alteri utri, alterutri, acc. alterum utrum a alterutrum) adj., jeden z obou.

altilis 2., krmený (zvl. drůbež).

altitudo, onis, f., výška; hloubka; tloušťka; vznešenost; nevyzpytatelnost.

altor, oris, m., altrix, iols, f., živitel, -lka; pěstoun, -ka; a. terra, matička země; kojná.

altus 3., vysoký; hluboký; vznešený; subst. **altum, i**, n., výše, výsost, hlubina; nitro; vysoké, širé moře, in altum vela dare, pustiti se na moře.

alucinor I. (halucinor), blouzniti.

alumnus, i, m., **alumna, ae**, f. (alo), chovanec, schovanka.

aluta, ae, f., jircha.

alvarium, ii, n., = **alvearium, ii**, n. = **alveare, is**, n., owl.

alveolus, i, m., necičky, korýtko; vodojem, kašna; necky, kád, vana; dutina lodní, loď, člun.

alvus, i, f., dutina břišní, břich.

Alyattes, is, m., král lydský, otec Kroesův.

amabilis 2., milostný, láskyhodný; oblíbený.

amabilitas, atis, f., líbeznost, laskavost.

amabiliter adv., laskavě, milostně, mile.

Amalthea, ae, f., koza, jež Jupitera odkojila; dle jiných byla to dcera krále Mellosa krétského.

amandatio, onis, f., odstranění (z očí), vypovězení.

amando I., odstraniti, pryč (od sebe) vykázati, vyhnati.

amans, ntis, adj. (amo), laskavý, milující; a. patriae, vlastenec; subst. milovník, přítel; amantior, amantissimus, upřímnější, nejupřímnější přítel.

amanter adv., laskavě, přívětivě, vlídně.

Amantia, ae, f., město v jižním Illyrsku.

Amanus (mons), i, m., pohoří mezi Syrií a Cilicií.

amaracum, i, n., majorán, marjánka, voněkras.

amarantus, i, m., laskavec.

amare adv., hořce, trpce, krutě.

amaritudo, inis, f., hořkost, trpkost, odpornost; zlost.

amaror, oris, m., chuť trpká, hořká.

amarus 3., hořký, tvrdý; a. vita, klopotný život; subst. **amara, orum, n.**, hořkost, trpkost, curarum.

amator, oris, m., ctitel, milovník, přítel; záletník; f. **amatrix, icis.**

amatorie adv., zamilovaně.

ambactus, i, m., služebník, vasal, lenník, man.

ambages, um, f. plur. (v sing. jen abl. -ge), ochoz, zájezd, zacházka, oklika; okolky, ambage remota, bez okolků; vytáčky, ouskoky; záhadné narážky.

Ambarri, orum, m., národ keltský při řekách Rhodanu a Araru.

ambedo, edi, esum III., ojídati, ožirati, ohlodávati.

Ambiani, orum, m., národ v belgické Gallii, při ústí řeky Samary

Ambibarii, orum, m., sousedé předchozích, v dnešní Normandii.

ambigo III., obcházeti něco; rozmýšleti se, váhati, na rozpacích býti; ambigitur de re aliqua, o něco jest spor, pochybnost; rozváditi se, přiti se; býti různého mínění.

ambigue adv., dvojsmyslně, obojetně, nerozhodně.

ambiguitas atis, f., obojakost, dvojsmyslnost.

ambiguus 3., obojaký, dvojsmyslný, vrtkavý; a. fides, pochybná věrnost; a. futuri, jist nejsa budoucností; a. oracula, verba, záhadná, nejasná; subst. **ambiguum, i, n.**, nejistota; záhadná řeč.

Ambiliati, orum, m., keltský národ při dolním toku Ligery.

ambio, ivi, itum IV., obcházeti; obklopovati, obkličovati; ucházeti se o něco.

Ambiorix, igis, m., náčelník Eburonův.

ambitio, onis, f., obcházení (přícházení se v úřad); ctižádost.

ambitiose adv., ctižádostivě.

ambitiosus 3, ctižádostivý.

ambitus, us, m. (ambio), ochoz; oběh, siderum; objem, obvod; obchůzka, nezákonné shánění hlasů před volbou.

Ambivareti, orum, m., národ gallský, chráněnci Haeduův.

Ambivariti, orum, m., keltský národ na l. břehu Mosy.

ambo, ambae, ambo adj., oba (dva spolu neb zároveň).

ambrosia, ae, f., pokrm bohův i jich koňův.

ambulatio, onis, f., procházka.

ambulatorius 3., pohyblivý, turris.

ambulo I., procházeti se, cestovati, pochodem táhnouti.

amburo, ussi, ustum III., opáliti; pass. osmahnouti.

amellus, i, m., hvězdník (rostlina).

amens, entis, adj., bezrozumný, nerozumý, pošetilý; dolore a., bolesti rozumu zbavený.

amentia, ae, f., nesmysl, bláznovství.

amentum, i, n. (agmentum), tetiva, řemen na kopí házecím.

ames, itis, m., sklopec u tenat.

amfractus v. anfractus.

amice adv., přátelsky, upřímně.

amicio, (icui neb ixi), iotum IV., zahaliti; se a. neb pass. odíti se.

amicitia, ae, f., přátelství; amicitiam gerere, přát. zachovati; petere, o ně žádati; přátelství, svazek, smlouva.

amictus, us, m., roucho svrchní, oděv.

amiculum, i, n., plášť.

amicus 3., přátelský, příznivý, nakloněný; milý; subst. **amicus, i, m.**, přítel, důvěrník, příznivec, druh, spojenec; plur. **amici, orum, m.**, dvorané, rádci; **amica, ae, f.**, přítelkyně, milenka.

amigro I., odstěhovati se.

amissio, onis, f. = amissus, us, m., ztráta.

amita, ae, f., teta (otcova sestra).

amitto, misi, missum III., propustiti, opustiti, occasionem, tempus

a., promeškati, propásti; ztratiti, a. civitatem, pozbyti občanství; fidem a., zrušiti přísahu; subst. **amissa, orum**, n., ztráta.

amnicola, ae, c., poříčan.

amniculus, i, m., říčka.

amnis, is, m., proud; řeka, veletok, bystrina; secundo amne, po řece dolů.

amo I., milovati; zálibu v něčem míti; amabo (te), buď tak laskav, prosím snažně.

amoenitas, atis, f., půvab, líbeznost.

amoenus 3., půvabný, lahodný, příjemný; subst. **amoena, orum**, n., půvabné krajiny.

amolior IV., odstraniti; periculum a., odvrátiti nebezpečí.

amor, oris, m., láska; žádostivost, chtíč; a pugnae, bojechtivost; a. poenae, pomstychtivost.

amoveo, movi, motum III., odstraniti, vzdáliti; odciziti; ludo amoto, žert stranou.

Amphiarus, i, m., panovník v Argu, syn Oiklův a Hypermnestrin, na výpravě 7 knížat proti Thébám zemí pohlcen.

amphibolia, ae, f., dvojsmysl.

Amphictyones, um, m., jednoty sou-sedících Řeků, zřizované z příčin jak náboženských tak politických; nejslavnější byla jednota delfská a a thermopylská.

Amphion, onis, m., syn Juppiterův a Antiopin, choť Niobin, zakladatel hradu thébského, znamenitý pěvec.

amphitheatrum, i, n., kruhové divadlo.

Amphitrite, es, f., bohyně mořská, manželka Neptunova.

amphora, ae, f., nádoba (džbán) dvojuchá.

ample adv., hojně, bohatě; vznešeně; vážně; comp. **amplius**, více, dále; déle, šířeji; multo etiam amplius, v míře jistě mnohem větší; atque hoc a., a k tomu ještě toto; sup. **amplissime**, přehojně.

amplector, plexus sum III., obsáhnouti; objímati; dextram alicuius a., pravici uchopiti; obemknouti, obklíčiti; amore a., milovati; oblíbiti si, vážit si; něco uvážiti.

amplexus, us, m., objetí.

amplifico I., rozšířiti; rozmnožiti, zvelebiti, zvětšiti; auctoritatem, gratiam.

amplio I., zvětšiti, rozšířiti; odročiti soudní nález.

amplitudo, inis, f., prostrannost, rozlehlost, velikost, urbis; vážnost; a. orationis, plnost.

amplius v. ample.

amplus 3., rozsáhlý, značný; slovutný, vznešený; honores amplissimi, vznešená důstojenství; amplissimo genere natus, vysoce urozený; nádherný, skvostný, epulae; a. funus, slavný pohřeb.

ampulla, ae, f., baňka, krabice na masti a líčidla: bombast v řeči.

amputatio, onis, f., ořezování, oklešťování.

amputo I., ořezávati, oklešťovati, ramos; utínati, uřezati; zmenšiti; zkomoliti; amputata loqui, nesouvisle mluvíti.

Amulius, ii, m., král města Alby Longy, bratr Numitorův.

amurca, ae, f. (ἀμύργη), olej, pěna; kal, odtékající při lisování oliv.

amussis, is, f., pravítko, krokvice tesařská; ad amussim, dokonale, správně.

amygdalum, i, n., mandloň; mandle.

Amyntas, ae, m., král macedonský, otec Filippův.

an conj., či, čili; zdaž, snad; an non dixi, zdaž jsem nepravil; utrum — an; dubito an, haud scio an, dubium est an, zdali ne, zda-li snad ne = snad.

Anaces, um, (ἄνακτες) m., ochranný, přijímá Dioskurův.

Anacharsis, idis, m., mudrc skythský, vrstevník Solonův.

anagnostes, ae, m., předčítatel.

analogia, ae, f., obdoba.

anas, atis, f., kachna.

Anaxagoras, ae, m., řecký filosof z Klazomen, učitel Periklův a Euripidův (ok. 500 a. Chr. n.).

Anaxarchus, i, m., řecký mudrlec z Abdéry, stoupenec Demokritův, současník Alex. Vel.

Anaximander, dri, m., filosof milétský, ze školy jónské, žák Thalétův (ok. 550 a. Chr. n.).

Anaximenes, is, m., Milétan, žák Anaximandrův (ok. 500 a. Chr. n.).

anceps, cipitis adj., dvouhlavý, Janus; dvousečný, dvoutemenný, mons; dvojnásobný, oboustranný, periculum; obojetný, nerozhodný, ancipiti Marte, s nerozhodným štěstím; pochybný, certamen; z obou stran = na vodě i na suchu, proelium; nebezpečný, locus; **bestia a.**, obojživelník.

Anchises, ae, m., otec Aeneův.

ancile, is, m., (gen. plur. ancilium aneb anciliorum) = okrouhlý štít, za vlády Numovy s nebe spadlý a za palladium Říma prohlášený.

ancilla, ae, f., služka.

ancora, ae, f., kotva, kotev; in ancoris consistere, zakotviti; ancoras iacere, kotvu vyhoditi; a. tollere, k. vytáhnouti; in a. exspectavit, zakotven jsa očekával.

ancorale, is, n., kotevní lano.

ancorarius 3., kotevní.

Ancus Marcius, i, m., IV. král římský.

Andes, ium (též **Andi, orum**), m., kmen na sev. břehu Ligeru v Gallii; rodiště Vergilovo u Mantue, nyn. Pietola.

Andrisous i, m., otrok, vydávající se za syna maked. krále Persea, zdvihl válku proti Římu.

Andromache, es, f., manželka Hektorova.

Andronicus, T. Livius, nejstarší básník latinský.

anethum, i, n., anýz.

anfractus, us, m. (an-frango), oklika, oheb, zacházka, viae; a. capere, dáti se zatačkou; a. solis, oběh slunce; a. iudiciorum, právní okliky.

angiportus, us, m. (-um, i, n.), úzká těsná ulička; šíje (převlaka).

ango, anxī, — III., sůžiti, sevřítí, škrtiti; znepokojiti, děsiti.

angor, oris, m., těsnost; úzkost, tíseň, sklíčenost; angoribus confici, utrápiti se.

angulus, i, m., hádě.

anguilla, ae, f., úhoř.

anguipes, pedis, adj., hadonohý (o gigantech).

anguis, is, c., had.

anguitenens 1., hada držící, hadonoš.

angulatus 3., hranatý.

angulus, i, m., kout, úhel, roh, cíp, hrana; zákoutí; zátoka; skryš.

anguste adv., těsně, úzce; nehojně, nuzně, řídce; frumentum a. provenerat, nevalně se obilí urodilo; re frumentaria a. uti, míti obilí poskrovnu, býti v úzkých.

angustiae, arum, f., úžina, průsmyk, soutěsky; a. itineris, úvoz; a. viarum, těsnost ulic; nedostatek; nesnáze, trampoty; res est in angustis, věc jest na pováženou; a. pectoris, obmezenost mysli.

angustus 3., úzký, těsný; krátký, obmezený; chatrný, skrovný; nesnadný, povážlivý; subst. **angustum, i, n.**; res est in angusto, věc jest na povážnou.

anhelitus, us, m., supění; výpar.

anhele 1., supěti, těžce (krátce) dýchat; a. ignes, oheň soptiti.

anhelus 3., udýchaný, určený; dýchavičný.

Anien v. Anio.

anicula, ae, f., stařenka.

anilis 2., babí, babský, pošetilý.

aniliter adv., babsky, pošetile.

anima, ae, f., vzduch, průvan, vání; dech, duch, a. ducere, dýchat; život, duše, a. emittere, efflare, vypustiti duši; a. agere, v posledním tažení býti; animam debet, po uši zadlužen; plur. **animae, arum, f.**, duše zemřelých.

animadversio, onis, m., pozornost; pozorování věcí (nejm. neslušných a za to) trest, pokuta.

animadversor, oris, m., pozorovatel, karatel.

animadverto, ti, sum III., zpozorovati, všimati si; kárati, trestati, in aliquem

animal, malis, n., živočich, tvor.

animalis 2. vzdušný, živý, živočišný

animans 1. živý; subst. živý tvor, živočich.

animatus 3., živý; oduševnělý; bene, male a., dobře, zle smýšlející; statečný, exercitus.

animo I., oživiti, oduševniti.

animose adv., srdnatě, bujaře.

animosus 3., jarý, bujný, prudký, srdnatý, zmužilý, smělý.

animus, i, m., duch, duše (proti anima, duše, jako podmínka života) mysl, animo providere et praesentire, myslí předvídati a tušiti; vůle; náklonnost, mente et animo, myslí i srdcem; in a. habere = animo mihi est, na myslí míti, zamýšlím; hoc animo, s tím úmyslem; smýšlení, mysl, aequo animo, klidnou myslí, libente a., s ochotnou myslí, uno animo, jednomyslně; odvaha, smělost, zmužlost, magno a. esse, dobré myslí býti, animo deficere, myslí klesnouti, animum dimittere, odvahy pozbyvati; animum augere, dodávati odvahy; animi voluptatisque causa, pro radost a potěšení; inimico animo esse, nevražiti na koho; in animo alicuius esse, v něčí paměti býti.

Anio, onis = Anien, enis = Anienus, i, m., přítok Tiberu.

Anna, ae, f., sestra Didonina; bohyně staroitalská (A. Perenna), dárkyně a ochránkyně nového léta.

annalis 2., roční, roku se týkající; subst. **annalis, is, m.**, obyc. s plur. **annales** (scil. libri), **ium, m.**, letopis.

annato I., připlouti, navibus.

annecto, nexi (nexui), nexum III., připojiti, přivázati.

annexus, us, m., připojení.

anniculus 3., jednoroční.

annitor, nixus (nisus) sum III., opíratí se oč, ad rem; usilovati oč, de aliqua re.

Annius, ii, m. = T. A. Milo, přítel Ciceronův, odpůrce Klodiův, jež zavraždil, začez ve vyhnanství v Marsilii zemřel.

anniversarius 3., výroční.

anno I., připlouti.

annona, ae, f., roční výtěžek; úroda, obilí; trh obilní; cena obilní, a. crevit, obilí připlatilo.

annosus 3., sestárlý, letitý, obstarožní; a. vetustas, dávnost věkovitá.

annotatio, onis, f., písemné poznamenání.

annotinus 3., loňský.

annoto I., písemně poznamenati.

annumero I., připočítati.

annuo, nui, nutum III., přikývnouti, přisvědčiti, přislíbiti.

annus, i, m., rok; tempus anni, roční doba; anno vertente, během roku, anno post, o rok později, annum, po celý rok, ad annum, za rok, exeunte anno, koncem roku; a. meus, tuus, suus, léta potřebná k dosažení úřadu; a. frigidus, zima; plur. **anni**, léta stáří lidského.

annuus 3., roční, na rok, jedno-roční.

Anquilaria, ae, f., město při zátocě karthaginské.

anquiro, quisivi, quisitum III., vyhledávati, slídití; vyšetřovati (soudně).

ansa, ae, f., rukověť, ucho (u nádob), držadlo.

anser, eris, m., husa.

anserinus 3., husí, penna.

Antaeus, i, m., obr, syn Země, ježž Herkules zardousil.

ante adv., místa: napřed, času (s abl. mensurae) dříve, ut ante dictum est; paulo ante, krátce před tím; **praep. s acc.** = před, časově i prostorově; čas = a. hoc tempus, až po tu dobu.

antea adv., před tím, dříve, druhdy.

antecanis, is, m., malý pes (souhvězdí).

antecapio, cepi, ceptum III., dříve osaditi, předstihnouti, předem opatřiti.

antecedo, cessi, cessum III., předcházeti, předstihnouti; předčítí, vynikati (s acc.); aetate a., věkem starší býti.

antecello, —, — III., převyšovati, přečnivati.

antecessio, onis, f., předstih; předcházející příčina.

antecursor, oris, m., předběhoun; plur. ztracenci, přední voj.

anteeo, ii, itum IV., předcházeti (napřed býti); vynikati, operibus, činy; převyšovati, virtute viros.

antefero, tuli, latum, ferre III., před někým nésti, fascies; přednost dávati, více si vážití, aliquem alicui.

antefixus 3., v předu přibitý; subst. plur. **antefixa, orum, n.**, ozdoby a šperky v předu na střeších.

antegredior, gressus sum III., na-
před kráčet, předcházet.

antehabeo II., přednost dávati.

antehac adv., před tím, dříve.

antelucanus 3., před svítáním, tem-
pore a.; cenae a., hody do rána
trvající.

antemeridianus 3., předpolední.

antemitto, misi, missum III., přede-
slati, napřed poslati.

antenna, ae (antenna), f., bidlo pla-
chetní, rahno.

Antenor, oris, m., urozený Trojan,
zakladatel Patavia.

anteoccupatio, onis, f., fig. řeč. =
předstihnutí možných námitek.

antepilanus 3., obyč. v plur., před
šikem triariův stojící hastati a prin-
cipes.

antepono, posui, positum III., před-
kládati; přednost dávati, aliquem
alicui.

antequam coni., dříve než.

antesignanus, i, m., předkorouhev-
ník; obyč. v plur., sbor vojinů, je-
muž svěřena obrana praporu.

antesto v. antisto.

antestor I., za svědka sobě bráti;
dovšvědčovati se kým.

antevenio, veni, ventum IV., před-
stihnouti; předejít; zmařiti něco;
předčít, aliquem.

anteverto, verti, versum III., na-
před se někam obrátiti, předsti-
hnouti; přednost dáti něčemu před
něčím, aliquid alicui rei; předejít
něco, zmařiti.

anticipatio, onis, f., předem utvo-
řené ponětí něčeho.

anticus 3., čelní, přední, prů-
čelní.

Antigone, es, (-a, ae) f., dcera krále
Oidipa, sestra Eteoklova a Polynei-
kova.

Antigonus, i, m. = **A. Dason**, syn
Demetriův a Poliorkétin, poručník
Filippův, později samovládce v Ma-
kedonii.

Antilochus, i, m., nejstarší syn Ne-
storův, padl před Trojou.

antiquarius, ii, m., přítel (milov-
ník) starožitností.

antique adv. starodávně, staro-
světsky.

antiquitas, atis, f., starožitnost,
dávnověkost; starý, dobrý mrav.

antiquitus adv., za starodávna;
odedávna.

antiquo I., nechati tak jak bylo;
a. legem, návrh zákona zamítnouti.

antiquus 3., prvotný; starobylý,
starodávný; prostý, poctivý; comp.
a sup., důležitější, znamenitější,
nejvzácnější; nihil habeo antiquius
quam, ut . . ., nic není mi tak pil-
ného, než aby

antistes, itis, c., představený chrá-
mu, nejvyšší kněz.

antistita, ae, f., kněžka; a. Phoebi,
Kassandra.

antisto (stiti), — I., napřed státi;
vynikati, alicui aliqua re.

antrum, i, n., jeskyně.

anulus, i, m., kroužek, prsten.

anus, us, f., stařena, babka.

anxie adv., úzkostlivě.

anxietas, atis, f. = **anxietudo, inis,**
f., úzkostlivost.

anxius 3., úzkostlivý; a. curae,
mrzuté starosti.

apage interj., pryč, klid se!

Apelles, is, m., znamenitý řecký
malíř za Alex. Vel.

aper, pri, m., kanec.

aperio, perui, pertum IV., otvírati;
odhaliti, vyzraditi; projeviti, senten-
tiam suam.

aperte adv., zjevně, otevřeně,
přímo.

apertus 3., otevřený, nekrytý; roz-
lehlý, širý, locus; zřejmý, crimen;
upřímný, animus.

apex, icis, m., vršek plamene; hory
(homole), vrchol stromu; homolovitá
čepice neb klobouk; kněžská čepice.

aphractus, i, f. loď bez paluby.

apis, is, f., včela.

Apis, is, m., býk, jehož Aegyptané
jako boha ctíli.

apiscor, aptus sum III., něčeho do-
síci v. **adipiscor.**

apium, ii, n., apich, mřík, celer.

apocleti, orum, m., členové užšího
výboru spolku aitolského.

apodyterium, ii, n., svlékárna v láz-
ních (šatna).

Apollo, inis, m., syn Juppiterův a
Latonin, vynálezce luku, ochránce

stád a zvěře, arcivěstec, bůh lékařství, pěvec a hudec, zakladatel a ochránce měst, bůh slunce, = Phoebeus.

Apollonius, i, m., A. Mollo, Cicero-nův učitel v řečnictví.

apotheca, ae, f., spižárna, sklad a zásobárna vína, oleje a p.

apparatus, us, m., příprava; válečné stroje, nádhera.

apparatus 3., vystrojený, skvostný.

appareo, ui, — II., ukazovati se, sloužiti, alicui; apparet s acc. c. inf., zjevno jest, jest na bíledni.

apparitor, oris, m., sluha úřední.

apparo I., připravovati, chystati, cum bellum appareretur, když se k válce přípravy konaly; obmýšleti.

appellatio, onis, f., proslovení k někomu; pojmenování; dovolávání se; vyslovování.

appello I., promluvit k někomu; doprošovati se někoho; dovolávati se k někomu; jmenovati, nazývati.

appello, puli, pulsum III., přiháněti, přistrkovati; naves appelluntur, lodi zakotvují; a. navem, s lodí přistáti.

appendix, icis, f., přídavek.

appendo, pendí, pensum III., odváděti, alicui aliquid (verba).

appetens, entis 1. chtivý něčeho; alieni a., žádostivý cizího jmění.

appetenter adv., dychtivě.

appetentia, ae, f., chtivost něčeho.

appetitus, onis, f. = appetitus, us, m., dychtění, bažení po něčem; chťič, pud.

appeto, petivi, petitum III., po něčem sáhati, bažiti, amicitiam a., vyhledávati; obořiti se na někoho, stercore a., blátem házeti; lux a., rozednívá se; diesque appetebat, a den se přibližoval

appingo, pinxi, pictum III. přimalovati.

Appius, i, m. = -ia, iae, f., římské příjmení. Appia via, silnice z Říma do Kapue vedoucí, již založil censor Q. Claudius Caecus; **A. aqua**, vodo-vod, týměž mužem založený.

applaudo, plausi, plausum III., tleskati (ku pochvale), alicui.

applicatio, onis, f., přimknutí se; a. animi, náklonnost; připojení se

klienta k zámožnějšímu občanu jako patronu; ius applicationis, právo klienta poděditi.

applico, cavi (cui), catum (oitum) I., připojiti; a. se ad arbores, opíratí se o stromy; a. navem ad terram, zakotviti; a. castra flumini, položití se táborem při samé řece; a. se alicui (ad aliquem), přidružiti se; dáti se do něčeho, pustiti se, ad scribendam historiam.

appono, posui, positum III., přistaviti; předkládati (jídlo); přidělití, aliquem alicui custodem.

apporrectus 3., vedle něčeho natažený.

apporto I., přináseti, přivážeti, dopravovati.

apposite adv., příležitě, vhodně.

appositus 3., blízko ležící; příhodný.

apprecor I. modlití se k někomu, vzývati někoho.

apprehendo, prehendi, prehensum III., uchopiti, uchvátiti.

apprime adv., obzvláště (s přid. jmény).

approbatio, onis, f., schválení, pochvala, uznání, spokojenost; důvod.

approbator, oris, m., schvalovatel.

approbo I., schváliti, souhlasiti, potvrditi; dokázati, upravit.

appromitto, misi, missum III., připověď něčí svou připovědí ujistiti.

appropero I., urychlit; přispíšiti si.

appropinquatio, onis, f., blížení se, nastávání, mortis.

appropinquo I., blížiti se; přibližovati se; nastávati, ver; býti něčemu blízek.

appulsus, us, m., přiblížení se; přistání, litoris (k břehu); popud, působení.

apricatio, onis, f., vyhřívání se na slunci.

apricor I., sluniti se; vyhřívati se na slunci.

apricus 3., výslunný; subst. **apricum, i, n.**, výsluní.

apte adv., vhodně, přiměřeně; způsobně.

apto I., upravit, přizpůsobiti, class.

aptus 3., připojený, připevněný; vita a. est ex virtute, život záleží na ctnosti; souvislý, přiměřený, způsobilý; a. exercitus, vojsko k boji připravené (vyzbrojené).

apud praep. s acc., u, při, vedle; před.

aqua, ae, f., voda; a. et igni alicui interdicere, někoho ze země vyobcovati; a. et terram petere, žádati, aby se někdo úplně podrobil; a. (mihi) haeret, jsem v nesnázích; vodovod; plur., povodeň; prameny, lázně; a. intercus, voda podkožní, vodnatelnost.

aquaeductus, us, m., vodovod.

aquarius 3., vodní; a. provincia, dozor nad vodovody, svěřený kvestoru v Ostii; subst. **aquarius, ii, m.**, vodák; vodnář (souhvězdí).

aquaticus 3. = **aquatilis** 2., vodní, ve vodě žijící.

aquatio, onis, f., doprava vody, napájení.

aquator, oris, m., vodař, dopravčí vody.

aquila, ae, f., orel, orlice; znak legie římské (signa = znak kohort a menších oddílův).

aquilifer, i, m., orlonoš, praporečnick legie římské.

Aquillius, ii, m. = **A. C. Gallus**, právník a přítel Ciceronův.

aquilo, onis, m., severní (půlnoční) vítr; sever (půlnoc); bůžek tohoto větru, Boreas, bydlící v Thrakii.

aquilonaris 2., severní.

aquor I., nositi vodu.

aquosus 3., vodnatý; a. nubes, dešťový oblak.

aquila, ae, f., vodička.

ara, ae, f., oltář, obětní ohniště; arae focique, oltáře a krby, domov; útočiště, ochrana; zhvězdění.

Arachne, es, f., byla od Minervy, s níž o závod se osmělila tkáti, v pavouka proměněna.

aranea, ae, f., pavouk; pavučina.

araneola, ae, f. = **araneolus, i, m.**, pavouček.

araneosus 3, plný pavučin.

Arar = **Araris, is, m.** (acc. im, abl -ri [re]), řeka v Gallii, nynější Saône.

aratio, onis, f., orba; role; hospodářství; plur. obecní půda v nájem dávaná.

arator, oris, m., oráč; rolník; plur. nájemci obecních rolí.

aratrum, i, n., pluch, ruchadlo.

arbiter, tri, m., očitý svědek, posuzovatel; rozhodčí, smírce; samovládce.

arbitra, ae, f., svědkyně.

arbitratus, us, m., mínění, úsudek; libovůle; neobmezená moc; dedere se in alicuius arbitratum, vzdáti se na milost a nemilost; arbitrato, dle zdání.

arbitrium, ii, n., rozhodnutí, rozsudek, výrok smírčího soudce; ad a. iudiciumque, dle uznání a rozsudku; a. agere, o něčem rozhodnouti; libovůle, ad suum a., po své vůli.

arbitror I., mysliti, domnívati se, pokládati zač.

arbor, oris, f., strom; a. Jovis, dub, a. Phoebi, vavřín, a. Palladis, oliva; stěžeň.

arboreus 3. stromový.

arbustum, i, n., stromoví; sad, štěpnice.

arbustus 3., stromy porostlý.

arca, ae, f., skříň, pokladnice; rakev.

arcano adv., tajně, skrytě.

arcanus 3., uzavřený; tajný; subst.

arcantum, i, n., tajemství.

arceo, ui, — II., ohraditi; zadržeti, brániti v něčem.

arcesso, ivi, itum, III., povolati, obeslati; obžalovati; zjednati něco.

Archias, ae, m., řecký básník z Antiochie, obžalovaný (r. 61. a. Chr. n.), že si neprávem osvojuje občanství římské, obhájený však Cicero-nem.

Archilochus, i, m., řeč. bás. z ostrova Paros, skladatel jambů.

Archimedes, is, m., slavný matematik, zavražděný při dobytí Syrakus (312. a. Chr. n.).

archipirata, ae, m., náčelník mořských lupičů.

architector I., budovati.

architectura, ae, f., stavitelství.

architectus, i, m., stavitel, budovatel, tvůrce, původce.

archon, ontis, m., po vypuzení králův nejvyšší úředník (vladař) v Athénách.

arcitenens, tis, m., lukostřelec (= Apollo).

arctophylax, acis, m., zhvězdění = Bootes.

Arctos, i, f., souhvězdí malého a velkého medvěda; sever.

Arcturus, i, m., vozataj; nejjasnější hvězda v souhvězdí Boota.

arcuatus = arquatus 3., obloukový.

arcula, ae, f., skříňka na šperky.

arcus, us, m., luk; oblouk, klenutí; a. pluvius, duha; a. aquarum, přiboj vln; quinque a., patero pásem.

ardea, ae, f., volavka.

ardens 1., ohnivý; náruživý, prudký.

ardenter adv. palčivě; náruživě, prudce.

ardeo, si, — II., hořeti; třpytiti se; planouti, odio; Gallia ardet, Gallia vře, se jitrí.

ardesco, arsi, — III., rozhořeti se; třpytiti se; vzplanouti; přiostriti.

ardor, oris, m., žár, vedro; lesk; roznícenost (vášni ve zlém smyslu); zápal, horoucnost (v dobrém smyslu); srdnatost; vroucí láska.

Arduenna (silva), ae, f., lesnaté pohorí v sv. Gallii mezi řekami Rýnem, Axonou a Seldou.

arduus 3., strmý, příkrý; a. aether, převysoké nebe; krutý, namáhavý, obtížný; arduae res, trudné poměry, nešnáze; subst. **arduum, i, n.**, strmé místo; ardua montis, výšiny hor.

area, ae, f., volná prostora, zápašnice; humno, mlat.

arefacio, feci, factum III., sušiti.

Aremoricae (civitates), jméno sz. pomořanů galských v Normandii.

arena, ae, f. viz harena.

areo, drui, — II., býti vyschlým.

Areopagus, i, m., nejvyšší sbor soudcovský v Athenách.

aresco, arui, — III., schnouti; sušiti se.

Arethusa, ae, f., pramen na Sicilii, o němž bájeno, že jest ve spojení s Alfeem, řekou v Peloponnesu.

Argei, orum, m., obětnice (na 27 místech) v Římě; panáci ze sítí, sha-

zování každoročně od Vestálek do Tiberu.

argentarius 3., stříbra se týkající; subst. **-ius, i, m.**, peněžník; **-ia, ae, f.** (sc. fodina), stříbrné bání; sc. taberna (mensa), směnárna; sc. negotiatio, obchod peněžnický.

argentatus 3., postříbřený; milites a., vojáci, jichž štíty měly ozdoby stříbrné.

argentens 3., stříbrný, stříbrem ozdobený; stříbroskvělý.

argentum, i, n., stříbro; argenti metalla, stříbrné doly; a. factum, spracované stříbro (proti a. infectum), nádobí stříbrné; a. signatum, peníze stříbrné.

Argiletum, i, n., (hliniště) místo v Římě, kde později řemeslníci a knihkupci své krámy měli.

argilla, ae, f., hlína hrncířská, jíl.

Argo, us, f., loď, na níž Iason se soudruhy do Kolchidy pro zlaté rouno se plavili.

argumentatio, onis, f., důvod.

argumentor I. dovozovati.

argumentum, i, n., látka, obsah; důkaz, důvod.

arguo, gui, — III., vyzraditi; nářknouti; obviňovati někoho, aliquem alicuius rei neb s acc. c. inf. vytýkati něco, culpam.

Argus, i, m., stooký hlídač Join, zabitý Merkurem.

argute adv., důmyslně.

argutiae, arum, f., důmyslnost, ostrovtip; a. digitorum, pohybování prsty (bubnování jimi) při řečnění.

argutus 3., duchaplný, vtipný; výrazný; zručný; zchytralý.

argyraspides, um, m., stříbroštítníci.

Ariadna, ae, f. = Ariadne, es, f., dcera Minoova, jež Theseovi z bludiště pomohla; stala se později manželkou Dionysovou a obdařena nesmrtelností.

aridus 3., vyschlý; subst. **aridum, i, m.** (jen s předl.), souš, pevnina; in aridum naves subducere, na suchou zemi lodi vytáhnouti.

aries, etis, m., beran (zvíře i stroj k boření hradeb); koza (trám k ochraně mostu před ledem).

arieto I., trkati jako beran.

Arion, onis, m., básník z Methymny lesbické (ok. 600. a. Chr. n.), uvržen kdysi do moře byl delfínem zachráněn.

arista, ae, f., osina; klas.

Aristarchus, i, m., grammatik alexandrinský a kritik děl Homerových.

Aristides, is, m., vrstevník a sok Themistoklův v Athenách, syn Lysimachův.

Aristippus, i, m., žák Sokratův, zakladatel školy cyrenaické.

aristolochia, ae, f., podražec (rostlina).

Aristophanes, is, m., slavný skladatel komedií, vrstevník Sokratův.

Aristoteles, is (i), m., slavný filosof, učitel Alex. Vel., žák Platonův, zakladatel školy peripatetické.

arithmetica, orum, n. = -a, ae, f., počtářství.

arma, orum, n., oruží, náčiní; zbroj, zbraň, ad a. conclamare, do zbraně volati; ab armis discedere, zbraně odložit; boj, armis contendere, pole se setkat, a. conferre cum aliquo, sraziti se s kým; zbrojný lid, branci, qui arma ferre possunt; vojsko.

armamenta, orum, n., nádobí; lodní náčiní, lanová.

armamentarium, ii, n., zbrojnice.

armarium, ii, n., skříň.

armatura, ae, f., výzbroj; levis a., lehkooděnci.

armatus 3., ozbrojený; subst. **armati, orum, m.**, ozbrojenci.

amentum, i, n., dobytek, skot; armenta immania Neptuni, úžasné velrybstvo Neptunovo.

armifer 3., bojovný, válečný.

armiger 3., ozbrojený; subst. zbrojnoš.

armilla, ae, f., náramek.

Armilustrum, i, n., náměstí v Římě, kde se konala slavnost očišťování zbraní.

Arminius, ii, m., kníže Cherusků, vítěz nad Varem r. 9. po Kr.

armipotens 1., zbroje mocný.

armisonus 3., zbroje zvučný.

armo I., vyzbrojiti, vystrojiti, naves.

armus, i, m., rámě; plece.

aro I., orati, rolničiti; brázdit, aequor.

Arpinum, i, n., městečko v Latii, rodiště Ciceronovo a Gaja Maria.

arrectus 3., strmý, příkrý.

arrepo, repsi, — III., přibližovati se.

arrideo, risi, risum II., usmívati se na někoho, alicui; líbiti se, id mihi valde a.

arrigo, rexi, rectum III., vztýčiti, vzpřimiti; povzbudit.

arripio, ripui, reptum III., uchwátiti, urvati; zatknouti; násilím si přivlastniti, imperium; užítí, uchopiti se, occasionem; pochopiti, porozuměti, litteras.

arrodo, rosi, rosum III., ohlodati; rem publicam a., poškozovati obec.

arrogans 1., domýšlivý, nadutý.

arroganter adv., drze, domýšlivě, vypínavě.

arrogantia, ae, f., domýšlivost, zpupnost.

arrogo I., přivlastniti si, osobiti si; přidati, a. consuli dictatorem.

ars, artis, f., zručnost, dovednost, umění; věda; zvyky, obyčeje; bonae a., dobré mravy, malae a., pleťchy, lest, úskok.

Arsinoe, es, f., dcera Ptolemaea Aulety, mladší sestra Kleopatřina.

Artabanus, i, m., náčelník osobní stráže, vrah Xerxův (465. a. Chr. n.).

Artaphernes, is, m., strýc Xerxův, bratr Daria Hystaspa.

arte (comp. artius) adv., těsně, úzce, ztuhle, pevně.

Artemisium, i, n., předhoří na sev. pobřeží ostrova Euboie.

arteria, ae, f., průdušnice; srdečnice (tepna).

articulatum adv., článkovitě, členitě.

articulus, i, m., kloub, kotník, článek (kolínko u rostlin); in ipso articulo, v rozhodné době.

artifex, icis (ars-facio) adj., v něčem mistrný, dokonale znalý něčeho; subst. umělec, mistr; vyrabitel, figurae; původce, caedis.

artificiose adv., umělecky, mistrně.

artificiosus 3., umělý, úpravný.

artificium, i, n., úkon umělecký, řemeslný; dílo umělecké; umělost,

zručnost; důmysl, lest, úskok, artificio vincere, úskokem zvítěziti.

artus 3. těsný, tuhý, sevřený, pevný; silvae, husté; nuzný.

artus, us, m., obyč. v plur. (abl. artubus), klouby, údy.

arula, ae, f., oltářik.

arundineus 3., rákosový; carmen a., venkovská píseň.

arundo (harundo), inis, f., třtina, rákos; plur. rákosí; meton. šalmaj; paprsek tkalcovský; šíp; udičný prut.

aruspex v. **haruspex**.

arvalis 2., polní.

arvina, ae, f., sádlo, tuk.

arvus 3., orný; subst. **arvum, i, n.** (sc. solum), niva, ornice, role; plur. pláně; arva Neptunia, moře.

arx, arcis, f., výšina; hrad, tvrz, pevnost; útočiště, záštita; arcem facere ex cloaca, z komára dělati velblouda.

as, assis, m., celek jako jednotka; haeres ex asse, hlavní dědic; římský měděný peníz, vážící 1 libru mědi, platící z počátku asi 1 K 50 h, později toliko 4 h; ad assem, do posledního haléře.

Ascanius, i, m., syn Aeneův a Lavinii, zakladatel Alby Longy.

ascendo, cendi, — III., vylézt, murum: dostoupiti, a. equum, vsednouti na kůň; dosíci něčeho.

ascensus, us, m., vzestup; vchod, přístup; trop. = vzlet.

ascia, ae, f., sekera.

ascio IV., přibíratí.

ascisco, scivi, itum III., přibíratí, připojiti, vlastniti sobě; a. aliquem sibi amicum, vzíti si koho za přítele; schváliti, legem; **ascitus**, vypůjčený, cizí, lepor.

Asora, ae, f., místo na Helikonu, rodiště Hesiodovo; Ascræus poeta = Hesiod.

ascribo, scripsi, scriptum III., připsati, připojiti, připočítati, zaznamenati.

ascriptio, onis, f., písemný dodatek.

ascriptor, oris, m., schvalovatel (připsáním svého jména k návrhu).

asella, ae, f., malá oslice.

asellus, i, m., oslík.

Asia, ae, f., jako provincie římská obsahovala Frygii, Mysii, Karii a Lydii.

asiaticus 3., asijský (dle země), asiatský (dle obyvatelův).

asilus, i, m., ovád, střechek.

asina, ae, f., oslice.

asinus, i, m., osel.

Asopus, i, m., řeka v Boiotii; jako bůh říční syn Okeanův a Thetidin, otec Aigynin, Euadnin, Euboein, děd Aeakův.

asotus, i, m., nedosyta, žrout.

asparagus, i, chřest.

aspargo v. **aspergo**.

Aspasia, ae, f., milenka Periklova.

aspecto I., pohlížeti.

aspectus, us, m., činně: pohled, zření, zrak, a. amittere, oslepnouti; trpně: vzezření, zjev; horridus aspectu, hrozný na pohled.

asper 3., drsný, hrbolatý, nerovný, locus; krutý, hiems; surový, příkrý, prchlý; a. os, dravý proud při ústí; nebezpečný, obtížný, **res asperae**, protivenství, nehody.

aspere adv., drsně: přísně, hrubě, surově, tractare aliquem; jízlivě, scribere de aliquo.

aspergo, spersi, spersum III., postříkati, pokropiti; zhanobiti.

aspergo, inis, f., pokropení, střík.

asperitas, atis, f., drsnost, kostrbatost, viarum; hrubost, surovost, nevlidnost; protivenství, a. rerum, nebezpečnost.

aspernatio, onis, f., pohrdání.

asperor I., zamítati, pohrdati.

aspero I., drsniti, brousiti, pugionem; bouřiti, undas; rozlítiti, popuditi.

aspicio, spexi, spectrum III., pohlížeti nač; a. aliquem, hleděti někomu přímo do očí; s úctou k někomu vzhlížeti, vážiti si; uvážiti, res sociorum.

aspiratio, onis, f., ovanutí, výpar, v mluvnicki: příděch.

aspiro I. dechnouti na něco, ovanouti; práti někomu, přispívati; dychtiti po něčem; domáhati se něčeho.

aspis, idis, f., zmije; užovka.

asportatio, onis, f., odvezení, odklizení.

asporto I., odkliditi, odvéztí, odnésti.

aspretum, i, n., kameniště.

assecla, ae = **assectator, m.**, lichotník, stranník (s příhanou).

assectatio, onis, f., doprovázení.

assectator, oris, m., průvodce; přívrženec.

assector I., někoho ustavičně sledovati; přidružiti se k někomu (jako klient).

assensio, onis, f. = **assensus, us, m.**, přisvědčení, pochvala, souhlas.

assensor, oris, m., přisvědčovatěl.

assentatio, onis, f., přisvědčování; pochlebování.

assentatiuncula, ae, f., nízké (podlé) pochlebenství, pochlebnůstka.

assentator, oris, m., pochlebník, lichotník, kýval.

assentatorie adv., lichotně.

assentior, sensus sum IV., zřídka

assentio, sensi, sensum IV., přisvědčovati, alicui; souhlasiti, alcuí de re aliqua.

assentor Í. (intens. k předch.), neustále přisvědčovati, souhlasiti; lichotiti se.

assequor, secutus sum III., dostihnouti, dohoniti, dosáhnouti; vyrovnati se; merita alicuius a., něco pochopiti.

asser, eris, m, kůl, žerď, tyč, bidlo, lať.

assero, sevi, situm III., přísázeťi.

assero, serui, sertum III., přiřaditi; přivlastniti si; a. aliquem in libertatem (též pouhé a), z otroctví někoho vymaniti, za svobodna prohlásiti; a. in servitute, za otroka prohlásiti.

assertor, oris, m., osobitel, puellae; ochránce, osvoboditel; obhájce.

asservo I., přisluhovati; opatrovati, hlídati, portas murosque.

assessor, oris, m., přisedící v úřadě.

asseveranter adv., určitě, opravdově.

asseveratio, onis, f., podstatné tvrzení, ujišťování; opravdovost.

assevero I., přísně a opravdivě jednati nebo mluviti (proti iocor); ubezpečovati, tvrditi.

assideo, sedi, sesum (ad-sedeo) II., seděti u někoho; aegroto a., nemocného opatrovati, hlídati; assidentes, hlídači nemocných; polem ležeti, obléhati; na stráži státi.

assido, sedi, sessum III., přisednouti; posaditi se.

assidue adv., neustále, vytrvale.

assiduitas, atis, f., ustavičná přítomnost, vytrvalost.

assiduus 3., vytrvalý, neunavný, stálý; plur. **assidui**, (na základě ústavy Serviovy) usedlí občané (I. třídy) na rozdíl od **proletarii**.

assignatio, onis, f., písemné přidělení, výkaz.

assigno I., značkou opatřiti; přidělití někomu něco; svěřiti; připočísti za vinu nebo zásluhu.

assilio, silui, — IV., přiskočiti; a. moenibus, hnáti útokem; trop. = v řeči k něčemu přeskočiti.

assimilis 2., podobný.

assimulatio, onis, f., připodobňování se.

assimulo I., podobným činiti, připodobniti, nápodobiti; přetvářeti se.

assisto, stiti, — III., postaviti se u čeho (k čemu); býti přítomen; a. in publico, objeviti se ve veřejnosti.

assoleo, —, — II., při něčem bývati, jen v 3. os. sing. a plur., **ut assolet**, jakož bývá zvykem a obyčejem.

assuefacio, feoi, factum III., zvykati koho čemu; **assuefieri**, zvykati si.

assuesco, suevi, suetum III., trans. k předcházejícímu slov., intrans. = zvykati si, přivykati čemu; assuevi facere, konávám.

assuetudo, inis, f., zvyk, návyk; a. alicuius, duševní styk s někým.

assuetus 3. zvyklý, přivyklý, re, rei, ad rem.

assulto I., dotíratí, dorážeti, telis, s dat.: castris, s acc.; a. latera et frontem (exercitus).

assultus, us, m., útok, náběh.

assum (adsum), affui, adesse (afforem = adessem, affore = affuturum esse), býti na místě, přítomen (proti abesse); coram, praesentem a., osob-

ně přítomen býti; býti pohotově; vyskytnouti se, nastati, usus, kdykoli nadešla potřeba, nox aderat; napomáhati (radou i pomocí), alicui; in iudicio (ad iudicium), k soudu se dostaviti.

assumo, sumpsi, sumptum III., přibíráti; připojiti, přidružiti, socios; přivlastniti si, osobiti si.

assumptio, onis, f., přibrání; schválení.

assuo, —, — III., přišiti.

assurgo, surrexi, surrectum III., povstati; vztýčiti se; a. ex morbo, zotaviti se.

assus 3., suchý, sušený, pečený, pražený; subst. **assum, i, n.**, pečené.

ast. v. at.

asterno III., jen v pass. s výz. med., povaliti se na něco, vedle něčeho se rozložit.

asticus 3., městský; subst. **astici, orum, m.**, měšťané.

astipulor I., přisvědčovati.

asto, stiti, — I., při něčem státi; ježiti se.

Astraea, ae, f., dcera Juppiterova a Themidina, bohyně spravedlnosti.

astrepo, astrepui, — III., hlučeti, přizvukovati, alicui; s hlučnou pochvalou přijímati.

astricte adv., stručně, krátce loqui.

astrius 3., utažený, tuhý, šetrný; úsečný, stručný.

astringo, inxi, ictum III., ztuhá svázati, utáhnouti, přimraziti (act.). zimou skřehnouti (pass.); zavázati (mravně), aliquem aliqua re; důvod, reč v několika slovech obsáhnouti.

astrologia, ae, f. hvězdářství.

astrologus, i, m., hvězdář.

astrum, i, n. souhvězdí.

astruo, uxi, uctum III., přistavěti, vystavěti; připojiti.

astu, indecl. (ἄστυ), n., město, obzvláště Atheny.

astupeo, —, — II., trnouti, žasnouti nad něčím, s dat.

astus, us, m., lest, úskok; obyč. jen v abl. sig., astu magis quam virtute.

astute adv., chytře, obmyslně.

astutia, ae, f., potměšilost, lstivost; plur. spády, úskoky.

astutus 3., schytralý, podvodný, lstivý, úskočný.

Astyages, is, m., král médský, děd Kyrův.

Astyanax, aotis, m., syn Hektorův a Andromachy.

asylum, i, n., útočiště.

at coni., s důrazem: leč, ale, než však; však přece; **at** puto, než myslím, snad; si **at**, ne-li — aspoň.

atavus, i, m., otec prapradědův neb pramáteřin; plur. předkové.

ater, atra, atrum, černý (bez lesku), tmavý; a. mare, zbourené moře; strašný, mors; smutný, dies atri, dnové nešťastní, neštěstí přinášející.

Athamas, antis, m., král orchoménský, syn Aiolův, manžel Nefelin, otec Frixův a Hellin.

athleta, ae, m., zápasník.

Athos, n. Atho, onis, m., nejvyšší hora na poloostrově Chalkidice (nyní Monte Santo).

Atlas, antis, m., syn Japetův a Klymenin; král mauretánský, majitel překrásných zahrad (Hesperidek), od Persea v horu proměněný, otec Plejad a nymfy Kalypsy.

atomus, i, f., (sc. pars) prvek.

atque (ac jen před souhl. mimo q) coni., 1. významu advers. stupňovacího: a k tomu, nad to, ano i, a též, jakož i, par atque idem periculum, rovné ba totéž nebezpečení; 2. klade se při slučování stejnordých pojmů a myšlenek = cultus atque humanitas, úprava a vzdělanost; v hendiadys: labor atque iter, namáhavý pochod; 3. význam přirovnávací při slovech značících stejnost nebo podobnost, jakož i opak toho: jako, než, a to: po similis, par, idem, alius, aliter, contra, proinde; po simul značí, že se oba děje staly současně = simul atque, — ac, hned jak, jakmile; 4. při přechodu k jednotlivostem = avšak, tož, a to; in unum atque angustum locum, v jedno, a to úzké místo: atque id eo magis, a to tím více; po zdánlivém odporu = ale, však, alebrž; při výřknutí výsledku vycházejícího z ně-

jaké příčiny, a tak, tedy, tudíž; ac non, a ne (spíše), nikoli, viz **non**.

atqui *coni. advers.*, však, přece však, nicméně.

atramentum, i, *n.*, černidlo, inkoust; roztok modré skalice, jímž ševci kůži barvili.

atratus *3.*, černě oděný, ve smutku.

Atreus, oi, *m.*, král argijský a mykénský, syn Pelopův a Hippodamein, otec Agamemnonův a Menelaův, bratr Thyestův, s nímž žil v nepřátelství, a jehož syn Aegisthus ho zavraždil.

atriensis, is, *m.*, dozorce v atriu, domovník.

atrium, ii, *n.*, vchodu nejbližší krytá světnice, v nejstarších dobách shromaždiště a bydlíště rodiny, vyzdobená obrazy předkův, kde též i návštěvy byly přijímány; předsín, plur. palác, obydlí; síně bohův.

atrocitas, atis, *f.*, děsnost, ohavnost, zuřivost, krutost, urputnost.

atrociter *adv.*, zuřivě, krutě, hrozně.

atrox, ocis, *1.*, děsný, hrozný, krutý, zuřivý.

attactus, us, *m.*, v abl. dotknutí.

attagen, enis, *m.*, slípka divoká, jeřábek.

Attalus, i, *m.*, = A. III., Philometor, král pergamský, říši a poklady své odkázal Římanům; **attalicus** *3.*, attalský; a. condiciones, skvělé jmění, výhodné podmínky.

attamen *coni.*, avšak, přece však.

attendo, tendi, tentum III., napnouti; a. animum, pozorovati, všimati si něčeho.

attente *adv.*, pozorně, bedlivě, napjatě.

attentio, onis, *f.*, pozornost.

attento I., zkoušeti; dorážeti na koho; sváděti k pronevěře.

attentus *3.*, pozorný; dbalý, příčinnivý; šetrný, skoupý.

attenuate *adv.*, prostě, nelíčeně, mdle, dicere.

attenuatio, onis, *f.*, zeslabování, suspicionis; nelíčenost, verborum.

attenuatus *3.* *adj.*, ztenčený, zhublý; nelíčený, prostý, mdlý; legio proeliis attenuata (prořídla).

attenuo I., ztenčiti, uskrovniti, oslabiti.

attero, trivi, tritum III., přitíratí, otíratí; porouchati, herbas a., rozšlapati; hubiti, zeslabiti, zmenšiti, opes.

attexo, texui, textum III., připléstí, přitkati; připojiti, přidělati.

Atticus, i, *m.*, = T. Pomponius, přítel Ciceronův, nazvaný A. pro delší pobyt v Athénách.

attineo, tinui, — II., zdržovati, aliquem; něčím vlásti, něco v moci míti; rozkládati se (o zemích); týkati se (jen ve 3. osob. sing.), quod ad me attinet, co se mne týče; jest důležité, záhodno, prospěšno, s acc. c. inf. (nejčastěji záporně) nihil attinet me plura scribere.

attingo, tigi, tactum III., dotýkati se něčeho; arma a., zbrani se chopiti; dostati se někam, dojiti; hraničiti s čím, dosahovati k čemu; vlastniti si; nepřátelsky se dotýkati, bití, uhoditi; blízkým, příbuzným býti; patřiti, přináležeti někomu; chopiti se čeho, zabývati se čím, poěticen; zmíniti se o něčem, pohovořiti, pojednati o čem, summas res.

attollo, —, — III., nadzdvihnouti; se a. neb attolli, povstávati; vynášeti, aliquem adulationibus; vyznamenati, velebiti (řečí); budovati, tures.

attondeo, tondi, tonsum II., přistihnouti, přiklestiti; a. laudem, umenšiti.

attonitus *3.*, ohromený, užaslý, zražený, omráčený, vyděšený; nadšený, attonitae Baccho matres.

attono, tonui, tonitum I., ohromiti, omráčiti.

attorqueo, —, — II., zatočiti něčím k něčemu.

attraho, traxi, tractum III., přitáhnouti, přivléci, vinctum, v poutech, ultro a., násilím, vsí moci.

attrecto I., ohmatávati, dotýkati se; sobě přivlastňovati; trop. = něčím se zabývati.

attribuo, tribui, tributum III., přidělití, vykázati, locum (stanoviště); naves, equitatum a., svěřiti, odevzdati; podříditi, equites praefectis,

udělití, propůjčiti; přiznati, auctoritatem.

attributio, onis, f., přidělení: v zál. peněž.: poukázka; v řečnictví: nahodilá vlastnost, vedlejší okolnost.

attritus (attero) 3., otřený, opotřebovaný; o řečníku: mdlý.

auceps, cupis (avis-capio) m., ptáčník; a. syllabarum, slovíčkář.

auctio, onis, f., rozmožení; dražba.

auctionor l., dražbu konati, v dražbě prodávati.

auctor, oris, c., původce, zakladatel, tvůrce; a. novorum consiliorum, novotář; skladatel, spisovatel, vynálezce, rádce, povzbuzovatel; auctore hoste, na udání nepřítelovo; a. originis, gentis, prarodič, pratec; vypravovatel, svědek, uno auctore, z jediného pramene, od jediného jistitele; navrhovatel, legis; auctores fiunt patres, své stvrzení dávají (senátoři); ručitel, rukojmí.

auctoramentum, i, n., mzda, závdek.

auctoritas, atis, f., vážnost, vliv, moc, a. amplificare, rozmnožovati váhu (moc) něčí; důraz, úsilí, magna cum a. bellum gerere; vir magnae a., muž na slovo vzatý; příklad, vzor, podnět, povzbuzení, civitates auctoritate adductae Carnum, po příkladě, ohnuty byvše příkladem; svolení, rada, mínění, návrh, důvod, vůle, **S. C. A.** = senatus consulti auctoritas, rozhodnutí senátu (hlasováním).

auctoro l., za mzdu zavázati k nějaké práci; **auctoratus**, zjednaný.

auctumn. v. **autumn.**

auctus 3. (augeo), zvětšený, zvelebený

auctus, us, m., vzrůst, přírůstek, zvětšení.

aucupium, i, n., čížba, ptáčnictví; shon po něčem; a. verborum, slovíčkářství.

aucupor l., čížbu prováděti; trop. sháněti se, pásti po něčem.

audacia, ae, f., odvážlivost, smělost, odvaha, drzost; plur. opovážlivé kousky.

audaciter, audacter adv., chrabře,

směle, srdnatě, statečně, drze (komp. **audacius**, sup. **audacissime**).

audax, acis l., odvážný, smělý, chrabří.

audens, entis l., = audax.

audenter adv. = audacter.

audentia, ae, f. = audacia.

audeo, ausus sum II. (conj. perf. ausim), odvážiti se čeho, aliquid, osměliti se, opovážiti se.

audiens, entis l. (part. od audio), poslušný, dicto audientem esse alicui, na slovo poslušen býti někoho; subst. posluchač.

audio, ivi, itum IV., slyšeti, poslouchati, vyslechnouti; bene, male a., v dobré, zlé pověsti býti; vyslýchati, iudex audiens (vyslýchající); uposlechnouti, býti poslušen.

auditio, onis, f., slyšení, posloucháání; doslech, pověst; povídačky; a. levem pro re comperta habere, jalovou pověst pokládati za věc převzvěděnou.

auditor, oris, m., posluchač; žák.

auditorium, ii, n., posluchárna; posluchačstvo.

auditum, i, n., doslech, pověst, nihil habeo praeter a

auditus, us, m., sluch, slyšení; pověst.

aufero, abstuli, ablatum, auferre, odnésti, unésti, odkliditi, odstraniti, po-brati, uchvátiti, (zřídka) vychvátiti, uchrániti, ab incendiis procul a.; a. caput alicui, utíti hlavu; vzíti, uloupiti, alicui spem; a. oculos alicui, zřejmě ošiditi; zahubiti; obdržeti, responsum ab aliquo; hostem iter a., nepříteli cestu zameziti; auferre ut, mocí dosíci toho, že; hi ludi dies quindecim auferent, zaberou; imp. **aufer**, přestaň, nech toho, aufer me vultu terrere; pass. býti uchvácen, dáti se svěsti.

aufugio, fugi, — III., uprchnouti.

augeo, auxi, auctum II., rozmnožiti, zvětšiti, slovy zveličiti, terrorem et periculum [hrůzu a nebezpečí]; a. aliquid in maius; nadsazovati; zvýšiti, alicui spem; obdariti, obohatiti, aliquem divitiis, auxiliis (sesílití); zvelebiti, oslaviti, populi maiestatem (povznésti); pass. vzrů-

stati, vzmáhati se, bellum, periculum augetur.

augesco, auxi, — III., vzrůstati, přibývati, rozmáhati se.

Augias, ae, m., syn Heliův, král v Elidě, jehož chlévy (pustiv tam řeky Pencios a Alfeios) Herakles za den vyčistil.

augur, uris, m., ptakopravec, ptakověstec.

augurale, is, n., místo v táboře, kde vůdce (v pravo od svého stanu) augurie konal.

augurato adv., po vykonání augurii.

auguratus, us, m., úřad augurský, augurství.

augurium, ii, n., ptakopravectví, totiž pozorování a vykládání letu, křiku a zobání věstících ptáků; a. accipere, věštní znamení jako příznivé přijmouti; věštba, proroctví; dar věštní, předtucha.

auguror I., pozorovati a vykládati znamení; věštiti, předpovídati; tušiti, předvídati.

Augusta, ae, f., v době císařské titul matky, choti, dcery, sestry císařovy (naše »Cís. Výsost«).

Angustalis 2 = ludi A., zavedené na počest Augustovu; sodales A., sbor 25 kněží od Tiberia k počtu téhož zřízení.

auguste adv., slavně, velebně.

augustus 3., vznešený, posvátný, velebný.

Augustus, i, m., přijímá Gaja Julia Caesara Oktaviana, jakožto samovládce, po té dědičné přijímá císařské rodiny (»Cís. Velebnost, Milost Cís.«).

aula, ae, f., nádvoří; palác; dvoránstvo.

aulaeum, i, n., opona (skvostná, vyšívaná a pestře protkaná); čaloun; koberec; opona divadelní.

aulicus 3., dvorský; subst. **aulici, orum, m.**, dvořané.

Aulis, idis, f., město a přístav v Boeotii.

auloedus, i, m., zpěvák flétnou provázený.

aura, ae, f., vání, větrík, vítr; denní světlo, auras fugere, štítiti se; vůně,

lesk; vanutí, zábřesk, a. spei, zábřesk naděje; a. popularis, estálá; přízeň lidská; plur. povětrí, vzduch in auras, k nebesům, vzhůru.

auraria, ae, f. (sc. fodina), důl nebo báně na zlato.

auratus 3., pozlacený, zlatem ozdobený; milites a., vojíní se štíty pozlacenými; aa. tempora, zlatou přilbicí pokryté spánky.

Aurelius 3., Gaius A. Cotta, přítel tribuna M. Livia Drusa, slavný řečník, konsul r. 75. a. Chr. n., jednající osoba v Cic. spisech. »De oratore«, a »De natura deorum«.

aureolus 3., zlatoučký, roztomilý.

aureus 3., zlatý, ze zlata zhotovený, zlatem ozdobený, pozlacený; trop. drahocenný, výtečný, krásný, půvabný; a. nummus neb subst. **aureus, i, m.**, zlatník (zlatý peníz) v ceně 25 stříbr. denariů = 100 sestercií (asi jeden dukát); a. vis, moc měniti vše ve zlato, síla zlatotvorná.

auricomus 3., zlatovlasý; zlatolistý.

auricula, ae, f., ušní lalůček, ouško.

aurifer 3., zlatonosný.

aurifex, icis, m., zlatník.

auriga, ae, f., vozataj, vozká, kočí; kormidelník.

auriger 3., zlatonosný, zlato na sobě mající; a. taurus, zlatorohý.

auris, is, f., ucho; auribus alicuius servire, mluvit komu po chuti; admonere ad aurem, šeptem napomenouti.

auritus 3., ušatý.

aurora, ae, f., ranní záře, úsvit, jitřenka, východ; Zora (Eos), dcera Hyperionova a Theina, sestra Heliova a Selenina, manželka Tithona, syna trojského krále Laomedonta.

aurum, i, n., zlato; zlaté nádoby, nářadí, skvosty, peníze; zlatý lesk.

auscultator, oris, m., posluchač.

ausculto I., bedlivě (potajmu) naslouchati; aliquem, aliquid; někoho poslušen býti, alicui.

Ausones, um, m., praobyvatelé střední a jižní Italie.

Ausonia, ae, f., země Ausonův; Italie vůbec.

auspex, icis, c., ptakopravec; a. nuptiarum, námluvčí.

auspicato adv., s dobrým znamením, šťastně.

auspicatus 3., ptakopraveckou věštbou zahájený, šťastně započatý, příznivý.

auspicium, **ii**, n., pozorování věštích ptáků; a. habere, vykonávat a., právo to měl velitel, tedy a., vrchní velitelství, moc, vláda, sub auspiciis alicuius militare; věštba, znamení

auspikor I., ptáky věštné pozorovati; věc slavně počínati.

auster, **stri**, m., jižní vítr; jih.

austere adv., trpce; přísně.

austerus 3., trpký, ostré chuti; přísný, nevrlý, nevlídný; vážný.

australis 2. = **austrinus** 3., jižní.

ausum, **i**, n., odvážný čin.

aut coni., neb, aneb aspoň, nebo přece; aut — aut, buď — anebo (význam vylučující); při záporu: neque aut — aut, a ani — ani, aniž pak buď — aneb; ne aut — aut videretur, aby se nezdálo, že buď — anebo, aby se nezdál ani — ani.

autum coni. advers., ale, však; pak, dále.

authepsa, **ae**, f., samovar.

Autolycus, **i**, m., syn Merkurův, lupič a ošemetník, děd Odysseův.

Automedon, **ontis**, m., syn Diourův, vozataj a spolubojovník Achilův.

Antonoe, **es**, f., dcera Kadmova a Harmonina, sestra Semelina, matka Aktaionova.

autumnalis 2., podzimní, jesenní.

autumnus, **i**, m., podzim, jeseň, podletí.

autumo I., tvrditi; domnívati se.

auxiliaris 2., pomocný; a. copiae, pomocné vojsko; subst. voják pomocných vojsk, plur. auxiliares, pomocné pluky; a. stipendia, žold vojáků pomocných; carmen a., kouzelná formule-zařikací.

auxiliarius 3., výpomocný; pomocný, a. milites, čtyři pomocné; a. pedites, pěchota pomocná; cohortes a., sbory vojsk pomocných.

auxiliator, **oris**, m., pomocník.

auxilior I., pomáhati, ku pomoci přispěti, alicui.

auxilium, **ii**, n., pomoc, podpora, přispění; abiit auxilio tempestatis, odešel bouří podporován; plur. = pomůcky, moc branná, posilky vojenské.

avare adv., lakotně.

avaritia, **ae**, f., lakota, zisknost.

avarus 3., lakomý, skoupý; subst. **avarus**, **i**, m., lakomec.

aveho, **vexi**, **vectum** III., odrážeti, odstraniti; pass. odjeti.

avello, **velli** (**vulsi**), **vulsum** III., odervati, odtrhnouti; caput a., hlavu utíti.

avena, **ae**, f., oves; stéblo; plur. pastýřská píšťala.

aveo (**haveo**) verb. defect. jen v imp. **ave**, **aveto**, buď zdrav! měj se dobře!

aveo (**haveo**), —, — II., dychtiti po něčem.

Avernus, **i**, m. (sc. lacus), jezero avernské poblíže města Kumae v Kampanii, kde prý byl vchod do podsvětí; říše stínův.

averro, **verri**, — III., odnésti, odnítí.

averrunco I., jen v modlitbách: odvrátiti, iram deum.

aversio, **onis**, f., odvrácení, jen ex aversione, od zadu.

aversor I., odvracet se (zvl. ze studu nebo z nelibosti); odtrhovati; zamítati, neuznávatí.

aversus 3., odvrácený (obličejem) tudíž v zadu, ze zadu; a. hostem videre, viděti utíkajícího nepřítele; aversum transfixit, odvráceného ze zadu proklál; nepříznivý, alicui rei, ab aliquo; subst. **aversa**, **orum**, n., zadní strana.

averto, **verti**, **versum** III., odvrátiti; itinere se a., dáti se jinou cestou; a. flumen, odvésti řeku (tok); odraziti, odehnati, a. barbaros a vallo; a. hostem in fugam, zahnatí na útěk; odciziti; odvrátiti, suspicionem; aliquem ab societate alicuius a., někoho od něčího přátelství (spolku) odvrátiti; animi ab aliquo avertuntur, myslí se od koho odvracují, odpadají.

avia, **ae**, f., bába, cf. **avus**.

aviarium, **ii**, n., klec, posada.

avide adv., žádostivě, dychtivě, lakotně.

aviditas, atis, f., chtivost, lakotnost, hamižnost; hltavost.

avidus 3., chtivý, lakotný; nenasytý; panovačný, ctizádostivý; krvelačný.

avis, is, f., pták; pták věštní, znamení; bonis (secundis) avibus, ve šťastnou hodinu, avi mala, adversa (sinistris avibus), v hodinu nešťastnou.

avitus 3., dědovský; zděděný; pradávny.

avius 3., stranou od cesty ležící, scestný; avia itinera, pochody stranou (bočné); subst. **avia, orum, n.**, neschůdné cesty; samoty.

avocatio, onis, f., odvolání; odvrácení se od nějaké činnosti.

avoco I., odvolati; odvrátiti, odraditi.

avolo I., odlétati, odkvapiti.

avunculus, i, m., ujec; a. magnus, praujec.

avus, i, m., děd; praotec, předeek; **proavus**, praděd.

axenus 3., nehostinný; Pontus A., starší jméno Černého moře místo pozdějšího P. Euxinus.

axis, is, m., osa, náprava u vozu; vůz; osa zemská, točna; obloha; **axis, is, m.**, prkno, deska, podlaha.

Axona, ae, f., řeka v belgické Galii, přítok řeky Sekvany na pr. břehu, nyní Aisne.

B.

Babylon, onis, f., město v Asii; **Babylonia, ae, f.**, země v Mesopotamii, při spojení řek Eufratu a Tigridu; numeri Babylonii, hvězdověštba, protože B. byl kolébkou astronomie i astrologie.

baca (bacca), ae, f., bobule; oliva; perla.

bacatus 3., perlami ozdobený, perlový.

Baccha, ae, f., bakchantka; Bacchis initiare aliquem, v tajnosti bakchantek (v službu Bakchovu) zasvětit.

Bacchanal, alis, n., místo, kde se koná slavnost Bakchova; slavnost

Bakchova; plur. **-alia, orum, (ium)** n., svátky Bakchovy.

bacchatio, onis, f., hýření.

bacchor I., slavnost Bakchovu světit; vztekati se, zuřiti, hýřiti.

Bacchus, i, m., syn Juppiterův a Semelin = Dionysus, Lyaeus, Bromius, Liber, bůh vína; víno (réva i nápoj); **Bacchis, idis, f.**, Bakchantka.

Bacenis, is, f. (sc. silva), lesnaté pohoří v Germanii, tvořící hranici mezi Sueby a Cherusky (nynějši Harc a záp. část Lesa Durynského, ve středověku Buchonia).

bacillum, i, n., hůlka.

baculum, i, n. hůl; berla.

Bagrada, ae, m., řeka v území karthaginském (nyní Medžerda v Tunisu).

Baiae, arum, f., lázeňské město v Kampanii.

baiulus, i, m., nosič břemen.

balaena, ae, f., velryba.

balanus, i, f., ořech behenový.

balatro, onis, m., tlachal, šašek.

balatus, us, m., bekot, mekot.

balbus 3., breptavý, koktavý.

balbutio IV., koktati, nesrozumitelně mluvit.

Baleares, ium (sc. insulae), f., ostrovy baleárské; funditores bal., prakovníci balearští byli na slovo vzati.

balneae, arum, lázně, koupele (dem. **balneolae, arum, f.**).

balneum, i, n., lázeň, koupel.

balista, ae, f., prak, samostříl, házečka.

balnearium, ii, (sc. cubiculum); obyč. v plur. **-aria, orum, n.**, lazebna, koupadlo.

balneator, oris, m., lazebník, lázeňský.

balo I., bečeti, mečeti.

balteus, i, m., pás, opasek, závěsník meče.

barathrum, i, n., propast, prohlubeň, jícen; barathro donare, promrhati.

barba, ae, f., brada, vousy; chlupy.

barbare adv., cizinsky; nevzdělaně, loqui.

barbaria, ae, f. (-ies, iei, f.), cizáctví, cizozemství; cizina (proti Ře-

cku a Římu); nevzdělanost, surovost mravův i řeči.

barbaricus 3., cizinský, cizokrajný; nevzdělaný; subst. **barbaricum**, i, n., cizina.

barbarismus, i, m., cizomluva.

barbarus 3., cizozemský, cizí, mos; subst. cizozemec, cizinec, nepřítel; nevzdělaný, surový, hrubý; b. arrogantia, sprostá domýšlivost.

barbatus 3., vousatý; chlupatý; subst. **barbati**, vousáči (Římané až do r. 454 ab. U. C., dokud si brad neholili).

barbitos, i, c. (acc. -on, voc. e, plur. -ta), loutna, lyra, varyto.

barbula, ae, f, bradička, vousky

Barcas, ae, m., praotec rodu, z něhož pocházeli Hamilkar a Hannibal.

bardus 3., blbý; nechápavý.

baritus (barritus), us, m, válečný pokřik Germánův.

baro, onis, m., hlupák.

barrus, i, m, slon.

basilica, ae, f, síň nebo kobka královská, veřejná budova opatřená dvojitým sloupovým a určená k soudním řízením atd.; basilika, sloupová.

basilicus 3, knížecí, královský, nádherný.

basis, is (eos, acc. -im, abl. -i), f., podstavec, podklad, základ, pata (sloupu).

basium, ii, n., polibek.

Bassareus, ei, m., přijmí Bakchovo.

batillum v. **vatillum**.

battuo (batuo) ui, — III, tlouci, klepati.

Bauois, idis, f., letitá manž. Filemonova.

beate adv., blaženě, šťastně.

beatitas, 'atis = **beatitudo, inis**, f., blaženost, blaho.

beatus 3, blažený, šťastný; zámožný; **beati**, boháči; beatorum insulae, sedes beatae, sídla blahoslavenců (zesnulých, beati); subst. **beatum**, i, n. = beatitas.

Belgae, arum, m., obyvatel. sev. části Gallie, zvané **Belgium**, i, n. krajina mezi Sequanou, Matronou, Rýnem a Severním mořem.

bellaria, orum, n, zákusky po jídle, pamlsky.

bellator, oris, m., válečník, vojín, bojovník, rek, bohatýr.

bellatrix, icis, f., válečnice, rekyně, hrdinka; často jako adj., b. Minerva.

belle adv., pěkně, způsobně, roztomile.

Bellerophon, tis neb **-ontes, ae, m.**, syn Glauka, krále korinthskeho, vnuk Sisýfův, pomocí okřídleného koně Pegasa usmrtil nestvůru Chimairu.

bellicosus 3., bojovný, válečný.

bellicus 3., válečný, vojenský, laus; subst. **bellicum**, i, n., (sc. signum), znamení válečné; b. canere, znamení k bitvě dáti (troubou).

belliger 3, války vedoucí, válečný, bojovný; vojenský, ensis.

belligero I, válčiti.

bellipotens 1., válekomocný; subst. = Mars.

bello I., válčiti, válku vésti; cupiditas bellandi, bojechťivost.

Bellona, ae, f., bohyně války, sestra (neb choť) Martova.

Bellovaci, orum, m., statečný národ v belgické Gallii na pr. břehu dolní Sequany.

bellum, i, n. (z duellum, souboj), válka, vojna; b. facere, začít, způsobiti, alicui; b. dicere, protahovati, b. gerere, vésti, b. componere, smluviti; domi bellique, doma i v poli, v míru i ve válce; různice, svár, boj; b. praedonum, válka proti loupežníkům.

bellus 3. (dem. ku benus sr. bene, bonus), hezký, roztomilý, vkusný, švarný.

belua, ae, f., zvíře veliké a nemotorné, obluda, potvora, netvor.

beluinus 3., zvířecí.

beluosus 3., na zvířata bohatý, Oceanus.

Belus, i, m., báječný král asij., zakladatel Babylona, jako bůh byl ctěn pod jménem Baal; myth. král egyptský, otec Danaův a Aigyptův; **Belides, um**, danaovny.

Benacus, i (sc. lacus), m., nyní lago di Garda.

bene adv. (comp. **melius**, sup. **optime**), u sloves: dobře, řádně, náležitě, šťastně; bene est, habet, dobrá,

jsem spokojen; b. est alicui, někomu se dobře vede; b. est alicui aliqua re, na něčem si dobře pochutnává; bene meriti, dobrodincové; b. audire, dobrou pověst mít; b. dicere, býti výmluvným; b. dicere alicui, dobře o někom hovořiti; u adj. nebo adv., dobře, notně, pořádně, velmi; přípitek: b. te nebo tibi, tobě na zdraví!

benedico, dixi, dictum III., dobře o někom mluvit, chváliti, blahorečiti, alicui.

benedictum, i, n., chvála.

benefacio, feci, factum III., dobře činiti, aliquid; dobrodiní prokázati, alicui; subst. **benefacta, orum, n.**, dobrý, šlechetný, skutek.

beneficentia, ae, f., dobročinnost.

beneficiarius, i, m., (miles), svobodník, voják sprostěný nízkých služeb (nošení vody, dříví atd.) a určený k osobní posluze důstojníkově.

beneficium, ii, n., dobrodiní; ochotnost, úslušnost; beneficiis devincere aliquem, někoho si dobrodiním zavázati; alicuius b. in aliquem, něčí zásluha o někoho; v abl., prostřednictvím, přičiněním. sortium beneficio, přízní losů, silvarum b., záštitou lesů, hostium b., shovívavostí (zásluhou), prostřednictvím nepřátel; pocta, výsada, vyznamenání, obdarování.

beneficus 3. (comp. **beneficentior**, sup. **beneficentissimus**), dobročinný, ochotný.

benevole adv. (comp. **benevolentius**, sup. **benevolentissime**), blahovolně, příznivě, laskavě.

benevolens 1. v. **benevolus**; subst., příznivec, příznivkyně.

benevolentia, ae, f., dobromyslnost, laskavost, ochota, dobrá vůle k někomu, in aliquem, benevolentiam alicui colligere, zahrnovati koho ochotou; imperium b. munitum, říše láskou hrazená.

benevolus 3., (comp. **-entior**, sup. **entissimus**), příznivý, dobromyslný, blahosklonný.

benigne adv., dobrotivě, laskavě, srdečně; štědře, praeberere; b. aliquem habere, laskavě s někým za-

cházet; b. facere alicui = bene facere; b. dicis, děkuji, jste příliš dobrotiv, prosím (v hovoru běžném).

benignitas, atis, f., dobrotivost, laskavost, dobročinnost.

benignus 3, dobrotivý, laskavý, přívětivý; štědrý, úslušný, b. vini somnique, snu a vína štědře sobě dopřávající; hojný, vydatný, úrodný.

beo I., blažiti; b. se nota Falerni, zavdávati si vínem falernským.

Berecynthius 3., fryžský; B. heros, Midas, syn Kybelin; b. tibia, ohnutá fléta frygická; **Berecynthia, ae, f.**, Kybele.

Berytus, i, f., přístavní město foinické, nyní Nahr Beirut.

bes, besis, m. = $\frac{2}{3}$ assu.

Bessi, orum, m., národ v sv. Thrakii na l. břehu řeky Strymonu (v okol. nyn. Plovdiva v Rumelii).

bestia, ae, f., zvíře, šelma.

bestiarius, ii, m., zápasník se šelmami.

bestiola, ae, f., zvířátko.

beta, ae, f., cvikla (rostlina).

Bias, antis, m., jeden ze 7 řec. mudrcův, vrstevník Kroesův, z města Prieny v Jonii.

bibliotheca, ae, f., knihovna.

bibo, bibi, [potum] III., pít; alicui bibere dare (ministrare), někomu podávati pít; qui profundum Danubium bibunt, kdož na Dunaji bydlí, b. ad numerum, dle počtu t. písmen toho jména, k jehož počtu se pije; o věcech: vpíjeti, ssáti, něčím se napájeti; vstřebati, amorem.

Bibracte, is, n., hl. město Haeduův mezi řekami Ararem a Ligerem.

Bibrax, actis, f., opevněné město Remův v Gallii (nyn. Bièvre).

Bibroci, orum, m., národ v jv. Britanii.

bibulus 3., žízňivý, pijavý, charta (papír), nubes b., vlhký mrak.

biceps, cipitis 1., dvojhlavý; dvou-temenný.

bicolor, oris 1., dvojbarevný.

bicorniger 3., dvourohý; příjímí Bakchovo.

bicornis 2., dvourohý, dvouzubý, furca.

bidens, entis 1., dvouzubý; subst. m., dvouzubec, motyka dvouzubá;

f. hovado obětní (mající úplné obě rady zubův) obyčejně = ovce.

bidental, alis, n., místo, v něž blesk udeřil.

biduum, ui, n., dvoudenní, doba dvou dní; per b., po dva dny, biduo, ve 2 dnech, biduo post, 2 dni potom; via bidui, cesta dvou dní,

biennium, dvouletí, 2 léta.

bifariam adv. na dvě strany, na dvě.

bifidus 3., dvojklanný.

biforis 2., dvojkřídlý, dvojdveřný, valvae; tibia ad cantum b., zvuk střídavý, ze dvou rozličných otvorů vycházející, vyšší a nižší.

biformatus 3. = **biformis** 2., dvoutvárný, dvoutvarý.

bifrons, ontis 1., dvoučelý (t. se 2 obličejí) = Janus.

bifurcus 3., dvouzubý, dvourohý, rozsochatý.

bigae, arum, f. (z bijugae), vozík dvojspřežní; dvouspřežení.

bigatus 3., peníz (stříbrný) s obrazem dvojspřežení; subst. m. (sc. numus), mince stříbrná téhož rázu, denár.

Bigerriones, um, m., národ v Aquitanii na sev. úpatí Pyrenej.

biugis 2. = **biugus** 3., dvojspřežný; subst. **biugi, orum, m.**, dvouspřežení.

bilibra, ae, f., dvoulibra.

bilibris 2., dvouliberní.

bilinguis 2., dvoujazyčný; klamavý, pokrytecký.

bilis, is, f., žluč; zlost, hněv; atra (nigra) b., těžkomyslnost.

bilix, icis 1., dvounitný, dvoudrátový.

bilustris 2., desítiroční.

bimaris 2., dvoumořský t. na 2 mořích ležící, Corinthus,

bimaritus 3., manžel 2 žen.

bimater, tris, m., dvoumateřný, přijmí Bakchovo.

bimembris 2., dvojčlenný, dvojoudý; subst. **bimembres** = Centauri.

bimensis, is, m., doba dvou měsíců.

bimestris 2., dvouměsíčný.

bimus 3., dvouletý.

bini, ae, a 3. num. distr. (binum = binorum), po dvou; binae litte-

rae, 2 listy (ale duae litterae, 2 písmena); bina castra, dva tábory.

binoctium, ii, n., dvojnoci.

binominis 2., dvoujmenný.

bipalmis 2., -mus 3., dvoupídní.

bipartio IV., dělení na 2 díly; adj.

bipartitus 3., dvojnásobný, dvojité;

bipartito adv., na (ve) dvě, dvojako, dvojím směrem, ve dvou odděleních, na dvě strany.

bipatens 1., dvojako otevřený; portae b-es, s dvojakými veřejemi.

bipedalis 2., dvoustopý.

bipennis 2., dvousečný, subst. -is, is, f., sekýra.

bipes, pedis 1. dvounohý; subst.

bipedes, dvojnožci (potupně o lidech).

biremis 2., o dvou veslích; subst. -is, is (sc. navis) f., loď o 2 řadách veslařů, dvojveslice.

bis adv. num., dvakrát; bis ad eundem (sc. lapidem) offendere, dvakrát v téže věci chybiti.

Bisanthe, es, f., thrácké město při Propontidě.

bisulcus 3., rozštípený, pes b. (kopyto).

Bithynia, ae, f., krajina v Malé Asii ležící u Propontidy a Pontu Euxinu.

Bito, -on, onis, m., syn kněžky argivské Kydippy, bratr Kleobisův.

bitumen, inis, n., zemské klí.

bitumineus 3., klejovatý.

Bituriges, um, m., keltský národ, sídlící v Gallii (Bit. Culi) a v Aquitanii (Bit. Vibisci).

bivium, ii, n., dvojcestí.

bivius 3., dvoucestý.

blaesus 3., šeplavý.

blande adv., lahodně, luzně, lichotivě, úlisně.

blandiloquentia, ae, f., lichotná řeč.

blandimentum, i, n., vnadidlo, lahoda; plur. lichocení, úlisné způsoby; půvab.

blandior IV., lichotiti, lahoditi, alii cui.

blanditia, ae, f., úlisnost, lichocení; půvabnost, lahodnost.

blandus 3., lichotivý, úlisný, vábný.

blatero I., breptati, žvatlati.

blatero, onis, m., tlachal.

blatta, ae, f., šváb; mol; nach, purpur; **blatteus** 3., nachový.

boarius 3., volšský, dobytčí: forum b., prostora v Římě, kde stál Circus Maximus.

Bocchus, i, m., král mauretánský, tchán Jugurthův.

boletus, i, m., hřib.

bombyx, yois, m., bourovec, hedvábík.

Bona Dea, f., ochránitelka počestnosti a čistoty, ctěná ženami římskými.

bonitas, atis, f., dobrota; b. agorum, úrodnost, plodnost rolí; dobrosrdečnost, dobromyslnost, poctivost, šlechtnost.

bonum, i, n., dobro, nadání, prospěch, výhoda; plur **bona**, orum, majetek, přednosti (b. mala, chyby); animi b., duševní vlohy.

bonus 3. (comp. melior, sup. optimus), dobrý, řádný; ager, urodné; bonae res, lahůdky; b. mors, šťastná smrt; prospěšný, vhodný, příhodný, portus; meliora facere, zlepšiti; b. nomen, dobrý dlužník; b. aetas, šťastný věk = mládí; urozený, viri boni; šlechtný, laskavý, výborný, amicus udatný, miles; fortuna b., příznivý; bono animo esse in aliquem, dobře s někým smýšleti; poctivý; subst. **bonus**, i, m., poctivec, dobrák; plur. vlastenci, národovci; optimarum partium esse et arbitrari, přívržencem strany vlastenecké býti a za něho pokládánu býti; optimus quisque, každý přítel vlasti; ctnostný, femina; sličný, forma; bonae artes, pěkná umění; milostivý, J. O. M. = Jupiter Optimus Maximus.

Bootes, ae, m., souhvězdí (v. arctophylax).

boreas, ae, m., severní vítr, sever.

boreus 3., severní.

Borysthenes, is, m., řeka v Sarmatsku, nyn. Dněpr.

bos, bovis, c., hovado; m., vůl; f., kráva (gen. boum, dat. bubus (bobus); bovi imponere clitellas, někomu uložit něco, s co není.

Bosporus, i, m. = B. Thracius, úžina cařihradská; B. Cimmerius,

úžina jenikalská, mezi mořem Azovským a Černým.

bracae, arum, f., široké nohavice, šaraváry, plundry.

bracatus 3., oděný v širokých nohavicích: cizozemský; Gallia b. = Transalpina (Narbonensis).

bracchium, ii, n., předloktí, rámě; stehno (u zvířat), b. cancri, klepeta; větev, haluz; výběžek, muri, hradební; příčka, ráhno.

bractea (**brattea**), ae, f., lupínek zlatý, lištka, cetka, pozlátka.

brassica, ae, f., kapusta.

Brennus, i, m., vůdce senónských Gallův, dobyl r. 390. a. Chr. n. Říma.

breviarium, ii, n., krátký přehled, seznam.

breviloquens 1., málomluvný, stručný.

brevis 2., krátký; caput b., lepá hlava; nízký, mons; úzký, těsný, locus; viperae b., jedem zduřelé, tlusté; librum in breve cogere, těsně svinouti; mělký, vadum; subst. **brevia**, um, n, mělčiny; maličký, skrovný, chatrný, pondus, cernus; stručný, narratio, hoc breve dicam, in breve cogere, krátce zahrnouti; krátký, krátkodobý, krátko trvající, vita; brevi tempore, in brevi tempore (brevis), v krátkém čase, v krátce, brevi postea, v krátce potom, brevi malou chvíli, b. rosa, rychle odkvétající.

brevitas, atis, f., krátkost, nepatrnost, maličkost; brevisitas nostra, malá naše postava; stručnost.

breviter adv., krátce, stručně, úsečně.

Briareus, ei, m., storuký obr, syn Uranův a Gaiin.

Briseis, idos, f., dcera Briseova Hippodamie, otrokyně Achillova.

Bromius, ii, m., hřmotící, přijmí Bakchovo.

bruma, ae, f. (zkrác. z brevissima sc. dies), slunovrat zimní, nejkratší den v roce, sub bruma, za zimního slunovratu; zima.

brumalis 2., slunovratní; zimní; diebus brumalibus, za nejkratších dní zimních.

Brundisium, i, n., přístavní město v Kalabrii, při moři Adriatském, nyn. Brindisi.

Bruttii, orum, m., obyv. jz. výběžku italského.

brutus 3., nemotorný, nejapný, blbý, pitomý.

Brutus, i, m., L. Junius B., příb. Tarquinia Sup., jehož z Říma vypudil; M. Junius B., přítel Ciceroův, vrah Caesarův, slavný řečník a filosof.

bubile, is, n., chlév.

bubo, onis, c., výr.

bubulous, i, m., volák, pohunek, skoták.

bubulus 3., hovězí.

bucca, ae, f., tvář, líce; huba.

buccula, ae, f., líčko, náliček přilbový, hledí.

Bucephalus, i, m., jméno koně Alex. Vel.

bucerus 3., volorohý.

bucina, ae, f., roh pastuší, šalmaj; polnice; lastura Tritonova, tortilis (zkroucená jako hlemýžď); ad tertiam b., kolem třetí ponůcky.

bucinator, oris, m., trubač; trop. roztrubovatel, existimationis meae.

bucolicus 3., pastýřský.

bucula, ae, f., jalovice.

bufo, onis, m., ropucha.

bulbus, i, m., cibule.

buleuterion (-um), ii, n., radnice v řec. obcích = curia.

bullā, ae, f., bublina; vypuklá ozdoba; zlaté pouzdro nosené na hrdle jako amulet proti čarám a uřknutím; šperk pacholat z rodu svobodného, odkládáný s togou praetextou.

bullio IV. a bullo I, bubliny tvořiti.

bumastus, i, f. (sc. vitis), velkozrná réva.

buris, is, m., kleč, zadní část pluhu.

Busiris, idis, m. (acc. -in), báječný král egyptský, pověstný svou ukrutností.

bustuarius 3., žároviště se týkající; b. gladiator, který bojoval na mohyle a na počest zemřel; subst. **-ius, ii, m.**, spalovatel mrtvol.

bustum, i, n., žároviště, kde se mrtvoly spalovaly; hrob; pohřebiště, hrobka, mohyla.

buxuus, i, f., n., zimostřez a věci z něho zhotovené: pišťala, hřeben.

Byrsa, ae, f., hrad v Karthagině.

Byzantium, i, n., město na Bosporu, nyn. Cařihrad.

C.

C., zkrác. Gaius; centum = 100.

caballus, i, m., kůň, herka

Cabillonum, i, n., obchodní město Haeduů na řece Arara, nyn. Chalons sur Saône.

cachinnatio, onis, f., hlasitý smích, chechtot, řehot.

cachinno I., hlasitě se smáti, chechtati se.

cachinnus, i, m., rozpustilý smích, chechtot, řehot.

cacumen, inis, n., ostrý, výběžek, vršek, vrchol (stromů).

cacumino I., zašpičatiti; aures c. ušima stříhati.

Cacus, i, m., syn Vulkanův, loupežný pastýř, zabit Herkulem, jeinuz stáda ukradl.

cadaver, eris, n., mrtvola; zdechlina, též nadávka o člověku ničemném; cadavera oppidorum, zříceniny.

Cadmus, i, m., syn krále foinického Agenora, bratr Europin, manžel Harmoniin, otec Polydorův, Autonin, Inonin, Semelin, Agavin, zakladatel hradu Thébského, nazvaného po něm **Cadmea, ae, f.**; za doby Horatiovy pověstný kat v Římě.

cado, cecidi, casum III., padnouti, klesnouti (nejm. v boji zhynouti); sřítiti se; zapadati, sol; padati, déšť, listí atd.; zdařiti se, dopadnouti, vypadnouti, non omnia cadunt secunda, ne vše šťastně dopadne; ochabovati, animi cadunt; připadati, adventus tuus c. in alienissimum tempus; slušeti, hoditi se, mentiri non c. in bonum virum; c. in iudicio, prohráti rozepři.

caduceator, oris, m., hlasatel, mluvčí, parlamentář.

caduceus, i, m., -eum, i, n., berla, hůl hlasatelova.

caducifer, eri, m, berlonoš; příjmi Merkurovo.

caducus 3., padající, pomíjející; prchavý; vrátký, marný; c. bello, padlý (zabitý) v boji.

Cadurci, orum, m., národ v j. Galii (Aquitanii).

cadus, i, m., nádoba hliněná na víno a j., džbán.

caecitas, atis, f., slepota.

caeco I., oslepiti; zaslepiti, mentem; celeritate caecata oratio, nesrozumitelná.

caecus 3., slepý; zaslepený; temný, tmavý, nox; neviditelný, ukrytý, skrytý; c. vulnus, rána hřbetní, týlová.

caedes, is, f., seč, vraždění, klání, krveprolití; vražda, porážka.

caedo, cecidi, caesum III, káceti, mýtití, silvas; lámati, murum c., zed' vybourati; zabíjeti, vraždití, porážeti; bítí, tlouci, mrskati.

caelamen, inis, n., práce polovypuklá, dutá, ciselovaná.

caelator, oris, m., ciselář, řezbář.

caelebs, libis 1., neženatý, svobodný.

caeles, itis 1., nebeský; subst. obyč. v plur., nebešťané.

caelestis 2., nebeský; subst. **caelestes, ium, m.,** nebešťané, bohové; subst. **caelestia, ium, n.,** tělesa nebeská; oblačný, vzdušný; božský, trop.; výtečný, znamenitý.

caelicola, ae, c., nebešťan (-ka).

caelifer 3., nebenosný.

caelo I. v kovu vypuklá díla pracovati, ciselovati.

caelum, i n., dláto, rydlo; nebe; manus ad c. tendere, ruce k nebi vztahovati; de caelo servare, znamení na nebi pozorovati; de (e) caelo tangi, bleskem býti zasažen; albente caelo, na úsvitě, vespere c., za soumraku; podnebí, mite c., mírné; vzduch; obloha, serenum c., jasná; nebe jako sídlo bohů.

caementum, i, n., zdicí kámen.

caenum, i, n., nečistota, špína, bláto, kal.

caepa, ae, f., nom. a acc.; též **-pe, n.,** cibule.

caeremonia, ae, f., posvátný úkon, obřad obyčej; nábožná účta.

Caerosii, orum, m., národ v belgické Gallii na řece Mose.

caerulus (caeruleus) 3., modrý, blan-kytný, modravý; lazurový, sivý; temný.

Caesar, aris, m., příjmi rodu Juliův, z nichž nejznamenitější C. J. Caesar, * 102. a. Ch. n., slavný vojévůdce, spisovatel a později samovládce římský.

caesaries, ei, f., kštice; vousy.

caesim adv., sečmo; trop. krátkými větami.

caesius 3., modrooký, sivooký.

caespes, itis, m., drn, trávník, pažit; meton. oltář, chatrč (drnem krytá).

caestus, us, m., řemen, pošíť olověnými kuličkami, pro zápasníky.

Caieta, ae, f., pěstounka Aeneova; přístavní město v Laci.

Calais, idis, m., syn Boreův a Orethyin, bratr Zetův.

calamister, i, m. — strum, i, n., želízka na pálení vlasů; ozdůbky řečnické.

calamistratus 3., kadeřený.

calamitas, atis, f., neštěstí, nehoda, škoda, úraz; záhuba, porážka, popohroma; c. accipere, škodu utrpěti, calamitatem alicui inferre, škodu někomu způsobiti; calamitati esse, na škodu, záhubu býti.

calamitose adv., strastně, nešťastně.

calamitosus 3., záhubný, zkázoplodný; nešťastný, zbědovaný.

calamus, i, m., stéblo, rákos, třtina; píšťala paštyrská; šíp; prut udičný.

calathus, i, m., košík; koflík.

calcar, aris, n., obyč. v plur., ostruhy; pobídka. podnět.

calceamentum, i, n., obuv.

calceo I., obuvi někoho opatřiti; do střevíců obouti.

calceolarius, ii, m., obuvník.

calceolus, i, m., střevíček.

calceus, i, m., střevíc; calceos poscere, od stolu vstávati; calceos mutare, státi se senátorem.

Calchas, antis, m., f. věstec Řekův před Trojou.

calcitro I., zadkem vyhazovati; vzpírat se, zpečovati se.

calco I., po něčem (na něco) šlapati, pošlapati, viperam; c. uvas, tlačiti víno; utiskovati někoho, potlačiti, libertatem.

calculus, i, m., hladký kamének; kámen vrhcábní; kamének na desce početní; počet, calculos subducere, spočítati; hlasovací kamének.

calefacio, feci, factum III., zahřívati, otepliti; někoho rozhořčiti, drážditi.

calefacto I., úsilně rozhřívati.

Calendae, arum, f., první den každého měsíce, zkrác. Cal. nebo Kal.; ad K. Graecas, nikdy.

caleo, ui, —, II., teplým býti, vříti; trop. býti rozháraným, planouti, cupidine; omnes c., jsou plni horlivosti; ještě nevymizeti, crimen c., res satis c., k provedení dospěla.

calesco, lui, —, III., rozpalovati se, zahoreti.

Caleti, orum (Caletes, um) m., kmen belgický v Normandii při údolí Sequany, čítaný ku »civitates Aemoriae«.

calidus 3., teplý, horký; prudký, nerozvážlivý, prchlý, horlivý, zhorka nakvašený.

caliandrum, i, n., vysoký účes; ozdoba ve vlasech, z cizích vlasů zhotovená.

caliga, ae, f., botka, škorně vojenská, střevíc.

caliginosus 3., pošmourný, zakašený, caelum; v mrákotu zahalený (o budoucnosti).

caligo, inis, f., mlha; temnota; pomatenost; trudné poměry.

caligo I., v mrak zahaliti; zachmuřiti se, pošmourným býti.

Caligula, ae, m., C. Caesar, ukrutný císař římský, zavražděný r. 41. po Kr.

calix, iois, m., pohár, číše, kalich; misa, hrnec.

calleo, lui, —, II., tvrdou kůži míti; zkušeností opatrným a chytrým býti; rozuměti, znáti něco, v něčem se znáti.

callide adv., opatrně, chytře; ošemetně, úskočně.

calliditas, atis, f., důvtip, chytrost, opatrnost; schytralost, prohnalost.

callidus 3., obratný, honěný v čem, znalý čeho, opatrný, vtipný, rozumný, zkušený; c. inventum, důmyslný vynález; prohnalý, úskočný, potměšilý, ošemetný; c. liberalitas, zistná štědrost, vypočítavý.

Calliope, es, f., (krásnohlavá) Musa, bohyně epického zpěvu.

callis, is, c., pěšina lesní, stezka horská; obyč. v plur.

Callisthenes, is, m., řecký přírodopysk a historik, vrstevník Alex. Vel.

Callisto, us, f., dcera arkádského krále Lykaona, Jovem máť Arkadova.

callosus 3., tvrdoložný, mozolovitý, zatvrdlý.

callum, i, n., tvrdá kůže; mozol; otužilost, bezcitnost, otupělost, otrlost.

calo I., svolávati; svolávati.

calo, onis, m., pacholek; záškodník.

calor, oris, m., teplo, parno; úpal slunečný, vedro; mediis caloribus, uprostřed léta; zápal, zanícenost, horlivost.

caltha, ae, f., měsíček (rostl.).

calumnia, ae, f., utrhaní na cti; křivá žaloba; pletichy, lest.

calumniator, oris, m., křivý žalobce, překrucovatel práva; utrhač (na cti).

calumnior I., křivě žalovati; pomlouvati, tupiti, utrhati na cti.

calva, ae, f., lebka.

calveo II., býti lysým, holým.

calvitium, ii, n., pleš, lysina.

calvus 3., lysý, plešatý.

calx, cis, m., pata; certare pugnibus, rukama nohama; kopyto, remittere calces, vyhazovati zadkem.

calx, cis, f., vápenec, vápno; cíl v závodišti (vápnem natřený).

Calydon, onis, f., město v j. Aitolii na řece Evenu, z. od Naupaktu (nyn. Aidon); **Calydonis, idis, f.**, Deianeira, dcera aitol. krále Oinea,

manž. Herakleova; **Calydonius heros**, Meleager, syn aitolského krále Oinea a Althain; **C. hasta** Tydidae, oštěp Diomedův.

Calypso, us, f., nymfa na ostrově Ortygii, dcera Atlantova.

calyx, iois, m., obal; poupě, pupen; kalich na květu; skořepina.

camella, ae, f., číše.

camelus, i, m., velbloud.

Camena, ae, f., bohyně zpěvu, u pozd. bás. plur., Musy, Umky; meton. báseň, zpěv.

camera, ae, f., klenutí, sklep; překlenutá loď.

Camillus, i, m., M. Furius C., vítěz nad Gally a diktátor.

caminus, i, m., pec; výheň, krb; oleum addere camino, oleje do ohně přilévati.

campester, stris, stre 3., polní, rovinatý; loca c-stria, roviny; c. iter, pochod rovinami; c. munitio-nes, hradby polní na rovině.

campus, i, m., rovina (bez lesů a pahorků), pláň, niva, pole (širé); prostory v Římě, zvl. C. Martius, místo bohu Martovi zasvěcené; volný prostor (prostranství), rejdiště.

camurus 3., do vnitř zahnutý, cornua.

canalis, is, m., žlab, koryto, stoka, roura, náhon.

canceli, orum, m., mříže, příhrada, přepažení, zábradlí.

cancer, cri, m., rak; rakovina; souhvězdí; jih.

Candavia, ae, f., krajina mezi Epi-rem a Makedonií.

candela, ae, f., svíčka.

candelabrum, i, n., svícen.

candeo, ui, — II., bíle se stkvíti, trpytiti se; zářiti, žhavým býti.

candescio, ui, — II., rozzařovati se; řeřavěti.

candidatorius 3., kandidáta se týkající, kandidátní, munus (povinnost).

candidatus 3., bíle oděný; subst. čekatel, kandidát, uchazeč o úřad.

candide adv., bělostkvěle; upřímně.

candidulus 3., (dem.) bělounký.

candidus 3., bělostkvoucí, sněho-

bílý, bílý; jasný, nox, čistý, vox; poctivý, ryzí, nestraný; veselý, radostný.

candor, oris, m., bělost, záře, lesk; upřímnost, poctivost.

caneo, ui, — II., býti bělošedým, šedivým, bělati se; ager canetaris-tis.

canesco, canui, — III., šedivěti; stárnouti.

canicula, ae, f., psí hvězda, Sirius.

caninus 3., psí.

canis, is, c., pes, fena; c. venaticus, ohař; trop. nohsled, náhončí; tuleň; při hře v kostky nejšpatnější vrh.

canistrum, i, n., košík.

canities, ei, f., šedost; šediny.

canna, ae, f., rákos, skřipina, píšťala.

cannabis, is, f., konopí.

Cannae, arum, f., městečko v Apu-
lii, kde poražení Římané r. 216. a.
Chr. n. Hannibalem.

cano, cecini, — III., zpívati; pískati, hráti, tibia, fidibus numerum, ná-
pěv; zvučeti, tubae; signum classi-
cum c., dávatí znamení k útoku polní
trubkou; receptui c., k ústupu trou-
biti; opětovati; věstiti.

canor, oris, m., zvuk, zpěv, ná-
pěv.

canorus 3., zvučný, zpěvný, libo-
hlasný.

cantamen, inis, n., kouzelná for-
mule zaříkací.

cantharis, idis, f., puchýřník lé-
kařský (španělská moucha).

cantharus, i, m., korbel, konev,
džber; mořská ryba.

cantherius, ii, m., valach.

canticum, i, n., písnička; v řím.
kom. monolog.

cantilena, ae, f., odrhovačka; o řeči
často opakované: stará písnička.

cantio, onis, f., píseň kouzelná.

cantito I., prozpěvovati.

cantiuncula, ae, f., písnička.

canto I., zpívati, ad chordarum so-
num (dle zvuku strun); opěvovati,
zpěvem velebiti; hráti, tibiis, fidi-
bus; kokrhati, galli; čarovati, okouz-
liti, kouzelná slova pronášeti, can-
tatae herbae, očarované byliny.

cantor, oris, m., zpěvák; vychvalovatel.

cantus, us, m., zpěv, nápěv, píseň, kokrhání (galli); zvuk, hlas, tubarum; hudba, vocis et tibiatarum nervorumque c. (hlasová i nástrojová); kouzelná píseň; věštba.

canus 3., šedý, popelavý; subst. **cani, orum** (sc. capilli) m., šediny.

capax, acis 1., prostranný, volný; schopný.

capedo, inis (dem. **capeduncula, ae, f.**), f., obětní miska.

capella, ae, f., kozička.

caper, pri, m., kozel.

capesco, capessivi, capessitum III., horlivě se chápat, popadat; chvátati někam (k někomu); na se bráti, podnikati něco, bellum; periculum c., v nebezpečí se vydati; rem publicam c., věnovati se činnosti veřejné; fugam c., dáti se na útěk.

capillatus 3., vlasatý.

capillus, i, m., vlasy, vousy, chlupy, srst.

capio, cepi, captum III., bráti, uchopiti se, arma; chytati, zajímati, milites; obsaditi, zaujmouti, locum superiorem; dobýti, urbem; ukořistiti, equos bello; dostihnouti, někam se dostat, doraziti, locum (na určené místo); voliti, vybírat, locum castris (místo pro tábor); lákati, upoutati, oratione; přelstít, oklamati, exercitus ratione (úskokem), dolo; ochromiti, zmrzačiti, altero oculo capi, oslepnouti na jedno oko; mente captus, na hlavu padlý; obsáhnouti, vix capit exercitum planities; bráti, přijímati, stipendium iure belli; nabýti, obdržeti, nomen ex aliqua re; fructum c., míti užitek, detrimentum c., škodu utrpěti, infamiam c., hanu utržiti; cítiti, dolore, laetitiam; consilium c., pojati úmysl, rozhodnouti se; initium c., počátek učiniti; fugam c., na útěk se dáti; quietem c., odpočívati; somnum c., usnouti; coniecturam c., tušiti; rozumem pochopiti, veram speciem Romani senatus.

capis, idis, f., číše.

capistro I., ohlávku dáti.

capistrum, i, n., ohlávka; náhubek.

capital, alis, n., úhlavní zločin.

capitalis 2., hrdelní; úhlavní, smrtelný, odium, advenarius; hlavní, pramenitý, výtečný, ingenium.

capito, onis, m., hlaváč; druh ryb.

capitulatim adv., dle hlavních oddílů, krátce, stručně.

Cappadocia, ae, f., vých. krajina v Malé Asii (nyní Karamanie).

capra, ae, f., koza; Caprae (Capreae palus) místo v Římě, na poli Martově, kde Romulus zmizel.

caprarius 3., kozí; subst. pastýř koz.

caprea, ae, f., srnka.

capreolus, i, m., srnec, kamzik; podpěrka.

capricornus, i, m., kozorožec, souhvězdí.

caprificus, i, m., planý fik.

caprigenus 3., z koziho rodu, kozorodý.

caprinus 3., kozí; de lana c. rixari, hádati se o koží chlup (o komáří sádlo) [o něco velmi nepatrného.]

capripes 1., kozonohý, kozlonohý.

capsa, ae, f., pouzdro (dutý válec k uschování spisů a knih); krabice, tobolka (u rostlin).

captatio, onis, f., chytání, lapání.

captator, oris, m., lapač; c. aurae popularis, kdo dychtí po přízni lidu.

captio, onis, f., past, útok, podvod; škoda; klička v řeči, sofisma.

captiose adv., úskočně.

captiosus 3., úskočný; za slova chytající; subst. **captiosa, orum, n.**, klamně závěrky.

captivus 3., chycený, zajatý, ukořistěný; subst. zajatec.

capto I., lapati, chytati; po někom pásti, číhati; uchvátiti něco; tempus c., na příhodnou dobu číhati.

captus, us, m., jímavost, chápavost, pojem, ponětí; ut est c. Germanorum, po rozumu G.

capulus, i, m., držadlo, rukovět, střenka, jílec meče.

capus, i (capo, onis), m., kapoun.

caput, itis, n., hlava; capita conferre, potajmu se smlouvat; osoba,

capita servorum = servi; život, hrdlo, **capitis periculum**, nebezpečí života, poena capitis, trest smrti; **capitis causam dicere**, hrdelní přímíti, **capitis accusare**, před hrdelním soudem žalovati, **capitis damnare**, na smrt odsouditi, **capitis absolvere**, trestu smrti zbaviti; **capitis deminutio**, ztráta občanských práv (**maxima**, ztráta osobní svobody, práv občanských i rodinných, **media**, práv obč.: **minima**, práv rodin.); náčelník, vůdce, hlava, **coniurationis**; hlavní věc, c. **oratoris**, hlavní povinnost, řeč., c. **litterarum**, hlavní obsah; částka, odstavec, hlava, **legis**, **epistolae**; zásada, učení, c. **Epicuri**; hlavní město; c. **papaveris**, makovice, c. **fluminis**, ústí, výtok; c. **fontis**, zřídlo; c. **montis**, vrchol, **capita vitis**, úponky; **capita arcus**, konce oblouku; **deducere terram ad capita**, zkypřiti zem až ke kořenům.

carbaceus 3., z tenkého plátna, kmentový.

carbasus, i, f., tenké plátno, kment; plur. **carbasa, orum**, n., jemná roucha; plachty lodní.

carbo, onis, m., uhel.

carcer, eris, m., vězení, žalář; plur. **carceres, um**, m., ohrady v závoďšti (odkudž běh se počínal); a. **calce ad carceres revocari**, od cíle k ohradě býti vrácen = od konce k začátku.

carchesium, ii, n., pohár.

Cardaces, um, m., perské vojsko pěší, složené z rozlič. národů říše perské.

cardiacus 3., žaludkem chorý.

cardo, inis, m., stěžeje, čep; točna, osa; čára hraničná; věc hlavní.

carduelis, is, f., stehlík.

carduus, i, m., bodlák.

care adv., draze.

careo, ui, —, II., míti nedostatek, nemíti; postrádati, **frumento**; něčeho se odříkati, zdržovati; **cibo** c., nepřijímati pokrmu; vzdalovati se, **publico**.

carex, icis, f., ostřice, psárka.

carica, ae, f., sušený fik.

caries, ei, f., spráchnivělost, zetlelost, spuchřelost; červotočina.

carina, ae, f., kýl, spodek (dno lodi; podlodi; koráb; **Carinae, arum**, f., nádherná čtvrt římská mezi Eskvilinem a Caeliem.

cariosus 3., zetlelý, strouchnivělý.

caritas, atis, f., drahota, c. **nummorum**, nedostatek peněz; vážnost, úcta, láska,

carmen, inis, n., píseň, zpěv, báseň; zvuk, věštba; průpověď; formule právnická, náboženská nebo zařikací; znění, **rogationis**; **lex horrendi carminis**, strašlivého obsahu; nadpis.

Carmenta, ae, f. (-tis, is), věštkyně, matka Euandrova; **Carmentalis porta**, brána v Římě s dvěma průchody, z nichž jeden po porážce Fabiův nazván **porta scelerata**.

carnifex, icis, m., kat, popravčí; mučitel, trapič.

carnificina, ae, f., úřad katovský; katanství, mučení; muka, trýzeň.

carnifico I., popraviti, mučiti.

caro, carnis, f., maso.

carpentum, i, n., dvoukolý, lehký kočárek.

carpo, carpsi, carptum III., kousek po kousku trhati, škubati; přísti, **pensum**; klovati, **iecur**; klidně požívati, **quietem**; **viam**, **iter** c., kráčet, **putovati**; **aethera** c., **vzduchem** se bráti, **mare**, přes moře; **rozsápati**, **rozdrobiti**, **oslabiti**; **drážditi**, **škádliti**, **popouzeti**, **opětovanými útoky nepřitele znepokojovati**, **novissimum agmen**; slovy haněti, **zlehčovati**.

carptim adv., po částech, jednotlivě, porůznu.

carrus, i, m., čtyřkolá kára.

cartilago, inis, f., chruplavka.

caruncula, ae, f., kousek masa.

carus 3., drahý, milý, vážený; **aliquem carum habere**, míti někoho rád, vážit si někoho.

casa, ae, f., chyše, chatrč, stan, bouda, barák.

cascus 3., pradávňý.

caseus, i, m., sýr; dem. **caseolus, i**, m., syreček.

casia, ae, f., kasie, lýkovec (rostlina).

Cassandra, ae, f., dcera Priamova a Hekubina, věštkyně.

casse adv., marně.

cassida, ae, f. = **cassis**, idis, f., přilbice kovová.

cassis, is, obyč. plur. **casses**, ium, m., tenata, síť, léče.

cassus 3., prázdný, nux; jalový, daremný, ničemný; in cassum, nadarmo, marně, naprázdno.

Castalia, ae, f., pramen na Parnassu Musám a Apollinovi zasvěcený; c. arbor, vavřín.

castanea, ae, f., kaštan štěpný, jedlý (strom i ovoce).

caste adv., bez poskvrny, čistě; nevinně, bezúhonně, panicky, cudně; zbožně, deos colere.

castellanus 3., hradní; subs. plur. obyvatelé hradů, tvrzí.

castellatim adv., po tvrzích; c. dissipati hortēs, ve tlupách rozptýlení.

castellum, i, n., tvrz, pevnost, hrad; bašta, srub, ohrada; útočiště, c. omnium scelerum.

castigatio, onis, f., napomenutí, c. verborum, důtka, trest.

castigator, oris, m., karatel.

castigo I., kárati; verbis c., plsniti; skutkem trestati; s quod; s ut = pomlouvati; na uzdě držeti, krotiti; opraviti, chyb zbaviti.

castimonia, ae, f., čistota (tělesná); zdrženlivost.

castitas, atis, f., čistota mravní, mravnost, cudnost, nevinnost.

Castor, oris, m., syn spartského krále Tyndarea a Lédy, bratr Helenin a Polluxův, s nímž tvoří souhvězdí blíženců a jest ochranným božstvem plavců.

castoreum, i, n. (**castor**, oris, m., bobr), stroj bobrový.

castrensis 2., táborový.

castro I., klestiti; seslabovati.

castrum, i, n., opevněné místo, pevnost, hrad, tvrz; plur. **castra**, orum, n., vojenské ležení, tábor; c. stativa (stálý), hiberna (zimní), aestiva (letní), navalia n. nautica (lodní, pobřežní); c. praetoriana (praetoria), kasárna praetoriánů v Římě; c. ponere (facere, constituere), tábor zříditi, položiti se tábořem; c. habere contra aliquem, tábořem proti komu ležeti (v poli

státi); c. metari (vyměřiti); c. movere (promovere), tábořem hnouti (strhnouti), táhnouti dále; c. remove, zpáteční pochod nastoupiti; meton. denní pochod (poněvadž na pochodech každého večera se tábor zřizoval), quintis castris, na pochodu 5. dne; vojenská služba, válečnictví, usum habere in castris (zkušenost válečnou míti); c. cerea, buňky, voštiny.

castus 3., mravně čistý, neposkvřený, nevinný, cudný; nezištný; zbožný, posvátný.

casus, us, m., pád; náhoda, casu, náhodou; událost, příhoda, osud, casum sustinere (ferre, subire), osudu se podrobiti; případ, casus belli, příčina války; c. victoriae, příležitost k vítězství; mirabilis c., podivuhodná událost; nehoda, neštěstí, res est ad extremum perducta casum, ve svrchované nebezpečí; záhada, smrt.

cataphractes, ae, m., pancér šupinový.

cataphractus 3., obrněný.

cataplus, i, m., přistání lodi.

catapulta, ae, f., stroj na metání šípů, kopí a kamenů; samostřil, lučák.

cataracta, ae, f. (-ractes, ae, m.), vodopád; splav; brána zdvihací.

catascopus, i, m., výzvědná loď.

cate adv., opatrně, chytře.

catela, ae, f., palcát.

catella, ae, f., řetízek.

catellus, i, m., štěňátko.

catena, ae, f., řetěz; okovy; in catenas conicere, uvězniti, in catenis tenere, žalařovati.

catenatus 3., spoutaný, k řetězu přikovaný.

caterva, ae, f., hromada, zástup, dav, tlupa, c. conducticiae, čtyřžoldnéřské (najaté).

catervatim adv., v tlupách, hromadně, po zástupech.

cathedra, ae, f., sedadlo, křeslo.

Catilina, ae, m. = L. Sergius C., zosnovatel známého spiknutí v Římě, proti němuž Cicero řečnil.

catillus, i, m., miska, talířek.

catinus, i, m., mísa, talíř.

Cato, onis, m. = M. Porcius Cato Starší (Censorius) a (pravnuke) Mladší

(Uticensis) oba pro přísnost mravů na slovo vzatí.

catonium, ii, n., podzemí, podsvětí.

catulus, i, m., mládě zvířecí; štěně, psiček.

Catullus, i, m. = Q. Valerius Catullus, lyrický básník, * 87 a. Chr. n.

catus 3., prozřetelný, opatrný; schytralý, prohnáný.

cauda, ae, f., ohon, ocas; caudam trahere, blázna ze sebe dělati.

caudex, icis, m., peň, kmen, kláda, špalek.

Caudium, ii, n., město v Samniu při sil. Appiově; Caudinae furculae (faces) soutěsky nedaleko K., kde Římané r. 321. a. Chr. n. od Samnitů hanebnou porážku utrpěli a pod jařmo jíti musili.

caulae, arum, f., ovčinec.

caulis, is, m., stvol, lodyha, stoněk; košťál, kapusta.

caupo, onis, m., krčmář; kramář.

caupona, ae, f., krčma; krám.

cauponor I., krčmařiti; kramařiti.

caurus (corus), i, m., vítr sz.

causa, ae, f., příčina, důvod, podnět, belli; abl. causa jako předl. s gen. (klade se za pád), amicitiae causa, z přátelství, osobní náklonnosti (ale mea, tua, nostra causa k vůli mně atd.); qua de causa, za kterouž příčinou, pročez; causae esse, býti příčinou; satis causae putare, klásti za dostatečnou příčinu; příčina předstíraná, záminka, výmluva, per causam supplementi, pod záminkou doplnění; c. inferre (udati), interponere (předstírat); věc, o níž se jedná, záležitost; causam probare, souhlasiti s věcí; věc sporná, rozepře, c. cognoscere, vyšetřiti, c. tenere (obtinere), vyhráti; c. alicuius agere při něčí zastávati; c. dicere, při věsti (ať již jako žalobce neb obžalovaný); okolnosti, poměr, stav, položení, postavení, in eadem c. esse; prospěch, c. publica (obecný).

causarii, orum, m., invalidé.

causidicus, i, m., advokát.

causor I., příčinu předstírat; souditi se.

causula, ae, f., nepatrná příčina; malá pře.

caute adv., opatrně, obezřele.

cautes, is, f., úskalí, skalisko.

cautio, onis, f., ostražitost; jistota, záruka, úpis.

cautor, oris, m., jistitel; ochránce.

cautus 3., opatrný, ostražitý, prozřetelný; zabezpečený, zajištěný.

cavaedium, ii, n., vnitřní dvůr.

cavea, ae, f., dutina; klec, ohrada, stáj, úl; sedadla v divadle (hledišťe), divadlo; obecenstvo divadelní.

caveo, cavi, cautum II., míti se na pozor před čím (ab re), střežiti se, varovati se (aliquem), cave canem (pozor na psa); pečovati o někoho (alicui); ručiti za někoho (za něco, de aliqua re; naříditi, ustanoviti, lege cautum est, ut

caverna, ae, f., dutina, rozsedlina doupě, sluje, jeskyně; c. caeli, obloha.

cavillatio, onis, f., posměvačný vtip, špičkování, ústipky, škádlení; jalové mudrování.

cavillator, oris, m., posměváček.

cavillor I., škádliti, špičkovati, uštěpačně vtipkovati; bezdůvodně tupiti; hledati (užívati) výmluv a vytáček, užívati klamných důvodů.

cavo I., vyhlubovati.

cavus 3., dutý, kotlavý, sklenutý; cavae viae, úvozy; c. flumen (hluboká); děravý; subst. **cavum, i, n.**, dutina, díra, doupě.

Caystrus, i, m., řeka v Lydii; Caistryus ales, labuť.

-ce, částice přívěsná, zde, tu; hisce, haecine.

Cecrops, opis, m., bájeslovný král v Attice, zakladatel Athen, z pola člověk, z pola had; **Cecropia, ae, f.**, hrad athénský, Athény.

cedo, cessi, cessum III., kráčet, postupovati, per ora, před očima lidu; in unum c., dohodnouti se; přecházeti, změnit se v něco, in aliquid; c. alicui (in aliquem), přejíti na někoho vlastnictvím, připadnouti někomu; dařiti se, quae prospere ei cesserunt; ustupovati, odcházeti, táhnouti pryč; loco, z místa; vita, životem se rozžehnati; ustoupiti někomu v něčem, alicui aliqua

re, přenechati; povoliti alicui aliquid; podvoliti se. autoritati (rady uposlechnouti), fortunae c., osudu se podvoliti; hosti a., ustoupiti; c. fato, k hrdlu si sáhnouti, dobrovolně zemřít; pugnae c., vyhnouti se boji; někomu přednost dávati, alicui aliqua re, nedostihnouti koho v čem; mizeti, ubývati, cedit dies, gloria; za něco platiti, pro aliqua re.

cedo, plur. **cette** (staž. z cedito, cedite), sem s tím! dej sem! pověz! ven s tím! viz! považ! pomni!

cedrus, i, f., cedr; olej, který před ztrouchnivěním chránil, tudíž: carmine linenda cedro, básně hodné, aby zachovány byly.

celeber, **bris**, **bre** 3. (zřídka 2.), hojně navštěvovaný, locus; lidnatý, urbs; slavený, slavný, slovutný; c. auditu, velmi známý.

celebratio, **onis**, f., čtná schůzka, shromáždění; shluk lidu k slavnosti, a její hlučné odbývání, oslavování.

celebratus 3., hojně navštěvovaný, forum; často užívaný, běžný, res celebratissimae omnium sermone (nejvíce vyhlašované); slavný, proslulý, sváteční.

celebritas, **atis**, f., hojná návštěva, shon lidstva; in celebritate versari, v hlučných společnostech meškati; oslava; addere ludis c-em; proslavenost: častost, periculorum.

celebro I., čtně navštěvovati; oživovati; hlučně světiti, slaviti; často něco konati, připomínati, rozhlašovati; velebiti, oslavovati, chvalorečiti.

celer, **eris**, **ere** 3., rychlý, hbitý, kvapný; subsidium c., okamžitá pomoc; náhlý; prudký.

Celeres, **um**, m., jízdná, poboční stráž královská v Římě.

celeripes 1., rychlonohý.

celeritas, **atis**, f., rychlost, spěch; prudkost, veneni; c. consilii, ducha přítomnost; ingenii c., bystrost rozumu.

celeriter adv., comp. **celerius**, sup. **celerrime**, rychle, spěšně.

celero I., urychlit, uspišiti, iter, fugam; kvapiti, chvátati.

Celeus, **is**, m., král eleusinský, ctitel Cereřin, vynálezce orby, manžel Metanein. otec Triptolemův a Demofontův.

cella, **ae**, f., schránka, komora; místo ve chrámě, kde stála socha boha (kaple); světnička (zvl. otroků); buňka; špižírna, zásobárna.

cellula, **ae**, f., komůrka.

celo I., tajiti, aliquem aliquid; ukrývati, schovávati; utajovati, smlčovati; factum celari non poterat, čin nemohl zůstatí tajen; celore de re, tají se.

celox, **ocis**, f., loď rychlá, čejka.

celsus 3., vztýčený, vyvýšený; vznešený, velkodušný; pyšný, vypínavý.

Celtae, **arum**, m., Keltové, národ v Gallii a záp. Evropě bydlící.

Celtiberia, **ae**, f., střední vysočina v Hispanii. obydlená domorodci Ibery a přistěhovalci Kelty.

cena, **ae**, f., oběd (před záp. slunce).

cenaculum, **i**, n., jídelna, večeradlo.

cenito I., obědvávati.

ceno I., jísti, obědvávati, večereti, stolovati; part. perf. pass. **cenatus** (obdobné potus, pransus), jenž se najedl, naobědval, povečeřelý.

censeo, **sui**, **sum** II., odhadovati jmění a sestavovati seznamy občanstva; capite censi, nejchudší třída obč., legem censui censendo dicere, zákonem ustanoviti zásadu k odbývání odhadu; lex censendi, zásada ta; své jmění přihlásiti, dáti zapsati, in qua tribu praedia censuisti?; ceniti, aliquid; censer de aliquo, za někoho býti pokládán; c. aliqua re, dle něčeho ceněn, vážen býti; domnívati se, mysliti, vereamini censeo, tuším, obávati se máte; hlasovati pro něco, přimluvu činiti; o senátu: rozhodnouti, naříditi, ustanoviti.

ensor, **oris**, m., úředník v Římě za doby republiky, jehož povinností bylo oceňovati jmění jednotlivců, řaditi je do tříd, pronajímati a dohlížeti na státní důchody a mravy občanů, projednávati veřejné stavby; přísný karatel, posuzovatel.

censorius 3., censorský; homo c., bývalý censor.

censura, ae, f., censorství; přísné zkoumání, posuzování něčeho.

census, us, m., odhad, sčítání občanův; seznam obč.; jmění, bohatství.

Centaurus, i, m., obych. v plur. **-i, orum, m.**, bájní velikáni a obyv. Thessalie, z pola lidé, z pola koně.

centeni, ae, a, num. distr., po stu.

centesimus 3. num. ord., stý; subst. **centesima, ae, f. (sc. pars)**, stotina, setina, plur. úroky (10% na měsíc).

centiceps, cipitis, 1., stohlavý.

centiens adv. num., stokrát.

centimanus 3., storuký.

cento, onis, m., slátanina, veteš; hadranina, jež máčením v octě proti zápalnosti se zabezpečovala.

centum num., sto; vůbec větší počet.

centumgeminus 3., stonásobný; storuký Briareus

centumviri, orum, m., soudcovský sbor v Římě, jemuž příslušely jen věci soukromé, v nichž se zvl. jednalo o právo vlastnické a dědické.

centunculus, i, m., hadříček.

centuria, ae, f., setnina ($\frac{1}{2}$ manipulu, $\frac{1}{6}$ kohorty, $\frac{1}{60}$ legie, z poč. měla 100, později pouze 50—60 mužův); centurie, jeden ze 193 oddílů občanstva, dle rozdělení Servia Tullia.

centuriatim adv., po (v) setninách, dle centurií.

centuriatus, us, m., hodnost setnická; rozdělení na setniny

centurio 1., děliti na setniny; part. perf. pass. **centuriatus, c-a comitia**, shromáždění centuriátní, v nichž lid dle centurií hlasoval; lex c., zákon takým hlasováním přijatý.

centurio, onis, m., velitel setniny.

Cepheus, ei, m., král aithiopský, manžel Kassiopein, otec Andromedin.

Cephissus i, m., řeka ve Fókidě; bůžek řeky té, otec Narcissův.

cera, ae, f., vosk; deska voskem

potažená ku psaní; pečeť vosková; plur. voštiny; voskové podobizny předků.

cerarium, ii, n., plát vosku k pečetění upotřebeného.

cerasus, i, f., třešeň.

ceratus 3., voskem napuštěný, potažený.

Cerberus, i, m., báječný pes, tříhlavý, strážící vchod do podsvětí.

Cercopes, um, m., obyv. ostrova Pithekusy, Juppiterem v opici proměněný.

cercurus, i, m., lehká loď; druh moř. ryb.

cerebrosus 3., prchlý, zbrklý.

cerebrum, i, n., mozek; rozum; prchlivost.

Ceres, eris, f., staroitalská bohyně orby a plodův obilních, dcera Saturnova a Opina, později s (řec. boh.) Demetrou, matkou Proserpininou, stotožňovaná; obilí, potrava z něho; **Cerealis 2.**, Cereřin; obilný, C. munera, chléb, herba C. osení, semina C. obilí, arma C., náčiní k mletí obilí a pečení chleba potřebná; subst. **Cerealia, ium, n.**, slavnost C. na jaře (12.—19. dubna).

cereus 3., voskový; žlutý, jemný jako vosk, pruna; c. castra, voštiny; povolný, ohebný; subst. **cereus, i, m. (sc. funis)** voskovice.

cerintha, ae, f., voskovka (květina).

cerno, crevi, cretum III., líšiti, oddělit; očima rozeznávati, hleděti, patřiti, pozorovati, aliquid coram c., na něco osobně hleděti; **pass.** spatřovánu býti; myslí: rozeznávati, poznati.

cernuus 3., přes hlavu padající, equus.

cerro 1., voskem polívati.

cerritus 3., bláznivý, šílený, potřeštěný.

certamen, inis, n., zápas, c. ponere, ustanoviti; c. curus, běh o závod; boj, potyčka, fit proelium acri certamine, přišlo k tuhé (kruté) bitce, c. temptare, zkusiti; předmět zápasu, sázka.

certatim adv., o závod, o přítrž, o překot.

certatio, onis, f., zápolení, půtko o závod; c. multae, poenae, veřejné jednání o uložení (vyměření) pokuty.

certe adv., zajisté, nepochybně; jistě, věru, ba ovšem; vždyť pak; at, quidem c., aspoň jistotně; aut c., aneb aspoň; certo scio = certum est me scire.

certo adv., jistotně; certo scio = certum est, quod scio.

certo I., potýkati se, závoditi, armis c., polem se sraziti; před soudem: řečmi a slovy se potýkati.

certus 3., rozhodnut, ustanovený, jistý, certum est — certum est mihi, na tom se ustanovil, pevně jsem odhodlán; určitý, jistý, dies, locus; jistý, skutečný, pravdivý, neklamný, zřejmý, nepochybný, res, sine certa re, bez podstatné příčiny, pro certo proponere, za věc jistou prohlašovat, certius cognoscere, zevrubněji, důkladněji se dozvědět; c. gradus, pevný, stejný krok; spolehlivý, bezpečný, nuntius; subst. **certi, orum**, m., lidé jistí, spolehliví, býti něčím jist, o něčem dobře zpraven; certiore facere aliquem (de re nebo s acc. c. inf.), někoho lépe zpravit, dáti komu zprávu o čem; pass. c. fieri, zprávu dostat.

cerula, ae, f., kousek vosku; c. miniata, kousek červ. vosku k poznamenání chyb v knihách, miniaturas tuas cerulas extimescebam, obával jsem se tvé kritiky.

cerussa, ae, f., běl olověná zvl. jako ličidlo; **cerussatus** 3., líčený.

cerva, ae, f., laň; jelen.

cervinus 3., jelení.

cervix, icis, f. obyč. v plur., šíje, týl, vaz.

cervus, i, m., jelen; v mluvě vojenské: rozsochy, vidlice (na hradbách).

cespes v. **caespes**.

cessatio, onis, f., nečinnost, zahálka.

cessator, oris, m., louta.

cessim adv., zpět.

cessio, onis, f., ustoupení; postoupení něčeho.

cesso I., váhati, prodlévati, odkládati, zahálet, odpočívati, cessata

tempora, prozahálené; arae cessant, na oltářích neobětují, ager c., leží úhorem.

cestrosphendone, es, f., druh praku. **cestus** v. **caestus**.

cetarium, ii, n., sádka na mořské ryby.

cetarius, ii, m., obchodník mořskými rybami.

ceteroqui, (-quin) adv. ostatně, jinak.

ceterus 3., obyč. jen v plur. druzí, další, ostatní (při protivě); **ceterum** adv., ostatně, jinak, však, přece, nicméně; **cetera** adv., ostatně, jinak; de cetero, co se ostatního tkne, ostatně.

cetra, ae, f., lehký štít hispanský.

cetratus 3., štítem malým ozbrojený; subst. **cetrati**, maloštitníci.

cetus, i, m. (plur. **immania cete**), veliká ryba mořská; velryba, žralok, pliskavice.

cen adv., jako, jakoby.

Cevenna (Cebenna) mons, Cevenny, lesnaté pohoří v již. Gallii.

Ceyx, ycis, m., král trachinský, manžel Alkyonin.

Chalcioeoos, i, f., v kovovém domu (chrámu) bydlící, přijmí Minervino, subst. met. chrám Minervin.

Chaldeus 3., chaldejský; ch. rationes, planetářství; subst. Chaldejan; hvězdář, planetář.

chalybs, ybis, m., ocel.

chane, es, f., mořská ryba.

Chaon, onis, m., syn Priamův, praotec národa chaonského, bydlil v Epiru; Chaonius pater, Juppiter dodonský.

chaos, n. (acc. **chaos**, abl. **chao**), chaos, beztvárná směs prvků v bezmezném prostoru před stvořením světa kolotající; bezkonečná prostory; podsvětí.

chara, ae, f., kořen kmínový.

charistia, orum, n., slavnost smíru k narovnání různých mezi příbuznými.

Charites, um, f., Charitky (Milo) stenky: Aglaia, Eufrosyne, Thalia; v. **Gratiae**.

Charon, ontis, m., převozník v podsvětí.

charta, **ae**, f., list papyrusu; papír (dentata, hlazený), popsáný papír, spis; dem. **chartula**, **ae**, f., papírek.

Charybdis, **is**, f., vír v úžině sicilské naproti Scylle; trop. hltavost a lakomost.

chelae, **arum**, f., klepeta Štírova blízko Váh (souhvězdí), Váhy.

chelydrus, **i**, m., zmije želvová.

chelys (acc. **-yn**, abl. **y**), f., želva; bás. lyra.

cheragra, **ae**, f., dna, pakostnice v rukou.

chiliarches, **ae**, (**-chus**, **i**) m., tisícník; nejvyšší dvořenín (u nás kancléř).

Chimaera, **ae**, f., ohyzdná nestvůra, z předu lev, v zadu drak, uprostřed divoká koza, kterou usmrtil Bellefontes.

Chios neb **Chius**, **ii**, f., ostrov v moři aegejském při jonském pobřeží, slavný vínem.

chirographum, **i**, n., vlastnoruční písmo, úpis (směnka).

Chiron, **onis**, m., syn Saturnův a Filyřin, z Centaurův nejmoudřejší a nejspravedlivější, v léčení a věštbě zkušený, učitel Herkulův, Aeskulapův, Achillův a j.; proměněný v souhvězdí střelce.

chirurgia, **ae**, f., ranhojičství.

chlamys, **ydis**, f., široký (řecký) plášť vlněný.

Chloris, **idis**, f., bohyně květin = Flora.

choragium, **ii**, n., výprava divadelního kusu, hlavně sboru; nádherná úprava vůbec.

chorda, **ae**, f., střevová struna.

chorea, **ae**, f., rej, tanec.

chorus, **i**, m., rej; sbor; zástup, tlupa.

chrysolithus, **i**, c., topas.

cibarius 3., jídelní, potravní, c. panis, černý chléb; c. vinum, špatnější druh vína; subst. **cibaria**, **orum**, n., pokrmy, potraviny, strava.

cibo l., krmiti.

ciborium, **ii**, n., pohár.

cibus, **i**, m., jídlo, krmě; vnada na ryby.

cicada, **ae**, f., cvrček.

cicatrix, **icis**, f., jizva.

cicer, **eris**, n., cizrna.

Cicero, **onis**, m., příjímí rodu Tulliova; nejslavnější M. T. C., nar. v Arpinu r. 106. a. Ch. n., zavražděn r. 43. a. Chr. n., slavný řečník, spisovatel a politik.

cichoreum, **i**, n., čekanka.

ciconia, **ae**, f., čáp.

cicur, **uris**, l., krátký.

cicuta, **ae**, f., bolehlav; píštala (ze třtiny bol.).

cileo (**civi**, **citum**) II., k pohybu přivést, hýbat něčím; vzbuzovati, způsobovati, začínati; přivolati, vyzvati; vzývati.

cimex, **icis**, m., štěnice, ploštice.

Cimmerii, **orum**, m., mythický národ, sídlící v nejzazším západě při Okeanu, kde není již svitu slunečního, odtud **cimmerius** 3., tmavý.

cincinnatus 3., kadeřavý, kučerařavý.

cincinnus, **i**, m., kadeř, kučera; strojená, nepřírozená úprava (ozdoba) řeči.

cinctus, **us**, m., opásání c. Gabinus, zvláštní způsob, jak toga oblékána o svátcích a slavnostech nábož.; pás.

cinctutus 3., opásaný.

Cineas, **ae**, m., vyslanec epirského krále Pyrrha.

cingo, **cinxi**, **cinctum** III., opásati; obkličiti, obklopiti, obsaditi, sevřít, flumen c. oppidum (obtéká), equitatus latera cingit (kryje), hiberna vallo c. (opevniti).

cingulum, **i**, n., pás, opasek.

ciniflo, **onis**, m., kadeřník.

cinis, **eris**, m., popel; spaleniště; in fumum et c. vertere, vše prohýřiti.

cinnamum, **i**, n., skořice.

cippus, **i**, m., špičatý kůl, jichž používáno k ohrazení tábora.

circa adv., kolem, vůkol; praep. s akk. = místně: kolem, okolo, na blízku, při, c. montem; po, c. vicinas gentes misit legatos; časově = okolo, k, asi o, c. eandem horam; číselně = okolo, do, na, c. quingentos ceciderunt; (později) vzhledem, co, do, při něčem, c. scelera diotentus.

circamoerium, ii, n. v. postmoerium.

Circe, es, f., dcera Heliova a Persina, pověstná kouzelnice.

circensis 2., k cirku patřící; ludi c., hry v cirku.

circino I., kroužiti; auras c. (pověřím).

circinus, i, m., kružidlo; kruh.

circiter adv., prostorově = kolem, okolo; časově = okolo asi, k, media c. nocte; číselně: asi, k, na, c. passus sescentos; praep. s akk. časově = circiter meridiem, asi o polednách.

circuitio, onis, f., obcházení; vojenská obchůzka; trop. okolkování (v řeči).

circuitus, us, m., oběh; oklika (zajížďka, zacházka); objem, obvod, rozsah: c. orationis, obvětí; opis (slovem).

circular I., shromažďovati se ve kruhy (k společ. rozmluvě); shlučovati se.

circulus, i, m., kruh, kolo; oběh hvězd; společenský kroužek.

circum adv., kolem, vůkol; praep. s akk., kolem, okolo, v okolí, Aquitiam; na hranicích, c. Thessaliam; c. provincias dimisit, po vůkolních krajinách poslal.

circumago, egi, actum III., kolem hnáti, otáčet, obrátiti; pass. obrátiti se, otočiti se, anno circumacto, po roce, trmácti se.

circumaro I., oborávati.

circumcido, cidi, cisum III., ořezati, oklestiti; zmenšiti, zkrátiti.

circumcirca adv., kolem do kola.

circumcisis 3., otesaný; příkrý, strmý, collis.

circumcludo, clusi, clusum III., kolem uzavřiti, obklíčiti; cornua argento c., ovroubiti.

circumcolo III., kolem něčeho bydleti.

circumdo, dedi, datum I., vůkol něčeho nastavěti, turres; obklíčiti, obklopiti, obehnati, sevřiti, urbem muro; pass. murus circumdatus, zeď kolem vystavená, obehnaná aliquem aliqua re, ohraditi; pass. amiculo circumdatus, v plášť zahalen.

circumduco, duxi, ductum III., kolem vésti; flumen ut circino circumductum, řeka, jakoby kružidlem vedená; quos omnia praesidia c., po všech ohradách (od stráže k stráži) svých kolem provedl.

circumeo, ii, itum IV., kolem něčeho jíti, obcházet; castra c., objížděti; hlídky obcházet, dozírat na ně, obhlídku konati; obklíčiti, obehnati, sevřiti, urbem muro.

circumequito I., na koni objížděti.

circumfero, tuli, latum, ferre okolo, nositi, obnáseti, podávati, vůkol ukazovati; obracet, točiti, oculus; roznáseti (řeči), rozšiřovati, terrorem; očišťovati, aliquem aliqua re.

circumflecto, flexi, flexum III., zatáčet, objížděti.

circumflo I., ovívati.

circumfluo, fluxi, fluxum III., obtékati; oplývati něčím.

circumfluus 3., vodou obklíčený.

circumforaneus 3., na trhu jsoucí, trhy navštěvující; c. aes, dluhy (peníze od peněžíků, jichž krámy byly na trzích).

circumfundo, fusi, fusum II., kolem do kola liti, rozlévati; aer c. terram, obklopuje; pass. šířiti se; vůkol něčeho se osypati, hrnouti se; obklopiti, sevřiti.

circumgemo III., kolem něčeho sténati.

circumgredior, gressus sum III., obstoupiti, obejít.

circumiaceo II., vůkol něčeho ležeti.

circumiectus, us, m., objetí; okolí.

circum-icio, ieci, iectum III., kolem něčeho házet, stavěti, klásti; obklopiti; part. circumiectus alicui rei, kolem něčeho ležící, vůkolní.

circum-inicio III., vůkol nasypati, vallum.

circumlavo I. a III., omývati.

circumligo I., obvázati, obvinouti.

circumlino, —, litum III., omazati, polepiti; saxa circumlita musco, omšený, mechem porostlý.

circumluo, —, — III., oplakovati, omývati.

circumluvio, onis, f., oplavením povstálý ostrov.

circummitto, misi, missum III., rozesilati, legationes.

circummunio IV ohraditi, opevniti, uzavřiti.

circummunio, onis, f., uzavření, ohrada, opevnění.

circumpadanus 3., kolem řeky Padu ležící.

circumplector, plexus sum III., oplésti, obvinouti, obklíčiti; collem opere c., návrší ohraditi sruby.

circumplico I., ovinouti.

circumpono, posui, positum III., kolem něčeho obložit, postavit.

circumpotatio, onis, f., pití do kola.

circumretio IV., oplétati, zamotati.

circumrodo, rosi, rosum III., ohlodávati; trop. pomlouvat.

circumsaepio, saepsi, saeptum VI., plotem ohraditi; corpus armatis c., zbrojnoši se ohraditi.

circumscindo, scidi, scissum III., otrhati, oděv s někoho strhati.

circumscribo, scripsi, scriptum III., kruh obtáhnouti; opsati (v řeči); omeziti, hranici vytknouti, ohraničiti, obsah a rozsah určit; obmeziti tribunos plebis; ošiditi, klamati.

circumscripse adv., omezeně; c. dicere, obvětim.

circumscripse, onis, f., obvod, okolek; obrys, ohraničení, objem; c. verborum, obvěti; podvod, podskok.

circumscriptor, oris, m., podvodník, šibal.

circumscripse 3., omezený, stručný, obvětně (periodicky) zaokrouhlený.

circumseco I., ořezati; serrula c., opilovati.

circumsedeo, sedi, sessum II., obléhati.

circumsessio, onis, f., obležení.

circumsido, sedi, — III., oblehnouti.

circumsisto, steti, — I., kolem něčeho se stavěti, obstoupiti koho, obklopiti, sevřít (nepřátelsky).

circumsono, sonui, sonitum III., rozléhati se, ozývati se kolem někoho, aliquem; obhlukovati, vůkol někoho zníti.

circumsonus 3., kolem hlučící, se ozývající.

circumspectio, onis, f., obezřetnost.

circumspecto I., bedlivě se ohlédati; kolem sebe obzírati, slídit, pátrati, číhati; alius alium c., druh na druhu pohlíží, čeká; c. tempus defectionis (na vhodnou chvíli).

circumspectus 3., obezřelý, rozvázný.

circumspectus, us, m., rozhled; rozvaha.

circumspicio, spexi, spectrum III., rozhlížeti se, obzírati, přehlížeti; ohlížeti se po něčem, hledati, auxilia; rozvažovati, přemítati.

circumsto, steti, — I., kolem něčeho státi, aliquid; obstupovati, obklíčovati.

circumstrepo, strepui, strepitum III., vůkol hlučeti, šuměti, zníti; hlasitě se ozývati.

circumtextus 3., obetkán.

circumtono, tonui, — I., vůkol něčeho hřimati, Bellona hunc circumtonuit (jej ohromila).

circumvado, vasi, — III., obstoupiti, se všech stran obklíčiti.

circumvagus 3., kolotavý, Oceanus.

circumvallo I., náspem obehnati, sevřít.

circumvectio, onis, f., oběh, solis.

circumvector I., objížděti, plaviti se; trop. c. singula, popisovati jednotlivosti.

circumvehor, veotus sum III., objížděti, plaviti se (kolem nebo k něčemu), collibus c., přes (po) návrší, navibus, po lodích.

circumvelo I., zastřít.

circumvenio, veni, ventum IV., obcházet, obstoupiti, obklíčiti, svírat; zaskočiti, v nesnáz uvést, obelstít.

circumverto III., obracet, otáčeti; pars. otáčeti se, axem (okolo osy).

circumvolito I., obletovati.

circumvolo I., kolem něčeho poletovati.

circumvolvo, volvi, volutum III., valiti kol něčeho; sol circumvolvitur annum, koná roční svůj oběh; c. axem (kol osy).

circus, i, m., kruh; rovina širá k sněmování, závodům a p. = závodisti (C. Maximus).

cirrus, i, m., kadeř; tříseň.

cis praep. s akk., s této strany; **cis fluvium**, před řekou; **cis decimum mensem**, během.

cisalpinus 3., předalpský (se stanoviska ital.).

cisium, **i**, n., lehký vozík, dvoukolka.

cisrhenanus 3., před Rýnem bydlicí, předrýnský (s galské strany).

cista, **ae**, f., bedna, truhla; dem. **cistella**, **ae**, f., bednička.

cisterna, **ae**, f., cisterna, studnice.

cistophorus, **i**, m., (sc. nummus). asijská mince s obr. truhly, = 4 drachmám = 3 K (gen. plur. **cistophorum**).

citatim adv., kvapem, chvatně; úprkem.

citatus 3., urychlený; **equo citato**, tryskem; **c. fertur Rhenu**s, prudce proudí.

citerior, **ius** (sup. **citimus** 3.) comp. (od říd. **citer** 3.), s této (naší) strany ležící, přední; blízký.

Cithaeron, **onis**, m., Kithairon, pohorí v Boiotii nedaleko Théb, Bakchu a Musám zasvěcené.

cithara, **ae**, f., kytara, loutna.

citharista, **ae**, m., hráč na kytaru.

citharizo I., na citeru hrát.

citharoedus, **i**, m., zpěvák, jenž k citeře zpívá, citerník.

cito adv., brzo, honem, rychle, ruče; comp. **citius**, čerstvěji, sup. **citissime**, velmi rychle, přespěšně.

cito I., rozhýbatí, v rychlý pohyb uvéstí, rychle hnáti; předvolati, **pates in curiam** (obeslati); dovolávati se někoho, **testem**, **auctorem**; prohlásiti, **provolati**, **c. aliquem victorem**; prozpěvovati, **c. io Bacche**.

citra adv. a praep. s akk., s této strany; před, **c. Troiana tempora**; **c. quam**, méně než, **peccavi c. scelus**, chybil jsem, nikoliv však až k zločinu.

citro adv., sem; **ultro citroque**, sem tam.

citrus 3., čerstvý, rychlý.

civicus 3., občanský, corona.

civilis 2., občanský, státní; ochotný, přívětivý.

civiliter adv., občansky; vlídně, sousedsky.

civis, **is**, c., občan (-ka); spoluobčan.

civitas, **atis**, f., právo občanské, občanství; občanstvo; obec, stát; město, zvl. Řím.

clades, **is**, f., úhona, ztráta, pohroma, **cladi esse**, ku zkáze býti; porážka.

clam adv., tajně, potají, skrytě; praep. s akk. i s abl., **clam vobis**, bez vašeho vědomí.

clamator, **oris**, m., křikloun.

clamito I., pokřikovati, hlasitě křičeti, vyvolávati.

clamo I., křičeti, volati; vzývati.

clamor, **oris**, m., křik, pokřik (válečný), nářek; **clamorem tollunt**, strhnou pokřik.

clamosus 3, plný křiku, hluku.

clanculum adv., tajně.

clandestinus 3., tajný, skrytý.

clangor, **oris**, m., skřek, hlahol, chřest; ptačí klokot; hlahol, znění, **tubarum**.

clare adv., jasně, zřetelně, srozumitelně; skvěle, **clarius explendescere**.

clareo II., býti jasným; skvíti se; slavným býti.

claresco, **clarui**, — III., jasnití se; jasně zaznívati; skvíti se, slysnouti.

clarisonus 3., jasnozvučný.

claritas, **atis** = **claritudo**, **inis**, f., jasnost, zřetelnost; skvělost, slovnost; neposkvvrněná pověst.

claro I., jasnití, osvětlovati; oslaviti, zvelebiti.

clarus 3., jasný, skvělý; srozumitelný, hlasitý, **clariore voce**, hlasitěji; zřejmý, patrný; vyhlášený, slovnutný, proslulý, **cives clarissimi**.

classarius 3., k loďstvu náležitý; subst. **classarii**, **orum**, m., (sc. **milites**) námořní vojsko, lodní vojáci; (sc. **nautae**) lodníci, námořníci.

classicula, **ae**, f., malé loďstvo.

classicum, **i**, n. (sc. **signum**), znamení rohem neb polnicí dané, by lid (ku komiciím) se shromáždil; **c. canere**, zatroubiti, svolávati.

classis, **is**, f., jedna z pěti tříd občanstva řím. dle rozd. Servia Tullia; loďstvo (válečné), námořská moc.

clatri, orum, m, mříže.

claudio, —, — II., kulhati.

claudicatio, onis, f., kulhání, belhání.

claudio I., kulhati.

claudio, clausi, clausum III., zavírat, zamykat, portas; zahraditi, vlam; skončiti, opus; ucpávat, fontem; sevřít, obklíčiti, obehnati něco něčím, urbem operibus; přerušiti, zameziti, fugam; hájiti, dextrum latus; agmen c., v zadním šiku býti.

claudus 3. kulhavý, chromý, altero pede c., na jednu nohu; naus c., loď s porouchanými vesly, chybný, vadný, nedostatečný.

claustrum, i, n., obyč. v plur., závora; hráze; ohrada, hradba, bašta.

clausula, ae, f., konec, závěrek.

clausum, i, n., závora.

clava, ae, f., kyj, palice, hůl.

clavicula, ae, f., úponka.

claviger 3. kyjem vládnoucí, zvl. Herkules.

claviger, eri, m., klíčník, Janus.

clavis, is, f., klíč; c. adulterina (adultera), paklíč; claves uxori adimere, s manželkou se rozvésti; závora, zámek.

clavus, i, m., hřeb, hřebík; veslo; obruba tuniky.

clemens, -ntis, 1., klidný, povlovný; povolný, shovívavý, milostivý.

clementer adv., klidně, zvolna; mírně, šetrně, milostivě.

clementia, ae, f., mírnost, shovívavost, milost; clementiam violare, cit lidskosti porušiti.

clepo, psi, ptum III., krásti.

clepsydra, ae, f., vodní hodiny.

cliens, entis, m., **clienta, ae, f.**, příslušník, chráněnc, svěřenec; c. Bacchi, ctitel.

clientela, ae, f., svěřenství, svazek ochranný; in clientela alicuius esse, pod něčí záštitou býti, něčí ochrany požívat.

Clio, us, f., Musa dějepis.

clipeatus 3., štítem ozbrojený; subst. štítonoš.

clipeus, i, m., štít (okrouhlý); clipeum post vulnera sumere, pozdě moudrým býti; poprsní obraz, medaillon.

clitellae, arum, f., soumarské sedlo.

olivus 3., pahrbkovatý.

clivus, i, m., návrší, stráň, vyvýšenina.

cloaca, ae, f., stoka, trativod.

Cloacina, ae, f., očišťovací, příjmi Veneřino.

Clotho, us, f., jedna ze tří Sudiček, předoucí.

clunis, is, f., zadek, kýta.

Clusius, ii, m., příjmi Janovo, jehož chrám v dobách míru zavřen byl.

Clytaemestra, ae, f., dcera spartského krále Tyndarea a Ledina, choť Agamemnona, vládce v Mykénách.

Cn. = Gnaeus, i, m., jméno římské.

Cnidus (Gnidus), i, f., dorské město v Karii, slavné chrámem Veneřiným a sochou téže bohyně od Praxitela shotovenou.

coacervatio, onis, f., hromadění (důkazů).

coacervo I., hromaditi, nakupiti.

coacesco, coacui — III., zkyseliti, zkysati; znevlídněti.

coacta, orum, n., plstěné látky.

coactor, oris, m., výběrčí; coactores agminis, zadní voj.

coactus, us, m., pouze abl. sing. coactu civitatis, z donucení, na doléhání obce.

coaedifico I., budovami zastavěti.

coaequo I., srovnati, splaniti; rozdily (v důstojenství) odstraniti.

coagmentatio, onis, f., spojení, sloučení.

coagmento I., pevně spojit, sloučiti, sceliti.

coagmentum, i, n., dlab, spára.

coagulum, i, n., pojídlo, syřiště.

coalesco, lui, — III., pevně spojit, srůstati; zakořeniti se.

coarguo, gui, gutum III. projevit, dokázati; (pro) vyzraditi, aures domini c.; obviniti, furti (z krádeže); usvědčiti.

coartatio, onis, f., stísnění, sevření.

coarto I., stěsniti, sevřít, sužiti; zkrátiti, iter.

coecum, i, n., nach, šarlat.

cochlea, ae, f., slimák, hlemýžď.

Cocles, itis, m., jednooký, příjmi M. Horacia.

coctilis 2., pálený; **murus** c., z pálených cihel.

Cocytus, i, m., řeka v podsvětí.

codex, icis, m., peň, kmen; kniha účetní, c. *accepti et expensi*.

codicillus, i, m., špalík, pařízek; plur. psací tabulky; nařízení císařské; dodatek k závěti; krátký, prosební list

Codrus, i, m., poslední král athénský.

coemo, emi, emptum III., skoupiti, nakoupiti.

coemptio, onis, f., skup; platné řím. manželství, trhem líčeným zavřené; zdánlivé manželství (dočasné).

coeo, ii, itum, ire, sejíti se, shromáždit se; sestoupiti se v celek, sjednotiti se; shlukovati se; spolčiti se, societatem cum aliquo coire (uzavřítí).

coepi, coepisse verb. def., počínati; intrans. nastati; part. **coeptus** započatý.

coepto I., horlivě počínati.

coeptum, i, n. a coeptus, us, m., počátek; předsevzetí, podnik.

coerceo, cui, citum II., v jistých mezích držeti, svíratí, obmezovati; numeris verba c., slova ve verše vázati = básniti; krotiti, na uzdě držeti, mírniti; iras (konejšiti); káratí, trestati, milites.

coercitio, onis, f., sevření, v mezích udržení; káráni, pokutování.

coetus, us, m., schůzka; shromáždění.

Coeus, i, m., Koios, Titán, syn Gaiin a Uranův, otec Latonin.

cogitate adv., s rozvahou, s rozmyslem.

cogitatio, onis, f., přemýšlení, přemítání; rozvaha, myšlenka, domněnka, úmysl, záměr; důmyslnost, obraznost.

cogitatum, i, n., myšlenka, častěji plur., zámysl; nápad.

cogito I., mysliti, přemýšletí, uvažovati, aliquid, de re aliqua; part. perf. pass. **cogitatus** 3., dobře uvážený; zamýšletí něco, pomýšletí nač.

cognatio, onis, f., příbuzenství krevní, příbuzenstvo, příbuzní; shodnost, podobnost.

cognatus 3., příbuzný (po meči i po přeslici) krevní; stejnorodý, shodný, podobný.

cognitio, onis, f., poznání, poznatek, pojem; soudní vyšetřování.

cognitor, oris, m., svědek, právní zástupce.

cognitus v. **cognosco**.

cognomen, inis (cognomentum, i), n., příjmi, příjmení, jméno rodinné.

cognominis 2., stejnojmenný.

cognomino I., příjmení dáti

cogo, coegi, coactum III., v hromadu sháněti, shromažďovati; sebrati, manum (-us), stahovati, copias; ku poradě svolati, shromáždití, concilium, obeslati, senatum; sraziti, pohromadě držeti, agmen; donucovati, nutkati, **coactus** 3., vynucený; líčený, přetvářený, lacrimae; se ipsum in ordinem c., ponížovati se.

cognosco, novi, nitum III., poznati, seznati, pozorovati, dozvídati se, slyšeti; part. perf. pass. **cognitus** 3., známý; vyzvídati, pátrati po něčem, uvažovati; vyšetřovati, zkoumati; causa cognita, po vyšetření věci; ohledati, iter; rozhodnouti, de eorum postulatis cogn.

cohaerentia, ae, f., souvislost.

cohaereo, haesi, — II., souviseti, v těsném spojení býti, skládati se, trvání míti.

cohaeresco, haesi, — III., souviseti.

coheres, edis, c., spoludědic.

cohibeo, bui, bitum II., pohromadě držeti; obsahovati; zdržovati; na uzdě držeti, krotiti.

cohonesto I., uctívati.

cohorresco, horruí III., zhroziti se.

cohors, ortis, f., ohrada; zástup, dav; kohorta, $\frac{1}{10}$ legie (3 manipuly = 6 centurií); c. praetoria, osobní stráž; cohortes alariae = auxiliares.

cohortatio, onis, f., povzbuzování, podněcování, nabádání, přimluva.

cohortor I., povzbuzovati, nabádati, ponoukati, přimlouvati, napomínati.

coinquino I., poskvrniti, pokáletí.

coitio, onis, f., sročení se, spiknutí; spolek (nedovolený).

Colchis, idis, f., krajina v Asii na vých. pobřeží Černého moře (Argonauté a Medea).

collabefacto I., oviklávati, zviklávati.

collabefio, factus sum, fieri, zviklánu býti, sklesnouti, sřítiti se.

collabor, lapsus sum III., na hromadu padnouti, sklesnouti, shroutiti se, zbořiti se.

collaceratus 3., rozsápaný.

collacrimatio, onis, f., rozplakání se, veliký pláč.

collacrimo I., rozplakati se; oplakati, suum casum.

collatio, onis, f., snášení, sestavování; c. signorum, srážka, bitva; snůška peněz, stipis, dávka, daň; srovnání, přirovnání, in collatione reliquarum, u přirovnání k ostatním.

collatus 3., v. **confero**.

collaudatio, onis, f., pochvala.

collaudo I., vychvalovati, chválou zahrnouti, pochváliti, schváliti.

collecta, ae, f., sbírka.

collectaneus 3., sebraný.

collecticius 3., sebraný, sbírkou sehnáný.

collectio, onis, f., sbírání, sbírka; stručné opakování.

collectus 3., stručný.

collega, ae, m., spoluzvolenec; druh v úřadě, kollega; společník.

collegium, ii, n., spolupůsobení v úřadě; sbor, bratrstvo, cech.

collibet (buit), bitum est II., líbí se, ráčí se (mi), jest (mi) libo.

collido, lisi, lisum III., sraziti; collisus rotlučen, spřehýbán, rozbit; pass. **collidi**, s někým se nepohodnouti, nepřátelsky setkat, sraziti se.

colligatio, onis, f., spojení.

colligo I., svázati, spoutati, spojit, sraziti; zaraziti, impetum alicuius.

colligo, legi, lectum III., sbírat, sarmenta, shromáždit; sháněti, elephantos; reliquos ex fuga; vypočítati, uváděti, causas excusationis; opatřiti, získati, dosáhnouti, dignitatem; c. sitim (dostati); na hromadu snášeti, sarcinas; equos c., zachytiti, zaraziti; pecuniam ab aliquo c., vyžebrať; se colligere, se-

brati se, vzpamatovati se, nabyti srdce (mysli), vzmužiti se.

collineo I., dobře měřiti.

collino, levi, litum III., pomazati, potřiti.

collinus 3., při pahorku ležící, porta C. na Kvirinálu.

colliquefactus 3., (ve vodě) rozpuštěný.

collis, is, m., pahorek, vršek, chlum.

collocatio, onis, f., umístění, c. filiae, vyvdání.

colloco I., umístiti, postaviti, položit, subsidia, zálohy rozestaviti; c. exercitum in hibernis, ubytovati; in finibus alicuius, sídla vykázati, usaditi; uložiti (na úrok), magnas pecunias; filiam nuptum, vyvdati; vynaložiti, omne studium in doctrina; uspořádati, seřaditi, urovnati, res.

collocupletio I., obohacovati; zvelebovati.

collocutio, onis, f., rozprava.

colloquium, ii, n., rozmluva, hovor; per colloquia, ústně.

colloquor, locutus sum III., rozmlouvati, hovořiti; cum aliquo c., smlouvati se, vyjednávati.

colluceo, luxi, — II., v plném lesku býti, jasně zářiti.

colludo, si, sum III., s někým pohrávati, paribus (dat.) se sobě rovnými; v tajném srozumění býti.

collum, i, n., krk, hrdlo, šíje; stopka makovice.

colluo, lui, lutum III., vypláknouti; fons c. ora, hasí žízeň.

collusio, onis, f., tajné dorozumění.

collusor, oris, m., spoluhráč.

collustro I., osvětliti; oculis c., rozhlédati se, prohlížeti si.

colluvies, ei, f. i **colluvio, onis**, f., splašky; směsice; luza, chátra, sběr.

collybus, i, m., nádatek při měně peněz, ažio; směna peněžní.

collyrium, i, n., mast oční.

colo, colui, cultum III., vzdělávati, upravovati, agros; obývati; ctíti, matrem, hledati, dbáti čeho, pěstovati, artes.

colona, ae, f., selka.

colonia, ae, f., osada; osadníci.

- colonicus** 3., osadni, osadnický, cohors.
- colonus, i, m.**, rolník, sedlák; osadník, přistěhovalec.
- color, oris, m.**, barva, zabarvení, pleť: barvitost, orationis.
- coloratus** 3., temnobarvý, osmahlý; c. arcus, duha.
- coloro** I., barviti; pass. osmahnouti.
- coluber, bri, m. a colubra, ae, f.**, had.
- colubrifer** 3., hadonosný.
- colum, i, n.**, sitko, cezák.
- columba, ae, f.**, holubice, holub.
- columbinus** 3., holubí, holubičí.
- columbus, i, m.**, holub.
- columella, ae, f.**, (demin od **columna**), sloupek, pilířek.
- columen, inis, n.**, vrchol; lomenice; vrch, koruna něčeho; sloup, podpora, rei publicae.
- columna, ae, f.**, sloup, pilíř; podpora.
- columnarium, ii, n.** (sc. tributum), daň ze sloupů.
- columnarius, ii, m.**, darmošlap, povalovač.
- colurnus** 3., liskový.
- colus, us (i), f.**, kužel, vřeteno.
- coma, ae, f.**, vlasy, kštice; listí, klasy, lodyha, pýř, vlna, hříva; sluneční paprsky.
- comans** 1., dlouhovlasý, vlasatý; c. galea, chocholatá; narcissus vera c., pozdě kvetoucí; stella c. vlasatice.
- comatus** 3., vlasatý; Gallia c., Transalpina; c. silva, listnatý.
- combibo, bibi, — III.**, vssáti, vpíjeti něco, vlokati; maculas c. os., dostatí.
- combibo, onis, m.**, spolupiják.
- comburo, bussi, bustum** III., spáliti, vypáliti; zahubiti, aliquem iudicio.
- comedo, esi, esum** III., snísti, sežrati; promarniti, prohýřiti; c. se, usoužiti.
- comes, itis, c.**, průvodce, soudruh, společník; plur. komonstvo, družina.
- cometes, ae, f.**, vlasatice.
- comice** adv., komicky.
- comicus** 3., veseloherní, komický; subst. komik, básník veseloher.
- comis** 2., přívětivý, vřidný, laskavý, úslužný, blahosklonný.
- comissabundus** 3., hodokvasný, hýřivý.
- comissatio, onis, f.**, hodokvas, pitka, hýření.
- comissator, oris, m.**, hýřil.
- comissor** I., hodokvasiti, po pitkách a kvasech choditi, hýřiti.
- comitas, atis, f.**, vřidnost, laskavost, ochota, úslužnost.
- comitatus, us, m.**, průvod; družina, společnost.
- comiter** adv., laskavě, přívětivě, vřidně, blahosklonně, přátelsky.
- comitialis** 2., komicii se týkající, sněmovní, biduum; c. morbus, padoucnice.
- comitiatus, us, m.** shromážděn lidu ku komiciím.
- comitium, i, n.**, místo ke shromáždění lidu, sněmovniště; plur. sněm, schůze lidu, volby; c-a habere, od-bývati.
- comitor** I., provázeti, aliquem, družiti se, alicui; part. **comitatus**, provázený.
- commaculo** I., poskvřniti.
- commeatus, us, m.**, odchod a příchod; dovolení (z vojenské služby); převoz, doprava, spíže, potrava, zásoby.
- commemini, isse, verb. defect.** dobře se pamatovati, aliquem.
- commemorabilis** 2., paměti hodný.
- commemoratio, onis, f.**, připomenutí, alicuius rei; c. posteritatis, u potomstva.
- commemoro** I., na paměť uváděti, připomenouti, zmíniti se o čem, upozorniti.
- commendabilis** odporučen hodný.
- commendaticius** 3., doporučující, litterae.
- commendatio, onis, f.**, doporučení, (od-), přímluva.
- commendatrix, icis, f.**, přímluvkyně.
- commendo** I., odevzdati, svěřiti; (od-) doporučovati; oblíbeným činiti, schvalovati.
- commentariolum, i, n.**, spisek, nástin, skrovné zápisky.
- commentarius, i, m.**, nástin, kniha

zápisku; obyč. plur. zápisky, paměti, denník.

commentatio, onis, f., zralé uvážení, rozmysl; pečlivá příprava (k řeči).

commenticius 3., vymyšlený, vybásněný.

commentor I., uvažovati, aliquid, de re aliqua; písemně vypracovati; part. pars. **commentatus**, promyšlený, oratio.

commentor, oris, m., vynálezce, původce; c. uvae = Bacchus.

commentum, i, n., výmysl, smyšlenka, lež.

commeo I., sem tam choditi, přecházeti; často přicházeti, docházeti.

commercium, i, n., obchodování, obchod, tržba; právo obchodní; styk osobní; c. sermonis, hovor, c. belli, jednání o mír, o výměnu zajatců.

commercior I., skoupiti.

commereo, rui, ritum II., zasloužiti něčeho; provinit se.

commetior, mensus sum IV., vyměřiti; směřiti se s něčím, cum aliqua re.

commigro I., odstěhovati se (pře-).

commiles, itis, m., spoluvojín, soubojovník.

commilitium, i, n., soubojovnictvo; družstvo.

commilito, onis, m., soubojovník, soudruh boje.

comminatio, onis, f., vyhrůžka.

commingo, mixi, mictum III., pokáletí.

comminiscor, mentus sum III., vymysleti; part. perf. pass. **commentus**, smyšlený, vyhaný.

comminor I., vyhrožovati, roztrískati, změlniti; umenšiti; seslabiti, zničiti.

comminus adv., muž s (proti) mužem, z bezprostřední blízkosti (bojuvati), z blízka, přímo, osobně, vlastní rukou.

commisceo, miscui, mixtum II., smísiti, smíchatí, aliquid cum aliqua re; přimísiti, aliquid alicui rei.

commiseratio, onis, f., útrpnost, smilování.

commiseresco III., útrpnost s někým cititi

commiseror I., litovati, želeti; útrpnost vzbuzovati (řečník).

commissio, onis, f., půtka o závod.

commissum, i, n., přečin, provinení; tajemství.

commissura, ae, f., spojka, vazba, spára.

committo, misi, missum III., spojití, sloučiti, sestaviti; svěsti, proelium (sraziti se, v boj se dáti); dopustiti se (něčeho nedovoleného), provinit se; s ut, zavinití, způsobiti, býti příčinou, že...; svěřiti, alicui aliquid; přenechati, odevzdati; se c., odvážiti se, dovoliti si; v šanc dáti, vydati, legiones hostibus; důvěřovati alicui.

commode adv., přiměřeně, vhodně, pohodlně.

commoditas, atis, f., příhodnost, přiměřenost; pohodlnost, výhodnost, povolnost.

commodo I., něco k libosti učiniti, upravití; někomu něčím se zavděčiti; něco zapůjčiti, přepustiti, dopřáti alicui aliquid.

commodum adv., právě v čas.

commodum, i, n., pohodlí; výhoda, prospěch, facere commodum rei publicae, jednati ku prospěchu obce; výsada.

commodus 3., přiměřený, náležitý, způsobilý, pohodlný; ochotný, vlídný.

commolior IV v pohyb uváděti; předsevziti.

commonefacio, feci, factum III. (pass. -fio, factus sum, fieri), důrazně připomínati, aliquem alicuius rei, upozorniti, činiti někoho pozorna.

commoneo, nui, nitum II. = **commonefacio**.

commonstro I., přesně označiti.

commoratio, onis, f., prodlévání; pozastavení se (v řeči).

commoror I., prodlévati, zdržovati se, meškati.

commotio, onis f. (dem. **commotiuncula, ae, f.**, nepatrný neduh), pohnutí mysli, rozčilení.

commotus 3., pohnutý, podrážděný, zkormoucený, znepokojený, zaražený, zstrašený, užaslý.

commoveo, movi, motum II., rozhýbati, pohybovati; znepokojovati,

rozčilovati, drážditi, kormoutiti; *columbum* c., vyplašiti, c. *ad bellum*, přiměti, c. *bellum*, způsobiti, počítí.

communicatio, onis, f., sdělení, sermonis c., rozmluva.

communico I. činiti společným, sdíletí s kým, dělití se; udíletí, prokazovati; *pecunias cum dotibus* c., jmění svého ku věnu přidati; svěřiti se komu s čím, zpravití ho o něčem; raditi se společně, rokovati.

communio IV., silně opevniti, sruby obehnati.

communio, onis, f., pospolitost, společenství; c. *sanguinis*, příbuzenství.

communis 2., společný, obecný, *ius gentium* c., právo mezinárodní; všeobecný, pospolitý, povšechný, nedílný; c. *classis*, spojené loďstvo (obcí řeckých); *vita* c., všední život; *loca communia*, místa veřejná, *loci com.*, místa (v knihách) obecná; (o člověku) přívětivý, společenský; subst. **commune, is**, n., věc obecní (společná), obec; in c., vůbec, ve směr.

communitas, atis, f., společenstvo; vřidnost, sdílnost, blahosklonnost.

communiter adv., společně; vůbec.

commutabilis 2., proměnlivý, změnitelný.

commutatio, onis, f., změna, proměna; c. *aestuum*, střídání se přílivu a odlivu; výměna, *captivorum*; záměna (v řeč.).

commuto I., měniti, vyměniti, za, aliquid (cum) aliqua re; *commutata fortuna* (pass.), po změně osudu (štěstí), c. *tempore*, okolností.

como, compsi, comptum III., spořádati; upravití; zvl. vlasy ozdobně plésti, česati, zdobiti.

comoedia, ae, f., veselohra.

comoedus, i, m., komik.

comosus 3., silně zarostlý (vlasy, vousy, srstí).

compaciscor, pactus sum III., v úmluvu vcházeti, vyjednatí.

compactio, onis, f., složení.

compactum, i, n., smlouva, úmluva; *compacto*, dle ujednání.

compactus 3. (com-pingo), složitý, zavalitý.

compages, is, f., spojení, vazba, sroubení.

compar 1., stejný; subst. druh.

comparabilis 2., přirovnatelný.

comparate adv., dle vyrovnání.

I. **comparatio, onis**, f., příprava, schystání, opatření.

II. **comparatio, onis**, f., přirovnání; dohodnutí se.

comparativus 3., přirovnávací.

compareo, rui, — II., objeviti se, na jevo vyjíti.

I. **comparo** I., připravití, schystati, vypravití; *fugam*, zamýšletí, k útěku se chystati; sebrati, opatřiti, sjednati; dopravití, *frumentum*; *sibi* c., opatřiti, získati si, mihi auctoritatem.

II. **comparo** I. (**compar**), přirovnávati, srovnávati, *aliquem cum aliquo*, *aliquid alicui rei*; k zápasu se proti sobě postaviti; shodnouti se o rozdělení provincií mezi sebe a jiných zálež. úřed.

compasco III., spolu pásti.

compascuus 3, ku společné pastvě opatřený.

compellatio, onis, f., domluva.

compello I, osloviti, plísňiti, spílati; (před soudem) viniti, crimine.

compello, puli, pulsum III., sháněti, zaháněti, zapuditi, vehnati, zatlačiti; přinutiti, k něčemu dohnati, přiměti.

compendiarius 3., zkrácený.

compendium, ii, n., vývažek, úspora vážením, výtažek, výhoda, zisk, prospěch.

compensatio, onis, f., vyrovnání se (účtem), c. *mercium*, výměnný obchod; vyrovnání.

compenso I., odhadnouti, jedno s druhým zvážiti, srovnati, *aliquid cum aliqua re*; vyrovnati, nahraditi, *aliquid aliqua re*.

comperendinatus, us, m. a -io, onis, f., odložení, přiročí do třetího dne.

comperendino I, odročiti soudní nález do třetího dne.

comperio, peri, pertum IV., zevrubně zvědětí, nabyti určité vědomosti, doslechnouti, *rem gestam*, co se stalo; *aliquo facinore comperto*, odhalením nějakého zločinu; *habere pro re comperta*, vzíti za věc bez-

pečnou; part. pass. **compertus** „ zjištěný, usvědčený.

compes, pedis, f., (jen v plur. a abl. sing.) pouta na nohy; pouto vůbec.

compesco, pescui, — III., spoutati, škrotiti, na uzdě držeti.

competitor, oris, m. a **-trix, icis**, f., spolužadatel, -ka.

competo, petivi, petitum III., někam směřovati; stačiti, schopným býti; společně se ucházeti.

compilatio, onis, f., obrání, loupež.

compilo I., oloupiti, obrati.

compingo, pegi, pactum III., dohromady sraziti, stloukati: sevřiti, ve hromadu tísni, sháněti.

compitum, i, n., rozcestí, křižovatka.

complano I., se zemí srovnati.

complector, plexus sum III. objímati, obsahovati, obmykati; v náruč přivinouti; zaujati (prostor); obklopiti, svíratí (město sruby); zmocniti se čeho; mente c., myslí postihnouti, pochopiti; obliбити sobě někoho.

complementum, i, n., doplněk.

compleo, plevi, pletum II., naplniti, vyplniti, zaházeti; montem hominibus, obsaditi; exercitum omnium rerum copia, vojsko hojně zásobiti; doplniti, numerum; dokončiti, úkol vykonati.

complexio, onis, f., spojení; c. verborum, obvěti; bonorum soujem; závěr.

complexus, us, m., objetí; venire in c-um alicuius, utkatí se bojem.

complico, cavi, catum I., svinouti, složiti; notio complicata, nejasný pojem.

comploratio, onis, f., **-tus, us**, m., hořekování, nářek, kvílení

comploro I., bědovati, hlasitě nářikati, oplakávatí.

complures, -a, gen. **ium**, nejeden, několik, přemnoží (nikoliv více).

compono, posui, positum III., skládati, složiti; soustřediti, (vojsko) stáhnouti; strojiti, insidias; umluviti, ujednati, pacem; ex (de) composito, dle úmluvy; componitur, věc (spor) se urovná, dohodne; ut componeretur, aby se dohodnutí stalo; sepsati, složiti, carmen; agmine composito, ta-

hem uspořádaným; rem publicam, spořádati, bellum, ukončiti, mare upokojiti, utěšiti; exercitum in hibernaculos, rozložiti; počhovati; compositus somno vinoque, přemožen; uschovati (k potřebě); k zápasu postavití; přirovnávati, dicta cum factis.

comporto I., snášeti, dopravovati.

compos, otis, f., mocen čeho, vládnoucí čím; účasten, voti c., došlý svého přání.

composite adv. složitě, uměle; klidně.

compositio, onis, f., složení, sestavení, uspořádání, vyrovnání, smír; postavení, gladiatorum.

compositor, oris, m., skladatel, zhotovitel.

compositus 3., složený, sestavený, spořádaný, upravený; subst. **composita, orum**, n., spořádané poměry; klidný, pokojný; smyšlený, vylhaný.

compotatio, onis, f., kvas.

compotor, oris, m., spolupiják.

compransor, oris, m., spoluhodovník.

comprecor I., vzývati bohy; modliti se.

comprehendo, hendi, hensum III., chopiti, ucházeti, za-: zatknouti, polapiti; colles, obsaditi; in furto, přistihnouti, dopadnouti; obsáhnouti. dictis; pochopiti, porozuměti; numero, počítati; zapáliti.

comprehensibilis 2., pochopitelný.

comprehensio, onis, f., uchopení; sloh, obvěti, výraz, pojem.

compresse adv., krátce, loqui, stručně.

compressio, onis, f., stisknutí; stručnost slohu.

compressus, us, m. (jen v abl. sing.), stisk.

comprimo, pressi, pressum III., stlačiti, stisknouti, potlačiti, utlumiti, udusiti, zameziti, seditionem; přitřž učiniti; skrotiti, pokořiti; zadržeti, frumentum.

comprobatio, onis, f., schválení, uznání.

comprobator, oris, m., schvalovatel.

comprobo I., schváliti, dobrým uznati, potvrditi.

compromissum, i, n., obapolná přívěd, usnešení se stran.

compromitto, missi, missum III., dohodnouti se před soudem smířím.

comptus 3., uhlazený, ozdobný.

compungo, (punxi) punctum III., popíchat; zcejšhovati.

computatio, onis, f., výpočet.

computo I., vypočísti, sečísti.

Comum, i, n., město v sev. Italii, rodiště Plinia ml.

conamen, minis, n., úsilí, námaha; podpora.

conata, orum, n. (part. perf. sl. **conor**), podnik.

conatus, us, m., pokus, podnik; snaha, úsilí.

concaedes, is, f., záseka.

concalefacio, feci, factum III. (pass. **-fio, -fieri**) rozehřáti; pass. spotiti se.

concalesco, lui, — III., rozehřáti se, spotiti se.

concallesco, lui, — III., zmzoleti; zchyřiti; otupěti, citu pozbyti.

concavo I., vydlabovati, okrouhle vyhloubiti.

concavus 3., vydutý, zakřivený; c. aqua, kypící.

concedo, cessi, cessum III., ustoupiti, postoupiti někomu místo, přednost dáti; odejiti, pryč se odebrati; poddati se; povoliti; popřáti, pacem; odstoupiti, popustiti, přenechati, praedam; připustiti; darovati, odpustiti, prominouti, poenam; dovoliti, dopustiti.

concelebro I., oslavovati, velebiti, rozhlásiti.

concenatio, onis, f., společné hodo-
vání.

concentio, onis, f., společný zpěv, souhlas hlasů (harmonie).

concentus, us, m., souzvuk, souhlas; shoda.

conceptio, onis, f., shrnutí v jedno; početí.

conceptus, us, m., schytání; početí.

concerpo, cerpsi, cerptum III., se-
drati, rozškubati, strhati, vyláti.

concerto I., zápoliti; hádati se.

concessio, onis, f., svolení, povolení; c. deorum, dopuštění.

concha, ae, f., lastura. mušle; perla, nach.

conchyliatus 3., nachový.

conchylium, ii, n., ústřice; nach.

concido, cidi, — III. (cado), spadnouti, sřítiti se, klesnouti (v boji); myslí pozbyti, hlavu ztratiti, ochabnouti.

concido, cidi, oisum III. (caedo), přetnouti, přerézati, přese-
kat, itinera aestuariis concisa, přer-
vané; probodnouti, skoliti, porubati.

concio, civi, citum, ciere II. a -cio, civi, citum, cire IV., vzbouřiti, popuditi, podrážditi; způsobiti, bellum; svolati, shromážditi (concio).

conciliabulum, i, n., shromáždiště, sněmoviště, soudní místo, tržiště.

conciliatio, onis, f., sjednocení, sprátení se s něčím; získání, gratiae.

conciliator, oris, m., prostředník, tlumočník; nuptiarum, námluvčí.

conciliatrix, icis, f., prostřednice, původkyně; dem. **conciliatricula, ae, f.** = c. blanda, přimlůvkyně.

conciliatus 3., spřízněný, oblíbený.

concilio I., sjednati, sloučiti; získati, spráteliti, nakloniti si; způsobiti, alicui aliquid.

concilium, i, n., spojení, shromáž-
dění, schůze, sněm.

concinne adv., ladně, skladně.

concinntas, atis, f., lepost, umě-
lecká forma, verborum.

concinno I., náležitě připravit.

concinus 3., ladný, sličný; úpravný.

concino, cinui, — III., souhlasně zpívati, zvučeti; souhlasiti, ozvati se, zahlaholiti; opěvovati, velebiti.

concio v. concio.

concupio, cepi, ceptum III., v sebe pojati, u-, za-, schvátiti; chytiti, flam-
mam; scelus, zločin spáchat, in re, na se vzíti; v mysl (myslí) pojati, pochopiti, představit sobě; inimici-
tias, sváry působiti, podněcovati; slovy vyjádřiti, sestaviti, sepsati; slavně prohlašovati, opovědět, ohlá-
siti, bellum.

concisio, onis, f., rozkouskování.

concisus 3., úsečný.

concitatio, onis, f., rychlý, pohyb;

prudké pohnutí, vzrušení (mysli);
vzbouření, sročení lidu.

concitator, oris, m. a concitor, oris, m., podněcovatel, buřič, původce.

concito I., v prudký pohyb přiváděti, hnáti; pobádati, equos, podněcovati, štváti; rozdmychovati, bellum.

conclamatio, onis, f., vzkřiknutí, pokřik, svolání.

conclamo I., vespol křičeti, svolávat; s ut, hlučně požadovati; křikem schvalovati; svolávat; svolávat, victoriam; vasa c., svolávat k odchodu; c. suos, mrtvé oplakávat.

conclave, is, n., komnata.

concludo, clusi, clusum III., uzavírat; ukončiti, skončiti, epistulam; uzavírat něco z něčeho, závěr činiti, souditi.

concluse adv., rytmicky.

conclusio, onis, f., sevření, uzavření, obkličení (vojskem); ukončení věci; obvěti; závěrek.

concolor, oris 1., jednobarevný, stejnobarevný.

concoquo, coxi, coctum III., svařiti; cibum, strávit; zrale uvážiti; strpěti, odia alicuius.

concordia, ae, f., svornost, jednomyslnost.

concorditer adv., svorně, jednomyslně.

concordo I., shodovati se.

concors 1., svorný, jednomyslný, souhlasný.

concredo, credidi, creditum III., svěřiti, alicui aliquid.

concremo I., spáliti.

concrepo, crepui, — I., hřmotiti, řinčeti, drnčeti, břinkati, armis, zbraní.

concreasco, crevi, cretum III., srůst, shoustnouti, stvrdnouti.

concretio, onis, f., shoustnutí, snázení se; hmotnost.

concretus 3., srostlý, stvrdlý, aer, shustlý, glacies, stuhlý, lac, sražené, sanguis, ssedlá.

concubius (con-cubare) 3., jen snox; concubia nocte, za prvního spánku.

conculco I., zdupati, pošlapati; zneuctiti.

concumbo, cubui, cubitum III., k někomu se uložit.

concupiens 1., dychtivý.

concupisco, pivi III., po něčem dychtiti, toužiti.

concurro, curri (cucurri), cursum III., sbíhati se, eo tam; shluknouti se; útok činiti; útočiti, polem se sraziti, na sebe vraziti, inter se.

conkursatio, onis, f., sem tam pobíhání, sbíhání se.

conkursator, oris, m., harcovník.

conkursio onis, f., setkání se.

concurso I., sem tam pobíhati, potulovati se; harcovati; cestovati.

conkursus, us, m., sběh, shon, nával; útok, náběh; srážka, navium.

concutio, cussi, cussum III., protrásti, otrásati, zatrásti, pobořiti, ztroskotati; polekati, ohromiti někoho; povzbuditi.

condecoro I., pečlivě ozdobiti.

condemno I., pokutovati, odsouditi; viniti, aliquem iniquitatis.

condensus 3., zhuštěný.

condicio, onis, f., úmluva, smlouva (zvl. svatební); podmínka, výminka; návrh, požadavek; poměr, stav, položení, povolání, homines eiusdem c-onis; okolnosti.

condico, dixi, dictum III., ujednati, smluviti se; c. alicui (cenam), připověděti se někam k hostině.

condimentum, i, n., koření.

condio, divi (dii), ditum IV., naložit (ovoce), balsamovati, mortuos; kořeniti; zpříjemniti.

condiscipulatus, us, m., spolužáctví.

condiscipulus, i, m., spolužák.

conditio, onis, f., nakládání (ovoce); kořenění.

conditor, oris, m., zakladatel, původce; spisovatel, skladatel.

I. **conditus** 3., (condere), utajený, skrytý, mlčenlivý.

II. **conditus** 3. (condire), kořeněný; chutný, úpravný.

condo, didi, ditum III., skliditi, uložit, frumentum; nakládati (= condire); somnus lumina c., uzavřiti; vsaditi do žaláře, in carcerem; pohřbiti, pochovati; dokončiti, vykonati; zakrýti, ensem in pectus, vraziti; založiti, urbem, zbudovati,

zříditi, ustaviti, novum collegium; složiti, sepsati, carmen, leges; stráviti, diem.

condocefacio, feci, factum III., někoho něčemu naučiti, někoho na něco navykati.

condolesco, dolui, — III., prudký bol cititi.

condonatio, onis, f, darování.

condono I., darovati, obdarovati; propůjčiti, přenechati; od něčeho upustiti: odpustiti, prominouti.

conducibilis 2., prospěšný, výhodný.

conduco, duxi, ductum III., shromážďiti, stáhnouti, exercitum in unum locum, spojití, slučovati, copias; za mzdu najati; manus c., tlupa; subst. **conducti, orum, m.**, vojsko námezdné, žoldnéři; c. nummos, vydlužiti si; zavázati se k něčemu; conducit, jest ku prospěchu, hodí se, prospívá.

conducti, orum, m., lidé najatí, aby při pohřbech hořekovali.

conducticius 3., námezdný, žoldněrský.

conductio, onis, f., shrnutí; nájem.

conductor, oris, m., nájemce, najímatel.

conductum, i, n., nájem.

conduplico I., zdvojovati.

conectio, (nexui) nexum III., spojití, spoutati; **conexus** 3., spojený, sloučený.

confabulor I., důvěrně hovořiti, povídati si o něčem.

confectio, onis, f., zhotovení, dokončení, belli; zničení; escarum, rozžvýkání.

confector, oris, m., zhotovitel, upravitel; zhubitel.

confercio, fersi, fertum IV., nacpati, napěchovati, stísniti.

confero, tuli, collatum, ferre III., (imprt. **confer!**) na hromadu snášeti; sháněti, skládati, pecuniam; soustřediti, sjednotiti, spojití, signa in unum; na určitou dobu stanoviti, in mensem Martium; capita c., hlavy sestřikovati, sestoupiti se k tajným úmluvám, o něčem rokovati; (arma) manus c., sraziti se, boj svěsti, signis collatis, rádnou bitvou; dopravovati,

commeatum in oppidum; se conferre, někam se odebrati, uchýliti; srovnávati, přirovnávati, se cum duce; odložití, in longiorem diem, na pozdější dobu; oddati se někomu (něčemu), věnovati se, péci (mysl, píli) nač vynakládati, beneficium, poskytnouti; sváděti, strkati, culpam in aliquem; proměnití, corpus in volucem; darovati, propůjčiti; obrátiti něco k něčemu; confert, prospívá, napomáhá.

confertim adv., těsně, stlačeně.

confertus 3. (confercio), stěsnaný, nacpaný, napěchovaný, hustý, těsný.

confervesco, ferbui, — II., zkypěti; rozpáliti se.

confessio, onis, f., doznání, přiznání se; vyznání.

confestim adv., kvapem, ihned, neprodleně.

conficiens, ntis 1., působivý.

conficio, feci, fectum III., sdělávati, zhotoviti, vykonati; s-, dokončiti, his rebus confectis, vykonav to, po událostech těch, po tom; sepsati, složiti, librum; iter c., uraziti, vykonati; o čase: ztráviti, pass. uplynouti; rationem c., účet sestaviti; alutae leniter confectae, jirchy na měkko vydělané: sháněti, sbíratí, equites; zříditi, legionem; rozemliti, cibum, ztráviti; unaviti, umořiti, ztýrati, seslabiti, confectus aetate, věkem seslý; udolati, prokláti, zabiti.

confictio, onis, f., výmysl, smyšlenka.

confidens, ntis 1., důvěřivý; odvažlivý.

confidenter adv., důvěřivě; směle.

confidentia, ae, f., důvěra; smělost, odvažlivost, drzost.

confido, fisus sum III., důvěřovati, spoléhati.

configo, fixi, fixum III., sbíjeti, stloukati, spojovati, připevňovati; porubati, prokláti, sententiis confixus, zdrcen.

confinigo, finxi, fictum III., smyslití, vymyslití.

confinis 2., sousední, soumezný, pohraniční; příbuzný.

confinium, ii, n., pomezí, hranice, krajiště; rozhraní.

confio (vedl forma m. **confici**), **fieri**, sehnánu, dohnánu, zničenu býti; provedenu býti.

confirmate adv., statečně.

confirmatio, onis, f., utvrzení (v čem), dodání mysli; potvrzení, ubezpečování, důkaz.

confirmator, oris, m., stvrzovatel, ručitel.

confirmatus 3., utvrzený, posilněný (v čem); srdnatý.

confirmo I., upevniti, utužiti, utvrditi, zabezpečiti, pacem; posilniti, se auxiliis; potvrditi, zjistiti, dokázati, rem, schváliti, decreta; fide c. s acc. c. inf., přísahou dotvrditi, iure iurando inter se, přísahou vzájemně se zavázati; animum alicuius, povzbuditi, srdce (mysli) dodávati, se c., vzmužiti se, odvahy nabýti; ubezpečiti někoho něčím; civitatem, občanstvo utvrditi ve věrnosti.

confiteor, fessus sum II., přiznati se, vyznati něco; na jevo dáti, prozrati.

conflagro I., vzplanouti, shořeti; na zmar přijíti.

conflictio, onis, f., střetnutí se, půtká.

conflicto I., srážeti; zápasiti, bojovati; hubiti; pass. zmitán, týrán býti, trpěti.

conflictus, us, m., srážka.

confligo, flix, flictum III., sraziti, udeřiti čím oč, vraziti nač, střetnouti se v boji, zápasiti.

conflo I., rozdmýchati; způsobiti, roznititi, způsobiti; aes alienum c., zadlužiti se, dluhy nadělati.

confluens, ntis, m., stok (dvou řek).

confluo, fluxi, — III., stékat, splývati; hrnouti se v hromadu, sbíhati se.

confodio, fodi, fossum III., zrýti; prokláti; zničiti, potříti.

conformatio, onis, f., náležité utvoření; c. verborum, řádná vazba (skladba) slov; c. doctrinae, vzdělání vědecké; c. (animi), pojem, představa.

conformo I., náležitě upravit, uzpůsobiti.

confragosus 3., nerovný, kostrbatý; drsný.

confremo, fremui, — III., vespolek hlučeti, reptati.

confrico, cavi, catum I., natřít, potříti.

confringo, fregi, fractum III., zlomiti, přelomiti, roztlouci; zničiti.

confugio, fugi, — III., prehati, utíkat, útočiště bráti.

confugium, ii, n., útočiště.

confundo, fudi, fusum III., slévati, směšovati, smíchati; pass. splynouti; hromaditi se; v nepořádek uvést, zmatek působiti; pass. rozlévati, šířiti se.

confuse adv., zmateně, nepořádně.

confusio, onis, f., směs; zmatek, nepořádek.

confusus 3., zmatený, spletený.

confutatio, onis, f., vyvrácení námitek.

confuto I., schlazovati; utlumiti; zamítati, vyvracet.

congeo I., zamraziti; zamrznouti, stuhnouti.

congemino I., zdvojiti.

congemmo, gemui, gemitum III., zalcati.

conger, gri, m., mořský úhoř.

congeries, ei, f., nános, halda, množství; hranice dříví; směs.

congero, gessi, gestum III., snášeti; svážeti; hromaditi; ucházeti, saxa, zbudovati.

congesticius 3., nahromaděný, nasypaný, nakupený.

congestus, us, m., nános; avium c., hnízdění; hromada.

congiarium, ii, n., míra vína, oleje, soli atd. chudým dávaná; dar.

congius, ii, m., míra na tekutiny = 3 l.

conglacio I., zledovatěti, zamrzati.

conglobatio, onis, f., skupení se, shluk.

conглоbo I., v chumáč schouliti, zakulatiti; v zástupy sraziti.

conglutinatio, onis, f., slepení, sklížení.

conglutino I., slepiti, sklížiti.

congratulo I., štěstí vespolek přát.

congregior, gressus sum III., scházeti se, setkat se; spojit se; bojem se utkati, boj podstoupiti, sraziti se.

congregabilis 2., družný.

congregatio, onis, f., sdružení, družství.

congrego I., shromážďiti, sehnati; ad aliquem, u někoho.

congressio, onis, f. = congressus, us, m., schůzka; sdružení; srážka, boj.

congruens, ntis 1., shodný; případný; clamor, jednohlasný.

congruenter adv., shodně, souhlasně.

congruo, grui, — III., shodnouti se; souhlasiti.

congruus 3., vhodný, hodící se.

conicio, ieci, iectum III., házeti, metati, vrhati (na jedno místo); vetknouti, vraziti, gladium in os; uvrhnouti, in custodiam, do žaláře (vazby) vsaditi; se in fugam c., na útěk obrátiti; culpam in aliquem, sváděti, uvalovati; c. se in c. . . utéci se do . . .; sacrarium auxilia in aciem, postaviti; ukliditi, skryti; dopraviti, vypraviti, vehnati, navem in portum; oculos in aliquem, na někoho upřeně pohlížeti (oči obrátiti, upřiti); in metum c., strachu nahnati; proelium in noctem, protáhnouti, prodloužiti; ex aliqua re, dovtipovati se, dohadovati; de re aliqua, usuzovati; maledicta in aliquem, láti někomu.

coniectio, onis, f., metání; sestavení věcí k přirovnávání; domněnka.

coniecto I., domnívati se, přemítati, tušiti.

coniectore, oris, m., vykladač snů.

coniectura, ae, f., domněnka; tušení.

coniecturalis 2., domněnlivý.

coniectus, us, m., společné házení, metání; telorum c., déšť střel; ad teli c-um venire, přijíti na dostřel; c. oculorum, upření očí na něco.

conifer 3. i coniger 3., šachy nesoucí (plodící).

conitor, nisus i nixus sum III., vzepřít se; namáhati se; in summum iugum, na nejvyšší vrchol se vyškrabati, vyniknouti.

coniugalis 2., manželský.

coniugium, ii, n., manželství.

coniugo I., spojití.

coniuncte adv., sloučeně, sjednoceně; družně, důvěrně.

coniunctim adv., společně, sjednoceně.

coniunctio, onis, f., spojení; jednotá; svazek manželský; příbuzenstvo; spojka.

coniunctus 3., spojený, sloučený, souvislý, přiléhající, sousední, vůkolní; společný, přátelstvím sdružený, důvěrný; spřízněný, příbuzný.

coniungo, iunxi, iunctum III., sloučiti, spojití, naves, lingua inter se; aliquem sibi c., přidružití si, získati někoho; připojití, přičiniti, pauca commentariis, k zápiskům; prope rans noctem diem coniunxerat, spěchaje nečinil rozdílu mezi dnem a nocí; equum equo c., přiraziti, přihnati; v jedno sloučiti, spojití, cum aliquo, alicui; pass. **coniungi**, s někým se spolčiti; se cum aliquo neb alicui; bellum c., společně válku vésti; spojití, sraziti, cohortes cum exercitu; c. castra castris, tábor proti táboru postaviti (nepřátelsky); se cum aliquo (affinitate), spřízniti se, spřáteliti se; se c., zasnoubiti se.

coniuratio, onis, f., společná přísaha, spiknutí, vzpoura.

coniuro I., společně přísahu konati; přísahou se zavazovati; zapřísáhnouti se; spiknutí osnovati, bouřiti se; subst. **coniurati, orum, m.**, spiklenci.

coniux, gis, c., manžel, -ka; choť; druh, družka, milka.

coniveo, —, — II., oči přihmuřovati; přehlédnouti, prominouti.

conopeum, i, n., záclona sítková (proti komárům a mouchám).

conor I., pokoušeti se o něco, podnikati něco, snažiti se, usilovati, odvážiti se čeho; subst. **conatum, i, n.**, (plur. obyč.) pokus, podnik.

conquasso I., otrásti, zatrásti.

conqueror, questus sum III., stěžovati si, žalovati, hořekovati.

conquestio, onis, f., conquestus, us, m. (jen v abl. sing.), hlasitý stesk, nářek.

conquiesco, quievi, quietum III., odpočívati, zotaviti se; ustávati, imber, utišovati se, bella.

conquiro, quisivi, quisitum III., shledávati, arma; sháněti, socios; vy-

hledávati milites; sbíratí (na vojnu brátí) sagittarios; sháněti se po čem, vyhledávati co, voluptates.

conquisitio, onis, f., shánění; odvod.

conquisitor, oris, m., verbíř.

conquisitus 3., vyhledaný, vybraný.

consaepio, saepsi, saeptum IV., ohraditi plotem; subst. **consaep-tum, i, n**, ohrada; **consaepus 3.**, ohražený.

consalutatio, onis, f., vítání se ve spolek.

consaluto I., vítati se, pozdraviti se s někým neb mezi sebou, aliquem, inter se; aliquem regem c., jmenovati (uvítati) někoho králem.

consanguineus 3., pokrevný; fratres c-neique, bratři, a to rodní; subst. **-us, i, m.**, pobratim.

consanguinitas, atis, f., krevní příbuzenstvo.

consceleratus 3, zločinný, zlotřilý.

conscelero I., zločinem poskvřiti.

conscendo, scendi, scensum III., vstoupiti, vsednouti.

consolentia, ae, f., povědomost, vědomí; svědomí.

consoindo, scildi, scissum III., roztrhati; vyplísiti.

conscio, —, — IV., vědom si býti.

conscisco, scivi, scitum III., ustanoviti, uzavřiti, ita consentio consciscoque, tak zavírám a nařizuji; umístiti si; sibi hostem c., život si vzíti.

conscius 3, svědom, sibi iniuriae.

conscribo, scripsi, scriptum III., spisovati, složiti, librum; sepsati (jména odvedených), odváděti, milites; legionem, zříditi, sebrati; mezi senatory zapsati, vyvoliti (patres (et) conscripti).

conscriptio, onis, f., sepsání, zápis (protokol); c-ones falsae quaestio-num, porušení spisů vyšetřovacích.

conseco I., rozsekati.

consecratio, onis, f., po-, zasněcení; zbožnění.

consecro I., světiti, po-, za-, obětovati; zbožniti; prokleti, do klatby dáti, caput alicuius; zvěčniti, aliquem ad memoriam.

consectarius 3., důsledný; subst. **consectaria, orum, n.**, důsledky.

consectatrix, icis, f., horlivá následovnice, stoupenkyně.

consector I., horlivě sledovati, stíhati; dostihnouti.

consecutio, onis, f., následek; verborum c., slovosled, pořádek slov.

consenesco, senui, — III., sestárnouti; slábnouti, chřádnouti; moci pozbývati.

consensio, onis, f., souhlas, shoda, jednomyslnost; spiknutí, srócení.

consensus, us, m. = consensio; ex communi consensu, dle obecné shody, jednomyslně; sine c-su, bez do-
rozumnění.

consentaneus 3., souhlasný, přiměřený.

consentio, sensi, sensum IV., souhlasiti, shodovati se, sjednotiti se; zapřisáhati se, spiknouti se; **consentiens 1.**, souhlasný, jednohlasný.

consequens 1., důsledný, rozumný; subst. **consequens, tis, n.**, následek, plur. důsledky.

consequor, secutus sum III., sledovati, následovati; stíhati, dohoniti; provázeti; nastávati, nadejiti, tempestas; vzejiti; dosíci, praemia, nabýti, získati.

consero, serui, sertum III., seřaditi; splésti, sermonem c., hovořiti; c. manum, sraziti se, v boj se dáti.

consero, sevi, situm III., o-, zaseti, vy-, na-, posázeti.

conserte adv., seřaděně, souvisle; c. contextequae, v těsné spojitosti.

conservatio, onis, f., zachování, ušetření.

conservator, oris, m., zachovatel, ochranitel, udržovatel; **-trix, icts, f.**, ochranitelka.

conservo I., zachovati, udržovati, uchraňovati cos neporušeno, bez pohromy; fide, slovu dostáti; ušetřiti, živiti, na živě nechati, milites; nerušiti, šetřiti, ius legatorum; ordines, držeti čety (řady).

conservus, i, m., **conserva, ae, f.**, spoluotrok, -yně; nevolník, nevolnice.

consessor, oris, m., přisedicí.

consessus, us, m., společné pose-

dění (zasedání) při soudech i hodech.

considerate adv., opatrně, s rozvahou, rozšafně.

consideratio, onis, f., roz-, úvaha; rozjímání.

consideratus 3., rozvážný, opatrný; uvážený, consilium.

considero I., pozorovati; rozvažovati, v mysli přemítati.

consido, sedi, — III., usednouti, posaditi se; zasepati (při soudě n. ve shromážděních), míti zasedání (schůzi); trvale se usaditi, sídlo své zvoliti, in finibus; vojensky: po-, rozložit se, utábořiti; slehnouti se, ssedati se, propadati se, terra, urbs; c. luctu, v hoře se pohřížiti; oddati se čemu, in otio; ochabovati.

consigno I., zapečetiti; upsati, zaručiti, potvrditi.

consiliarius, ii, m., rádce.

consilior I., raditi se o čem, haec.

consilium, i, n., rada, rokování, inire c., umlouvati se, v úvahu bráti; porada, aliquem adhibere consilio (in c.), k poradě bráti; rada, shromáždění, princeps c-li, první rádce, zvl. vojenské rady; ex sententia c-lij, z nálezů rady; rada daná, de consilio, na radu, z ponuknutí, consilio manue, radou i skutkem (pomocí), quasi consilii sit res, jako by šlo o radu, quid ergo mei consilii est? co tedy jest moje mínění (kterou jsem tedy já radou); úmysl, usnesení, rozhodnutí, publico c-lio, veřejným usnesením, privato c-o, dle soukromé (tajné) úmluvy; sine c-o, maně, mimoděk; c. sequi, něčího příkladu následovati; c. mutare, jinak se rozmysliti; c. deorum, vůle bohův; c. munitio, účel; consilia cuiusque modi, záměry, obmysly všelijaké, quid sui sit consilii, co zamýšlí; id mihi c-lij est, ten úmysl mám; důmysl, důvtip, věhlas, vir magni c-lij; ratio (virtus) et c., rozmysl (statečnost) a chytrost, lest (zvl. válečná); eo c-lio, v tom úmyslu.

consimilis 2., zcela podobný, alicui.

consipio, —, — III., srozuměti; mentibus c., mysli pochopiti.

consisto, stiti, — III., postavit se, stanouti, postavení zaujati, in acie; zastavit se, zarazit se, signa c. iussit; contra c., na odpor se stavěti; trvale se usaditi; přestat, váznoti, vězeti, bellum; spočívati v čem, spes in aliqua re, záviseti na čem; sestávat z čeho, setrvati, pevně státi, consilium constitit, jest pevný úmysl; causa constitit apud jest podána.

consitio, onis, f., zasetí.

consitor, oris, m., sázeč, pěstitel.

consitura, ae, f., osévání.

consobrinus, i (-a, ae, f.), bratranec, sestřenice; strýc.

consociatio, onis, f., sdružení.

consocio I., sdružiti, spojit, sloučiti; rem inter se c., smluviti, společně něco podnikati.

consolabilis 2., utěšitelný.

consolatio, onis, f., útěcha, potěcha; spis, řeč utěšující.

consolator, oris, m., těšitel.

consolatorius 3., utěšující.

consolor I., potěšovati, uspokojovati, ukájeti, konejšiti.

consono, nui, — I., souzvučeti; clamor consonans, jednohlasný křik.

consonus 3., souzvučný, souhlasný.

consopio IV., nadobro uspati, omámiti.

consors 1., téhož losu účastný; společný; subst. druh, družka; nedílný.

consortio, onis, f. = **consortium, i**, n., spolek, společenstvo, družstvo.

conspetus 3., zřejmý, patrný; znamenitý.

conspetus, us, m., pohled, výhled, dohled; omnes ex conspectu, všickni z dohledu t. j. z okolí = družina; in conspectu alicuius, před očima = v přítomnosti někoho, po jeho boku; objevení se, conspectu suo restituit proelium; obzor.

conspergo, spersi, spersum III., popokropiti, svlažiti.

conspiciendus 3., (gerund.) podívání hoden, znamenitý.

conspicio, spexi, spectrum III., na něco hleděti; pass. **conspici**, pozornost, podiv vzbuzovati; spatřiti, uzříti.

conspicor I., spatřiti, spozorovati, shlédnouti.

conspicuus 3., patrný, zjevný; viditelný, zřetelný; okázalý, vznešený, slavný, znamenitý.

conspiratio, onis, f., sjednocení, svornost; spiknutí.

conspiro I., v jedno dýchat, jedné mysli a vůle býti, svorně jednati, souhlasiti; part. pass. **conspirati**, jednosvorně, co jeden muž; smlouvati se proti komu, spiknutí osnovati, bouřiti se; **conspiratus** P. 3., spiklenec; cornua conspirant, souhlasně zaznívají.

conspuo, spui, utum III., poplvti.

constans 1., stálý, trvalý, pevný, neměnicí se; stejný, souhlasný; usedlý, aetas; důsledný, vytrvalý, amicus; inimicus, zarputilý.

constanter adv., stále, pravidelně, trvale; souhlasně; constantius, vytrvale, neodolatelně, neohroženě, bez ustání.

constantia, ae, f., stálost, vytrvalost, důslednost, pevná rozvaha (mysl).

consternatio, onis, f., splašení, equorum; zděšení, úžas; vzbouření, rozbroj.

consterno, stravi, stratum III., pokrýti, postríti, postlati, posypati; porobiti, povaliti, statuas.

consterno I., plašiti, děsiti, lekati; pomásti; vzbouřiti.

constipo I., natlačiti, nacpati, shrnouti; se c., shluknouti se.

constituo, tui, tutum III., postaviti, vystavěti, založiti, oppidum; ve vojenství: zříditi, postaviti, legionem; sešikovati; vineas, zříditi; classem, zakotviti, in aperto litore naves c., ku břehu s loďstvem přistáti; zjednati si, získati, auctoritatem; pacem, zjednati, mores, upraviti, ustáliti; zaříditi, uspořádati, his rebus constitutis, zařídív to; upevniti, regnum; usídliti, umístiti; vložiti, praesidia; přeložiti, hiberna; aliquem regem c., ustanoviti někoho králem; lhůtu ustanoviti, tempus alicui rei; smluviti, diem cum legatis, inter se c.; praemia, určiti; poenam alicui, náhradu uložit; rozhodnouti se,

de aliquo; ustanoviti se, umíniti si něco, aliquid; úmysl svůj prohlásiti, rozhodnouti se.

constitutio, onis, f., ustavení, zřízení; stav, povaha; řád, stanovení.

constitutum, i, n., ustanovení, úmluva.

consto, stiti, staturus I., pevně státi; oculis, auribus c., míti napjatý zrak, sluch; stejným zůstati, setrvati, neměnit se; shodovati se, srovnávati se, alicui rei (aliqua re, v čem, na čem); sibi c., býti důsledným; cena: zač státi, magno; skládati se z něčeho, sestávati, ex militibus; záležitosti v čem, od čeho, in virtute; constare morte (abl. preteriti), státi smrt (život by stálo vítězství); impers. **constat**, jest jisto, nezvratno, známo, inter omnes, všem mihi constat, umínil jsem si, jsem odhodlán, vím; ratio constat, počet se shoduje.

constringo, strinxi, strictum III., stáhnouti, svázati, spoutati; sklíčiti; na uzdě držeti; obmeziti, krátce obsáhnouti, sententiam.

constructio, onis, f., sestrojení, složení; vazba.

construo, struxi, structum III., nanést, nahromaditi, pecuniam; sestaviti, sestrojiti, zhotoviti, vystavěti.

constupro I., zprzniti, zhanobiti; uplatiti.

consuasor, oris, m., spolurádce.

consuefacio, feci, factum III., způsobiti, aby někdo něčemu zvykl, naváděti.

consuesco, suevi, suetum III., navykati, zvykati si; perf. **consuevi**, mám zvyk, mám v obyčeji; quod accidere consuevit, co obyčejně se stalo = se stává; quo consuevit intervallo, v obvyklé vzdálenosti; part. **consuetus**, zvyklý, obyčejný, c. verba, slova běžná; c. cum aliquo, důvěrně s někým obcovati.

consuetudo, inis, f., zvyklost, návyk, obyčej, mrav; ex consuetudine, dle zvyku, praeter consuetudinem, nad (mimo) obyčej, neobyčejně; způsob, vitae, obvyklé živobyti; c.

itineris, obyčejný způsob pochodu; obcování, známost.

consul, ulis, m., konsul, c. designatus, zvolený pro příští rok; suffectus, během roku zvolený na místě jiného; consulibus, za konsulátu (k označení letopočtu).

consularis 2., konsulský; **subst. m.**, bývalý konsul, konsulár; c. comitia, komície odbyvané k volbě konsulů.

consulatus, us, m., konsulát.

consulo, sului, sultum III., raditi se, radu bráti; raditi někomu, alicui, o někoho pečovati, dbáti; c. sibi, svého prospěchu dbáti, na pozor se míti; šetřiti, suae vitae; c. aliquem, někoho se o radu dotazovati; aliquid c., o něčem rokovati, uvažovati; suae vitae durius c., na život si sáhnouti; in aliquem n. de aliquo, nakládati, zacházeti s někým.

consultatio, onis, f., bedlivé uvažování, rokování.

consulte adv., s rozmyslem, s rozvahou.

consulto adv., z úmyslu, schválně.

consulto I., radivati se, rokovati, de re; uvažovati, aliquid.

consultor, oris, m., -trix, icis, f., rádce, dotazovatel; rádkyně; dotazovatelkyně.

consultum, i, n., úrada, snesení, nález, zvl. senatus c.

consultus 3., dokonale uvážený; rady znalý, v něčem zběhlý, věhlasný; iuris c. právník.

consummo I., sečísti; dokonati, rem; zvelebiti.

consumo, sumpsi, sumptum III., spotřebovati, ztráviti, utratiti, zmařiti; morbo c-ptus est, zachvácen; vynakládati, diem in aliqua re; trávití, čas mařiti, tempus aliqua re; pass. trápení býti, zhynouti.

consumptio, onis, f., strávení, spotřebování, náklad.

consurgo, surrexi, surrectum III., vstáti, povstati, zdvihnouti se; (k činu) se vzchopiti, ad bellum.

consurrexio, onis, f., povstání.

Consus, i, m., starolat. bůh setby a úrody polní, k jehož počtě sla-

veny **Consualia, ium, n.**, 7. srpna a 15. prosince.

contabesco, tabui, — III., chřadnouti, tratiti se.

contabulatio, onis, f., prkenný strop, patro, poval, poschodí.

contabulo I., opatřiti prkny n. povalem, přepažiti, aby povstala patra; murum turribus, hradby opatřiti věžemi o několika poschodích.

contactus, us, m., dotknutí, styk; nákaza.

contagio, onis, f., -gium, ii, n., styk; nákaza.

contamino I., (dotknutím) poskvřiti, pokáleti; znesvětití.

contego, texi, tectum III., přikrýti, pokrýti; naves c. palubou opatřiti; arma c., koženým povlakem (pochvou) potáhnouti; zastřiti (zemí pokrýti), pochovati.

contemno, tempsi, temptum III., nevážiti si, nedbati čeho; pohrdati, opovrhovati kým; zlehčovati, potupiti někoho; **contemnendus**, nepatrný, chatrný, opovržený, leccaký; haud c., dosti znamenitý.

contemplatio, onis, f., uvažování, rozjímání; zření, ohled.

contemplator, oris, m., pozorovatel.

contemplor I., hleděti, zírati, pozorovati.

contemptim adv., opovržlivě, s pohrdáním, ledabyly; potupně, loqui de aliquo.

contemptio, onis, f., nevážnost, nevšímavost, pohrdání, opovržení, potupa.

contemptor, oris, m., -trix, tricis, f., pohrdatel, -ka.

contemptus 3., zhrzený, opovržený, potupený.

contemptus, us, m., nevážnost, opovržení, potupa.

contendo, tendi, tentum III., napínati, arcum, nervos; vymršťeti, hastam; namáhati se, remis, namáhavě veslovati; chvátati, kvapiti, pospíchatí, iter facere c.; svrškem táhnouti, zaměřiti; směřovati někam; o něco státi, usilovati, snažiti se, přičiniti se, něčeho se domáhati, id, de re; c. petere, snažně prositi, naléhati, doprošovati se, dožadovati

se něčeho na někom; tvrditi, ujišťovati, na svém státi, zastávati čeho s acc. c. inf.; přirovnávati, aliquid cum aliqua re; cum aliquo, se hádati; zápasiti; proelio c., bojem se setkati, bello, válčiti; de aliqua re cum aliquo neb inter se, zápoliti, slovy se potýkati, příti se.

contente adv., napjatě, úsilovně, s námahou; horlivě.

contentio, onis, f., napětí (sil), námaha, úsilí; horlivost; zápas, půtka; spor, svár; přirovnání.

contentus 3. (contendo), napjatý; horlivý.

contentus 3. (contineo), spokojený.

conterminus 3., soumezný, sousední.

contero, trivi, tritum III., rozetřítí, rozdrobiti; opotřebovati; trávití, tempus; pass. něčím neustále se zaměstknávati; potupiti.

conterreo, rui, ritum II., po-, vy-, zastrašiti; polekati.

contestor I., za svědka volati, dokládati se (bohů), deos, ut. .; contestata virtus, osvědčená mužnost; c. litem (též pass. lite contestata), při začínati vedením svědků.

contexo, texui, textum III., u-, splésti, setkati, spojití, sloučiti; dále sprádati, pokračovati, doplniti, commentarios.

contexte adv., souvisle, spojitě.

contextus 3., spojitý, souvislý.

contextus, us, m., spojitost, souvislost.

conticesco, ticui, — III., umlknouti, utichnouti, odmlčeti se.

contignatio, onis, f., spojení trámů, trámovi, sroubení, vazba; patro.

contigno I., trámovím pokrýti, krov n. vazbu dávatí.

contiguus 3., soumezný, vedlejší; dosažitelný.

continens 1., souvislý, soumezný, přiléhající, sousedící; nepřetržitý, ustavičný, táhlý, rozlehlý; neustálý, bez ustání, jediný, continenti impetu; bezprostředně následující, příští, dies; střídmý, skromný, zdrženlivý; subst. **continens, entis**, f., pevnina.

continenter adv., ustavičně, nepřetržitě, bez ustání; střídmě.

continentia, ae, f, zdrženlivost (vnitřní), střídmost, umírněnost; sebevláda.

contineo, tinui, — II., pohromadě držeti, spojovati; pass. spojenu býti, rozkládati se (prostorově); obkličovati, uzavíratí, pass. býti obmezenu, obklíčenu, sevřenu; obsahovati, zaujímatí, býti hlavní podmínkou; pass. záležeti v něčem; udržovati, v klidu držeti, zadržovati, pass. zdržovati se, meškati, stanouti: se c., držeti se někde, prodlévati, in occulto, v úkrytu, suo loco, na svém místě (ve svém postavení); aliquid animo, na paměti (v mysli) chovati; zadržovati v čem n. při čem, staviti: na uzdě držeti, ovládati, v poslušenství udržovati; pass. mírniti se; zdržeti od něčeho, milites a proelio.

contingo, tigi, tactum III., stýkati se, dotýkati se, medicamine, potřítí; dotknouti se, stihnouti, aliquem fama c-git; zachvátiti; poskvřniti, contacti eo scelere; stýkati se mezi sebou; přiléhati, hraničiti, dosahovati někam; dosíci, dostihnouti něčeho, dostati se někam, dojítí, metam; ve styku (spojení) státi, aliquem propinquitate; dostati se, otium illi c-git, klidu se mu dostalo; poštěstiti se, zdařiti se, přihoditi se s ut.

continuatio, onis, f., ustavičnost, nepřetržitost, souvislost; trvání, imbrium.

continuo adv., bez odkladu, ihned.

continuo I., souvislým učiniti, spojití; v něčem pokračovati, dále konati (bez přetržení), magistratum c., i na příští rok úřad zastávati; pass. následovati, discordia c-atur paci (za mírem).

continuus 3., souvislý, netržitý, bezprostředně následující; ustavičný; neúnavný.

contio, onis, f., schůze, shromáždění (lidu neb vojska); c. habere apud milites, mluvití k vojsku; graves c. habere in aliquem, prudce proti někomu mluvití, naň (slovy) útočiti.

contionabundus 3., horlivě ve shromáždění řečníci, haec (těmito slovy).

contionalis 2., shromáždění se týkající.

contionator, oris, m., buřič, pobuřovatel.

contionor I., ve shromáždění mluvíti, apud milites; míti shromáždění vojska; contionatus, osloviv.

contorqueo, torsi, tortum II., zakroutiti, za-, stočiti; něčím mrštiti, máchnouti; oratio contorta, vzletná řeč.

contorte adv., stočeně; nuceně, strojeně, dicere.

contortio, onis, f., rozpráhnutí, rozmach; strojenost řeči.

contortulus 3., poněkud zkroucený, zmotaný.

contortus 3., skroucený, spletený; strojený, nucený; mrštný, rázný, pádný, důrazný.

contra adv., proti, naproti tomu, naopak, na odpor; c. consistere, na odpor se postavit; c. liceri, při dražbě vyšší nabídnutí učiniti; s atque: zcela jinak než ., naopak tomu, co .; praep. s akk. v poloze místní: proti, naproti; c. septentriones, k půlnoci; ve smyslu nepř.: proti., na, c. hostem ire, proficisci; o příčinách sobě na odpor stojících: opinionem, proti n. mimo domnění, nadání; c. ea, naproti tomu, naopak.

contractio, onis, f., stažení, zkrácení; c. orationis, stručnost; c. animi in dolore, sklíčenost, malomyslnost.

contractus 3., stažený; těsný, úzký, soužený; stručný (řeč); v ústraní dleci.

contradico, dixi, dictum III., odpovídati, odpor klásti (slovy).

contraho, traxi, tractum III., (v hromadu) stáhnouti; svrážiti, frontem; pass. smrštit se, scvrknout se; vela c., stáhnouti, svinouti plachty; súžiti, skrátkiti, zmenšiti, castra; animum, sklíčiti, stísniti; shromáždit; classem, sebrati, exercitum, stáhnouti, in unum locum; sraziti, naves; vejiti s někým ve vyjednávání, u-, vyjednati, rem cum aliquo; res contractae, úmluvy; res male contractae, neblahé poměry, nihil c.

cum populo (nemíti); způsobiti, bellum; sibi poenam, uvaliti na sebe, přitáhnouti si; aes alienum, dluhy dělati.

contrarie adv., naopak.

contrarius 3., protilehlý, protější, opačný, in contrariam partem, opačným směrem, na protější (protivnou) stranu; ex contrario, naopak, opačně; protivný, nepřátelský, nepřiznivý; škodlivý, záhubný; subst. **contrarium, ii, n.**, i -ia, iorum, n., protivná strana, směr, opak, protiva.

Contrebia, ae, f., město ve Španělsku; obyvatelé: **Contrebienses, ium.**

contrecto I., omakati, ohledati, dotýkati se.

contremisco, tremui, — III., (incoh. ku contremo) zachvěti se; trásti se před něčím, aliquid.

contremo, —, — III., trásti, chvěti se.

contribuo, tribui, tributum III., přidělit, připojit, přivtělit; přispívati.

contristo I., zasmušiti, zachmuřiti, zakaliti; zkormoutiti.

contritus 3. (contero), otřelý, sevsednělý.

controversia, ae, f., spor, rozepře; rozmlška.

controversus 3., sporný.

contrucido I., porubati, skláti; rem publicam, zničiti.

contrudo, trusi, trusum III., sestrkati, natlačiti, vhoditi.

contubernalis, is, c., stoupenec; spolubydlitel, soudruh, společník; soustolovník.

contubernium, ii, n., společný stan vojenský; spolubydlení.

contueor, tuitus sum II., se všech stran patřiti; uvažovati.

contuitus, us, m., pohled.

contumacia, ae, f., vzdorovitost, odbojnost; zarputilost, zarytost.

contumaciter adv. vzdorně, odbojně.

contumax, acis, 1., vzdorný; odbojný; zarytý.

contumelia, ae, f., pohana, potupa; contumelia (abl. modi), na potupu, na úkor; c-ae verborum, slova han-

livá, potupná, pomluva, nadávka; úkor, psota, nepohoda, per contumeliam; na úkor, potupně, urážlivě; nehoda, navium.

contumeliosus 3., potupný, hanlivý, utrhačný.

contumulo I., náhrobkem (mohylo) pokrýti, pohřbíti.

contundo, tudi, tusum III., shromáždit, zdrtiti, otupiti; zlomiti, přemoci.

conturbatio, onis, f., zmatení mysli; zmatek, zděšení.

conturbatus 3., zmatený; zděšený.

conturbo I., ve zmatek (nepořádek) uvést; poděsiti; c. rationem neb rationes, v rozpacích se octnouti, peněžní úpadek učiniti.

contus, i, m., bidlo, sochor; žerď, kopí, dřevce.

conus, i, m., kužel; chochol na přílbici.

conubialis 2., manželský.

conubium, ii, n., manželství; právo manželské, snubné.

convalesco, valui, — III., zotaviti se, pozdraviti se; sesílit, zmociti se.

convallis, is, f., dolina, údolí, úval.

convecto I., svážeti.

conveho, vexi, vectum III., svézt; skliditi, frumentum habere convec-tum.

convehor, vexus sum, III., jeti.

convello, velli, vulsum II., strhnouti, zbořiti; vyvrátiti, zviklati; otrásti (čím), podkopati, podvrátiti; kaziti, zničiti; convulsae naves, roztržštěné; c. signa, do pole vytrhnouti, odraziti odněkud.

convenae, arum, m., (convenire) lid sběhlý, sebranka, zběr.

conveniens 1., shodující se, svorný; přiměřený, příhodný; důsledný.

convenienter adv., přiměřeně, příhodně, shodně.

convenientia, ae, f., shodnost, srovnalost, souhlas.

convenio, veni, ventum IV., sejíti se, ex provincia, ad oppidum (u města); shromáždit se, ad aliquem, u někoho; ad clamorem c., na poplach, pokřik; dostaviti se, huc; in colloquium c., k rozmluvě; sejíti se, setkati se s někým; vyhledati, na-

vštívit, aliquem; aditus c-endi, přístup k rozmluvě; shodovati se, condiciones non c-erunt, o výminkách se neshodli; tempus c-it inter eos, o dobu se smluviti; impers. convenit, jest shoda, hodí se, jest přiměřeno; alicui cum aliquo c., stalo se narovnání, mír, úmluvu někdo s někým učinil; ut convenerat, dle úmluvy; hoditi se k něčemu, vztahovati se na koho, officio (k povinnosti) úřední; shodovati, srovnávati se s něčím, id non c-it virtuti, nesrovnávání se s povahou; impers. sluší se, náleží, alicui.

conventicium, ii, n. (sc. aes), peněžitá náhrada občanům řec. za účast při sněmech a schůzích obec. (τὸ ἐκκλησιαστικόν).

conventio, onis, f. a conventum, i, n., usnesení, úmluva, ujednání.

conventus, us, m., schůze, hromada, shromáždění; soudní schůze v provincii; soud krajinský, c. agere, schůzi konati, řídit, peragere, zasedání ukončiti, odbyti; okres soudní, c. civium Romanorum; úmluva, ex c.

converbero I., rozbíti.

converro, verri, versum III., na hromadu snést, shrábnouti.

conversatio, onis, f., obcování, styk, hominum.

conversio, onis, f., obrat, oběh; převrat.

convertio, verti, versum III., obrátiti, otočiti, obrat vykonati; se c. = terga n. signa c., na útěk se obrátiti; conversa signa (bipartito) inferre, náhlým obratem šiku (dvojako) na nepřitele udeřiti; iter c., pochod (směr) změnit; signa ad hostem c., proti nepříteli zaměřiti, čeliti; iter in provinciam c., na cestu do provincie se obrátiti; fugam c., z útěku se obracet; se c., obrátiti se (cíl změnit), jíti; os ad aliquem, zraky (zřetel) na někoho obrátiti; omnium oculos ad se c., zřetel všech na sebe obracet; se ad aliquem c., přichýliti se k někomu; mentem alicuius c., smýšlení něčí převrátiti, změnit; castra castris c., tábor s táborem změnit; rem publicam c., v nepořádek uvést; con-

versa fortuna, štěstí se obrátilo; přeložiti, librum c. Graeco in Latinum.

convestio IV., ošatiti; obklíčiti.

convexus 3., klenutý; subst. **convexum**, i, n., klenba, klenutí.

conviciator, oris, m., hánce, utrhač.

convicior I., vyplísнити, haněti

convicium, i, n., vzkřik (společný a matný), volání; skřek, hluk, povyk; hlasitý odpor; nadávka, přezdívká; domluva, výčitka.

convictio, onis, f., spolužití; cc. domesticae, čeled' služebná.

convictor, oris, m., soustolovník, společník.

convictus, us, m., spolužití, obcování, společenství; hostina.

convinco, vici, vium III., přesvědčiti, důkazy překonati; usvědčiti, aliquem alicuius rei.

conviso, —, — III., navštívit, obzírati; ozářiti.

conviva, ae, c., spoluhodovník; host.

convivalis 2., hodovný, stolní.

convivator, oris, m., hostitel.

convivium, i, n., hostina, kvas.

convivo, vixi, vium III., s někým žiti.

convivor I., společně hodovati.

convoco I., svolati, sezvati; povolati (ad se).

convolo I., sletěti se, sběhnouti se.

convolvo, volvi, vutum III., sváleti (v hromadu) svinouti, stáčet; obaliti, ovinouti.

convomo, —, — III., povrhnouti, pokálet.

convulnero I., silně zraniti.

cooperio, operui, opertum IV., zúplna po-, přikrýti, zasypati; lapidibus c., ukamenovati; coopertus, přikryt, osypán, miseriis pohřížen.

cooptatio, onis, f., doplňovací volba; doplňování.

coopto I., voliti (k doplnění).

coorior, coortus sum IV., vzniknouti, povstati, vypuknouti, vznítiti se; vzchopiti se, vyraziti.

copa, ae, f., krčmářka, hospodská.

copia, ae, f., hojnost, síla, množství, dostatek, zásoba, nadbytek;

plur. spiže, zásoby, prostředky válečné; branná moc, zástupy, vojsko; zámožnost, jmění, bohatství; možnost, příležitost, ex (pro) copia rerum; dle možnosti; c. mihi est, jest mi možno; přístup, vůle; copia alicuius mihi est, mám k někomu přístup; copiam alicuius habere, míti někoho ve své moci, míti příležitost ku zmocnění se někoho; copiam sui consilii facere, dare alicui, propůjčiti se někomu svou radou; c. verborum, bohatost mluvy.

copiose adv., hojně; obšírně, rozvláčně, dicere de aliqua re.

copiosus 3., hojně zásobený, bohatý; lidnatý, oppidum; výmluvný, orator.

copis, idis, f., krátká šavle perská.

copula, ae, f., houzev, provaz; řemen, oprátka; hák (záchvatný na lodích); svazek (přátelský).

copulatio, onis, f., spojení, svazek.

copulatus 3., spjatý, spřežený.

copulo I., spojit, svázati, spráhnouti.

coquo, coxi, coctum III., vařiti, sušiti; péci; k zralosti přiváděti; pass. uzráti, do-, vyspěti; ztráviti, zažiti; vymýšleti, secreto consilia c., tajné zámysly kouti; aliquem aliquid coquit, dopaluje.

coquus, i, m., kuchař.

cor, cordis, n., srdce; duše, cit, aliquid mihi cordi est, něco mi leží na srdci, k srdci lne, jest mi milo; mysl, rozum; žaludek.

coralium, ii, n., červený korál.

coram adv., tváří v tvář, u přítomnosti, osobně; vlastníma očima; c. me, přede mnou.

corbis, is, f., koš.

corbita, ae, f., nákladní loď zvolna plovoucí.

corculum, i, n., srdéčko: přijmí Scipiona Nasiky dané mu pro jeho věhlasnost.

cordatus 3., rozumný, věhlasný.

Corduba, ae, f., hl. město Hispanie baetské, první osada řím. v His. vůbec, rodiště obou Senekův a bás. Lukana (nyn. Cordova).

corium, ii, n., silná kůže bez srsti, usně.

corneolus 3., z rohu pěkně zhotovený.

corneus 3. (od **cornu**), rohový, z rohu zhotovený.

corneus (cornus) 3., dřínový.

cornicen, cinis, m., trubač (na roh).

corniculum, i, n., růžek (ozdoba na přilbici, čestné vyznamenání voj.).

corniger 3., rohatý, rohonosný.

cornipes 1., rohonohý, kopytnatý.

cornix, icis, f., vrána; **cornicum** oculos configere, vráně oči vyklovati t. j. moudrého oklamati.

cornu, us, n., roh, parohy; polnice, šalmaj; luk, lučička; roh hojnosti; nádoba na olej; nálevka rohová; konec bidla lodního; c. obvertere, přistáti; růžky na koncích válce, kolem něhož kruhy se obviňovaly; **cornua lunae**; **cornua terrae**, okřídli, výběžek; u voj. šiku: křídlo.

cornum, i, n. i **cornus, i**, f., dřín; kopí dřínové.

cornutus 3., rohatý.

Coroebus, i, m., frýžan, syn Mygdonův.

corolla, ae, f. (dem. **corona**), věneček.

corollarium, ii, n., věnec (později peníz) hercům k počtě dáváný; pocta; dar, přídavek.

corona, ae, f., vínek, věnec; **sub corona vendere**, do otroctví prodati; zástup lidu; obléhací čára, okruh (kolem obleženého města vojskem utvořený); **corona cingere**, kruhem sevřít, obklíčit; okraj zdi; souhvězdí; věnec.

coronarius 3., korunový; **aurum c.**, dar provincie vítěznému vojevůdci.

corono I., ověňčiti; obklíčiti, obsaditi; **coronari Olympia**, ve hrách O. jako vítěz ověncenu býti.

corporeus 3., tělesný, masitý.

corpulentus 3., tělnatý.

corpus, oris, n., tělo, trup, maso na těle; **sumum c.**, svršek těla, kůže; **c. subducere**, hubeným učiniti; **c. amittere**, hubeněti, **c. facere** tloustnouti; **vzrůst**, **vir exiguo c-re**, malého vzrůstu; **dřik**, **peň**; **mrtvola**, **stín** (duše) **zemřelého**; **prvek**; **osoba**, **člověk**; **podstatná část**, **třešť**; **celek**,

soubor, **c. rei publicae**; **těleso**, **dílo**; **spolek**, **sbor**, **stav**, **rod**, **sui c-ris creari regem volebant** (z vlastního středu —); **sbírka**, **svod**, **c. omnis Romani iuris**.

corpusculum, i, n., tílko, tělíčko.

correctio, onis, f., oprava, náprava.

corrector, oris, m., oprávec.

correpo, repsi, — III., zalézt, vplížit se.

correpte adv., skráceně.

corrigia a corigia, ae, f., řemen na obuvi.

corrigo, rexi, rectum III., napravit, narovnat; opravit; polepšiti.

corripio, ripui, reptum III., uchopiti, uchvátiti, popadnouti; **se c.**, vzchopiti se; **vim**, chvatně urazit, urychlit; **spatium**, přeběhnouti; **mocí** uchvátiti, zmocniti se; **corripi flammis**, plamenem se vznítiti; **zatk-nouti**, **napadnouti** koho; **udeřiti** na koho; **vyplisniti**; **obžalovati**; **okouz-liti**, **vášnivě uchvátiti**.

corroboro I., po-, sesílit, utužiti; **vzmužiti**.

corrodo, rosi, rosum III., rozhlodati.

corrogo I., sežebrati, vyprosit.

corrugo I., (**ruga**) svraštit.

corrumpo, rupi, ruptum III., rozlámati; **po-**, **zkaziti**, **zmařiti**; **hor-deum corruptum**, stuchlý ječmen; **pass. hynouti**, **scházeti**, **macie**, **hub-nouti**, **schnouti**; **zfalšovati**, **litteras**; **překroutiti** (výslovnost); **svéstí**, **po-rušiti**, **pokaziti**, **mores**; **timore cor-ruptus**, strachem nakažen, uchvácen, **zaražen**; **podplatiti**.

corruo, rui, — III., sesouti, svaliti, rozpadati, zbořiti, zbořiti se; **skles-nouti**; **na mizinu přijíti**.

corrupte adv., nesprávně, porušeně.

corruptela, ae, f., nákaza, porušení.

corruptio, onis, f., zkáza, porušení.

corruptor, oris, m., **-ptrix, icis**, f., svůdce, **-kyně**; **porušitel**, **-ka**, **úplat-ník**, **úplatnice**.

corruptus 3., pokořený, porušený, svedený.

cortex, icis, m., kůra, šupina, sko-
rápka; korek.

cortina, ae, f., kotlík; třínožka (Pythiina).

corus v. caurus.

corusco I., něčím máchatí, potrásatí; intrans. třepetati se, míhati se; pennis c., poletovati.

corusous 3., kmitavý, třpytivý, míhavý.

corvus, i, m., havran, krkavec; bořící hák, kotvice.

coryletum, i, n., lískovi.

corylus, i, f., líska.

corymbus, i, m., hrozen (květenství), okolík (zvl. břechtanový).

coryphaeus, i, m., náčelník.

corytus, i, m., toul, toulec.

cos., zkrácenina slova consul n. consule.

cos, cotis, f., brus, brousek; plur. skalní rozsediný, balvany.

cos., zkrácenina consules n. consulibus.

costa, ae, f., žebro; stěna, aeni.

costum, i, n., vých. rostlina zázvorovitá, kost.

cothurnatus 3., do škorní obutý; tragický, vznešený.

cothurnus, i, m., škorně (jichž užívali lovci a herci tragičtí); sloh tragický.

cotidianus 3., každodenní, denní; obyčejný.

cotidie adv., denně, každodenně.

coturnix, icis, f., křepelka.

coxa, ae, f., kyčel.

crabro, onis, m., sršeň.

crapula, ae, f., opilství (z vína), podnapilost.

cras adv., zítra; příště.

crasse adv., hustě; hrubě, sprostě.

crassitudo, inis, f., tloušťka, síla, parietum; hustota.

crassus 3., tlustý, silný, hutný, hustý; hrubý, režný; ager c., tučný, aquae, nečistá, bahnitá; c. Minerva, rozumu hloupého, sprostého.

crastinus 3., zítřejší; dies c., zítřek.

crater, teris, m. (cratera, ae, f.), měsidlo (nádoba, v níž mísilo se víno s vodou); nádoba na olej; otvor sopečný; mořský chobot u Baji; souhvězdí: pohár, vodojem.

cratis, is, f. (obyč. v plur. crates, ium), pletivo, proutí, roští,

otýpky; hatě; lisy; košiny; c. pectoris, hrud', c. favorum, plášť, c. spinae, páteř.

creator, oris, m., stvořitel, tvůrce; zploditel.

creber 3., hojný, četný, hustý (o místě); (o času) častý, opětný, in eo creber fuisti, řeč tu jsi mi často opakoval; bohat, sentiis.

crebresco, brui, — III., bývati, stáovati se častějším, roz-, vzmáhati se; crebrescit, proslýchá se.

crebro adv., zhusta, často, hojně, znovu.

credibilis 2., uvěřitelný, víře podobný; vix c. k neuvěření.

credibiliter adv., víře podobně.

creditor, oris, m., věřitel.

credo, didi, ditum III., někomu něco svěriti (v ochranu odevzdati); půjčiti, pecuniae creditaе, peníze půjčené; důvěřovati; věriti; pass. credor = mihi creditur; mihi crede, věř mi; mysliti, domnívati se, credo, trvám, tuším; iron. myslil bych, snad.

credulitas, atis, f., lehkověrnost.

credulus 3., lehkověrný.

cremo I., spáliti.

cremor, oris, m., hlen.

creo I., stvořiti; zploditi, zroditi; creatus, zplozenec, zrozenec; voliti, regem, consulem; způsobiti, připravit, periculum alicui.

crepida, ae, f., podešev, sandál.

crepidatus 3., obutý; fabula c. druh řec.-řím. tragédie.

crepido, inis, f., podstava, základ zděný; hráz, nábreží.

crepito I., silně chřastati, rupati, rachotiti, praskati, břinkati.

crepitus, us, m., chřestot, rachot, praskot, břinkot, lomoz; skřípot, třepot, alarum.

crepo, crepui, crepitum I., vrzati, lomoziti, rachotiti, břinkati; žvastati, tlachati.

crepundia, ae, f., řehtačka, hrkačka.

crepusculum, i, n., soumrak; šero.

cresco, crevi, cretum III., růsti, cretus, pošlý, rodilý; přibývati, vzrůstati; ex nivibus, rozvodniti se; vyčnívati; vzmáhati se, per aliquem, kým, skrze koho; in latum c., šířiti

se; prospivati v čem, povznášeti se čím; myslí nabývati.

creta, ae, f., bílá hlína k líčení se a pečetění; křída.

cretatus 3., na-, pokřídovaný.

cretio, onis, f., řádné osvědčení dědicovo a ujetí se dědictví.

cretula, ae, f., bílá hlína pečetní.

cribrum, i, n., řešeto, síto.

crimen, inis, n., obvinění, obžaloba, výtka, nařknutí; vina; přečin, zločin; hřích, cizoložství; úhona.

criminatio, onis, f., nařknutí, obvinění; osočování, na cti utržení.

criminator I., viniti, nařknouti, osočovati, aliquem; stýskati si nač, aliquid.

criminose adv., pomlouvačně, ze záští, hanlivě.

criminosus 3., pomlouvačný, sočivý.

crinalis 2., vlasový; subst. **-e, is, n.**, ozdoba do vlasů.

crinis, is, m., vlas; ohon vlasatice.

crinitus 3., vlasatý; stella c., vlasatice.

crispo I., otrásati, po-, mávati; kadeřiti.

crispus 3., kadeřavý, kudrnatý.

crista, ae, f., hřeben, chocholka (na hlavě zvířecí); chochol na helmě.

cristatus 3., hřebenatý, chocholnatý.

criticus, i, m., posuzovatel.

croceus 3., šafránový.

crocodilus, i, m., ostrovid, krokodil,

crocotus 3., šafránový.

crocata, ae, f., skvostný šat ženský barvy šafránové.

crocum, i, n. i crocus, i, m., šafrán.

crotalum, i, n., klapačka.

cruciabiliter adv. traplivě, trapičsky.

cruciatu, us, m., muka, trápení, kříž, útrapy, c. edere in aliquem, muky někomu způsobovati, na něm se dopouštěti.

crucio I., křižovati; mučiti, trýzniti.

crudelis 2., nemilosrdný, ukrutný, nelidský, surový, bezcitný, nelítostný.

crudelitas, atis, f., krutost, ukrutenství, nemilosrdnost.

crudeliter adv., krutě, nelítostně, nemilosrdně.

cruesco, dui, — III., rozjitřiti se.

cruditas, atis, f., nezáživnost.

crudus 3., syrový, krvavý; surový, sverepý; necitlivý, krutý; nevyspělý.

cruento I., krví potřísniti, zkrvavit.

cruentus 3., krvavý; zkrvácený; krvelačný.

crumena, ae, f., měšec na peníze; pokladna; peníze.

cruor, oris, m., krev (z rány vytékající); vražda, krveprolití.

crus, cruris, n., hleň, hnát, noha; plur. běhy, cervi.

crusta, ae, f., kůra, skořepina.

crustulum, i, n., pamlsek, pokrouťka.

crustum, i, n., pokrouťka, cukroví, oplatek.

crux, ucis, f., kříž; trýzeň, trápení; in malam crucem! jdi k čertu! (k šípku!)

cubicularius, ii, m., komorník.

cubiculum, i, n., ložnice; vyvýšené sedlo císařovo v divadle.

cubile, is, n., lože; pelech, brloh.

cubital, alis, n., polštářik (pod lokty).

cubitalis 2., na loket dlouhý, loketní.

cubito I., léhati, líhávati.

cubitum, i, n., -us, i, m., loket.

cubo, bui, bitum I., ležeti; spáti, cubitum ire, jíti spat.

cubus, i, m., kostka.

oculus, i, m., kukačka.

cucumis, eris, m., okurka.

cucurbita, ae, f., dýně.

cudo, —, — III., tepati, kovati; raziti.

cuias, atis, m., jaký krajan? odkud rodič?

cuiquidmodi, jakýkoliv, kteréhokoliv druhu.

cuius 3., či?

cuiusmodi, jakého způsobu? jaký?

cuiusquemodi, všelijaký, všeliký.

culcita, ae, f., polštář, poduška; slamník.

culeus, i, m. = culleus, i, m., pytel, měch, žok.

culex, icis, m., komár.

culilla, ae, f., veliká konev, pokál.
culina, ae, f., kuchyně; strava.
culmen, inis, n., vrchol, téměř, hřeb.

culmus, i, m., stéblo.
culpa, ae, f., vina, poklések, chyba.
culpatus 3., úhonný, potupy hodný.
culpo I., viniti, haniti; vinu na někoho sváděti.

culte adv., ozdobně.
culter, tri, m., nůž.
cultio, onis, f., vzdělávání, agri.
cultor, oris, m., vzdělavatel, pěstitel; rolník; obyvatel; ctitel, deorum; milovník, veritatis.

cultrix, icis, f., vzdělavatelka; obyvatelka.

cultura, ae, f., vzdělávání, pěstování; rolnictví, těžářství; zušlechťování ducha (mysli).

cultus 3., vzdělaný, upravený, ager; subst. **culta, orum, n.**, nivy; úpravný, zušlechtěný.

cultus, us, m., vzdělávání, úprava, agrorum; ošetřování, opatrování; způsob, úprava života, c. domesticus, řád domáci, c. cotidianus, denní pořádek, c. humilis, nízký stav; úpravnost, oděv, nádhera; vzdělání, vzdělanost; vychování; ctění, úcta, bohoslužba.

cum, 1. praep. s abl., se, se; = et (i, a); magna cum offensione, s velikým pohoršením, k veliké nespokojenosti; se slovy pariter, simul = zároveň s ... hned po ...; cum periculo, s nebezpečím, za (ne bez) nebezpečí; ve smyslu přátelském s = agere cum aliquo; ve smyslu nepřátelském proti, cum aliquo pugnare. 2. coni. s indik. časově, když, co, tehdy (tím časem), když, pokaždé, kdykoli, an; — s konj. ve významu příčinném: když, poněvadž, protože; ve výz. připouštěcím: ač, ačkoliv, jakkoli; ve význ. odporov.: ježto, kdežto; časově ve vypravování s konj. impf. neb plusqpf.: když, kdykoliv; cum primum, jakmile; cum — tum, jak — tak, jednak — jednak, jakož — takž; cum — tum etiam, netoliko (nejen) — nýbrž i; cum — tum maxime (praecipue) = jakož — tak obzvláště.

Cumae, arum, f., město v Kampánii, proslavené věštírnou Sibyllinou.

cumba v. cymba.

cumera, ae, f., truhla obilná, obilnice.

cuminum, i, n., kmín.

cumque adv., kdykolivěk.

cumulate adv., vrchovaně, hojně.

cumulatus 3., vrchovatý, zvětšený, zveličený.

cumulo I., vršiti, hromaditi; množit, zveličovati; navršiti, přeplniti, za-, obsypati.

cumulus, i, m., hromada, kopec; přídavek, přírůstek; vrch, koruna.

cunabula, orum, n., kolébka, rodiště.

cunae, arum, f., kolébka; hnízdo.

cunctabundus 3., plný zdráhavosti, váhavý, rozpačitý.

cunctans 1., váhavý, zdráhavý, ostýchavý; tuhý, gleba.

cunctanter adv., zdráhavě, váhavě, ostýchavě.

cunctatio, onis, f., váhání, prodlévání, otálení, průtahy.

cunctator, oris, m., loudal, příjmi Q. T. Maxima, vojevůdce ve II. válce punské.

cunctor I., váhati, zdráhati se, prodlévati, otálet; rozmýšlet se, rozpakovati se.

cunctus 3. (coniunctus), veškeren, celý, všecek, vesměs; subst. **cuncti**, všickni pospolu, **cuncta**, všechno.

cuneatim adv., klínovitě, do klínu.

cuneatus 3., klínovitý, klínovitě zašpičatělý.

cuneus, i, m., klín; v klín sestavený šik vojska.

cuniculus, i, m., králík; podkop, průkop; štola.

cupa, ae, f., džber, sud, vědro, bečka, kád.

cupedia, ae, f., mlsnost, labužnost.

cupide adv., dychtivě, náruživě, prudce, strannicky; horlivě.

cupiditas, atis, f., chtivost, dychtivost, žádost, tužba, bažení; náruživost; přichylnost, horoucí oddanost; lakomost.

cupido, inis, f., dychtivost, touha, žádost, chtíč.

Cupido, inis, m., Amor (Mílek), syn Veneřin, bůh lásky.

cupidus 3., žádostivý, chtivý, zamilovaný; bellandi c., boječtivý, bojovný; lakomý; strannický.

cupiens 1., žádostivý; c-entissima plebe, s velikou žádostivostí lidu.

cupio, ivi (ii), itum III., žádati si, přát si, bažiti, toužiti po čem, aliquid; přát, nakloněnu býti, aliquid.

cupressetum, i, n., cypřišový lesík.

cupressus, i, f. i cyparissus, i, f., cypřiš; skříňka cypřišová.

cur adv., proč? nač?

cura, ae, f., péče, starost, res mihi curae est, mám to na zřeteli (starosti), dbám toho; curam remittere, v pečlivosti ochabovati; bedlivost, pečování; správa, řízení, rerum publicarum; klopota; trýzeň lásky, láska; o básnících: cura deorum, miláckové boží; milenka; strážce, hlídač; pečlivě sepsané dílo.

curatio, onis, f., opatrování; obstarávání, správa, řízení; líčení, hojení; poručnictví.

curator, oris, m., pečovatel, dohlížitel; poručník.

curatus 3., pečlivý, bedlivý.

curculio, onis, m., pilous.

curia, ae, f., kurie, jeden ze 30 sborů, na něž patriciové zřízením Romulovým rozdělení byli; stavení, v němž se kurie shromažďovaly k bohoslužebným úkonům; radnice, shromaždiště senátu.

curialis 2., k téže kurii patřící, spoluobčan.

curiatus 3., ku kuriím příslušící, kuriátní.

curio, onis, m., starosta jedné kurie; c. maximus, představený všech 30 kurii, pokud se týče vykonávání obřadů.

curiose adv., bedlivě, pečlivě; vyvádě.

curiositas, atis, f., všetečnost, vyváděčnost, dotěravost.

curiosus 3., bedlivý, pečlivý; bádavý; vyzvědačný, všetečný, dotěravý.

Curius, jméno rodu pleb. v Římě, vynikl Manlius C. Dentatus, vítěz

nad Samnity a Pyrrhem, známý svou skrovností v jídle.

curo I., pečovati, dbáti, starati se oč, aliquid; hleděti čeho, šetřiti, vykonávati; ošetřovati (hověti si) corpus; léčiti, vulnus; opatřiti, objednat aliquid; s acc. a gerund = pontem faciendum curat, dá, rozkáže postaviti most; úřad zastávati, říditi, bellum; dbáti o (na) něco, všimati si čeho, starati se o někoho, aliquidem.

curriculum, i, n., běh o závod, dostihy; závodisti, dráha; vozík závodní; vitae, běh (průběh) života.

curro, cucurri, cursum III., běžeti, hnáti se, páditi; letěti; plouti, jeti; téci, plynouti.

currus, us, m., vůz, povoz; vůz triumfální, triumf (vítězosláva); spřežení.

cursim adv., rychle, špěšně.

cursito I., semo tamo pobíhati, těkati.

curso I., pobíhati, běhati.

cursor, oris, m., běhoun; rychlý posel; závodník.

cursus, us, m., běh, cval, trysk, úprk, cursu, v plném běhu; dostihy, závod; jízda, let, plavba, cesta, běh, tok; in medio cursu, na polou cestě; směr, c-um tenere, držeti, c. verborum, proud řeči; dolor (spes) in cursu est, má volný průchod; prospívá; přibývá jí.

curto I., kráti, komoliti.

curtus 3., s-, ukrácený, uťatý, kusý, zkomolený, zakrsalý.

curulis 2., vozní; sella c., slonovinou vykládané křeslo vyšších hodnostářů; quadrigae c-es., čterospřežení; kurulský.

curvamen, inis, n., zakřivení, ohyb, sklenutí.

curvatura, ae, f., křivolakost, okrouhlost; c. rotae, loukoť.

curvo I., křiviti, ohýbati; **curvatus** 3., zakřivený, křivolaký; něčí vůli (někoho) si podmaniti.

curvus 3., křivý, křivolaký, zakřivený; vypouklý; flumen, klikatá; shrbený.

cuspis, idis, f., hrot, bodec, kopí; žihadlo; trojzub Neptunův.

custodia, ae, f., hlídání, střežení, ochrana, urbis; hlídka, stráž; vězení, vazba.

custodio IV., stríci, hlídati; opatrovati; vězniti, aliquem custodiendum tradere, někoho pod dozor odevzdati.

custos, odis, m., strážce, hlídač; dozorce; plur. stráž.

cutis, is, f., kůže (na těle), pokožka; cutem curare, hleděti si svého těla.

Cyane, es, f., studánka u Syrakús, v níž vila C. zármutkem nad unesením Proserpininým proměněna byla.

cyathus, i, m., čerpadlo, malá číše, $\frac{1}{12}$ sextaria.

cybaeus 3., baňatý; c. navis, druh nákladních lodí.

Cybele a Cybebe, es, f., frýžská horská bohyně, veliká matka bohův, živototvorná bohyně země, byla od vykleštěných kněží v orgiastickém rozčilení ctěna; viz Saska-Groh, Mythologie, na str. 90. a 244.

Cyclops, opis, m., obyčejně Polyfémus (Saska-Groh, Mythologie, str. 170); plur. tamže str. 7.

cygnus (cynus), i, m., labuť; c. Dircaeus, básník Pindar.

cylindrus, i, m., válec.

Cyllene, es, f., pohoří v sv. Arkádii, rodiště Merkurovo; cyllenea fides, lýra Merkurova.

Cyllenius, ii, m., Merkur.

cymba, ae, f., člun, bárka.

cymbalum, i, n., cymbál.

cymbium, ii, n., pohár v podobě loďky.

cynicus 3., cynický; subst. cynik (filosof); c. dinopaeus, Diogenes.

cynocephalus, i, m., psohlavec.

Cynthus, i, m., hora na ostrově Délu, rodiště Apollinovo a Dianino.

Cyprus, (os), i, f., ostrov ve středozem. moři jižně od M. Asie, hlavní sídlo uctívání Afrodítina; **Cypria, ae, f.**, Venuše; **Cyprius 3.**; aes c-um, měď.

Cythera, orum, n., ostrov na již. konci Lakonie, kdež prý Venuše z mořské pěny vyplynula a ctěna byla; Cythereia, Venuše; **Cythereius heros, Aeneas, syn Veneřin.**

cytissus, i, f., -um, i, n., vojtěška.

D.

Daci, orum, m., Dákové; **Dacia, ae, f.**, Dácie, nyn. vých. Uhry, Sedmihrady, Bukovina, Multansko a Valašsko.

Daedalus, i, m., stavitel bludiště krétského, současník Theseův a Minosův.

daedalus 3., umělý.

damma, ae, f., daněk; kamzík.

damnatio, onis, f., odsouzení.

damnatorius 3., odsuzovací.

damnatus 3., odsouzený; potupený; zločinný.

dammo I., odsouditi, alqm. capitis, hrdla (na smrt), proditiōnis, pro velezrádu; damnari nebo damnatum esse voti (zavázanu býti k vyplnění slibu bohům daného, dojde-li k vyplnění přání): dojíti přání svého; zavrhnouti.

damnose adv., škůdně; d. bibere, do důchodu píti.

damnosus 3., zhoubný, škodlivý.

damnum, i, n., škoda, ztráta, damno, se ztrátou, aliquid in damno habere, za ztracené považovati; d. naturae, přirozená chyba; d. generis, neštěstí; d. caelestia, přehající čas; pokuta.

Danae, es, f., dcera Akrisiova, matka Perseova.

Danaus, i, m., syn Belův, otec 50 dcer (Danaides), zakladatel Argu; adj. **Danaus 3.**, řecký.

Danuvius, ii, m., Dunaj.

Daphne, es, f., dcera Peneova, v břečtan proměněná.

Daphnis, idis, m., syn Merkurův, pastýř sicilský, původce bukolického básnictví.

daps, dapis, f., obyč. v plur., obětní hody; hostina; pokrm.

Dardanus, i, m., syn Diův a Elektrín, praotec králů trojských; **Dardania, ae, f.**, bás. Troja; **Dardanides, ae, m.**, plur. Trojané.

dator, oris, m., dárce.

Davus, i, m., jméno řím. otroků v komedii.

de, praep. s abl., místně: s, se, de vehiculo, ze, de finibus exire, od, de re publica nihil cepit, audire de

alquo, slyšeti o něčem i od někoho; časově: de nocte, za noci, diem de die, den po dni; esse de plebe, z lidu pocházeti; z, od, mezi, unus de multis, pauci de nostris, aetate proximus de iis; signum de marmore, z mramoru; qua de causa, pro; de more, dle zvyku; omnia de pace experiri, všemožně o mír se pokusiti; de eventu, vzhledem ku; o; liber de eo; de integro, znova.

dea, ae, f., bohyně; d. virgo, Diana, deae triplices, sudičky, d. triplices poenarum, Eumenidy (lítice).

dealbo I., obiliti.

deambulo I., do únavy se procházeti.

dearmo I., odzbrojiti.

debacchor I., vybouriti se, dozůřiti.

debellator, oris, m., podmanitel.

debello I., válku skončiti; zdolati.

debeo, debui, debitum II., dluhovati, alcuí, povinen býti; museti; zavázanu býti, vděčnu býti; debitus, povinný, dlužný; d. mortis, propadlý smrti; non debere, nemíti, nesměti; d. ludibrium ventis, hříčkou větrů se státi.

debilis, 2., ochromený; slabý.

debilitas, atis, f., vysílení, slabost, mdloba.

debilitatio, onis, f., ochabnutí; skleslost, animi.

debilito I., ochromiti, seslabiti.

debitio, onis, f., dluh.

debitor, oris, m., dlužník.

debitum, i, n., dluh, závazek.

decanto I., odzpěvovati; do omrzení přednášeti; dozpívati.

decedo, cessi, cessum III., odstoupiti: odtáhnouti; de (ex) provincia, odejiti (po prošlé době správní); s cesty ustoupiti; de vita, umřiti; cura decessit, starostí ubylo.

december, bris, e, prosincový; mensis D., prosinec.

decempeda, ae, f., tyč k měření (míra zdělí 10 stop).

decempedator, oris, m., měřič.

decemplex, plicis, 1., desateronásobný.

decemprimi, orum, m., deset předních senátorů v municipiích.

decemvir, viri, m., obyč. plur., jeden z collegia desetičlenného.

decemviralis 2., desítipanský; odium d-e, zášti proti desetiánům.

decemviratus, us, m., decemvirát.

decens 1., slušný; přiměřený; půvabný, švarný.

decenter adv., slušně, způsobně.

decentia, ae, f., slušnost, způsobnost.

decerno, crevi, cretum III., rozhodnouti, proelio; naříditi, supplicatio-nem; ustanoviti; přisouditi, alcuí alqd; usnésti se s ut; rozhodnouti se.

decerpo, cerpsi, cerptum III., utrhnouti; ubrati.

decertatio, onis, f., rozhodování zápasem.

decerto I., zápasem rozhodnouti; pugna, rozhodný boj svěsti.

decessio, onis, f., ustoupení, odchod; ubývání.

decessor, oris, m., předchůdce v úřadě.

decessus, us, m., odchod; odstoupení; úbytek, aestus, odliv.

decet, cuit, — II., patří se, jest slušno.

decido, cidi, cisum III., useknouti; věc spornou skoncovati; cum aliquo de aliqua re, srovnati se, dohodnouti se.

decido, cidi, — III., spadnouti, equo; udolánu býti, perfidia.

decies adv., num., desetkrát.

decima, ae, f., desátek.

decimanus (decumanus) 3., desátkový; k desáté kohortě náležející; d. porta, zadní brána tábora, stanoviště desáté kohorty; subst., nájemce desátků.

decimus 3., desátý; náramný.

decipio, cepi, ceptum III., podskočiti, oklamati; ošáliti; impetus, ujíti; diem, mařiti; Tantalus labore de-cipitur, zapomíná trampot.

decisio, onis, f., rozhodnutí, narovnání, dohodnutí.

declamatio, onis, f., cvičení se v (kraso-)řečnění.

declamator, oris, f., učitel řečnictví, řečník.

declamo I., v řečnění se cvičiti, řečniti.

declaratio, onis, f., projev, osvědčení.

declaro I., objasnit; prohlásit.

declinatio, onis, f., úchylka; vyhnutí se.

declino I., odchýlit; uhnouti se, de via; straniti se, a malis.

declivis 2., sklonitý, spádný; subst.

declive, is, n. (plur. **-via, vium**), svah, úbočí, stráň.

declivitas, atis, f., svah.

decoctor, oris, m., marnotratník, hýřil.

decolor 1., vyrudlý, bezbarvý; Indus d., 3., osmahlý, snědý; zvrhlý.

decoloratio, onis, f., vyrudlost.

decoloro I., barvy zbavit, zhyzditi.

decoquo, coxi, coctum III., uvařit, vařením umenšiti (vyvařit); prohýřiti.

decor, oris, m., slušnost; půvab; ozdoba.

decore adv., slušně, půvabně.

decoro I., ozdobiti, okrášlit; ušlechtit.

decorus 3., slušný, ozdobný, půvabný; subst. **decorum, i, n.**, slušnost.

decrepitus 3., sešlý, sestarálý.

decreasco, crevi, cretum III., ubývati, zmenšiti se, mizeti.

decretum, i, n., rozhodnutí, nález, usnesení, d-o stare, podrobiti se nálezu; zásada.

decumbo, cubui, cubitum III., položit se, o šermíři, klesnouti.

decuria, ae, f., desetina; oddělení.

decuriatio, onis, f. = **decuriatus, us, m.**, rozdělení legie dle dekurií.

decurio I., dělit dle dekurií.

decurio, onis, m., dekurio, desátník; náčelník oddělení jízdy; plur. člen rady (v municipiích).

decurro, cucurri (zř. -curri), cursum III., dolů klapiti, sběhnouti, sletěti; spěchat; spatium d., proběhnouti dráhu, urazit; útočiště vzít, utéci se, ad preces; dokončiti, aetatem.

decursio, onis, m., vpád (s hůry).

decursus, us, m., sběh (dolů); spád (o řekách); náběh; planitie d., svah; průběh, mei temporis.

decurto I., zkrátiti, zkomoliti.

decus, oris, n., ozdoba, okrasa; čest, sláva; půvab; ctnost; plur. **decora**, slavné činy válečné.

decusso I., křížem (na příč) dělit.

decutio, cussi, cussum III., setrásti; sraziti.

dedecet, dedeouit, — II., nesluší se.

dedecoro I., zohaviti; zhanobiti, zneuctiti.

dedecus, oris, n., hanba; nečest; potupa, zhanobení; d. *admittere*, nepočetný skutek spáchat.

dedicatio, onis, f., věnování; zasvěcení.

dedico I., věnovati; zasvětit.

dedignor I., zavrhnouti; pohrdati.

dedisco, didici, — III., odnaučiti se, odvyknouti.

dediticius 3., na milost a nemilost se vzdavší, plur. poddaný.

editio, onis, f., vzdání se; podrobení; in d-onem venire, v poddanství upadnouti.

editus 3., oddaný; nakloněný.

dedo, didi, ditum III., vzdáti, vydati; se d., poddati se, alicui rei se d., oddati se.

dedoceo, —, — II., odnaučiti.

deduco, duxi, ductum III., svěsti, odvésti; de sententia d., odvrátiti od předsevzetí; exercitum d., hnouti vojskem; spouštěti, navem; zahnati, ex possessione; doprositi, doprovoditi; coloniam d., založiti osadu, přivesti, alqm ad eam sententiam; uvést, in periculum; upřádati; uměle složiti, carmen; někoho k něčemu pohnouti.

deductio, onis, f., odvedení; svod; vypuzení (z majetku); srážka (na penězích); ubytování, osazení; důsledek.

deductus 3., táhlý; jemný; umělý, carmen.

deerro I., zblouditi.

defatigatio, onis, f., únava.

defatigo I., unaviti; pass. vysílen býti.

defectio, onis, f., odpadnutí, vzpoura, odboj; d. animi, malomyslnost.

defectus 3., ocháblý.

defectus, us, m., (deficere) ubývání; d. solis, lunae, zatmění.

defendo, fendi, fensum III., odrá-

žeti, odehnati, odvrátiti; brániti, hájiti; b. illatum d., obrannou válku vésti; zastávají se.

defensio, onis, f., obrana.

defenso I., (frequ. ku defendex) obhajovati.

defensor, oris, m., obhájce, ochránce; his defensoribus (abl. abs.), jich záštitou.

defero, tuli, latum, ferre, dolů snésti; odnésti, dopraviti; pass. octnouti se, doplaviti se; přenést; vznést na někoho, imperium, nabídnouti; oznámiti, ohlásiti, udati.

defervesco, fervi (ferbui), — III., vyzuřiti se.

defetiscor, defessus sum III., unaviti se; part. znaven, utýrán.

deficio, feci, fectum III., odpadnouti, odtrhnouti se; nedostávat se, scházeti, ubývati; chabnouti, animo, klesati.

defigo, fixi, fixum III., zarazit; zabodnouti; oculos, upřít; myslí zabrat se, mentem pass. zarazit se, uváznouti; part. **defixus**, strnulý.

definio IV., omeziti, ohraničiti; určit; orationem, ukončiti.

definitio, onis, f., vymezení, určení, výměr.

deflagratio, onis, f., vzplanutí; zhoub.

deflagro I., shořeti, popelem lehnutí; zahynouti.

deflecto, flexi, flexum III., odchýliti, odvrátiti; uchýliti se, vybočiti.

defleo, flevi, fletum II., oplakávati.

defloresco, florui, — III., odkvésti; zajíti.

defluo, fluxi, — III., stékati, odtékat; spadnouti; pominouti.

defodio, fodi, fossum III., zakopati, zahrabati.

defore viz **desum**.

deformis, e, znetvořený, beztvárný, šeredný.

deformitas, atis, f., znetvoření, ohyzdnost.

deformo I., znetvořiti, zohyzditi; zhanobiti.

defraudo I., ošiditi.

defrenatus 3., bezudný.

defrico, cui, ctum (oatum) I., natřít; namazati (bitím).

defringo, fregi, fractum III. pře-, od-, u-, zlomiti.

defugio, fugi, — III., utéci; vyhnouti se, alqm.

defundo, fudi, fusum III., od-, vylévati; vysypávati.

defungor, functus sum III., u-, dokončiti, vita, zemřít defunctus, mrtvý.

degener, eris, 1., zvrhlý, odrodilý; zrůdný; nešlechtný, podlý.

degenero I., odroditi se, zvrhnouti se.

dego, degi, — III., trávit, vitam; prožiti, aetatem.

degrandinat impers., přestává krupobítí.

degravo I., dolů tlačiti, tížiti; sešlapovati.

degredior, gressus sum III., sestupovati, odcházeti; a loco, odstoupiti; ad pedes, sesednouti (s koně).

degusto I., okusiti; povrchně něco poznati.

dehinc adv., od nynějška. odtud.

dehisco, —, — III., (incoh. ku hiare) rozstoupiti se, puknouti.

dehonestamentum, i, n., zneuctění, hanba, nešvar.

dehonesto I., zneuctíti.

dehortor I., zraditi někoho z něčeho, vymluviti někomu něco.

deicio, ieci, iectum III., svrhnouti, sraziti; strhnouti, pobořiti, moenia; pass. spadnouti, sřítiti se; classis deiecta, zahnané loďstvo; vytisknouti (z úřadu), ex munitione: spe d, zhavitinaděje; zahnati (nepřítele); zabiti; připraviti koho oč; **deiectus** 3., ponížen; d. loca, sníženiny.

deiectio, onis, f., zapuzení z majetku.

deiectus, us, m., svah, sráz.

deinceps adv., po sobě, za sebou, pořadem; potom.

deinde = **dein** adv., odtud, od nynějška, na to.

deiero (de-iurare) I., zapřísahati se.

deiungo, nxi, nctum III., odpráhnouti, odpoutati.

delabor, lapsus sum III., sklouznouti, spadnouti, smeknouti se; sestoupiti, caelo; upadnouti, in morbum, octnouti se, in ambitionem.

delasso I., unaviti.
delatio, onis, f., udání, obvinění.
delator, oris, m., udavač.
delectatio, onis, f., rozkoš, veselí.
delecto I., obveseliti; pass. baviti se; zálibu míti v něčem.
delectus viz **dilectus**.
delego I., odkázati někoho na koho; vznésti něco na koho, svěsti co na koho, přičítati mu (vinu, zásluhu).
delenimentum, i, n., utišující prostředek; vnadidlo.
delenio IV., utišiti; uchlácholiti; okouzlit.
deleo, evi, etum II., vyhladiti, zničiti; smazati.
deliberabundus 3., v myšlení pohřížený.
deliberatio, onis, f., úvaha: porada.
delibero I., rozvažovati, přemýšlet; rokovati, za radu se tázati.
delibo I., s vrchu ubrati; okusiti; ubrati, umenšiti.
delibro I., oloupati.
delibutus 3., mastnotou natřený, namazaný.
delicate adv., rozkošně; půvabně; zdvořile, něžně.
delicatus 3., rozkošný, vnadný; smyslný, rozmařilý.
deliciae, arum, f., požitky, pochoutka; slast, rozkoš; miláček.
delictum, i, n., provinění.
deligo I., uvázati, připevniti.
deligo, legi, lectum III., vybrati, vyvoliti; odváděti (vojíny).
delinquo, liqui, lictum III., provinit se.
deliratio, onis, f., potrhlost, šílenství.
deliro I., třeštit.
delirus 3., pošetilý, ztřeštěný.
delitescio, litui, — III., ukrýti se.
delitigo I., vaditi se, škorpiti se.
delubrum, i, n., svatyně, chrám.
deludo, lusi, lusum III., šáliti, podváděti.
demando I., svěřiti, doporučiti.
demens, tis, 1., bezhlavý, ztřeštěný; bláhový.
dementer adv., šíleně, nesmyslně.
dementia, ae, f., pošetlost, bláznovství, nerozum.

demergo, mersi, mersum III., pohroužiti, potopiti; aere alieno demersus, v dlužích zabředlý.
demeto, messui, messum III. požati, skositi.
demigratio, onis, f., vystěhování se.
demigro I., vy-, odstěhovati se; odejiti.
deminuo, minui, minutum III., umenšiti, oslabiti; ztenčiti.
deminutio, onis, f., umenšení, ztráta; d. capitis, ztráta rodinných občanských práv upadením v nepřátelské zajetí.
demirror I., velmi se diviti.
demisse adv., nízce; poníženě, pokorně; malomyslně.
demissio, onis, f., spuštění; d. animi, malomyslnost.
demissus 3., dolů spuštěný, nízký, svislý; ponížený, skromný.
demitto, misi, missum III., spustiti; caput, skloniti; zarážeti, stipites; se d. animo, zmalomyslněti; odtáhnouti, se d. in convallē.
demo, dempsi, demptum III., sejmuti; odniti.
demolior IV., zbořiti, rozkotati.
demonstratio, onis, f., ukázání; důkaz, vyličení.
demonstro I., označiti, ukázati; vyličiti, popsati.
demorior, mortuus sum III., zemřít, odumřít.
demoror I., zdržeti, opozditi; zdržovati, překážeti.
demoveo, movi, motum II., odstraniti, odpuditi, odehnati; odvrátiti, animum de statu, z rozvahy přivést.
demugitus 3., bučením naplněný.
demulceo, mulsi, mulsum II., hladiti.
demum adv., teprv, nunc d., právě nyní, tum d., tu teprv.
demurmuro I., odmumlati.
demuto I., pozměniti.
denarius, ii, m., denár, stříbrný peníz římský, platil 10 assův (asi 80 h).
denarro I., dopodrobna vyprávěti.
denato I., splývati po vodě,
denego I., zapírat; odřící.
deni, ae, a, po desíti.

denicalis, 2., feriae d., slavnosti očistné, tryzna.

denique adv., konečně; vůbec, zkrátka, slovem.

denomino I., pojmenovati po něčem.

denormo I., nepravidelným, hratým něco činiti.

denoto I., označiti, vytknouti, na něco poukázati.

dens, entis, m., zub, kel, tesák.

denseo, —, — II., zhustiti; pass. houstnouti.

denso I., zhustovati, hustě řaditi.

densus 3., hustý, těsně k sobě přiléhající; hustě pokrytý, obalený, posázený.

dentatus 3., ozubený; zubem hlazený.

denubo, nupsi, nuptum III., provdati se (z domu).

denudo I., obnažiti, svléci; odhaliti; oloupiti.

denuntiatio, onis, f., oznámení, návěští, prohlášení; pohružka.

denuntio I., oznámiti, ohlásiti; vyhrožovati; rozkázati; testimonium d., ku vydání svědectví vyzvati.

denuo adv., znova; opět.

deonero I., břemene zbaviti.

deorsum adv., dolů; sursum d., nahoru dolů.

depaciscor, pactus sum III., vymítni si; srovnati se, cum aliquo.

depasco, pavi, pastum III., spásti; vyžrati; oklestiti.

depeciscor viz **depaciscor**.

depecto, pexi, pexum III., sčesati.

depeculator, oris, m., lupič.

depeculor I., vyloupiti, pleniti.

depello, puli, pulsum III., zahnat, vypuditi; odvrátiti, periculum.

dependeo, —, — II., dolů viseti; zavíseti.

dependo, pendi, pensum III., odvážiti; zaplatiti.

deperdo, peridi, perditum III., ztratiti; zničit.

depereo, perii, iturus, ire IV., zahynouti, na zmar přijíti, za své vzíti.

depingo, pinxi, pictum III., vymalovati; zobraziti, vyličiti; představit si.

deplango, planxi, planctum III., kvíleti.

deploro I., bédovati; oplakávati; za ztracené něco míti.

depono, posui, positum III., složiti, odložit; uložit, uschovati subst. **depositum, i**, n., věc uložená, svěřená; složit úřad, vzdáti se ho; bellum d., upustiti; memoriam d., zapomenouti.

depopulatio, onis, f., zpuštění, vyplnění.

depopulo I., zpuštit, vyplnit.

deporto I., odnésti, odvésti; dopraviti; odvléci; praedam ex Asia, přinést; triumphum d., vítězoslávy dosíci.

deposco, poposci, — III., požadovati, domáhati se; naléhati na potrestání; k boji vyzývati.

depraedor I., vyplnit.

depravatio, onis, f., znetvoření; převrácenost.

depravo I., zkřiviti; pokaziti, porušiti.

deprecatio, onis, f., prosba za odvrácení, přimluva; odprošení.

deprecator, oris, m., přimluvce, orodovník; eo d-re, na jeho přimluvu.

deprecor I., prositi za něco (odvrácení něčeho); odprošovati; doprošovati se; omluviti se.

deprehendo (deprendo), ndi, nsum III., uchopiti, polapiti; zajmouti, uchwátiti; postihnouti myslí, spozorovati.

depressus 3., nízký, nízko ležící; zamklý.

deprimo, pressi, pressum III., stlačit; potopiti; vyhloubati; hostem, potlačit; preces, utlumiti.

depromo, prompsi, promptum III., vyňati; vytasiti se.

depropero I., pospíšiti si; přispíšiti; na spěch hotoviti, coronas.

depugno I., na život a na smrt bojovati.

deputo I., ořezávati; za něco považovati; odhadovati.

derectus viz **directus**.

derelinquo, liqui, lictum III., zcela opustiti.

derideo, risi, risum II., po-, výsmívat se; potupiti; rouhati se.

deridiculus 3., příliš směšný; subst. **deridiculum**, i, n., posměch.

derigesco, ui, — III., jen v prf. ustrnouti; stuhnouti, zdřevěněti.

deripio, ripui, **reptum** III., strhnouti (dolů).

derisor, oris, m., posměváček; břichopásek.

derisus, us, m., úštěpek, potupa.

derivatio, onis, f., svod.

derivo I., svést, odvést; odvodniti.

derogatio, onis, f., částečné zrušení (omezení) zákona.

derogo I., zákon částečně zrušiti, odejmouti, odepriti (víry a důvěry).

derosus 3., ohlodaný.

deruptus 3., strmý, příkrý, srázný; subst. **derupta**, orum, n., strže, propasti.

desaevio IV., zuřiti.

descendo, scendi, **scensum** III., se-
stoupiti; přistoupiti, odhodlati se
k čemu; podvoliti se, ad omnia, ve
všem.

descensus, us, m., sestup; přístup,
příchod.

descisco, scii, **scitum** III., odpad-
nouti, odtrhnouti se, odstoupiti od
někoho; opustiti, zpronevěřiti se
někomu.

describo, scripsi, **scriptum** III.,
opsati, obkresliti; po-, vypsati, vy-
líčiti; přidělit, určiti; rozdělit.

descriptio, onis, f., výkres, nárys,
líčení, popis; rozvržení, zařízení.

deseco, secui, **sectum** III., uříz-
nouti, useknouti.

desero, ui, **sertum** III., opustiti; za-
nechat čeho; subst. **deserta**, orum
(loca), pustiny, samota, poušť.

desertor, oris, m., ostavitel; sběh,
uprchlík, úskok.

desertus 3., opuštěný, pustý, osa-
mělý.

deservio IV., horlivě sloužiti.

deses, idis, 1., nečinný, líný.

desideo, sedi, **sessum** II., civěti,
dřepěti.

desiderabilis, e, 2., žádoucí.

desideratio, onis, f., žádostivost,
toužení.

desiderium, ii, n., tužba, žádost;
prosba.

desidero I., žádati, toužiti; pohře-
šovati; pass. ztratiti se, chyběti.

desidia, ae, f., nečinnost, zahálka.

desidiosus 3., zahálčivý; zahálku
působící.

desido, sedi (**sidi**), — III., sleh-
nouti se.

designatio, onis, f., nárys, popsání;
jmenování (úřední).

designo I., označiti; omeziti; con-
sul designatus, nastávající, (pro příští
rok určený).

desilio, silui, — IV., seskočiti.

desino, sii, **situm** III., ustati, pře-
stati; končiti se.

desipio, —, — III., blázniti, zpo-
zdile jednati.

desisto, stiti, — III., upustiti od
čeho, nechat čeho; přestat.

desolo I., opustiti; part. **desolatus**
3., opuštěn, osamotnělý.

despecto I., s hůry dolů hleděti;
pohrdati; ovládati (o místech).

despectus, us, m., rozhled s hůry
dolů; výhled; pohrdání; plur. srázy.

desperatio, onis, f., beznadějnost,
zoufalství; beznadějné postavení.

desperatus 3., zoufalý, beznadějný.

despero I., bez naděje býti, zou-
fati; d. sibi, vzdáti se naděje, zou-
fati nad sebou; d-ratis rebus, vi-
douce nezbytí, zoufajíce nad osu-
dem.

despicatio, onis, f., pohrdání.

despicatus 3., opovržený.

despicatus, us, m., pohrdání.

despicio, spexi, **spectrum** III., shlí-
žeti; nevážiti si, pohrdati.

despicor I., pohrdati.

despolio I., oloupiti, vypleniti; zba-
viti koho čeho.

despondeo, spondi, **sponsum** II., při-
slíbiti, zaslíbiti; d. animos, zmalo-
myslněti.

despumo I., pěnu sbírat.

despuo, (**spui**, **sputum**) III., vypliv-
nouti.

destillo I., skanouti.

destinatio, onis, f., určení, ustano-
vení.

destino I., upevniti; určiti, stano-
viti; **destinatus** 3., rčený; subst. **de-
stinata**, orum, n., úmysl; subst. **-tum**,
i, n., cíl, účel, záměr.

destituo, tui, tutum 3., odstavit; opustiti; ošáliti; **destitutus** 3., opuštěný.

destringo, strinxi, strictum III., strhnouti, odhaliti, gladium, obnažiti; trop. slovy se koho dotknouti.

destruo, struxi, structum III., zbořiti, strhnouti; zhubiti.

desudo I., zpotiti se.

desuetudo, inis, f., odvyknutí.

desuetus 3., z obvyčeje vyšlý, z neobvyčejný, nezvyklý.

desultor, oris, m., jezdec, který při jízdě v závod s koně na koně přeskakuje, krasojezdec.

desum, fui, esse nebyti pohotově, scházeti, chyběti; nedostávati se; nepomoci; d. sibi, škoditi si; occasioni, promeškati.

desumo, sumpsi, sumptum III., vybrati si.

desuper adv., shůry, shora.

desurgo, surrexi, surrectum III., vstáti od něčeho.

detego, texi, tectum III., odkrýti, odhaliti; prozraditi.

detendo, tendi, tensum III., něco rozepíatého stáhnouti, skládati.

detergeo, tersi, tersum II., setřítí; vyčistiti; roztržiti.

deterior, ius comp. (superl. **deteriorimus**) horší, špatnější, chatrnější.

determinatio, onis, f., omezení; konec.

determino I., omeziti, ohraničiti.

detero, trivi, tritum III., otřítí; umenšiti.

deterreo, terrui, territum II., odstrašovati; odvracet; nefas d., brániti.

detestabilis, e 2., opovržení hoden; prokletý; ohavný.

detestatio, onis, f., zlořečení, kletba.

detestor I., proklínati, zlořečiti.

detineo, tinui, tentum II., zadržeti, zastaviti; zdržeti; oddáliti, zpozdit; zaměstnávat, poutati; vyplniti, diem euntem sermone.

detondeo, tondi, tonsum II., ustříhnouti; oklestiti.

detono, tonui, — I., shůry zahřímati; dohřímati.

detorqueo, torsi, tortum II., odkroutiti; odvrátiti; schromiti; překrucovati.

detractio, onis, f., odnětí; vypuzení.

detracto viz **detrecto**.

detraho, traxi, tractum III., stáhnouti, strhnouti; ubrati, umenšiti; odnítí; zlehčovati; in iudicium d., obžalovati; odvléci.

detrectatio, onis, f., odepření, vzpírání se.

detrecto I., vyhýbati se, zpečovati se čemu; zlehčovati.

detrimentosus 3., velice škodlivý, záhubný.

detrimentum, i, n., újma, škoda, ztráta; pohroma, úraz; porážka; d-mento esse, býti na škodu.

detrudo, trusi, trusum III., sraziti, shoditi; zatlačiti (nepřítele); stisknouti.

detrunco I., oklestiti; odtíti.

deturbo I., sehnati, zahnati, zapuditi, zatlačiti.

deuro, ussi, ustum III., spáliti, upáliti.

deus, dei m. (vocat. deus, nom. plur. dii, di, gen. deorum, básn. deum, dat. a abl. diis, dis), bůh; in dis est. v moci boží, dis volentibus, s vůlí boží, dii meliora (melius), nedejž bůh! si diis placet, až dá-li bůh.

deutor, usus sum III., trýzniti.

devasto I., spustošiti, vypleniti.

deveho, vexe, vectum III., svážeti; dopraviti; pass. svést se, sjeti, splavit se.

devello, velli, vulsum III., odtrhnouti.

develo I., odhaliti.

devenio, veni, ventum IV., sejiti někam, dostati se, doraziti.

deverbero I., vyšlehati.

deversor I., zajeti, zavítati; ubytovati se, uhostiti se.

deversorium, ii, n., hostinec; skrýše, peleš.

deverticulum, i, n., poboční cesta, újezd; hospoda; útočiště; úskok, výmluva.

deverto, verti, versum III., z cesty odbočiti; odvrátiti se; uchýliti se, ubytovati se.

devexus 3., srázný, spáditý; subst.

devexum, i, n., sráz, spád, svah.

devinco, vinxi, vinctum IV. ob-

vázati, upoutati; zavázati si, zavděčiti si.

devinco, vici, victum III., na hlavu poraziti, přemoci.

devinctus 3., zcela oddán.

devito I., uvarovati se.

devius 3., scestný, stranou ležící; o samotě bydlící; nepřipustný; nerozumný; subst. **devia, orum**, n. (itineraria) scestí, okliky.

devoco I., dolů svolati; odvolati; k sobě zváti; vábiti; v šanc dáti, v pochybnost uvést.

devolo I., dolů sletěti; seběhnouti.

devolvo, volvi, volutum III., dolů svaliti, skutáleti; pass. skáceti se.

devoro I., pohltiti; promrhati, tajiti, lacrimas; neporozuměti, orationem alicuius.

devotio, onis, f., obětní slib (bohům podzemním); zakletí, zažehnávání; kouzelná formule.

devoto I., podzemním bohům obětovati, zaslíbiti; smrti zasvětit.

devotus 3., oddaný; zasvěcený; prokletý; subst. **devoti, orum**, m., zasvěcenec, věrný.

devoveo, vovi, votum II., bohu zaslíbiti, posvětit; prokleti; oddati se.

dexter, tera (tra), terum (trum) [comp. **dexterior, ius**, sup. **dextimus**] adj. pravý; subst. **dextera (dextra), ae**, f., pravice, plur. paže; zručný, příhodný; šťastný.

dextere (dextre) adv., zručně, obratně; způsobně.

dextrorsum adv., na pravo.

Dia, ae, f., starší název ostrova Naxos.

diadema, atis, n., stužka na turbanu králů perských; čelenka.

diaeta, ae, f., způsob života, životospráva.

Diana, ae, f., dcera Diova, sestra Apollinova, bohyně lovu a panenské čistoty (chrám v Efesu!); subst. **Dianium, ii**, n., chrám Dianin.

diarium, ii, n., denní strava; mzda.

dica, ae, f., právní pře.

dicacitas, atis, f., šprýmovnost; uštěpačnost.

dicax, acis, 1., vtipný, šprýmovný; uštěpačný.

dicio, onis, f., poručenství, područí; moc.

dicis gen, ve spojení d. causa nebo gratia, k vyhovění slušnosti, na oko.

dico I., posvětit, se d., věnovati se, oddati se.

dico, dixi, dictum III., říci, praviti; pass. **dicor** s nom. c. inf., prý, říká se; **dicitur** s acc. cum inf., tvrdí se; mluvit; d. alcui, hroziti; ius d., souditi; d. sententiam, hlasovati (senátor), mínění povědět; tvrditi, jistiti; řečniti; přepovídati, fata; určiti, diem; zvoliti, jmenovati consulem; dico, rozumím, pravím, totiž; dictum factum, řečeno a vykonáno; opěvovati, líčiti, popisovati; **dico**, rozumím, pravím totiž.

dictamnus, i (um, i, n.) f., třemdala, rostlina s hory Dikte, jež prý šípy do těla vniklé vyháněla.

dictata, orum, n., průpovědi; pravidla, předpisy (k učení).

dictator, oris, m., diktátor (volený na 6 měs. v čas nejvyšší nouze); nejvyšší úředník ve městech italských.

dictatorius 3., diktátorský.

dictatura, ae, f., hodnost diktátorská.

Dikte, es, f, hora na Krétě.

dictio, onis, f., rčení; přednáška; d. causae, přeličení, obrana, spis obhajovací; výrok orakula.

dictito I., říkávati, tvrdívati.

dicto I., předříkávati; často říkati.

dictum, i, n., výrok, vyjádření; průpověď; slib; rozkaz; vtip.

Dido, us (onis), f., dcera tyrského krále Bela, manželka Sichaeova, zakladatelka Karthaga.

dido, dididi, diditum III., rozdělit; rozšířit.

diduco, duxi, ductum III., rozevřít; rozvésti; copias, rozdělit, roztáhnouti; roztrhnouti; **diductus** 3., roztržitý.

dies, ei, m. f., (plur. vždy jen m.) den; fem., určitá lhůta, termín; in dies, denně; multo die, když drahně dne pominulo; die iam praecipiti, když se den ku konci chýlil; diem ex die, den ode dne; diem noctem-

que (nebo v plur.) dnem i nocí; ad diem, v určený den; diem videre, světla světa spatřiti; diem dicere, rok (u soudu) položit, ustanovit.

diffamo I., ve zlou pověst uvést; rozhlásiti.

differentia, ae, f., rozdíl, různost.

differo, distuli, dilatum, differre roznašeti, rozšiřovati; odkládati, iter; rozptylovati, classem; d. alqm, někoho ve zmatek uvést; differri doloribus, hynouti bolesti; alqm in aliquid tempus d., odkazovati; intrans. lišiti se; alqd differt, jest jakýsi rozdíl.

differtus 3., přeplněný; hemžící se.

difficile adv., nesnadno, těžko.

difficilis, e 2., nesnadný, těžký; obtížný, neschůdný; nepřístupný; nepříznivý; svéhlavý, nevlídný.

difficultas, atis, f., nesnáz, obtíž; svéhlavost; nouze.

difficulter (zřídka **difficiliter**) adv., nesnadno, těžce; comp. **difficilius**.

diffidens, tis 1., nedůvěřivý.

diffidenter adv., nedůvěřivě; úzkostlivě.

diffidentia, ae, f., nedůvěra.

diffido, fisus sum III., nedůvěřovati, nevěřiti; zoufati nad něčím.

diffindo, fidi, fissum III., rozpůliti; portas muneribus d., otevřiti; diem d., jednání úřední přerušiti a odložit.

diffingo, finxi, fictum III., přetvořiti, změnit.

diffluo, fluxi, fluxum III., roztéci se, rozplynouti se; zmizeti.

diffugio, fugi, fugitum III., rozběhnouti se, rozprchnouti se; zmizeti.

diffundo, fudi, fusum III., rozliti; pass. šířiti se, rozkládati se; rozpustiti, capillos; rozveseliti.

diffuse adv., rozptýleně; rozvláčně.

diffusus 3., rozložitý; rozptýlený; rozvláčný, obširný.

digero, gessi, gestum III., rozvésti; rozřaditi, roztríditi; vysvětliti, omnia.

digitus, i, m., prst; d. pollex, palec; d-o caelum attingere, přestátným býti; extremis d-is attingere, něco málo požit; d-um tollere, ruku zvednouti (při hlasování, dražbách), novi tuos d-os, znám tvou zběhlou

v počítání; d-o monstrari, slaveným býti; (jako míra) palec, coul.

digladiator I., na život a na smrt se potýkati; prudce se hádati.

dignatio, onis, f., osobní vážnost; důstojnost.

digne adv., důstojně.

dignitas, atis, f., důstojnost, hodnost; vážnost, čest; res non habet dignitatem (non est dignitatis), nersrovnává se se ctí; důstojenství; nádhera.

dignor I. (**digno** I.), za hodno uznávati, míti; za slušné pokládati.

dignosco, novi, notum III., rozeznati.

dignus 3., hoden, aliqua re; přiměřený; slušný; dignum est, s inf. nebo s acc. c. inf., sluší se, patří se.

digredior, gressus sum III., rozejíti se; rozloučiti se; **digrediens**, při loučení; odbočiti (v řeči).

digressio, onis, f. a **-ssus, us**, m., rozchod, rozluka; vzdálení se.

diudico I., rozsouditi; rozhodnouti.

dilabor, lapsus III., rozpadnouti se; nix, roztál; rozpustiti se; rozptýliti se, rozprchnouti se; zajíti, hynouti.

dilacero I., roztrhati, rozsekati, rozšápati.

dilanio I., rozsápati, rozedrati.

dilargior IV darovati.

dilatatio, onis, f., prodlení, průtah, odklad.

dilato I., rozšířiti, zvětšiti; prodlužovati, litteras; šířiti se (řeči).

dilator, oris, m., odkladač.

dilectus 3., milý, drahý.

dilectus, us, m., výběr; odvod.

diligens, tis, 1., dbalý, pečlivý; horlivý, svědomitý; šetrný, hospodárný.

diligenter adv., pečlivě, dbale; horlivě, pilně, pozorně; šetrně; důkladně; svědomitě.

diligentia, ae, f., dbalost, pečlivost; bedlivost; horlivost; opatrnost; spornost.

diligo, lexi, lectum III., vybrati; vážit si, oblíbiti si, milovati, ctiti.

diluceo, —, — II., rozjasniti se; projeviti se.

dilucesco, luxi, — III., prosvítati; dilucescit, svítá, rozednívá se.

dilucide adv. jasně, zřejmě.
dilucidus 3., jasný, světlý; zřejmý.
diluculum, i, n., rozednívání, zábřesk.

diludium, ii, n., doba klidu gladiatorům poprávaná; d-a posco, za odklad prosím.

diluo, lui, lutum III., rozmočiti, rozpustiti; zmenšovati.

dilutus 3., rozmočený, rozpuštěný.

diluvies, ei, f., -ium, ii, n., povodeň; potopa; zkáza, záhuba.

dimano I., rozplynouti se, rozšířiti se.

dimensio, onis, f., rozměr.

dimetior, mensus IV., rozměřiti; part. prf. pass. (vyměřený) přiměřený; opere dimenso, po vyměření díla.

dimeto, -or, I., rozměřiti, odměřiti.

dimicatio, onis, f., půtká, boj, zápas (rozhodující),

dimico I., potýkati se, bojovati; zápasiti.

dimidius 3., poloviční; subst. **dimidium**, i, n., polovice, d-o minor, o polovic menší.

diminuo III., rozkouskovati v. **de-minuo**.

dimissio, onis, f., rozesláni; propuštění.

dimittito, misi, missum III., rozeslati (**dimissi**, rozeslaní poslové); propustiti, odeslati; rozpustiti, exercitum; opustiti, locum; vzdáti se, upustiti od čeho; promeškati, promeškati, propásti.

dimoveo, movi, motum II., rozehnati, rozdělit.

dinosco v. **agnosco**.

dinúmero I., rozpočítati; vypočítati.

Dione, es (-a, ae), f., Titánka, matka Venušina; Venuše.

diota, ae, f., dvouuchý džbán vinný.

diploma, atis, n., doporučující list senátem cestujícím do provincií daný.

directe adv. přímo, rovně.

directo adv., přímo.

directus 3., přímý, v rovné čáře ležící; kolmý, příkrý, vodorovný; upřímný, homo; prostý, verba.

direptio, onis, f., zpustošení, vyloupení, plen.

direptor, oris, m., plenitel, lupič.
dirigo, rexi, rectum III., zpřímiti. srovnati, aciem; přímo namířiti, postaviti, obrátiti: ciliti.

dirimo, emi, emptum III., rozebrati, rozdělit, rozdvojiti; přerušiti, colloquium; ukončiti, proelium; d. tempus, průtah způsobiti.

diripio, ripui, reptum III., roztrhati, rozchvátiti, vyplniti, vydrancovati; strhnouti; sedřiti, direpta leoni pellis.

diritas, atis, f., děsnost, krutost, ukrutnost.

dirumpo, rupi, ruptum III., roztrhnouti; přerušiti, amicitiam, se d. n. pass. roztrhati se (starostmi), prasknouti (dolore).

diruo, rui, rutum III., rozbořiti, rozkotati; homo diratus, peněžně zničený.

dirus 3., hrozný, děsný; subst. **dirae**, arum, f., neblahá znamení; bohyně msty, Lítice; **dira**, orum, n., kletby.

dis, itis, m. i f. **ditis**, e (comp. **ditior**), bohatý.

Dis, itis, m., Pluto; u Keltů bůh temnosti.

discedo, cessi, cessum III., rozejíti se, rozptýlit se; odejiti; ustoupiti, odtáhnouti; odpadnouti, ab alquo; zpronevěřiti se, vzdáti se něčeho, ab armis, zbraně složit; spes discessit, naděje zmizela; přistoupiti, in alicuius sententiam.

disceptatio, onis, f., projednávání, promlouvání.

disceptator, oris, m., rozhodčí; smírce.

discepto I., rozebírat, vyjednávati, rozhodovati, rozsouditi.

discerno, crevi, cretum III., rozlišovati, rozeznati; rozdělit; rozhodnouti, posouditi.

discerpo, cerpsi, cerptum III., roztrhati, vyškrabat, rozkouskovati.

discessio, onis, f., rozchod; d-em facere, dáti hlasovati.

discessus, us, m., rozchod; odchod; nepřítomnost, vzdálení se.

discidium, ii, n., rozloučení; roztržka, různice.

discindo, scidi, scissum III., roztrhnouti, rozříznouti, roztíti.

discingo, cinxi, cinctum III., roz-
pásati, odpásati.

disciplina, ae, f., vyučování, vý-
cvik, cvičení; umění, věda; plur.
ústavy vědecké; kázeň, řád (vojen-
ský); d. rei publicae, ústava státní.

discipula, ae, f., žákyně.

discipulus, i, m., žák.

discludo, clusi, clusum III., roze-
vríti, rozdělit, odloučit.

disco, didici, — III., učit se; zvě-
děti, uslyšet; d. causam, o stavu
věci (jako právní zástupce) se po-
učiti.

discolor, oris 1., různobarvý, pe-
strobarvý, kropenatý; rozlišný.

disconvenio IV nesouhlasiti, růz-
niti se.

discordia, ae, f., nesvornost, růz-
nice, svár, rozbroj.

discordiosus 3., svárlivý.

discordo I., ve sváru býti; nesrov-
návati se; nesouhlasiti.

discors, cordis 1., nesvorný, ne-
sjednocený; roztržitý, nepodobný,
různý.

discrepantia, ae, f., neshoda, růz-
nost.

discrepatio, onis, f., nesjednocenost,
neshoda.

discrepo, crepui (-avi), — I., ne-
souhlasiti (hudeb. nástroje); různiti
se; impers. **discrepat**, jest spor.

discrimen, inis, n., rozdíl, mezera;
rozhodný okamžik, nebezpečí, po-
vážlivý stav; zkouška.

discrimino I., rozdělit, rozloučit.

discrucio I., umučiti, utýrati; pass.
utrápiti se, uzlobiti se.

discumbo, cubui, cubitum III., ulo-
žit se za stůl (zřídka »k spánku«).

discurro, curri (cucurri), cursum
III., rozbíhati se, pobíhati sem tam;
rozptýlit se.

discursus, us, m., pobíhání.

discus, i, m., kovový kotouč k há-
zení.

discutio, cussi, cussum III., rozra-
ziti, rozmetati, rozprášiti; rozdrtit;
zameziti, zmařiti.

diserte adv., zřetelně; výmluvně.

disertus 3., zřetelný, jasný; vý-
mluvný

disicio, ieci, iectum III., rozházeti,

rozmetati; rozprášiti, rozptýlit; zni-
čiti, zmařiti; disiecta comas, prosto-
vlasá.

disiectus 3., zptýlený, ojedinelý;
rozlehlý.

disiunctio, onis, f., rozloučení; roz-
díl, sententiae; vzdálenost.

disiunctus 3., rozloučený; vzdá-
lený, odlehlý; různý, rozdílný.

disiungo, iunxi, iunctum III., vy-
práhnouti; rozpojit, odloučit; zne-
přáteliti.

dispalor I., rozptýleně tékati.

dispar, paris 1., nestejný, nerovný;
rozdílný, různý.

disparo I., rozloučiti, oddělit.

dispello, puli, pulsum III., rozehnati,
rozptýlit.

dispendium, ii, n., ztráta, prodělek;
d-ia morae, ztráta času.

dispensatio, onis, f., odvažování
(na váze); odměřování; správa (pe-
něz neb obilních zásob); pokladni-
ctví.

dispensator, oris, m., správce; po-
kladník.

dispenso I., odvažovati; rozdělo-
vati; spravovati, opatrovati; spořá-
dati; d. victoriam, využítkovati.

disperdo, perdidí, perditum III., zni-
čiti.

dispereo, perii, — IV., úplně za-
hynouti; **disperii**, jsem ztracen; **dis-
speream**, ať jsem syn smrti (jestli...).

dispergo, spersi, spersum III., roz-
trousiti; rozprášiti, rozptýlit; roz-
metati; rozestavěti, milites; roz-
šířiti.

dispertio, ivi, itum IV. rozdělit.

dispicio, spexi, spectrum III., pro-
hlédnouti; prozkoumati; rozvážit.

displioeo, plicui, plicitum II., ne-
líbiti se, proti mysli býti.

dispolio I., vyplniti.

dispono, posui, positum III., rozlo-
žit; rozestaviti; sešikovati, aciem;
spořádati, rozvrhnouti (o řeči).

disposite adv., spořádaně, správně.

dispositio, onis, f., rozčlenění, spo-
řádání (řeči).

dispositus 3., řádně rozdělený.

dispuet, duit II., stydět se.

disputatio, onis, f., bádání; roz-
mluva, rozprava, pojednání.

disputo I., cosi sporného rozebí-
rati, o tom pojednávati; rozmlou-
vati, hádati se (ve smyslu filosof.);
rokovati.

disquiro, —, — III., vyšetřovati.

disquisitio, **onis**, f., vyšetřování.

dissemino I., rozsíti; rozšiřovati.

dissensio, **onis**, f., různost mínění,
neshoda; nedorozumění, rozepře,
spor; odpor.

dissentio, **sensi**, **sensum** IV., ne-
souhlasiti, v mínění se rozcházet;
neshodovati se; hašteřiti se.

disserenascit, **serenavit** II., vyjas-
nívá se.

dissero, **sevi**, **situm** III., rozsíti;
rozsaditi; rozestaviti.

dissero, **serui**, **sertum** III., rozebrati,
promlouvati, pojednávati o čem.

dissideo, **sedi**, **sessum** II., od sebe
seděti (ve vzdálenosti); různiti se,
v rozporu býti, neshodovati se.

dissilio, **silui**, — IV., rozskočiti se,
rozpuknouti se.

dissimilis, **e** 2., nepodobný (alicuius
i alicui).

dissimiliter adv., nepodobně, ne-
stejně.

dissimilitudo, **inis**, f., nepodobnost,
nesrovnalost, nestejnost.

dissimulanter adv., tajně, nepozo-
vaně.

dissimulantia, **ae**, f., přetvářka.

dissimulatio, **onis**, f., přetvářka;
pokrytství.

dissimulator, **onis**, m., pokrytec,
ošemetník.

dissimulo I., znepodobovati; zata-
jovati; přetvářeti se.

dissipatio, **onis**, f., rozptýlení; roz-
částění (pojmu).

dissipalus 3., nesouvislý.

dissipo I., rozsypati, roztrousiti,
rozptýliti; rozložití, rozdělití; roz-
bořiti; rozmrhati.

dissociabilis, **e** 2. nespojitelný, ne-
shodný.

dissocio I., rozdvojiti, rozdružiti.

dissolute adv., rozděleně; rozma-
řile, lehkovážně.

dissolutio, **onis**, f., rozpojení; zni-
čení, zrušení; rozmařilost, lehkomy-
slnost.

dissolutus 3., rozvolněný; lehkó-

vážný, rozpustilý; netečný, lho-
stejný.

dissolvo, **solvi**, **solutum** III., roz-
vázati; rozloučiti; rozdělití; zrušiti;
zaplatiti; vyvracetí (mínění něčí).

dissonus 3., nesouhlasný; ne-
shodný, různý.

dissuadeo, **suasi**, **suasum** II., zrazo-
vati někoho od něčeho, neschvalovati.

dissuasio, **onis**, f., zrazování.

dissuasor, **oris**, m., odrádcce.

dissulto I., trhati se, pukati.

dissuo, **ui**, **utum** III., rozpárati, roz-
loučiti; rozhaliti.

distendo, **tendi**, **tentum** III., rozep-
nouti; roztáhnouti; rozedmouti, roz-
šířiti, naplniti; rozdělití.

distentus 3., (**distendo**) zcela na-
plněný; roztažený.

distentus 3., (**distineo**) všelijak za-
městnaný, zaneprázdněný.

distermينو I., oddělití.

distincte adv., rozdílně; zřetelně,
jasně.

distinctio, **onis**, f., rozdíl; přestávka,
střídání (slov); okrasa, skvost.

distinctus 3., rozdělený, rozdílný;
zřetelný; okrášlený; výtečný.

distineo, **tinui**, **tentum** II., rozpírati,
rozdělovati; dělití, copias, osamotiti;
zaneprázdniti, zaměstnávatí; prota-
hovati, zdržovati, victoriam.

distinguo, **stinxi**, **stinctum** III., roz-
lišovati, dělití; ozdobiti.

disto, —, — I., různě státi, vzdá-
leni býti; lišiti se, různiti se; **distat**,
jest rozdíl.

distorqueo, **torsi**, **tortum** II., roz-
kroutiti, skroutiti, stočiti, oculos.

distortio, **onis**, f., skroucení.

distortus 3., zkroucený, stočený;
zmrzačený.

distractio, **onis**, f., roztažení, roz-
dělení; roztržka.

distraho, **traxi**, **tractum** III., roztáh-
nouti, roztrhnouti, rozsápati; roz-
kouskovati, rozdělití; zmařiti, pro-
táhnouti, rem; pass. znepřáteliti,
rozdvojiti se.

distribuo, **tribui**, **tributum** III., roz-
podělití; rozřaditi, copias in partes;
logicky roztržiti.

distribute adv., rozvrženě, rozdě-
leně.

distributio, onis, f., rozdělení, rozvržení.

districtus 3., zaměstnaný, zaneprázdněný, práci zanesený.

dstringo, strinxi, strictum III., roztahnouti; všelijak někoho zaměstnávat.

disturbo I., rozehnati, rozprášiti; rozbořiti, zničiti.

ditesco, —, — III., zbohatnouti.

dito I., obohatiti; pass. zbohatnouti.

diu adv., dlouho, dlouhý čas; comp.

diutius, déle, příliš dlouho; sup. **diutissime**, velmi dlouho, nejdéle.

diurnus 3., denní, za dne (se konající), každodenní.

dius 3. (poet. forma slova **divus**), božský, jasný, znamenitý, překrásný.

diutinus 3., dlouho trvající, trvalý.

diuturne adv., trvale.

diuturnitas, atis, f., dlouhé trvání, délka.

diuturnus 3., dlouhotrvalý; dlouho žijící.

divello, velli, vulsum III., roztrhati, rozsápati; přerušiti, somnum; odevyrvati; pass. odtrhnouti se, odloučiti se.

divendo, —, venditum III., rozprodati.

diverbero I., rozraziti.

diverbium, ii, n., rozmluva dvou herců v komedii, dialog.

diverse adv., různými směry, semotamo; rozdílně.

diversitas, atis, f., různost, odpor, protimluv.

diversus (divorsus) 3., proti sobě obrácený, opačný; acies d., dvoučelný; vzdálený, odlehlý, arva; rozptýlený, různě postavený; rozdílný, různý; nesouhlasný, protivný.

dives, divitis 1., (comp. **divitior**, superl. **divitissimus**) bohatý (alicuius rei, aliqua re), mocný, úrodný, hojný, výnosný.

divido, visi, visum III., rozdělit, rozpůlit; rozštěpit, prorazit, coronam hostium; rozdíl činiti, rozlišovat; rozvrhnouti; podělit; rozdvójiti, oddělit.

dividuus 3., rozdělený; luna d., půlměsíc; rozdělitelný.

divinatio, onis, f., předvídaní bu-

doucnosti božským vnuknutím, věštecký dar; soudní předběžné vyšetřování o stanovení, který z více žalobníků žalobu má zastávat.

divine adv., božsky; prorocky; znamenitě.

divinitas, atis, f., božství; věšternost; výtečnost, loquendi.

divinitus adv., řízením božským, vnuknutím; božsky, znamenitě.

divino I., věštiti.

divinus 3., božský; res divina (d-ae), záležitosti náboženské, bohoslužba; res divinae, právo přirozené oproti právu stanovenému (res humanae); bohem ponuknutý, prorocký; subst.

divinus, i, m., věstec, hádač; rajský, výtečný.

divisio, onis, f., rozdělení; podělení.

divisor, oris, m., podělovatel; rozdavač najatý (v Římě hlavně), aby penězi voliče podplácel.

divisus, us, m., rozdělení: divisui esse.

divitiae, arum, f., bohatství; bohatost.

divortium, ii, n., rozcestí, rozhraní; roztržka, rozvod.

divulgatus 3., vyhlášený.

divulgo I., mezi lidem rozhlásiti, roznésti.

divus 3., božský; subst. **divus, i, m.**, bůh; **divi**, bohové. **diva**, bohyně; zbožňovaný; subst. **divum, i, n.**, širé nebe.

do, dedi, datum, dare I., dáti alicui alqd; librum legendum, ke čtení; udělit, svěriti, negotium d., uložit; operam d., vynaložit práci na něco, hledět si něčeho, alicui rei, přičinovat se (s ut); odevzdat, se d. alicui, věnovat se, přidružit se k někomu; poskytnouti, povolit, iter per provinciam, popřáti, darovati; veniam d., prosbu vyslyšet, odpustiti; suffragium d., hlasování připustiti; verba d., oklamati; způsobiti, vystrojiti, munera (hry); zjednat, učiniti; vydati, pustiti, signum d., znamení dáti; nomen d., dáti se na vojnu; fidei, ius iurandum d., slib učiniti, přísahou se zavázati; určiti, ustanoviti; voces d., ze (od) sebe vydati; crimini d., viniti; in

custodiam d., uvrhnouti; in fugam d., na útěk obrátiti; manus d., poddati se; exitio d., v záhubu uvést; se d., poddati se, oddati se, quieti, (odpočinku); **datur**, povoluje se.

doceo, ui, doctum II., učit, vyučovat, vykládat, ukazovat; pass. poučení nabývati; zpraviti koho o čem, ve známost uvést, sdělit co s kým, pass. zprávu obdržeti; causam d., věc, o níž se jedná, soudci etc. vysvětliti; d. fabulam, hru divadelní nacvičiti a provozovati; docere absol. učitelem býti.

docilis, e 2., učelivý.

docilitas, atis, f., učelivost, ingeni d., chápavost.

docte adv., učeně, obratně; lestně.

doctor, oris, m., učitel.

doctrina, ae, f., učení, vyučování; věda; učenost.

doctus 3., učený, plur. **docti**, učenci, vzdělanci; vzdělaný; obratný, zručný, chytrý.

documentum, i, n., poučka, naučení, příklad; důkaz, doklad; výstraha.

Dodona, ae, f., město epirské s nejstarší řeckou věštírnou.

dodrants, tis, m., tři čtvrtiny.

dogma, atis, n., zásada, učení filosofické.

dolabra, ae, f., špičák (k bourání hradeb).

dolenter adv., bolestně.

doleo, dolui, doliturus II., bolet; bolest cítiti; želeť čeho; rmoutiti se.

doliolum, i, n., soudeček.

dolium, ii, n., sud, bečka.

dolo I., tesati, otesávat.

dolo, onis, m., hůl s ostrým bodcem; menší plachta na předním stěžni.

dolor, oris, m., bol, bolest, zármutek; hněv, mrzutost; dolore affici, rmoutiti se, těžce nésti; d-re incensus, hněvem rozlícen.

dolose adv., ošemetně, podvodně.

dolosus 3., lstný, podvodný, úskočný.

dolus, i, m., lest, klam; per dolum, lstivě.

domesticus 3., domácí, rodinný; subst. **domesticus, i, m.**, domácí přítel, člen rodiny, plur. přátelé; domorodý.

domicilium, ii, n., příbytek, obydlí; sídlo.

domina, ae, f., paní, hospodyně; velitelka, panovnice.

dominatio, onis, f., panování; samovláda.

dominator, oris, m., vládce, **-trix, icis, f.**, vládkyně.

dominatus, us, m., panství, samovláda.

dominium, ii, n., hostina.

dominor I., panovati; pass. ovládanu býti.

dominus, i, m., pán; hospodář; vládce; d. convivii, hostitel.

domiporta, ae, f. (bás.), hlemýžď (nosí dům s sebou).

domito I., krotiti.

domitor, oris, m., krotitel; vítěz.

domitrix, icis, f., krotitelka.

domo, ui, itum, I., krotiti; přemoci, pokořiti; změkčiti.

domus, us, f., dům, příbytek, obydlí; domov, vlast, otčina; rodina; domum, domů; domo, z domova; domi, doma (domi meae), domi bellique, domi militiaeque, doma i v poli, v míru i ve válce; domi est mihi nebo habeo, mám sám s dostatek.

donarium, ii, n., obětní dar; oltář, chrám.

donatio, onis, f., darování, dar.

donativum, i, n., císařský dar vojínům.

donec conj., dokud, pokud; (tak dlouho) až.

dono I., darovati; odpustiti, causam alicui; upustiti od něčeho k vůli někomu nebo něčemu, inimicitias rei publicae.

donum, i, n., dar; oběť; dona ultima (suprema), poslední pocta (zemřelému).

Doris, idis, f., dcera Okeanova a Thétidina, manželka Nereova, matka 50 dcer, Nereides nebo Dorides zvaných.

dormio IV., spát.

dormito I., podřimovati, klímati.

dorsum, i, n., hřbet; hřeben horský.

doryphorus, i, m., kopinník; plur. osobní stráž králů perských.

dos, dotis, f., věno, výbava, pří-

nos; dar, vlohy, přednost, d. corporis, krása.

dotalis, e 2., věnný.

dotatus 3., bohatě vypravený, vybylý.

doto I., vybavit, obvěniti.

drachma, ae, f., řecký peníz (= řím. denár, as 78 h).

draco, onis, m., drak; had; ještěr.

draconigena, ae, c., hady zplozený, d. urbs, Théby.

dromas, adis, m., velbloud.

druidae, arum (druides, um), m., kněží starých Keltů.

Dryas, adis, f., (obyč. v plur.) lesní víla.

dubie adv., pochybně: non (haud) d., bez pochyby, jistotně.

dubitabilis, e 2., pochybný.

dubitatio, onis, f., pochybnost, nejistota; rozpaky, váhání.

dubito I., pochybovati, býti v nejistotě; non dubito, quin s conj., nepochybuji, že; rozpakovati se, váhati (s inf.).

dubius 3., pochybný, nejistý; rozpačitý, váhavý; nerozhodný; nebezpečný, povázhlivý; non dubium est, quin, není pochyby, že; subst. **dubium**, ii, n., nejistota, pochybnost, povázhlivost, nebezpečí, in dubium devocare, v pochybnost uvést, v nebezpečí strhnouti.

duoeni, ae, a num. distr., vždy po dvou stech.

ducentesima, ae, f., (sc. pars) půl ze sta, daň.

ducenti, ae, a num. card., dvě stě.

ducenties adv., dvěstěkrát.

duco, duxi, ductum III., vésti; dopraviti, carros; táhnouti, currum; in matrimonium d., za manželku pojeti; odvésti, in vincula, do vězení, in ius před soud; remos d., veslovati; os d., šklebiti se; uxorem d., oženiti se; bráti, přijímati, dostávati (rimas, trhliny); s vojskem táhnouti; veleti vojsku; zříditi, zdělati, murum; k něčemu vésti, fata ad virtutem; pohnouti, amore, more ductus, z lásky, ze zvyku; vábiti, falsa suspicione ductus, sveden jsa lichým podezřením, temeritate du-

ctus, ze zaslepenosti; protáhnouti, bellum in hiemem; zdržovati koho průtahy, omeškávati; čas trávit, aetatem in litteris; pokládati koho za . . míti, alqm victorem; vážiti, ceniti; alicui alqd laudi ducitur, ku chvále jest; s acc. c. inf. domnivat se, za to míti; ducti calamitate, neštěstím pohnuti; familiam d., býti hlavou rodiny; účtovati, suam rationem d., na sebe pamatovati; odvozovati, počínati, alqd ex aliqua re d.

ducto I., vůdcem býti, vodivati.

duotor, oris, m., vůdce, velitel.

ductus, us, m., vedení, řízení; velení; zřizování, muri; d. oris, tah, rys v obličeji.

dudum adv., nedávno, před chvíli; iam dudum, již dávno.

duellum, i, n. = bellum.

duim, **duis**, **duint** st. forma místo **dem**, **des**, **dent**.

dulce adv., sladce, příjemně.

dulcedo, inis, f., sladkost; lahoda, slast.

dulcesco III., sládnouti.

dulciculus 3., sladounký.

dulcis, e 2., sladký, lahodný; příjemný, milý.

duloiter adv., sladce, libě, mile.

dulcitus, inis, f. = **dulcedo**.

Dulichium, ii, n., ostrov jv. od Ithaky; adj. **Dulichius** 3., dux D. = Odysseus.

dum adv., vix dum, sotva ještě, nihil dum, ještě nic, nondum, neque dum, nec dum, ještě ne; agedum, nuže, nuž tedy; conj. s ind. praes. co, zatím co, dum haec geruntur, mezitím; s conj. imperf. až, až by; dummodo, jen když, by jen, dummodo ne, dum ne, jen když ne, by jen ne.

dumetum, i, n., trní, hloží; houští, křoví.

dumosus 3., trnitý.

dumtaxat adv., správně vzato; právě jen, jen tolik; aspoň, nejmeně.

dumus, i, m., trní.

duo, ae, o num. card., dva, dvě oba, obě.

duodecies adv., dvanáctkrát.

duodecim adj., num. card., dvanáctý.

duodeni, **ae**, **a** num. distr. vždy dvanáct, po dvanácti.

duodetriginta num. card., dvacet osm.

duoetvicesimani, **orum**, m., vojín 22. legie.

duplex, **icis**, 1., dvojnásobný; dvojí; dvojaký, dvojsmyslný, obojetný, schytralý,

duplicarius 3., miles, vojín dvojí žold beroucí.

dupliciter adv., dvojnásobně.

dupliao I., dvojnásobiti; zdvojiti; opakovati, verba; zvětšiti, zmnožiti; bás. zkřiviti, zkroučiti.

duplus 3., dvojnásobný, dvakrát takový; subst. **duplum**, **i**, dvojnásobný počet.

dupondius, **ii**, m., (sc. nummus) dvouas.

durabilis, **e** 2., trvalý, trvanlivý.

dure, **duriter** adv. (comp. **durius**, superl. **durrissime**), tvrdě; neobratně; drsně; necitelně, přísně.

duresco, **durui**, — III., tvrdnouti, tuhnouti.

duritia, **ae**, f., tvrdost; otrlost, otužilost; necitelnost, krutost.

durities, **ei**, f. = **duritia**.

duro I., tvrditi (tvrďým činiti); otužovati; intrans. tvrdnouti; vytrvati.

Durocortorum, **i**, n., hlavní město Remů v Gallii belgické (nyn. Rheims).

durus 3., tvrdý, krutý, drsný; otužilý, otrlý; necitelný, zatvrzelý; neoblomný; krutý, přísný; strastný, trudný, tempus; si nihil durius esset, nebylo-li by nic horšího.

duumviri, **orum**, m., duumvirové (dvoučlenný výbor, úřad).

dux, **ucis**, c., vůdce, průvodčí; vojevůdce, velitel, náčelník.

dynastes, **ae**, m., vládce (menšího okrsku pod vrchním panstvím římským).

Dyrrhachium, **ii**, n., město přímořské v Illyrsku (dříve Epidamnos, nyní Durazzo v Albanii), kde zakotvovaly lodi z Brundusia do Řecka se plavící.

E.

E praep. viz **ex**.

ea adv., tudy.

eadem adv., právě tudy, touž cestou.

eatenus adv., potud, tak dalece.

ebenus, **i**, f., eben.

ebibo, **bibi**, **bibitum** III., vypiti, propiti, vyprázdniti.

eblandior IV., vylichotiti, vylouditi.

ebrietas, **atis**, f., napilost, opojenost.

ebriositas, **atis**, f., opilství.

ebriosus 3., pití oddaný; subst. piják.

ebrius 3., opilý, podnapilý.

ebullio IV. vzkypěti, vzpěnění se; chvástati se.

ebullum, **i**, n., -us, **i**, m., chebdí.

ebur, **eboris**, n., slonovina, slonová kost; věci ze slonoviny zhotovené.

eburneus 3., ze slonové kosti zhotovený; bílý jako slonová kost.

eburnus 3., = **eburneus**.

Ecbatana, **orum**, n., hlavní město v Medii.

ecce interj., ejhle! hle!

ecdicus, **i**, m., státní zástupce.

echidna, **ae**, f., zmije, ještěr; obluda v podsvětí, matka Cerberova; lernejský ještěr, Heraklem zahubený.

echinus, **i**, m., ježek; sdřez (na omývání nádob).

Echion, **onis**, m., rek z dračí setby Kadmovy, manžel Agavin, otec Pentheův.

echo, **us**, f., ozvěna.

eclipsis, **is**, f., zatmění, solis, lunae.

ecloga, **ae**, f., píseň pastýřská.

ecquando adv., zdali kdy.

ecqui, **ecquae** (**ecqua**), **ecquod** (adjektivně), **ecquis**, **ecquid** (substantivně) pron., zdali kdo? zdali jaký? **ecquid**, zda, **ecquo**, kam as?

eculeus v. **equuleus**.

edacitas, **atis**, f., žravost.

edax, **acis**, I., žravý, hltavý; zhoubný; hlodavý.

edera v. **hedera**.

edico, dixi, dictum III., veřejně vyhlásiti, oznámiti; naříditi.

ediotum, i, n., vyhláška, nařízení, výnos.

edisco, didici, — III., na paměť se učit; naučiti se.

edissero, disserui, dissertum III., obšírně promlouvati; zevrubně vyložit.

editicius 3., navržený.

editio, onis, f., zpráva, udání; návržení, tribunus (z nichž měli soudcové voleni býti); sdělení spisovatelovo; uspořádání, munerum; vydání knihy.

editus 3., vyvýšený, vysoký; neutr. subst. v plur. vyvýšeniny.

edo, edi, esum, edere č. **esse** III., jísti, žráti; zhubiti.

edo, didi, ditum III., vydati, animam e., vypustiti; uveřejniti; zploditi; vyhlásiti; ustanoviti; prováděti, uskutečňovati; rozšiřovati, opinionem.

edoceo, docui, doctum II., důkladně naučiti, alqm alqd; zevrubně někoho o čem zpraviti, poučiti; cuncta edoctus, o všem náležitě poučen.

edolo I., přisekati; zhruba vypracovati, libellum.

edomo, domui, domitum I., úplně zkrotiti; podmaniti.

Edoni, orum, m., kmen thrácký, u něhož byl zvláště ctěn Bacchus.

edormio IV., vyspati se; zaspati.

educatio, onis, f., výchova, vychovávání.

educator, oris, m., vychovatel, živel; **-trix, icis, f.**, vychovatelka, živelka.

educio I., vychovati, vypěstiti; vyživiti, senectam alicuis, ve stáří.

educio, duxi, ductum III., vyvésti; vytáhnouti, gladium (vytasiti); dáti rozkaz k odchodu; in ius e., na soud pohnati; vybudovati, vyvýšiti; vychovati; vychvalovati.

edulis, e 2., jedlý.

eduro I., vytrvati.

edurus 3., velmi tvrdý.

Eetion, onis, m., otec Andromachy, tchán Hektorův, král thébský v Cílii.

effarcio, —, fertum IV., vycpati, vypěchovati, vyplniti.

effatum, i, n., věštba, proroctví; výrok.

effectio, onis, f., provozování, vykonávání; původní příčina.

effector, oris, m., tvůrce, původce; **-trix, icis, f.**, tvůrkyně, původkyně.

effectus, us, m., provedení, vykonání; účinek, skutek.

effeminatus 3., zženštilý.

effemino I., zženštilým, změkčilým učiniti, rozmazliti; pass. schoulostivěti.

efferatus 3., zdivočelý, divoký.

efferitas, atis, f., zdivočilost.

effero I., zdivočiti; rozliti.

effero, extuli, elatum, efferre, vynésti, odnésti; s sebou vzíti; pohřbiti, amplo funere (slavně); objeviti, vynésti, pronésti (sententiam), rozhlásiti, rozšířiti in vulgus; vzdvihnouti, zvýšiti turrim; přenes. vychvalovati, vyvyšovati; pass. vypínati se, pyšniti se; part. **elatus**, pyšný, nadutý; prozraditi consilia; ploditi, roditi, fruges; uchvátiti, unésti (obyč. v pass.) spe; odio; vzhůru vynésti, zdvihnouti, brachia.

efferus 3., divoký, lité.

effervesco, ferui, — III., vzkypěti, vzplanouti.

effervo III., vzkypěti; ven valem se hrnouti.

effetus 3., vysílený.

efficacitas, atis, f., působivost, účinnost.

efficax, acis 1., účinný; platný.

efficienter adv., účinně.

efficientia, ae, f., účinnost.

efficio, feci, factum III., vykonati, učiniti, zhotoviti, způsobiti; tvořiti; zříditi pontem, postaviti turres, sebrati cohortes; provésti, quantum e. potuerunt, seč byli; alqm dictatorem učiniti; užitek nésti, úrodu, cum octavo (osmeronásobně); obnáseti, činiti (o číslech); dokazovati, ex quo efficitur, z čehož plyne.

effigies, ei, f., obraz, podoba; vzor, ideál.

effingo, finxi, fictum III., vypodobiti, vyobraziti, vytvořiti; slovy vyličiti; v mysli si představiti; zřídka

utíratí (e foro sanguinem spongiis).

efflagitatio, onis, f., naléhavé vyprošování, dožadování se.

efflagito I., naléhavě žádati, doprošovati se.

efflo I., vydechnouti.

effloresco, florui, — III., vykvéstí.

effluo, fluxi, — III., vytéci, uplynouti; vymizeti; (z paměti) vypadnouti.

effluvium, ii, n., výtok.

effodio, fodi, fossum III., vyhrabati, vykopati, vyrýti; oculos vypíchnouti, vyloupati; překopati; proslíditi; vyloupiti.

effor I., vyříci, vypověděti; v mluvě augurské vysvětliti templum; locus templo effatus, určené místo.

effrenate adv., bezuzdně, nevázaně.

effrenatus 3., bezuzdný, nevázaný, nezkrocený.

effreno I., uzdy zbaviti.

effrenus 3., bezuzdný, nezkrocený.

effringo, fregi, fractum III., vylomiti, vypáčiti; rozdrtiti, roztržiti.

effugio, fugi, fugiturus III., utéci, uniknouti, vyváznouti; res me effugit, jest mi neznámo.

effugium, ii, n., útěk; prostředek nebo příležitost k přechnutí.

effulgeo, fulsi, — II., zazářiti, zaskvíti se.

effultus 3., vzepřený, podepřený, opřený.

effundo, fudi, fusum III., vylévati; animam e., duši vypustiti; fruges e., v hojnosti plody vydati; poraziti, povaliti, shoditi (jezdce); promarniti; rozptýliti; vypustiti; se e., vyhrnouti se, vyvaliti se; šířiti se; rozplývati se lacrimis, in alqd zcela se něčemu oddati.

effuse adv., rozptýleně, daleko široko; v nepořádku sequi; marnotratně: přílišně, rozpustile.

effusio, onis, f., vylití, rozlití; vyhrnutí se; marnotratnost, rozpustilost.

effusus 3., rozlitý; rozšířený, rozlehlý; rozptýlený, rozvolněný, v nepořádku jsoucí exercitus; rozpustěný comae; effuso cursu, v plném trysku, v divém chvatu; marnotratný; nemírný, přílišný.

effutio IV., vytlachati, vybreptati, vyžvaniti.

egelidus 3., vlahý, chladu zbavený.

egens, tis 1., potřebný, nuzný.

egenus 3., nuzný, potřebný.

egeo, egui, — II., míti nedostatek; postrádati čeho; nuzným býti, strádati, s gen. nebo abl.; particip. **egentes**, chudáci, nuzáci.

Egeria, ae, f., staroitalská věšebná víla, rádkyně Numova.

egero, gessi, gestum III., vynésti, vykliditi; fluctus vyčerpati, nivem vyházeti; vyvrcei ze sebe; odnésti praedam.

egestas, atis, f., nouze, bída, nedostatek.

ego pron. pers. (gen. mei), já; důrazně **egomet**, jáť.

egredior, gressus sum III., vykročiti, vyjiti, vystoupiti; vytáhnouti, vytrhnouti e castris; e portu vyplouti; e navi vystoupiti z lodi na břeh, přistáti; extra vallum postoupiti; fines překročiti; a proposito odchýliti se.

egregie adv., výborně, znamenitě.

egregius 3., vybraný, výborný, znamenitý, obzvláštní, kromobyčejný; subst. **egregia, orum**, n., znamenité činy, skutky vzácné.

egressus, us, m., východ, výstup, vystoupení, přistání; ústí.

eheu interj., ach, běda!

ei (hei) interj., žel, běda!

eia (heia) interj., aj! hle! nuže, vzhůru!

eiaculor I., vymrštiti, vychrliti, vyroniti.

eiicio, ieci, iectum III., vyhoditi, vypuditi, zahrnati; vyhostiti alqm domo, vyobcovati in exilium; se e., vyhrnouti se, vyraziti, vyřítiti se; přistáti, pass. na břeh býti vyvržen, uvíznouti (o korábě); vypískati (herce), pass. propadnouti; zamítnouti; pohoditi.

eiectio, onis, f., vyhnání, vypuzení.

eiecto I., vyhazovati.

eiulatio, onis, f., -us, us, m., kvílení, úpění, hořekování, bědování.

eiulo I., bědovati, kvíleti.

eiuro I., odpřisáhnouti se něčeho, něco přísahou zamítnouti; složiti

magistratum; zřící se něčeho; odřící se, neuznávati, patriam.

eiusdemmodi tohotéž druhu.

eiusmodi toho druhu, takový.

elabor, lapsus sum III., vyváznouti, vybaviti se; ujíti, uniknouti; vyšlehnouti, ignis frondes elapsus in altas; in servitute e., upadnouti v otroctví.

elaboro I. intrans., namáhati se, usilovati, vynasnažovati se oč in aliqua re s ut; trans. vypracovati, pracně vzdělávati; **elaboratus**, pečlivě vypracovaný; strojený (hledaný), vyumělkovaný.

elanguesco, languis, — III., ochabnouti, zmalátněti.

elate adv., vznešeně, pyšně, hrdě.

elatio, onis, f., vzlet.

elatro I., vyštěknouti.

elatus 3., vznešený; hrdý, pyšný.

electio, onis, f., výběr.

Electra, ae, f., dcera Atlantova, matka Dardanova; dcera Agamemnona a Klytaimnestřina, manželka Pyladova, sestra Orestova a Ifigeniina.

electrum, i, n., jantar.

electus 3., vybraný, vyvolený.

electus, us, m., volba.

elegans, tis 1., vkusný, ušlechtilý, půvabný.

eleganter adv., vkusně, půvabně.

elegantia, ae, f., vkus, lepost, ušlechtilost.

elegi, orum, m., verše elegické.

elegia, ae, f., báseň elegická.

elementa, orum, n., prvky; počátky, základové.

elephantus, i, c., **elephas, ntis**, m., slon.

Eleus 3., viz **Elis**.

Eleusin, inis, f., město v Attice s chrámem Cereřiným.

elevo I., vyzdvihnouti, vztýčiti, vystavěti; ulehčiti, uleviti; oslabiti, zmenšiti, ztenčiti.

elicio, licui, licitum III., vylákati; vylouditi; přikouzlit; vznítiti, vzbuditi; vyzvěděti causam alicuius rei.

Elicius, ii, m., příjmení Juppiterovo.

elido, lisi, lisum III., vyraziti; ztroskotati; roztržiti; ignem e., vykřesati; morbum e., vypuditi.

eligo, legi, lectum III., vybrati, vyvoliti; e. herbas, vypleti.

elimino I., z domu vypuditi; dicta foras e., vybřeptati.

elimio I., vypilovati, vyhladiti; vypracovati.

elinguis 2, bez řeči, němý, nemluvný, nevýmluvný.

eliquo I., vyčistiti.

Elis, idis, f., krajina a město v Peloponnesu (nyn. Paleopol), kde obývány hry olympské; adj. **Eleus (Ēlius)** 3., **Elias, adis**, f., elidský.

Elissa (Elisa), ae, f., Dido, královna karthaginská.

elixus 3., zavařený.

eloco I., pronajmouti.

elocutio, onis, f., pronesení myšlenek, sloh.

elogium, ii, n., nápis, nadpis, zvl. náhrobní; výpověď.

eloquens, ntis, 1., výmluvný.

eloquentia, ae, f., výmluvnost, výřečnost.

eloquium, ii, n., výmluvnost.

eloquor, locutus sum III., vysloviti, vypověděti; řečniti.

Elpenor, oris, m., druh Odysseův, od Kírky ve vepře proměněný.

eluceo, luxi, — II., vysvítati; zářiti; skvíti se, vynikati.

eluctor I., pracně vyniknouti; přemoci locorum difficultates.

elucubro I., při světle vypracovati

eludo, lusi, lusum III., obehrati koho; v šermířství ráně se vyhnouti, ránu sraziti; posměch si tropiti, vysmívati se, spílati komu; ošáliti; zmařiti quietem bello.

elugeo, luxi, — II., žalostniti nad něčím, patriam.

eluo, lui, lutum III., vymýti, opláchnouti; vyhladiti, smazati crimen.

elutus 3., vymytý, vymočený; bez síly.

eluvies, ei, f., potopa, zátopa, povodeň.

eluvio, onis, f., povodeň.

Elysium, ii, n., sídlo blažených v říši stínů.

emancipo I., z moci (otcovské syna) propustiti, prohlásiti svéprávným; z moci své v moc jinému propustiti; odstoupiti věc jinému (koupí).

emano I., vytékati, vyprýstati se; povstati, vznikat; šířiti se; **emanat**, zřejmo jest (s acc. c. inf.)

ematuresco, maturui, — III., úplně dožrati; mírnějším se stávati.

emax, acis I., koupěchtivý.

emblema, atis, n., vypouklá práce ozdobnická; relief, mosaika.

embolium, ii, n., mezihra.

emendate adv., bez chyby, správně.

emendatio, onis, f., oprava.

emendator, oris, m., opravovatel, oprávec; **-trix, icis, f.**, opravovatelkyně, správkyň.

emendatus 3., bezvadný, správný; bezúhonný.

emendo I., opraviti, zlepšiti; napraviti.

ementior IV., vylhati, smyslit si;

ementitus 3., smyšlený, vymyšlený.

emereo, rui, ritum II. (**emereor, meritus** II.), zasloužiti si alqd; o někoh (alqm) zasloužilým se státi; **emeritus**, zasloužilý; vysloužiti, službu skončiti, stipendia e.; **emeritus** 3., vysloužilý.

emergo, mersi, mersum III., vynořiti; se e. neb pass. vynořiti se; e malis e., vybědnouti, vyváznouti; intrans. vynořiti se, vyskytnouti se, proniknouti; znatelným se státi; ex quo emergit, z čehož vyplývá.

emetica, ae, f., dávení; em. facere, bráti pro dávení.

emetior, mensus IV., vyměřiti; změřiti, projiti, uraziti iter; propůjčiti, darovati alqd patriae.

emeto III., požati.

emico, micui, micatum I., vyskočiti, vyšlehnouti, vyraziti, zazářiti; vyčnívati scopulus alto gurgite.

emigro I., vytáhnouti, vystěhovati se.

eminens, tis I., vyčnívající; vybihající; vynikající.

eminentia, ae, f., vylehlost, vyčňlost, vypoukllost; v malbě světlost; trop. přednost.

emineo, minui, — II., vyčnívati, trčeti; vynikati.

eminus adv., z daleka, zdáli.

emiror I., velice se čemu diviti.

emissarium, ii, n., splav, trativod.

emissarius, ii, m., vyzvědač.

emissio, onis, f., vypouštění; metání.

emitto, misi, missum III., vyslati, vypustiti; propustiti e custodia; vydati, vocem; metáti, vymrštiti pila; scutum e. odložiti, pustiti, nechati upadnouti; alqm manu e., otroka na svobodu propustiti.

emo, emi, emptum III., koupiti (male — magno, lacino — draze); zakoupiti, koupí získati; podplatiti; subst.

emptum, i, n., kup, kupní smlouva.

emoderor I., zmírniti.

emodulor I., opěvovati.

emolimentum viz **emolumentum**.

emollio IV., změkčiti; obměkčiti; zjemniti mores; zchoulostivěti exercitum.

emolumentum, i, n., výhoda, zisk, prospěch.

emorior, mortuus sum III., zemřiti; vyhnouti.

emoveo, movi, motum II., vytisknouti, vytlačiti, odstraniti, plebem e. foro; vypáčiti cardine portas, otrásati, muros fundamentaque.

emporium, ii, n., tržiště.

emptio, onis, f., kup; koupě.

emptito I., kupovati.

emptor, oris, m., kupec.

emungo, munci, munctum III., vysmrkati se; ošiditi někoho; homo emunctae naris, člověk bystrého vtipu.

emunio IV., upevniti; silvas ac paludes, schůdným učiniti.

en interj., hle! nuže!

enarrabilis 2., vyslovitelný, vylíčitelný.

enarratio, onis, f., vypravování.

enarro I., vypravovati (do konce), náležitě vyložiti.

enascor, natus sum III., vyrůsti, vzrůsti, povstati

enato I., vyplovati.

enavigo I., vyplouti; proplouti.

Endymion, onis, m., pastýř v Karii, do něhož, ve věčný spánek pohříženého, Selene se zamilovala.

eneco, necui, nectum I., usmrtiti, utýrati, utrápiti.

enervatus 3., vysílený, zmalátnělý; zženštilý.

enim conj., (ve větě na 2. místě) neboť, zajisté, ovšem, totiž.

enimvero conj., ba právě, ovšem, vskutku.

enisus viz **enixus** a **enitor**.

eniteo, nitui, — II., skvíti se; vynikati nad jiné.

enitesco, nitui, — II., zaskvíti se.

enitor, nisus (nixus) III., propracovati se, dodělati se, dosíci, vynasnažovati se.

enixe adv., namáhavě, lopotně, úsilovně.

enixus 3., úsilný, horlivý.

Enna viz **Henna**.

eno I., vyplouti; uletěti.

enodate adv., zřetelně.

enodatio, onis, f., vysvětlení, rozuzlení.

enodis 2., bezsuký, hladký.

enodo I., suků zbaviti, uhladiti; vysvětliti.

enormis 2., nepravidelný; příliš veliký.

enotesco, notui, — III., známým se stávají.

ensis, is, m., meč.

enubo, nupsi, nuptum III., vyvdati se.

enuoleate adv.; prostě, nelíčeně, zřetelně.

enucleo I., vyloupnouti; vysvětliti; part. **enucleatus**, prostý, poctivý, zřetelný.

enumeratio, onis, f., výčet, opakování.

enumero I., vypočítati; vylíčiti.

enuntiatio, onis, f., výpověď.

enuntiatum, i, n. výrok, věta.

enuntio I., vyjevití, zvěstovati, vyzraditi, vyžvatlati.

enuptio, onis, f. vyvdání.

eo, ii, itum, ire jíti, ubíratí se; cestovati; obviam i. vstříc jíti alcuí; pochodem táhnouti kam, na koho (in, ad, contra alqm); kanouti, téci lacrimae; equis i. jeti na koni, curru i. jeti; ad arma i. k boji se chystati; kvapiti, hnáti se, páditi; měniti se, přecházeti, sanguis in succos; letěti, sagitta; mjeti, diis eunt tardi; rumor it, šíří se; i. in sententiam (pedibus) hlasovati; in ius i. de sua re, souditi se o své; pugna it ad pe-

des, bojuje se pěšky; in (per) exemplum i., následovati příkladu.

eo adv., tam; až tam, tak dalece, tak velice; proto; s comp. tím, o to.

eodem adv., tamže, tamtéž; právě tam.

Eos, f., jitřenka, zora.

Eous 3., ranní, jitřní; subst. dennice, jitřenka.

ephebus, i, m., jinoch od 16—20. roku.

ephemeris, idis, f., denník.

ephippiatus 3., houní opatřený; eques e., jezdec na osedlaném koni.

ephippium, ii, n., houně, sedlo.

ephorus, i, m., dozorce (ve Spartě).

Ephyra, ae, f., -e, es, f., staré jméno Korinthu.

epibata, ae, m., námořní voják.

epicepus 3., vesly opatřený.

epicus 3., epický, výpravný.

Epidaurus, i, f., město v Argolidě se slavným chrámem Aeskulapovým.

epigramma, atis, n., nápis; báseň.

epilogus, i, m., doslov.

Epimetheus, ii, m., bratr Prometheův; **Epimethis, idis**, f., dcera Epimetheova, Pyrrha.

epistula, ae, f., list, dopis.

epitaphius, ii, m., řeč pohřební.

epitome, es, f., výtah, výpis.

epos, n., hrdinná báseň.

epoto, potavi, potum I., vypíti.

epulae, arum, f., hody, kvas, hostina.

epularis 2., hodovný.

epulo, onis, m., hodovník; člen sboru, dohlédající nad kvasy obětními.

epulor I., hodovati.

epulum, i, n., hod, kvas.

equa, ae, f., kobyla, klisna.

eques, itis, c., jezdec; plur. jízda, magisterequitum, velitel jízdy; rytíř.

equester, stris, stre 3., jezdecký, jízdný; ordo e., řád, stav rytířský.

equidem adv., věru, jistě, ovšemť, arcí.

equile, is, n., konírna.

equinus 3., koňský.

equiria, orum, n., závody, dostihy koňské.

equitatus, us, m., jízda, jezdeckvo.

equito I., jezdit na koni; o větru: bouřiti.

equuleus, ei, m., hříbě, koník; kozelec.

equus, i, m., kůň, oř; ad equum rescribere, do stavu rytířského povýšiti; equi virique, na koni i pěšky; equis virisque (viris equisque), vši mocí; equo uti, na koni seděti; merere equo, na koni sloužiti.

eradico I., s kořenem vytrhnouti.

erado, rasi, rasum III., vyškrabat; vyhladiti (z paměti).

Eratosthenes, is, m., slavný alexandrijský matematik, zeměpisec a jazykozpytec.

Erato, us, f., musa básnictví erotického.

Erebus, i, m., syn Chaosův, bůh podsvětí; podsvětí.

Erechtheus, ei, m., král athénský.

erectus 3., vztýčený, vzpřímený, přímý, pozorný, bedlivý; hrdý; zmužilý; bodrý.

erepo, repsi, reptum III., vylézt.

ereptor, oris, m., lupič.

erga praep. s acc., k, ke, ku; proti, na.

ergastulum, i, n., robotárna, káznice.

ergo adv., tedy, tudíž, pročez; nuže.

ericius (lépe **hericius**), **ii**, m., jezek válečný (silné břevno hřeby opatřené).

erigo, rexi, rectum III., vztýčiti, vystavěti, vyzdvihnouti, zbudovati turres; o vojsku: vzhůru vyvésti, postupovati proti; povzbuditi, pozdvihnouti (na mysl); vzpružiti, vzmužiti animum.

erilis viz **herilis**.

Erinys, yos, f., Furie, bohyně msty (3 sestry: Alecto, Tisiphone, Megaera, dcery Urana a Gaie).

eripio, ripui, reptum III., vytrhnouti; urvat, vyrvat, uloupiti, uchvátiti; aliquem e., vysvoboditi; se e., vyvážnouti; **eripi**, zemřít.

erogatio, onis, f., výplata.

erogo I., vyplatiti, vydati.

errabundus 3., bludný, toulající se.

erraticus 3., bludný.

erratio, onis, f., bloudění.

erratum, i, n., blud, omyl, chyba
erratus, us, m. = **erratio**.

erro I., blouditi, toulati se; tēkati; mýliti se, chybovati; na rozpacích býti.

erro, onis, m., pobuda, tulák.

error, oris, m., blouznění, poblouzení: omyl, blud; chyba; potulka; nejistota, pochybnost; šalba, klam; poklesek.

erubesco, rubui, — III., začervenati se, zarditi se; zastyděti se.

eruca, ae, f., druh kapusty.

eructo I., vyříhati; vychrliti.

erudio IV. vycvičiti, vyučiti, vzdělati.

erudite adv., vzdělaně, učeně.

eruditio, onis, f., vyučování; vzdělání, učenost.

eruditus 3., vzdělaný, učený.

erumpo, rupi, ruptum III., vyraziti, vyřítiti se, vypadnouti; propuknouti, seditio; prosekati, protlouci se, ad Catilinam; vychrliti iram, pustiti uzdu, schladiti si.

eruo, rui, rutum III., vyhrabat, vykopati; vypátrati coniurationem; vyvrátiti urbem.

eruptio, onis, f., výpad; výbuch.

ervum, i, n., vikev.

esca, ae, f., jídlo; vnaidlo.

escendo, scendi, scensum III., vystoupiti (na vrch), in navem vsednouti vstoupiti in contionem.

escensio, onis, f., přistání (na břeh), vystoupení.

escensus, us, m., slezení.

esculentus 3., jedlý; subst. **esculenta, orum**, n., jídlo.

essedarius, ii, m., bojovník vozní.

essedum, i, n., dvoukolka.

esurio IV., hladověti.

et conj., slučující: a; et — et i — i, jak — tak (que — et); vysvětlující: a to, et eo magis, a tím více, et quidem (a sice), a k tomu; a také, též i; a tak, et — que; neque (nec) — et, ani — i, et — neque, i — i ne; et vero nebo et vskutku, v pravdě; odporující (po větách záporných) = sed: a, ale, nýbrž.

etenim conj., neboť, totiž, zajisté.

Eteocles, is, m., syn Oidipův a Jokastin, bratr Polyneikův.

etesiae, arum, m., větry pasátní.
etiam conj., také, též; o čase: ještě, etiam nunc, ještě nyní (se zá-
 porem: až dosud ne); stupňujíc: ano, i, ba (se zá-
 porem: ani), non multum — sed etiam, netoliko —
 nýbrž i; při comp.: multo etiam
 gravius, mnohem vážněji ještě; etiam
 atque etiam, opět a opět.

etiamnum (etiamnunc) adv., ještě
 nyní, pořád ještě; non et., dosud
 ještě ne.

etiamsi conj., ač, ačkoliv; byť i.
etiamtum (etiamtunc) adv., tehdy
 ještě; také tehdy ještě; vždy ještě.

etsi conj., ač, jakkoli; byť i.

eu interj., dobře! výborně!

Euander, dri (-drus, i), m., syn Her-
 mův, který na vrchu palatinském
 osadu založil.

euge interj., dobře tak!

euhan interj., výkřik bacchantek.

Euhias, adis, f., bacchantka.

Euhius (-ies), ii, m., příjmení Bac-
 chovo.

Eumenis, idis, f., obyč. v plur.
 dobromyslné; příjmení Lític.

Eumolpus, i, m., thrácký pěvec,
 zakladatel v Athénách bohoslužby
 eleusinské ku ctění Demetry.

euoe a euho interj., plesavé vo-
 lání Bakchantek.

eunuchus, i, m., kleštěnec.

euripus, i, m., mořská úžina; stoka.

Europa, ae, -e, es, f., dcera Age-
 nora, krále foinického, matka Mino-
 sova.

euros 3., jižní, východní.

eurus, i, m., vítr jihovýchodní.

Eurybiades, is, m., velitel spoje-
 něho loďstva řeckého proti Persá-
 nům.

Eurydice, es, f., manželka Or-
 feova.

Euterpe, es, f., musa umění hudeb-
 ního.

euxinus 3., hostinný; Pontus E.,
 černé moře.

evado, vasi, vasum III., vyjít; vy-
 niknouti; uniknouti, vyváznouti; vy-
 stoupiti in turres; vyspěti v něco,
 státi se něčím, evaserat perfectus
 orator; někudy jíti, media castra;
 skončiti, konec vzíti, dopadnouti,

cum quorsum (haec) evaderent ti-
 meret.

evagor I., vybíhati, odbočiti; tě-
 kati; rozmáhati se (nemoci); pře-
 kročiti, ordinem.

evalesco, valui, — III., vz-
 máhati se, vzrůsti; býti s to, moci.

evanesco, vanui — III., zmizeti,
 vytratiti se, zvětrati.

evanidus 3., pomíjející.

evasto I., zpustošiti.

eveho, vexi, vectum III., vyvézti,
 vypravit, classem; pass. vyjeti, vy-
 plouti; vzhůru vyvésti; pass. vzhůru
 vyjeti in collem; vyvýšiti.

evello, velli, vulsum III., vytrhnouti,
 vyrvat; odtrhnouti, emblema; zni-
 čiti, vyhladiti.

evenio, veni, ventum IV., vyjít;
 státi se, zdařiti se; c. alicui, při-
 padnouti komu (provincia).

eventum, i, n., výsledek; událost.

eventus, us, m., výsledek; příhoda,
 osud, excipit alqm, stihne; e. belli,
 válečné příhody; navium e., ne-
 hoda.

everbero I., vyšlehati, vymrskati.

everriculum, i, n., síť k lovení ryb;
 koště.

everro, verri, versum III., vymést,
 vysmýčiti.

eversio, onis, f., překocení; zkáza.

eversor, oris, m., bořitel, vyvrá-
 titel.

evertio, verti, versum III., vyvrátiti
 (ze základů); překotiti; zbořiti; zma-
 řiti; alqm bonis e., připraviti, olou-
 piti oč.

evertigatus 3., vystopovaný.

evidens, tis 1., zřejmý, patrný,
 zjevný.

evidenter adv., zřejmě, zjevně, pa-
 trně.

evidentia, ae, f., zřejmost, patr-
 nost.

evigilo I., procitnouti; bdíc vytr-
 vati; libros e., pečlivě vypracovati;
 consilia, dobře promysleti; evigila-
 tum est nobis, jest o nás postaráno.

evincio, vinxi, vinctum IV., ová-
 zati, obvinouti.

evinco, vici, victum III., úplně pře-
 moci, překonati; aequora s náma-
 hou minouti; vymoci, dokázati něco.

eviscero I., vykuchati; rozkouskovati.

evitabilis 2., vyhnutelný.

evito I., vyhnouti se, ujíti čemu.

evito I., (star. a bás.) někomu žiti vzíti.

evocatio, onis, f., vyzvání; předvolání.

evocator, oris, m., buřič.

evoco I., vyvolati; povolati, pozvati k sobě; předvolati, obeslati; (k boji) vyzvati; vojsko povolati, odvolati (odkud); povolati, rozkaz dáti; svolati; subst. **evocati, orum, m.**, vyzvanci (vysloužilci, vyzvaní v době nebezpečí k službě dobrovolné); povolati koho k důstojenství, povýšiti alqm ad honorem; vylákati, svést.

evolo I., vyletět; vyřítiti se, odkvapiti; vyjít e poena.

evolutio, onis, f., četba poetarum.

evolvo, volvi, volutum III., vyvaliti; rozvinouti; vykládati, čísti, librum; zatlačit, vytlačit, evolutus sede patria; vylíti se, se e. in mare; šířiti se, ad aures dicta.

evomo, vomui, vomitum III., vyvrhnouti, vyplít; vychrliti.

evulgo I., mezi lidem rozšiřovati, rozhlásiti.

ex, e praep. s abl. z, s; od, od té chvíle, hned po, ex itinere; ex eo die, od toho dne, diem ex die, den ode dne; e vestigio, ihned; e fuga, na útěku, ex itinere, na pochodu; ex equis colloqui (na koních sedíce); ex vulneribus aeger, pro rány churav; victoriam ferre ex civitate, nad obcí vítězství obdržeti, laborare ex capite, na hlavu stonati; qua ex re, pročez, ex quo fit, čímž; dle, podle, vedle, ex usu, dle potřeby, ex tempore, dle okolností (též »hned«), e republica, est, e re mea est, s prospěchem, ex litteris, na základě (úředních) písemných zpráv; ex memoria, z paměti, ex improviso, bez přípravy.

exacerbo I., rozhněvati, ztrpčiti.

exactio, onis, f., vyhnání, vypuzení; vymáhání pecuniarum; daň.

exactor, oris, m., výběrčí; dozorce; vypuditel.

exactus 3., přesný, důkladný (s gen.).
exacuo, acui, acutum III., zostriti; popuditi; ira exacui, hněvem rozlícenu býti.

exadversum, — versus adv., na-proti; praep. s acc. na, proti.

exaedificatio, onis, f., zbudování.

exaedifico I., vystavět, zbudovati.

exaequatio, onis, f., vyrovnání.

exaequo I., vyrovnati, stejným (rovným) učiniti; se cum aliquo, rovnati se komu, se alcu.

exaestuo I., vzkypět, vzdouti se.

exaggeratio, onis, f., nářezka; povznešení animi.

exaggero I., nasypati, navézt; zveličovati, příliš vynášeti beneficium verbis.

exagitator, oris, m., hánce.

exagito I., vyhánět; vypuzovati, znepokojovati bello; plísňiti, kárati; vzbouřiti; popuzovati.

exalbesco, alui, — III., zblednouti; zbělet.

examen, inis, n., hejno, roj; zastup; jazýček na váze; zkouška.

examino I., odvážiti; vyšetřiti, zkoušet.

exanolo I., vyvážiti; vytrpět.

exanimatio, onis, f., úžas.

exanimis 2., -us 3., bezduchý, bezživotný, mrtvý, polomrtvý.

exanimo I., dechu zbaviti, unaviti, uondati; duše (životu) zbaviti, usmrtiti; pass. zemřít; **examinatus**, bezduch, mrtev; zděsiti, ohromiti, pavore.

exantlo viz **exanolo**.

exardesco, arsi, arsum III., zahořeti, vzplanouti, rozpáliti se; rozhorliti se, zahořeti ira.

exaresco, arui, — III., vyschnouti, vypráhnouti; mizeti.

exarmo I., odzbrojiti.

exaro I., vyorati; písačkem na tabulce voskové vyrýt, načrtnouti, poznamenati; orbou vytěžiti.

exaspero I., zdrsniti; rozdrážditi, popuditi animos.

exauctoro I., ze služby vojenské propustiti.

exaudio IV., zřetelně slyšet, zaslechnouti; vyslyšet preces.

exauguratio, onis, f., odsvěcení, znesvěcení.

exauguro I., odsvětití zrušití posvátnost místa), znesvětití.

excaeco I., oslepiti; ucpati.

excandescencia, ae, f., prchlivost.

excandescio, candui, — III., vzplamnouti; zahořeti ira.

excanto I., přičarovati.

excarnifico I., k smrti utýrati, umučiti.

excavo I., vydlabati, vyhloubiti.

excedo, cessi, cessum III., vystoupiti, odejítí, ex via ustoupiti, vzdáliti se; (e) vita, zemřítí; palma c. cenu (odměnu) postoupiti; proniknouti usque Aegyptum; odbočiti (v řeči); opustiti urbem; memoria e., z paměti vypadnouti, přesahovati, převyšovati, modum.

excellens, tis 1., vysoký, vyčnívající; výtečný, vynikající, vznešený.

excellenter adv., výtečně, výborně.

excellencia, ae, f., vyvýšenost; výtečnost.

excello III., vyčnívati, vynikati; významenati se.

excelse adv., vznešeně.

excelsitas, atis, f., vznešenost.

excelsus 3., vyvýšený, strmý, vysoký; subst. **exoelsum, i, n.**, vyvýšené místo, výše; vznešený.

exceptio, onis, f., výhrada.

excepto I., vyjímati; vdechovati, přijímati; zdvihati; za ruku chápati.

excerpo, cerpsi, cerptum III., vytrhati, vyškrubati; vybrati, vyvoliti; vyloučiti, vynechati.

excessus, us, m., vykročení; (e vita) smrt, odchod; odbočení.

excetra, ae, f., zmije; zlostná ženská.

excidium, ii, n., vyvrácení, zboření; záhuba.

excido, cidi, — III., vypadnouti, spadnouti; uniknouti, vymknouti se; vymizeti (z mysli); excidit, ut peterem, zapoměl jsem; e. aliqua re, o něco přijítí, ztratití; štěstí nemítí, magnis ausis

exoido, cidi, oisum III., vysekati, vykáceti, porážeti arbores; vylámati saxum; vyraziti, vyvrátiti, vy-

páčiti; zničiti, zpusťšiti; vyhladiti vitium irae.

excio, civi, citum II., vyvolati, vyplašiti; pass. procitnouti; přivolati, povolati; obeslati; povzbuditi, vybídnouti; vyděsiti; ztropiti, tumultum; otrásti, pulsuque pedum tremmit excita tellus; vylouditi lacrimas.

excipio, cepi, ceptum III, vyjmouti, vyňati; exceptis duobus, vyjma, kromě dvou: alqm servitute, vysvoboditi; přijati; k sobě vzítí; pohostiti, uvítati; na se vzítí, převzítí, eas partes; laudem e., obdržeti; invidiam e., upadnouti v nen.; zachytiti, chytati, tela, sanguinem patera, moribundum; postaviti se komu, dočekať, zadržeti, impetum, zmařiti, odrážeti, vydržeti; uchvátiti, chytiti, dispersos; zmocniti se navem; sluchem zachytiti, uslyšeti, clamorem; vnímati; vystřídati, legionem; nastoupiti po kom, aestas hiemem excepit; chopiti se slova po kom alqm; pokračovati v něčem nebo po někom, následovati; družiti se, souviseti, nox diem e., noc po dni následuje; čekati, bellum, nastávati, potkati, qui eventus quosque exciperet; za-, stihnouti.

excisio, onis, f., vyvrácení.

excitatus 3., živý, prudký; pronikavý.

excito I., vypuditi, vyplašiti; probuditi, vzrušiti; vybídnouti, testes (ku svědectví); (k boji) vyzvati, triarios; vzkřísiti, a mortuis (ab inferis); vystavěti, turres; rozdělati, vznítiti, ignem; podněcovati, povzbuzovati, ad virtutem; pobádati ad bellum; excitata fortuna, rozmáhající se (stoupající) štěstí.

exclamatio, onis, f., zvolání, výkřik.

exclamo I., vzkřiknouti, zvolati.

excludo, clusi, clusum III., nepustiti (někam), vyloučiti, odloučiti, cestu zameziti k čemu; odraziti alqm (ab) aliqua re, nepřipustiti, nedopustiti, alqm a re frumentaria, zameziti špižování, překážeti v čem.

excogitatio, onis, f., výmysl.

excogito I., vymýšletí; smyslití.

excolo, colui, cultum III., pečlivě

vypracovati; vzdělávati, vypěstovati; zušlechtiti; vzývati, ctíti pietate deos.

excoquo, coxi, coctum III., vyvařit; vypražiti, vysušiti.

excors, cordis 1., nerozumný.

excrementum, i, n., výmět.

exresco, crevi, cretum III., vyrůst; **excretus**, vypsělý.

excrucio I., ukřižovati, umučiti, utýrati, utrápiti.

excubiae, arum, f., hlídka, stráž (vojenská).

excubitor, oris, m., strážný; plur. stráž, hlídka.

excubitus, us, m., hlídka.

excubo, cubui, cubitum I., venku ležeti (vně města); ponocovati, hlídku odbývati, na stráži býti; býti bdělými.

excudo, cudi, cusum III., vyraziti; vykřesati, scintillam silici, vykovati aera; vytvořiti, sepsati.

exculco I., vyšlapati, udupati.

excurro, curri, cursum III., vyběhnouti; výpad učiniti; vytrhnouti.

excursio, onis, f., výpad, výběh; vpád, nájezd.

excursor, oris, m., harcovník.

excursus, us, m., výběh, výpad, útok.

excusabilis 2., omluvitelný.

excusatio, onis, f., omluva, ospravedlnění.

excuso I., omlouvati (se apud alqm, se alcuī, se de re aliqua) alquid; ospravedlňovati se; vymlouvati se.

excutio, cussi, cussum III., vytrásti, vyraziti, vymrštiti; sudorem e., zpotiti; risum e., vynutiti smích; somno excuti, ze sna býti vytržen; zničiti, zrušiti foedus; brachia rozpráhnouti, rozvinouti rudentes; zahnat alqm patria; excuti cursu, zanesenu býti (při plavbě) jiným směrem; vychvátiti (násilně); přetrásati, prohledávati, zkoumati.

exedo, edi, esum III., vyjisti; vyhloдати, vyhloubiti; trápati, hubiti, agritudo exest animum; animos cogitationibus ex., mořiti se myšlenkami.

exedra, ae, f., společenský pokoj, hovorna.

exemplar, aris, n., opis, příklad, vzor.

exemplum, i, n., opis; otisk; příklad, vzor: příklad odstrašující, výstraha; způsob, eodem exemplo.

exeo, ii, itum, ire vyjíti, obviám vstříc; vytáhnouti, vystěhovati se; odebrati se, vydati se na cestu; přýštit, ústiti (o řekách); ujíti, uniknouti, tela oculis; vytrhnouti, vyplouti; na jevo vyjíti, ve známost přijíti, fama exit, šíří se; vypršeti, minouti, uplynouti (o čase); vypadnouti, dopadnouti (o výsledku); přejíti valles, překročiti modum; colles exeunt, vystupují, strmí; de (e) vita e., zemřít.

exerceo, cui, citum II., sem tam proháněti; pass. pohybovati se, namáhati se; zaměstnávati, cvičiti, vzdělávati; equos projížděti; trápati, znepokojovati, týrati; pars. něčím se zaměstnávati; arma cvičiti se ve zbraní, currendo et luctando, v běhu a zápasu; ponoukati, podněcovati, štváti, adversus Romanos; ius civile prováděti, konati diem dilo denní; ferrum kouti, rura zorávati, vectigalia spravovati, cantus zpívati, pacem zachovávati, vices ve službě se střídati, victoriam využítkovati; živnost prováděti, armorum officinas; metalla dolovati.

exercitatio, onis, f., cvičení; cvik, výcvik, zručnost, obratnost.

exercitatus 3., vycvičený, zručný, obratný; zvyklý, otužený; zběhlý.

exercitium, ii, n., cvičení.

exercito I., vycvičiti řádně.

exercitus 3., cvičený; těžce zkoušený; zkušenostmi bohatý.

exercitus, us, m., vojsko (pěchota); hejno (bás.).

exhalatio, onis, f., výpar.

exhalo I., vydechovati, animam e., zemřít; vypařovati.

exhaurio, hausī, haustum IV., vyčerpati; vybrati, vynésti, vykopati, vyházeti; e. sibi vitam, odnít; vysíliti, zemdliti; vytrpěti, přestáti, prodělati, bella; ukončiti mandata; splatiti vim aeris alieni.

exheredo I., vyděditi.

exheres, edis 1., vyděděný.

exhibeo, hibui, hibitum II., vydati, odevzdati; ukázati, objeviti **solidum decus** (pravý lesk); projevití, prokázati, opatřiti alicui alqd.

exhilaro I., ob-, rozveselovati.

exhorresco, horrui, — III, zhroziti se.

exhortatio, onis, f., pobádání.

exhortor I., pobádati.

exigo, egi, actum III., vyhnati, vypuditi, zahnati; **fructus** prodati; pass. (o hercích i kusech div.) propadnouti; vymáhati **pecunias**; dokončiti, věc skoncovati; prožiti, aetatem, exacta aetate mori, ve vysokém stáří, věku; **viam** e., stavby cesty se dožadovati; vyměřovati, ad alqd; uvažovati, posuzovati.

exigue adv., skrovně, nuzně; chatrně; krátce; sotva, stěží.

exiguitas, atis, f., skromnost. nepatrnost, maličkost; e. temporis, krátkost.

exiguus 3., skrovný, nepatrný; maličký, slabý; úzký, malý; nuzný; krátký (čas).

exilis 2., hubený, vychudlý, chatrný, slabý; nepatrný (res, prostředky); suchopárný (o řeči).

exilitas, atis, f., hubenost, chatrnost; suchopárnost.

exiliter adv., hubeně, chatrně, slabě; suchopárně.

eximie adv., nadmíru, obzvláště.

eximius 3., vybraný; výborný, obzvláštní, výtečný.

eximo, emi, emptum III., vyjmouti, vybrati; odstraniti, odniti; osvoboditi; ztráviti diem dicendo; ztratiti, dubitationem.

exinatio IV., vyprázdniti, vyloupiti.

exinde = **exin** adv., na to; potom.

existimatio, onis, f., úsudek, domněni, mínění (veřejné); vážnost, dobré jméno; úvěr.

existimator, oris, m., posuzovatel.

existimo I., souditi, míti, mysliti, pokládati, považovati; ceniti, odhadovati; rozhodovati, souditi.

existo viz **exsisto**.

exitibilis 2. = **exitialis** 2. = **exitiosus** 3., záhubný, zhoubný, zkázonosný.

exitium, ii, n., záhuba, zkáza; zhouba; zánik.

exitus, us, m., východ, vyjití, vytažení, odchod; výsledek; cíl, konec (života); osud.

exlex, egis 1., mimo zákon stojící, bezzákonný.

exodium, ii, n., komická dohra v atellánech.

exolesco, olevi, oletum III., vyrůstí; part. **exoletus**, vyrostlý, dospělý, zralý; zastarati, pominouti, vymizeti.

exonero I., břemene, nákladu zbaviti; sprostiti, osvoboditi civitatem metu; conscientiam (fidem) suam ex., ulehčiti svému svědomí.

exoptatus 3., vyžádaný, vytoužený; vítaný.

exopto I., vyvoliti; vyžádati; snažně přát.

exorabilis 2., uprositelný, úprosný.

exordior, orsus sum IV, začítí; subst. **exorsa, orum**, n., začátek, podnik.

exordium, ii, n., začátek, počátek; úvod.

exorior, ortus sum IV., vzniknouti, povstati; zvednouti se, nimbus; vyniknouti, zotaviti se; vyjítí, sol.

exornatio, onis, f., výzdoba.

exornator, oris, m., vykrašlovatel.

exornatus 3., vykrášený.

exorno I., všemi potřebami opatřiti, vypraviti, vystrojiti; okrášliti, ozdobiti.

exoro I. uprositi.

exorsus, us, m., začátek.

exortus, us, m., východ.

exosculor I., zlíbatí.

exostra, ae, f., divadelní stroj, jímž pozadí jeviště se otvíralo, představující vnitřek domu.

exosus 3., nenávidějící, nevražící.

expallesco, pallui, — III., zblednouti s acc. (před někým).

expando, pandi, passum III., roztáhnouti, rozestřiti.

expavesco, pavi, — III., uleknouti se, užasnouti s acc. (před někým).

expectoro I., z mysli vypustiti (ze srdce).

expedio, pedivi (pedii), peditum IV., nohy vypléstí, uvolniti; vymotati,

vybaviti; iter fugae nalézt; opatřiti, připraviti, zjednati; uspořádati; dokončiti, uskutečniti; líčiti, vypravovat; **expedit** (aliquid) prospívá, jest ku prospěchu.

expedite adv., lehce, bez obtíží.

expeditio, onis, f., výprava, vytažení do boje, vytržení do pole.

expeditus 3., uvolněný; volný, lehký; lehko oděný, k boji hotový; pohotový; subst. **expediti, orum**, m., lehkooděnci, vojíni bez zavazadel; o věcech: volný, pohodlný, bez překážky, schůdný, iter; nomen e., jistý, lehko splatelný dluh; victoria e., jisté, rozhodné vítězství; pecunia e., pohotově jsoucí; in expedito esse, po ruce býti.

expello, puli, pulsum III., vypuditi, vyhnati, zahnati; sagittam arcu vystřeliti; domo patriaque e., z domova a vlasti vyhostiti; (in exsilium, patria) ex., vyobcovati, vypověděti, do vyhnanství poslati: subst. **expulsi**, vyhnanci; zapuditi, somnos, odstraniti dubitationem; odniti, zbaviti koho čeho.

expendo, pendi, pensum III., na váze odvážiti, zvážiti; vyplatiti nummos (alicui rei za něco); expensum ferre, výdej započítati, sine foenore expensas pecunias ferre, bezúročně půjčiti; poenas alicui pokutu platiti, trestánu býti; scelus ex., za zločin pykati; zkoumati, posouditi, testem.

expergefacio, feci, factum III., vzbuditi.

expergiscor, perrectus sum III., probuditi se.

experiens, tis 1., podnikavý, činný; zkušený, zběhlý.

experientia, ae, f., zkušenost; zkouška; pokus; zběhlost.

experimentum, i, n., pokus, zkouška; důkaz (ze zkušenosti).

exerior, pertus sum IV., zkusiti, zkouseti, na zkoušku bráti; pokusiti se o extremum auxilium; omnia, ultima ex., posledních prostředkův užiti; cestou zákonnou něčeho se domáhati, souditi se; zakusiti, seznati, přesvědčiti se.

expers, pertis 1., neúčastný; consilii ex., nezasvěcený; prostý, prázd-

ný; e. litterarum, nezběhlý v písemnictví.

expertus 3., zkušený, zběhlý, osvědčený.

expetendus 3., žádoucí.

expeto, petivi, petitum III., vyžádati si, požadovati se, žádati, o něco usilovati; poenas ab aliquo trestem stíhati; intrans. ex. in alqm (alcui) stihnouti, dopadnouti, dolehnouti, potkati koho, omnes clades belli in eum ex.

expiatio, onis, f., očištění; usmíření.

expilatio, onis, f., vyloupení.

expilator, oris, m., plenitel, drancovník.

expilo I., vydrancovati.

expingo, pinxi, pictum III., vymalovati; dopodrobně líčiti.

expio I., očistiti od viny (hříchu), vyrovnati, usmířiti; napraviti, zadosť učiniti, odčiniti, utěšiti; odvrátiti zlé následky, odžehnati.

expiscor I., vyloviti; vyzvědět.

explanate adv., zřetelně.

e planatio, onis, f., vysvětlení, výklad.

explanator, oris, m., vykladatel.

explano I., rozprostřiti; vyložiti; vysvětliti.

expleo, plevi, pletum II., vyplniti, naplniti; (voj.) obsaditi, osaditi, locum; doplniti; iustam muri altitudinem ex., zeď do náležité výše vyhnati; nasytiti, nakrmiti bovem frondibus; utišiti, upokojiti, sitim, iram; vyhověti (povinnostem), opus e., zastati; dokonati, provésti; prožiti, přestáti, za sebou míti, annos fatales; dovršiti, vitam beatam cumulate; cursu alqd ex, proběhnouti.

expletus 3., úplný, dokonalý.

explicate adv., jasně, zřetelně.

explicatio, onis, f., rozvinutí, rudentis; výklad.

explicator, oris, m., vykladatel.

explicatus 3., spořádaný; zřetelný.

explicatus, us, m., výklad.

enplioitus 3., snadný.

explioo, cavi (cui), oatum (citum) I., rozvinouti, rozestřiti, rozložit, roztáhnouti; rozestaviti; rozšíkovati; uspořádati; provésti, uskuteč-

niti; vyličiti, vysvětliti; usnadniti, urovnati; e. iter, uraziti; vyprostiti z nebezpečí (z nemoci) rem publicam.

explodo, plosi, plosum III., vytleskati (o hercích: vypískati); zamítnouti, zavrhnouti.

exporate adv. spolehlivě, bezpečně.

explorator, oris, m., vyzvědač; plur. čety ohledací.

exploratus 3., vyšetřený, zjištěný, jistý, bezpečný.

exploro I., vyzvěděti, vyšetřiti, ohledati, vypátrati; vyslídit.

expolio IV., vy-, uhladiti; ušlechtit; vypracovati.

expolitio, onis, f., uhlazení, vyzdobení.

expolitus 3., uhlazený; ušlechtěný.

expono, posui, positum III., vyložiti, vystaviti (videndum na odiv); vykládati, vysvětliti, vyličiti.

exportatio, onis, f., vývoz.

exporto I., vynésti, vyvézti, vyklditi.

exposco, poposci, — III., vyžadovati, domáhati se čeho, doprošovati se; alqm ex., o něči vydání usilovati.

expositio, onis, f., výklad.

expositus 3., vyložený, přístupný.

expostulatio, onis, f., vyžadování; stížnost.

expostulo I., dožadovati se, domáhati se alqd ab alquo; domlouvati komu co, stěžovati si na koho, s někým se přiti, cum alquo de aliqua re, cum alqo de alqd, alqm; s acc. c. inf.

expresse adv., výrazně.

expressus 3., výrazný, názorný, zřetelný.

exprimo, pressi, pressum III., vytlačiti (do výše), vyzdvihnouti; vytisknouti, vytlačiti (ven); vynutiti, vypraviti ze sebe, vocem; vyobraziti, vyličiti; napodobiti; překládati.

exprobratio, onis, f., předhůzka, výčitka.

exprobro I., vyčítati, předhazovati, alcuí alqd; alcuí de aliqua re; s acc. c. inf.

expromo, prompsi, promptum III.,

vyjmouti, vyndati; prokázati, projeviti; vyjádřiti se, řečí projeviti; s něčím se vytrasiti.

expromptus 3., po ruce jsoucí.

expugnatio, onis, f., dobytí, ztečení.

expugnator, oris, m., dobyvatel, podmanitel.

expugnax, aois 1., výbojný.

expugno I., dobýti (útokem), vybojovati, ztéci; přemoci, překonati, podmaniti; domoci se čeho, legationem.

expulsio, onis, f., vyhnání, vypuzení.

expulsor, oris, m., vypuditel; **-trix, icis, f.**, vypuditelka.

expurgo I., vyčistiti, vycídit; ospravedlniti, omluviti.

exputo I., vymysleti, domysleti se; dopátrati se čeho.

Exquiliae viz **Esquiliae**.

exquiro, quisivi, quisitum III., vyhledati, vybrati; pátrati, vyptávat se, vyzvídati; vyšetřiti, zkoumati; požadovati, očekávat co od koho.

exquisite adv., důkladně, pečlivě.

exquisitus 3., vybraný; výtečný; hledaný

exsacrifico I., obět přináseti.

exsaevio IV., vyzuřiti, doburáceti.

exsanguis 2., bez krve; zbledlý, polomrtvý, bezduchý.

exsarco, —, sartum IV zlepšiti; nahraditi.

exsatio I., nasytiti (úplně).

exsaturabilis 2., nasýtelný.

exsaturo I., nasytiti.

exscensio viz **escensio**.

exscindo, scidi, scissum III., vyvrátiti, vykořeniti, vyhladiti, zkaziti.

exscribo, scripsi, scriptum III., vy-, opsati.

exsculpo, sculpsi, sculptum III., vyškrabat, vydlabat, vyřezati; vymazati.

exseco, secui, sectum I., vyřezati, uříznouti.

exsecrabilis 2., prokletý, zlořečený; carmen e., zařikací formule; odium e., smrtelné zášti.

exsecratio, onis, f., prokletí, zaklínání, zlořečení, kletba.

exsecratus 3. prokletý, zlořečený.

exsecror I., proklínati, zlořečiti; zaklínati se.

exsectio, onis, f., vyříznutí.

exsecutio, onis, f., vykonání, provedení; správa.

exsecutor, oris, m., vykonavatel.

exsequiae, arum, f., pohřební průvod, slavný pohřeb.

exsequialis 2., pohřební.

exsequor, cutus III., do-, vyprovoditi (k hrobu); stíhati (nepřátelsky) alqm ferro et igni; vyhledávati práva, provésti právo; mstíti; ku konci přivésti, vykonati, mandata; slovy (řeči) vyličiti, vyložiti, popisovati.

exsero, serui, sertum III., vystrčiti; obnažiti, odhaliti; dokazovati, haec exserit narratio.

exserto I., vystrkovati.

exsibilo I., vypískati.

exsicco I., vysušiti; vyprázdniti, vypíti.

exsigno I., vyznamenati, zaznamenati.

exsilio, silui, sultum IV., vyskočiti.

exsiliium, ii, n., vyhnanství, zr. plur. **exules**, vyhnanci.

existo, stiti, — III., vystoupiti, vyvstati; státi se ex amicis inimici existunt; povstati, vzejíti, objeviti se; vyrůsti, vyčnívati, vypínati se.

exsolvo, solvi, solutum III., rozvázati, rozdělati; famem e., zahnat; osvoboditi, vybaviti; zrušiti; dluhy zaplatiti; splniti, vykonati, vota (slib); culpam c., odčiniti, smazati.

exsomnia 2., bezesný, bdělý.

exsorbeo, sorbui, — II., vysrknouti, vssáti; shltnouti.

exsors, ortis 1., losu, osudu nepodléhající, nepodrobený; mimořádný; neúčastný, prázden, culpae.

exspatior I., z dráhy se vychylovati, odbočiti; poet. o vodách vy-, rozlévati se.

exspectatio, onis, f., očekávání, nedočkavost; žádost čeho nebo strach před něčím.

expectatus 3., očekávaný, žádoucí, vítaný.

expecto I., očekávati, vyhlížeti; čekati co, obávati se čeho; předvídati.

exspargo, —, — III. rozsypati, postříkati.

exspes adj., beznadějný.

exspiro I., vydechnouti, (auras, animam) zemřít; vydmouti se.

exsplendescio, —, — III., vysvitnouti; vyniknouti.

exspolio I., na dobro vy-, oloupiti, alqm aliqua re.

exspuo, ui, utum III., vyplivnouti.

exsterno I., vyděsiti, poplašiti.

exstillo I., vykapati; lacrimis v slzách se rozplývati.

exstimulator, oris, m., podněcovatel, ponoukatel.

exstimulo I., ponoukati, drážditi, popouzeti.

extinctio, onis, f., zahlazení, zániknutí.

extinctor, oris, m., uhašitel, incendii; zhoubce, patriae.

extinguo, stinxí, stinctum III., zhasiti, uhasiti, sitim; pass. zahladiti, usmrtiti; zahynouti, zemřít; potříti, zmařiti, potlačit (vášeň); vysušiti aquam rivis.

extorpo I., vymýtit; vykořeniti, vyplniti.

exsto, —, — I., vyvstati, vyčnívati, strmět; exstat s acc. c. inf. jest zřejmo.

extractio, onis, f., zbudování.

extruo, struxi, structum III., vystavět, vyvýšiti, vyrovnati, zříditi; nakupiti, nahromaditi.

exsudo I., vypotiti; zapotiti se, pracně konati.

exsul, ulis, c., psanec, vypovězenec, vyhnanec; vypovězený, vyhnan.

exsulo I., ve vyhnanství, mimo vlast žiti.

exsulto I., do výše vyskakovati; o vodách: prýštit se; křepčiti, jásat, plesati; rozpustit sivešti.

exsuperabilis 2., přemožitelný.

exsuperantia, ae, f., výtečnost, přednost.

exsuperatio, onis, f., přehánění, nadsazování.

exsupero I., převyšovati, přečnívati, o plameni: vysoko šlehati; vynikati; překročiti, iugum; překonávati, přemoci.

exsnrdo I., ohlušiti; otupovati.

exsurgo, surrexi, surrectum III., povstati, zdvihnouti se, vzchopiti se (proti někomu); zotaviti se; zvětšiti se (o krajinách a budovách).

exsuscitatio, onis, f., vzbuzení (pozornosti).

exsuscito I., ze sna probuditi, vzbuditi, vyburcovati; rozdmýchati; povzbuditi, rozjařiti, animos.

exta, orum, n., vnitřnosti obětních zvířat (zvl. srdce, plíce, játra a slezina, z nichž věštěno).

extabesoo, tabui, — III., zehřadnouti; ponenáhlu mizeti.

extemplo adv., v tu chvíli, v okamžiku, ihned, neprodleně.

extemporalis 2., z patra mluvený, nepřipravený.

extendo, tendi, tensum (tentum) III., roztáhnouti, rozedřiti, rozepnouti, rozložiti; rozšířiti, zvětšiti, zvýšiti, pretium; prodloužiti, protáhnouti, pugnam ad noctem; namáhati se, se supra vires; úsilné pochody konati, se ex. magnis itineribus; bás. avidos cursus ex., chvatem běžeti.

extentus 3., roztáhlý, rozvleklý.

extenuo I., ztenčiti; extenuari in aquas (rozplynouti), zředovati; zmenšovati; roztáhnouti, agmen; zlehčiti.

exter 3., vně jsoucí, zevnější; venkovský, cizozemský; comp. **exterior**, vnější; **exteriorem** alicui ire, po levici někoho jíti; super. **extremus** a **extimus**, nejkrásnější, nejzazší; krajní, poslední; nejvyšší, uschovaný; nejhorší; subst. **extremum, i, n.**, konec, kraj, zad; ad extremum, naposled, konečně; **extremo bello**, na ku konci války; **extremo**, konečně; **extremum**, ku konci, naposled, posledně.

exterebro I., vyvrtávati; vymačkávat.

extergeo, tersi, tersum II., vytírat; vyloupiti.

exterior viz **exter**.

exterior viz **extra**.

extermينو I., vypověděti, vyhostiti, vyobcovati.

externus 3., vně jsoucí, cizokrajný, zahraničný; subst. **externus, i, m.**, cizinec.

extero, trivi, tritum III., vy-, roze-
třiti; ušlapati, nives.

exterreo, terrui, territum II., vystrašiti, vyděsiti, vyplašiti.

exterus viz **exter**.

extimesco, timui, — III., strachovati se čeho (alqd, de aliqua re; s ne a conj.).

extimus 3. v. **exter**.

extispex, spicis, m., věstec z drobů obětních zvířat.

extollo, —, — III., vyzvednouti, povznésti; vynášeti (slovy), velebiti; vzmužiti.

extorqueo, torsi, tortum III., vykroučiti, vytočiti (arma ex (de) manibus); vyrvati, odnít; vynutiti (ut a conj.); mučiti.

extorris 2., zahnaný, ze země vypuzený.

extra adv., vně, venku, zevně; extra et intus, vně; vnitř; comp. **exterior**; e. quam si, leč; praep. s acc. vně, mimo, ven z před; mimo, proti, ordinem.

extraho, traxi, tractum III., vytáhnouti, vyvléci, vyvésti (ex, de aliqua re); osvoboditi; protahovati, mařiti (čas).

extraneus 3., vnější, cizí; subst. cizinec.

extraordinarius 3., mimořádný, kromobyčejný; equites e., z vybraného lidu se skládající jízdecko.

extrarius 3., vně se nalézající, vnější, zevnitřní.

extremitas, atis, f., nejzazší mez; končetina.

extremus viz **exter**.

extrico I., vymotati, vyplésti; sehnati, nummos.

extrinsecus adv., zevně.

extrudo, trusi, trusum III., vystrčiti, vytlačit, vypuditi, zatlačit; odbýti, zbýti se, merces.

extundo, tudi, — III., vytlouci; vypuklou práci v kovu dělati, vytepati; opatřiti, zjednati, artem alicui; zaháněti labor extudit fastidia.

exturbo I., vyhnati, vypuditi; uxorem zavrhnouti; mentem alicuius ve zmatek uvést; spem zničit.

exubero I., oplýváti aliqua re.

exul viz **exsul**.

exulcero I., zjitřiti; zhoršiti, zka-
ziti; rozhořčiti.

exulto viz **exsulto**.

exululo I., zavýti, vzúpěti.

exundo I., vylévati se, rozvodniti se.

exuo, ui, utum III., svléknouti, od-
ložiti; vyprostiti se, se ex laqueis;
hominem ex homine, všecku lidskost
odložiti; vzíti, odnítí; oloupiti; ani-
mam e., zemřítí.

exuro, ussi, ustum III., vy-, spáliti,
popelcem položiti oppida; vypražiti,
vysušiti.

exustio, onis, f., vypálení.

exuviae, arum, f., svlečený oděv,
výzbroj: kořist buď válečná nebo
lovecká (kůže z těla zvířecího, najmě
hadího); e. nauticae, zobáky lodní.

F.

faba, ae, f., bob.

fabalis 2., bobový.

fabella, ae, f., malá povídka; po-
hádka; bajka; malá hra divadelní.

faber, bri, m., řemeslník, plur. ře-
meslníci vojenští, zvláštní sbor, jich
náčelník praefectus fabrum.

faber, bra, brum 3., řemeslný,
mistrný.

faber, bri m., ryba slunečnička.

fabrifacio, feci, factum III., uměle
zhotovovati.

fabrica, ae, f., dílna; řemeslo, umění
(zvl. stavitelské); umělé zpracování;
leš.

fabricatio, onis, f., stavba, tvoření;
umění.

fabricator, oris, m., zhotovitel, mi-
str; tvůrce.

fabrico I., zhotovati, tvořiti.

fabricor I., tesati, stavěti, kouti;
zhotoviti, tvořiti.

fabrilis 2., řemeslný, umělecký;
subst. **fabrilia, ium, n.**, řemeslo.

fabula, ae, f., rozprávka, řeč; fa-
bulam fieri neb esse, přijíti do řeči;
pověst, bájka, pohádka, báje; hra
divadelní.

fabulor I., klábositi, povídati si,
baviti se.

fabulosus 3., báječný.

facesso, faoessivi, facessitum III.,

horlivě konati, prováděti; někomu
něco provéstí (zlého), alicui pericu-
lum; zdáliti se, ex urbe.

facete adv., vtipně, žertovně, uhla-
zeně.

facetiae, arum, f., vtipy, šprýmy.

facetus 3., způsobný, lepý, přívě-
tivý; subst. **facetum, i, n.**, půvabnost;
vtipný, žertovný.

facies, ei, f., podoba, vzezření, po-
hled, tvář, tvářnost; postava; zjev,
vzhled.

facile adv., snadno; jistě, facile
primus; rád, f. ferre, pati, carere.

facilis 2., snadný; pohodlný, schůd-
ný, přístupný, ascensus; ochotný,
povolný, úslužný, přívětivý, dobro-
tivý; obratný, hbitý; pohotový, ad
dicendum.

facilitas, atis, f., snadnost; ochot-
nost, povolnost; přístupnost.

facinorosus 3., zločinný.

facinus, oris, n., čin; zločin.

facio, feci, factum III. (imperat.
fac, zastar. **face**; tvar starší **faxo** =
fecere, faxim = **feocerim**) činiti, ko-
nati, dělati; spojeno se subst. často
pouze ponětí slovesné opisuje =
caedem f., spáchati vraždu = vraž-
diti: pacem f., mír uzavřítí, fugam
f., dátí se na útěk, též útěk způso-
biti; verba f., řečniti; stipendia f.,
službu vojenskou konati; zhotoviti,
urobiti, stavěti, pontem; zaříditi,
způsobiti, ludos; sehnati, tributum,
cohortes, summam; copiam fru-
menti, zásobiti obilím; obětovati,
sacra f.; způsobiti, roznítiti, vzbuditi,
bellum (též počínati); líčiti, předvá-
děti, Socratem disputantem; dátí,
propůjčiti, udělití, potestatem; spem
f., naději vznítiti; provozovati (živ-
nost); iacturam f. (vyhoditi z ko-
rábu do moře) utrpěti škodu, uško-
diti si; připustiti, fac potuisse; se
2 acc. učiniti někoho něčím, deos
testes, bohy za svědky brátí; do-
kázati; vážiti si, ceniti, f. aliquem
magni, parvi, pluris; hoditi se, pro-
spívatí; jednati, vésti sobě, mala
fide f., věrolomně, cum aliquo, s ně-
kým držeti, adversus rem publicam
f., velezrádně; quid faciam, co mám
počítí; quid huic faciam, co v tomto

počítati?; quid hoc homine (huic homini) faciam, co s tímto člověkem počítati? pass. a part. viz **fio**.

factio, onis, f., činění, sročení, rota; politická strana rázu bezohledného; testamenti f., právo činiti závěť.

factiosus 3., kdo dovedl si velikou stranu získati, panovačný; vlády chtivý; stranník.

factito I., dělávati, něčím se zabývati; alqm heredem f., dědicem učiniti.

factum, i, n., čin, skutek; fortiter factum, srdnatý čin; případ, událost.

factus 3., uměle spracovaný; upravený; vzdělaný.

facultas, atis, f., možnost, snadnost, příležitost; schopnost, způsobilost, nadání, dovednost, zručnost; zásoba, prostředky, pomůcky, dostatek, zvl. prostředky peněžité, zámožnost, obyč. v plur.; non magnis facultatibus, při skrovných prostředcích.

facunde adv., výmluvně, plynne.

facundia, ae, f., výmluvnost.

faundus 3., výmluvný.

faecula, ae, f., vinná sůl.

faex, faecis f., kvasnice; ssedlina; vinný kámen; vyvrhel, chátra.

fagineus, faginus 3., bukový.

fagus, i, f., buk.

falarica, ae, f., kopí, oštěp; ohnivý šíp.

falcarius, ii, m., kosař, zhotovitel kos, srpů; inter falcarios, v ulici kosařské.

falcatus 3., srpem opatřený; srpovitý.

falcifer 3., srponosný.

Falernus ager, krajina v Campanii, proslulá vínem; subst. **falernum, i**, n., víno falernské.

fallacia, ae, f., klam, šalba.

fallaciter adv., klamně, ošemetně, úskočně.

fallax, acis 1., klamný, šalebný, ošemetný, úskočný.

fallo, fefelli, falsum III., klamati, šáliti, podvésti; fallendo, klamem; neosob. me fallit, klamu se, mýlím se, fallor jsem na omylu; krátiti, horas, noctem; zmařiti, nedodržeti,

fidem, promissum; mandata f., nevykonati; depositum f., odciziti; ujíti něčemu (= effugere); utajiti se komu, před kým, nepozorován zůstatí (= latere); klamně nápodobiti faciem aluius.

falso adv., nepravdivě, lživě; marně.

falsus 3., nepravý, mylný, lichý, klamný; nepodstatný, planý; lživý; subst. **falsum, i**, n., nepravda, lež.

falx, falcis, f., srp, kosa; f. vinitoria, žabka (k ořezávání ratolestí); f. muralis, bořící hák.

fama, ae, f., pověst; veřejné mínění; dobré jméno.

famatus 3., pověstný.

fames, is, f., hlad; chudoba.

familia, ae, f., čeleď, chasa, služebnictvo; družina; dům, domácnost, pater familias č. familiae, hospodář; tlupa, rota (gladiatorium); sekta filosofická.

familiaris 2., čelední; subst. čeledín; rodinný; res f. jmění, majetek; domácí, důvěrný, subst. důvěrník, přítel.

familiaritas, atis, f., domácnost; důvěrná známost, důvěrné obcování; důvěrní přátelé.

familiariter adv., důvěrně, přátelsky.

famosus 3., slovutný, proslulý; pověstný, vykřičený; potupný.

famula v. **famulus**.

famularis 2., čelední.

famulatus, us, m., služebnost.

famulor I., sloužiti, služebným býti.

famulus 3., služebný; subst. **famulus, i**, m., sluha, sloužící; **famula, ae**, služka, otrokyně.

fanaticus 3., božstvem nadšený; šílený.

fanum, i, n., místo některému bohu zasvěcené; božnice, svatyně, chrám.

far, farris, n., špalda, samopše; obětní mouka; chléb.

farcio, farsis, fartum IV., nacpati.

farina, ae, f., mouka.

farrago, inis, f., směska.

fas n. (nesklonné), božské právo; fas est, jest volno, slušno, dovoleno; fas non putare, mysliti, že není slušno; fas habere, za dovolené po-

kládati; osud, los; fas est, jest možno, lze.

fascia, ae, f., obvazek.

fasciculus, i, m., svazeček, balíček.

fascino I., uhranouti.

fasois, is, m., svazek; otep; plur. svazky prutův, jež liktoři před nejvyššími úředníky nosili (na označení jich svrchované moci).

fasti, orum v. fastus.

fastidio IV., oškliviti si; pohrdati, opovrhovati něčím.

fastidiose adv., s ošklivostí, s odporem.

fastidiosus 3., hnusný; vybíravý; choulostivý.

fastidium, ii, n., nechut, hnus, odpor, domýšlivost; výběračnost, pohrdání.

fastigate adv., střechovitě, šikmo.

fastigatus 3., šikmý, sklonitý, spádný.

fastigium, ii, n., šikmost, sklonitost, spád, svah; výše, vrch, vrchol; hřeben, štít domu; svrchovanost, důstojnost.

fastus, us, m., hrdost, hrdá domýšlivost.

fastus 3., ve spojení s dies, obyč. dies fasti, dni, kdy praetor soudní řízení konati směl; **fasti, orum, m.**, záznam těchto dnův; kalendář.

fatalis 2., osudem určený; osudný; zhoubný.

fataliter adv., dle osudu.

fateor, fassus sum II., vyznávati, přiznati se, doznati; projevit, ukázati.

faticanus, fatioinus 3., osud věstící.

fatidicus 3., věštný, prorocký; subst. věstec.

fatifer 3., smrtící, smrtonosný.

fatigatio, onis, f., unavení, utrmácení.

fatigo I., unaviti, uhnati, uondati; znepokojovati, neunavně, bez ustání něco činiti; týrati, doléhati na koho; precibus dorážeti, naléhati; silvas f., neustále se lesy proháněti; diem noctemque remigio f., bez ustání veslovati.

fatiloquus 3., věštný, věštecký; subst. věštkyň.

fatisco. ere. bás. i fatiscor. i. — —

III., rozpadávati se, trhliny dostávati; slábnouti.

fatuitas, atis, f., pošetilost.

fatum, i, n., (božský) výrok, věštba; určení, osud, vůle boží; neštěstí, zkáza, smrt; osoba zkázu působící, zhoubce.

fatuus 3., pošetilý, hloupý, zpozdlý.

fauces, ium viz faux.

Faunus, i, m., král v Latii, vnuk Saturnův, otec Latinův; po své smrti ctěn jako bůžek lesní, později stotožňován s řeckým Panem.

fauste adv., šťastně.

faustitas, atis, f., štěstí, úrodnost; personifikace polní plodnosti.

Faustulus, i, m., pastýř krále Anulie, zachránce Romulův a Rémulův.

faustus 3., šťastný; požehnaný.

fautor, oris, m., příznivec; **fautrix, icis, f.**, příznivkyň.

faux, faucis, f., obyč. v plur. **fauces, ium**, jícen, chrťán, hrdlo; soutěsky, úžina, průsmyk; propast.

faveo, favi, fautum II., přátelí komu, přízniv, nakloněnu býti; na-, pomáhati, podporovati; ore lingua, ostříhati jazyka (nemluvit); tleskáním pochvalu vzdávati (herci).

favilla, ae, f., řezavý popel, chmour; popel.

Favonius, ii, m., západní vítr.

favor, oris, m., přízeň, náklonnost; potlesk, pochvala.

favorabilis 2., oblíbený; oblíbený zjednávací.

favus, i, m., plást medu; med.

fax, facis, f., pochodeň, smolnice.

faxim, faxo v. fecerim, fecero.

febris, is, f., zimnice; horečka.

februa, ae, f., slavnost očištění (únoru); **februarius (mensis), ii, m.**, únor (až do decemvirů poslední měsíc v roce).

februus 3., očištný.

fecunditas, atis, f., úrodnost, plodnost.

fecundo I., zúrodniti.

fecundus 3., plodný, úrodný; hojný, bohatý; zúrodnující.

fel, fellis, n., žluč, jed; hněv.

feles (felis). is. f., kočka.

felicitas, atis, f., plodnost; štěstí.
feliciter adv., plodně, úrodně šťastně.

felix, icis 1., úrodný; šťastný, blažený; štěstí přinášející.

femen, inis v. **femur**.

femina, ae, f., žena, samice; zženštilý muž.

femineus 3., ženský; zženštilý.

femur, oris a **feminis** (od neuž. **femen**), n., stehno.

Fenestella, ae, f., branka v Římě.

fenestra, ae, f., okno; střílna.

fenebris 2., úroků se týkající; res f-is, malum f-e, dlužnictví.

feneratio, onis, f., lichva.

fenerator, oris, m., lichvář.

ferero I., lichvařiti; na úroky půjčovati.

feror I., na úroky půjčovati; lichvařiti; provincias f., lichvou znuzačiti.

fenilia, um, n., seník.

feneus 3., senný.

fenum, i, n., seno.

faenus, oris, n., úrok; výtěžek; lichva; dluh; jistina vydlužená.

feraciter adv., úrodně.

feralis 1., umrlčí, pohřební; subst.

feralia, ium, n., slavnost na památku zemřelých, ku konci února smrtící, záhubný.

ferax, acis 2., úrodný, plodný, výnosný.

feroulum, i, n., nosítko; mísa, krmě.

ferē adv., skoro, asi, téměř, málem; non f., ne právě, ne tak snadno; obyčejně, vůbec, vesměs: pravidelně: non f., ne zřídka.

ferentarius, ii, m., harcovník.

Feretrius, ii, m., příjmi Juppiterovo, jemůž spolia opima posvěcovali.

feretrum, i, n., nosidla, máry.

feriae, arum, f., svátky, prázdniny; mír, pokoj.

feriatus 3., sváteční; svátek světicí.

ferinus 3., zvířecí, od divoké zvěře pocházející; caro f. nebo **ferina**, zvěřina.

ferio, —, — IV., bít, tlouci, udeřiti; securi alqm f., stíti; usmrtiti, skláti; vocem f., vyraziti hlas.

feritas, atis, f., divokost, surovost, neurvalost.

ferme adv. (vlastně **ferime** sup.; sesílené **ferē**) v. **ferē**.

fero, tuli, latum, ferre, nésti, nositi; o větru: hnáti, váti; arma f. in (contra, adversus) alqm, chopiti se zbraní proti ..., táhnouti proti někomu; signa in hostem f., postupovati; tella coniuncta, společně; roznášeti, rozhlásiti, fama; fama ferri, míti pověst; nobilis fertur, pokládán jest za vznešeného; ferunt s acc. c. inf., fertur (feruntur) s nom. c. inf. praví, praví se, prý; vychvalovati, velebiti, laudibus; prohlašovati, alqm inventorem; odnésti, uchvátiti, ferre et agere; odnésti, utržiti, vzíti, obdržeti, míti, praemium; nésti, snášeti, vydržeti, calamitatem; ferendus non est, jest nesnesitelný, nelze s ním obstáti; personam alienam ferre škrabošku, vydávati se za jiného; alqm (in) oculis f., v lásce míti; clam f., tajiti; přinést, poskytnouti, auxilium; fidem alcui f., víru dáti; ústně přednésti, rogationem ad populum; navrhnouti; prohlásiti sententiam; suffragium f., hlasovati; alcui iudicem f., zažalovati; s sebou nésti, přinášeti, vymáhati; consuetudo fert (obyčej) zvyk žádá (s sebou nese); pass. býti nesen, uchvácen, hnán = hnáti se, kvapiti; poháněti, v pohyb uváděti; animus f., pudí; iter fert, cesta vede.

ferocia, ae, f., nezkrocenost, bujnost; neohroženost, zpupnost, vzdorovitost.

ferocitas, atis, f. = **ferocia**.

ferociter adv., mužně, chrabře; vzdorně, zpupně, drze.

Feronia, ae, f., bohyně Sabinská, ochránkyně propuštěnců.

ferox, ocis 1., udatný, srdnatý, bojovný; divý, bujný; vzdorný, zpupný.

ferramentum, i, n., obyč. v plur. železné náčiní.

ferrarius 3., železný, železitý; subst. **ferraria, ae, f.**, železný důl.

ferratus 3., železem okovaný, pobitý; subst. **ferrati, orum, m.**, obrněnci.

ferreus 3., železný; necitelný, tvrdý, krutý; pevný, trvalý.

ferrugineus 3., železný, tmavomodrý.

ferrugo, inis, f., rez železná; temnobarevnost.

ferrum, i, n., železo; ocel; kopí, hrot, šíp, meč; pluh, nůžky, nůž; (cum) ferro, branně; ferro ignique, ohněm a mečem.

fertilis 2., výnosný, úrodný, bohatý; zúrodnující.

fertilitas, atis, f., výnosnost, úrodnost.

fertus 3., poet. tvar = **fertilis**.

ferula, ae, f., kručinka (rost.); metla, prut.

ferus 3., divoký, nezkrocený; subst.

ferus, i, m., často **fera, ae**, f., šelma, dravec; lité zvíře; krutý; necitelný.

fervefacio, feci, factum III., rozpáliti, do varu přivést, rozžhavit.

fervens, tis 1., vřelý, žhavý, žhoucí, vroucí; prudký, náhlý, ira.

ferventer adv., prudce.

ferveo, ferui, — II. vříti, řevati; kypěti; vzpěti; bouřiti se, pontus; hemžiti se.

fervidus 3., vřelý, horký; zhorka nakvašený, prudký.

fervor, oris, m., palčivost, žár; solis f., vedro; vroucnost; prudkost.

Fescennia, ae, f., -ium, ii, n., město v Etrurii; **Fescenninus** 3., (versus) píseň posměvačná.

fessus 3., unavený, vysílený labore, zesláblý, vulnere; chatrný, nepotřebný, naves.

festinanter adv., spěšně, kvapně.

festinatio, onis, f., spěch, chvat, kvap.

festino I., spěchat, na pilnost míti; uspišiti, urychlit.

festinus 3., pospíchavý.

festive adv., způsobně; vtipně.

festivitas, atis, f., (o řeči) vtipnost.

festivus 3., hezký, švarný; příjemný, kratochvilný.

festus 3., sváteční, slavný; subst. **festum, i**, n., slavnost, svátek.

fetialis 2., fetiální; v plur. **fetiales, ium**, m., sborkněží, jimž náleželo mír, válku, příměří vypovídati, smlouvy uzavírat.

fetura, ae, f., plození, plemenění; plémě.

fetus, us, m., líhnutí, plod, mládě; úroda.

fetus 3., březí, oplodněný; plodný, úrodný; hojný.

fibra, ae, f., vlákno (hl. v útrobach, tedy i útroby, vnitřnosti); chmýří (na rostl.); žilky jaterní.

fibula, ae, f., sponka, přaska, skoba, svor, jehlice.

ficte adv., na oko.

ficilis 2., hliněný; subst. **ficile, is**, n. (sc. vas) hliněná nádoba.

fictor, oris, m., výtvarník (řezbář, sochař, hrnčíř); obrazník (který podoby obětních zvířat zhotovoval) pekař obětních koláčů; smyslitel.

fictus 3., smyšlený, lživý, tvářený; licoměrný; subst. **fictus, i**, m., pokrytec; subst. **fictum, i**, n., smyšlenka, lež, klam.

figus, i (us), f., smokvoň, fík; ficus prima, začátek jeseň.

fidelis 2., věrný, poctivý; upřímný; hodnověrný; spolehlivý; trvalý, pevný.

fidelitas, atis, f., věrnost; oddanost; svědomitost.

fideliter adv., věrně; poctivě; hodnověrně.

fidens, entis 1., dobré mysli, důvěřivý; smělý, srdnatý.

fidenter adv., důvěřivě; směle.

fidencia, ae, f., sebedůvěra.

fides, ei, f., víra, důvěra, fidem habere alicui, důvěřovati komu; v zál. peněž.: úvěr dáti; per fas ac fidem decipere (fallere), pod záštitou práva a víry klamati; věrnost, poctivost, spolehlivost, svědomitost; cum fide, poctivě, mala fide, věrolomně, in fide et amicitia manere, u věrném přátelství setrvati; slovo, přípověď, slib, ujištění, fidem dare (dextera, rukou dáním); bezpečí, ochrana, záštita, in fidem alicui recipere; in fidem ac potestatem alicuius venire, odevzdati se na milost a nemilost, implorare fidem alicuius, dovolávati se pomoci, fide publica iussus est dicere, při zaručení osobní svobody; hodnověrnost, pravdivost, víra, důvěra, jistota, alicui fidem facere,

důvěru někomu vštípati, víry u něho dojiti; důkaz manifesta f.; splnění, skutek, dicta f. sequitur.

fides, is, f., struna; strunový nástroj; **obyč. v plur.** fidibus canere, hráti, housti.

fidicen, cinis, m., loutnař, hudec.

Fidius, ii, m., příjmi Juppiterovo, obyč. deus F. nebo = sabinsky Semo Sancus F.; medius Fidius, přísám bůh, na mou věru!

fido, fisus sum III., důvěrovati; spoléhati se, bezpečiti se, věřiti.

fiducia, ae, f., důvěra (pevná), důvěřivost; sebedůvěra; spolehlivost; v právnictví: věc svěřená; jistota, hypotéka; depositum.

fiduciarius 3., svěřený (poručený k dočasné správě).

fidus 3., věrný, poctivý, spolehlivý.

figo, fixi, fixum III., upevniti, zaráziti, vetknouti; zavěsiti; leges vyhlásiti; upřiti oculos, mentem; prokláti, probodnouti; vštípati, dicta animis modum alicui rei f., cíl vytknouti; in silentium fixus, pohřížen.

figulus, i, m., hrnčíř.

figura, ae, f., postava, tvar, podoba; způsob, povaha; f. dicendi, vzorek, ideál výmluvnosti.

figuro I., tvořiti.

filia, ae, f. (dat. a abl. filiabus), dcera; f. virgo, neprovdaná d.

filiatus 3., kapradím ozdobený.

filiola, ae, f., dceruška.

filiolus, i, m., synáček.

filius, ii, m., syn; f. terrae, neznámý, nepatrný člověk; plur. děti.

filix, icis, f., kapradí.

filum, i, n., nit; tenui pendere filo, vnebezpečivězeti; nit života; struna.

fimbriae, arum, f., rásně, třepení; vrkoče.

finus, i, m., **finum, i, n.**, mrva.

findo, fidi, fissum III., štípati, rozřezati; se f. nebo findi, rozštěpiti se, puknouti; via finditur, cesta se řáží; subst. **fissum, i, n.**, rozštípenina; zářez do vnitřností obětního zvířete.

tingo, finxi, fictum III., tvořiti, dělati, hotoviti; zobrazovati; vultum, tvářiti se, přetvařovati se; hlaliti, upravovati, crinem; smyslit,

vyhlati, crimen; **fictus 3.**, vylhaný, ličený; religiones f., vymýšleti si vrtochy, pověry; přizpůsobiti alqm (alqd); se ad alqd (ex aliqua re), něčemu se přizpůsobiti, něčím se řídit; vycvičiti, vocem, vzdělati, oratorem.

finiens, tis, m., obzor, horizont.

finio IV., omeziti, vyměřiti; určiti, stanoviti, tempus; končiti; skonati; finierat, skončil = domluvil.

finis, is, m., hranice, meze; **plur.** území, končiny, kraje; účel, cíl ad eum finem, quod tak dlouho, až; quem ad finem, kam až, jak dlouho; konec; vrchol, honorum; f. bonorum, nejvyšší dobro.

finite adv., s omezením, mírně.

finitimus 3., pohraničný, pomezí, sousední; subst. **finitimi, orum, m.**, pomezí sousedé; příbuzný.

finitor, oris, m., měřič.

fio, factus sum, fieri povstati, tvořiti se, fit clamor; státi, udáti se, přihoditi se, hoc facto, po té události, po tom, načež; fieri potest, jest možno; pass. k facio: býti činěnu, dělán, konán, hotoven; staven; se 2. nom. stávám se, jmenován býti, praetor; certior fio, do stávám zprávu, zvěstuje se mi; superiorem f., mocnějším se státi, převahy nabýti, zvítěziti, předem obdržeti; plurimi f., převysoce váženým (ctěným) se státi; pluris větší ceny (vážnosti) nabýti.

firmamen, inis, n., podpora.

firmamentum, i, n., podpora, opora; hlavní důkaz.

firme adv. = **firmiter adv.**, pevně; určitě.

firmitas, atis, f. = **firmitudo, inis, f.**, pevnost, vytrvalost, stálost; otužilost corporis, síla animi.

firmo I., upevniti, utužiti; mysli dodati, posilniti; ujistiti, zabezpečiti.

firmus 3., pevný, silný, jistý, nezviklaný; statečný; četný; spolehlivý, bezpečný.

fisoia, ae, f., proutěný košík.

fiscus, i, m., pletený košík; schránka na peníze; státní pokladna.

fisilis, 2., štipatelný.

fissio, onis, f., štípání.
fissum, i v. findo.
fistuca, ae, f., beran, palice, tlouk.
fistula, ae, f., roura; pišťala, šalmaj; pištěl.
fistulator, oris, m., pištec.
fixus 3., pevný, stálý; trvalý, neměněný.
flabellum, i, n., vějíř.
flabilis 2., vzdušný.
flabrum, i, n., vání; vánek.
flacceo, —, — II., svadlým býti.
flaccesco, —, — III., vadnouti, chabnouti.
flaccus 3., uvadlý; schlíplý.
flagello I., bičovati, mrskati.
flagellum, i, n., bič; plur. summa f., konečky mladých ratolestí viných; klepeta mořského polypa.
flagitatio, onis, f., doprošování se, upomínání.
flagitator, oris, m., žadatel, upomínatel.
flagitiose adv., potupně, mrzce.
flagitiosus 3., hanebný, potupný, mrzký.
flagitium, ii, n., potupa, hanba; hanebnost, ohavnost.
flagito I., důtklivě žádati, naléhati, domáhati se; vymáhati; vyzvídati; alqm peculatore, k soudu pohnati.
flagrans, ntis 1., hořící, planoucí, vroucí.
flagro I., planouti; hořeti; trpěti inopia.
flagrum, i, n., bič.
flamen, inis, m., kněz k službě jednoho jen boha určený.
flamen, inis, n., vání; vítr; pískání, tibiae.
flamma, ae, f., plamen; flammam concipere, chytati, vzplanouti; lateus, horečka; blesk.
flammeus 3., ohnivý, plamenný.
flammiifer 3., plamenný, oheň přinášející.
flammo I., planouti, hořeti; rozpáliti, roznititi.
flammula, ae, f., plamének.
flatus, us, m., vání; vítr; dech; pískání na flétu; nadutost.
flaveo, —, — II., zlatožlutým býti; part. **flavens**, zlatožlutý; rusý, plavý.
flavesco, —, — III., žloutnouti.

Flavius 3., jméno rodu řím., z něhož pocházeli Vespasian a Domitian.

flavus 3., zlatožlutý, rusý, plavý.
flebilis 2., žalostný, plačtivý.
flebiliter adv., žalostně, plačtivě.
flecto, xi, xum III., ohnouti, zahnouti, viam f., dáti se jinou cestou; změnit (modulovati) vocem; obrátiti, equos; silva se f. sinistrorsus, les zatačí se v levo; obrátiti se, ad sapientiam; přemluvit, nakloniti; iram f., oblomiti, ukojiti; premunitorium, obeplouti; někam se obracet, dáti se, hnouti, táhnouti, ad Oceanum; odvrátiti od něčeho, alqm a proposito.

fleo, flevi, fletum II., plakati; oplakávati.

fletus, us, m., pláč, nárek; slzy.
flexibilis 2., ohebný; poddajný, povolný; vrtkavý, měnivý, nestálý.

flexilis 2., ohebný.
flexiloquus 3., dvojsmyslně mluvící.

flexio, onis, f., ohýbání, křivení; měnění (modulace) vocis; plur. vytáčky.

flexipes, edis 1., křivonohý.
flexuosus 3., křivolaký.
flexus, us, m., záhyb, ohyb, oklika; obrat (věci); sklon.

flo I., foukati, váti; zvučeti.
floccus, i, m., vložka; non flocci facere (existimare) alqm (alqd), nevážit si sobě ani za vlas (za mák, za babku, za zblo).

Flora, ae, f., bohyně květův a květin; Floralis sacrum n. **Floralia, orum, n.**, slavnost v Římě ku konci dubna.

florens, entis 1., kvetoucí; slynoucí; vznešený, bohatý, silný.

floreo, ui, — II., kvěsti; slynouti, skvíti se; v blahobytu býti.

floresco, —, — III., rozkvěsti; vzmahati se.

floreus 3., květný, květnatý.

floridus 3., kvetoucí; svěží.

florilegus 3., květy sbírající.

flos, floris, m., květina, květ; jádro, ozdoba, okrasa, nobilitatis et iuventutis.

flosculus, i, m., kvítek; květování (v řeči).

fluctuatio, onis, f., kolísání.

fluctuo I., vlniti se; o vášni: bouřiti se; vlnami zmítánu býti; kolísati, váhati, rozpakovati se.

fluctuor I., vlnami zmítánu býti; kolísati, vrtkati.

fluctus, us, m., proud, proudění, příval, vlnobití; plur. vlny; nepokoj, rozbroje.

fluentum, i, n., proud, tok.

fluidus 3., tekoucí, splývající; svislý; ochablý, mdlý; unavující, calor.

fluito I., splývati, na vodách plynouti; kolísati, váhati; chvítí se, plápolati.

flumen, inis, n., proud, tok; flumine secundo, adverso, po (vodě) proudu, proti p.; řeka.

Flumentana porta, f., říční brána v Římě, jež z města na pole Martovo vedla.

flumineus 3., říční.

fluo, uxi, uxum III., téci, plynouti; splývati; vyplývati; o řeči: řinouti se, valiti se; rozplývati se; šířiti se; mizeti, tempus.

fluvialis 2. = **fluviatilis** 2., říční.

fluvius, ii, m., řeka, proud.

fluxus 3., tekutý, tekoucí; plyný; nestálý, nejistý, kolísavý; mdlý, malátný; vetchý, rozpadávající se.

focale, is, n., nákrčník, vázanka.

foculus, i, m., malé ohniště; pánev malá, pekáček.

focus, i, m., krb, ohniště; rodina; žároviště, hranice; oltář obětní.

fodico, —, — I., štouchat; trápiti, znepokojuvati.

fodina, ae, f., jáma, důl.

fodio, fodi, fosum III., kopati, rýti; murum podkopati; píchnouti, prokláti.

foede adv., mrzce, hanebně, ohavně.

foederatus 3., spojený (úmluvou), společný.

foedifragus 3., věrolomný.

foeditas, atis, f., mrzkost, hanebnost, ohyzdnost.

foedo I., znetvořiti, zohaviti, zhyzditi; agros pleniti, zpustošiti; volucres zabiti; pokáletí, poskvřniti.

foedus 3., ošklivý, ohyzdný; nízký, ohavný.

foedus, eris, n., smlouva, úmluva,

f. facere, icere, ferire uzavřiti; jednota; poet. zákon, stanovení.

foeteo, —, — II., páchnouti.

foetidus 3., páchnoucí, smradlavý.

foetor, oris, m., smrad, puch.

folium, ii, n., list, lupen.

folliculus, i, m., malý kožený vak, míšek.

follis, is, m., měch.

fomenta, orum, n., obkladky, ohřívky.

fomes, itis, m., troud.

fons, fontis, m., pramen, zřídlo.

fontanus 3., pramenitý, studničný.

fonticulus, i, m., pramének, studánka.

for I., říci, zvěstovati, věstiti; **fandus** 3., co se říci smí, pravdivý; fando z doslechu.

forabilis 2., proniknutelný.

foramen, inis, n., díra, otvor.

foras adv., ven (za dvěře).

forceps, cipis, c., kleště.

fordus 3., březí; subst. **forda** (sc. bos), ae, f., kráva březí.

forem = essem; inf. fore = futurum esse.

forensis 2., na foru se nalézající a tam přináležející, trhový; f. vestitus, obřadný oděv; soudní.

forfex, iois, f., nůžky.

foris, is, f., dvěře, obyč. v plur.; vchod.

foris adv., za dveřmi, venku, vně; z venku.

forma, ae, f., tvar, útvar, podoba, tvářnost, postava; krása; obraz, nástin, nárys; povaha, způsob, kopyto.

formica, ae, f., mravenec.

formidabilis 2., děsný.

formido I., děsiti se; aquae f-datae, vodohnusenství = vzteklna.

formido, inis, f., děs, zděšení, strach; posvátná hrůza; příšera; strašák na ptáky.

formidolose adv., děsně, hrozně.

formidolosus 3., děsný.

formo I., tvořiti, utvářeti; sporádati, upravit; vzdělávati, vychovávat, někoho něčemu zvykati, puerum dictis.

formositas, atis, f., lepost.

formosus 3., sličný, lepotvárný, krásný.

formula, ae, f., pravidla, předpis; obvyklý řád, způsob, disciplinae; vzorec, formule; in sociorum formulam referre, za týchž podmínek za spojení přijati.

fornacalis 2., kamnový, pecní.

fornax, acis, f., kamna, pec.

fornicatus 3., klenutý.

fornix, icis, m., klenutí, oblouk; sklepení; výpadní branka; krytá cesta.

fors f. (pouze nom. a abl.), náhoda (slepá); f. fortuna šťastná, **forte**, náhodou; po spojkách si, sin, ne, nisi = snad; bás. **forsan** = **fortasse**.

forsan, forsitan adv., snad, asi, možná.

fortasse adv., snad, asi; skoro (při číslech).

forte v. **fors**.

forticulus 3., dosti statečný.

fortis 2., silný, trvalý, důkladný; mocný; statečný, mužný; manu f., osobně udatný.

fortiter adv., silně, důkladně; horlivě, statně; udatně, zmužile.

fortitudo, inis, f., statečnost, chrabrost; plur. důkazy udatnosti.

fortuito adv., náhodou, maně.

fortuitus 3., nahodilý, náhodný; subst. **fortuita, orum, n.**, nahodilosti, nahodilá dobra.

fortuna, ae, f., osud, štěstí, náhoda, secunda, prospera, adversa; (ze smyslu vět) nehoda, neštěstí; fortunam temptare, zkusiti svého štěstí; est magnae f-rae, jest velikým štěstím; poměry, stav, desperare suis fortunis; plur. příhody, osudy; statky, bohatství; příznivé okolnosti, výhody.

fortunate adv., šťastně, blaženě.

fortunatus 3., štěstím obdařený, šťastný; zámožný, bohatý.

fortuno I., oblažiti, obšťastniti.

forum, i, n., volné místo před hrobkou; veřejné místo, tržiště, náměstí; místo, kde soudy se odbývaly; de foro decedere, veřejné činnosti se vzdáti; in foro versari, obchod (zvl. směnečný) provozovati; foro cedere, úpadek prohlásiti, zbankrovati; fidei de foro tollere, zničiti veřejný úvěr; forum attingere (in foro esse

coepisse), na veřejných (státních) záležitostech podíl bráti; f. incidere, den soudního řízení ohlásiti; f. agere, soudní řízení odbývati; forum bravium, trh dobytčí, atd.

forus, i, m., chodby na lodi; řady sedadel v divadle; voštiny.

fossa, ae, f., příkop, zákop, řečiště; brázda.

fossio, onis, f., kopání, rytí.

fossor, onis, m., ten, kdo kope, ryje.

fovea, ae, f., jáma, důl; (hl. k lapání zvířete)

foveo, fovi, fotum II., zahřívati; pěstovati koho, laskati se s kým; amplexu f., objímati; poet. napařovati, artus; ošetřovati; na některém místě neustále se zdržovati; čas protráviti; někomu přát, podporovati.

fractus 3., zlomený; vysílený, zemdlený; fractior animo, na mysli skleslý.

fragilis 2., křehký; slabý, vrátký, chatrný; praskavý (zvuk); pomíjející.

fragilitas, atis, f., křehkost; nestálost.

fragmen, inis, n. = **fragmentum, i, n.**, úlomek; štěpina, tříška.

fragor, oris, m., praskot; třesk, rachot.

fragosus 3., úlomný; nerovný, hrbolatý; rachotící.

fragro I., páchnouti.

fragum, i, n., jahodí; plur. **fraga, orum, n.**, jahody.

framea, ae, f., kopí.

frango, fregi, fractum III., z-, lámati, róz-, drtiti; navem f., ztroskotati; se f. neb frangi (o času. zkráti se); zemdliti, ochabiti; mysli zbaviti; přemoci, pokořiti, zdrtiti, zničiti; porušiti, foedus; někoho pochnouti, oblomiti.

frater, tris, m., bratr; ff. gemini, dvojčata, blíženci; f. (patruelis), sestřenec, strýc; přítel; plur. čestné příjmi řím. spojenců, fratres consanguineique.

fraterculus, i, m., bratříček.

fraterne adv., bratrsky; vroucně.

fraternitas, atis, f., bratrství.

fraternus 3., bratrský, bratrův; příbuzenský, přátelský.

fratricida, ae, m., bratrovrah.

fraudatio, onis, f., šizení.

fraudator, oris, m., podvodník, šejdíř.

fraudo I., obelstít, ošidit; šidbou odnít, okrást; nec origine nomina f., neujímám jménu jich původu = v jich jméno i jich původ kladu (t. Myrmidonův).

fraudulentus 3., podvodný, ošemetný.

fraus, dis, f., podvod, úskok, klam; škoda, neštěstí; zločin.

fraxineus 3., jasanový.

fraxinus, i, f., jasan; kopí (jasanové).

fremebundus 3., dunící, supějící; ira f., soptící.

fremitus, us, m., temný hluk, hřmot; jekot maris; třesk armorum; frkot, dusot equorum; hluk, reptání.

fremo, fremui, fremitum III., hlucheti, šuměti, bouřiti, hřmotiti; reptati.

fremor, oris, m., hukot.

frendo, —, — III., zuby skřípati.

freno I., uzdu dáti; na uzdě držeti, krotiti.

frenum, i, n. (plur. freni, m. i frena, n.), uzda, udidlo.

frequens, ntis 1., častý, hojný, četný; hojně navštěvovaný, obydlený (lidnatý), osazený.

frequentatio, onis, f., hromadění.

frequenter adv., valně, četně, často.

frequentia, ae, f., četné shromáždění, schůzka; velký zástup; hojnost, hromada; opakování se, hromadění.

frequento I., hojně shromažďovati, navštěvovati; nékam se hrnouti; obydliti, zalidniti; osaditi silně; často slaviti, konati, ludos; často užívati, opakovati.

fretum, i, n., fretus, us, m., úžina mořská, průliv; moře.

fretus 3., spoléhající.

frico, fricui, frictum (fricatum) I., tříti.

frigeo, —, — II., studeným býti; váznouti; nečinným, mdlým býti;

chladně býti přijat, nepovšimnut zůstat.

frigesco, —, — III., chladnouti, tuhnouti; ochabnouti.

frigide adv., studeně; mdle.

frigidulus 3., chladňoučký.

frigidus 3., studený, chladný; mdlý, nečinný; všední, nudný.

frigo, frixi, frictum III., pražiti, sušiti.

frigus, oris, n., zima, mráz, chladno; plur. chladna, mrazy, zimy; hrůza (smrti), krajina studená (obě bás.); nečinnost; malátnost; chladné přijetí.

frivulus 3., křehký, bezcenný; nechutný, nudný; nestoudný.

frondator, oris, m., ořezávač listů neb stromů.

frondeo, frondui, — II., zelenati se, listů mít; part. frondens, listnatý.

frondesco, frondui, — III., listů dostávat.

frondeus 3., listnatý.

frondosus 3., hojně listím pokrytý.

frons, frondis, f., listů, chvoj; ratolest.

frons, frontis, f., čelo; průčelí; (in) a fronte, z předu, in frontem, (do) předu; dextra fronte, na pravém křídle.

frontalia, ium, n., náčelní ozdoba koní.

fructuosus 3., úrodný, výnosný.

fructus, us, m., požitky; plodina, ovoce, užitek; výnos, úrok, důchod; užitek, výhoda, prospěch.

frugalis 2., hospodářský, řádný; hodný.

frugalitas, atis, f., hospodárnost, šetrnost, spořivost; rozšafnost.

frugaliter adv., spořivě, rozšafně.

fruges, frugi v. frux.

frugifer 3., plodnonosný, úrodný.

frugilegus 3., plod sbírající.

frumentarius 3., obilní, potravní; subst. obchodník obilím; plur. zásobníci, dodavatelé obilí; úrodný, žirný; res f., obilnictví, potravnictví, zásobnictví.

frumentatio, onis, f., spížování, zásobení, plur. výpravy zásobovací.

frumentator, oris, m., dodavatel obilí.

frumentor I., opatřovati obilí, pícovati, zásobovati.

frumentum, i, n., obilí; plur úrody, obilí na poli; též ff. serere (síti).

fruor, fructus sum, frui III. s abl., z něčeho požitkem míti, požívati, užívati; užitek bráti.

frustra adv., marně, nadarmo; bezúčelně, bezdůvodně; f. esse, podveden býti.

frustratio, onis, f., mámení, šálení.

frustro (frustror) I., klamati, šáliti; zmařiti, ictus.

frustum, i, n. kousek, drobet, sousto.

frutex, icis, m., keř; plur. křoví.

fruticetum, i, n., křoví; houští.

frutico I., větve vyháněti, keřnatěti.

fruticosus 3., keřnatý; křovitý.

frux f., **frugis** (gen.), **frugi** (dat.) — **-em** (acc.), **-ge** (abl.), plod, ovoce, obyč. v plur. frugum mater = Ceres; plodiny polní; ad bonam frugem se recipere, polepšiti se; pořádný, správný, čacký.

fucatus 3., naličený, nastrojený; nepravý.

fuco I., barviti, líčiti.

fucosus 3., líčený; nepravý.

fucus, i, m., orsilie (lišejník na skalách rostoucí a nachově barvící); nachová barva, červeně; líčidlo; přetvářka.

fucus, i, m., trubec.

fuga, ae, f., útěk, uprchnutí; vyhnanství; míjený, rychlý běh temporum; stranění se, štítem, laboris.

fugax, acis 1., prchavý, pomíjející; něčemu se vyhýbající (s gen.).

fugiens, entis 1., utíkající, štíící se, laboris.

fugio, fugi, fugitum III., utíkati, prchati; míjeti; trans. pomíjeti něco, vyhýbati se komu, vzdalovati se koho; s inf. štítiti se, nechtíti; conspectum alicuius f., s očí zmizeti; fugit alqm alqd, něco jest někoho tajno, neznámo mu; hoc meum fugit, to vím zcela dobře, není mi neznámo.

fugitivus 3., uprchlý, odběhlý; subst. uprchlík, zběh.

fugo I., na útěk zahnati, zapuditi.

fulcimen, inis, n., podpora, pilíř.

fulcio, fulsi, fultum IV., podpírati, upevňovati; opatřiti, podporovati.

fulcrum, i, n., podpora, opěradlo; lůžko.

fulgeo, fulsi, — II., (poët. **fulgo** III.) blýskati se, zářiti, skvíti se, svítiti; vynikati.

fulgor, oris, m., blesk; lesk, trpyt; sláva, výtečnost.

fulgur, uris, n., blesk, blýskavice.

fulguralis 2., bleskový.

fulgurator, oris, m., bleskopravce.

fulguro I., blýskati.

fulica, ae, f. — fulix, icis, f., lyska, slípka vodní.

fuligo, inis, f., saze, kopt.

fullo, onis, m., valchář.

fulmen, inis, n., blesk; hrom; pohroma, krutý trest; plamen, f. ab ore venit.

fulmineus 3., bleskový, hromový; smrtící, vražedný.

fulmino I., blesky metati; **fulminat**, blýská se.

fultura, ae, f., podpora.

fulvus 3., temnožlutý, ryšavý.

fumeus 3., plný kouře, dýmu.

fumidus 3., kouřící, dýmající.

fumifer 3., kouřící, dýmavý.

fumificus 3., kouř působící.

fumo I., dýmati, kouřiti, čaditi.

fumosus 3., plný kouře; očadlý, začazený.

fumus, i, m., dým, kouř, čmoud; plur. dýmný sloup.

funale, is, n., provazec u praku; pochodeň vosková; lustr.

funalis 2., provazný.

funambulus, i, m., provazolezec.

funotio, onis, f., úkon, konání, výkon.

funda, ae, f., prak.

fundamen, inis, n., základ.

fundamentum, i, n., základ; f. iacere (agere) klásti; a f-tis, ze základu, z kořene.

fundator, oris, m., zakladatel.

fundatus 3., dobře založený.

funditor, oris, m., prakovník.

funditus adv., ze základu; zcela, úplně.

fundo I., základ položit, založit; upevniti.

fundo, fudi, fusum III., líti, vylé-

vati, prolévati; metati; povaliti, zahnatí, přemoci; se f., hrnouti se; pass. šířiti se, rozlévati se; vydávati, fruges; mrhati, opes.

fundus, i, m., dno; půda, pozemek, statek.

funeris 2., pohřební; záhubný.

funereus 3., pohřební; smrtonosný, záhubný.

funero I., pohřbíti; usmrtiti.

funesto I., vraždou poskvřniti, znešvítiti, templum.

funestus 3., úmrtím do smutku uvržený; zarmoucený, nešťastný; zhoubný, neblahý.

fungor, funotus sum III., konati, vykonávati, plniti, zastávati s abl.; zastar. s acc. munus fungi, službu vojenskou konati.

fungus, i, m., mořská houba; bás. oharek.

funiculus, i, m., provázek.

funis, is, m., provaz, lano, houžev; funem ducere vládnouti, f. sequi, poslouchati.

funus, eris, n., (slavný) pohřeb; iusta f., náležitý; mrtvola; smrt, vražda; sub iusum funus, již smrti blízek; zkáza: funera edere, vraždit.

fur, furis, c., zloděj, zlodějka.

furaciter adv., zlodějsky.

furax, acis 1., zlodějský.

furca, ae, f., vidle, podávky; rozsochy (Λ) ku trestání otroků; ire sub furcam, do otroctví se dostati.

furcifer, eri, m., viselec, padouch.

furcilla, ae, f., vidlička.

furcula, ae, f., rohatina; soutěska.

furenter adv., zuřivě, zběsile.

furfur, uris, m., otruby.

furia, ae, f., obyč. v plur. vzteklost, zběsilost; **Furiae**, Lítice (Alektó, Megaera, Tisifone).

furialis 2., běsný, lýtý, šílený; v zuřivost uvádějící.

furialiter adv., zuřivě.

furibundus 3., zuřivý, rozvzteklý, šílený; prorocký, nadšený.

furio I., rozvztekliti; nadchnouti.

furiose adv., zuřivě, zběsile.

furiosus 3., zuřivý, rozlícený, zběsilý; v nadšení uvádějící.

furnus, i, m., kamna, pec.

furo, —, — III., vztekati se, zuřiti; bouřiti.

furor I., krásti.

furor, oris, m., vztek, zuřivost, šílenost, rozvášnělost; nadšenost.

furtim adv., kradmo; nepozorovaně.

furtive adv. v. **furtim**.

furtivus 3., kradený; tajný, skrytý.

furtum, i, n., krádež, zlodějství; lest, úskok.

furunculus, i, m., zlodějček.

furvus 3., temný, šerý.

fuscina, ae, f., trojzub.

fusoo I., na temno barviti, černiti.

fuscus 3., temný, černavý; temný, zamklý (hlas).

fuse adv., rozvláčně, široce.

fusilis 2., lýtý, rozpuštěný, tekutý.

fustis, is, m., kyj, obušek.

fustuarium, ii, n., ubití holemi (trest sběhů vojenských).

fusus 3., plynoucí (řeč); splývající (vlas); rozprostřený, rozložitý, roztáhlý.

fusus, i, m., vřeteno.

fut(t)ilis 2., co se dá lehko vylíti; subst. **futile, is, n.**, kropící konev; křehký; nespolehlivý, ničemný.

futilitas, atis, f., tlach.

futurus 3., budoucí; subst. **futurum, i, n.**, budoucnost.

G.

gaesum, i, n., dlouhé, těžké kopí galské.

galbanum, i, n., galban, druh pryskyřičnaté rostliny syrské.

galea, ae, f., kožená přilba.

galeo I., přilbou opatřiti.

galerus, i, m., kožená čepice.

Gallia, ae, f., Gallia; G. cisalpina = citerior = togata Horní Italie (cispadana a transpadana); G. transalpina = ulterior = comata Francie, Nizozemí, větší díl Švýcarska, a západně od Rýnu ležící Německo. Tato dělila se na G. Aquitania (jižně mezi Loirou a Pyrenejemi), G. Celtica = Lugdunensis mezi Loirou, Seinou, Marnou a Saonou; G. Bel-

gica od Marny až k Rýnu; G. Narbonensis = Braccata = provincia (Romana) nyn. Languedoc a Provensko.

gallina, ae, f., slepice, kuře, kvočna.

gallinaceus, gallinarius 3., slepičí, kuřecí; gallus g., kohout domácí.

gallus, i, m., kohout.

Gamelion, onis, m., sedmý měsíc attický (od 15./I.—15./II.).

ganea, ea, f. = ganeum, i, n., krčma.

ganeo, onis, m., hejřil.

gangaba, ae, m., nosič břemen u Peršanů.

Ganymedes, is, m., syn trojského krále Tira, jehož Zeus, krásou jeho uchvácen, orlem do Olympu dal unést a číšníkem svým učinil.

Gargaphie, es, f. údolí a pramen Dianin u Plataj v Boiotii, kdež Aktaeon zahynul.

garrio IV štěbetati, švitořiti, bláboliti.

garrulitas, atis, f., štěbetavost, žvastavost.

garrulus 3., štěbetavý, švitořivý; bublavý, hrčivý rivus.

garum, i, n., rosol z mořských rybiček.

gaudeo, gavisus II., radovati se; těšiti se něčemu (z, nad, něčem); libovati si v něčem; míti rád, milovati něco; Celso gaudere refer, C. zvěstuj pozdrav.

gaudium, ii, n., radost, potěšení; rozkoš.

gausape, is, n., -um, i, n., vlněná látka; prostěradlo, ubrus.

gaza, ae, f., pokladnice (perská), poklad králův; poklad, jmění.

gelide adv., chladně; mdle.

gelidus 3., mrazivý, chladný, ledový; stuhlý.

gelo I., učiniti, by něco zmrzlo; pass. zmrznouti.

gelu, us n., zima, mráz; stuhnutí.

gemelliparus 3, dvojčata rodičí; diva g. = Latona.

gemellus 3., dvojčatný; **gemelli**, dvojčata; dvojitý, podvojný, legio g., ze dvou pluků sražený.

geminatio, onis, f., zdvojení.

gemino I., zdvojit; g. verba, opakovati; spojovati (dvě věci).

geminus 3., dvojčatný; subst. dvojče; dvojitý, dvojnásobný; pár, pades; stejný, podobný.

gemitus, us, m., sténání, lkání, ston, povzdech; bol, zármutek; hukot, dunění, hlomoz.

gemma, ae, f., pupen, poupě, oko (rostlinné); drahokam, klenot; meton. číše (krášlená drahokamy), pečetní prsten; oka na pávím perí.

gemmatus 3., drahokameny posetý, vykládaný.

gemmeus 3., z drahokamenů; drahokamy vykládaný.

gemmo I., pučeti; drahokamy posázeny býti, drahokamy zářiti.

gemo, gemui, gemitum III., sténati, vzdychati, lkáti (acc. nad něčím); vrkati; duněti, šuměti, vrzati, praskati.

Gemoniae, arum, f. (sc. scalae) schodiště na sz. svahu Aventinském, kudy vlečeny byly mrtvolý odpravených, aby do Tiberu nebo do jámy vhozeny byly.

gena, ae, f., obyčejně v plur. líce; oči.

geneloagus, i, m., rodopisec.

gener, eri, m, zeť; (manžel dceřin) též ženich dceřin; švagr; manžel vnučky i pravnučky.

generalis 2., rodový; všeobecný, veřejný.

generaliter adv., všeobecně, vůbec.

generatim adv., po rodech, národech, kmenech, plemenech; po třídách (dle zámožnosti); povšechně; soustavně.

generator, oris, m., zploditel, praotec.

generatus 3, zplozený, pochodící, rodilý.

genero I., ploditi; vytvořiti; pass. pocházeti (od koho).

generose adv., urozeně, ušlechtilě, hrdinně.

generosus 3., urozený; ušlechtilý, vzácný; vznešený.

genetivus 3., rodový.

genetrix, icis, f, roditelka, rodička; máti; stvořitelka.

genialis 2., ku geniovi náležející; svatební, manželský; slavnostní, radostný, hlučný.

genialiter adv., radostně, vesele; hlučně.

geniculatus 3., kolínkový.

geniculum, i, n., kolínko.

genista, ae, f., býlí.

genitalis 2., plodící; dies g., den narození; subst. přijmí Dianino.

genitivus 3. viz **genetivus**.

genitor, oris, m., ploditel, otec, tvůrce.

genitrix viz **genetrix**.

genitura, ae, f., hodina narození a osudy životní s tímto souvisící.

genius, ii, m., strážný duch (člověka, měst i míst); indulgere genio, hověti si, popřáti si; genium suum propitiare, děkovati za všechno sobě, sám býti strůjcem).

geno, **genui**, **genitum** st. forma od **gigno**.

gens, **ntis**, f., rod; patres maiorum gentium, potomci starších rodův (senátorských); patres minorum gentium, mladších rodův (od Tarquinia Priska); národ, kmen; obec; kraj, země; ubinam gentium, kdekoliv ve světě; longe gentium, kraj světa; minime g., nikterakž; nusquam g., nikde na celém světě; ius g., právo mezinárodní; plur. barbari, cizozemci.

genticus 3., národní.

gentilicus 3., rodný, rodový.

gentilis 2, z téhož rodu; z téhož národa, krajanský.

gentilitas, **atis**, f., rodová příbuznost.

genu, **us**, n., koleno.

genuale, **is**, n., nákoleníky.

genuine adv., šlechtě, bezelstně.

genuinus 3., vrozený, přirozený.

genuinus 3., lícní; g. dens, stolička.

genus, **eris**, n., rod, pokolení, plémě; materno, paterno genere, se strany matky, otce; rodina; národ; potomek, zplozenec, Adraști g. Diomedes; druh, třída, odrůda, armorum; povaha, způsob, dicendi (sloh, mluva); in omni genere vitae, v každém položení života.

geographia, ae, f., zeměpis.

geometres, ae, m., zeměměřič.

germane adv., upřímně.

germanitas, **atis**, f., bratrství, sesterství; vzájemná příbuznost měst.

germanus 3., rodný, vlastní; pravý, skutečný; subst. vlastní bratr, sestra.

germen, **inis**, n., zárodek, pupen, ratolest, odnož; potomek.

germino I., klíčiti, pučeti.

gero, **gessi**, **gestum** III., nositi (s sebou), míti (na sobě); míti v sobě, ploditi, vydávati; něco na sobě jeviti, ukazovati; personam alicuius g., úlohu něčí hráti, osobu něčí představovati; se gerere s adv. chovati se, počínati si, vésti si, crudelissime; míti (na srdci), chovati, držeti, amicitiam zachovávat; vyvésti, provésti, vykonati; magnas res, podniknouti; pass. stát se, sbíhati se, před se jíti; **res gestae**, události, činy válečné, dějiny; his rebus gestis, potom; re male gesta, po nezdaru; řídit, spravovati, zastávati, rem publicam gerere, consulatum; jednati, vyjednávati in colloquio; trávit, prožít, aetatem; morem alicui g., býti někomu po vůli.

gerulus, i, m., nosič.

Geryon, **onis** (**Geryones**, ae), m., trojtělný král na hispanském ostrově Erythei, jemuž Herkules býky odehnal.

gestamen, **inis**, n., kraj; břímě; ozdoba

gestio, **onis**, f., provedení.

gestio IV., radostí jásat, vesel býti; dychtivě po něčem bažiti, toužiti, žádati si čeho.

gesto I., nositi.

gestus, **us**, m., držení těla; posunek.

gibbus, i, m., krb.

Gigas, **ntis**, m., obyč. v plur. synové Gajini, hadonozi obrové, kteří chtěli Olympu dobýti.

Gigantomachia, ae, f., boj Gigantů s bohy.

gigno, **genui**, **genitum** III., zploditi, poroditi; způsobiti, přivoditi; subst. **geniti**, **orum**, m., zrozcenci, synové; **gignentia**, **ium**, n., rostliny.

gilvus 3., světležlutý.

gingua, ae, f., dásen.

glaber, **bra**, **brum** 3., lysý, holý, plešatý.

glacialis 2., ledový.

glacies, ei, f., led; g. lubrica, náledí.

gladiator, oris, m., šermíř, jakým byli i zajatci, zločinci i lidé svobodní, za mzdu (auctoramentum) najatí, tudíž nazvaní auctorati; plur. hry šermířské; g. dare, hry vystrojiti; nadávka: zbojník.

gladiatorius 3., šermířský, lúdus; familia, manus, čeled, tlupa šer.; subst. **gladiatorium** (sc. auctoramentum) závdavek, mzda, za niž svobodný člověk se k hrám najmouti dal.

gladius, ii, m., meč, dýka; gladium educere (stringere, destringere) itasiti; v přisl. scrutari ignem gladio, nerozvázně si počínati; plumbeo gladio iugulari, snadno (slabými důkazy) poražen býti; suo gladio iugulo, jeho vlastními důvody někoho porážeti.

glandifer 3., žaludonosný.

glans, dis, f., žalud; olověná nebo hliněná kulka tvaru žaludovitého z praku metaná.

glarea, ae, f., štěrk.

glareosus 3., štěrkovitý; kyzový.

glaucus 3., sivý.

Glaucus, i, m., rybář eubojský, v mořského bůžka proměněný; syn Sisyfův, vlastními koni rozsápaný; vůdce Lykiův v trojské válce, přítel Diomedův.

gleba (glæba), ae, f., hrouda; role; kus.

glesum (glæ-), i, n., jantar.

glisco, —, — III., doutnati, vzplouti; přibývati, zmáhati se; vznikat, vzrůstat.

globosus 3., kulovatý, kulatý.

globus, i, m., koule; chumáč; zástup; spolek, sdružení.

glomero I., na klubko navíjeti, do klubka svinouti; annus glomerans, roční oběh; stlačiti, v hromadu sehnati, stisniti; pass. hromaditi se.

glomus, eris, n., klubko.

gloria, ae, f., sláva, věhlas; slávychtivost, pýcha, chlubnost; plur. slavné činy.

gloriatio, onis, f., honosení se.

gloriola, ae, f., trochu slávy.

glorior I., chlubiti se, honositi se. **gloriose** adv. slavně, chlubně, chvástavě.

gloriosus 3., slavný, proslulý; chlubný, honosivý, vychloubaný.

glubo, **glupsi**, **gluptum** III., oloupati.

gluten, inis (glutinium, i), n., kliš.

glutinator, oris, m., knihař.

glutino I., klížiti.

gnarus 3., znalý něčeho.

Gnosus (Gnossus), i, f., město na Krétě, sídlo krále Minora, proslulé labyrintem.

Gorgo, onis (us), f., v plur. tři dcery (okřídlené, hadovlasé) Gorgovny, z nichž nejhroznější Medusu Perseus usmrtil. Z její krve zrozen Pegasus; hlava vsazena do štítu Minervy a kdo na ni pohlédl, zkalmeněl.

grabatus, i, m., nízké odpočívadlo.

gracilis 2., štíhlý, tenký; něžný, útlý; hubený; jednoduchý, chudičský; prostý.

gracilitas, atis, f., štíhlost, hubenost, něžnost; prostota, nelíčenost.

graculus, i, m., kavka.

gradatim adv., krok za krokem; postupně, pohenáhu.

gradatio, onis, f., řeč. fig. stupňování.

gradior, **gressus sum** III., kráčet.

Gradivus, i, m., v před krácející, příjmi Marsovo.

gradus, us, m., krok; gradum referre, ustupovati; g. conferre cum alquo, sraziti se, střetnouti se; gradu movere (demovere) vytlačiti z postavení (výhodného); schod, stupeň; hodnost, důstojnost.

Graecia, ae, f., Řecko; G. Magna, osady řecké v Italii jižní = Dolní Italie.

Graeci, orum, m., Řekové; **Graecus** 3. adj., řecký; subst. **Graecum**, i, n., řečtina (řeč. písemnictví); **Graece** adv., g. nescire, neuměti řecky; **Graeculus** 3, s příhanou, subst. Řekáček; užíváno tak o řeč. filosofech a rhetorech, kteří v domech velmožů říms. za dobré živobytí ku všelijakým službičkám se zaprodávali.

graeoor I., po řecku si vésti.

gramen, inis, n., tráva, travina; býlí.
gramineus 3., trávový, travnatý; bambusový; drnový.

grammatica, ae, f. (-oe, es, f.), mluvo-
 věda, filologie.

granarium, ii, n., obilnice, sýpka.

grandaevus 3., vysokého stáří, letitý.

grandesco, —, — III., velikým se
 státi, růsti.

grandiloquus 3., velkomluvný; slavnostní.

grandinat kroupy padají.

grandis 2., veliký, mohutný, volný, značný, znamenitý, důležitý; vznešený.

granditas, atis, f., velikost; velebnost, vznešenost.

granditer adv., velebně.

grando, inis, f., kroupy, krupobití; ledovec.

granifer 3., zrnonosný.

granum, i, n., zrno, jádro.

graphium, ii, n., pisátko.

grassator, oris, m., tulák, pobuda.

grassor I., kráčet, vykračovati si; toulati se, potulovati se; někam se bráti; jednati, iure (dle práva), dolo; domáhati se čeho; zuřiti.

grate adv., rád; vděčně.

grates f., (plur.) díky.

gratia, ae, f., vděk, půvab, lepost; přízeň, náklonnost; gratia (postpos.) s genit. k vůli, pro, na . . .; promínutí čeho, gratiam delicti facere; vděk, uznanost, vděčnost; gratiam habere alui, vděčen býti komu; gratiam referre, vděčným se prokázati (skutkem); gratias agere, díky vzdávati, děkovati (slovy); přízeň, oblíba, in gratia esse; vážnost, moc, vliv; dobrá vůle, shoda, dobré srozumění, přátelství; in gratiam redire cum alquo, smířiti se.

Gratiae, arum, f., Charitky, dcery Juppiterovy a Eurynominy (Aglaiá, Eufrosina, Thalia).

gratificatio, onis, f., vděčení se; povolným býti; obětovati, decus et libertatem alui.

gratilis (gratis) adv., darmo; z lásky; bezplatně.

gratiosus 3., oblíbený, milý; ochotný.

grator I. = **gratulor**.

gratuito adv., zadarmo, bezplatně; dobrovolně.

gratuitus 3., bezplatný; nezištný.

gratulabundus 3., blahopřející.

gratulatio, onis, f., projev radosti (potěšení); blahopřání; slavnost díky činění.

gratulor I., projeviti vděčnost; blahopřáti; díky vzdávati.

gratus 3., příjemný, milý, půvabný; vděčný; alui gratum facere, někomu po vůli (vděk) činiti (zavděčiti se).

gravate (gravatim, gravanter) adv., stěží, nerad; haud g., povolně, bez obtíže.

gravedinosus 3., rýmou trpící.

gravedo, inis, f., rýma.

graveolens, entis I., smrdutý, čpavý.

gravesco, —, — III., těžkým se stávati, protížiti se; pohoršiti se.

graviditas, atis, f., těhotenství.

gravido I., obtěžkati.

gravidus 3., těhotný; březí; plný, obtěžkaný.

gravis 2., těžký (vahou); nebezpečný; nezdravý, škodný; obtížný, trudný, bolestný; krušný, prudký imber; smrdutý (o vůni); tvrdý, krutý; zlý, přísný; důležitý, významný, závažný, znamenitý; slavný; usedlý, vážný, ctihodný, důstojný.

gravitas, atis, f., váha, tíha; mdloba, g. senilis, sešlost věku, únava; škodlivost, nezdravá poloha, loci; přísnost, urputnost; obtížnost, bellí; g. linguae, těžká výslovnost; g. annosae, nedostatek (drahota) obilí; vážnost, důstojnost, znamenitost, slovnost, moc.

graviter adv., těžce, pádně; nedobře se habere; o zvuku: temně, hluboce; prudce, krutě, přísně; citelně, nelibě, s nevolí, nerad alqd ferre; závažně, důrazně, povážlivě, dicere; důstojně, vážně, agere.

gravo I., tížiti, obtížiti; tisniti, tlačiti, unaviti, zhoršiti.

gravor I., těžce něco nésti, za těžké něco pokládati, stěžovati sobě, zpěčovati se, zdráhati se, nerad něco konati, nesnáze činiti; **haud gravati**, bez rozmýšlení.

gregalis 2., ku stádu náležející; k téže společnosti příslušný; prostý, obecný, amiculum (plášť sprostého vojína); subst. **gregales**, **ium**, m., druhové.

gregarius 3., ku stádu příslušný; miles g., sprostý voják.

gregatim adv., po stádech; hromadně.

gremium, **ii**, n., klín, lůno.

gressus, **us**, m., krok, chůze.

grex, **gregis**, m., stádo, hejno; společnost, družina; zástup, tlupa.

grundio IV., hrochtati.

grunditus, **us** m., hrochtání vepře.

grus, **gruis** i **gruis**, **is**, c., jeřáb.

gryps, **grypis**, m., noh.

gubernaculum, **i**, n., hlavní veslo, kormidlo; trop. správa, vláda.

gubernatio, **onis**, f., řízení kormidlem; správa, vláda, řízení.

gubernator, **oris**, m., kormidelník; správce, ředitel, vladař.

gubernatrix, **icis**, f., správkyň, vládkyně.

gubernare I., kormidlem loď řídit, býti kormidelníkem; řídit, spravovat něco.

gula, **ae**, f., jícen, hltan; chřtán, hrdlo; obžerství, mlsnost.

gulosus 3., žravý, mlsný.

gumia, **ae**, m., labužník, břichopásek.

gurgis, **itis**, m., vír; hlubina, prohlubeň, propast; moře, jezero.

gurgustium, **ii**, n., chatrč, pelech.

gustatus, **us**, m., chut (jako pocit, smysl).

gusto I., okusiti, ochutnati, zakusiti.

gustus, **us**, m., okoušení, chut.

gutta, **ae**, f., kapka, krůpěj; skvrna (na srsti zvířecí).

guttur, **uris**, n., hrdlo, chřtán; g. rumpere, uškrtiti; g. frangere, vaz zlomiti.

guttus, **i**, m., hrdlatka, nádoba s úzkým hrdlem (z nichž po kapkách tekutina vytékala).

Gyes, **ae**, m., storamenný obr.

gymnasiarchus, **i**, m., představený gymnasia.

gymnasium, **ii**, n., veřejné místo určené k výcviku tělesnému; škola; shromaždiště filosofův a sofistů.

gymnicus 3., tělocvičný.

gynaecium (**ium**), **i**, n., pokoj pro ženy v řec. domě.

gynaecitis, **idis**, f., komnata ženská.

gypso I., sádrou posypati; gypsatissimis manibus, o hercích, hrajících ženské úlohy.

gypsum, **i**, n., sádra.

gyrus, **i**, m., kruh, závit; gyrum ducere (při jízdě, letu); g. trahere, (o hadech) kroutiti se, svíjeti se; oběh, dráha; pole působnosti.

H.

H. S. viz sestertius.

habena, **ae**, f., řemen, bič; obyč. v plur. otěže, uzda, effusus (laxatis) habenis, v plném trysku; oprava, řízení, vedení.

habeo, **hui**, **bitum** II., míti (po ruce), držeti, vlasti čím; fidem h., důvěry (víry) nalézt; míti na sobě, nositi; obsahovati, nullum discrimen h., nejeví rozdíl; míti, držeti v čem, in obsidione; castra h., tábořiti; obývati; v jistém stavu udržovati; míti koho čím (zač) se dvěma akk. (v pass. dva nomin.) alqm amicum h.; s part. perf. pass. důrazněji vyjadřuje pojem děje dovršeného: alqd diligenter cognitum h., prohlédnuto míti; pokládati koho zač; alqm carum h., rád míti, vážiti si ho; pro amico h.; in summis ducibus haberi, pokládán býti za předního z vůdců; poskytnouti, prokazovati; fidem alicui h., důvěřovati; gratiam h., dík vydávati; alicui honorem h., čest vzdávati; způsobovati, s sebou přinášeti, do sebe míti, consilium habet exitum vede ku konci; vyžadovati pons circuitum habet; in animo h., zamýšlet; moci, věděti, non habeo, quod dicam, nevím, co říci, ut haberet, quo fugeret; míti = chovati koho jak, nakládati s ním jako .., alqm male h.; míti, konati, odbývati, consilium, senatum; orationem h., řečniti; iter h., rationem alicuius rei h., zřetel k něčemu míti; aetatem h., věk pro-

žítí; (in) numero nebo loco s genit.: loco servorum h., za otroky pokládáti; s genit. (vir) habitus magnae auctoritatis, muž na slovo vzatý; s dat. alqd sibi curae h., míti na péči; religioni h. alqd, z něčeho svědomí si dělati; alqd probro habere, za potupu platiti; v šermířství: hoc habet, dostal; míti dosti na čem; satis habere, spokojiti se čím, parum h., nespokojiti se; se habere, míti se, vésti si, počínati si.

habilis 2., zručný, vhodný, schopný; způsobilý.

habilitas, atis, f., způsobilost, schopnost.

habitabilis 2., obytný.

habitatio, onis, f., byt, obydlí.

habitor, oris, m., obyvatel.

habito I., obývati, bydleti; někde stále meškati; něčím se stále zabývati, zvl. o řeči; prodleti, pozdržeti se; **habitantes, ium, m.** obyvatelé.

habitus, inis, f., zevnějšek.

habitus, us, m., zevnějšek, postava těla, vzezření; kroj, oděv; poměry, stav, pecuniarum; nálada.

hac adv. (sc. *via*, abl. od *hic*), tudy.

hactenus adv., až potud, až sem, tak dalece.

haedilia, ium, n., kozí chlív.

haedinus 3., kozí, kozlečí.

haedulea, ae, f., kozička.

haedus, i, m., kůzle; souhvězdí, jehož východ a západ bouři věstil.

Haemonia, ae, f., starší název Thesalie; adj. **haemonius**; artes h., kouzla; arcus h., souhvězdí střelce.

Haemus, i, m., pohoří v sever. Thracii, Balkán.

haereo, haesi, haesum II., vězeti, tkviti, uvíznouti; u-, váznouti; in oculis h., stále na očích býti; in tergo (in tergis) h., nepříteli na zádech seděti, naň dorážeti; trčeti, vězeti, dliti, usaditi, meškati; lnouti k někomu; rozpakovati se.

haeresco, —, — III., vězeti, váznouti.

haeresis, eos, f., škola filosofická; sekta; živnost.

haesitantia, ae, f., zajikavost.

haesitatio, onis, f., váznutí v řeči, zajíkání se; váhání, rozpačitost.

haesito I., zůstati vězeti; váznouti, zajikati se; h. lingua, koktati; váhati, rozpakovati se.

haliaeetus, i, m., mořský orel.

halitus, us, m., vý-, dech.

halo I., dýchati, páchnouti, voněti.

Hamadryas, adis, f., víla stromová.

hamatus 3., hákovitý.

Hamilcar, caris, m., otec Hannibalův, přijímám Barkas.

Hammo, onis, m., bůh egyptský a libický (podoby berana), v Římě: Juppiter Ammon.

hamus, i, m., hák (bořící), háček (šipu); udice.

Hannibal, alis, m., slavný vůdce karthaginský ve II. punské válce.

hara, ae, f., chlívek (zvl. prasečí).

harena, ae, f., písek; písčina; zápasistiště v amfiteatru.

harenarius 3., písčítý; subst. **harenaria, ae, f.**, pískový důl.

harenosus 3., písčítý.

hariolor I., hádati, věštiti.

hariolus, i, m., hadač.

harmonia, ae, f., souhlas, souzvuk.

Harmonia, ae, f., dcera Martova a Veneřina, choť Kadmova.

harpago, onis, m., hák (k bourání zdi nebo přitahování lodí).

harpe, es, f., meč, podoby srpovitě.

Harpyia, ae, f., obyč. v plur. bytosti mythické, zpola ženy, zpola ptáci, jež kořisti pokálevše unášely.

harundo v. **arundo**.

haruspex, icis, m., hadač (ze vnitřností zvířat obětních); věstec.

haruspicius 3., hadačský, věštecký; subst. **haruspicina, ae, f.**, hádání.

haruspicius, ii, n., umění hadačské.

hasta, ae, f., žerď, hůl; kopí, oštěp, sudlice; meton. dražba, sub hasta vendere, dražbou prodati; trop. hastas abicere, mysli pozbyti.

hastatus 3., kopím (dřevcem, oštěpem) ozbrojený; subst. **hastati, orum, m.**, kopiníci (tvořili I. četú legie římské, pak principes, triarii); primus hastatus (sc. ordo), první řada (oddělení) kopiníků.

hastile, is, n., kopiště, dřevce; bás. = hasta; haluz.

haud (haut) adv., ne právě, ne zrovna sotva asi, stěží; též nikterakž, haud dubie, bez pochyby; h. dum, dosud ne; haud sciò, an — tuším, myslím.

haurio, hausi, haustum IV., vy-, čerpati, nabíratí; terram h., vyhrabati, cineres sebrati; cruorem proliti, vycediti; suspiria zhluboka vzdychati; h. de faece (o špatném řečníku); vy-, píti, srkati, vyprázdniti, pateram; pohltiti, shltnouti, zachvatiti, flamma hausit, naves mari haustae; probřísti, latus gladio; sua h. (o marnotratníku); vytrpěti calamitates; dicta auribus h., zaslechnouti; vzíti, bráti, osvojiti, znamenati.

haustus, us, m., čerpání, nabírání; lok, doušek; hrst; dýchání.

have, haveo v. aveo.

hebdomas, adis, f., sedm dní, týden; sedmý den (jako den krise v nemoci).

Hebe, es, f., lat. Iuventas, dcera Juppiterova, manželka Herkulova; bohyně mladosti.

hebeo, —, — II., býti tupým; mdlým, nečinným býti.

hebes, etis I., tupý; otupělý, slabý, mdlý; blbý.

hebesco, —, — III., tupnouti; slábnouti.

hebetio I., otupovati, oslabovati.

Hecabe, es nebo **Hecuba, ae, f.**, manželka Priama, krále trojského, matka Hektorova.

Hector, oris, m., syn Priamův, manžel Andromášin.

hedera, ae, f., břečtan.

hedychrum, i, n., vonný balsám (užívaný k ušlechtění pleti).

hei v. ei.

Helena, ae, -e, es, f., dcera Ledy, sestra Polluxova, Kastorova a Klytáimnestřina, choť Menealova, matka Hermiony, unesené Parisem (což bylo příčinou války trojské).

Helenus, i, m., syn Priamův.

Helias, adis, f., obyč. v plur. dcery boha Slunce, sestry Phaethontovy.

Helle, es, f., sestra Frixova, po níž Hellespont nazván.

helleborus, i, m., čemeřice.

helluatio, onis, f., hejření.

helluo, onis, m., hejřil, zhýralec.

helluor I., hýřiti.

Helotes v. Hilotae.

helvella, ae, f., kuchyňská zelníčka.

hem interj., hm! aj!

hemerodromos m., plur. **hemerodromoe**, rychlý posel, běhoun.

hemicillus, i, m., poloviční osel (přezdívká).

hemicyclium, ii, n., polokruh, polokrouhlé křeslo.

hemina, ae, f., čtvrtka (1/2 sextarie, míra na obilí, tekutiny).

heptēris, is, f., loď sedmiveselná.

hera, ae, f., paní v domě, hospodyně.

Hera, ae, f. = Juno.

herba, ae, f., zelené stéblo obilní i travní; tráva, mladé ošení; bylina, zelina; h. captatae, kouzelné byliny.

herbesco, —, — III., vymetávati (o obilí), růsti (o trávě).

herbidus 3., travnatý.

herbifer 3. = **herbidus**.

herbigradus 3., travou se plížící (o hlemýždi).

herbosus 3. = **herbidus**.

herbula, ae, f., bylinka.

hercisco, —, — III., dědictví dělit.

Hercle v. Hercules.

herotum, i, n., dědictví; h. ciere, vybídnouti k dělení se o dědictví.

Herculaneum, i, n., město v Kampánii, r. 79 po Kr. výbuchem Vesuvu zasypané.

Hercules, is, m., syn Juppiterův a Alkmenin; Hercules, Hercule, Hercle (mehercules, mehercule, mehercle) formule zařikací přísám H., v pravdě, zajiště!

Hercynia silva, les h., pohoří lesnaté od z. k v. Germanií prostupující.

hereditarius 3., dědictví se týkající, dědictví; zděděný.

hereditas, atis, f., dědictví.

heredium, ii, n., dědictví.

heres, edis, m., dědic; ex asse h., universální dědic, h. secundus, dě-

dic, když hlavní dědic nepřijal dědictví.

heri adv., včera.

herilis 2., pánův, panin.

Hermaphroditus, i, m., syn Hermův a Afroditin, srostl s nymfou Salma-cidou v jednu bytost.

Hermathena, ae, f., dvojité poprsí Merkuriovo a Minervino.

Hermeracles, is, m., dvojité poprsí Merkuriovo a Herkulovo.

Hermes, ae, m., herma, sloup s poprsím Merkuriovým.

Hermione, es (-a, ae), f., dcera Menelaova, choť Orestova.

Hero, us, f., kněžka Afroditina v Sestu (v Thracii), milenka Leandrova.

heroicus 3., hrdinný, rekovný, bohatýrský.

herois, idis, f., polobohyně, rekyně.

heros, ois, m., polobůh, bohatýr.

herous 3., heroický, epický.

Hersilia, ae, f., manželka Romulova.

herus, i, m., domácí pán, hospodář; vládce.

Hesione, es (-a, ae), f., dcera Laomedonta, krále trojského.

Hesperia v. **Hesperius**.

Hisperis, idis, f., západní; plur. Hesperidky, dcery Ereba a Noci, bydlící na dalekém západu; náležela jim zahrada se zlatými jablky.

Hesperius 3., k západu náležející; subst. **Hesperia, ae, f.**, země západní (Hispanie, Itálie).

Hesperus, i, m., večernice.

hesternus 3., včerejší

heu interj., ach! běda!

heus interj., hle! he! hola; slyš, (slyšte)!

hexapylon, i, n., brána se šesti vchody v Syrakusách.

hexeris, is, f., šestiveslice.

hiatus, us, m. puklina, otvor, trhlina, rozsedlina, chvastavost, chtivost; v mluvnicki: průzev.

Hiberia, ae, f., Hispanie; **Hiberus flumen**, oceán, **H. pastor**, obr Geron.

hiberna, orum v. **hibernus**.

hibernacula, orum, n., zimní stany.

Hibernia, ae, f., Irsko.

hiberno I., přezimovati.

hibernus 3., zimní; subst. **hiberna, orum, n.**, zimní tábor; zimní skladiště.

hibrida, ae, c., míšenec (na př. z otce Řimana nebo propuštěnce az matkycizozemky nebo otrokyně).

hic, haec, hoc pron. demonstr. ten, ta, to; hice, haece, hoce tento, tenhle, tenť; v otáz. hicine ten-li; hoc idem týž; hic proti ille poukazuje na blízkost; abl. hoc proto, z té příčiny.

hic adv., zde; v té příčině.

hiemalis 2., zimní; bouřlivý.

hiemo I., přezimovati.

hiems, hiemis f., zima, nečas, nepohoda; bouřlivé počasí.

Hierosolyma, orum, n., Jerusalem.

hilare adv., vesele, bodře.

hilaris 2. = **hilarus** 3., veselý, bodrý.

hilaritas, atis, f., veselost, bodrost; risus cum h-te, veselý smích.

hilariter adv., vesele, jaře.

hilaro I., ob-, rozveseliti.

hilarulus 3., dosti veselý.

hilla, ae, f., druh uzenic.

Hilotae, arum, m., heloté, nevolníci spartánští.

hilum, i, n., chmýří; něco nepatrného, neque (nec) h., ani to nejmenší.

hinc adv., odtud; na to.

hinnio IV., řehtati.

hinnitus, us, m., řehot, řehtání.

hinnuleus, i, m., kolouch.

hio I., rozevřít se; šklebiti se; ústa podivením rozvírati, žasnouti; chtivě něco hltati, dychtiti po čem; hiantia loqui, o řeči nedobře souvislé.

hippocentaurus, i, m., mythická bytost: zpola člověk, zpola kůň.

hippotoxota, ae, m., jízdní lukostřelec.

hircus, i, m., kozel.

hirsutus 3., chlupatý, srstnatý, jezátý, kostřbatý, drsnatý.

hirtus = **hirsutus**.

hirudo, inis, f., pijavka.

hirundo, inis, f., vlaštovka.

hisco, —, — III., rozvírati se; šklebiti se; ústa otevřít, muknouti, promluvit.

hispidus 3., chlupatý, obrostlý, drsný.

Hister, tri, m., Dunaj (dolní část, horní = Danubius).

historia, ae, f., zvidání; vědění; vypravování nějakého příběhu, dějepis; dějiny.

historicus 3., dějepisný; subst. dějepisec.

histrio, onis, m., herec.

histrionalis 2., herecký.

hiulce adv., rozpukle; h. loqui, nesouvisle.

hiulous 3., rozpuklý, rozsedlý; voces h., s průzevem.

hoc adv., tím, proto; h. eodem, právě proto.

hodie adv., dnes, dnešního dne; hodie quoque, podnes; hodieque, dnes ještě.

hodiernus 3., dnešní.

holus, eris, n., zelenina, zelí.

holusculum (olusculum), i, n., drobná zelenina.

homicida, ae, c., vrah, vražednice; bás. mužebijce.

homicidium, ii, n., vražda.

homo, inis, m., člověk, muž; inter homines esse, s lidmi obcovati; = is (hic), hic h. = já, persuasit homini (ho); člověk jako muž řádný, čestný, zdatný; čl. jako tvor slabý, chybný; otrok, čeledín, sluha; plur. lidé, čeled, rodina; pěší.

homullus, i, m., človíček, chudáček.

homuncio, onis, a homunculus, i, m., človíček

honestamentum, i, n., ozdoba.

honestas, atis, f., čest, vážnost, důstojnost, počestnost; slušnost; o věcech: sličnost, půvab; mravopochestnost.

honeste adv., čestně, počestně, slušně; ctnostně.

honesto I., ctíti, čest vzdáti; zdobiti.

honestus 3., počestný, poctivý, vážený; čestný, slušný; o věcech: úhledný, sličný.

honor v. honos.

honorabilis 2., počestný.

honorarius 3., co k vůli cti se děje nebo dává; čestný.

honorate adv., čestně.

honoratus 3., ctěný, čestný, vážený.

honorifice adv., čestně, poctivě.

honorificus 3., počestný, ctný, poctivý, comp. **honorificentior**, sup. **honorificentissimus**.

honoro I., ctíti, uctíti; obdarovati.

honorus 3., čestný.

honos (or), oris, m., čest, pocta; alqm praecipuo honore habere, někoho v obzvláštní cti míti; čestný úřad, důstojenství, hodnost; čestný dar; vyznamenání, oslava; oběť (bohům); ozdoba, okrasa; h. auribus sit = praefari (dicere) honorem »s dovolením« (na omluvu slov nebo věci neslušných); **Honos**, bůh cti.

hora, ae, f., hodina (Římané čítali hodiny od slunce východu až do západu rozděluje dobu tu na 12 hodin, vždy však hodina šestá = poledni); una hora, in hora, za hodinu, v hodině; suprema h., (o smrti); in horas, každou hodinu; plur. hodiny; mittere ad horas, podívati se, kolik hodin; quota h. est, kolik jest hodin; horae legitimae, čas řečníkovi zákonem vyměřený; čas, doba

Hora, ae, f., zbožněná choť Romulova, Hersilie, bohyně mládí.

Horae, arum, f., bohyně ročních počasí.

hordeum, i, n., ječmen.

hornotinus 3., letošní.

hornus 3., letošní.

horologium, ii, n., hodiny, orloj.

horrendus 3., hrozný, děsný; úžasný; adv. **horrendum**; podivuhodný, posvátnou hrůzou naplňující.

horreo, —, — II., strměti, vzhůru trčeti, ježiti se; drsným býti; zimou se chvěti; děsiti se, hroziti se, crudelitate alicuius krutosti něči; lekati se; užasnouti; děsivě vypadati.

horresco, horrui, — II., ježiti se; počíti se děsiti.

horreum, i, n., zásobárna, skladiště, stodola, sýpka.

horribilis 2., hrozný, strašný, děsný, úžasný.

horride adv., prostě; krutě, přísně.

horridulus 3., poněkud drsný, neuhlazený.

horridus 3., kostrbatý, ježatý; drs-

natý; neuhlazený, neličený; prostý; příkrý locus; hrozný, divý, strašný; mrazivý; zimou se chvějící.

horrifer 3., hrozný, hrůzonosný, Erinys; mrazivý, boreas.

horrifico I., hrůzu ploditi; zčeřiti, rozvlniti.

horrificus 3., hrůzoplodný.

horrisonus 3., hrozně zničící (zvučící).

horror, oris, m., otřesení se zimou (bázní), mrazení; hrůza, úžas; hrůza posvátná.

horsum adv., sem.

hortamen, inis, n. = **hortamentum**, i, n., povzbuzení.

hortatio, onis, f., napomínání, povzbuzování, ponoukání, podnět.

hortator, oris, m., povzbuzovatel, podněcovatel.

hortatus, us, m. = **hortatio** (jen v abl.).

hortor I., povzbuzovati, napomínati, domlouvati; podněcovati, myslí dodávati; o věc. než.: vybízeti, vyzývati.

hortulus, i, m., zahrádka; plur. stateček, jměníčko.

hortus, i, m., zahrada; plur. sad; zelenina kuchyňská.

hospes, itis, c., cizinec; host, hostitel.

hospita v. **hospitus**.

hospitalis 2., hostinný; přívětivý, uctivý.

hospitalitas, atis, f., pohostinnost.

hospitaliter adv., pohostinně.

hospitium, ii, n., pohostinství; uctění, hostinné přivítání; byt, pokoj hostinský; lože, pelech zvířat.

hospitus 3., cizí; subst. **hospita, ae**, f., cizinka, host; hospodyně, hostitelka; pohostinný.

hostia, ae, f., obětní zvíře, žertva.

hosticus 3., nepřátelský; subst. **hosticum, i**, n., nepřátelské území.

hostificus 3. = **hostious**.

hostilis 2., nepřátelský, nepříteli náležející; subst. **hostilia, ium**, n., nepřátelství.

hostiliter odv., nepřátelsky.

hostis, is, c., cizinec; nepřítel (ve válce), odbojník (v říši).

huc adv., sem; tam; k tomu, huc

accedit; tak daleko, rem huc deduxi.

hucine adv., až tak daleko?

hucusque adv., až sem, tak daleko.

hui interj., aj! ha!

huiuscemodi a **huiusmodi**, toho druhu, takový.

humane adv., lidsky; rozumně, loqui; vlídně, přívětivě.

humanitas, atis, f., lidskost; vlídnost, přívětivost; vzdělání, ušlechtilost, vzdělanost, jemný cit, vkus.

humaniter adv., lidsky, vlídně.

humanitus adv., po lidsku; si quid mihi h. accidisset, kdybych o život přišel.

humanus 3., lidský; vlídný; vzdělaný, ušlechtilý, jemný; subst. **humana, orum** nebo **res humanae**, lidské příhody, osudy.

humatio, onis, f., pohřbení.

humecto I., zavlažovati.

humectus 3., vlhký.

humeo, —, — II., býti vlhkým.

humerus v. **umerus**.

humesco, —, — III., mokrým býti.

humidus 3., vlhký; zvlhlý; vlažný.

humifer 3., vlhký, zvlhlý, mokrý.

humilis 2., nízký, nevysoký; nepatrný, slabý, chatrný, nuzný; sprostý, všední; ponížený, pokorný, podlizavý, otrocký; málomyslný.

humilitas, atis, f., nízkost; nepatrnost; poníženost, pokora; malomyslnost.

humiliter adv., nízce; poníženě, otrocky, podle; chudě, exsequias alicuius sepelire.

humo I., pohřbiti.

humor, oris, m., vlhkost, vláha; mok; vlhko.

humus, i, f., země, půda; humi a humo, na (po) zemi; humo, od (ze) země; prst, hlína; poet. kraj, končina.

Hyacinthus, i, m., sličný lacedemonský mladík, jež Apollo miloval a nešťastnou náhodou zabil; z krve jeho vypučela květina h.

Hyades, um, f., dcery Atlantovy (7), (tvořící hlavu býka v souhvězdí; jich východ zvěstoval déšť).

hyalus, i, m., sklo.

hydra, ae, f., vodní had; saň ler-

nejská zabitá Herkulem; dle pověsti matka Cerberova; souhvězdí.

hydria, ae, f., džbán (na vodu); osudí, urna.

hydropicus 3., vodnatelný.

hydrops, opis, m., vodnatelnost.

hydrus, i, m., had vodní; had vůbec.

Hylas, ae, m., syn Thyodamův, průvodčí Herkulův na výpravě Argonautův.

Hyllus, i, m., syn Herkulův, choť Jolin.

Hymen, enis, m., bůh svateb; píseň svatební.

Hymenaeus, i, m., píseň svatební, svatba; = Hymen.

Hymettus, i, m., hora u Athen na med a mramor bohatá.

Hyperborei, orum, m., mythický národ bydlící na nejzazším severu.

Hyperion, onis, m., syn Uranův a Země, otec Heliův, Selenin a Eoin;

Hyperionis, idis, f., dcera Heliova; zoře, jitřenka (Eos, Aurora).

Hypermnestra, ae, f., nejmladší Danaovna, choť Lynkeova.

hypodidasculus, i, m., podučitel.

hypomnema, atis, n., písemné poznámky; výňatek.

Hyrieus, ei, m., otec Orionův.

Hystapes, is, m., kníže perské, otec Darea I., krále perského.

I.

Iapetus, i, m., otec Atlanta, Epimetheův a Prometheův.

Iason, onis, m., syn Aesona, krále thessalského, manžel Medein, vůdce Argonautův.

iaspis, idis, f., jaspis.

ibi adv., tam; tu, tož, tedy.

ibidem adv., tamže; v tomtéž, právě v tom.

ibis, is (-idis), f., vodní pták, zasvěcený Isidě.

Icarius, ii, m., bratr Tyndareův, otec Penelopin.

Icarus, i, m., syn Daedalův.

Icelos, i, m., bůžek snu; propuštěnec Galbův.

ico, ici, ictum III., udeřiti, uhoditi,

zasáhnouti; (**ictus**, zasažený [střelou]) foedus i., smlouvu uzavřít; trop. **ictus**, dojat, znepokojen; caput ictum, podnapilý.

ictus, us, m., rána, úder, uhození, bodnutí, náraz; takt.

idcirco adv., proto.

idem, eadem, idem pron. dem. týž, tentýž; alter idem, druhé Já; hic idem, zároveň, spolu; idem hic, právě týž; s násled. qui, atque (ac), quam, ut, jako, co.

identidem adv., opětovně, vícekráte, nejednou; tytýž.

ideo adv., proto, tudíž.

idiota, ae, m., nedouk, nevědomec, laik.

idonee adv., přiměřeně.

idoneus 3., příhodný, případný, způsobilý; jistý, platný, equus, testis.

idus, uum, f., idus, 15. den v měsíci březnu, květnu, červenci a říjnu; 13. den v ostat. měsících.

Idyia, ae, f., matka Medeina.

igitur conj., tedy; nuže tedy (obvyčejně postpositivně).

ignarus 3., nevědomý, nezkušený čeho, v něčem neobeznalý, neznámý, cizí, lingua.

ignave = ignaviter adv., liknavě, nedbale, netečně; bojácně, zbaběle.

ignavia, ae, f., lenost, netečnost; malátnost, bojácnost.

ignavus 3., líný, netečný, lhostejný, malátný; bojácný; nehybný, neužitečný; netečnost (malátnost) působící, frigus.

ignesco, —, — III., chytati (o ohni); vzplanouti (o vášni).

igneus 3., ohnivý; hořící.

igniculus, i, m., ohníček; jiskra (počátek, původ); i. desiderii, žár.

ignifer 3., ohnivý.

Ignigena, ae, m., z ohně zplozený, příjmi Bakchovo.

Ignipotens, is, m., Ohněvládce, příjmi Vulkánovo.

ignis, is, m., oheň; aqua et igni interdicere alui, vypovědět z vlasti; ignem comprehendere, ohněm chytiti, zapáliti se; plur. ohně strážní, ohně pochodní; blesk; žár, plamen; praskot ohně; třpyt hvězd; vedro úpal; trop. nadšení; ohnivá vášně

horoucnost (lásky); zážeh, sacer ignis (»růže« nemoc); žhavost (pohledu).

ignobilis 2., neznámý; neurozený, sprostý, nepatrný; chatrný, špatný; všední.

ignobilitas, atis, f., neznamenitost, nevzácnost; neurozenost.

ignominia, ae, f., potupa, pohana, hanba; i-am accipere, utržiti si; ignominia notare, trestem potupným (censor) pokárati.

ignominiose adv., potupně, mrzce.

ignominiosus 3., potupný, hanebný.

ignorabilis 2., neznámý.

ignorantia, ae, f., nevědomost, neznalost.

ignoratio, onis, f., nevědění, nevědomost, neznalost.

ignoro I., neznati, nevěděti; non (neque) i., dobře věděti; id vos i. nolui, nechtěl jsem, by vás to tajno bylo; **ignoratus**, nepozorovaný.

ignosco, novi, notum III., nepamatovali, zapomenouti komu čeho, odpustiti, prominouti.

ignotus 3., neznám, nepoznán; cizí; tajemný; neznající, nevědoucí.

ilex, iois, f., svída.

ilia, ium, n., slabiny, slabizny.

Ilia, ae, f., Rea Silvia, matka Romulova a Remova.

ilicet (ire licet) adv., jest po všem, konec; ihned.

iloo adv., na tom místě; ihned.

ilignus 3., svídový.

Ilion (Ilium), ii, n., Troja.

illa adv., tam.

illabefactus 3., nezviklaný, neohrožený, pevný.

illabor, lapsus sum III., vklouznouti, vpadnouti.

illaboro I., nahmožditi se; domibus.

illac adv., tam; na oné straně.

illaessitus 3., nedrážděný, nepoupený.

illacrimabilis 2., neoplakaný; neúprosný, neobměkčitelný.

illacrimo I. = **illacrimor** I., zaplakati, splakati nad čím.

illaesus 3., neraněný.

iliaetabilis 2., neutěšený, smutný.

illaqueo I., zamotati; v osidla chytiti.

illatus v. **infero**.

illaudatus 3., nechvalný.

ille, illa, illud pron. dem. onen; známý, proslavený, znamenitý; (místně) tamní, consuetudo; dřívější (časově), tempora illa; ille quidem, onť, ovšem; (poukazuje k tomu, co následuje) onen, následovní, zvl. illud; hic et ille, ten a onen, ten a ten, jeden a druhý; ille aut ille, ten nebo ten; ille et ille, ten i ten; ex illo (sc. tempore), od té doby, odtud.

illecebra, ae, f., půvab, vnada, lákadlo; častěji plur.

illectus 3., nečtený.

illicitus 3. part. v. **illioio**.

illepidus 3. (adv. **illepide**), nelepý; neochotný; nezpůsobný.

illibatus 3., neztencený, neporušený.

illiberalis 2., neušlechtilý; sprostý; neochotný, neužilý.

illiberalitas, atis, f., neochota, neuzilost, skoupost.

illic, illaeo, illoo (uc) pron. dem., onen zde, onenť.

illio adv., tam, onde.

illioio, lexi, lectum III., přivábiti; svěsti.

illicitator, oris, m., kupec (jen tak na oko).

illicitus 3., nedovolený.

illido, lisi, lisum III., zavaditi, naráziti o něco; roztržiti, rozraziti.

illigo I., přivázati, upevniti; spoutati, manus post tergum, ruce na záda; zaplésti.

illim adv. = **illino**, odtamtud.

illimis 2., bez bahna jsoucí, čistý.

illino adv., odonud, odtamtud, hinc — illinc, z této — z oné strany.

illino, levi, litum III., namazati; pomazati, potříti; potáhnouti, ceris illita.

illiquefactus 3., rozpuštěný, rozplynulý.

illiteratus 3., nevzdělaný, neučený; nevědecký.

illo adv., tam, onam; eodem illo, právě tamtéž.

illotus n. **illautus** 3., nemytý, nečistý; nevypraný.

illuc adv., onam, tam.

illucesco, luxi, — III., svítati, rozednívati se; trop. zasvitnouti.

illudo, lusi, lusum III., hráti, pohrávati si; alqd chartis il., pro ukrácení času (zábavou) něco napsati; illusae auro vestes, šat zlatem protkaný; žert, posměch si tropiti.

illuminate adv., ozdobně; jasně, zřetelně, dicere.

illumino I., osvětliti, ozářiti; slavným učiniti; ozdobiti.

illiusio, onis, f., posměch, ironie.

illustris 2., jasný, osvěcený; vznešený, slavný, znamenitý.

illustro I., osvětliti; objasniti; oslaviti; pass. slavného jména nabýti, slávu získati, proslaviti se.

illuvies, ei, f., naplavení, nečistota; kal, špína; zátopa.

Ilus, i, m., syn Troův, otec Laomedontův, zbudovatel Ilia.

imaginarius 3., zdánlivý.

imaginatio, onis, f., představa.

imaginor I., představit si.

imago, inis, f., obraz, podoba; postava; přelud, zjevení; stín zemřelého, příznak, mátoha, imanis; ozvěna, ohlas, i. vocis; představa, myšlénka; (protiskutečnosti) stín, mam; plur. **imagines (maiorum)** též cerae, vosková poprsí předkův, non habeo i., nemám předkův.

imbecillitas, atis, f., slabost, křehkost; nestatečnost; i. animi, zbabělost.

imbecillius adv. comp. slaběji, méně statečně.

imbecillus 3., slabý, neduživý; churavý; bezmocný, neúčinný; duševně slabý.

imbellis 2., neválečný; bezbranný; bojácný, zbabělý; pokojný, mdlý.

imber, imbris, m., déšť, liják, přival.

imberbis 2. (-us 3.), bezvousý, holobradý

imbibo, bibi, — III., vpíti, vsáknouti; (myslí) pojmuti; usmysliti si.

imbrex, icis, f. zříd. m., taška.

imbrifer 3., dešťonosný.

imbuo, bui, butum III., navlažiti, napustiti; poskvřniti; naplniti, pectora pietate; navykati někoho na co, vštípati komu co, se studiis; religione

imbutus, nábožností nadchnut; usu imbutus, nabyv zkušenosti; poprvé něco zkusiti (učiniti) [a tím] zasvětit, bellum sanguine.

imitabilis 2., nápodobitelný

imitamen, inis, n., nápodobení.

imitatio, onis, f., nápodobení; ad im. fratris, dle příkladu svého bratra.

imitator, oris, m. — **-trix, icis, f.**, nápodobitel (-ka); následovník (-ice).

imitor I., nápodobovati; dle koho jednati, následovati koho; o věc. než.: podobnu býti; alqd aliqua re, nahraditi věc jinou věcí; napodobiti, vytvořiti, alqd penicillo.

immadesco, madui, — III., zvlhnouti.

immane adv., hrozně, náramně.

immanis 2., náramný, ohromný, nehorázný ukrutný, hrozný; poutvorný.

immanitas, atis, f., ohromnost; neslýchanost, sverepost, krutost, surovost, nelidskost.

immansuetus 3., nezkrocený, nezbedný, divoký.

immaturitas, atis, f., nezralost; nevěcnost v jednání, zběžnost.

immaturus 3., nezralý; nedospělý; nevěcný, příliš časný.

immedicabilis 2., nezhojitelný.

immemor, oris, i., nepamětlivý, zapomětlivý; nedbající, nevšímavý.

immemoratus 3., nepřipomenutý, nový.

immensitas, atis, f., nesmírnost.

immensus 3., nesmírný; subst. **immensum, i, n.**, nesmírnost, nesmírná prostora; in (ad) im., nesmírně.

immerens, tis 1., nezasloužilý, nevinný.

immergo, mersi, mersum III., pohroužiti, pohovořiti, potopiti; trop. se in consuetudinem alicuius, zahnízditi se.

immerito adv., nezaslouženě.

immeritus 3., nezasloužilý, nevinný; nezasloužený, nezavinilý.

immersabilis 2., neponořitelný.

immetatus 3., neodměřený.

immigro I., přistěhovati se; verba in suum locum immigraverunt, dobře se hodí.

immineo, —, — II., strměti, vyční-

vati, skláněti se; hraničiti, dosahovati někam, blízek býti komu; hroziti komu, ohrožovati co; stíhati koho; dychtiti po čem, číhati na co; nastávati (o čase).

imminuo, minui, minutum III., zmenšiti, ztenčiti; obmeziti; zeslabiti; kaziti, mařiti.

imminutio, onis, f., zmenšení; oslabení; újma; úraz.

immisceo, miscui, mixtum (mistum) II., vmíchat, vmísiti, promíchat.

immiserabilis 2., nemilosrdný, nelítostný.

immisericorditer adv., nemilosrdně.

immisericors, dis 1., nemilosrdný.

immissio, onis, f., opuštění; ponechání volnosti k vzrůstu.

immitis 2., nelahodný, trpký; přísný, krutý, nevlídný.

immito, misi, missum III., opustiti; vy-, poslati kam; házet, metati; vlnati, vraziti; zasaditi, plantas; vypouštěti, vésti, aquam; iniuriam in alqm i., chtíti ukřivditi; nechati vzrůsti, capillos; pustiti; volnost dáti, iuga; rudentes velis i., plachty rozeprouti; se equo in hostes i., rozjeti se; barba immissa, splývající.

immo adv., ovšemť, arciť, ba právě; nikoliv; ba spíše.

immobilis 2., nepohyblivý, nepohnutý; Ausonia i., až dosud nebojovná.

immoderate adv., nepravdělně; nespořádaně, nemírně, prostopášně.

immoderatio, onis, f., nemírnost, přílišnost.

immoderatus 3., nemírný, bezměrný, nezřízený, bezuzdný.

immodeste adv., nemírně, neskromně.

immodestia, ae, f., nemírnost, neskromnost; nekázeň, neposlušnost; nemravnost.

immodestus 3., nemírný, neskromný.

immodice adv., nemírně, přílišně.

immodicus 3., nemírný, přílišný; osobivý.

immodulatus 3., nelibě znějící.

immolatio, onis, f., obětování.

immolator, oris, m., obětník.

immolitus 3., vystavěný.

immolo I., obětní tlučí posypati; obětovati; (v oběť) porážeti, zabíjeti.

immorior, mortuus sum, mori III., nad něčím, při něčem umřít.

immoror I., při něčem se zdržovati, dlíti.

immorsus 3., nahryzlý.

immortalis 2., nesmrtelný, věčný, nehynoucí.

immortalitas, atis, f., nesmrtelnost, věčnost; nehynoucí sláva.

immortaliter adv., nesmrtelně.

immotus 3. nepohnutý; nezměněný, pevný.

immugio IV., při něčem hučeti, duněti.

immulgeo, —, — II., dojiti do něčeho.

immundus 3., nečistý, špinavý.

immunis 2., bez závazků; nepoplatný, neslužebný; svobodný, prostý, militia; neposkyvněný, čistý; neochotný, neúslužný.

immunitas, atis, f., nezávaznost k službám, nepoplatnost; osvobození, sprostění.

immunitus 3., neopevněný, neohrazený; via i., nedlážděná, neštěrkovaná.

immurmuro I., reptati proti někomu, bublati.

immutabilis 2., nezměnitelný.

immutabilitas, atis, f., nezměnitelnost

immutatio, onis, f., změna; (v řeči) metonymie.

immutatus 3., nezměněný.

immuto I., pře-, pro-, změnit; zjináčiti; zhoršiti.

impacatus 3., nepokojný.

impar, paris 1., nerovný, nestejný.

imparatus 3., nepřipravený, nehotový (k boji).

imparilis 2., nestejný, nerovný.

impariter adv., nestejně.

impastus 3., hladový, lačný.

impatiens, tis 1., netrpělivý, choulostivý; i. viae, slabý pro cestu; i. irae, nejsoucí mocen hněvu.

impatienter adv., netrpělivě.

impatientia, ae, f., netrpělivost; nesnesitelnost; i. silentii, nemožnost mlčeti.

impavide adv., neohroženě.

impavidus 3., neohrožený, srdnatý.

impedimentum, i, n., závada, překážka; i-to esse, býti na překážku, překážeti; res est i-ti loco, vadí; plur. zavazadla, břemena, náklad (hl. vojenský).

impedio IV., nohy zamotati, na nohou spoutati; zatarasiti, zaraziti, iter; v nesnáze uvést; překážeti, vaditi; zadržovati, meškati, zaměstnávat, agmen; o-, zavinouti, obtočiti, caput myrto.

impeditio, onis, f., překážka.

impeditus 3., překážkou zdržený; obtížený, zaměstnaný, k boji nepřipravený, nepohotový; naves i., nehотовé k odplutí; nesnadný, obtížný, navigatio, tempora rei publicae; neschůdný, nedostupný, nepřístupný, itinera, flumen.

impello, puli, pulsum III., vraziti nač, udeřiti; rozehnati co; hnouti čím; alqm in fugam, přiměti k útěku; alqm in periculum přivést; aciem odraziti; povzbuditi, popuditi, zavraždit, dohnati; impelli dáti se pohnouti, přiměti k čemu; part. **impulsus**, sveden, stržen, dohnán.

impendeo, —, — II., viseti nad čím; vznášeti se nad hlavou; hroziti, nastávat.

impendium, ii, n., náklad, útraty; ztráta.

impendo, pendi, pensum III., (peníze) vynaložiti na co, náklad vésti; věnovati, curam.

impenetrabilis 2., neproniknutelný; nepřekonatelný.

impensa, ae, f., náklad, vydání; vynaložení, obětování.

impense adv., nákladně, draze; náramně, důtklivě, snažně.

impensus 3., nákladný, drahý; impenso (pretio) za velikou (značnou) cenu; valný, náramný.

imperator, oris, m., nejvyšší velitel, vojevůdce; vládce, císař.

imperatorius 3., velitelský; císařský.

imperatrix, icis, f., velitelka.

imperatum, i, n. v. **impero**.

imperceptus 3., nepochopený, neznámý.

imperditus 3., nezahubený, nezničený.

imperfectus 3., nedokonaný, neúplný; i-cta re, s nepořízenou.

imperfossus 3., neprobodený.

imperialis 2., císařský.

imperiosus 3., panující, mocný; pánovitý.

imperite adv., nezkušeně, neuměle, neobratně.

imperitia, ae, f., nezkušenost, neznalost.

imperito I., vládnouti, veleti.

imperitus 3., nezkušený, neznalý, neumělý, nezběhlý.

imperium, ii, n., rozkaz; imperio k (z) rozkazu; i. abnuere, odepřiti poslušnost; právorozkazovati; vláda, moc; i. caelestium, nad nebeštany; imperio natus, k panování zrozen; vrchní moc (panství), svrchovanost, summum (summa) imperii, vrchní velitelství (ve válce); pro imperio, z moci úřadu; panování; imperia magistratusque, vedle civilní i vrchní moc vojenská; nadvláda, svrchovanost; říše, panství; plur. úřadové, úředníci.

impermisus 3., nedovolený.

impero I., rozkazovati, poroučeti, veleti; naříditi, uložit, alcu frumentum, commeatum, arma, naves, milites; panovati; subst. **imperatum**, i, n., rozkaz, nařízení, ad i. venire, dle rozkazu.

imperterritus 3., neustrašený, neohrožený.

impertio IV., uděliti, propůjčiti, věnovati; alqm plurima salute i., srdečně dáti pozdravovati; podílet někoho naukami = vštěpovati mu je, quibus (doctrinis) aetas puerilis impertiri debet.

imperturbatus 3., nezmatený.

impervius 3., nescestný, neprůchodný.

impetibilis 2., nesnesitelný.

impetrabilis 2., snadno dosažitelný.

impetratio, onis, f., dosažení.

impetrio IV., hleděti příznivá znamení věštní obdržeti.

impetro I., vymoci, dosíci, doprositi si čeho; re impetrata, vyslyšení byvše; dosáhnout toho; de salute sua,

pro zachování své něčeho dosíci; de indutiis, příměří vymoci; způsobiti; non i. ab animo potuit, ut etc., nemohl se k tomu odhodlati.

impetus, us, m., nával, náběh; úprk; útok; záchvat, síla, prudkost; vášně, úsili; vzlet (v řeči); divinus (sacer) i., nadšení.

impexus 3., nečesaný.

impie adv., bezbožně, bohaprázdne, nesvědomitě.

impietas, atis, f., bezbožnost, bohaprázdnost, nesvědomitost.

impiger, gra, grum 3., neúnavný, příčinlivý, čilý.

impigras, atis, f., neúnavnost.

impingo, pegi, paotum III., vraziti, narazit něčím na (o, v) co; vnutiti; hnáti, agmina muris.

impius 3., bezbožný, bohaprázdný, nesvědomitý; mrzký, ohavný, facta; subst. zlosyn, nešlechtník.

implacabilis 2., nesmiřitelný, neukojitelný.

implacatus 3., neusmířený; gula, nenasyčený.

implacidus 3., drsný, surový, divý.

implecto, plexi, plexum III., za-
vplést.

impleo, plevi, pletum II., na-, do-, vyplniti; longum sermonibus diem, ukrátiti si; zastati někoho, principem.

implicatio, onis, f., zapletení, zamotání; propletenost.

implicatus 3., s-, zapletený; zmotaný, zmatený.

implicite adv., spleteně, zmateně.

implico I. (**ui, itum**), zaplésti, zamotati; pomásti ordines; ve zmatek uvést, aciem; o-, přivinouti; spojit, sloučiti, srážeti, připoutati; za-, opustiti; morbo (in morbum implicitus, nemoci zachvácen byv, do nemoci upadnuv.

imploratio, onis, f., prosebné volání o pomoc, vzápění.

imploro I., plačky se doprošovati, prosebně vzývati, úpěnlivě prositi.

implumis 2., neopeřený, holý.

impluo, plui, — III., na něco pršet. **impluvium, ii**, n., nekrytá místnost v římských domech.

impolite adv., prostě, neuhlazeně.

impolitus 3., neuhlazený, nevzdělaný, nedokonalý.

impollutus 3., neposkvřněný.

impono, posui, positum III., vložiti, naložiti; posaditi, vsaditi, postaviti; přičiniti, manum supremam alicui rei; přiložiti nomen alicui (dát); způsobiti, zasaditi, vulnus; uložit, předsati, labores; ustanoviti, custodem; obelstíti.

importo I., při-, donášeti, dovážeti, dopravovati; způsobiti.

importune adv., nevhodně, bezohledně, nešetrně.

importunitas, atis, f., nešetrnost, bezohlednost, neomalenost.

importunus 3., nevhodný, nepříhodný, nepřiležitý, nevčasný; obtížný, příkrý, nešetrný; bezohledný; nepříznivý, tempus.

importuosus 3., bez přístavu.

impos, potis 1., nejsoucí s to, bezmocný.

impotens, tis 1., bezmocný, slabý; nejsoucí něčeho mocen, s to; vášnivý, náruživý, pánovitý; přílišný.

impotenter adv., bez moci, slabě; bezuzdně, náruživě, zpupně.

impotentia, ae, f., slabost; bezuzdnost, nevázanost, zvůle.

impraesentiarum zkrác. **in praesentia rerum**, na ten čas, pro tu chvíli, prozatím.

impransus 3., kdo ještě nesnídal, lačný.

imprecor I., žádati někomu něco zlého.

impressio, onis, f., vtlačení, vtištění; plur. vtisky dojmů v naší duši; dotírání, přepadnutí, útok, nájezd.

imprimis adv., především, obzvláště.

imprimo, pressi, pressum III., vtlačiti, vtisknouti, o(b)tisknouti, vtisknutím (pečeti) poznamenati; vrýti, vštípiť v mysl alqd in mente (menti, in animo).

improbatio, onis, f., neschválení.

improbe adv., nepořádně, nešlechtně; drze, nestoudně.

improbitas, atis, f., nepoctivost, špatnost; nestoudnost, drzost.

improbo I., neschvalovati, zamítati, haněti.

improbis 3., špatný; nepoctivý, ničemný, nešlechtný; velikánský; přehnaný, nenasytný, anser; nestoudný, drzý; zlomyslný.

improceris 3., nezrostlý, zakrsalý, nízký, nevzhledný.

improdictis 3., neodročitelný, neodložitelný, dies.

improptis 3., nepohotový; lingua nehbitý.

improperatus 3., nerychlý.

improsper 3., nešťastný, kolísavý.

improvide adv., neprozřetelně, neopatrně.

improvidus 3., nic netušící; neopatrný, neprozřetelný, neobezřelý, bezstarostný.

improvisus 3., nepředvídaný; de (ex) improviso, z nenadání.

imprudens, tis 1., netušící, nepředvídající, nevědoucí; neznalý; nezkušený, adulescens; imprudentibus militibus mimo nadání vojinův; neprozřetelný.

imprudenter adv., nevědomky; z nedopatření, neprozřetelně, neopatrně.

imprudentia, ae, f., nevědomost, nerozum; neprozřetelnost, neopatrnost.

impubes, eris 1. a **impubis** (bás.) 2., nedospělý; panic; **subst. plur.** pacholata; cudný.

impudens, tis 1., nestydatý, nestoudný

impudenter adv., nestydatě.

impudentia, ae, f., nestoudnost, nestydatost.

impudicitia, ae, f., necudnost.

impudicus 3., necudný, nestoudný, nepočetný.

impugnatio, onis, f., dorážení.

impugno I., dotírat, dorážet, oboržit se na koho; vytýkat něco, bojovat proti něčemu.

impulsio, onis, f., pobídka, ponuknutí.

impulsor, oris, m., pobadač, ponoukatel.

impulsus, us, m., pobídka, popud, podnět (větš. v abl.).

impune adv., bez trestu, bez trestně, bez pomsty; bez nebezpečení, beze škody.

impunis 2., bez trestný; netrestaný.

impunitas, atis, f., bez trestnost; nevázanost, nekázeň.

impunitus 3., nepotrestaný, nepokáraný; nevázaný.

impure adv., nečistě, neřestně, mrzce.

impuritas, atis, f., hanebnost, mrzkost, ohyzdnost.

impurus 3., nečistý, nekalý; neřestný, hanebný, ohavný.

imputatus 3., neokleštěný, nepěstovaný.

imputo I., přičítat, připisovat někomu něco za vinu nebo zásluhu.

imus 3., viz **inferus**.

in praep. s acc. na otáz. kam? k, ku, proti, do, na, v (Gallia divisa est in partes tres); s abl. na otáz. kde? v, ve, na, při, za, mezi.

inaccessus 3., nepřístupný, nedostupný.

inacesco, aoui, — III., (incoh. k **aceo**) zkysnouti; mrzeti se.

inadustus 3., nepřipálený.

inaedifico I., stavěti, budovati na (v. při) něčem; přistavěti tecta, zastavěti, zazdíti; zatarasiti vicos plateasque.

inaequabilis 2., nerovný; nestejný; nestálý, měnivý, autumnus; poet. i. tonsor který stříhá nestejně.

inaequaliter adv., nestejně.

inaequo I., vyrovnati, srovnati, alqd terra.

inaestimabilis 2., necenitelný; neocenitelný; bezcenný.

inaestuo I., vzkypěti.

Inalpinis, orum, m., obyvatelé Alp.

inamabilis 2., nepřijemný, protivný, odporný; regnum i., podsvětí

inamaresco (amarus) III., zhořknouti.

inambitosus 3., cti nežádostivý, neješitný.

inambulatio, onis, f., sem tam se procházení.

inambulo I., sem tam se procházeti.

inamoenus 3., nelíbezný, nevalný, neutěšený.

inanimus 3., bezduchý, bezživotný [= **animalis** 2.].

inanio IV vyprazdňovati (častěji **exinanire**).

inanis 2., prázdný; corpus in.,

bezduché tělo; *lacerti* i., slabý; *equus* i., bez jezdce; *regna* i-ia, říše stínů; s prázdnýma rukama, chudý, nuzný; poet. s prázdným žaludkem; prázdný, jalový, ničemný, verba; ješitný; marný, daremný; subst. **ina-ne, is**, n., prázdný prostor, prázdnota.

inanitas, atis, f., prázdnota; mar-nost, ješitnost.

inaniter adv., ješitně, marně.

inaratus 3., nezoraný.

inardesco, arsi, — III., něčím se rozhárat, roznítiti, vzplanouti.

inaresoo, arui, — III., usýchati, vy-práhnouti.

Inarime, es, f., nyn. **Ischia** v zálivu neapolském.

inaro I., zaorati.

inassuetus 3., nezvyklý.

inattenuatus 3., neztenčený.

inaudax, acis 1., váhavý.

inaudio IV., uslyšeti.

inauditus 3., neslýchaný; bez vý-slechu.

inauguro I., konati augurie, bráti znamení z letu ptačího; *inaugurato* po vykonaných auguriích; za-, po-světiti konáním augurií; vysvětit (kněze).

inauro I., pozlatiti, zlatem protkati.

inauspicato adv., bez auspicií.

inauspicatus 3., bez auspicií při-jatý, lex.

inausus 3., nepodstoupený.

inb v. **imb**.

incaeduus 3., (**a caedendo**) neporá-žený, silva.

incalesoo, calui, — III., otepliti; rozežřáti se; vzplanouti, deo (nadše-ním).

incalfacio, —. — III., zahřívati.

incallide adv., nemotorně, nejapně.

incallidus 3., neopatrný, nejapný, nezkušený.

incandesco, candui, — III., zběleti; rozžhaviti se.

incanescio, canui, — III., zběleti.

incanto I., zažehnavati, zařikati.

incanus 3., šedivý.

incarsum adv., marně.

incastigatus 3., nekáraný.

incaute adv., neopatrně, neobe-zřele.

incantus 3., neostražitý, neopatrný, bezstarostný; neočekávaný, nena-dálý.

incedo, cessi, oessum III., vykračo-vati (si), stoupati, postupovati, táh-nouti; nastati, tenebrae; napadnouti koho, přikvačiti na koho; posed-nouti, pojeti, opanovati, timor in-cessit patres; patribus incessit cura.

incelebratus 3., nerozhlášený.

incendium, ii, n., požár, oheň; zá-žeh, záhuba, zhouba, svrchované nebezpečství; zápal (o vášni).

incendo, cendi, censum III., zapá-liti, sežehnouti (o úpalu slunečním); osvítiti, ozářiti (o ohni); požár roz-nítiti, rozdmýchati; pobouřiti, roz-nítiti, rozohniti, rozdrážditi; pass. pláti; naplniti, caelum clamore; zvět-šiti, zvýšiti, vires.

incensio, onis, f., zapálení, požár.

incensus 3., neodhadnutý.

incensus 3. od **incendo**.

inceptio, onis, f., počínání, podnik, předsevzetí.

incepto I., počínati.

inceptum, i, n. a **us, us**, m., podnik.

incertus 3., nejistý, neurčitý, ne-spolehlivý; nesrozumitelný clamor, nerozpoznatelný; jistě nedorážející, se-curis; pochybný, rozpačitý, kolísavý; nerozhodný, victoria; v nejistotě jsoucí (o něčem) rerum suarum (ne-znalý čeho); subst. **incertum, i**, n., nejistota.

incesso, cessivi, — III., dotírat; dorážeti (na koho); haněti, tupiti (slovem).

incessus, us, m., chůze, chod; vpád (nepřátelský); přístup.

inceste adv., necudně, hříšně.

inoesto I., poskvřniti, pokáleti, zprzniti.

incestus 3., nečistý, necudný, hříšný.

incestum, i, n. i **us, us**, m., smil-stvo.

incoho I., za-, počítati; počítati něco, zakládati, rozkládati, philosophiam; v senatu k řeči přivéstí, návrh uči-niti; **incohatus** 3., nedokončený, kusý, cognitio.

incido, cidi, — III., vpadnouti, na-padnouti, upadnouti in morbum, do-

padnouti tela incidentia; alcuī (in alqm); náhodou potkati; připadnouti in ea tempora, in mentem, přijiti; přihoditi se, nastati, bellum; napadnouti, vraziti na koho, přepadnouti, uchvátiti koho.

incido, cidi, cisum III., naříznouti, naseknouti; vrýti, vřezati; oklestiti, přetíti, přetrhnouti; zničiti, zmařiti, spes; přerušiti, sermonem (do řeči vskočiti).

incingo, cinxi, cinctum III., opásati, ovinouti; urbes moenibus obehnati.

incipio, cepi, ceptum III., počínati, dáti se do čeho, podniknouti, podjati se čeho.

incise a incisim adv., v krátkých větách (přestávkách).

incisio, onis, f., zářez, vrub; oddíl.

incisum, i, n., odstavec.

inoitamentum, i, n., pobídka, podnět.

inoitate adv., rychle, prudce.

incitatio, onis, f., pud, popud; podněcování; rychlost; vnitřní puzení.

incitatus 3., zrychlený, čerstvý, prudký; cursu in-to úprkem, equo in-to, tryskem.

incito I., poháněti, pobádati, puditi; rozehnati, equo incitato tryskem: se in. nebo incitari hnáti se, řítiti se, dorážeti na koho; rozprouditi se (o vodě); trop. ponoukati, povzbuzovati, drážditi, poštvati; zvětšovati, stupňovati, eloquendi celeritatem.

incitus 3., v rychlý pohyb uvedený; vymrštěný, hasta.

inclamo I., vzkřiknouti, volati (na pomoc).

inlaresco, clarui, — III., zaskvíti se; slynouti.

inolemens, tis 1., nemilostivý, nešetrný, tvrdý.

inclementer adv., nemilostivě, tvrdě.

inclementia, ae, f., nemilostivost, nešetrnost, tvrdost.

inclinatio, onis, f., naklonění, nachýlení, sklon; i. vocis, padání hlasu; náklonnost; obrat, změna.

inclinatus 3., nachýlený, nakloněný; kleslý.

inolino I., kloniti, chýliti; snížiti;

něčemu rozhodný obrat dáti, rozhodnouti; culpam in alqm in., svaliti, sváděti; se inclinare nebo inclinari při-, nakloniti se; acies inclinatur šik couvá, ustupuje, k útěku se obrací; fortuna se inclinat v horší se obrací, chýlí.

inolitus v. inclutus.

includo, clusi, clusum III., zavřiti, sevřiti; obklíčiti; zameziti viam; zatajiti vocem.

inclusio, onis, f., zavření.

inclutus (inclitus) 3., rozhlášený, proslavený, slavný.

incogitans, tis 1., neopatrný, nepředložený.

incogito I., s-, vymysleti.

incognitus 3., neznámý, nepovědomý, nepoznán; nevyšetřený.

incola, ae, m., obyvatel.

incolo, colui, cultum III., obývati, bydleti, sídliti.

incolumis 2., neporušený, bez úhony, bez pohromy.

incolumitas, atis, f., neporušenost, zachovalost, bezúhonnost; bezpečnost.

incomitatus 3., bez průvodu, nedoprovázen.

incommendatus 3., nedoporučený; v šanc vydáný,

incommode adv., nevhod, nepřihodně, nepříznivě.

incommoditas, atis, f., nepohodlí, nepřiležitost; nepříznivost; obtíž, škoda.

incommodo f., býti na obtíž, nevhod.

incommodum, i, n., nepohodlí, nepřiležitost, obtíž; škoda, nehoda, újma; ztráta, porážka, i. accipere utrpěti.

incommodus 3., nepohodlný, nepřiležitý, nepříjemný, nepříznivý; obtížný; valetudo i. churavost.

incommutabilis 2., nezměnitelný.

incompertus 3., zkušeností nezjištěný, nevyzvěděný, neznámý; origo (nejistý).

incomposite adv., nespořádaně.

incompositus 3., nespořádaný, nepořádný, nepravdivý.

incomptus 3., neučesaný, neupravený; neozdobný, neumělý, hrubý.

inconcessus 3., nedovolený.

inconcinnus 3., nesrovnalý, nesouhlasný, nejapný.

inconcussus 3., neotřesený, pevný.

incondite adv., neuspořádaně, zmateně.

inconditus 3., neuspořádaný, nepravidelný, zmatený, nepořádný; neupravný, nevzdělaný.

inconsequens, tis 1., nedůsledný.

inconsiderantia, ae, f., nerozvážnost.

inconsideratus 3., nerozvážný; ukvapený.

inconsolabilis 2., neutěšitelný; nezhojitelný, vulnus.

inconstans, tis 1., nestálý, vrtkavý.

inconstanter adv., neustále, vrtkavě.

inconsulte adv., nepředloženě, neprozřetelně; comp. **inconsultius** příliš nerozvážně.

inconsultus 3., o radu netázaný; bezradný; nerozvážlivý, nepředložený.

inconsumptus 3., neztenčený, nepotřebovaný, nestrávený.

incontaminatus 3., neposkvrněný, čistý.

incontinens, tis 1., nezdrženlivý, zištný.

incontinenter adv., nezdrženlivě, nemírně.

incontinentia, ae, f., nezdrženlivost, nemírnost, zištnost.

inconveniens, tis, 1., neschodný, nesrovnalý, nepodobný.

incoquo, coxi, coctum III., u-, vařiti, v něčem vařiti; zbarviti, vellera Tyrios incocta rubores.

incorrectus 3., nepolepšený, nena-pravený.

incorrupte adv., neporušeně, nezkaženě, správně.

incorruptus 3., nezkažený, neporušený, čistý, pravý; bezúhonný, zachovalý; nepodplatitelný.

inorebesco (increbresco), creb(r)ui, — III., vzrůstat se, síliti, přibývati; šířiti se.

incredibilis 2., k víře nepodobný, neuvěřitelný; neobyčejný.

incredibiliter adv., neuvěřitelně, neobyčejně.

incredulus 3., nevěřící.

incrementum, i, n., vzrůst, příbytek; přírůstek; dorost.

increpito I., pokřikovati; hřmotiti; obořovati se, utrhovati se na koho; láti, spílati.

increpo, crepui, crepitum I., hlučeti, rachotiti, řinčeti; proskakovati, proslýchati se; osopiti se, láti, spílati; vytýkati perfidiam.

increasco, crevi, — III., vzrůstat; vzrůstat se.

incruentatus 3., neokrvavený.

incruentus 3., nekrvavý.

incrusto I., korou potáhnouti.

incubo, cubui, cubitum I., ležeti na čem (s dat.); přebývati.

incudo (jen part. perf. pass. **incusus**) III., kouti.

inculco I., všlapati; vtloci; (v paměť) vštípati.

inculpatus 3., bezúhonný.

inculte adv., nevzdělaně, sprostě, nevkusně.

incultus 3., nevzdělaný, neupravený, via; neuhlazený, sprostý.

incultus, us, m., nehledění zevnějšku, znešvaření; nevzdělanost, zanedbanost.

incumbo, cubui, cubitum III., položit se, opřít se; in gladium nalehnouti; nepřátelsky doléhati na koho; při něčem ležeti, státi; vložiti nebo dáti se do čeho, býti čeho pilen, věnovati se čemu, usilovati o něco; alcuī rei uspišiti.

incunabula, orum, n., plénky; ko-lébka, rodiště; dětství; původ.

inouratus 3., nezhojený.

incuria, ae, f., nepečlivost; nedbalost.

incuriose adv., nepečlivě; nedbale.

incuriosus 3., nepečlivý, bezstarostný; zanedbaný.

incurro, ourri (cucurri), cursum III., vběhnouti; vraziti, vtrhnouti, obořiti se, udeřiti; (náhodou) na někoho vraziti, na něco připadnouti; v nějaké zlo upadnouti, vejiti; dosahovati in locum; o čase: připadat in alqm diem; nastávati tempora.

incursio, onis, f., nájezd, zájezd; vpád, přepadení.

incurso I., vbíhati; napadati, do-

rážeti, harcovati; náhodou do čeho vrážeti.

inoursus, us, m., přibíhání; nájezd, útok; nával, příval; undarum.

incurvo I., křiviti.

incurvus 3., zakřivený, křivý, zahnutý; shrbený.

incus, cudis f., kovadlina.

incusatio, onis, f., obvinění, výtky, předchůzka.

incuso I., viniti, vytýkati, naržknouti; domlouvati.

incustoditus 3., nestřežený.

incutio, cussi, cussum III., vraziti; metati, házeti; trop. nahnati, způsobiti alcuí timorem; nuntium zvěstovati.

indagatio, onis, f., vypátrání, slídění.

indagator, oris, m., slídič; **-trix, icis, f.**, slídička.

indago I., slídití; zkoumati, zpytovati; vypátrati.

indago, inis, f., léč (lovecká), obklíčení.

inde adv., odtud; časově: potom; načež.

indebitus 3., nepovinný; nenáležitý.

indeclinatus 3., nezměněný.

indecore adv., neslušně.

indecoris 2., neslavný.

indecoro I., znešvařiti, zhanobiti, zhyzditi.

indecorus 3., neslušný, nepříslušný.

indefensus 3., nehájený, nechráněný.

indefessus 3., neunavený.

indefletus 3., neoplakaný.

indeiectus 3., nesvržený, nepodvrácený.

indelebilis 2., nevyhladitelný, nezničitelný.

indelibatus 3., neporušený.

indemnatus 3., neodsouzený.

indemnīs 2., beze škody, beze ztráty.

indeploratus 3., neoplakaný.

indeprehensus (indeprensus) 3., nepozorovaný, nepostížený.

indesertus 3., neopuštěný.

indestrictus 3., nezasažený, nezraněný.

indetonsus 3., neostříhaný.

indevitatus 3., neuvarovaný.

index, icis, m., oznamovatel, ukazovatel; udavatel, zrádce; o věcech: znamení, znak; nadpis, titul; nápis; zkušební kámen.

indecens, tis 1., v abl. me indigente bez mého rozkazu; aniž bych řekl.

indiciū, ii, n., projevení, oznámení, udání; zrada; výpověď, profiteri (soudní); i. postulare dovolení k udání čeho; odměna udání partem indicii accipere; znamení, důkaz.

indico I., projeviti, na jevo dáti, udati, zraditi; označiti; cenu odhadnouti.

indico, dixi, dictum III., ohlásiti, předem opověděti; exercitum alquo (ad alqm locum) rozkázati, aby se vojsko na určité místo dostavilo; uložití, tributum.

indictus 3., nevypověděný, nevyvětlený, nevyložený; indicta causa bez řádného výsledku; počt. neopěvovaný.

indidem adv., právě odtud; právě proto.

indiferens, tis 1., jednostejný; lhostejný.

indifferenter adv., bez rozdílu.

indigena, ae, c., domácí; subst. rodák, domorodec.

indigentia, ae, f., potřebnost, nouze; nenasyčenost.

indigeo, digui, — II., míti nedostatek, nouzi, postrádati, nemíti; potřebovati; pohřešovati; dychtiti ložiti; subst. nuzák.

indiges, is, 1., potřebný.

Indiges, etis, m., domácí bůh; zbožněný bohatýr domácí; příjmi Aeneovo.

indigestus 3., nespořádaný.

indignabundus 3., hněvivý, rozkačený.

indignans, tis 1., hněvivý, nevrlý.

indignatio, onis, f., nevole, rozhořčení, rozhorlenost.

indigne adv., nehodně, nedůstojně; nezaslouženě; nemile, nevrlé.

indignitas, atis, f., neslušnost, hanebnost; nelibost, nechut, rozhořčenost.

indignor I., mrzeti se, horšiti se, uražen býti.

indignus 3., nehodný, nedůstojný; nezasluhující, nezpůsobilý; nepřiměřený, neoprávněný; nezasloužený; hanebný, mrzký, potupný, facinus; hiems krutý.

indiligens, tis 1., nedbalý; váhavý.

indiligenter adv., nedbale, bezstarostně.

indiligentia, ae, f., nedbalost, nebedlivost; váhavost.

indipiscor, deptus sum III., dostihnouti, dosíci.

indireptus 3., nepopleněný.

indiscretus 3., nerozdělený; nerozlišený; nerozdílný, nerozeznatelný.

indiserte adv., nevýmluvně.

indisertus 3., nehovorný; nevýmluvný.

indissolubilis 2., nerozlučný.

indistinctus 3., nespořádaný, zmatený.

individuus 3., nedělitelný; subst.

individuum, i, n., atom.

indo, didi, ditum III., něco někam dáti, vpraviti; vstrčiti, digitos amentis; způsobiti, nahnati pavorem alcui; zavésti, ritum; custodes inditi přidání; dáti nomen alcui.

indocilis 2., neučelivý, neschopný; nevědoucí, nezkušený; nenaučitelný.

indocte adv., neučeně, neuměle.

indoctus 3., neučený; nevzdělaný, neumělý.

indolentia, ae, f., necitelnost bolesti, otrlost.

indoles, is, f., vrozená vlastnost, vloha, nadání, schopnost, náklonnost.

indolesco, dolui, III., bolest pocítiti, zarmoutiti se.

indomitus 3., nezkrocený nevázaný, divoký; nezkrotitelný.

indormio IV., spáti na (při) něčem; zaspáti něco; býti nedbalým při čem.

indotatus 3., bezvěnný, chudobný; corpora in-ta dantur in rogos bez slavností pohřebních.

indubito I., pochybovati o čem.

indubius 3., nepochybný.

induco, duxi, ductum III., při-, za-, uvést kam; in insidias vlákat; při-

měti, pohnouti koho k čemu, ad bellum; v účet započítati; (in) animum usmysliti si; potáhnouti, povléci, coria super lateres, scuta pelli-bus; písmo na tabulce voskové vyhladiti, vymazati; zrušiti senatus consultum.

inductio, onis, f, u-, zavedení; i. animi náklonnost, předsevzetí; i. erroris v omyl uvedení; v logice: výčet, indukce.

inductus, us, m., naléhání, podnět, popud.

indulgens, tis 1., shovívavý, dobrotivý, milostivý.

indulgender adv., shovívavě, dobrotivě.

indulgentia, ae, f., shovívavost, dobrotivost, milostivost.

indulgeo, dulsei, dultum II., hověti někomu; shovívati; sibi i. dovoliti sobě; animo žádostem, vášním; přát, nakloněnu býti; hleděti si čeho, valetudini.

induo, dui, dutum III., obléci, oděti; na se vzíti, přijati, mores, sibi cognomen; zaplésti se, někam se dostat, uváznouti, se vallis; trop. se in laqueos (v osidla upadnouti); pustiti se do čeho, hostilia adversus alqm.

induresco, durui, — III., ztvrdnouti; utužiti se.

induro I., utvrditi, utužiti; **induratus** 3., utužilý, otrlý.

industria, ae, f., vytrvalá činnost; příčinnivost; de (ex) industria zúmyslně.

industrie adv., příčinnivě, bedlivě, horlivě.

industrius 3., činný, příčinnivý.

indutiae, arum, f., příměří.

indutus, us, m., oblek.

inebrio I., opíti.

inedia, ae, f., postění se, hladovění.

ineditus 3., dosud neznámý.

inelegans, tis 1., nevkusný.

ineleganter adv., nevkusně.

ineluctabilis 2., neodvratný.

inemorior, mori III., při něčem zemřít.

inemptus 3., nekoupený.

inenarrabilis 2., nepopsatelný.

inenodabilis, e 2., nerozřešitelný; nevysvětlitelný.

inerc, ii (ivi), itum, ire intrans., vejít, vkročit; nastoupiti, počít, iniens aetas; trans. vstoupiti, vkročit, domum; inita hieme když nastala zima, na počátku zimy; magistratum úřad nastoupiti; viam podniknouti; počít proelium; rationem uvažovati, rozpočet činiti; numerum sečítati, účtovati; consilium záměr pojeti, rozvážiti; radu bráti, de bello (o válce); suffragia hlasovati; gratiam ab aliquo (apud aliquem) dodělati se přízně; zavděčiti se; somnum spáti.

inepte adv., nepřihodně, nevčas; nejapně, nepřiměřeně.

ineptia, ae, f., obyč. v plur., nejapnost, pošetilost.

ineptus 3., nevhodný; nejapný.

inermis, e 2. i **inermus** 3., neozbrojený, bezbranný, neoděný; in philosophia nehoněný.

inerrans, tis 1., nebloudící; stella i., stálice.

iners, ertis 1., neumělý, nedovedný; netečný, líný, malátný; aqua stojatá, terra nepohnutá, stomachus nezáživný; malátnost působící somnus; úmorný frigus; zbabělý.

inertia, ae, f., neumělost; nechut do práce, nečinnost, lenivost.

ineruditus 3., nevzdělaný, necvičený.

inesco I., navnaditi.

inexitabilis, e 2., neodvratitelný.

inexcitus 3., nevzrušený, klidný.

inexcusabilis, e 2., neomluvitelný; neomluvný.

inexercitatus 3., nevyčvičený.

inexhaustus 3., nevyvážitelný, nevýčerpátný; nezemdlený.

inexorabilis 2., neúprosný; neodvratný.

inexpeditus 3., zapletený.

inexperrectus 3., neprocitlý.

inexpertus 3., nezkušený, nezběhlý; neosvědčený.

inexpiabilis 2., nesmířitelný.

inexplebilis 2., nenasytný.

inexpletus 3., nenasyčený.

inexplicabilis 2., co se nedá rozvážati, nerozvinutelný; via i. neschůdný; res, neproveditelný, k ne-

uskutečnění; facilitas, k žádnému konci nevedoucí; bellum, nekonečný; nevysvětlitelný.

inexploratus 3., nevyzkoumaný, nevyšetřený; inexplorato bez předchozího vyšetření.

inexpugnabilis 2., nepřemožitelný, nedobytný; via neschůdný; gramen i. k nevyplnění.

inexpectatus 3., neočekávaný.

inextinctus 3., neuhaslý, nevyhaslý; neuhasitelný, ignis; nezrušitelný, nepomíjející.

inexsuperabilis 2., nepřechodný, Alpes; nepřemožitelný, nepřekonatelný.

inextricabilis 2., nerozvazatelný; errores bludiště.

infabre adv., neuměle.

infabricatus 3., nespracovaný, nevzdělaný.

infacete adv., nejapně, nechutně.

infacetus (infecetus) 3., nejapný, nechutný, nevtipný.

infacundus 3., nemluvný, nevýmluvný.

infamia, ae, f., zlá pověst; hanba, potupa, pomluva.

infamis 2., zlopověstný, rozkřičený; potupný, hanebný.

infamo I., ve zlou pověst, v ostudu uvést; rozkřičeti; nařknouti.

infandus 3., neslýchaný, nevyslovitelný, subst. **infanda, orum**, n., věci mrzké, hanebnosti; adv. **infandum** nebo **infanda!** hrozné!

infans, fantis 2., nemluvný, němý; malý, mladý; dětský; subst. nemluvně, děcko.

infantia, ae, f., neschopnost mluvit; dětství; nedostatek řečnického nadání.

infario, si, tum IV., vecpati.

infatuo I., oblouditi, ošáliti.

infaustus 3., nepříznivý, nešťastný, neblahý.

infector, oris, m., barvíř.

infectus 3., nespracovaný; neudělán, nevykonán, infecta re nebo infectis rebus s nepořízenou; infecta victoria aniž by zvítězil; nemožný.

infecunditas, atis, f., neplodnost.

infecundus 3., neplodný, neúrodný.

infelicitas, atis, f., neštěstí.

infelicioiter adv., nešťastně.

infelix, feliciois 2., neplodný; nešťastný, neblahý; záhubný.

infense adv., nepřátelsky.

inenso I., nepřátelsky s někým jednati (proti někomu), napadati (nepřátelsky).

infensus 3., nepřátelský, rozhořčený, rozlícený.

infer v. **inferus**.

infercio v. **infarcio**.

inferiae, arum f., tryzny.

inferius 3., obětovaný.

inferius v. **infra**.

infernus 3., dolní; podzemní; subst.

inferna, orum n., podsvětí.

infero, intuli, illatum, inferre vnést, vložit, vhodit; pedem inferre (se inferre) jít někam, kráčet; inferre se n. inferri vrazit, vpadnout někam; pohrbit; účtovat, sumptum civibus; obětovat piacula manibus; signa i. udeřit, hnát na nepřitele; bellum (arma) zdvihnout, bellum illatum defendere bránit se proti útoku; vim alicui i. násilí učinit; přednést, uvést, sermonem; předstírat, causam; způsobit, učinit, alicui vulnus; periculum uvalit na koho; pavorem nahnat strachu; spem vzbudit, spe illata nabyvše naděje; uzavírat, závěr činit.

inferus 3., dolní, spodní; podzemní; subst. **inferi, orum**, m., zemřelí; podsvětí; comp. **inferior, ius** spodnější, dolejší, nižší; mladší; slabší (počtem), menší, nepatrnější, inferiorum esse být slabší = podléhat, přemoženu být; superl. **infimus** 3., nejspodnější, nejnižší; subst. **infimi, orum**, m., chátra; collis i. pata návrší; ii. montes úpatí hor; **ab infimo** od spodu, zdola; **ad infimum** ku spodu, dolů; **imus** 3., nejdolejší, nejspodnější; nejhlubší, vox; mensis poslední; subst. **ab imo** od paty, zdola, ze spodu, z hluboka; **ad imum** posléze.

infeste adv., nepřátelsky.

infesto I., znepokojovati.

infestus 3., pass. znepokojený, neklidný, nejistý; act. nepřátelský, infestis signis impetum facere v útočných řadách se obořit.

inficiae v. **infittiae**.

inficio, feci, fectum III., natírat, napouštět (barvou), obarvit; diem zatemnit; porušit, nakazit, otrávit; poskvřnit.

inficioior v. **infittior**.

infidelis 2., nevěrný, nepoctivý, nespolehlivý.

infidelitas, atis, f., nevěra, nevěrnost, nepoctivost, věrolomnost, nespolehlivost.

infideliter adv., nepoctivě, věrolomně.

infidus 3. nevěrný, nespolehlivý, nejistý

infigo, fixi, fixum III., vrazit, zarážet, upevnit; vštípit.

infimus v. **inferus**.

infundo, fidi, fissum III., zaříznout, vkrojit, sulcos mari veslovat, plout.

infinitas, atis, f., nekonečnost, neomezenost.

infinite adv., bezmezně; nekonečně; obecně, povšechně.

infinitio, onis, f. = **infinitas**.

infinitus 3., nekonečný, neomezený, neskonale, nesmírný; neurčitý.

infirmitas, onis, f., oslabení; odpor, vyvrácení.

infirme adv., slabě, nevalně.

infirmitas, atis, f., slabost, mdloba; nestatečnost, nestálost, nespolehlivost, vrtkavost.

infirmitas I., oslabovat; zlehčít; zrušit; vyvracet.

infirmus 3., slabý; chatrný, valedudo; zemdlený; nestatečný, málomyslný; choulostivý.

infirmitas = incipit počíná; počíná mluvit.

infittia, ae, f., obyč. v plur. v acc. ve spoj. s ire = infittias ire zapírat; quod nemo it i-tias čehož (čemuž) nikdo neupírá (neodpírá).

infittialis 2., záporný.

infittiatio, onis, f., zapírání.

infittiator, oris, m., upíratel, špatný platič dluhů.

infittior I., za-, upírat.

inflammatio, onis, f., zapálení; roznět.

inflammo I., zapálit, roznítit; rožhnout.

inflare adv., nadutě, pyšně, chlubně.
inflatio, onis, f., nadýmání.

inflatus 3., nadmutý, naduřelý; nadutý, pyšný; capilli vlající.

inflatus, us, m., dutí; i. divinus vnuknutí.

infleto, flexi, flexum III., za-, ohnouti; za-, z-, nakřiviti, zkroutit; zjinačiti, změnit; přizpůsobiti.

infletus 3., neoplakán.

inflexio, onis, f., za-, ohnutí.

infligo, flixi, flictum III., na-, vraziti; zasaditi, způsobiti, vulnus.

inflo I., dmouti do čeho, nadmouti; pískati, hráti, tibias; pyšným učiniti; pass. zhrdnouti.

influo, fluxi, fluxum III., vtékati, vlévati se, ústiti; někam nepozorovaně vniknouti, vlouditi se.

infodio, fodi, fossum III., zahrabati, zakopati.

informatio, onis, f., představa, pojem.

informis 2., beztvary, ošklivý.

infirmo I., vytvořiti, vyobraziti; navrhnouti obraz čeho; v mysli si představit.

infortunatus 3., nešťastný.

infortunium, ii, n., neštěstí.

infra adv., dole, vespod; comp. doleji, nížeji; praep. s acc. pod; paulo infra elephantēs = málo menší slonův; o čase: po, za.

infractio, onis, f., na-, zlomení; animi ochablost.

infractus 3., neoslabený, vox.

infremo, fremui, — III., supati.

infrenatus 3., bez uzdy jsoucí; equites na neosedlaných koních.

infrendeo II., zaskřípati.

infrenis 2. i eus 3., bezuzdý, equus.

infreno I., uzdu dáti; currum i. zapřáhnouti.

infrequens, tis 1., nečetný; nehojný; nevalně navštěvovaný, obydlenný; causa rozepře, při níž málo posluchačů; řídký.

infrequentia, ae, f., nečetnost, nevalný počet; osamělost.

infrico, fricui, friotum (fricatum) I., natřít.

infringo, fregi, fractum III., na-, u-, zlomiti; oslabiti, zemdlíti; zmařiti.

infrons, frondis 1., bezlistý, beze stromů: ager.

infructuosus 3., marný, neužitečný.

infucatus 3., nalíčený.

infula, ae, f., vínek, stuha; vlněný pásek bílý kněží, vestálek, prosebníkův a obětních zvířat.

infundo, fudi, fusum III., v-, na-, politi; vy-, v-, rozsypati; vniknouti, in Graeciam; sole infuso s rozbřeskem dne; umeris infusa capillos s vlasy po plecích rozpuštěnými; infusus gremio rozložený v; snadný přístup zjednatí orationem in aures.

infusco I., za-, načerniti; znetvořiti.

ingemino I., zdvojiti, opětovati; intrans. opakovati se.

ingemisco, gemui, — III., vzdychati, zalkati.

ingemo, gemui, — III., v. předch.

ingenhero I., vroditi, vštípiti.

ingeniose adv., vtipně, důvtipně, důmyslně.

ingeniosus 3., vtipný, důvtipný, důmyslný, duchaplný; k něčemu způsobilý ad segetes ager.

ingenium, ii, n., vrozená povaha, přirozenost; vloha; nadání; vtip; duch; důvtip.

ingens, gentis 2., nesmírný, převeliký, náramný, ohromný, neobyčejný.

ingenue adv., svobodně, slušně, přistojně (dle stavu svého); šlechetně; upřímně.

ingenuitas, atis, f., stav svobodného rodem; šlechtnost, spanilomyslnost; upřímnost.

ingenuus 3., rodem svobodný; šlechetný, ušlechtilý; zchoulostivělý.

ingero, gessi, gestum III., vnést, něco kam vpraviti; metati; vnutiti alqm, jako soudce stranám; convicia alcuī chrliti, pronášeti proti komu; spílati.

ingigno, genui, genitum III., vroditi, vštípiti.

inglorius 3., neslavný; neúhledný.

ingluvies, ei, f., hrtan; žravost.

ingrate adv., nepříjemně; nevděčně.

ingratia, ae, f. (v abl. **ingratiis**, staž. **ingratis**), bezděčně, nerad.

ingratus 3., nepříjemný; nevděčný, neuznalý.

ingravesco, —, — III., na tíži přibírat, těžším (citelnějším) se stávat; vzrůstat, přibývat.

ingravo I., ztížit; zhoršit.

ingredior, gressus sum III., vkročit, vejít; vrazit (nepřátelsky), oborřit se: pustit se do čeho, začít něco, in sermonem; vykračovat, tardius; nastoupit, iter; podstoupit pericula; i. (dicere) začít mluvit; vykořistit.

ingressio, onis, f., vstup, vchod; začátek.

ingressus, us, m., vkročení, vstup; krok, chůze, hnutí.

ingruo, grui, — III., vtrhnout, přihnati se.

inguen, inis, n., obyč. plur. slabiny.

ingurgito I., pohroužit se; přejíst se.

ingustatus 3., neokusený.

inhabilis 2., nepřiměřený, nepohodlný; neschopný.

inhabitabilis 2., neobývatelný.

inhabito I., obývat.

inhaereo, haesi, haesum II., vězet, viset, lpět; uváznout; lnout, oddánu býti, studiis; oculis před očima se míhat, vznášet.

inhaeresco, haesi, haesum III., někde váznout, vězet zůstat, utkvět.

inhalo I., dýchat na koho čím.

inhibeo, hibui, hibitum II., zadržet, zastavit; odvrátit, zarazit; navem retro in. = in. remis zpět veslovat bez obrácení lodi, aby odvrácení bylo zdání útěku; provádět, vykonávat, imperium; modum i., míru stanovit.

inhibitio, onis, f., zadržení; i. remigum zpět veslování.

inhio I., ústa dychtivostí nebo udivením otvírat; dychtit po něčem; zevlovat.

inhoneste adv., nectně, hanebně, potupně.

inhonesto I., zhanobit.

inhonestus 3., hanebný; nepočetný; ošklivý.

inhonoratus 3., nectěný; nepoctěný, poctou neobdařený.

inhonorus 3., nectěný; šeredný; signa ii. bez ozdob.

inhorreo, —, — II., ježit se, strměti.

inhorresco, horruí, — III., zježit se; vzhůru čnít, strměti; zachvívat se, (leknutím) trnout; inhorrescens mare rozbouřené moře.

inhospitalis 2., nehostinný.

inhospitalitas, atis, f., nehostinnost.

inhospitus 3., nehostinný.

inhumane adv., nelidsky; nelaskavě.

inhumanitas, atis, f., nelidskost, ukrutnost, surovost; nezdvořilost, nešetřnost; skrblictví.

inhumaniter adv., nezdvořile, bezohledně.

inhumanus 3., nelidský, ukrutný, krutý; nezdvořilý, bezohledný; nevzdělaný.

inhumatus 3., nepohřbený.

inibi adv., zde; inibi res est jest na tom, že —.

inicio, ieci, iectum III., uvrhnout; naházet, naložit; prohodit něco, zmínit se o něčem (v řeči); způsobit, vzbudit, suspicionem, timorem; vhodit, vložit co na koho; brachia collo (šiji objat rukama), pontem flumini (zřít most přes řeku); alui catenas (v okovy vsadit); manum alui ruku vložit, zmocnit se čeho.

inimice adv., nepřátelsky.

inimicitia, ae, f. obyč. v plur., nepřátelství.

inimico I., zneprátelit, rozdvíjet.

inimicus 3., nepřátelský, nenávistivý, nevraživý, alui; subst. nepřítel, sok; škodný, nepříznivý, záhubný.

inimitabilis 2., nenapodobitelný.

inique adv., nerovně; nespravedlivě, křivě.

iniquitas, atis, f., nerovnost, nejednost; locorum neschůdnost; loci nepříznivá půda (místo); nesnáze; nesrovnalost, nespravedlivost, křivda, příkrost.

iniquus 3., nerovný; nepříznivý, nepřátelský, nepříhodný; škodný; nejedný; nespravedlivý; krutý; neochotný, nepovolný; per aequa per iniqua po dobrém nebo po zlém; subst. nepřítel.

initio I., zasvětit v bohoslužbu (Cereřinu nebo Bakchovu).

initium, **ii**, n., vchod, počátek, začátek; initio s počátku; plur. prvky; počátky, základy, operum prací (řemesel); auspice, jimiž vše počínáno, odtud **initia**, **orum**, n., tajná bohoslužba (Cereřina nebo Bakchova).

iniucunde adv., nepříjemně.

iniucunditas, **atls**, f., nepříjemnost.

iniucundus 3., nepříjemný, nemilý; nevlidný.

iniungo, **iunxi**, **iunctum** III., připojit; způsobiti, iniuriam alcul; vložit, uváti co na koho.

iniuratus 3., nepřisežný.

iniuria, **ae**, f., bezpráví, křivda, příkoří; iniuria (abl.) bezprávně, násilím, per iniuriam proti právu, křivdou; i. iudicii nespravedlivý (protiprávní) nález soudní; i. caedis pomsta; věc neprávem osvojená; plur. urážky na cti, pohanění.

iniuriose adv., proti právu.

iniuriosus 3., proti právu jednající, křivdící.

iniurius 3., nespravedlivý.

iniussus 3., bez rozkazu, sám od sebe, samoděk.

iniussus, **us**, m. jen v abl., bez rozkazu; bez nařízení.

iniuste adv., nespravedlivě, bezprávně.

iniustitia, **ae**, f., nespravedlivost.

iniustus 3., nespravedlivý; přísný, krutý; obtížný, trapný.

innabilis 2., neplavný.

innascor, **natus sum** III., zroditi se v (na) čem, ujeti se.

innato I., vysloviti; plynouti, plovati na (po) čem.

innatus 3., vrozený, přirozený.

innavigabilis 2., nesplavný.

innecto, **nexui**, **nexum** III., v-, o-, za-, proplést; obvinouti; těsně spojit; causas morandi i. příčiny uplétati (jednu po druhé uváděti); odtud způsobiti, fraudem alcul.

innitor, **nixus (nisns) sum** III., opírat se o (na) co.

inno I., plouti na (v, po) čem.

innocens, **tis** 1., neškodný; nevinný, bezúhonný; nezištný.

innocenter adv., nevinně, poctivě.

innocentia, **ae**, f., nevinnost, nevina, neškodnost; nezištnost, zachovalost.

innocue adv., neškodně; bezúhonně, poctivě.

innocuus 3., neškodný; nevinný, bezúhonný, poctivý; neporušený.

innovo I., obnoviti; se i. znova do čeho se dáti (k čemu se vrátiti).

innoxius 3., neškodný; bezvinný, nevinný; neporušený; nezaviněný, paupertas.

innubo, **nupsi**, **nuptum** III., vy-, provdati se kam.

innubus 3., nevdaná, svobodná; bas. laurus i. vavřín, v nějž Dafné neprovdaná proměněna.

innumerabilis 2., nesčíslný.

innumerabilitas, **atis**, f., bezpočet.

innumerabiliter adv., bezpočtu kráte.

innumerus 3., nesčíslný.

innuo, **ui**, — III., přikývnouti.

innuptus 3., neprovdaná.

innutrio IV., vychovati při (v) čem.

Ino, **us**, f., dcera Kadmova, manželka Athamantova = Leucothea.

inoblitus 3., pamětliv.

inobrutus 3., nezavalený, nezasypaný.

inobservatus 3., nepozorovaný, nespozorován.

inoffensus 3., nerušený, nepřetržitý; vita šťastný.

inofficiosus 3., neúslužný, neochotný; povinností nedbající, testamentum.

inoleasco, **olevi**, — III., růsti na čem, v něco.

inominatus 3., prokletý.

inopia, **ae**, f., nedostatek (zvl. potravin), nouze; nemajetnost, nuznost.

inopinans, **tis** 4., netušící, mimo nadání.

inopinatus 3., netušený, neočekávaný; **inopinato** adv., znenadání, neočekávaně.

inopinus 3., nenadálý, netušený.

inopportunos 3., nepřiležitý, nevhodný.

inops, **opis** 1., bez prostředků (pomoci) jsoucí; chudý, nuzný; potřebný čeho; bez něčeho; somnique

cibique bez spánku a chuti; bezradný, bezmocný; opuštěný.

inoratus 3., rádně nepřednesený.

inordinatus 3., nespořádaný, nezšikovaný; subst. **inordinatum**, i, n., nepořádek.

inornate adv., bez ozdob.

inornatus 3., neozdobný, nekrášený, neozdobený; nevelebený.

inquam, is, it v. defect., řku, díím, pravím; 3. os. vece, uvádí řeč přímou a klade se za několik slov uvedených; při opakování = řekl, pokračoval.

inquies, etis 1., nepokojný.

inquietus 3. v. předch.

inquilinus, i, m., nájemník, podruh; i. civis Romae (v Římě nezrozený).

inquinare adv., nečistě, porušeně, zkaženě, loqui.

inquinatus 3., nečistý, pokálený; zhanobený; nekalý.

inquino I., zamazati, znečistiti, pokáleti; porušiti (padělati); pošpiniti, zhanobiti, alqm.

inquiro, quisivi, quisitum III., vyhledávati, pátrati, vyšetřovati, vyhledávati důkazů k žalobě in alqm.

inquisitio, onis, f., vyšetřování, pátrání; vyhledávání veri.

inquisitor, oris, m., vyšetřovatel, vyhledavatel.

inquisitus 3., vyšetřovaný.

insalubris 2., nezdravý.

insalutatus 3., nepozdravený (jemuž nebyl dán pozdrav při loučení).

insanabilis 2., nevyléčitelný, nezhojitelný; nenapravitelný.

insane adv., nesmyslně.

insania, ae, f., nesmyslnost, bláznovství, šílenost, pošetilost; zběsilost; bás. nadšení básnické.

insanio IV., nebýti při zdravém rozumu, šíleným, zběsilým býti; nesmyslně si počínati, třeštiti; solemnia dle mody; similem (errorem) stejným způsobem.

insanitas, atis f., nezdravost.

insanus 3., nerozumný, zběsilý, šílený, ztřeštěný, pomatený; přílišně veliký; nadšený; šílenost budící aqua.

insatiabilis 2., nenasytný; nesytý; výtečný.

insaturabilis 2., viz předch.

insaturabiliter adv., nenasytně.

inscendo, scendi, scensum III., vstoupiti na co.

insciens, tis 1., nevědoucí; insciente eo bez jeho vědomí.

inscienter adv., hloupě, zpozdile.

inscientia, ae, f., nevědomost, neumělost; neznalost, nepovědomost; nerozum, zpozdilost.

inscite adv., nejapně, neuměle.

inscitia, ae, f., nevědomost, neznalost, neumělost, nezkušenost.

inscitus 3., nevědomý, nejapný, nezkušený, nerozumný, zpozdilý.

inscius 3., nevědoucí, nevědomý; neznalý; nezasvěcený.

inscribo, scripsi, scriptum III., ve-, napsati; alqd in animo i. vštípati; připsati, přiložiti, osobiti sibi nomen philosophi; původcem čeho někoho označovati, mea dextera leto inscribenda tuo est; nadpisem opatřiti; poznamenati.

inscriptio, onis, f., napsání, nominis; nápis, nadpis, titul.

insculpo, sculpsi, sculptum III., vrýti, vtesati; in animo vštípati.

inseco, secui, sectum I., vřezati; naříznouti.

insectatio, onis, f., pronásledování; tupení.

insector, oris, m., stíhatel, nepřítel.

insector I., stíhati, pronásledovati; tupiti.

inseneco, senui, — III., v (při) něčem sestárnouti.

insepultus 3., nepohřbený.

insequor, secutus sum III., následovati, nastávati (po něčem); lux noctem insecuta est; pronásledovati, stíhati; znepokojuvati; dotíratí někoho, irridendo; snažiti se, namáhati se.

insero, sevi, situm III., vsíti, vroubovati; vštípati; spojití; **insitus** part. vrozený, vštípený.

insero, serui, sertum III., vpraviti, vsaditi koho (co) do čeho, vstrčiti, vložití; vpléstí, vmísiti, připojití, vřaditi.

inserto I., vstrčiti.

inservio IV., služebným býti, slou-

žiti; činiti po vůli; býti k čemu, hoditi se; pilně si čeho hleděti; temporibus i. řídit se okolnostmi; omnibus rebus i. všemožně se snažiti.

insibilo I., šuměti.

insideo, sedi, sessum II., seděti na (v) něčem; tkviti; obsaditi, locum.

insidiae, arum, f., zálohy, nástrahy, úklady, léčky, collocare, disponere (činiti, strojiti); úskok, lest, per insidias n. insidiis úskočně.

insidiator, oris, m., úkladník, záškodník; vojin v záloze.

insidior I., v záloze číhati; úklady strojiti, ukládati oč.

insidiose adv., úskočně, úkladně.

insidiosus 3., úkladný, úskočný.

insido, sedi, sessum III., na něco usednouti, usaditi se někde, utkvěti; osaditi.

insigne, is n., v. **insignis**.

insignio VI., poznamenati, o-, vyznačiti; pass. vyznamenávají se, lišiti se.

insignis 2., znatelný, zřejmý; znamenitý, značný; neobyčejný, kromobyčejný; subst. **insigne, is**, n., značka, znamení, znak; plur. odznaky, ozdoby.

insignite adv., znamenitě.

insigniter adv., znamenitě, výtečně, skvěle, okázale.

insignitus 3. adj., znatelný, zřejmý; znamenitý.

insilio, silui, sultum IV. skočiti (v) na něco.

insimulatio, onis, f., nařknutí, obvinění.

insimulo I., nařknouti, osočiti, obviniti, proditi, falso crimine.

insincerus 3., zkažený.

insinuatio, onis, f., lichocení se.

insinuo I., nechati vniknouti; vpraviti, vsunouti co věč; se i. nebo pass. vniknouti, vedrati se, vklouznouti; vlouditi se, vlichotiti se.

insipiens, tis 1., nemoudrý, nerozumný; zpozdilý, pošetilý.

insipienter adv., nemoudře, pošetile.

insipientia, ae, f., nerozum, zpozdilost.

insisto, stiti, — III., postaviti se nač, stanoviti; nastoupiti (iter); sic

institit ore takto započal; nastupovati na koho, naléhati, stíhati; trvati při něčem et mente et animo in bellum; zastaviti se, prodlíti; zasaditi se oč; horlivě prováděti, trvati v čem; pochybovati, in reliquis rebus.

insitio, onis, f., štěpování.

insitivus 3., štěpovaný; nepravý, podvržený.

insociabilis 2., nesnášenlivý.

insolabiliter adv., nepotěšitelně.

insolens, tis 1., nezvyklý, nevyklý belli; in dicendo necvičený; neobyčejný, nápadný, přehnaný; pyšný, zpupný, neskromný.

insolenter adv., proti zvyku; neobyčejně, nadobyčejně; hrdě, drze.

insolentia, ae, f., nezvyklost; neobyčejnost; přílišnost; vypínavost, drzost.

insolesco, —, — III., zhrdnouti.

insolidus 3., slabý.

insolitus 3., nezvyklý, nevyklý; nad-, neobyčejný.

insomnia, ae, f., bezesnost, nespavost.

insomnis 2., bezesný; probdělý.

insomnium, ii, n., sen.

insono, sonui, sonitum I., zníti, zvucti; ozývati se.

insons, sontis 1., nevinný; neškodný.

insopitus 3., neuspaný, bezesný, bdělý.

inspecto I., pohlížeti, patřiti nač; inspectante aliquo před očima někoho.

insperans, tis 1., nenadějící se.

insperatus 3., neočekávaný, nenadálý; ex insperato mimo nadání

inspergo, spersi, spersum III., po-, nakropiti, posypati, postříknouti.

inspicio, spexi, spectrum III., nahlednouti v něco; prohlédnouti, ohledati; důkladně vyšetřiti, prozkoumati; uvážiti, posouditi.

inspico I., zahrotiti.

inspiro I., douti; vdechnouti; vnuknouti.

inspoliatus 3., neukořistěný.

instabilis 2., nestálý, vratký; nespolehlivý; k stání nezpůsobilý.

instans, tis 2., přítomný; subst. **instantia, ium**, n., přítomnost; naléhavý

instanter adv., naléhavě.

instantia, ae, f., přítomnost.

instar n. indecl., podoba, způsob, vzor, cena; s genit.: po způsobě, dle vzoru, jako, i. muri; u čísel: asi jako, asi za, ku, do, quod i. legionis videretur; erat mortis i. = rovnalo se smrti; Plato est mihi i. omnium za všechny mi jest.

instauratio, onis, f., obnovení.

instaurativus 3., obnovený, opěto-
vaný.

instauro I., obnoviti; opakovati; zaříditi, zavést, vystrojiti, choros; odplatiti, talia Grais.

interno, stravi, stratum III., po-
přikrýti.

instigator, oris, m., ponoukatel.

instigo I., drážditi, popuzovati, bou-
řiti.

instillo I., v-, nakapati.

instimulator, oris, m., pobadač.

instimulo I., pobádati, podněco-
vati.

instinctor, oris, m., popuzovač, pod-
něcovatel.

instinctus, us, m., pud, popud, vnuk-
nutí; jen v abl.

instinguo, stinxi, stinctum III., pod-
něcovati, ponoukati; obyč. part. **in-**
stinctus.

instita, ae, f., obruba, lem.

institio, onis, f., stanutí.

institor, oris, m., krosnář, podomní
obchodník.

instituto, stitui, stitutum III., po-
sestaviti; seřaditi, aciem; zříditi, zbu-
dovati; zaříditi, dilectum; předse-
vzít; učiniti, způsobiti, míti, počti,
sermonem; consilium institutum
předsevzetí, ustanovený záměr; sinf.
počati, dáti se do čeho; za-, naříditi,
stanoviti, instituta ratio, obvyklý,
známý způsob; perf. s inf. zaříditi,
zavést, habere instituerat míval;
objednati, opatřiti; cvičiti, vy-, na-
učiti.

institutio, onis, f., zařízení, obyčej,
návod, vyučování.

institutum, i, n., podnik, záměr,
předsevzetí; zařízení, ex instituto
dle řádu, instituto suo po svém oby-
čeji; in-to alicuius po něčím na-
řízení; vyučování, plur. zásady.

insto, stiti, — I., státi na (v) čem,
saxo; státi n. býti y patách, dotírat,
stíhati, dorážeti; nastávati, hroziti,
hiems; horlivě čemu se oddati, o ně-
čem pracovati; naléhati na něco;
nastávati, blížiti se, nox.

instratus 3., nepostlaný.

instratus 3. part. v. **interno**.

instrenuus 3., bojácný, zbabělý, ne-
smělý.

instrepto, strepui, strepitum III., pra-
skati.

instruote adv., připraveně, úpravně,
nákladně:

instructio, onis, f., pořádání.

instructor, oris, m., pořadatel.

instructus 3., opatřený, vypravený;
vycvičený, vyučený.

instructus, us, m., výprava, jen
v abl.

instrumentum, i, n., náradí, náčiní;
nádoba, nástroj; ozdoba, okrasa; po-
můcka; zásoba, oratoris.

instruo, struxi, structum III., vy-
stavěti, vybudovati, zříditi; sešiko-
vati, sporádati, seřaditi, aciem; upra-
viti, domum; opatřiti, upravit, vy-
zbrojiti, vystrojiti; přípravy konati
k něčemu, accusationem; vzdělati,
vyučovati; part. **instructus** připraven,
hotov, vyzbrojen; vstavěti, vbudo-
vati, contabulationem in parietes
(zazditi), tigna i. zadělati trámy.

insuavis 2., nelibý, nepříjemný.

insudo I., při něčem se potiti.

insuefactus 3., zvyklý, navyklý, na-
vyklý, naučený čemu (nač).

insuesco, suevi, suetum III., na-
vyknouti ad aliquid; navykati čemu
někoho.

insuetus 3., nezvyklý; neobvyklý,
neobyčejný.

insula, ae, f., ostrov; výspa; o sa-
motě stojící dům, ulicemi od ostat-
ních oddělený.

insulanus, i, m., ostrovan.

insulse adv., nechutně, nudně.

insulsitas, atis, f., nechutnost, nuda.

insulsus 3., neslaný, nechutný;
nudný.

insulto I., vskočiti; po čem poska-
kovati; posmívati se, rouhati se.

insum, fui, esse v (na) něčem býti,
nalézati se.

insumo, sumpsi, sumptum III., vynaložiti na co.

insuo, sui, sutum III., všiti, zašiti, vetkati.

insuper adv., nad to, k tomu ještě, mimo to.

insuperabilis 2., nepřestupný, neschodný; nepřekonatelný, nepřemožitelný.

insurgo, surrexi, surrectum III., povstati, zdvihnouti se, vztýčiti se; i. remis do vesel se opírat; vzmahati se, růsti.

insusurro I., na-, pošeptávati.

intabesco, tabui, — III., rozpouštěti se; chřadnouti.

intactus 3., nedotknutý, neporušený; netknutý, prost čeho.

intaminatus 3., neposkvrněný, čistý.

intectus 3., nekrytý; otevřený, prostosrdečný.

integer, tegra, tegrum 3., nedotčen, neporušen, bez pohromy, zachovalý, bezúhonný; nezemdlený, čerstvý, neunavený; nestranný, nezištný (mentis), nezaujatý; re integra původně (dokud se ještě nic nestalo); in-is rebus za poměrů netknutých (když se dobře vedlo); in integrum restituere v předešlý stav uvést; de, ex, ab integro znova, od začátku; nevyřízený, nerozhodnutý, causa; in integro mihi est = est mihi integrum mám věc dosud ve své moci; čistý, vinum.

intego, texi, tectum III., po-, přikryti, pohléti.

integre adv., neporušeně, přesně, správně; nezištně, poctivě.

integritas, atis, f., neporušenost, zachovalost, valetudinis; zdraví, svěžest, čilost; čistota, sermonis; bezúhonnost, nezištnost.

integro I., napraviti; obnoviti.

integumentum, i, n., pokrývka, rouška, plášť; kukle.

intellectio, onis, f., porozumění.

intellectus, us, m., rozum, smysl; vkus.

intellegens, tis 1., něčemu rozumějící; znalec.

intellegenter adv., znalecky.

intellegentia, ae, f., porozumění, rozumnost.

intellego, lexi, lectum III., pozorovati; nahlížeti; po-, rozuměti, poznati, pochopiti; ex quo intelligitur n. intellegi potest n. intellegendum est z čehož lze poznati; mysliti si, sobě představovati; správně posouditi; věděti.

intemeratus 3., neporušen.

intemperans, tis 1., nezdrželivý, nestřídmý, nemírný; prostopášný.

intemperanter adv., nemírně.

intemperantia, ae, f., nemírnost, bezuzdnost, drzost.

intemperate adv., nemírně.

intemperatus 3., nemírný, přílišný.
intemperies, ei f., nemírnost, aquarum (ustavičné deště); caeli nezdravé počasí, nepohoda, slota.

intempestive adv., nevčas.

intempestivus 3., nox hluboká noc; nezdravý polohou.

intendo, tendi, tentum III., napínati, roz-; animum, zřetel, mysl, pozornost upřít, obrátiti; roz-, natahovati; zvýšiti, pretia; napřáhnouti, namířiti, sagittam vystřeliti; iter in locum pochodem zamířiti (se bráti); se i. n. intendi in locum jíti někam; litem alcu i. proces někomu způsobiti; g. s inf. zamýšleti, snažiti se, usilovati; míti se k čemu, podnikati, počínati, fugam; jistiti, hájiti co, tvrditi.

intentatus 3., nezkoušený.

intente adv., s napjetím všech sil, napjatě, úsilovně.

intentio, onis, f., napjetí; namáhání; pozornost; pud; obžaloba.

intento I., vztahovati, napřahovati, manus in alqm (alcu); tasiti; vyhrožovati.

intentus 3., napjatý; pozorný; zaujat čím, zabrán do čeho; ostražitý; číhající; horlivý.

intentus, us, m., napřahání.

intepo, tepui, — II, teplým n. vlažným býti.

intepesco, tepui, — III., vlažným se stávati.

inter adv., mezi; praep. s acc. o místě mezi, uprostřed; o čase mezi, za, po, v; o čísle, druhu mezi, u, v; inter, se, nos, ipsos mezi sebou, vzájemně, obapolně, jeden druhého;

accusare i. sicarios z úkladné vraždy obžalovati; **inter haec** mezi (za) tím; **inter cuncta, omnia, cetera** především, najmě; **in pauca (paucos)** obzvláště.

interamenta, orum, n., dříví ku stavbě korábů (zvl. vnitřku).

interaresoo, —, — III., vysýchati.

intercalaris 2., přestupný, vsunutý, dies, mensis.

intercalarius v. předch.

intercalo I., vsunouti den nebo měsíc; odložit poenam.

intercapedo, inis, f., přerušení, přestávka.

intercedo, cessi, cessum III., ustoupiti; vkročiti v (mezi) co (též býti, nacházeti se tam); o čase: uplynouti, prožiti, minouti; zakročiti, opřiti se čemu, opor klásti; ujeti se čeho, přimluvit se; prostředkovati, zaručiti se za koho; přihoditi se; zběhnouti se, res; rozkládati se, ležeti, palus: stávati, býti mezi kým.

interceptio, onis, f., uzmutí pod rukou.

interceptor, oris, m., přejímač.

intercessio, onis, f., prostřednictví; zakročení, odpor, tribunorum; přimluva; ručení.

intercessor, oris, m., prostředník; odpůrce (kdo odpor klade); rukojmí.

intercido, cidi, — III., vpadnouti mezi co; zahynouti, vymizeti, memoria.

intercido, cidi, cisum III., přeříznouti, protrhnouti; prokopati, montem; pontem i. strhnouti; part. přerušen, oddělen, oderván.

intercino, —, — III., zpívati mezi něčím.

intercipio, cepi, ceptum III., zachytiti; uchvátiti, přisvojiti si, uloupiti; pohubiti, zrušiti; překaziti, iter.

intercise adv., přerušeně, nesouvisle.

intercludo, clusi, clusum III., zavřít; zaskočiti, zastoupiti, odtrhnouti, odloučiti; zameziti, commeatum; alqm (a) re frumentaria.

interclusio, onis, f., sevření, animae.

intercolumnium, ii, n., prostor mezi dvěma sloupy.

intercurro, cucurri (curri), cursum

III., vběhnouti mezi co; vmísiti se, vložiti se v co; někam zaběhnouti, zaskočiti.

intercurso I., mezi něco vbíhati, dorážeti.

intercursus, us, m., rychlé zakročení.

intercus, cutis 1., pod kůží se nalézající; aqua i. vodnatelnost.

interdico, dixi, dictum III., zakázati, zapovědět; aqua ignique alcu i. do klatby dáti, vyobcovati; sacrificiis i. vyloučiti z bohoslužby; non potuit interdicti socero (abl.) genero (dat.) zeti nemohl se zapovědět styk s tchánem; soudně: vynést nález.

interdictio, onis, f., záповěď; aquae et ignis klatba, vyobcování.

interdictum, i, n., zákaz; nález praetorův.

interdiu adv., (ve) za dne, přes den (vždy ve spojení s noctu).

interductus, us, m., interpunkce.

interdum adv., někdy, časem, mnohdy.

interea adv., zatím; avšak, přece.

intereo, ii, itum, ire zajíti; zahynouti; na zmar přijíti, ztratiti se, pecunia.

interequito I., (mezi) něčím se projížděti.

interfatio, onis, f., přerušení někoho v řeči.

interfector, oris, m., vrah.

interficio, feci, fectum III., zavraždit, usmrtiti; exercitum na hlavu porazit, potříti; zahubiti.

interfluo, fluxi, fluxum III., mezi něčím téci, protékat.

interfor I., vpadnouti do řeči, přerušiti koho.

interfulgeo, —, — II., mezi něčím probleskovati; obyč. part. **interfulgens**.

interfundo, fudi, fusum III., mezi něco liti; pass. plynouti, téci, protékat; obyč. part. **interfusus**; maculis interfusa genas majíc líce skvrnami podlity.

interiaceo, —, — II., mezi něčím ležeti, rozkládati se.

interiectio, onis, f., mimochodná zmínka.

interiectus, us, m., nastoupení mezi

něco; **interiectu noctis** po (přes) jedné noci.

intericio ieci, iectum III., mezi něco hoditi, vrhnouti, položit, postaviti; part. **interiectus** 3., nezi něčím ležící, jsoucí, tedy leže, jsa; **tantulo interiecto spatio** v tak nepatrné vzdálenosti; **spatio interiecto** po nějaké době, za nějaký čas; **i-cto anno** po roce; **hoc satis i-cta mora** po době dosti dlouhé.

interim adv., zatím; i. **dum** zatím co; **cum** **interim** kdežto zatím.

interimo, emi, emptum III., pryč vzíti; ze světa sprovoditi, usmrtiti, zahubiti, zničit.

interior, ius, oris (gen.) adj. comp., vnitřní, vnitřek; subst. **interiores** (vnitřku) země (středozeří), města; obleženci, posádka; **interiore parte** uvnitř t. města; i. **cursus** kratší; důvěrný, bližší; hlubší; tajný, **consilia**; superl. **intimus**, nejvnitřnější; nejhlubší, **disputatio**; nejtajnější; nejdůvěrnější, **amicitia**; subst. **intimus, i, m.**, důvěrník, stoupenec.

interitio, onis, f., záhuba, zánik, zkáza.

interitus, us, m., zánik, zmar, smrt.

interiungo, iunxi, iunctum III., mezi sebou spojit.

interlabor, lapsus sum III., mezi něčím téci.

interlego III., sem tam sbírat,

interlino, levi, litum III., pomazati; pře-, vyškrtati, porušovati (zápisy); potáhnouti **muros bitumine**.

interluceo, luxi, — II., promítati mezi čím, ukazovati se; **aliquid i-cet** jeví se rozdíl; **mezery** mít.

interlunium, ii, n., nový měsíc.

interluo, lui, — III., mezi čím téci, protékati, proplachovati.

intermenstruum, i, n., nový měsíc.

interminatus 3., neomezený, nekonečný.

interminor I., hroziti; hrozbou zapovídati.

intermisceo, miscui, mistum (mixtum) II., promísiti, vmíchat.

intermissio, onis, f., opuštění čeho, přetržení, přestávka.

intermitto, misi, missum III., poslati, vložit, vpustiti mezi co; pass. býti,

nacházeti se mezi čím; **perexiguo intermisso loci spatio** na vzdálenosti velmi nepatrné (velmi blízko sebe), **mediocribus intermissis spatiis** nedaleko od sebe = v malých mezerách; **nocte intermissa** za nastalé noci; part. **intermissus** přerušný, mezi čím ležící, nastalý; **valle intermissa** ježto údolí mezi tím leželo; vyprázdniti; pass. býti prost (prázden); **magistratibus intermissis**, když nebylo úředníků (bez úředního přičinění); přerušiti, na čas čeho nechati, od čeho upustiti, poodložit; **ventus intermittitur** vítr ustává; **tempus promeškati**, nechati projiti; **triduo intermisso** po třech dnech; přestávati, mezeru činiti; **hostes subeuntes non intermittunt** neustále ku pomoci postupují; **flumen** řeka přestává, neteče, kde řeky není.

intermior, mortuus sum III., zmírat, skomírat; do mdlob upadat.

intermundia, orum, n., prostory mezi světy (dle soustavy Epikurovy).

intermuralis 2., mezi zdmi se nalézající.

internascor, natus sum III., mezi čím růsti.

internecio (-nicio), onis, f., úplná porážka, úplné povraždění, zkáza.

internecivus 3., vražedný, zhoubný.

internecto III., spojit.

interniteo, nitui, — II., protřpytovati, probleskovati.

internodium, ii, n., mezikloubí.

internosco, novi, notum III., rozeznávati.

internuntio I., vzájemně posly posílati.

internuntius, a subst. vyjednavatel (-ka), prostředkovatel (-ka).

internus 3., vnitřní, domácí; subst.

interna, orum, n., vnitřek.

interpellatio, onis, f., přerušení (řečníka); vyrušení z čeho.

interpellator, oris, m., ten, kdo řečníka přerušuje; rušitel.

interpello I., mluvícího přerušiti, do řeči skočiti; namítati; překážeti; překaziti, zmařiti; otázkami, prosbami doléhati.

interpolo I., předělati; **tabulas**, porušiti, falšovati.

interpono, posui, positum III., po-, vložiti mezi co; se i. vtíratí se do čeho; auctoritatem i. dovolávati se; libet i. vidí se mi, dovolím si podotknouti; o čase dáti (nechatí) projíti, utéci; pass. uplynouti; hoc spatium interposito mezi tou dobou (zatím); paucis diebus in-sitis po málo dnech; dopustiti, dáti místa čemu, způsobiti, moram; nulla in-sita mora bez průtahu; nulla in-sita dubitatione bez rozmyšlení, bez odkladův; založiti, zaručiti, fidei své slovo dáti; decretum naříditi, vyhlásiti; zprostředkovati; causa interposita udav (předstíraje) příčinu, pod záminkou; podstrčiti, podvrci, rationes.

interpositio, onis, f., vsunutí.

interpres, pretis c., prostředník, vyjednávatel; vykladač, tlumočník; věstec.

interpretatio, onis, f., výklad; překlad.

interpretor I., vykládati, vysvětlovati; překládati, tlumočiti; čemu nějak rozuměti, sobě nějak vykládati voluntatem alci; pozorovati, posuzovati; rozhodnouti.

interpunctio, onis, f., rozdělování slov (vět) tečkami.

interpungo, punxi, punctum III., rozdělovati slova (věty) tečkami.

interquiesco, quievi, quietum III., poodpočinouti, přestávku učiniti.

interregnum, i, n., mezivládi; inire státi se mezikrálem (interrex).

interrex, regis, m., mezivládce.

interritus 3., neohrožený.

interrogatio, onis, f., otázka; výslech; závěr.

interrogo I., o-, tázati se, dotazovati se; vyslýchat; lege (legibus) i. obžalovati.

interrumpo, rupi, ruptum III., přetrhnouti, přervati, pontem (strhnouti, pobořiti); přerušiti, překaziti.

interrupte adv., přerušeně.

intersaepio, saepsi, saeptum IV., přehraditi, přepažiti, zacpat; zaméziti.

interseindo, scidi, scissum III., rozťíti; strhnouti; rozbořiti; oddělití.

intersero, serui, sertum III., mezi

něco vložiti, vřaditi; causam předstíratí.

interstinctus 3., prokládaný.

intersum, fui, esse býti, ležeti mezi čím; o čase: uplynouti, minouti; při (v) čem býti, býti účasten, míti v čem podíl, proelio; dělití se, líšiti se, rozeznávati se; non interest není (mezi tím) rozdílu = jest jedno; **interest** impers. záleží na tom, není jedno, jest důležité, prospěšno (s genit.).

intertexto, texui, textum III., vetkati, vplésti.

intertrimentum, i, n., úbytek (škoda na penězích, otíráním kovu způsobená); ztráta, škoda.

interturbatio, onis, f., zmatek.

interturbo I., zmatek, nepokoj způsobiti.

intervallum, i, n., prostor, mezera, vzdálenost; přestávka, (ex) tanto i-vallo po tak dlouhé době; nepodobnost.

intervenio, veni, ventum IV., mezi co, k čemu přijíti; nahoditi, namahnouti se; vmísiti, vložiti se v něco; překaziti; nastati nocte interveniente.

interventus, us, m., vkročení, přispění, zakročení; prostřednictví.

invertio, verti, versum III., zashantročiti, odstraniti a za sebou podržeti.

interviso, visi, visum III., dohlédnouti, sem tam navštívití.

intervolito I., meziněčím poletovati.

intestabilis 2., neschopný svědkem býti; bezecný, nepoctivý.

intestatus 3., jenž před smrtí závěti neučinil; (ab) intestato bez závěti.

intestinus 3., vnitřní; domácí, bellum; i. caedes zabití příbuzného; subst. **intestinum, i, n.**, střevo; plur. vnitřnosti, střeva.

intexo, texui, textum III., vetkati; v-, pro-, zaplésti; ovinouti, oplésti.

intime adv., velice důvěrně; srdečně.

intimus v. interior.

intingo, tinxi, tinctum III., o-, s-, namočiti.

intolerabilis 2., nesnesitelný, nenáviděný.

intolerandus 3., nesnesitelný.

intolerans, tis 1., něčeho snést nemohoucí; nesnesitelný.

intoleranter adv., nemírně; comp.

intolerantius příliš nemírně, ostře.

intolerantia, ae, f., nesnášenlivost; nesnesitelnost.

intono, tonui, tonatum I., zahřměti.

intonsus 3., nestříhaný, neholený; i. comas nemůžný, mladičský (jelikož u Řeků vlasy až u věku dospělejším stříhány); listnatý.

intorqueo, torsi, tortum II., vkroučiti; zatočiti; obvinouti; mrštiti, máchnouti; zkřiviti.

intra adv., uvnitř; comp. **interius**; praep. s acc. (kde?) u-, vnitř, (kam?) mezi, do (vnitř), v, za; časově před uplynutím: za, ve; k určení míry: pod, méně, než, intra centum.

intrabilis 2., přístupný.

intractabilis 2., čím se nelze zabývat; bello nepřemožitelný; nezkrotitelný; drsný.

intractatus 3., nezkuseň; nevyjezděň equus.

intremisco III., zachvěti se, zatřásti se.

intremo, ui, — III., zachvěti se.

intrepidus 3., neohrožený, neustrašený.

intrinsecus adv., uvnitř.

intritus 3., neseslabený, neutýraný a labore.

intro adv., do vnitř.

intro I., vstoupiti, vkročiti, vejíti; vraziti, vniknouti.

introduco, duxi, ductum III., u-, zavést (do čeho); počítati; tvrditi.

introductio, onis, f., uvedení.

introeo, ii, itum, ire vejíti; vtáhnouti, vniknouti, vraziti.

introfero, tuli, latum, ferre do vnitř vnést.

introgredior, gressus sum III., vkročiti.

introitus, us, m., vchod, vstup; příchod, přístup; vniknutí.

intromitto, misi, missum III., do vnitř poslati, vpustiti.

introrsum (-us) adv., do vnitř; uvnitř.

introrumpo, rupi, ruptum III., do vnitř vtrhnouti, vraziti.

introspectio, spexi, spectrum III., do vnitř nahlédnouti.

introvoco I., do vnitřku povolati.

intubum (intibum), i, n., intibus, i, c., čekanka.

intueor, tuitus sum II., hleděti, zrak upírat, zírat na; pozorovati; uvažovati.

intumesco, tumui, — III., nabubřeti, nadouti se; vzkypěti; vzrůst, nadýmáti se.

intumulus 3., nepohřbený.

inturbidus 3., pokojný.

intus adv., vnitř, uvnitř (doma); do vnitř.

intutus 3., nechráněný, neopevněný, nestřežený; nejistý.

inula, ae, f., oman (rost.).

inultus 3., nepomstěný; beztrestný.

inumbro I., zastíniti.

inundatio, onis, f., zátopa.

inundo I., zatopiti, zaplaviti; přetékati.

inungo, unxi, unctum III., natřít, namazati.

inurbane adv., nejemně, nevzdělaně, hrubě, nevtipně.

inurbanus 3., neušlechtilý; nevtipný, nechutný; nevzdělaný, hrubý.

inuro, ussi, ustum III., vpáliti, vtlačiti; přivěsiti; vštípiti; připáliti, přiškvařiti, sanguinem vulnere.

inuitate adv., neobvykle.

inuitatus 3., neobvyklý, neobvyčejný

inutilis 2., neužitečný, nepotřebný, nesprospěšný, nezpůsobilý; škodný.

inutilitas, atis, f., škodlivost.

inutiliter adv., neužitečně, nepříznivě, škodlivě.

Inuus, i, m., bůh Pan jakožto stád zúrodňovatel.

invado, vasi, vasum III., vejíti, vkročiti; in collum kolem krku padnouti; uraziti viam; podniknouti, počítati alqd magnum; vniknouti, vtrhnouti, udeřiti na koho, v-, napadnouti, obořiti se; u-, zachvátiti metus alqm; chápati, zmocniti se, pecunias.

invalesco, valui, — III., zmohutněti.

invalidus 3., slabý, odporu neschopný; chorý.

invectio, onis, f., dovoz; oboření se slovy.

inveho, veki, vectum III., něco někam dovážeti, dopravit; do-, přinášeti; se i. nebo invehi (curru, equo, navi) vjížděti, vplouti; někam vyraziti, vniknouti; invehi in alqm obořiti se, dotírat.

invenio, veni, ventum IV., přijíti na co, nalézt, zastihnouti; shledati; vynajiti, vyhledati; něčeho náhodou dosíci, nabýti; objeviti, vymysleti; umožniti, způsobiti, per me i-te salus; dopátrati se, doptati se; se i. věděti si rady, dolor se invenit bolest opět se dostavila.

inventio, onis, f., nález; vynalézá-vost.

inventor, oris, m., nálezce, vynálezce, původce.

inventrix, iois, f., vy-, nálezkyně, původkyně.

inventum, i, n., vynález, výmysl.

invenustus 3., bez půvabu; v lásce nešťastný.

inverecundus 3., nestydatý.

invergo, —, — III., nalíti.

inversio, onis, f., obracení, verborum (ironie).

inverto, verti, versum III., obrátiti, převrátiti; mare vzbouřiti; změnití ordinem; zaměňovati, jinak užívat, vykládati, verba; inversus annus rok minulý.

invesperascit III., připozdívá se.

investigatio, onis, f., vyslídění, vy-stopování, vyzpytování.

investigator, oris, m., slidič; zpytovatel.

investigo I., vy-, stopovati, slídit; vy-, zpytovati, vy-, bádati,

inveterasco, veteravi, — III., se, stárnouti, zastarati; zahnízditi se, zakořeniti se; inveteravit, ut (conj.) jest dávným obyčejem, že . . .; v zapomenutí přijíti, upadnouti.

inveteratio, onis, f., zastaralá chyba.

invetero I., nechati zastarati; part. **inveteratus 3.**, zastaralý, starý, zakořeněný.

invicem adv., navzájem, vzájemně, střídavě; oproti tomu, zase, requiescat Italia, uratur inv. Africa.

invictus 3., nepřemožen, nepřekonatelný, nezdolný.

invidentia, ae, f., závistivost.

invideo, vidi, visum II., záviděti, nepřáti komu čeho; **invidendus** závisti hodný; uhranouti.

invidia, ae, f., závist, invidia n. propter invidiam ze závisti; záští; nenávist; nemilost, sočení, osočování.

invidiose adv., závistivě.

invidiosus 3., závistivý, nepřející; závist vzbuzující; nenáviděný.

invidus 3., závistivý; subst. závistník.

invigilo I., při něčem (u čeho) bdíti, pečovati.

inviolabilis 2., neporušitelný, nedotknutelný.

inviolare adv., neporušeně.

inviolatus 3., neporušený, bez úrazu; neporušitelný.

invisitatus 3., neviděný, nevidaný, pranový; neobyčejný; nenavštívený.

inviso, visi, visum III., dohlédnouti k čemu; navštívit.

invisus 3., neviděný, nepozorován.

invisus 3. part. adj., nenáviděný.

invitamentum, i, n., vnada, lákadlo.

invitatio, onis, f., pozvání; vybídnutí; hodování.

invitatus, us, m., pozvání.

invite adv., nerad.

invito I., pozvati; vyzvati; hostiti; povzbuzovati; vábiti, lákati; somnos ku spánku svěsti.

invitus 3., mimo vůli, nerad, bezděky; invito me proti mé vůli, bez mého svolení.

inivus 3., neschůdný, nepřístupný; subst. **invia, orum, n.**, neschůdná místa.

invocatus 3., nevolán; nepozván.

invoco I., vzývati, dovolati se; nazývati, alqm optimum regem.

involatus, us, m., let.

involito I., poletovati.

involo I., vletěti na (v) něco; hnáti se, vrhnouti se; padnouti na něco, zmocniti se čeho.

involucrum, i, n., obal, přikrývka.

involutus 3., zavinutý; temný.

involvere, volvi, volutum III., u-, na-

valiti; na-, zabaliti, zahaliti; se literis zahrabati se.

invulgo I., ohlásiti, opověděti.

invulneratus 3., neporaněný.

io! interj., hejsa, ejchuchu!; ach! ach! o!

Io, us (onis), f., dcera Inachova, krále v Argu, od Junony v krávu proměněná a Argem střežená; v Egyptě jako Isis ctěná.

Iphigenia, ae, f., dcera Agamemnonova, měla býti v Aulidě Dianě obětována, ale touto zachráněna, v laň proměněna a do Tauridy unesena.

ipse, ipsa, ipsum (gen. **ipsius**, dat. **ipsi**) (on) sám; samý; právě, zrovna, die ipso právě v ten den; bezprostředně, přímo; (svůj) vlastní; sám od sebe; pouhý, pouze; id ipsum právě to, ad id ipsum právě proto.

ira, ae, f., hněv, zlost; irae paternae na otce; pomsta.

iracunde adv., zlostně, prchlivě.

iracundia, ae, f., prchlivost, popudlivost; mstivost.

iracundus 3., prchlý, popudlivý, mstivý, prudký.

irascor, iratus sum, irasci hněvati se, zlobiti se.

irate adv., hněvivě.

iratus 3., rozhněván, rozloben; mare rozbouřené; venter hladový.

Iris, idis, f., dcera Thaumantova a Flektrína, poselkyně bohův a bohyně duhy.

ironia, ae, f., ironie.

irraucesco, rausi, — III., ochrapěti.

irreligatus 3., neuvázaný.

irreligiose adv., bezbožně.

irreligiosus 3., bezbožný.

irremeabilis 2., odkud nelze se vrátiti; nenavratitelný.

irreparabilis 2., nenahraditelný.

irrepertus 3., nenalezen, neobjeven.

irrepo, repsi, reptum III., vléztí někam; vplíztí se, vkrásti se, vlouditi se; někoho se přichytiti.

irreprehensus, 3., bezúhonný.

irrequietus 3., nepokojný; neustálý, neunavný.

irresolutus 3., nerozvázaný.

irretio IV., do sítí (osidel) zaplésti, chytiti.

irretortus 3., nezvrácený; oculo i-orto oka (po nich) neobraceje.

irreverentia, ae, f., neuctivost.

irrevocabilis 2., neodvolatelný, neměnitelný; nesmířitelný.

irrevocatus 3., zpět nevolaný; (k opakování) nevyzvaný.

irrideo, risi, risum II., smáti, vysmívati se.

irridicule adv., bez úsměšku, netipně.

irrigatio, onis, f., zavlažování, zavodnění.

irrigo I., zvlažovati, zavodňovati; vláhu vylévati někam; osvěžiti.

irriguus 3., zvlažený, zvlažující.

irrisio, onis, f., výsměch.

irrisor, oris, m., posměváček.

irrisus, us, m., výsměch, úšklebek, potupa.

irritabilis 2., popudlivý.

irritamen, inis, n., dráždidlo.

irritamentum, i, n., viz předch.

irritatio, onis, f., dráždění; popouzení.

irrito I., drážditi, podněcovati; part. **irritatus** podrážděný.

irritus 3., neplatný; marný; subst. **irritum, i, n.**, marnost; ad irritum cadere nezdařiti se (selhati); ad irr. redigere zmařiti; irritus discessit bez úspěchu odešel; irrita spei marně doufaje.

irrogatio, onis, f., uložení.

irrogo I., proti tomu něco navrhnouti, uložit, poenam.

irrogo I., porosit, pokropiti.

irrumpe, rupi, ruptum III., vtrhnouti, vraziti, vedrati se; zmocniti se; páditi, hnáti se.

irruo, rui, — III., vřítiti se, vraziti; zmocniti se; upadnouti in odium.

irruptio, onis, f., vpád.

Irus, i, m., žebrák v domě Odysseově; příslovečně: žebrák vůbec.

is, ea, id pron. dem. on, ona, ono; ten, ta, to; (et) atque id a to, a sice; eo tím, eo magis tím více (spíše); ea — qua tudy — kudy, tam — kde; id temporis téže doby; takový, toho způsobu neque is sum, qui terrear nejsem ten, aniž já to jsem; ad id k tomu, dle toho, odtud; tak značný

cum eo praesidio; in eo esse, ut na-
tom býti, že.

istac adv., tam, tu.

iste, ista, istud (gen. **istius**, dat. **isti**) tenhle, tento; adv. **isto** tamo, tamhle.

istic istaec, istoo (istuc) tentoť, tent' hle.

istio adv., tam (kde ty jsi); teď, tu.

istim adv., odtamtud, pryč.

istinc adv., odtud, odtamtud.

istiusmodi tohoto způsobu, takový.

isto v. **iste**.

istoo adv., tam.

istuc adv., tam (kde ty jsi).

ita adv., tak; tou měrou, non ita nevalně, nehrubě; takto, v ten způsob; ut — ita jak — tak; ita est jest tomu tak; ut quisque — ita (se superl.) čím kdo — tím (s comp.); tudíž; s omezením: jen tak, že

itaque adv., a tak, tedy; tudíž, proto.

item adv., též, rovněž, taktéž, právě tak, tolikéž.

iter, itineris n., chůze; cesta; pochod, tažení, in itinere na pochodu, cestou; ex itinere přímo (hned) z pochodu (z cesty); iter facere cestovati, táhnouti; iter iustum (řádný) obyčejný denní pochod; magnis itineribus zrychlenými pochody; iter per provinciam dare průchod povolití skrze prov.: cesta (silnice), dráha; běh, tok (řeky); prostředek, rada, způsob, salutis iter

iteratio, onis, f., opakování.

itero I., opakovati, ještě jednou opětovati; agrum i. přeorati.

iterum adv., opět, zase, podruhé; semel atque iterum opět a opět, iterum atque it. několikrát, nejednou.

itidem adv., týmž, způsobem, rovněž tak.

itlo, onis, f., chůze.

ito I., jíti.

itus, us, m., chůze, odchod, ve spojení s reditus.

Ixion, onis, m., král thessalský, z trestu v podsvětí v kole věčně se otáčející vpleten.

J.

iaceo, iacui II., ležeti, odpočívati, spáti, oculi iacentes; mrtev býti, **iacens** mrtvý, padlý; o zemi: rozprostíratí se; obyv.: bydleti; pohrouženu býti v čem; sklíčeným, zkormouceným býti; pohotovu, na snadě býti, verba iacentia; nepovšimnut býti in oblivione i. býti v koncích (ve psí).

iacio, ieci, iactum III., metati, vrhati, házeti; arma odhoditi, semen rozsívati; pro-, vynášeti minas; v řeči prohoditi, suspicionem; zříditi, založiti, vallum; spustiti ancoram.

iacans, tis I., chlubný.

iacantia, ae, f., chlubnost, vychloubačnost, chvástavost.

iacatio, onis, f., zmítání, házení (čím); u řeč.: gestikulace; rozčilení, animorum; vychloubání se, ješitnost; i. popularis marné bažení po přízni obecné.

iacatus, us, m., v. předch.

iacito I., zmiňovati se o čem.

iacito I., házeti, pohazovati, přehazovati, arma odhazovati; metati, vrhati; šířiti odorem; zmítati, lomcovati; iactari trápenu býti; trápiti se; o řečníku: brachium rozháněti rukou; se i. nebo iactari čím se horlivě zanášeti, zabývati se; v řeči pronášeti, podotýkati, opět o čem se zmiňovati, res přetrásati; vychvalovati, velebiti; chlubití se, honositi se; býti dotěrným.

iacura, ae, f., za-, vyhození; ztráta, škoda; obět, náklad.

iacus, us, m., házení, hod, vrh; ad teli iactum venire na dostřel; intra teli i. co by dohodil (dostřelil), extra teli (esse) stare mimo dostřel.

iaculabilis 2., vržitelný.

iaculator, oris, m., metač, prakovník, kopinník.

iaculatrix, icis, f., házečka.

iaculor I., metati, házeti (po něčem).

iaculum, i, n., kopí, dřevce.

iam adv., již, teď, nyní, právě, iam iamque už už, hnedle; iamque konečně; naprosto, docela, zhola; iam tum právě tehdy; iam diu již dávno, iamdudum již po nějaký čas.

Ianiculum, i, n. (**Ianicolus mons n. collis**), jeden ze sedmi pahorků římských.

Ianigena, ae, c., dítě Janusovo.
ianitor, oris, m., vrátný.

ianua, ae, f., dvěře, brána; vchod.

Ianus, i, m., staroitalský bůh se dvěma obličejí, jemuž první měsíc roku a všechen počátek vůbec zasvěcen byl; chrám jeho měl dvě proti sobě stojící brány, jež v době války byly otevřeny, v míru zavřeny; krytý průchod.

iecur, iecoris n., játra.

ieiune adv., střízlivě, suchopárně.

ieiunitas, atis, f., střízlivost, suchopárnost; chatrná známost bonarum artium.

ieiunium, ii, n., půst; hlad; hubenost.

ieiunus 3., střízlivý, hladový; hubený; suchopárný, jalový; chatrný, bídný, mizerný.

ientaculum, i, n., snídání.

iocatio, onis, f., žertování.

iocor I., žertovati, šprýmovati, žertem na něco narážeti (oproti assevero).

iocose adv., žertovně.

iocosus 3., žertovný, čtveračivý.

iocularis 2., směšný; subst. **iocularia, ium, n.**, šprýmy, žerty.

iocularius 3., šprýmovný, kratochvilný.

ioculator, oris, m., šprýmař.

ioculor I., žertem prohoditi.

iocus, i, m. (plur. **ioci, ioca**), žert, šprým; hříčka; plur. pletky milostné, šprýmy; ioco n. per iocum v žertu, žertem, posměšně, uštěpačně; extra iocum n. remoto ioco beze žertu.

iuba, ae, f., hřiva; chochol na přilbě; hřeben.

Iuba, ae, m., syn Hiempsalův, král numidský.

iubar, aris, n., trpyt, záře, lesk; slunce.

iubatus 3., hřívou, hřebenem opatřený.

iubeo, iussi, iussum II., kázati, veleni, poroučeti, naříditi, dáti; s acc. c. inf. act. známa-li osoba, již se nařizuje, s acc. c. inf. pass. neznáme-li osobu, již se nařizuje; s pouhým

inf. act. lze-li z obsahu osobu, již se nařizuje, si domysleti; **iubeor** nařizuje se mi, **iussus sum** mám rozkaz; iussus abicere byv vyzván, aby odhodil.

iucunde adv., příjemně, vesele; i. esse býti vesel.

iucunditas, atis, f., veselost, příjemnost; plur. projevy zdvořilosti, ochoty.

iucundus 3., příjemný, rozkošný, utěšený.

iudex, icis, m., soudce; posuzovatel.

iudicatio, onis, f., soudní vyšetřování, nález, rozsudek.

iudicatum, i, n., soudní výrok, nález.

iudicatus, us, m., soudcovský úřad.

iudicialis 2. a iudiciarius 3., soudní.

iudicium, ii, n., soudní vyšetřování, soud; pře; soudní síň; soudcové (sortiri); soudní výrok (nález), rozhodnutí; soudnost, rozvaha, rozmysl, non inertia, sed iudicio (s rozvahou, z úmyslu, schválně).

iudico I., právní nález učiniti, usouditi, rozhodnouti; ustanoviti (se); posouditi, uvážiti; domnívati se, mysliti; pokládati; prohlásiti koho čím.

iugalis 2., pod jeho náležející; gemini iugales dvojsprežení; manželský.

iugarius 3., sprežený; i. vicus čtvrt v Římě.

iugatio, onis, f., odrování (révy) (přivazování révy k lafkám).

iugerum, eri, n., (gen. plur. **iugerum**, dat. a abl. **iugeribus**) jitro půdy, lán.

iugis 2., ustavičný, stálý, trvalý; aqua stále tekoucí, pramenitá.

iuglans, dis, f., ořech vlašský.

iugo I., přivazovati (na latě); manželsky spojit; spráhnouti.

ingulatio, onis, f., zabití.

ingulo I., krk podržnouti, zavraždit; zahubiti, zkaziti.

ingulum, i, n., hrdlo.

ingum, i, n., jeho, jařmo; sprežení; dvojice impiorum; plur. veslařské lavičky; hřeben horský, hřbet pohoří.

imentum, i, n., tahoun, soumar, břemenář.

iunctim adv., pospolu, spojitě.

iunctio, onis, f., spojení.

iunctura, ae, f., spojení, vazba, drážka; generis i. příbuznost.

iunctus 3., spojený; blízký; lehce plynoucí, oratio.

iuncus, i, m., sítí, rokytí.

iungo, iunxi, iunctum III., spojití, sloučiti, svázatí, in cursum equis i. stačiti koním; zapřáhnouti equos curru (= currui); libati oscula i.; ponte flumen i. most přes řeku udělati; pass. stýkati se, hraničiti; připojití se, blízko býti při čem; manželským sňatkem spojití; učiniti, vejíti, ustoupiti, cum alquo amicitiam; smlouvou se spojití; sjednotiti, societate; foedus, pacem uzavřítí.

iunior v. iuvenis.

iuniperus, i, f., jalovec.

Iuno, onis, f., dcera Saturnova, sestra a choť Juppiterova, královna bohyní a strážná bohyně manželství a porodův.

Iunonica, ae, c., ctitel Junonin.

Iunonigena, ae, m., syn Junonin = Vulkán.

Iuppiter, Iovis, m., syn Saturnův, bratr Neptunův a Plutův, nejvyšší řím. božstvo, vládce přírody, ochránce rodiny i obcí; trop. nebesa, vzduch; sub Iove (alto sub I.) pod širým nebem.

iurandum, i, n., přísaha.

iuratus 3., přísahavší, zapřísáhlý; přísežný, pod přísahu vzatý.

iurgium, ii, n., hádka, svár.

iurgo I., hádati se, hašteřiti se.

iuridicialis 2., právní.

iuridicus, i, m., soudce.

iurisconsultus 3., znalý práva; subst. právník.

iurisdictio, onis, f., soudní správa.

iurisperitus 3. = **iurisconsultus**

iuro I., přísahati, in verba alicuius slovy někým předřikávanými složití přísahu; přísahou stvrditi, přísežně jistiti; zapřísáhnouti se, spiknouti se; přísahaje někým se dokládati (za svědka bráti), při někom přísahati; odpřísáhnouti se čeho, přísahou zapřítí.

ius, iuris, n., polévka, omáčka.

ius, iuris, n., právo, moc, zákon; výsada; sui iuris esse svéprávným, samostatným, nezávislým býti; soudní síň.

ius iurandum, i, n., přísaha.

iussum, i, n., rozkaz, nařízení, ustanovení.

iussus, us, m., jen v abl. **iussu** k (z) rozkazu, nařízení, na rozkaz.

iuste adv., spravedlivě, správně.

iustitia, ae, f., spravedlnost; slušnost, šetrnost.

iustitium, ii, n., zastavení soudního řízení, odklad; i. edicere (in-) prohlásiti, i. remittere zrušiti.

iustus 3., spravedlivý, řádný, po zákoně, zákonný; odůvodněný, podstatný, náležitý, úplný; řádný, obyčejný, iter (asi 8 našich hodin); subst.

iustum, i, n, spravedlnost, právo; plur. **iusta, orum, n.**, co slušno nebo spravedливо jest; zákonné (obvyklé) obřady zvl. pohřební.

iuvenalis 2., jinošský, mladický;

iuvenalia, ium, n., divadelní hry Nerónem zavedené.

iuvenaliter adv., jinošsky.

iuvenus 3., mladý; subst. mladík; mladý býk; **iuvenca, ae, f.**, dívka; jalovička.

iuvenesco, iuvenui, — III., jinošských let dosáhnouti; dospívati; omládnouti.

iuvenilis 2., jinošský.

iuveniliter adv., jinošsky.

iuvenis, is, c., (comp. **iunior**) mladý, mladistvý, jinošský; subst. mladík, jinoch (od 20. do 40. roku); mladá ženština, mladice, panna.

iuvenor I., po jinošsku dováděti.

iuventa, ae, f., mládí, mladý věk, jinošství; mládež.

iuventas, atis, f., mladost; bohyně mladosti = Hebe.

iuventus, utis, f., mladost, mládež, omladina (od 17.—40. roku), branný lid.

iuvo, iuvi, iutum I., podporovati, pomáhati; přispěti ad summam victoriae; iuvat alqm alqd těší (baví) někoho něco, líbí se mu; **iuvor** jsem podporován, pomáhá se mi.

iuxta adv., vedle, podle, při mém, u samého; rovněž, stejně

praep. s acc. místně: vedle, podle, zcela blízko, u, při; o pořadí: hned po; téměř až k, iuxta seditionem ventum est.

K.

Kalendae, arum, f., v. Calendae.
Karthago v. Carthago.

L.

labasco III., viklati se; na rozpacích býti.

labea, ae, f., ret.

labecula, ae, f., malá skvrna.

labefacio, feci, factum III. (pass. **labefio, factus, fieri**), o-, z-, viklati; podvrátiti; zvrťkati, k nestálosti přivést, smyšlení něčí kolísavým učiniti.

labefacto I., o-, viklati, podvracet; podrývati, zahubiti; pass. kolísati.

labellum, i, n., rtík.

labellum, i, n., vanička.

labes, is, f., pád, spád, propadlina; záhuba, zhouba; skvrna, poskvna.

labia v. labea.

labium, ii, n., ret.

labo I., kolísati, býti na spadnutí, potáceti se; rozpakovati se.

labor, lapsus sum III., sklouznouti, smeknouti se; klesati, u-, padati; spe l. mýliti se v naději, nadějí býti sklamám; o čase: ubíhati, pomíjeti; poklesnouti, pochybiti; uniknouti, uklouznouti, e manibus custodientum.

labor, oris, m., práce, namáhání, úsilí, lopota; svízel; pracovitost, vytrvalost v práci, summi laboris esse největšího namáhání schopen býti; zvl. plur. strasti, psoty; poet. labores solis, lunae zatmění.

laborifer, era, erum 3., práci, trud snášející.

laboriose adv., pracně, lopotně.

laboriosus 3., pracný, namáhavý; pracovitý, příčinnivý; práci a strastmi ztýraný, znuzený.

laboro I., pracovati, usilovati; strádati, nuzovati se, v tísní (rozpacích)

býti; ex aere alieno v dluzích vězeti; býti v nebezpečnosti, trpěti ob avaritiam; churavěti ex pedibus; maxime laboratur nejhůře (nejkrutěji) se vede; pracně zhotovovati; part. **laborans** strádající; sevřený, sklíčený.

labos, oris, m. = labor.

labrum, i, n., ret, pysk; okraj, obruba cornuum; trop. primoribus labris gustasse alqd jen povrchně.

labrum, i, n., měděnice, umývadlo, pánev, vana.

labrusca, ae, f., planá réva.

labruscum, i, n., plod révy plané.

labyrinthus, i, m., labyrint, bludiště.

lac, lactis, n., mléko; mléčí.

lacer, era, erum 3., rozedrán, roztrhán, rozsápán; rozbitý currus; dravý.

laceratio, onis, f., roztrhání, rozsápání.

lacerna, ae, f., krátký plášť přes togu přehozený.

lacero I., rozedrati, rozsápati, zničiti; slovy zhaněti.

lacerta, ae, f., ještěrka.

lacertosus 3., svalnatý.

lacertus, i, m. obyč. v plur. svaly rámě, páže; síla, moc.

lacertus, i, m., ještěrka; neznámá ryba mořská.

laccio, lacciovi (ii), laccio III., škádliti, drážditi, vyzývati; pouzeti zvl. k boji; proelio bojem (bojovně) znepokojovati, napadati; iniuria l. bezprávím na koho dorážeti; počínati proelium, sermones.

Lachesis, is, f., sudička nit předoucí.

lacinia, ae, f., cíp; lacinia (abl.) s bídou, těžko, stěží.

Lacinia (sc. dea) Juno, zvaná tak od chrámu na Laciniu, předhoří v Bruttii.

Laco, onis, m., Lakoňan, Lakae-daemoňan.

Laconica, ae (e, es), f., krajina na Peloponnésu.

Laconicum, i, n., (sc. balneum) parní lázeň.

lacrima, ae, f., slza; pláč; šťáva stromová.

laorimabilis 2., žalostný.

laorimabundus 3., slzy ronící, se slzami v očích.

lacrimo (r) I., slzeti, plakati; s acc. nad čím zaplakati, něco oplakati; lacrimatas cortice myrrhas (vyprýštělé).

lacrimosus 3., slzavý; plačtivý, žalostný.

lacrimula, ae, f., slzička.

lacteo II., vsáti; mléko, šťávu, mizu v sobě chovati; **lacteus** 3., šťavnatý.

laetresco, —, — III., mléčnatěti.

lacteus 3., mléčný; mléčnatý, mléka plný; bílý jako mléko, mléčný.

lacto I., mléko obsahovati, kojiti.

lacto I., k sobě vábiti; za šaška míti koho.

lactuca, ae, f., locika.

lacuna, ae, f., důl; kaluže, louže; mezera, ztráta.

lacunar, aris, n., vykládaný strop.

lacuno I., strop vykládati.

lacunosus 3., mezerovitý.

lacus, us, m., jezero; rybník, močál; kašna; kád', vana; poet. vodstvo.

laedo, **laesi**, **laesum** III., naraziti na něco; poškoditi, porouchati; fidem porušiti; znepokojovati, vyrušovati; uraziti, ublížiti, ukřivditi, zarmoutiti.

laena, ae, f., podšíváný svrchní šat.

Laertes, -a, ae, m., vládce ithacký, otec Odysseův.

laesio, onis, f., zúmyslné dráždění někoho (slovy).

Laestrygon, onis, m., ze kmene lidožravých obrů (pův. v Kampanii, pak na Sicilii).

laetabilis 2., radostný.

laetatio, onis, f., radování se, plesání.

laete adv., radostně, vesele.

laetifico I., obveselovati; zúrodnovati; mrviti.

laetificus 3., utěšený, radostný.

laetitia, ae, f., radost, ples, veselí; úrodnost.

laetor I., radovati se, těšiti se z čeho.

laetus 3., veselý, radostný, potěšený; utěšený, rozkošný, příjemný; příznivý; úrodný, žírný, tučný.

laeve adv., v levo; nemotorně, nejapně.

laevus 3., levý, v levo ležící; laevam pete v levo vesluj; subst. **laeva**, ae,

f., levice, **laeva**, orum, n., krajina v levo ležící; nepohodlný, nepřiznivý; nešťastný u řec. augurů; u řím. augurů šťastný, numina laeva milostiví bozi; nejapný, nemotorný.

laganum, i, n., koláč z mouky a oleje.

lageos, i, f. a **lagea**, ae, f., řec. víno, dle barvy zvané »zaječí«.

lagoena, ae, f., láhev, baňka.

lagois, idis, f., tetřívka, jeřábek.

Laius, i, m., syn Labdakův, král thébský, otec Oidipův.

lama, ae, f., louže, kalužina.

lambo, **lambi**, **lambitum** III., lízati, olizovati; o plamenu: ošlehovati; o vodě: oplakovati.

lamenta, orum, n., nářek, bědování.

lamentabilis 2., žalostný; úpěnlivý, usedavý.

lamentatio, onis, f., naříkání, hořkování, kvílení.

lamenteor I., bědovati.

lamentum v. **lamenta**.

lamia, ae, f., kouzelnice.

lamina a **lamna**, ae, f., plát, železný pluh; deska; ražený kov, zlato, stříbro; laminae ardentes druh mučidla.

lampas, adis, f., svítlna, pochodeň; světlo, záře.

lana, ae, f., vlna, lanam ducere přisti; pyří na rostlinách; poet. obláčky.

lanatus 3, vlnatý, ovis.

lancea, ae, f., kopí, dřevce.

laneus 3., vlněný.

languefacio, feci, **factum** III., oslabovati.

langueo, ui, — II., býti mdlým, unaveným, neduživým, osláblým, malátným; part. **languens**, tis, chabý, se sláblý, slabý, nečinný.

languesco, **langui**, — III., chabnouti, chřadnouti, malátněti, slábnouti; ignis dolorque chabne, skomírá.

languide adv., mdle, lenivě.

languidulus 3., svadlý, ochablý.

languidus 3., mdlý, malátný, umdlený; oslabující, voluptates.

languor, oris, m., mdloba, umdlenost, ochablost, únava, vysílení; lenivost, nečinnost, ospalost.

laniatus, us, m., rozsápání, roztrhání.

lanicium, ii, n., vlna.
laniena, ae, f., jatky.
lanificus 3., vlnu vzdělávající; ars l. umění přádelní a tkací.
laniger 3., vlnonosný, rounatý; subst. **laniger, eri, m.**, beran.
lanio I., rozsápati, roztrhati.
lanista, ae, m., mistr šermířský; zbojník.
lanius, ii, m., řezník.
lanosus 3., vlnatý.
lanterna (lat-), ae, f., lucerna, svítilna.
lanugo, inis, f., chmýří, pýr.
lanx, lancis, f., misa; miska u váhy.
Laocoon, ontis, m., kněz Neptunův v Troji, se svými syny od hadův usmrcený, poněvadž zrazoval, aby nebyl kuň do města dopraven.
Laomedon, ontis, m., král trojský, otec Priamův.
lapathum, i, n., (-thus, i, m. f.) šťovík.
lapidida, ae, f., kamenník.
lapidinae, arum, f., lomy.
lapidatio, onis, f., kamenování; déšť kamenný.
lapidator, oris, m., kamenovatel.
lapideus 3., kamenný.
lapido I., kamenovati; **lapidat** prší (sype se) kamení.
lapidosus 3., kamenitý; tvrdý jako kámen.
lapillus, i, m., kamínek; drahokam; perla.
lapis, lapidis, m., kámen; Phrygius l., mramor; albus l., stůl z bílého mramoru; bás. drahokam, perla; milník; náhrobek.
lappa, ae, f., lopuch.
lapsio, onis, f., klesání.
lapso I., klesati, potáceti se.
lapsus, us, m., smeknouti se, sklouznutí, pád; tok, běh řeky, let, plování; poklesek, chyba.
laquear, aris, n. v. laounar.
laqueatus 3., vykládaným stropem opatřený.
laqueus, i, m., osidlo, oprátka.
Lar, Laris, m. obyč. v plur., strážní bůžkové příbytkův, rolí, cest, domestici, rurales; permarini strážcové cestování po moři; krb, obydlí, dům.
lardum (laridum), i, n., slanina.

large adv., hojně, štědře.
largifluus 3., hojně tekoucí.
largior IV., štědře darovati, obdariti, uštědřiti; plným rukama rozdávat; odpustiti.
largitas, atis, f., štědrost.
largiter adv., hojně, štědře.
largitio, onis, f., štědré rozdávání; podplácení, porušování; plur. hojné dary, úplaty; propůjčení, udělení.
largitor, oris, m., štědrý dárce, rozdavač; úplatník.
largus 3., hojný; štědrý.
larix, icis, f., modřín.
laria, ae, f., škraboška.
lasanum, i, n., kbelík.
lascivia, ae, f., hýřivost, skotačivost; nevázanost, prostopášnost.
lascivio, lascivii, itum IV., čtveračiti, láskovati; nevázaně, rozpustile si vésti.
lascivus 3., dovádívý, bujný; nevázaný.
lassitudo, inis, f., ochablost, zmalátnělost, umdlenost.
lasso I., ochabiti, oslabiti, unaviti.
lassus 3., mdlý, ochablý, malátný.
late adv., široce, široko, daleko, quam latissime co nejdále; rozvláčně, zevrubně, obšírně.
latebra, ae, f., skrýše, úkryt, kout, zákoutí; výmluva.
latebrosus 3., plný skrýší; pumex plný děr.
latenter adv., tajně.
lateo, latui, — II., skrývati se, býti v úkrytě; part. **latens** skrytý, tajný; žíti v tichosti, nevšímán býti; býti ukrytým, jistým, bezpečným; latet alqm (alcul) alqd jest tajno někoho, jest tomu nepovědomo, tajemstvím.
later, eris, m., cihla; vepřovice.
laterculus, i, m. viz **later, eris.**
latericius 3., cihlový, cihelný, z cihel stavěný; subst. **latericium, ii, n.**, stavba z cihel.
Laterium, ii, n., statek Ciceronův u Arpina.
laterna viz lanterna.
laternarius, ii, m., světloňoš; pomáhač.
latesco III., skrývati se.
latex, icis, m., skrýše; tajný pramen; každá tekutina.

latibulum, i, n., skryše, úkryt.

laticlavus 3., širokou purpurovou prouhou opatřený.

latifundium, ii, n., velkostatek.

latio, onis, f., nosení, přinášení; auxilii l., ku pomoci přispění; l. legis nárok zákona; l. suffragii hlasování, právo hlasovací.

latito I., skrýváti se, zatajovati se.

latitudo, inis, f., šíře, šířka; rozsáhlost, rozměr.

Latium, ii, n., krajina italská s hl. měs. Římem; ius Latii příslušnost politická k L.; **Latialis 2.** = **Latiaris 2.**, latinský; **Latiar, aris, n.**, slavnost Juppiterova (zv. **Latiaris**) na hoře albánské; feriae latinae slavnost spojenství latinského, při níž Juppiterovi obětováno; **Latine adv.**, latinsky, loqui.

Lato, us, n. Latona, ae, f., dcera titána Coea a Foebý, máť Foebova a Dianina.

lator, oris, m., předkladatel, navrhovatel.

latrator, oris, m., štekoun.

latratus, us, m., štekot.

latro I., štekati; part. **latrans** = pes; o lidech: hubovati, ňafati; vlny: ječeti; obořiti se na koho.

latro, onis, m., loupežník, lupič, zákeřník.

latrocinium, ii, n., loupež, lupičství, zákeřnictví; loupežnická rota; loupežná výprava.

latrocinor I., loupežiti.

latrunculus, i, m., zbojník.

latus 3., široký; širý, rozsáhlý,daleký; obšírný.

latus, eris, n., strana, bok; stěna, postranice; plíce, prsa, tělo vůbec; a latere alcis, nejbližšího okolí, důvěrníci

laudabilis 2., chvályhodný, chvalitebný.

laudabiliter adv., chvalitebně.

laudatio, onis, f., chválení, pochvala; chvalořeč; pohřební řeč; pochvalné uznání (přípis z provincie); příznivé svědectví před soudem.

laudator, oris, m., chvalořečník; ten, kdož před soudem příznivé svědectví vydává.

laudatrix, icis, f., chvalořečnice

laudatus 3., chválený, výborný.

laudo I., chváliti; vychvalovati, vynášeti, velebiti; příznivě před soudem svědčiti; pohřební řeč míti; jmenovati, uváděti alqm auctorem.

laurea v. laureus.

laureatus 3., vavřínem zdobený; litterae l. vítězné zprávy vojevůdcovy senátu.

laureola, ae, f., větev, věnec bobkový.

laureus 3., vavřínový, bobkový; subst. **laurea, ae, f.**, vavřín; vavřínový věnec; triumf.

lauriger 3., vavřínem (bobkem) zdobený, ovinutý.

laurus, i, (us) f., vavřínový strom; věnec bobkový; vítězství, triumf.

laus, laudis, f., chvála, pochvala, sláva, laudem ferre pochvaly dojíti; habere laudes de aliquo chvalořeč pronášeti; věhlas válečný; záslužný čin, zásluha.

laute adv., nádherně, skvostně.

lautia, orum, n., hoštění cizích vyslanců nebo vynik. cizinců na státní útraty v Římě.

lautitia, ae, f. obyč. v plur., nádhera.

lautumiae (latomiae), arum, f., kamenné lomy; vězení v lomech vytesané.

lautus 3., nádherný, skvostný; úpravný; znamenitý, vzácný.

lavatio, onis, f., mytí, koupání; koupadlo.

Laverna, ae, f., bohyně zisku, zlodějův a podvodníků.

Lavinia, ae, f., dcera Latinova, manželka Aeneova.

lavo, lavi, lautum (lotum, lavatum) I., mýti (se), koupati (se); svlažovati; spláchnouti.

laxamentum, i, n., rozšíření; uvolnění, ulehčení, úleva.

laxatus 3., rozšířený, rozvolněný; custodiae l. o samotě (jednotlivě) stojící.

laxe adv., volně; svobodně.

laxitas, atis, f., volnost, prostranost.

laxo I., roztáhnouti, rozšířiti, prostornějším učiniti, rozestaviti custo-

dias; uvólniti, rozvázati; popustiti; sleviti na ceně annonam; polehčiti, uleviti komu v čem.

laxus 3., volný, prostranný, popuštěný; otevřený.

lea, ae, f., lvíce.

leaena, ae, f. viz **lea**.

lebes, etis, m., kotel; umývadlo.

lectica, ae, f., nosítka; máry.

lecticarius, ii, m., nosič nosítek.

lecticula, ae, f., malá nosítka; máry.

lectio, onis, f., s-, vybírání, volba; předčítání, čtení; l. senatus čtení jmen těch, jež censorové za členy senátu vybírali nebo ze senátu vyloučili.

lectisternium, ii, n., hody boží, o nichž Římané obrazy bohů na lůžka kladli a jim pokrmy přednášeli.

lectito I., často nebo pozorně čítavati

lectiunoula, ae, f., čtení.

lector, oris, m., čtenář, předčítatel.

lectulus, i, m., lůžko, odpočívadlo.

lectus 3., vybraný; výborný.

lectus, i, (us) m., lůžko, postel; odpočívadlo, pohovka.

Leda, ae nebo **Lede, es, f.**, choť spartského krále Tyndara, máť Kastora a Polluxe, Helleny a Klytymnestry.

legatio, onis, f., vyslanectvo; posláni, poselství; vyslanectví; vyslanci; důstojnost podvelitelská, legátství; zpráva, odpověď.

legatum, i, n., odkaz.

legatus, i, m., posel, vyslanec; podvelitel, legát, pobočník; l. pro praetore zástupce vrch. velitele.

legifer 3., zákonodárný.

legio, onis, f., legie, pluk (oddělení vojska z 10 kohort, 4200—6000 mužů a 30 jezdců); zástup vojenský, dav.

legionarius 3., k legii patřící, řadový; subst. **legionarii**, legionáři, řadové vojsko (na rozdíl od pluků spojeneckých).

legitime adv., zákonně, řádně.

legitimus 3., zákonem ustanovený, zákonný, řádný, správný.

legiuncula, ae, f., malá, chatrná legie.

lego I., s poselstvím vypraviti;

legatem jmenovati; závěti odkázati.

lego, legi, lectum III., sbíratí, shromažďovati, trhati; vybíratí, vy-, voliti; navíjeti, fila; svinouti vela; krásti, sacra Divum; jíti někudy, vestigia po stopě kráčetí, následovati; plouti kolem čeho, oram Italiae; pozorovati, omnes adversos; čísti, předčítati; senatum l. v. lectio.

leguleius, i, m., vykladač zákona, lpící jen na liteře.

legumen, inis, n., luštěnina, bob.

Lemannus, i, m. (sc. **lacus**), jezero v Helvetii (ženévské).

lembus, i, m., člun.

lemniscatus 3., stužkami zdobený; palma l. nejvyšší odměna.

lemniscus, i, m., stuha na věnci.

lemures, um, m., duchové zesnulých, z nichž dobří jako lares uctívání, zlí pak jako larvae (příšery); na jich usmíření slaven svátek **lemuria, orum, n.**, 9. května.

lena, ae, f., kuplířka.

lene adv., jemně, tiše.

lenimen, inis a lenimentum, i, n., prostředek zmírnění působící, úleva.

lenio IV., mírniti, tišiti, konejšiti, usmířiti, umenšiti.

lenis 2., jemný, mírný, povlovný, nenáhlý.

lenitas, atis, f., mírnost, jemnost; volnost, klidnost, povlovnost.

leniter adv., mírně, nenáhle, povlovně; zticha; nerozhodně.

lenitudo, inis, f., jemnost, povolnost.

leno, onis, m., kuplíř, náhončí.

lenocinium, ii, n., kuplířství; lákadlo; líčidlo; ozdoba.

lenocinor I., kuplířství prováděti; k někomu se lisati.

lens, lentis f., čočka.

lente adv., zvolna; klidně, lhostejně, rozvázně, opatrně.

lentesco III., lípnouti, tuhnouti.

lentiscifer 3., lentyšky rodící.

lentiscus, i, f., -um, i, n., lentyšek (rostl.).

lentitudo, inis, f., zdoluhavost; klidnost, lhostejnost.

lento I., ohýbati, remos veslovati.

lentulus 3., loudavý.

lentus 3., houževnatý, vláčný; ohebný, lepkavý; klidný, lhostejný; zdouhavý, loudavý; l. carbones pomalu hořící; spes l. pozdě k splnění docházející.

lenunculus, i, m., bárka, člun, lodice.

leo, onis, m., lev.

Leocorion, ii, n., chrám v Athenách na počest tří dcer Leových.

lepide adv., lepě, půvabně; rozmarně.

lepidus 3., lepý; vtipný; zženštilý, rozmazlený.

lepor, (lepos) oris, m., lepost; roztomilost; vtip.

lepus, oris, m., zajíc.

lepusculus, i, m., zajíček.

Lerna, ae nebo **Lerne, es, f.**, jezero, řeka a město v Argolidě na Peloponnesu, kde Herkules usmrtil ještěra lernejského.

Lesbos, i, f., ostrov na moři egejském; **Lesbis, idis** (puella) = Sappho; **Lesbius** 3. civis = Alcaeus; Lesbium víno lesbické.

lessus (acc. **um**) m., kvilení nad mrtvým.

letalis 2., smrtící, záhubný.

Lethaea, ae, f., choť Olenova, pro urážku bohů v kámen proměněna.

lethargia, ae, f., spavost.

lethargicus, i, m. v. **lethargia**.

Lethe, es, f., řeka v podsvětí, jejíž voda zapomenutí působila; vincula L. abrumpere alci životu navrátiti.

letifer 3., smrt přinášející, smrtonosný; která rána jest smrtelná.

leto I., usmrtiti.

letum, i, n., (obyč. poet.) smrt, záhuba; leto dare alqm usmrtiti; leto perire (affice) zavražděnu býti; l. ferre smrt způsobiti.

Leucadia, ae a **Leucas, adis, f.**, ostrov v jonském moři; leucadius mos, obyčej, dle něhož obyv. každoročně jednoho člověka do moře svrhli, nenechavše ho utonouti.

leucaspis, idis, f., běloštítný.

levamen, inis a **levamentum, i, n.**, prostředek úlevu skýtající, ulehčení.

levatio, onis, f., zdvižení do výše; ulehčení; zmírnění.

leviculus 3., trochu lehkomyšlný.

levidensis 2., řídký; nepatrný.

levigo I., u-, vy-, hladiti.

levipes, pedis 1., lehkonožý.

levis 2., lehký; hbitý, křepký, rychlý, mrštný; nepatrný, maličerný, ledabylý; auditio lichá (nepodstatná) pověst; lehkomyšlný; vrtkavý, nestalý.

levis 2., hladký, kluzký; iuventas holobradý, senex lysý; útlý, něžný, pectus; plynný, oratio.

levitas, atis, f., hladkost.

levitas, atis, f., lehkost; hbitost; nepodstatnost, lichost, opinionis; povrchnost; nestálost, vrtkavost.

leviter adv., lehce; snadno; zlehka, zvolna; nepatrně.

levo I., uhlazovati.

levo I., zdvihati; po-, ulehčiti; zbaviti koho čeho, alqm metu; umírniti, inopiam; osvoboditi, sprostiti; posiliti, obveseliti, corpus rore; zmenšiti, zlehčiti, auctoritatem.

lex, legis, f., návrh zákona, návrh, legem ferre (rogare) návrh učiniti, l. perfere prosaditi; sciscere (iubere) schváliti, přijati (o lidu), antiquare zamítnouti; zákon, předpis, ustanovení, nařízení, suis legibus uti spravovati se vlastními zákony, miti samosprávu; pravidlo, snesení; způsob, sub lege loci, řád, pořádek, sine lege; formule, smlouva, podmínky; l. mancipii kupní smlouva.

lexis, eos, f., slovo.

libamen, inis, n. a **libamentum, i, n.**, úlitba, obět.

libatio, onis, f., oběť mokrá.

libella, ae, f., penízek = $\frac{1}{10}$ denaru, ass; ad libellam do haléře; fecit te heredem ex libella učinil tě dědicem celé pozůstalosti.

libellus, i, m., spisek; zápisník; list stížný, prosebný, zvací; návěští, deicere libellos strhati.

libens (lubens) 1., rád, ochoten, libentissimis animis největší ochotou.

libenter (lu-) adv., rád, ochotně; eo l-tius tím raději.

liber 3., svobodný, volný, nezávislý; liberum est mihi jest v mé moci, jest mi na vůli dáno; neomezený; nevázaný, prostopášný.

liber, bri, m., lýko, lýčí; kniha, list, dopis, seznam.

liber, eri v. **liberi**.

Liber, eri, m., staroitalské božstvo plodnosti, později příjímí Bakchovo.

Libera, ae, f., Proserpina, dcera Cereřina, sestra Liberova; Ariadna, manželka Bakchova.

Liberalia, ium, n., slavnost Bakchova (17. března), při níž oblékána jinochům toga virilis.

liberalis 2., svobody se týkající, causa l. pře, v níž jednalo se o osobní svobodu něčí; muži svobodnému přistojný; ušlechtilý, počestný, svobodný (artes), dobrotivý, zdvořilý, ochotný, úslužný, dobře smýšlející, velkomyslný, dobrotivý.

liberalitas, atis, f., ušlechtilost; spanilomyslnost, štědrost, ochota, velkomyslnost.

liberaliter adv., slušně, náležitě; ušlechtilě; laskavě, vlídně; dobrotivě, štědre; hojně.

liberatio, onis, f., osvobození, zbavení, culpa.

liberator, oris, m., osvoboditel.

libere adv., volně, svobodně; nerušeně, bez překážky; upřímně, nepokrytě, otevřeně; beze strachu; směle.

liberi, orum (též **liberum**), m., děti.

libero I., osvoboditi, zbaviti, sprostiti; senos propustiti; obsidionem zanechati; fidem suam slib splniti; nomina dluhy vypořádati, před soudem viny sprostiti; za nevinna uznati.

libertas, atis, f., svoboda, volnost; zvůle, nevázanost; libertas vitae volný, nevázaný život; otevřenost, neohroženost, ingenii; bohyně svobody.

libertinus 3., k propuštěným patřící; subst. propuštěnec (hledě k jejich stavu v obci).

libertus 3., propuštěný; subst. propuštěnec, svobodín (něčí, tedy vzhledem k bývalému pánu).

libet nebo **lubet, libuit, libitum** est II., líbí se, chce se, jest libo.

Libethrum, i, n., město v Thesalii s pramenem a jeskyní musám zasvěcenou; **Libethris, idis, f.**, (nymfa).

libidinose adv., libovolně, dle zvůle.

libidinosus 3., prostopášný, zhýralý.

libido, inis, f., chuť, žádost, chtíč; ad libidinem nebo (ex) libidine dle libosti; svévole, libovůle; nezřízená žádost; chlípnost.

libita, orum, n., choutka.

Libitina, ae, f., staroit. bohyně pohřební, v jejíž chrámě k pohřbům vše nutné za poplatek vypůjčeno nebo koupeno býti mohlo; nářadí k pohřbům; bás. smrt.

libo I., ubírat; okusiti; zlehka dotknouti se; u-, zmenšiti; ulíti (bohům za oběť); obětovati.

libra, ae, f., váha; libra et aere mercari za hotové kupovati; řím. libra; krokvice, ad libram do rovnosti, vodorovně, stejné výšky; souhvězdí vah.

libramen, inis, n., pružnost.

libramentum, i, n., závaží, vodorovná plocha nebo čára.

librariolus, i, m., knih opisovač.

librarius 3., knih se týkající; knihový; l. scriptor opisovač, písař; **librarium, il, n.**, skříň na knihy.

librator, oris, m., střelec ze samostřilu.

libratus 3., rozhoupaný.

librillis 2., liberní; fundae libriles praky na liberní kameny.

libro I., vážiti; nivellovati; v rovnováze držeti; rozhoupati; se l., vznášeti se; l. corpus in herba do trávy se položit.

libum, i, n, koláč (obětní, zvl. v den narození).

Liburnia, ae, f., krajina v Illyrii, jejíž obyvatelé byli znamenití námořníci; **Liburna, ae, f.**, lehká, rychlá lodice liburnská.

Libya, ae (-e, es), f., severní pobřeží Afriky.

licens 1., volný, nevázaný; iocus l. rozpustilý žert.

licenter adv., volně, nevázaně, nekázaně.

licentia, ae, f., volnost, dovolení, svoboda; zvůle, nevázanost, prostopášnost.

liceo, licui, licitum II., býti na prodej.

liceor, licitus sum II., (při prodeji) podávati na co, nabízet, contra l. protinabídku učiniti.

licet, licuit, licitum est II., jest volno, dovoleno, možno, lze, smí se; uvádí větu připouštěcí: byl i, nechť, třebas i; quamvis l. třebas sebe více.

Lichas, ae, m., sluha Herkulův.

licitatio, onis, f., podávání na něco při dražbách.

licitor I., podávati na něco (při dražbě).

licitus 3., dovolený.

licitum, i, n., třísně; nit.

licitor, oris, m., sluha, jenž před nejvyšš. úředníky fasces nosil, asi naše: dráb, biřič.

lien, enis, m., slezina.

ligamen, inis, n. = ligamentum, i, n., vazadlo, stužka, obvazek, svazek.

Liger, eris, (acc. -em, im, abl. -e, -i) m., řeka v Gallii (nyn. Loira).

lignarius, ii, m., stolař, dřevař; inter lignarios ulice stolařská (v Římě).

lignatio, onis, f., porážení nebo do-
vážení dříví.

lignator, oris, m., dřevař; drvoštěp, dřevorubec.

ligneolus 3., dřevěný.

ligneus 3. v. předch.

lignor I., dříví svážeti, opatřiti, dřevařiti.

lignum, i, n., dřevo; obyč. v plur. dříví; drvo, strom.

ligo I. s-, vázati; ob-, zavázati; spojit, sjednotiti.

ligo, onis, m., motyka.

ligula, (lingula) ae, f., jazýček; okřídli (zemské do moře vybiha-
jící).

ligurio (-rrio) IV., olizovati, mlsati; laskominy mít.

liguritio, onis, f., mlsnost.

ligustrum, i, n., ptačí zob (rostl.).

lilium, ii, n., lilie; druh ohrazení sestávající z dř. dolů se zúžujících, odkud čněl hrot (jako pestík lilie).

lima, ae, f., pilník.

limate adv. vybroušeně, dopo-
drobna.

limatulus 3., jemně vypilovaný, vy-
broušený.

limitus 3., vypilovaný, vybroušený,
zdokonalený.

limbus, i, m., obruba, lem.

limen, inis, n., práh; vchod, dvéře,
dům, byt; trop. začátek; východ,
šranky na závodišti.

limes, itis, m., mez; hranice; hráze,
val; polní cesta, stezka, cesta nebo
dráha vůbec.

limito I., mezí rozděliti.

Limnatis, idis, f., obyvatelka bařin,
příjmi Dianino.

limo I., pilovati; uhlazovati; se ad
alqd l. vzdělati se k čemu; důkladně
zpytovat, veritatem; od-, upilovati,
uměšiti.

limosus 3., bahnitý.

limpidus 3., jasný, čistý.

limus 3., šilhavý.

limus, i, m., kal, hlen, bahno.

limus, i, m., nachově lemovaný
pás obětního kněze.

linea, ae, f., lněná nit; šňůra; zvl.
tesařská nebo zednická; ad lineam,
rectis lineis, kolmo; čára, linie,
přímka; meze, hranice; konec, cíl,
mors ultima l. rerum est; přepažení
mezi lavicemi v divadle.

lineamentum, i, n., čára pérem nebo
křídou; v plur. obrysy těla, tahy
v obličej, rysy ducha, vzezření.

lineus 3., lněný.

lingua, ae, f., jazyk; mluva, řeč; vý-
mluvnost, hovornost; okřídli; před-
hoří.

lingula v. ligula.

liniger 3., ve lněné roucho oděný.

lino, livi (levi), litum III., po-
mazati, potřít; povléci, pokáleti,
pice zasmoliti; něco psaného sma-
zati.

linquo, liqui, — III., za-, nechati.
opustiti; linqui (animo) omdlet.

linteatus 3., ve lněné roucho
oděný.

linter, tris, f., člun; necky; ko-
ryto.

linteus 3., lněný; l. libri na plátně
psané; subst. **linteum, i, n.**, plátno;
plachta.

lintrioulus, i, m., člunek.

linum, i, n., len; nit, šňůra, udice,
lano, provaz; síť; plátno.

Linus (Linos), i, m., syn Apollinův
a Terpsychořin, učitel Orfeův a
Herkulův; dle st. pověsti syn Apol-

linův a Uranie, výtečný pěvec a hudebník.

lippio IV., krhavé oči míti.

lippitudo, inis, f., krhavost.

lippus 3., krhavý.

liquefacio, feci, factum III., v pass.

liquefio, factus, fieri rozpustiti; zemdlíti, oslabiti, ochabiti; pass. hníti.

liqueo, liqui (licui), — II., tekutým býti; trop. jasným, zřejmým býti, non liquet věc není jasna; zkráceně psal soudce N. L. na tabulku hlasovací, nebyl-li mu případ, o nějž se jednalo, dosti jasným, čímž odmítal pronesení nálezu.

liquesco, licui, — III., tátí, rozehrívati se, rozplývati se; mizeti; rozmařilým se státi; o vodě: čistiti se; tlíti, práchnivěti.

liquet v. **liqueo**.

liquide adv., čistě, jasně; určitě.

liquidus 3., tekutý, tekoucí, plyný, čistý, jasný; subst. **liquidum, i**, n., tekutina, voda.

liquide adv., s naprostou jistotou.

liquo I., rozpustiti; učistiti, proceďiti.

liquor, oris, m., tekutina; l. fluidus = tabes.

liquor III., rozplývati se; téci, kanouti; tratiti se, chřádnouti, mizeti.

lis, litis, f., pře, spor; litem aestimare pokutu ustanoviti, vyměřiti trest.

litatio, onis, f., obětování se šťastnými znameními.

litigator, oris, m., kdo při vede.

litigiosus 3., svárlivý, hašteřivý, plný sporů.

litigo I., vaditi se; škorpiti se; souditi se.

lito I., za příznivých znamení obětovati; non litato bez oběti; o oběti: příznivá znamení dáti; šťastně obětovati; usmířiti, udobřiti; pomstiti.

litoreus 3., pobřežní.

littera, ae, f., písmeno, písmě; l. tristis (C t. j. condemnno). l. salutaris (A t. j. absolvo); plur. abeceda, písmo, dopis, přepis, psaní, list; litteris n. per litteras písemně; listiny; písemnictví, spisy vůbec; vědy, nauky, vědomosti; spisovatelství.

litterate adv., doslovně; čitelně; učeně, vědecky.

litteratura, ae, f., písmo, abeceda.

litteratus 3., učený, vědecky vzdělaný.

litterula, ae, f., písmenkó; v plur. psaníčko; trocha známosti z jazyka nebo písemnictví.

litura, ae, f., vymazání, opravení; vymazané, přeškrtnuté slovo; poet. skvrna (slzou v písmě učiněná).

litus, oris, n., mořský břeh, pomorí; litus arare zbytečnou (marinou) práci konati = arenas in l. fundare; poet. břeh jezera, řeky, pobřeží.

lituus, i, m., zakřivená hůl augurská; polnice.

livens 1., zsinálý; namodralý.

liveo II., býti barvy olověné, namodralé, zsinalé; záviděti.

lividus 3., zamodralý, sinavý; závistivý.

livor, oris, m., modrožlutavá barva; modřina; závist.

lita, ae, m., markytán; plur. záškodníci.

locatio, onis, f., pronajetí; smlouva nájemní.

locator, oris, m., nájemce.

locatorius 3., pronájmu se týkající.

loco I., umístiti, postaviti, položiti; castra l. tábořem se položiti; in matrimonio l. provdati, též alqm alcu nuptiis; pronajmouti; **locatum, i**, n., pronájem; l. pecuniam peníze uložiti, na úrok půjčiti.

loculus, i, m., místečko; v plur. skříňka (s přihrádkami), krabice; v sing. přenes. rakev.

locuples (gen. plur. **locupletum** n. **-ium**) 1., zámožný, mohovitý, bohatý; úpravný, oratio; spolehlivý, hodnověrný.

locupleto I., obohatiti.

locus, i, m. (plur. **loci** místa jednotlivá, zvl. v knihách, **loca** místa souvislá = krajiny), místo, prostor, prostranství; l. dicere místo určiti; locum capere zaujati, obsaditi; loca superiora výšiny, l. campestris roviny; aliis atque aliis locis na tom a onom místě; krajina; půda, opportunus; místo, postavení, stanoviště, in locum alcs succedere na či místo

vstoupiti; položení, stav, quo in loco res esset jak se věc má, kam dospěla; ve spise: místo, odstavec, část; (in) loco s gen. na místě, místo, za ...; res est impedimenti l. vadí; loco primo, secundo ponejprv, podruhé; postavení, důstojenství, stav, hodnost, rod; loco honesto, sumnis z rodu počestného; místo = možnost, příležitost, nocendi; ratione est locus zchytralost jest možna, na místě; l. relinquitur rei naskytá se možnost (příležitost); hoc loco na tomto místě, při této příležitosti; locum quaerere příčinu vyhledávati, iniuriae k příkoří; čas, doba = postea loci potom, ad locum ihned, na místě; ad id locorum až po tu dobu: (in) loco v pravý čas; nullo loco numerare za nic si nevážiti; alqm eodem loco habere naložiti s ním právě tak.

locusta, ae, f., kobyłka.

Locusta, ae, f., pověstná travička za doby Klaudiovy a Neronovy.

locutio, onis, f., mluvení, hovor; výslovnost.

logeum, ei a logium, ii, n., archiv.

logicus 3., logický.

logus (logos), i, m., slovo; plur. slovní hříčky, žerty, vtipy.

loligo, inis, f., plotice (ryba).

lolum, ii, n., jilek, lilek.

lomentum, i, n., cídídlo.

longaevus 3., dlouhověký, letitý.

longe adv., dlouho, dlouze, daleko; longe abesse alui = býti dalek koho = nespříspěti mu, nepomoci; longelateque daleko široko; mnoho, mnohem; zdáli, opodál; dlouho, longius anno přes (déle než) rok; longe alius zcela jiný.

longinquitas, atis, f., délka, dlouhá doba, prodlení; vzdálenost, odlehlost.

longinquus 3., daleký, vzdálený, odlehlý; dlouhotrvající; cizí.

longitudo, inis, f., délka; dlouhé trvání, drahnost, noctis.

longiusculus 3., něco delší.

longulus 3., trochu dlouhý.

longurius, ii, m., dlouhá tyč, bidlo; rahno.

longus 3., dlouhý; navis l. válečná

lod; daleký, vzdálený; o čase: dlouhý, drahný, dies longior pozdější doba, in longum na dlouhou dobu, ex longo od drahné doby, ne longum fiat n. ne l. faciam abych zkrátka řekl; longum est bylo by příliš obšírné (bás. longa mora est), dlouho trvající, sermo obšírná, nolo esse longus býti obšírným; širý, rozlehlý, pontus; longus spe naděje do daleké budoucnosti mající.

loquacitas, atis, f., mnohomluvnost, žvastavost.

loquaciter adv., mnohomluvně, žvatlavě.

loquax 1., žvatlavý, hovorný, mnohomluvný; poet. rana skřehotavá; vultus významná, výmluvná; nidus l. plně švitorných ptácat.

loquela, ae, f., slovo, řeč, mluva.

loquor, locutus sum III., mluvit, hovořiti; stále o něčem hovořiti, proelia, Catilinam; praviti, pronášeti, pugnancia; vyprávěti, facta; loquuntur s acc. n. inf. říká se; přenes. o očích: vyzrazovati.

lorica, ae, f., pancíř; zábradlí na hradbách.

lorico I., pancířem opatřiti; **loricatus 3.**, pancířem opatřený.

loricula, ae, f., zábradličko.

lorum, i, n., řemen; otěž, bič.

lotus 3. v. lavo.

Lua, ae, f., bohyně, k jejímuž uctění ukořistěná zbraň nepřátelská spalována byla.

lubet v. libet.

lubricus 3., kluzký; pohyblivý, prchavý, spěšný, hbitý; nejistý, nebezpečný, povážlivý; ošemetný.

lucar, aris, n., daň z lesů, již používáno k vydržování herců.

lucellum, i, n., malý zisk.

luceo, luxi, — II., svítiti, zářiti; lucet jest jasno; trop. býti zřejmým.

Luceres, um, m., jedna ze tří nejstarších tribuí v Římě.

lucerna, ae, f., svítilna.

lucresco, luxi, — III., svítati, rozednívati se; impers. **lucescit** svítá, rozednívá se.

luci = luce za dne.

incide adv., jasně, zřetelně.

lucidus 3., jasný, světlý; zřetelný.

luoifer 3., světlonosný; subst. **Lucifer, eri, m.**, Jitřenka; poet. den.

lucifugus 3., světla se štitící.

Lucina, ae, f., bohyně porodu.

lucrificio (v pass. **lucrefio**) III., něco získati, míti zisk.

lucror I., získávati, zisk míti, vytěžiti; nomen l. jména nabýti.

lucrosus 3., ziskný; prospěšný.

lucrum, i, n., zisk, užitek, prospěch, **lucri facere** míti zisk; **de lucro vivere** děkovati život svůj, milovati jiných; bohatství.

luctamen, inis, n., námaha.

luotatio, inis, f., zápasení, křížkování se; namáhání, úsilí; váda, potýkání se slovy.

luotator, oris, m., zápasník.

luctificus 3., zarmucující, žalostný.

luctisonus 3., smutně (truchle) znějící, žalostný.

luctor I., zápasiti, zápolit, potýkati se; namáhati se, pachtiti se.

luctuose adv., žalostně.

luctuosus 3., žalostný; truchlící; žalostí plný.

luctus, us, m., smutek, trud, žal; bůh smutku; příčina žalu.

lucubratio, onis, f., práce při světle v noci; noční práce.

lucubro I., za noci při světle (při svíčke) pracovati.

luculente (-er) adv., notně, dobře, hodně, pořádně.

luculentus 3., hodně světlý; zřejmý, srozumitelný, verba; (po)řádný, důkladný, znamenitý; hodnověrný.

Lucumo (Lucmo), onis, m., v plur. u Etrurů čestný název magnátův a náčelníků.

lucus, i, m., háj, luh (bohu některému zasvěcený); poet. les.

ludibrium, ii, n., posměch, potupa; hra, hříčka; mam, klam, šálení.

ludibundus 3., hravý.

ludicer nebo **ludicrus** 3., hravý. kratochvilný; **ars l.** umění herecké; subst. **ludicra, orum, n.**, kratochvíle; **ludicrum, i, n.**, hra divadelní nebo v cirku.

ludificatio, onis, f., posmívání se komu, tropení si šašků z koho.

ludifico(r) I., za blázna někoho míti, šašky si z koho tropiti, posmí-

vati se komu, škádliti; dep. **lsti** (klamem) zmařiti, locationem.

ludimagister, stri, m., učitel.

ludio, onis, m. v. **ludius**.

ludius, ii, m., herec.

ludo, lusi, lusum III., hráti; pohrávati, láškovati, ad **ludendum** k žertu; hravě nebo k zábavě něčím se zabývati; **proelia latronum l.** (šach); z někoho si žerty tropiti, posmívati se; klamati, podváděti; k zábavě něco dělati, **carmina**; žertem představovati, hráti si na, **bonum civem**.

ludus, i, m., hra; plur. veřejná divadla, hry veřejné v Římě; **ludis** za doby her; kratochvíle, hříčka, zábava; per **ludum** hravě, bez námahy; per **ludum et iocum** ze žertu, pro zábavu; škola (zápasnická). pro začátečníky.

lues, is, f., nákaza, rána morová.

lugeo, luxi, luctum II., truchliti; želeť.

lugubris 2., smuteční; subst. **lugubria, ium, n.**, oděv smutkový; žalostný, žalostí plný; tesknící.

lumbus, i, m., bedro, ledví.

lumen, inis, n., světlo; svíce, pochodeň; zrak, život; lesk, třpyt; záře, okrasa, ozdoba, spása; spasitel, zachránce.

luminaria, ium, n., okenice.

luminosus 3., světlý; vynikající.

luna, ae, f., měsíc; bohyně měsíce, sestra Phoebova, dcera Latonina.

lunaris 2., měsíční; měsíci podobný.

luno I., na způsob půlměsíce zakřiviti; **lunatus** zakřivený, srpovitý.

luo, lui, (luitum) lutum III., smýti, očistiti; odpýkati; **aes alienum** splatiti; pokutou oplatiti, pokutu nésti; pokutou odvrátiti, **pericula**.

lupa, ae, f., vlčice; nevěstka.

lupatus 3., ostny na způsob vlčích zubů opatřený; subst. **lupati, orum, m.** nebo **lupata, orum, n.**, ostnaté udidlo.

Lupercal, alis, n., jeskyně Lup. na Palatinu; **L. ludicrum** nebo **Lupercalia, ium, (-iorum)** n., slavnost L. v únoru.

lupinus 3., vlčí; subst. m. i n. vlčí bob.

lupus, i, m., vlk; udidlo pro koně;

ferrei železný hák; příslovečně lupus in fabula = my o vlku, a vlk za humny; lupum auribus tenere nalézati se ve veliké tísní, nesnázi; lupus non curat numerum (ovium), vlk i čítané béře; lupus ultro fugiat ores (o něčem nemožném).

lura, ae, f., vnitřnosti, střeva.

luridus 3., bleděžlutý; zsinálý, umrlčí (barvy).

luscinia, ae, f., slavík.

luscinus 3. a **luscus** 3., jednooký.

lusio, onis, f., hraní, hra.

lusor, oris, m., hráč; šprýmovník.

lusorius 3., ku hře patřící, hráčský.

lustralis 2., očištný.

lustratio, onis, f., očištění, očista obětí; putování, dráha.

lustrum I., jasným učiniti, osvětliti; obětí očištití od hříchův; přehlížeti (vojsko); obcházeti; bedlivě prohlížeti, procházeti, pro-, zcestovati, schoditi, proputovati.

lustrum, i, n., kaluž, močál, bažina; brloh, doupe, peleš; poët. les; trop. prostopášný život.

lustrum, i, n., obět očištná (od censorů každých pět let konaná); pětiletí.

lusus, us, m., hra, kratochvíle.

luteolus 3., žlutavý.

luteus 3., žlutý, šafránově žlutý, zlatožlutý.

luteus 3., z bláta, z hlíny; ničemný, daremný.

lutulentus 3., blátivý; nečistý, zablácený; ohyzdný.

lutum, i, n., bláto, jíl, hlína.

lutum, i, n., ryt, žlutinka (rostl. žlutě barvicí); žlutá barva.

lux, lucis, f., světlo, denní světlo, den, luce (luci) za dne, prima (nova) luce s úsvitem, sub lucem před svítáním, přede dnem; k ránu; záře, jasnost; zrak, život; veřejnost, in luce Italiae (před očima).

luxuria, ae i -es, ei, f., bujnost, rozpustilost, rozmařilost, zhýralost; nádhera, přepych.

luxurio(r) I., bujeti, kypěti; o zvíř. vesele poskakovati, zbujněti.

luxuriose adv., bujně, rozkošnický, zhýrale, prostopášně.

luxuriosus 3., bujný; přílišný, zhýralý, prostopášný.

luxus, us, m., bujná úrodnost; rozmařilost; přílišná nádhera, marnotratnost.

Lyaeus, i, m., přijmí Bakchovo jako sprostitele starostí; poët. víno.

Lycambes, ae, m., Theban, jež Archilochus svými kousavými básněmi tak pronásledoval, že týž i s dcerami svými se oběsil.

Lycaon, onis, m., král v Arkadii, otec Kallistoin, Juppi-terem ve vlka proměněný.

Lyceum (ium), i, n., gymnasium v Athenách, kde učil Aristoteles.

lychnus, i, m., svícen.

lychnus, i, m., lampa, kahanec.

lympa, ae, f., voda.

lymphaticus 3., vody se štitící, vzteklý, zběsilý, šílený; pavor, panický strach.

lymphatus 3. viz předch.

Lynceus, ei (eos), m., Messeňan, jeden z Argonautů, muž neobyčejně bystrého zraku.

lynx, cis, c., rys.

lyra, ae, f., lýra, varyto, loutna; básnictví lyrické.

lyricus 3., lyrický; subst. **lyrici, orum, m.**, básníci lyričtí.

M.

M. = Marcus; **M'** = Manius; = mille, milesimus.

Macedo, onis, m., Macedoňan; adj.

Macedonius, Macedonicus 3.

macellum, i, n., jatky, masné krámy.

maceo II., hubeným býti.

macer 3., hubený, suchý; usou-
zený.

maceria, ae, f., ohrada, plot.

macero I., křehkým učiniti, změk-
čiti; umořiti, vysilovati, soužiti.

macesco III., hubnouti.

machaera, ae, f., meč; **machaero-
phorus, i, m.**, mečonoš.

Machaon, onis, m., syn Aeskulapův.

machina, ae, f., stroj; lešení (k vy-
stavování otroků); lest, úskok.

machinamentum, i, n., přístroj.

machinatio, onis, f., stroj, přístroj;

navilis stroj lodní; úprava, lešení; lest, úskok.

machinator, oris, m., strojník; původce.

machinor I., uměle vymýšleti; zlo strojiti.

macies, ei, f., hubenost, vyzáblost, vychudlost.

maoresco, macrui, — III., schnouti, hubeněti.

Maeri Campi, orum, m., dlouhá pole v cispadánské Gallii.

macrocollum, i, n., papír (královský) regální.

maote, maoti v. mactus.

macto I., zvětšovati, oběti oslavovati, usmiřovati; oslaviti, zvelebiti; obětovati; usmrtiti; zničiti.

maotus 3., zvětšený, zveličený, zvelebovaný; jen ve vok. **macte! macti!** zdar bůh! na zdar! ve spojení s virtute zdar tvé statečnosti! dobře tak! výborně!

macula, ae, f., skvrna; poskvrna, úhona.

maculo I., poskvrniti, pokáleti.

maculosus 3., skvrnatý, pestrý, strakatý; poskvrněný, pokálený.

madefacio, feci, factum III., v pass. **madefio, factus, fieri** pomokřiti, zvlhčiti.

madeo, madui, — II., vlhkým býti, mokvati; o sněhu: roztáti, sole; rozvařiti se, změknouti, igni exigus; něčím přeplývati, pln býti.

maresco, madui, — III., moknouti, vlhnouti.

madidus 3., mokrý, vlhký.

Maeander, dri i -dros, dri, m., řeka v Jonii a Frygii, známá svým křivolakým tokem; křivost, zatačka, proplétavé lemování na obleku.

maena, ae, f., druh mořských rybiček.

Maenas, adis, f., šílení, bakchantka.

Maeones, um, m., obyvatelé krajiny **Maeonia, ae, f.**, v Lydii; **Maeonius 3.**, senex nebo vates = Homer.

maereo II., truchliti, bédovati, žalostniti.

maeror, oris, m., trud, hoře, zármutek.

maeste adv., smutně.

maestitia, ae, f., zármutek, trudnost.

maestus 3., truchlivý, zarmoucený, smutný, trudný; funus zármutek působící; tectum nebezpečný.

maga, ae, f., kouzelnice.

magalia, ium, n., kočovnické stany, chatrče.

magicus 3., kouzelný.

magis adv., více, quo magis čím více proto (tím), nihilo m. o nic více, právě tak (málo); spíše, ac magis ale spíše; ku ops. comp. magis verisimile; superl. **maxime** nejvíce, obzvláště, hlavně, quam m. co nejvíce, nunc cum m. právě nyní; ku ops. sup. nad míru, m. necessarius; nejraději, ut Jugurtham m. vivum sibi traderent.

magister, stri, m., představený, vůdce, náčelník; učitel, ředitel; rádce, návodce.

magisterium, il, n., úřad náčelnický, správcovství, ředitelství.

magistra, ae, f., představená; učitelka.

magistralis 2., učiteli příslušící.

magistratus, us, m., představenství, úřad; magistratum gerere spravovati, zastávati úřad; úředník, his magistratibus za jich úřadování.

magnanimitas, atis, f., velkodušnost.

magnanimus 3., velkodušný, velikomyslný.

Magnicampi, orum, m., místo ne daleko Attiky.

magnifice adv. (comp **-centius**, superl. **-centissime**), nádherně, velkolepě, skvostně, skvěle; o řeči: velebně, slavně; honosivě, chlubně; velkomyslně, velkodušně.

magnificentia, ae, f., velkolepost, nádhera; velkodušnost, velikomyslnost; honosnost, m. verborum pathos.

magnifico I., vysoko vážiti, velebiti.

magnificus 3. (comp **-centior**, superl. **-centissimus**), velkolepý, nádherný, skvělý, znamenitý; velkodušný, spanilomyslný, velikomyslný; proslulý, slovuťný, vznešený; honosný, chlubný; subst. **magnifica, orum, n.**, řeč honosná, hrdá.

magniloquentia, **ae**, f., vznešená, velebná mluva; chlubnost, honosnost.

magniloquus 3., chlubný, vychloubačný.

magnitudo, **inis**, f., velikost; aqua m. výše vody, venti síla, prudkost; animi velkoduchost, vznešenost myslí, mysl statečná, hrdinná; množství, pecuniae; itineris délka; zma-menitost, rerum gestarum.

magnopere (**magno opere**) adv., valnou měrou, velice, obzvláště; úsilovně, důtklivě, snažně, velice, velmi, non m. nevalně, nehrubě; res m. gestae věci velkolepě provedené, činy obzvláštní (ve válce).

magnus 3. (comp. **maior**, **us**, superl. **maximus** 3.), veliký, značný, rozlehlý, prostranný; důležitý, mocný; četný; prudký, hlasitý, silný, sonus, clamor; magna verba slova chvástává, chlubná: magna loqui, alqd magnum dicere chlubně mluvit; o čase: dlouhý, drahý; o věku: vysoký, starý, magno natu; maior (maximus) natu (annis) starší, nejstarší; **maiores** předkové; maior patria dřívější vlast; magni esse býti veliké důležitosti; magni haberi velice, vysoce vážen býti; velkodušný; znamenitý.

Mago, **onis**, m., bratr Hannibalův.

magus 3., kouzelný; subst. **magus**, **i**, m., kouzelník.

Maia, **ae**, f., dcera Atlantova a Plejonina, máť Merkurova.

maialis, **is**, m., vepř.

maiestas, **atis**, f., velebnost, důstojnost, svrchovanost, veličenství.

maius 3., květnový.

maiusculus 3., poněkud větší; o něco starší.

mala, **ae**, f., čelist, tvář.

malacia, **ae**, f., bezvětrí (na moři).

male adv. (comp. **peius**, superl. **pessime**), zle, špatně; male rem gerere špatně věc opatřiti, nešťastně bojovati; peius victoribus quam victis accidit hůře povedlo se vítězům než přemoženým; málo, stěži; male facere alcuí s někým špatně nakládati, ublížiti komu; m. emere

draze, m. vendere lacino; nevhod, v nečas; m. parvus příliš; male audire špatnou pověst mítí.

maledice adv., zlolajně, hanlivě, rouhavě.

maledicens 1., zlolajný.

maledico, **dixi**, **dictum** III., láti, zlořečiti, tupiti.

maledictio, **onis**, f., tupení, nadávání.

maledictum, **i**, n., slovo zlolajné, nadávání, potupa.

maledicus 3. (comp. **-centior**, superl. **-centissimus**), zlolajný; subst. hánce, tupitel, rouhač.

malefacio, **fecí**, **factum** III., zlo činiti.

malefactum, **i**, n., zločin.

maleficium, **ii**, n., zlý čin, zločin, ublížení, poškození, sine m. beze škody.

maleficus 3., zločinný, lotrovský, nešlechetný; subst. padouch, zlosyn, zločinec; nepřítel, natura.

malesuadus 3., špatně radící, svůdný.

Maleventum, **i**, n., město v Samniu, od Římanů Beneventum přezvané.

malevolens 1., zlovlný.

malevolentia, **ae**, f., zlovůle, zlovůle, zlomyslnost, nevrazení, nenávisť; škodolibost.

malevolus 3. (comp. **-volentior**, superl. **volentissimus**), zlovlný, zlomyslný; závistivý; subst. nepřítel, nepřítel.

malifer 3., jablka nesoucí.

maligne adv., zlomyslně, nepřítel; skoupě, skrovně.

malignitas, **atis**, f., nepřítel, zlomyslnost, skoupost.

malignus 3., nepřítel, závistivý; skoupý; nepatrný, malý, chatrný, skrovný; těsný, aditus; neúrodný collis.

malitia, **ae**, f., zlomyslnost; úskočnost, potměšilost; šibalství.

malitiose adv., zlomyslně, zrádně, úskočně.

malitiosus 3., zlomyslný, zlotřilý; úskočný, potměšilý; silva Malitiosa zlověstný les v Sabinsku.

malleolus, **i**, m., kladívko; rato-lístka stromová n. révová; druh ohnivých šípů.

malleus, i, m., kladiva; palice, mlat.
malo, malui, malle raději chtěti, spíše voliti; **alculi m.** někomu více přát.

malobathron (-um), i, n., drahá masť (i olej) dobývaná ze skořičníku.

malum, i, n., zlo, nehoda, neštěstí, bída, strast: nebezpečí; choroba, nemoc; škoda, zkáza, záhuba; hřích, neřest; trest, pokuta; při projevu nevole: chyba! pohříchu! u všech všudy, quae, malum, ratio est; bona et mala přednosti a vady, ctnosti a nectnosti;

malum, i, jablko.

malus 3. (comp. **peior, ius, ioris**, superl. **pessimus 3.**), zlý, špatný, ničemný; ohyzdný, šeredný; chatrný; škodlivý, zhoubný, virus; nepříznivý, nešťastný, auspiciu; potupný, carmen; querimoniae m. hanebná obžaloba; nechvalný, fama; nepravý, pudor; nevčasný, nevhodný, ambitio; in peius ruere zhoršiti se.

malus, i, f., jabloň.

malus, i, m., stěžen, tyč, trám, stožár.

malva, ae, f., slez.

Mamertini, orum, m., obyvatelé města Messany v Sicilii.

mamilla, ae, f., prs.

mamma, ae, f., prs; vemen.

manceps, cipis, m., kupec obecních statkův, nájemce veřejných dávek, podnikatel veřejných staveb.

mancipium ii, n., koupě; lex mancipii smlouva kupní; ius m. právo vlastnické, neobmezená moc nad čím; res mancipii věc, kterou lze koupí získati; otrok, -yně.

manipo I., ve vlastnictví odevzdati.

manons 3., kusý, nedostatečný; schromený.

mandatum, i, n., rozkaz, nařízení, uložení, litteras mandataque dare písemné i ústní rozkazy; in mandatis dare naříditi; iudicium mandati pře pro nevykonání rozkazu.

mandatus, us, m. (jen v abl.), rozkaz, nařízení.

mando I., rozkázati, ukládati, naříditi; odevzdati, svěriti, přenechat; alqd memoriae m. nazpaměť se na-

učiti, alqd litteris napsati, zaznamenati.

mando, mandi, mansum III., žvýkati.
mane indecl. n., ráno, jitro; multo mane brzy z rána; a mane diei od rána; adv. z rána, záhy, bene m. časně ráno.

maneo, mansi, mansum II., zůstati, trvati, se-, vytrvati; očekávati adventum hostium; čekati co, nastávat, alciis fatum tibi manet.

manes, ium, m., duše zemřelých; podsvětí; tělesné pozůstatky, mrtvola.

manica, ae, f., dlouhý rukáv u tuniky; pouto na ruce.

manicatus 3., dlouhými rukávy opatřený.

manifeste adv., zjevně, zřejmě.

manifesto I., zjevným učiniti, vyjeviti.

manifestus adv. = manifeste.

manifestus 3., makavý, zřejmý, patrný; s gen. při něčem postižený, polapený, sceleris.

manipularis 2., k manipulu (30. díl legie) patřící; subst. prostý voják.

manipulatum adv., po (v) manipulech.

manipulus, i, m., hrstka, náruč, otep; manipulus, rota, četa (120 mužů [hastati a principes], u triariů 60 mužův).

mannus, i, m., (slovo keltské) koník, povoz (rychlý).

mano I., téci, plynouti, kanouti, linouti se; šířiti se; vyplývati, pocházeti; vypadnouti, v zapomenutí přijiti; trans. nechati téci, vy-, prolévati.

mansio, onis, f., zůstávání, prodlévání, pobyt.

mansito I., zůstati, zdržovati se.

mansuefacio, feci, factum III. (pass. **mansuefio, factus, fieri**), u-, zkrotiti, ochočiti; uchlácholiti, plebem; pass. zkrotnouti.

mansuesco, suevi, suetum III., krotnouti.

mansuete adv., krotce, tiše, mírně.

mansuetudo, inis, f., krotkost; mírnost, vlidnost.

mansuetus 3., krotký, ochočený; mírný, povolný, dobromyslný.

mantele, is, n., ručník; ubrousek.

mantica, ae, f., vak, torba.

Manto, us, f., dcera Tiresiova, matka věštce Mopsa; věštná nymfa italská, matka Oknova.

manualis 2., ruční.

manubiae, arum, f., kořist válečná, obyč. peníze za kořist stržené; zvl. podíl vojevůdcův na té kořisti; zisk, výdělek.

manubrium, ii, n., držadlo, ucho.

manumissio, onis, f., propuštění otroka na svobodu.

manumitto, misi, missum III., otroka na svobodu propustiti.

manupretium, ii, n., mzda; odplata.

manus, us, f., ruka; per manus z ruky do ruky; (de) manu vlastní rukou; in manibus esse blízko býti, pohotově; sub manum ihned; consilio manuque radou i skutkem; ad manum esse, habere po ruce, při ruce, blízko; inter manus esse ležeti před očima; manus dare vzdáti se; ad (in) manum venire, accedere, manum conserere, conferre utkati se, sraziti se; manu fortis osobně udatný; manu munita castra (oproti natura mun.) uměle opevněn; sloní chobot; hrst, shluk, zástup, sbor; ozbrojený sbor n. mužstvo; práce rukou lidskou vykonaná, dílo; písmo, sloh; moc, síla; m. ferrea hák.

mapalia, ium, n., stany kočovnícké.

mappa, ae, f., ubrousek; rouška, již se závodníkům v cirku znamení k výjezdu dalo.

marathrum, i, n., kmín.

marceo, marci, — II., zvadlým, ochablým býti.

marcesco, ui, — III., vadnouti, chabnouti.

maroidus 3., zvadlý.

mare, is, n., moře; mari na moři; m. nostrum Středozevní m., superum m. Jaderské m.; inferum m. etrurské m.; mari uti plavbu provozovati; příslov. mare caelo miscere vše v pohyb uváděti, hroznou bouři ztropiti; polliceri maria et montes slibovati hory doly; mořská voda, Chium maris expers (nemíchané).

margarita, ae, f., perla.

margino I., okrajem opatřiti.

margo, inis, m., okraj.

marinus 3., mořský.

marita, ae, f., v. **maritus**.

maritalis 2., manželský.

maritimus 3., mořský; námořní; m. praedo korsar, lupič; subst. **maritima, orum, n.**, krajiny přímořské.

marito I., sňatkem spojit; révu na stromy upínati.

maritus 3., manželský; subst. **maritus, i, m.**, manžel, m. Phrygius = Aeneas; **marita, ae, f.**, manželka.

marmor, oris, n., mramor; plur. pomníky; poet. lesklá hladina mořská.

marmoreus 3., mramorový; bělostný.

Maroboduus, i, m., Marbod, král suevský.

Mars, Martis m., bůh války, otec Romulův a praotec řím. národa; řvava bitevní, válka, boj, Marte togaque ve válce i míru; suo Marte na vlastní pěst, bez cizí pomoci, equitem suo alienoque Marte (opěšav); štěstí válečné, aequae (aequo); pari Marte s nerozhodným výsledkem; udatnost, udatenství, **Martialis 2.**, Martiův; **Martius 3.**, Martův, M. mensis března; válečný.

marsupium, ii, n., míšek na peníze.

Marsyas, ae, m., satyr, mistr na flétu, od Appolina z kůže sedřený; řeka ve Frygii.

Marticola, ae, m., ctitel Martův.

Martigena, ae, m., zplozenec Martův.

mas, maris m., mužský; subst. muž, samec; zmužilý, statečný.

masculinus 3., mužský.

masculus 3., mužský; subst. muž; zmužilý, mužný.

massa, ae, f., hmota, hrouda; m. lactis coacti sýr.

Massicus, i, m., hora mezi Latiem a Campanií; vinum M., humor M. neb jen prostě Massicum = víno massické.

mastruca (-ga), ae, f., ovčí kožich.

mastrucatus 3., ovčím kožichem oděný.

matara, ae, (mataris, is, f.) [slovo keltské], kopí metací, oštěp.

mater, tris, f., matka; mater deum = Cybele; paní, žena; mater familiae hospodyně, paní; pugnans mater sororque (láska mateřská a sesterská); původ, zdroj, pramen.

materoula, ae, f., maticka.

materia, ae i materies, ei, f., hmota, látka, zvl. stavivo, dříví; původ, příčina, belli, látka, adiscandum; zárodek omnium malorum; vláha, schopnost, ad audaciam, ingentis decoris (ku. .).

materior I., dříví stavební opatřovati, svázeti.

maternus 3., mateřský.

matertera, ae, f., sestra matčina.

mathematicus 3., počtářský, matematický: subst. mathematic, hvězdář

Matralia, ium, n., slavnost na počest matris Matutae (11. června).

matricida, ae, m., matkovrah.

matricidium, ii, n., matkovraždy.

matrimonium, ii, n., manželství.

matrimus 3., kdo ještě matku na živu má.

matrix, icis, f., plemenice.

matrona, ae, f., počestná (důstojná) paní ze vznešeného rodu; vdaná paní, manželka.

Matrona, ae, f., řeka v Gallii lugdunské (nyn. Marne).

matronalis 2., matronský.

matta, ae, f., rohože.

maturate adv., rychle.

maturatio, onis, f., u-, přispíšení.

mature adv., v čas, pravý čas, vhodně; záhy, brzo, rychle; příliš brzo. předčasně. m. decessit.

mauresco, maturui, — III., zrátí, dozrávat; dospěti, dokonale se vyvinouti.

maturitas, atis, f., zralost, dospělost; vhodná doba.

maturo I., ku zralosti přivést; zralým, vyspělým učiniti; v pravý (příležitý) čas co učiniti; uspišiti, urychlit co; pospišiti, popílit si čím; spěchat.

maturus 3., zralý, vy-, dospělý; letitý; vhodný, způsobit imperio (k. . .); předčasný, brzký, uspišený; náhlý, victoria, iudicium.

Matuta, ae, f., bohyně ranného jitra, obyč. Mater M.

matutinus 3., ranní, jitřní.

Mauritania, (u Řeků Maurusia, ae, f.), ae, f., kraj Maurův v severozáp. Africe.

Mavors, tis, m., zastar. a poët. = Mars, **Mavortius 3.** subst. = Meleager.

maxilla, ae, f., skráň

maxime v. magis.

maximopere v. magnopere.

maximus v. magnus.

meatus, us, m., chůze.

meddix, icis, m., úřad u Osců, **Meddixuticus** = nejvyšší úřad.

Medea, ae, f., dcera krále kolchidského Aeta. sestra Absyrtova, kouzelnice; adj. **Medeis, idis.**

medela, ae, f., léčebný prostředek.

medeor, —, — II., léčiti, pomoci, alcu (zříd. alqm); ars medendi věda lékařská; **medentes** lékaři.

Medi, ornm, m., obyvatelé krajiny **Media, ae, f.**; = Peršané, Assyřané, Parthové; **Medious 3.**, **Medus 3.**

mediastinus 3., pacholek, posluha.

medica, ae, f., vojtěška.

medicabilis 2., vyléčitelný, zhojitelný.

medicamen, inis, n., léčebný prostředek, lék; mast; jed; kouzelný nápoj; líčidlo.

medicamentum, i, n., lék, mast; jed; barvidlo, líčidlo.

medicatus 3., léčivý.

medicatus, us, m., kouzelný prostředek, kouzlo.

medicina, ae, f., lékařství; lék.

medico I., léčiti; (šlavami bylinnými) napustiti, pokropiti, smáčeti; somnus medicatus kouzlem přivedený; virga kouzelnou mocí opatřený; barviti, capillos.

medicor I., léčiti (bás.).

medicus 3., léčivý; subst. lékař, ranhojič.

medie adv., prostředně.

medimnum, i, n. -us, i, m. (gen. plur. **medimnum**), řec. míra obilní.

mediocris 2., prostřední, nepatrný, nevalný, mírný; n. m. ne nepatrný, značný, animos m. skromný, umír-

něný; n. m. animus po vyšší (vyšší) toužící (bažící).

mediocritas, atis f., prostřednost, nepatrnost, všednost; mírnost, míra.

mediocriter adv., prostředně, nepatrně; s mírou; non m. nemálo, valnou měrou, značně.

meditamentum, i, n., myšlení na co, chystání se k čemu.

meditatio, onis, f., přemýšlení, uvažování, rozjímání; předprava, příprava k čemu.

mediterraneus 3., středozevní; vnitrozemský; subst. **mediterranea, orum**, n., středozemí.

meditor I., přemýšlet, rozjímat, uvažovat; **meditatus** uvážený, promyšlený; cvičiti se.

medium, ii, n., střed, prostředek; veřejnost, veřejná potřeba; in medio relinquere, poneť věc nerozhodnutou nechati; alqm tollere de medio z cesty odstraniti, zavraždit; in medio referre, proferre alqm na jevo vynésti, e medio z obecného života; in medium conferre ve prospěch obce navrhnouti.

medius 3., střední prostřední; střed (půl), per medios hostes středem nepřátel; uprostřed, z prostředka; e media caede přímo ze seče; per medios fines středem území; uprostřed stojící, nestranný; nerozhodný, neurčitý; prostřední, obyčejný; nevalný; nepatrný; o čase: střední, mezi tím běžící, uplynulý; m. nox půlnoc, m. dies poledne.

medius fidius v. **Fidius**.

medulla, ae, f., morek, dřevina; nitro, srdce; bás. jádro.

Medusa, ae, f., dcera Forkova, máť Pegasova, jedna z Gorgon; **Medusaeus** 3., M. monstrum = Cerberus.

Megaera, ae, f., jedna z Lític.

Megalensia (Megalesia), ium, n., slavnost (4. dubna) ku počtě bohyně zvané Magna Mater (též Megaleria ludi).

megistanes, um, m., velmožové.

mehercule v. **Hercules**.

meio III., močiti.

mel, mellis n., med.

Melampus, podis m., syn Amythaonův, lékař a věstec.

melancholicus 3., těžkomyslný.

Melanthius, ii, m., pastýř Ulixův.

Melantho, us, f., dcera Deukalionova, mořská nymfa.

Melanthus, i, m., král v Elidě, otec Kodrův; řeka v Sarmatsku.

Meleager (Meleagros), i, m., syn Oineův, krále kalydonského a Althaein.

Meliboea, ae, f., města v Thessalii;

Meliboeus 3., M. dux = Filoktét.

melicus 3., hudební, lyrický.

melilotus, i, m., druh štírovníku neb komonice.

melimelum, i, n., jablko medové.

melior v. **bonus**.

melisphyllum, i, n., melisa.

Melita, ae (-e, es), f., nyní Malta.

melius v. **bene** a **bonus**.

meliuscule adv., trochu lépe.

meliusculus 3., trochu lepší.

mellifer, era, erum 3., medonosný.

mellitus 3., medový, medosladký.

melos n., píseň, zpěv.

Melpomene, es, f., musa tragického a lyrického básnictví.

membrana, ae, f., pokožka; blánka; pergamen.

membranula, ae, f., kožka; pergamen.

membratim adv., po člancích, po kusech, po částech, jednotlivě; v krátkých větách.

membrum, i, n., úd; člen, část, díl; částka věty.

memet v. **ego**.

memini, nisse (verb. def.) rozpomenouti se, na paměť si uvést, připomenouti se; vzpomínati, připomínati.

Memnon, onis, m., syn Tithonův a Aurořin, král etiopský, táhl svému strýci Priamovi na pomoc, zabit však od Achilla; z jeho popele vznikli černí jestřábi, zvaní Memnonides; **Memnonius** 3., východní, M. color mouřeninský.

memor I., pamětlivý, vděčný; mstící; připomínající, pamětný, memores tabellae; pečlivý o co, starostlivý; dobrou paměť mající.

memorabilis 2., pamětihodný.

memorandus 3., připomenutíhodný, pamětihodný, památný.

memoratus 3., proslavený, paměti-hodný

memoratus, us, m., připomenutí, zmínka.

memoria, ae, f., pamět, památka, post hominum m-riam pokud pamět lidská sahá, dle paměti lidské, memoriae prodere, tradere, mandare zprávu pro budoucí pamět sepsati; památka, upomínka; vzpomínka; zpráva, vypravování, ústní podání, připomenutí.

memoriola, ae, f., pamět.

memoriter adv., z paměti.

memoro I., v pamět přivést, připomínati, zmíniti (se).

Memphis, is, f., město ve středním Egyptě, sídlo eg. králů; **Memphiticus** 3., egyptský = **Memphitis, idis, f.**

mendacium, li, n., smyšlenka, nepravda, lež; klam (smyslův).

mendaciunculum, i, n., malá lež.

mendax 1., lživý, klamný; smyšlený, nepravý; napodobený, klamný; subst. lhář.

mendicitas, atis, f., žebrota, nu-zota.

mendico I., vyžebrať.

mendicus 3., žebrácký, nuzný; subst. žebrák.

mendose adv., chybně.

mendosus 3., plný chyb: chybujiící.

mendum, i, n. i **menda, ae, f.**, chyba, vada, nedopatření.

Menelaus, i, m., syn Atreův, bratr Agamemnonův, choť Heleny.

mens, mentis, f., duch (jako bytost myslici) mysl; srdce, duše; mente et animo celou duší; rozum (jako mohutnost duševní), esse suae mentis při rozumu býti, inops mentis (mente captus) šílený; alienata mente pozbyvše rozumu, beze smyslů; mysl, pozornost, pamět (též mohutnosti duševní) alqd venit mihi in mentem; rozmysl, rozvaha, mentem colligere; odvaha, mentem dare; myšlenka, sanere mentes na lepší myšlenky přivést; mínění, smýšlení, náhled eadem mente esse; záměr, úmysl, předsevzetí, hoc mente, muta iam istam mentem.

mensa, ae, f., stůl; kvas, jídlo, m.

secunda zákusky; stůl obětní, stůl penězoměncův.

mensarius, ii, m. penězoměnc (veřejný), peněžník.

mensio, onis, f., měření.

mensis, is, m., měsíc; cibaria trium mensium na tři měsíce.

ensor, oris, m., měřič.

menstruus 3., měsíční, měsíc jak měsíc se opakující; měsíc trvající; subst. **menstruum, i, n.**, zásoby potraviny na jeden měsíc

mensura, ae, f., měření, měřítko; míra; měřením nalezená délka, šířka, objem, výška, množství, velikost; význam, mensuram nominis implere, důstojnost, m. legati.

menta, ae, f., máta.

mentio, onis, f., zmínka, připomínka; mentionem facere alicui rei, de aliqua re, de aliquo zmíniti se o čem, o kom; mentionem alcis rei inchoare mimochodem zmíniti se, na přetřes přivést.

mentior IV., lháti, nepravdu mlu-viti; klamati; vymýšleti, smýšleti; slovo nedodržeti; předstíratí lživě; **mentitus** vymyšlený, klamný, vy-básněný.

mentum, i, n., brada.

meo I., choditi, táhnouti.

mephitis, is, f., škodlivý výpar.

meracus 3., nesmišený, čistý.

mercabilis 2., prodávný.

mercator, oris, m., kupec, obchod-ník, zvl. velkoobchodník.

mercatura, ae, f., kupčení, kupe-ctví, obchod (se zbožím).

mercatus, us, m., obchod, koupě a prodej; trh, tržiště.

mercedula, ae, f., nepatrná mzda; příjmy.

mercennarius 3., najatý, námezdný; placený subst. námezdník, ná-denník.

merces, cedis, f., mzda, žold, služné; cena, non sine magna m.; nájem, úrok, škoda, mercede tuorum (k. .); úplatek.

mercor I., kupovati, smlouvat.

Mercurius, ii, m., syn Juppiterův a Majin, posel bohův, bůh obchodu, obratné řeči, lsti a tělocviku, ochrán-ce stád, strážce cest a průvodce ze-

snulých na onen svět; **Mercurialis** 2.; viri M. učenci, básníci (zvl. lyričtí, bylť M. vynálezcem lýry); subst. **Mercuriales, ium, m.**, kupci.

merda, ae, f., lejno, trus.

mereo, merui, meritum a mereor, meritus sum II., zasluhovati, zasloužiti, vzdělati, získati, dojiti, dosíci, praemia: odium uvaliti na sebe, utržiti si; m. stipendia sloužiti na vojně, vojenské služby konati, vojákovati, sub alquo imperatore pod někým, illo imperante pod jeho velitelstvím; equo (jako jezdec), pedibus (jako pěší); zásluhy si získati, státi se zasloužilým (de alquo o někoho); part. **merens** zasloužilý, optime m. nezasloužilejší; **meritus** zasloužený, spravedlivý; bene meriti dobrodincové.

meretricula, ae, f., nevěstka.

meretrix, icis, f., nevěstka.

merges, itis, f., snop.

mergo, mersi, mersum III., pohřžiti, pohroužiti, potopiti; skryti, scho-
vati.

mergus, i, m., potápka.

meridianus 3., polední; jižní; subst.

meridianus, i, m., jih.

meridiatio, onis, f. polední odpočinek.

meridies, ei, m., poledne; jih.

Meriones, ae, m., vozataj Idome-
neův, Krétaň.

merito I., zasloužiti.

merito adv., dle zásluhy, právem.

meritorius 3., najatý.

meritum, i, n., zásluha; vina.

meritus v. **mereo**.

Merope, es, f., dcera Atlantova, choť Sisyfova, jedna z Plejadek.

Merops, opis, m., král aethiopský, manžel Klymenin, otec Phaětontův.

merops, opis, m., žluna.

merso I., ponořiti.

merula, ae, f., kos.

merus 3., pouhý, čistý, nesmíšený, merum (vinum) nerozředěné víno; pravý, neporušený, libertas.

merx, merois f., zboží; tovar.

Messapia, ae, f., starší jméno Ka-
labrie.

messis, is, f., žeň, žatva; žně, část
žní; úroda.

messor, oris, m., žnec, sekáč.

messorius 3., žnecký.

meta, ae, f., kuželovitá podoba
homolovité sloupy v cirkus rímském
jež závodníci objeti musili; meta
cíl, konec, meze, hranice.

metallum, i, n., kov; plur. bání, doly

metator, oris m., vyměřovatel
zeměměřič.

metior, mensus sum IV., měřiti, od-
měrovati; kraj projiti, schoditi, ce-
stovati, jezdit, plouti; ujiti, urazit
(dráhu, cestu); posuzovati, homines
virtute (dle).

meto, messui, messum III., žati, se-
kati, sklízeti, kositi; utnouti; po-
rubovati.

metor I., vy-, z-, měřiti, castra, vy-
políčkovati.

metuendus 3., hrozný, děsný.

metuens, tis 1., strachující se.

metuo, metui, — III., obávati se,
strachovati se; ostýchat se, vystří-
hati se, v trapné nejistotě býti.

metus, us, m., strach, obava, bá-
zeň; ostýchavost, bázlivost; úcta,
uctivost, bás.

meus 3. pron. pass, můj; subst.
mea má drahá; **meum est** (s inf.) jest
mojí věcí, s quod jest mým dí-
lem, že.

mica, ae, f., drobet, troška.

mico, micui, — I., míhati se, tře-
petati se, kmitati, třpytiti se.

Midas, ae, m., syn Gordiův, král
fryžský, proslul bohatstvím.

migratio, onis, f., stěhování se, pře-
sídlení.

migro I., vy-, stěhovati se, přesí-
dliti; ex (de) vita m. zemřiti; odstra-
niti; trop. přestoupiti, ius civile.

miles, itis, m., voják; pěšák; sing.
collect. vojsko, vojáci; kámen na
šachovnici.

militaris 2., vojenský, válečný, vir
(homo) m. statečný voják; via m.
hlavní silnice.

militariter adv., vojenský.

militia, ae, f., služba vojenská;
domi militiaeque ve válce a míru;
výprava vojenská, tažení válečné;
mužstvo, milice.

milito I., službu vojenskou konati;
poět. bellum militatur; službu (vů-
bec) konati, sloužiti.

milium, ii, n., proso.

mille indecl., tisíc; plur. **milia** tisíce (s gen.); nesčíslný, přemnohý.

millesimus 3. num. ord., tisíci.

milliarius 3., tisíc obsahující, zvl. tisíc krokův obsahující, odt. subst. **milliarum, ii, n.**, milník, m. aureum od Augusta zřízený.

millies adv., tisíckrát; nesčíslněkrát.

milvinus 3., supí; loupežný, zlodějský.

miluus, i, m., luňák; sup; dravá ryba mořská; souhvězdí.

mima, ae, f., herečka.

mimicus 3., mimický, posměšný.

mimula, ae, f. = **mima**.

minus, i, m., herec, mimik; hra mimická.

mina, ae, f., řecká váha = 100 att. drachem; řecký stříbrný peníz v ceně 100 attických drachem nebo řím. denárů.

minaciter adv., hrozivě; výhrůžně.

minae, arum, f., cimbuří; hrozby, vyhrůžky.

minanter adv., hrozivě.

minatio, onis, f., vyhrožování.

minax 1., vzhůru strmící, vyčnávající; hrozivý.

Minerva, ae, f., dcera Juppiterova, bohyně moudrosti, umění a věd, též války rozmyslně vedené, vynálezky práce s vlnou; crassa (pingui) Minerva, neuměle, neučeně, po sprostu; invita M. nejapně; sus Minervam (docet) hloupý ponaučuje chytrého; práce z vlny zhotovená; Minervae promunturium předhoří v Kampanii, sídlo Sirén.

mingo, minxi, minctum III., močiti.

miniatus 3., červeně barvený.

miniatus 3., cinobrem zbarvený, červený.

minime v. **parum**.

minimus v. **parvus**.

minister, tri, m. a **ministra, ae, f.**, sluha, služka, pomocník, prostředník, pomocnice.

ministerium, ii, n., služba, úřad.

ministrator, oris, m., pomocník, rádce.

ministratrix, icis, f., pomocnice.

ministro I., po-, při-, obsluhovati;

spravovati, řídit; podávati, poskytovat.

minitabundus 3., hrozivý, vyhrožující.

minitor I., hroziti, vyhrožovati.

minium, ii, n., suřík, rumělka.

minor I., čniti vzhůru, strměti; hroziti; něčím strašiti; něco chlubně připovídati.

minor, us v. **parvus**.

Minos, ois, m., syn Juppiterův a Europin, bratr Rhadamantův, král a zákonodárce krétský, po smrti soudce v podsvětí: vnuk téhož, král krétský, manžel Pasifin, otec Deucalionův, Ariadnin a j., tvůrce labyrintu; **Minois, idis, f.**, dcera M. = Ariadna; **Minois (Minous)** 3., krétský

Minotaurus, i, m., syn Pasiphaein, půl člověka, půl býka, Theseem pomocí Ariadninou zabit.

minume a **us** v. **parum** a **parvus**.

minuo, minui, minutum III., zmenšiti, uskrovniti; oslabiti, podvrátiti opes; zlehčiti religionem, snížití auctoritatem; (se) m. ubýváti, mizeti, minuente aestu.

minus v. **parum** a **parvus**.

minusculus 3., trochu malý.

minutatum adv., po kouscích; poznenáhlu.

minute adv., drobně; malicherně.

minutus 3., malý; nepatrný, malicherný.

Minyae, arum, m. = Argonauté.

mirabilis 2., podivuhodný, nebyčejný, zvláštní.

mirabiliter adv., podivně, podivuhodně, ku podivu.

mirabundus 3., udivený.

miraculum, i, n., div, zázrak, zvláštnost; podivuhodná událost.

mirandus 3., podivný, podivuhodný.

miratio, onis, f., obdiv.

mirator, oris, m., obdivovatel.

mire adv., podivuhodně, náramně.

mirifice adv., podivuhodně, předivně.

mirificus 3., předivný, podivuhodný, neobyčejný.

miror I., diviti se, obdivovati se.

mirus 3., podivný, kromobyčejný; mirum jaký div! mirum ni s conjct.

bylo by ku podivu, kdyby ne-; *mirum in modum* ku podivu.

misceo, miscui, mixtum (mistum) II., s-, mísiti; másti, jedno za druhé zaměňovati, m. sacra profanis; utkati se, bojovati, certamina m.; se m. alcuí spojití se, připojití se; vulnera m. rány sobě navzájem zasazovati; naplňovati, domum gemitu; vzbuditi, způsobiti, mala; přisl. caelum ac terras m. řádití, veliký povyk tropiti; pontum m. bořiti; zpřevraceti, v nepořádek uvéstí, civitatem; omnia m. vše zmásti, plura, plurima, přemnohé zmatky (nova = novoty) osnovati, tropiti.

misellus 3., nebohý, nešťastný.

miser, era, erum 3., nešťastný, ubohý, bídný, trudný, žalostný; špatný, chatrný, praeda.

miserabilis 2., žalostný, politování hodný; hořekující, úpěnlivý.

miserabiliter adv., žalostně, kvílivě, žalostivě.

miserandus 3., politování hodný, žalostný.

miseratio, onis, f., bédování, nářek, útrpnost; ve význ. rhetorickém: tklivá, útrpnost vzbuzující řeč.

misere adv., bídně, žalostně; úsilně, naléhavě.

misereo, miserui, miseritum a misereor, miseritus sum II., slitovati, ustrnouti se nad někým, útrpnost sněkým míti; impers. **miseret a miseretur** me alcuís lito mi jest koho, mám slitování (útrpnost, lítost) nad kým.

miseresco III., útrpnost míti, smilovati se.

miseret v. **misereo**.

miseria, ae, f., bída, neštěstí, nouze.

misericordia, ae, f., útrpnost, soustrast, milosrdenství (s gen.).

misericors, cordis 1., útrpný, milosrdný.

miseritus v. **misereor**.

miseror I., soustrast projevití, litovati, oplakávati, animi (animo) v srdci.

missilis 2., házecí, metací; ferum nebo **missile, is, n.**, kopí, střela.

missio, onis, f., po-, odeslání; propuštění, výhost; o šermířích: od-

puštění, milost, sine missione bez milosti, na smrt.

missito I., opětně posílati.

missor, oris, m., střelec.

missus, us, m., poslání; missu na rozkaz; házení, telorum.

mite adv., jemně, lahodně; vlídně, přívětivě.

mitella, ae, f., hedvábný vínek okolo hlavy.

mitesco III., lahodněti; o plodech: zrátí; měkkým se státí; mírniti se, zkrotnouti; uleviti, utišiti se.

Mithres, ae, f., perské božstvo.

mitifico I., změkčovati.

mitigatio, onis, f., mírnění.

mitigo I., mírniti; zrátí; krotiti; kypřiti, agrum

mitis 2., lahodný, jemný, dobrotivý, přívětivý; krotký, kyprý, úrodný; klidně tekoucí.

mitra, ae, f., šat kolem hlavy otočený.

mitto, misi, missum III., vy-, poslati (dat. auxilio ku pomoci, nebo ad s gerund, sup., věta relat.); subst. **missi** poslové; pro-, rozpustiti, senatum; pila m. metati, střileti; arma m. zbraně odhoditi; signa terroris m. známky strachu jevití; nechati čeho, vzdáti se čeho, iram; ze sebe vydávati, sibila horrenda; přestati, mitte (= noli) precari, prominouti čeho, pustiti mimo sebe; missum fieri propuštěn býti.

Mnemon, onis, m., ten, kdo má dobrou paměť, přijmí Artaxerxovo.

Mnemonides, um, f., Musy, dcery Mnemosyny.

Mnemosyne, es, f., paměť, matka Mus.

mobilis 2., pohyblivý; poddajný, povolný; nestálý, vrtkavý, proměnlivý; popudlivý.

mobilitas, atis, f., pohyblivost, hbitost; vrtkavost, nestálost.

mobilter adv. pohyblivě, hbitě; snadno.

moderamen, inis, n., hlavní veslo lodní; správa, vláda, řízení.

moderate adv., mírně, klidně, s klidnou myslí.

moderatio, onis, f., mírnění; řízení, správa; omezování, zachování pravé

míry; m. vocis modulace; numero-
rum ac pedum odměření; mírnost,
smírnost, šetrnost.

moderator, oris, m., mírnitel;
správce, ředitel, představený.

moderatrix, icis, f., mírnitelka;
správkyně, vládkyně.

moderatus 3, umírněný, klidný,
rozvážný.

moderor I., mírniti, krotiti, ovlá-
dati; řídit, spravovati; určit, za-
říditi, opatřiti.

modeste adv., mírně, klidně; skrom-
ně, šetrně; cudně, uctivě.

modestia, ae, f., mírnost, skrom-
nost; poslušnost, poddajnost, pod-
řízení; kázeň; mravnost.

modestus 3, mírný, klidný, skromný;
mravný, cudný.

modice adv., mírně, skrovně, ne-
přílišně; klidně.

modicus 3, mírný, nevalný, skrov-
ný; rozvážlivý; skromný; lahodný,
klidný.

modifico I., patřičně odměřiti.

modius, ii, m., měrice římská (skoro
9 litrů).

modo adv., jen, pouze, toliko, aspoň;
paulum m. jenom (něco) málo; v zá-
por. vět. ani, jen; si modo jestli jen,
ač-li, pokud jen; non modo — sed
(etiam) netoliko — nýbrž (i); non
modo — sed ne [slov.] — quidem
nejen ne — ale ani (též: non modo
— sed ne [slov.] quidem); spojka
prací s conjct. modo, dum modo
by jen, aby jen; modo ne aby jen
ne; o čase: právě, teď, hned potom,
modo — modo (tun) brzy — brzy.

modulate adv., odměřeně, dle taktu.

modulatio, onis, f., odměření dle
taktu, rytmus.

modulator, oris, m., skladatel, hu-
debík.

modulatus 3, dle taktu rozměřený,
rytmický, zpěvný.

modulor I., rozměřiti, zvl. dle taktu,
dle taktu zpívati, hráti.

modulus, i, m., míra; přísl. metiri
se suo modulo ac pede se svým
stavem spokojen býti.

modus, i, m., míra, rozměr; takt;
cíl, konec; pravidlo, předpis; způ-
sob, druh, consilia cuiusque modi

nástrahy všelikého druhu = vše-
možné.

moecha, ae, f., cizoložnice.

moechor I., cizoložiti.

moechus, i, m., cizoložník.

moenia, ium, n., hradby, bašty;
stěny, navis; budovy městské, mě-
sto: poet. palác.

Moenus, i, m., řeka Mohan.

Moesia, ae, f., nyn. Srbsko a Bul-
harsko (superior, inferior).

Mogontiacum, i, m., Mohuč.

mola, ae, f., žernov, kámen mlýn-
ský; plur. mlýn; mola (salsa) tluč
obětní se solí smíšená.

molaris, is, m., kámen mlýnský;
balvan, veliký kámen.

moles, is, f., břímě, tíha: námaha;
spousta, hmota; balvan; hráz, (v řece)
jez, srub; veliké stavení; přípravy,
přístroje válečné; skaliny (poet.);
dav, síla lidí; poet. příboj vln.

moleste adv., obtížně, nerad, s ne-
voli; těžce.

molestia, ae, f., obtíž, tesklivost;
nevole; mrzutos; příkoří; nucenost,
elegantia sine molestia.

molestus 3 obtížný, nepříjemný,
těžký; nucený, škrobený.

molimen, inis, n., námaha, násilí,
veliký podnik; stavba.

molimentum, i, n. v. molimen.

molior IV., s napětím síly něco
v pohyb uvést, s něčím se hmož-
diti; m. ancoras zdvihnouti; terram
m. přeorati; portam m. vypáčiti;
fidem m. úvěr podvracet; zakládati,
budovati, arcem; podnikati, strojit,
počínati, obmýšleti cos nesnadného;
iter m. dále cestovati; vzbuditi, způ-
sobiti, amorem, odium; hnouti se
odněkud, zdvihnouti se; namáhati
se, lopotiti se.

molitio, onis, f., hýbání něčím;
valli vytrhávání; příprava, strojení.

molitor, oris, m., zbudovatel, pů-
vodce, strůjce.

mollesco, —, — III., měknouti;
krotnouti; choulostivěti.

mollio IV., měkčiti; agros kypřiti;
mírniti, chlácholiti, krotiti; ulehčiti,
poenam; upravit; zušlechťovati;
choulostivým činiti, rozmazlit.

mollipes 1., měkkonohý.

mollis 2., měkký, jemný, hebký, poddajný, povlovný, litus; lahodný; křehký; klidný; něžný, měkký (povahou), citlivý; choulostivý, lhostejný; útlý, anni; serino půvabný; otia rozkošné chvíle.

molliter adv., měkce, hebce; klidně, mírně; povlovně; nemužně, choulostivě; rozmařile, vivere.

mollitia, ae, -es, ei, f., měkkost, hebkost, ohebnost; něžnost, citlivost; slabost, povolnost; choulostivost, zženštilost; rozmařilost.

mollitudo, inis, f., ohebnost, měkkost; něžnost.

molo, molui, molitum III., mlíti; molita cibaria mleté obilí.

Molorchus, i, m., vinař nemejský; počt. Molorchi luci háj nemejský.

Molosis, idis, f., krajina ve vých. Epiru.

moly, yos, n., rostlina s bílým květem a černým kořenem, prostředek proti očarování.

momentum, i, n., pohyb; doba pohybu, momento (temporis) v okamžiku, za malou chvíli; průběh (o čase) tam brevi horarum m.; kolísavý pohyb; závaží; hlavně přidavek k závaží, působící, že váha klesne, vývažek; rozhodný vliv, pohutka, okolnost, vliv, váha, důležitost, levi momento aestimare za málo (lehce) vážit co.

Mona, ae, f., ostrov Man mezi Británií a Irskem.

monedula, ae, f., kavka.

moneo, monui, monitum II., připomínati, upomínati nač, alqm de re aliqua, alcis rei, alqm s acc. e. inf.; napominati, vyzývati; varovati; poučovati koho o čem, v mysl vnuknouti; věštiti.

moneris, is, f., jednoveslice.

Moneta, ae, f., máti Mus; příjmi Junonino, v jejímž chrámě peníze razili.

moneta, ae, f., peníz, mince; mincovna.

monetalis 2., mincovní; vir m. člověk peněz chtivý.

monetarius ii, m., dělník v mincovně.

monile, is, n., nákrčník, náhrdlec.

monita, orum, n., napomenutí, výstrahy; věštba.

monitio, onis, f., napomenutí, výstraha.

monitor, oris, m., připomínatel, zvl. před soudem, též = nomenclata; napomínatel, varovatel.

monitus, us, m. viz **monita**.

Monoecus, i, m., (sám bydlící) příjmi Herkulovo; Monoeci arx, portus předhoří a přístav v Ligurii, nyní Monako.

monogrammus 3., nastíněný, načrtnutý; dii stínové bohův.

monopodium, ii, n., stůl o jedné noze.

mons, montis, m., hora; summus m. vrchol, téměř hory; radices m. pata hory, úpatí; pohoří, skála, kámen; m. aquae spousta vody; příslov. maria montesqua polliceri hory doly slibovati.

monstratio, onis, f., ukazování.

monstrator, oris, m., ukazovatel, vůdce, učitel.

monstratus 3, znamenitý; nápadný.

monstro I., ukázati; označiti, naučiti; ustanoviti, naříditi; raditi; udati.

monstrum, i, n., božský úkaz nepřirozený, jako znamení od bohův, zázrak; obluda, ohava, vipereum m. = Medusa; culpa, ohavnost, šerednost provinění.

monstruose adv., nepřirozeně.

monstruosus 3., nepřirozený, zvláštní, podivný, dobrodružný.

montanus 3., horský, pohorní; hornatý: subst. **montani, orum, m.**, horáci, horalé; **montana, orum, n.**, krajiny horské.

monticola, ae, m., obyvatel hor, horal.

montivagus 3., po horách těkající.

montuosus 3., hornatý; loca m. hornatina.

monumentum, i, n., pomník, památník, socha; sepulcri hrobka; monumenta rerum (gestarum) písemné paměti, zápisy; annalium letopisné památky; orationum řeči písmem zachované; náhrobek.

Monychus, i, m., jeden z Centaurů.

Mopsus, i, m., Lapitha z Thessalie, věštec Argonautů.

mora, ae, f., prodlení, zdržení (se), průtah; sine mora, nulla m., interposita m., haud mora (poět.), nec mora bez prodlení; nulla mora est není překážky; mora relinquorum meškáním si při ostatních; doba, trvání, dolor finitus est mora (znenáhla, pozvolna); oddech na pochodu; přestávka v řeči.

mora, ae, f., oddělení spartanského vojska.

moralis 2., mravný, mravoučný.

moraliter adv., ethicky, charakteristicky.

morator, oris, m., meškateľ, zdržovateľ, prodlévač; o voj. opozdilec.

moratus 3., nějak (mravně) zvedený, bene, melius, optime, probe, egregie; dle mravů nebo povahy lidské pořízený, charakteristický, rázovitý.

morbosus 3., nemocný, neduživý.

morbus, i, m., nemoc, choroba; morbo affici roznemoci se, mori, perire, absumi, confici přirozenou smrtí zemřít; m. implicari v nemoc upadnouti; tristes morbi příznaky nemoce; m. regius žloutenka; m. Campanus bradavice na skráních, m. comitalis padoucnice; náruživost, vášně.

mordaciter adv., kousavě, ostře.

mordax 1., kousavý, palčivý, bodavý; štiplavý, trpký; píchlavý, dojmavý, carmen.

mordeo, momordi, morsum II., kousati, hrýzti; pabula žvýkati, zachycovati, sepínati fibula vertem; řeči špičkovati, pomlouvati, dotíratí naň; conscientia hnísti, hlodati; o parnu nebo mrazu: pálití; o vodě: oplakovati.

mordicus adv., kousáním, zakousnutím; vši silou, zuby nehty, tenere alqd.

moretum, i, n., venkovský pokrm z česneku, routy, oleje, octa atd.

moribundus 3., umírající.

morigeror I., někomu po vůli býti, vyhověti, někým se řídití.

morigerus 3., ochotný, povolný.

mrior, mortuus snm III., (part. fut.

moriturus) zemřítí; morbo mori přirozenou smrtí zemřítí; zemřítí mající, odumřítí (rostliny), uhasnouti (plamen), vy-, pomizeti (vzpomínka); **mortuus 3.**, mrtvý; subst. mrtvý, mrtvola.

moror I., prodlévati, zdržovati se, meškati, váhati; nihil moror (s quominus) nic nedbám; trans. zdržovati, meškati koho; nihil morari v ničem nezdržovati, neobtěžovati = propustiti.

morose adv., mrzutě, nevole.

morositas, atis, f., mrzutost, nervlost.

morosus 3., nevrlý, mrzutý, tvrdšíjny.

Morphaeus, eos, m., syn Spánku, bůh snův.

mors, mortis, f., smrt; in extrema morte v posledních okamžicích; plur. rozličné případy smrti, úmrtí; vražda, prolitá krev; božství, dcera Erebova a Noci.

morsus, us, m., kousnutí, hryznutí; zachycení; špičkování slovy; trápení; m. roboris, rozštěp, v němž se kopí zaklínalo.

mortalis 2., smrtelný; subst. smrtelník; lidský, pozemský, pomíjející; plur. **mortalia, ium, n.**, osudy lidské; věci vezdejší.

mortalitas, atis, f., smrtelnost, pomíjejícnost; pozd. lidstvo.

morticianus 3., odumřelý; chciplý, zdechlý.

mortifer, era, erum 3., smrtonosný, smrtící; smrtelný, vulnus.

mortuus v. morior.

morum, i, n., moruše, ostružina.

morus, i, f., strom morušový.

mos, moris, m., mrav, zvyk, obyčej, more, ex (poět. de) more alcis dle zvyku něčího; plur. mravy, smýšlení, povaha, charakter; zákon, pravidlo, předpis, způsob; vůle, morem gerere alcuí býti někomu po vůli.

motio, onis, f., hnutí

moto I., sem tam hýbati.

motus, us, m., hnutí, pohyb; obrat (u vojska) fortunae; terrae m. zemětřesení; hnutí (politické), nepokoje, bouře, povstání; pohnutí mysli, činnost, divino concita motu (nadšení).

moveo, movi, motum II., hýbati čím, pohnouti, postrkovati, puditi, hnáti; moveri Cyclopa tancem C. pantomimicky představovati; arma m. (adversus alqm) zbraní se chopiti, boj zdvihnouti; mare m. mořem brázdit; agrum m. vzdělávati; přemítati, uvažovati, něčím (v myšlénkách) se zanáseti; povzbudit, ponoukati; roznítiti, podrážditi, podněcovati; vzbouřiti; způsobiti, stropiti, dolo-rem; počiti, cantus; fide m. otrásti čím; vytlačiti, vytisknouti, loco; zapuditi, vyvrcei, (de) senatu, sesaditi; se m. nebo miseri hnouti se, zdvihnouti se, odebrati se; castra (signa) m. tábor strhnouti, dále postupovati; změnit fatum; přeměnit, zji-načiti, formam; přenes. nejč. v pass. býti pohnut (v mysli) dojat; nutkán (puzen) býti.

mox adv., brzy, hned, potom.

mucro, onis, m., hrot, ostří; dýka, končíř, britkost.

muginor I., otálet, váhati.

mugio IV., bučeti; poët. mugientes hovězí dobytek; hučeti, duněti.

mugitus, us, m., bučení; dunění, praskot.

mula, ae, f., mezkyně.

mulceo, mulsi, mulsum II., hladiti, jemně (z lehka) se dotýkati; zephyri mulcent (líbají, pohrávají); laskati, chlácholiti, u , tišiti, konejšiti; okouz-liti alqm carmine.

Mulciber, beri(s), m., přijmí Vul-kánovo (jenž kovy obměkčuje); oheň (poët.).

mulco I., bít, tlouci, po-hmoždit.

multra, ae, f., multrarium, ii, n., multrum, i, n., dížka, dojačka.

mulgeo, mulsi, mulctum II., dojit.

muliebris 2., ženský; zženštilý.

muliebriter adv., žensky, po žen-sku; zženštile.

mulier, eris, f., žena, paní, man-želka; ženština.

mulierarius 3., ženě oddaný.

muliercula, ae, f., ženuška; ženština.

mulierositas, atis, f., láska k ženám, podšívka ženská.

mulierosus 3., po ženách zblázněný.

mulio, onis, m., mezkař.

mulionius 3., mezkařský.

mullus, i, m., mořská parma.

mulsus 3., s medem smíšený; subst.

mulsum, i, n., medovina.

multa, ae, f., pokuta peněžitá.

multatocius 3., pokutní.

multatio, onis, f., pokutování (s gen.).

multicavus 3., na mnohých místech dutý.

multifariam adv., na mnoha mí-stech, stranách.

multifidus 3., na drobně rozští-paný.

multiformis 2., mnohotvárný.

multiforus 3., hodně děravý.

multiugus 3., -iugis 2., mnoho-sprežný; mnohonásobný.

multimodis adv., mnohonásobně.

multiplex l., mnohonásobný; mno-hotočtý, mnohoprostranný, domus; četný, hojný; mnohokrát větší; roz-manitý, mnohostranný, všelijaký; nestálý, měnlivý, animus.

multiplicabilis 2, mnohonásobný.

multiplicatio, onis, f., rozmnožo-vání.

multiplico I, zmnohonásobiti, roz-množiti, rozhojnit, zvětřiti.

multitudo, inis, f., množství, velký počet, hojnost; dav, zástup, luza; vojsko, zástupy.

multo I., pokutovati, trestati, pe-cunia, morte; multari alcuí někomu trestem propadnouti.

multo adv., mnohem, o mnoho, daleko.

multum adv., mnoho, velmi, zhusta, často: dlouho.

multus 3. (comp. **plus, pluris, sup. plurimus** 3.), mnohý, hojný, četný; valný, značný; subst. **multi** mnozí, multa mnohé; pluribus (verbis) ob-širně, rozvláčně; **plures** více jich, větší počet; **plurimi** valná většina, přemnozí; časově: ad multam no-ctem dlouho do noci, ad multum diem do bílého rána, multo die když den již drahně pokročil; subst. **multum, i**, mnoho, valná část; **plus** více, většina, **plurimum** nejvíce.

mulus, i, m., mezek.

mundanus, i, m., světoobčan.

munditia, ae, (es, ei) f., čistota; úpravnost; vkus.

mundus 3, čistý, zdobný, úpravný, švarný.

mundus, i, m., svět, vesmír; země; lidé; m. muliebris ozdoba žen, výstroj.

munero I., obdarovati, alqm aliqua re.

muneror I., darovati, alcui alqd; obdařiti alqm aliqua re.

munia, ium, n., zaměstnání, povinnosti úřední.

munciceps, cipis, m., občan municipální; spoluobčan, krajan (-ka).

municipalis 2., municipální.

municipium, ii, n., město mimo Řím, jehož obyvatelé měli římské právo občanské.

munifice adv., dobročinně, štědře.

munificentia, ae, f., dobročinnost, štědrost.

munificus 3., dobročinný, štědrý (comp. -ficentior, superl. -ficentissimus).

munimen, inis, n., opevnění, ohrada.

munimentum, i, n., opevnění, hradba, záštita; ochrana, podpora.

munio IV., stavěti zdi, hradby u, opevniti, zatarasiti; chrániti, krýti, zabezpečiti; schůdnou učiniti, stavěti, raziti, klestiti.

munitio, onis, f., opevnění, ohrada, srub; m. operis zřízení pevného ohražení; pevnostní dílo; stavivo (ku zřízení hradeb); stavení cest; m. fluminum mosteční.

munito I., cestu raziti, schůdnou učiniti.

munitor, oris, m., opevňovatel, zákopník, zbudovatel.

munitus 3., opevněný, ohražený; chráněný.

munus, eris, n., úkon, zaměstnání, služba, úřad, určení; úslužnost, ochota; vděk, dar, pocta; munera dare vystrojiti veřejnou zábavu (divadelní, šermířskou), hry kratochvilné; poslední služba n. pocta zemřelému prokázaná, oběť pohřební, sine munere vestro aniž byste mně oči zatlačili; poet. munere alcis pomocí (prostřednictvím) někoho (něčeho).

munusculum, i, n., dárek, dáreček.

Munychia, ae, f., přístav athenský; **Munychius** 3.

muralis 2., zední, hradební; corona m. dávana tomu, kdo první hradby nepřátelské slezl; pila m. těžké oštěpy, jež stroji s hradeb na útočníky vrhány byly.

Murcia, ae, f., přímí Veneřino; **ad Murciae** (sc. aedem) nebo **ad Murciam** údolí mezi Palatinem a Aventinem.

murena, ae, f., hruj, mořská ryba.

murex, icis, m., hlemýžď jedlý; červec; brunát, barva nachová; m. acutus špičatý kámen nebo skála, úskalí; m. ferrei okovy.

muria, ae, f., slaná jicha (rybí), rosol.

murinus 3., myší.

murmur, uris, n., mručení, mumláni, hučení, reptání, šumot, šepot, rachocení, dunění.

murmuro I., mručeti, bručeti, šuměti, reptati.

murra (murrha), ae, f., myrrha (balšamový keř v Arabii rostoucí); balsám, šťáva myrrhová; **murreus** 3., myrrhou napuštěný.

murra, ae, f., kazivec (nerost).

murtetum, i, n., myrtoví; plur. místo u Bají s léčivými výpary.

murteus 3., myrtový.

murtum, i, n., plod myrtový.

murtus, (myrtus) i i us, f., myrta; kopí myrtové.

murus, i, m., zeď; srub, násep, hráz; záštita.

mus, muris, c., myš (k nimž též počítány krysy, tchoř, sobol, kuna, lasice).

Musa, ae, f., bohyně věd a umění, jichž staří 9 čítali: Calliope, Clio, Melpomene, Thalia, Euterpe, Erato, Urania, Polyhymnia, Terpsichore; zpěv, báseň, vědy, umění, studie.

musca, ae, f., moucha.

muscipulum, i, n., past na myši.

muscosus 3., omšený, mechovatý.

musculus, i, m., myška; sval; stroj válečný: bouradlo, přístřeší na kolečkách, pod nimž bylo lze ku hradbám se přiblížiti.

muscus, i, m., mech.

musica, ae, -e, es, f., umění hudební, hudba.

musicus 3., hudební; subst. hudebník; **musica, orum, n.**, hudba.

mussito I., broukati, šeptati, mumlati; tiše mručeti, reptati.

musso I., šeptati, broukati; bzucheti (včely); rozpakovati se; zamlčovati.

mustaceum, i n. -eus, i, m., svačební koláč s bobkovým listím; přísl. laureolam in mustaceo quaerere (v maličkostech).

mustela (mustella), ae, f., kolčava.

mustum, i, n., mošt; poët podzim.

Muta, ae, f., Němá, víla, kterouž Juppiter pro její žvastavostněmotou potrestal.

mutabilis 2., měnlivý, změnitelný; nestálý.

mutabilitas, atis, f., měnitelnost.

mutatio, onis, f., proměna, změna; vý-, záměna.

mutilo I., zkomoliti, zmrzačiti, zohaviti; se-, uříznouti, zmenšiti.

mutilus 3., zmrzačený, komolý, kusý.

mutio (muttio) IV., mukati.

muto I., pohybovati; mutari civitate vyhostěnu býti; se mutare n. mutari vzdáliti se alquo loco; o stro-mech poët. přesazenu býti, pro-, u-, za-, z-, měniti; přetvořiti, přeměniti, zjinačiti; zlepšiti, zhoršiti; směniti, dáti něco za něco, reo inter re.

muttio v. mutio.

mutuatio, onis, f., výpůjčka.

mutue adv., vzájemně, vespolek, obapolně.

mutuo adv., vzájemně, obapolně; m. sentire téhož smýšlení býti; m. miseri (právě tak); půjčkou.

mutuor I., dlužiti, vypůjčiti.

mutus 3., němý, tichý, bezhlavý; artes výtvarná umění.

mutuus 3., vy-, půjčený, vydlužený; mutuas pecunias exigere vy-upomínati, dobývati půjčených peněz; vespólný, obapolný, vzájemný.

myoparo, onis, m., lehká bárka loupežnická.

myrice, es, myrica, ae, f., tamarýšek.

myrrha, ae, f. v. murra.

Myrha, ae, f., dceř Cinyrova, v myrtový strom proměněná.

myrrheus v. murreus.

myrtetum, i, n. v. murtetum.

myrteus 3. v. murteus.

Mystilus, i, m, syn Merkuriův, voztaj Oenomaův.

mystum, mystus v. mustum, mustus.

Myscelus, i, m., syn Alkmonův z Achaje, zakladatel Krotona.

Mysi, orum, m., obyvatelé krajiny **Mysia, ae, f.**, v Malé Asii, proslulí lučištníci.

mystagogus, i, m., průvodce po místech posvátných a mystických.

mysterium, ii, n., tajemství, tajnost; plur. tajemná bohoslužba posvátná, mystérie.

mystes, ae, m., kněz tajemných bohoslužeb.

mysticus 3., tajuplný

Mytilenae, arum, -e, es, f., hlavní město na ostrově Lesbu; **Mytilenaeus** 3., **Mytilenensis** 2.

mytilus, i, m., jedlá mušle.

N.

Nabataei, orum, m., kmen arabský; **Nabataeus** 3., arabský, východozemský.

nablium, i, n., strunový nástroj.

naevus, i, m., skvrna na těle od narození, blizna.

Naias, adis, častěji Nais, idis (idos), f., vodní, říční víla, najadka; nymfa.

nam conj., neboť, zajisté.

namque conj., neboť, totiž.

nanciscor, nactus (nactus) sum, III., náhodou (bezděčně) nabýti, dosíci, dojiti čeho; dočkati se, idoneam tempestatem; najíti, zastihnouti, dopadnouti, vraziti na koho, alqm.

napaeus 3., k údolí lesnímu patřící, z něho pocházející, nymphae.

narcissus, i, m., narcis; syn Kefisův a Lysiopin, jinoch velice krásný, pohrdnuv láskou víly Echo a shlédnuv ve vodě svůj obraz, tak se do sebe zamiloval, že láskou chřadl až konečně v květinu stejného jména proměněn; bohatý a mocný propuštěnec císaře Klaudia.

nardus, i, f. a nardum, i, n., narda (indická); otej (balšám) nardový.

naris, is, f., chřípě; plur. nos; naribus acres canes znamenití slídiví psi; poet. homo obesae naris (bez čichu) netečný, nechápavý, emunctae, acutae naris čichu bystroduchý; naribus uti posměšky si tropiti.

narrabilis 2., vypověditelný.

narratio, onis, f., vypravování, povídka.

narrator, oris, m., vypravovatel.

narratus, us, m. = **narratio**.

narro I., vypravovati, rozprávěti, povídati o čem, líčiti; bene, male narror rád, nerad to slyším; jmenovati, uváděti co (koho).

narthecium, ii, n., skříňka na mast nebo léčidlo.

Narycius 3., z Naryxu (města ozolských Lokrů), lokryjský; heros = Ajax Oileus.

nascor, natus sum III., roditi se, (povstati) pocházeti z koho; zdvihati, vypínati se, ab flumine collis; vznikat, růsti; part. **natus** zrozený, stvořený, pošlý; de pelice n. = Bakchus; post homines natos co svět světem stojí, za paměti lidské; amplissimo genere n. z nejvznešenějšího rodu pocházející; novem annos n. devítiletý, minor, maior mladší, starší; ustanovený, způsobilý, anima laboribus; pro re nata dle povahy věci; subst. **natus, i, m.**, syn, **nata, ae, f.**, dcera, **nati, orum, m.**, děti.

Nasos, i, f., čtvrt v Syrakusách.

nassa, ae, f., vrš ku chytání ryb; osidlo.

nasturcium, ii, n., druh řeřichy.

nasus, i, m., nos; alqm (alqd) suspendere naso (adunco) nos nad někým ohrnovati, úsměšky si tropiti.

nasute adv., všetečně; úsměšně.

nasutus 3., nosatý; uštěpačný.

nata v. nascor.

natalicius 3., narození se týkající; subst. **natalicia, ae, f.**, hodý o dni narození.

natalis 2., rodný; subst. **natalis, is, m.**, rodiště; den narození, narozeniny; plur. **-es, ium, m.**, původ; rod, stav.

natatio, onis, f., plavání; plavba.

natator, oris, m., plavec.

natio, onis, f., rod, kmen; druh, čeleď; potupně: čeládka, cháska.

natis, is, f., kýta, hýždě; plur. **nates, ium** zadnice.

nativus 3., v-, n-, rozený, prvotní, přirozený, původní.

nato I., plouti, plovati; plynouti, vlniti se, seges; v nejistotě býti; oplývati aliqua re; o zraku umírajících; kaliti se, v sloup se obracet.

natrux, icis, f., vodní had.

natura, ae, f., rod; příroda; přirozenost, přirozená povaha, jakost, živel; poloha, tok, proud, loci, montis, fluminis; letora, bytost, přirozený pud, vrozený cit, podstata; vesmír (rerum) n.; moc, deorum.

naturalis 2., od přírody, přirozený; vrozený; přírody se týkající.

naturaliter adv., přirozeně, od přírody.

natus v. nascor.

natus, us, m. (jen v abl.), narození, stáří; magno n. velmi stár; maior, maximus starší, nejstarší.

nauarchus, i, m., kapitán.

naucum, i, n., něco malého, nepatrného, zbla; non nauci habere něco zcela nepatrně oceňovati.

naufragium, ii, n., ztroskotání korábu; trosky; pohroma.

naufragus 3., trosečník (ten, jemuž koráb se ztroskotal); nešťastník na mizinu přišlý; korábolomný, mare.

nausea, ae, f., mořská nemoc; dávení.

nauseo I., trpěti mořskou nemocí; dáviti; oškliviti (si).

nauseola, ae, f., malá ošklivost.

nauta, ae, m., plavec, lodník, námořník; pán korábu, loďař.

nauticus 3., plavecký, námořnický; **nautici** (homines), **orum, m.**, námořníci, lodníci; res n. námořnictví.

navalis 2., lodní; námořní, proelium; subst. **navale, is, n.**, stanoviště lodí, přístav; plur. loděnice; lodní stavivo, náčiní.

navarchus v. nauarchus.

nave adv., dbale, horlivě, svědomitě.

navicula, ae, f., lodička, bárka, čajka.

navicularius 3., bárkový; subst.

navicularia, **ae**, f., doprava lodní;
navicularius, **ii**, m., majitel loděk.

navifragus 3., lodi tříštící.

navigabilis 2., splavný.

navigatio, **onis**, f., plavba, plutí;
 tot navigationibus tolikerou plavbou, přes tolik plaveb.

navigiolum, **i**, n., člunek.

navigium, **ii**, n., loď, bárka, člun.

navigo I., plaviti se, plouti; plavbou vyzískati.

navis, **is**, f., loď; longa n. válečná loď; navibus et quadrigis ze všech sil; n. oneraria nákladní, n. actuaria l. rychlá n. veslová; navibus flumen transire (po lodích).

navita v. **nauta**.

navitas, **atis**, f., hybnost, dbalost, příčinnivost.

naviter adv., dbale, svědomitě, úsilovně, horlivě.

navo I., s námahou, dbale něco vykonávati, přičiniti se, píliti; operam n. horlivě sloužiti, věnovati práci n. síly své.

navus 3., dbalý, horlivý, neúnavný.

ne adv., ano; obyč. spojeno s hercle, edepol v pravdě, zajisté, věru.

ne částice tázací -li, čili, snad.

ne adv., ne, ne — quidem ani, ba ani, ani ne; ne viam, ne sim salvus et = (zhynu) jsem syn smrti, ať (necht) nejsem zdrav s násl. si; conj. aby ne; timeo, ne veniat bojím se, že přijde.

nebula, **ae**, f., mlha; oblak.

nebulo, **onis**, m., větroplach, ničemník.

nebulosus 3., mlhavý, zamžělý, temný.

nec, **neque** conj., a ne, i ne, ani, aniž, neque quisquam, ullus a nikdo, a žádný, necunquam a nikdy, neque aliud a nic jiného, neque enim neboť ne; neque etiam a ani ne, neque eam a to ještě ne, a ani tu ne; neque — et ano ne — a, netoliko ne — ale spíše.

necdum (**nequedum**) conj., aniž ještě, a dosud ne.

necessarie adv., nutně, nevyhnutelně, nezbytně.

necessario adv., nutně, proti vůli, nezbytně.

necessarius 3., potřebný, nutný, nezbytný, nevyhnutelný; pilný, naléhavý, důtklivý, rogationes; tempus (okolnosti); příbuzný; subst. přítel, klenot, patron.

necesse adj. neutr. ve spojení s esse, nezbytně, nevyhnutelně býti zapotřebí, musiti; n. habere míti nezbytně zapotřebí, za nutné pokládati.

necessitas, **atis**, f., nezbytnost, nutnost; ad necessitam alcis rei adduci k něčemu nucen býti; osud; nesnáz; nouze, potřeba; naléhavost okolnosti; plur. potřeby; n. mihi imponitur nastává mi nutnost, jsem nucen; příbuzenství, klientela.

necessitudo, **inis**, f., nutnost; přirozené spojení, poměry; příbuzenství, přátelství, klientsví.

necessum est = **necesse** est s inf.

necne čili nic (ve 2. členu dvojité otázky závislé).

neco I., usmrtiti (násilně).

necopinans 1., nic netušící.

necopinatus 3., netušený, neočekávaný; (**ex**) **necopinato** = znenadání, nenadále.

necopinus 3., netušený, nenadálý.

nectar, **aris**, n., nektar, nápoj bohův; flumina nectaris (poët.) víno; sladký, nápoj.

nectareus 3., nektarový.

necto, **nexui** (**nexi**), **nexum** III., s-, plésti, spoutati, spojití, obvázáti; za, tknouti, nexi obies alienum dlužníci.

necubi conj., aby někde ne.

necunde conj., aby odněkud ne.

nedum conj., nerci li, neřku, natož pak aby, s conj.

nefandus 3., bezbožný, bohaprázdný; zlořečený.

nefarie adv., bezbožně, bohaprázdně, nešlechetně, zlořečeně.

nefarius 3., bezbožný, bohaprázdný, ohavný; subst. **nefarium**, **ii**, n., ohavnost.

nefas n. indecl., hřích, nepravost, bezbožnost, ohavnost; jako výkřik: o hrůza! úžasno! neslýháno!; o osobách: ohava (poët.).

nefastus 3., s božským příkázáním zapovězený; dies n. den, kdy ne-

bylo dovoleno soudy odbývati; nešťastný, dies; hříšný, kletý, zlořečený.

negantia, ae, f., zápor.

negatio, onis, f., za-, popírání, lhaní.

negito I., tvrdošíjně zapírati.

neglectio, onis, f., zanedbání.

neglectus 3., zanedbaný; povržený, nevážený.

neglectus, us, m., zanedbání.

neglegens 1., nedbalý, nevšimavý; marnotratný.

neglegenter adv., nedbale, leda-bylo.

neglegentia, ae, f., nedbalost, nevšimavost, nepozornost; nevšímání si, nevážnost, neúcta.

neglego, lexi, lectum III., za-, pro-, nedbat, omeškati, přehlédnouti; opomenouti, zapomenouti; nevážiti s in. nevšímati si čeho; prominouti, nekárati, iniurias.

nego I., po-, odepřít, odřici, zapřít, prohlásiti, že ne...

negotialis 2., k věci náležející.

negotiatio, onis, f., obchod ve velkém, velkoobchod, peněžnictví.

negotiator, oris, m., velkoobchodník, peněžník.

negotiolum, i, n., obchůdek.

negotior I., obchodem ve velkém se zaměstnávati; kupčeti; **negotians** velkoobchodník, bankéř.

negotiosus 3., zaneprázdněný, zaměstnaný; dies n. všední den.

negotium, ii, n., neprázdeň, neklid; zaměstnání, práce; práce namáhavá, namáhání; nesnáze; úkol, dílo, nařízení, předpis; záležitost veřejná, státní, právní, obchodní; podnik válečný; stav něčí věci, okolnosti.

Neleus, ei, m., otec Nestorův, král v Pylu; **Neleius 3.** (= subst. Nestor) a **Neleus 3.**

Nemea, ae, f., město v Argolidě, adj. **Nemeaeus 3.**, **Nemea, orum, n.**, hry nemejské.

Nemesis, eos, f., bohyně msty.

nemo, inis, c., nikdo, ani jeden, nížádný; n. non, každý; non n., mnohý.

nemoralis 2., hájový, lesní.

nemorosus 3., lesnatý, na stromy bohatý.

nempe conj., ovšem, patrně, toť se ví.

nemus, oris, n., les s pastvinami, háj bohům zasvěcený (zvl. Dianin u Aricie); hájek, skupina stromů.

nenia, ae, f., píseň pohřební; žalozpěv; formule, píseň kouzelná; písnička, popěvek.

neo, nevi, netum II., přisti; tkáti.

Neocles, is (i), m., otec Themistoklův, jenž tudíž nazýván **Neocles, ae, m.** = Themistokles.

Neoptolemus, i, m., syn Achillův, jinak Pyrrhus zvaný.

nepa, ae, f., štír, rak.

Nephele, es, f., matka Fryxova a Hellina, odtud **Nepheleis, idis, f.**; víla, průvodkyně Dianina.

nepos, otis, m., vnuk; potomek; marnotratník.

neptis, is, f., vnučka.

Neptunus, i, m., syn Saturnův, manžel Amfitritin, bůh moře; adj. **Neptunius 3.**; N. arva (prata), moře; N. heros = Theseus (jako syn N.); N. dux = Sept. Pompejus (jako domnělý syn N.); N. aquae = pramen u Tarraciny.

nequam indecl. (comp. **nequior**, superl. **nequissimus**) ničemný, daremný.

nequaquam adv., nikterak.

neque v. nec.

nequedum v. necdum.

nequeo, quivi (quii), quitum, ire, nemoci, nebýti s to.

nequicquam, nequidquam v. nequiquam.

nequior, nequissimus v. nequam.

nequiquam adv., marně, bez účinku; bez příčiny (důvodu), bez prospěchu, zbytečně.

nequiter adv. (comp. **nequius**), ničemně, lehkomylně, daremně.

nequitia, ae, -ies, ei, f., ničemnost; lehkomylnost.

Nereus, eos (ei), m., syn Okeanův, manžel Doridin, otec Nereoven (50), mořský bůh; adj., **Nereius 3.**; **Nereis, idos, f.**, Nereovna; **Nereine** a **Nerine, es, f.**, mořská nymfa.

Neritos (us), i, f., otvor v moři Jonském; adj. **Neritius 3.**, ithacký, o Ulyssovi.

Nerthus, i, f., božstvo Germanův.

nervose adv., silně, s důrazem.

nervosus 3., svalnatý; jadrný.

nervus, i, m., sval; struna (střevová); tetiva; řemen, pouto, vazba, in nervis teneri; síla, důraz (v řeči); plur. síly, mohutnosti.

nescio, scil, itum IV., nevědět; neznati, hiemem; neumět, nerozumět, latine.

nescius 3., nevědomý, neznalý; nevědoucí o čem, neumějící; neznámý, causa.

Nessus, i, m., řeka v Thracii; centaur v Aetolii, adj. **Nesseus** 3.

Nestor, oris, m., syn Neleův, král v Pylu (vynikal výmluvností).

neu v. **neve**.

neuter, neutra, neutrum (gen. **neutrius**, dat. **neutri**) 3., ani jeden, ani druhý, žádný z obou: (nomina) **neutra** jména rodu středního.

neutiquam (ne utiquam) adv., nikterak.

neutralis 2., nestraný.

neutro adv. ani sem, ani tam.

neve conj., aniž, aby ne; neve (neu) — neve (neu) ani — ani.

nex, necis, f., smrt násilná, vražda, bezpráví, bezživotí, usmrcení; smrt.

nexilis 2., spojený, spletený.

nexum, i, n., ručení osobní svobodou za učiněný dluh; závazek.

nexus, us, m., spojení, spletení, svazek; = **nexum**.

ni adv. a conj. ne; quidni? proč by ne; = **nisi, si non**.

Nicaeus 3., vítězný, přijmí Juppiterovo.

nicator, oris, m., vítěz, přijmí osobní strážce krále makedonského Persea.

Nicephorium (ion), ii, n., háj u Pergamu; město v Mesopotamii.

nidor, oris, m., čmoud, dým, zápach.

nidulor, ari I., hnízdit.

nidulus, i, m., hnízdečko.

nidus, i, m., hnízdo.

niger, nigra, nigrum 3., černý, temný, šerý, stinný, chmurný; tignum (očadlý); tmu, chmůru přinášející (činící); nešťastný, strastný; zlý, bezbožný, zlomyslný; **nigrum, i, n.**, černá skvrna.

nigresco, nigrui, — III., černati.

nigro I., černým býti; part. **nigrans**, černý.

nihil, nil n. indecl., nic s gen.; nihil esse, nic neznamenati, nic nezmoči; n. dicere, nic závažného; nihil non vše, non nihil něco; n. quidquam, n. unum zcela nic; adv. nic, nijak, nikterak.

nihildum adv., ještě nic.

nihilum, i, n., nic; homo nihili ničema; de nihilo pro nic, bez příčiny; **nihilo** při comp. o nic; n. magis o nic více, právě tak málo; n. minus, n. secius o nic méně; nicméně, přece; nilo minus méně než nic; adv. nikterak, v žádném ohledu.

Nilus, i, m., Nil, řeka v Egyptu, adj. **Niliacus** 3.; vodovod.

nimbifer, era, eram 3., bouřenosný.

nimbosus 3., bouřný.

nimbus, i, m., přívál; bouře; mrak.

nimirum adv., ovšem, arciť, dozajista.

nimis adv., příliš, z míry, nad míru; non (haud) n. nevalně, nehrubě.

nimius 3., přílišný, nemírný, s abl. nebo gen.; subst **nimium, ii, n.**, příliš, přílišnost (s gen.); v acc. adv. příliš; v abl. adv. příliš (s comp.).

ningo, ninxi, — III., sněžit.

Niobe, es, -a, ae, f., dcera Tantalo, manželka Amfionova; adj. **Nio-beus** 3.

Niptra, orum, n., voda k mytí, jméno jedné z tragédií Pacuivových.

Nireus, ei (eos), m., syn Charopův, nejsličnější rek před Trojou.

Nisaeus, Niseis, Niseius v. **Nisus**.

nisi conj., leč, lečby, leda.

nisus 3. part. od **nitor**.

Nisus, i, m. král megarský, jež dcera jeho Scylla o vlas brunátný oloupila, načež on v krahujce proměněn.

nisus, nixus, us, m., vzepření, vzepnutí se k nějakému pohybu, náskok; vzestupování, lezení; let; kolotání hvězd.

nitedula, ae, f., plch, sysel.

nitens, tis 1., skvoucí, lesklý, trpytný; krásný.

niteo, nitui, — II., skviti se, lesk-

nouti se; o rostl. dařiti se; o lid. dobře vyhlížeti, týti.

nitesco III., zaskvíti se.

nitidus 3., skvoucí, skvělý, lesklý; kvetoucí, svěží, bujný; lepý, švarný; tučný, vykrmený; annus n. úrodný.

nitor, nisus (nixus) III., opíratí se oč (nač); spoléhati na co, důvěrovati več; vzpíratí se (ku pohybu); vylézati; vznášeti se, alcis (na perutích), namáhati se, přičiňovati se, snažiti se.

nitor, oris, m., lesk, třpyt, krása, skvělost; vzácnost, generis.

nitrum, i, n., natron; cídídlo.

nivalis 2., sněhový, sněžný; sněhem pokrytý.

niveus 3., sněhový; sněhobílý.

nivosus 3., zasněžený, sněhem bohatý.

nix, nivis, f., sníh; plur. závěje, spousty sněhu.

Nixi (sc. **dii**) tři ochranná božstva rodiček, jichž sochy se na Kapitoliu nalézaly.

nixor I., opíratí se.

no I., plovati; lítati.

nobilis 2., známý, viditelný, znatelný; slavný, proslulý; urozený, vznešený; ušlechtilý, výborný, fundi; plur. subst. šlechta.

nobilitas, atis, f., slovutnost, sláva; urozenost, vznešenost; šlechta: ušlechtilost, výbornost.

nobiliter adv., slavně.

nobilito I., ve známost uvéstí, rozhlásiti: slavným učiniti.

nocens, tis 1., škodící, škodný; vinný; subst. vinník, škůdce.

noceo, nocui, nocitum II., škoditi, překážeti, na závadu býti.

noctiluca, ae, f., noční svit, měsíc.

noctivagus 3., v noci bloudící.

noctua adv. (též **necte**) v noci.

noctua, ae, f., sova.

noctuabundus 3., za noci cestující.

nocturnus 3., noční, v noci.

nocuus 3., škodlivý.

nodo I., zauzliti, zadrhnouti.

nodosus 3., uzlovitý; sukovatý; Cicuta n. o lichváři, zběhlém ve všech úskocích, jimiž by dlužníka zadrhl.

nodus, i, m., uzel, suk, kloub, kot-

ník, kolínko na stéble; vrkoč, rulík; svazek, pouto, amicitiae; nesnáze.

nolo, nolui, nolle nechtíti; často imperat. noli (nolite) existimare nedomnívejž se!; non n. neodpíratí, rád chtíti; quod nolim čehož bůh nedej!; nollem nerad bych, nerad jsem tomu; n. alicui někomu nepřáti.

nomas, adis, c., kočovník, Numida.

nomen, inis, n., jméno, název, est mihi nomen Brutus, Bruti, Bruto; n. dare, profiteri, edere přihlásiti se ke službě vojenské; n. accipere zaplatiti jméno; n. alcis deferre žalovati koho; n. recipere přijati žalobu (o praetorovi); jméno dlužníkovu, dlužní úpis, dluh, n. solvere (dissolvere) zaplatiti; slavné jméno, váznost, populi Romani; záminka; abl. nomine meo mým jménem, pro mne, z mé strany; nomine dotis jako věno; eo nomine pročež, proto.

nomenclatio, onis, f., pojmenování jménem.

nomenclator, oris, m., označovatel jmen, otrok, který musil znáti jména ostatních otroků a který svému pánu, zvláště ucházel-li se tento o úřad, jmenovati musil osoby, jež na vycházce potkávali, obřadník.

nominatim adv., jmenovitě, zejména; dle jmen, po jménech.

nominatio, onis, f., pojmenování; jmenování (dosazení) k úřadu.

nominatus 3., výslovný; proslulý.

nomino I., jmenovati, nazvati; uvéstí, zmíniti se, připomenouti; obžalovati, udati; v úřad dosaditi, jmenovati, alqm augurem; rozhlašovati, chváliti.

Nomios (-us), i, m., pastvec, přijmí Apollinovo.

nomisma, matis, n., mince, peníz.

non adv., ne; n. homo = nemo; n. nemo někdo, nemo n. každický; n. nihil něco, nihil n. vše; homo n., beatissimus ne právě nejšťastnější; non — sed nikoli — ale.

Non. zkrácenina **Nonae, arum**, f., nony, pátý den v měsíci, vyjma březen, květen, červenec a říjen (v nich sedmý); pridie Non. Jan. čtvrtého ledna.

nonageni, ae, a., po devadesáti.

nonagesimus 3., devadesátý.

nonagies adv., devadesátkrát.

nonaginta num. card., devadesát.

nondum adv., ještě ne, posud ne

nongentessimus 3., devítistý.

nongenti, ae, a devět set.

nonne neníliž, či ne?

nonnullus 3., některý, mnohý, ne-
jeden.

nonnunquam (numquam) adv., ně-
kdy, druhdy, časem; mnohdy

nonus 3., devátý; subst. **nona, ae,**
f., devátá hodina (třetí odpoledne),
kdy se obědvalo.

norma, ae, f., měřítko, pravidlo,
předpis.

Nortia, ae, f., etrurská bohyně
osudu.

noscito I., poznávati, znamenati.

nosco, novi, notum III., poznávati,
znamenati, vyšetřovati; novi = znám,
vim; uznávati něco, za platné přijí-
mati, causas.

noster, stra, strum pron. poss., náš;
nostri, orum, m., našinci, naši (lidé);
nostra, orum, n., náš majetek; příz-
nivý, výhodný; v žertu noster =
ego.

nostras, atis, m., našinec.

nota, ae, f., znamení, známka,
značka; notae litterarum písmena,
notae librorum rozdělovací zna-
ménka; počt. psaní, písmo; tajná
značka, šifra; skvrna, cejch; oris
notae tahy obličej; potupa, hana;
poznámka censorova (o chování
se občanově); přikývnutí, znamení
očima; známka (na nádobě vinné)
štítek, druh, jakost, optima notae
vini.

notabilis 2., znamenitý, památný,
pamětihodný, pověstný.

notatio, onis, f., poznamenání, ozna-
čení; popsání, líčení; pozorování, na-
turae; poznámka, příhoda censorova;
vyšetřování při volbě, iudicium; slovo-
zpyt.

notatus 3., význačný.

notesco, notui, — III., známým se
stávat.

nothus 3., nemanželský; míšenec.

notio, onis, f., seznání čeho, vy-
šetřování úřední, censoria; spojená

s tím příhoda, domluva; představa,
pojem, smysl, význam; znalost, rei,
de aliqua re.

notitia, ae, f., ve sm. činném zná-
most, znalost, alcis, alcis rei, po-
znání, vědění, představa, pojem, no-
titiam aperire (vysvětlovati); ve sm.
trp. známost (znám býti), in noti-
tiam venire známým se státi; po-
věst, notitia non carere.

noto I., poznamenati, označiti, za-
znamenati, napsati; pamatovati, di-
cta mente; o censoru: hanlivou po-
známkou opatřiti, tp. haněti; pozo-
rovati.

notus 3., známý; slavný, pověstný,
osvědčený; znalý, povědomý, pro-
vinciae.

notus (notos), i, m., jižní vítr; plur.
počet. větry.

novacula, ae, f., břitva.

novalis 2., nově zoraný; subst.

novalis, is, f. a novale, is, n., úhor,
lado; role.

novatrix, icis, f., obnovitelka.

nove adv., nově, sup. **novissime**
nedávno; posledně, konečně.

novellus 3., mladičský, mladistvý;
nový; oppida nedávno podrobená.

novem devět.

November, bris (mensis), m., devátý
měsíc v řím. kalendáři (březnem po-
čínaje), listopad.

novemdecim devatenáct.

novendialis (novemdalis) 2., devíti-
denní, devět dní trvajicí, sacrum
(feriae); pulveres devátého dne po
smrti konaný pohřeb, cena n. po-
hřební hostina.

Novensiles divi teprve později (od
jiných národů) přijatí bozi.

noverca, ae, f., macecha.

novi v. **nosco**.

novicius 3., nově přijatý; subst.
plur. m. noví otroci.

novies adv., devětkrát.

novitas, atis, f., novota, neobyčej-
nost; nové šlechtictví, povýšenectví.

novo I., obnoviti; změnit, přemě-
niti; novoty zaváděti, nepokoj tro-
piti; nově utvořiti, vynalézti, verba;
zotaviti, osvěžiti, agrum přeorati.

novus 3., nový, mladý; svěží, flos;
res novae novoty: převraty, roz-

broje; **novum, i, n.**, novota, novina, nový vynález; homo novus povýšenec; neslýchaný, neobyčejný, zvláštní; neočekávaný; nezkušený, equus; **novissimus 3.**, nejposlednější, nejzazší, nejkrajnější; nejhorší, exempla.

nox, noctis, f., noc; nocte (noctu) v (za) noci; multa nocte za pozdní noci, pozdě na noc; per noctem za noc, během noci, sub noctem s noci, na noc; prima nocte počátkem noci, v prvospí, ad multam noctem pozdě do noci; nejasnost řeči, animi zatemnělost rozumu; meton. sen; věčná noc, smrt, slepota.

nox, ae, f., škoda; vina, přečin; trest.

noxia, ae, f., škoda, vina, přestupek.

noxius 3., škodlivý; vinný, trestný; plur. subst. m. zločinci, provinilci.

nubecula, ae, f., mráček.

nubes, is, f., mrak, oblak; chmura, mrákota, tma; hustý zástup, pedum equitumque; zmatek, neblahé poměry, neblahý stav, rei publicae; zasmušilost; dým (k vytčení něčeho prázdného) nubes et inania capere.

nubifer, era, erum 3., mrakonosný.

nubigena, ae, c., mrakozrozenec, o Centaurech jako synech Ixionových a mračna, feri.

nubilis 2., na vdání jsoucí.

nubilus 3., mračný, pošmourný; **nubila, orum, n.**, mraky, oblaka; tmavý, temný, chmurný; zasmušilý, trudný, neblahý; nepříznivý.

nubo, nupsi, nuptum III., zahaliti se, zastříti se (o nevěstě, jež závojem se před svatbou zastřela), vdáti se, jíti za muže; alqm nuptum collocare (locare) vy-, provdati; subst. **nupta, ae, f.**, choť.

nucleus, i, m., jádro.

nudius = nunc dius (t. j. dies) nyní jest den (s čisl. řadovou), n. tertius nyní jest den třetí = předešlým.

nudo I., obnažiti, odhaliti, svléknouti; agros n. obilí skliditi; messes n. vymlátiti; neobsaditi, zůstaviti bez obrany, ripam, terga fuga; oloupiti, zbaviti, alqm praesidio, murum

defensoribus (obránců); vyjeviti, vy-zraditi, consilia.

nudus 3., obnažen, nahý, holý, lehce oděn, neozbrojen, beze štítu; nahý, holý, neporostlý, calles; nepohrbený nudus iacebis in arena, prázdný; prostý oloupený, zba-vený čeho (s abl. n. genit.); chudý, nuzný; jednoduchý, nezdobený.

nugae, arum, f., žerty, šašky, šprýmy, hlouposti; šprýmař.

nugator, oris, m., šprýmař; mluvka.

nugatorius 3. ničemný, dāremný; adv. **nugatorie.**

nugax, acis, 1., žerty tropící.

nugor I., laškovati, čtveračiti. baviti se, tlachati.

nullus 3., gen. **nullius**, dat. **nulli** žádný, n. non každý, n. sum není mne více, veta po mně, jsem zničen; = nemo; = non (naprosto ne, zhola ne, nikterakž); spojeno se subst. = bez, nullo periculo beze všeho nebezpečí; subst. nikdo, nic.

nullusdum, adum, umdum až dosud ještě žádný.

num adv., zdaž, zda-li?

numen, inis, n, přikývnutí hlavou; pokyn; vůbec rozkaz; moc (zvl. božská); božstvo.

numerabilis 2., sčítatelný; malý.

numero I., počítati, vypláceti; pecuniam n. vysázeti, složiti; subst. **numeratum, i, n.**, hotové peníze, hotovost; pokládati, považovati koho zač (s dvěma akk.).

numerosae adv., dle taktu, rythmicky.

numerosus 3., četný; rythmický, rozměrný

numerus, i, m, počet, číslo; numero počtem, celkem, numero (s genit.) v počtu, mezi, jako, za; ad numerum na počet, asi okolo, ad n. quattuor milium; obsides ad numerum mittere v plném počtu, do jednoho; počet (neurčitý), množství; část; rythmus, rozměr, verš; nápěv, melodie; místo, hodnost, důležitost, řád, důstojenství, in aliquo numero et honore esse míti nějakou cenu (váhu) a vážnost, numero aliquo putare vážit si, ceniti; řád, pravidlo, ad numeros quidque suos exigere; in numerum, numero pravidelně.

Numida, ae, m., Numidan.

Numitor, oris, m., král v Albě, děd Romulův a Remův.

nummarius 3., peněžní; iudex podplacený.

nummatus 3., peněžitý, bohatý.

nummulus, i, m., penízek, groš.

nummus, i, m., peníz. plur. peníze; n suis nummis esse (versari) míti peníze; = zvl. sestercius, tudíž ha-
leř, ad nummum convenit na vlas se shoduje.

numquam adv., nikdy; n. non vždy; non n. někdy; nikterak.

nunius, i, m., v. **nummus**.

nunc adv. nyní, nunc ipsum právě teď, iam n. = n. iam již nyní, n. lesum teprve nyní, etiam n. ještě pořád, až dosud; ut nunc est toho času, na ten čas; nunc — nunc brzy — brzy, hned — hned; nyní však, ale teď.

nunciam adv., právě nyní.

nuncupatio, onis, f., nazvání, jmenování; věnování (spisu); slavné prohlášení slibu, votorum.

nuncupo I., po-, jmenovati, nazývati; vota n. určitě a slavně sliby přibíti, slíbiti, slavně prohlásiti; ustanoviti, heredem.

nundinae v. **nundinus**.

nundinatio, onis, f., obchodní smlou-
vání se o něco, obchod.

nundinor I. obchodovati, kupčeti.

nundinus 3., k devíti dnům patřící;

nundinae, arum, f., devátý den =
trhový den, týdenní trh; **nundinum, i,**
n., doba trhu, in trinum n., o třetím
trhu.

nunquam = **numquam**.

nuntiatio, onis, f., ohlášení.

nuntio I., zvěstovati, ohlásiti, ozná-
miti vzkázati; **nuntiatio** k (po) této
zprávě, na tuto zvěst; **nuntior** do-
hlašuji o mně zpráva.

nuntius 3., ohlašující; subst. **nun-**
ius, ii, m., posel, zvěstovatel, ozna-
novatel; poselství, zpráva, zvěst,
oznámení; **nuntia, ae, f.**, poselkyně,
poslanka; **nuntium, ii, n.**, posel (při
slovech rodu střed.), verba nuntia
unimi mei; nuntium alicui remittere
ozvěsti se: v. remittere virtuti od-
íci se.

nuper adv., nedávno. onehdy; před
časy, kdysi; sup. **nuperrime**.

nupta, ae v. **nubo**.

nuptiae, arum, f., svatba, sňatek,
zasnoubení.

nuptialis 2., svatební.

nurus, us, f., snacha; mladá paní.

nusquam adv., nikde, nikam: od-
nikud; k ničemu, n. alio k ničemu
jinému.

nuto I., klátiti, viklati se, kývati
se, klímati, nutanti mento; kolísati
(v úsudku).

nutricius 3., vyživující; subst. pě-
stoun. vychovatel; živitel.

nutricor I., krmiti.

nutricula, ae, f., kojná, pěstounka.

nutrimentum, i, n.,
pokrm.

nutrio IV., kojiti, krmiti, živiti;
ošetřovati, vychovávat.

nutrior, iri = poët. **nutrio**.

nutrix, icis, f., kojná, pěstounka,
chůva.

nutus, us, m., kynutí, pokyn, roz-
kaz, svolení, znamení dané kynutím
hlavy; tíže, pohyb.

nux, nucis, f. ořech (plod i strom).

Nyctelius 3., noční, přijmí Bak-
chovo, poněvadž slaveny bakcha-
nalie v noci.

Nycteus, ei (eos), m., syn Hyrieův,
otec Antiopin, jež slula tudíž **Ny-**
cteis, idis (idos), f., a byla matkou
Amfiona a Zetha.

nympha, ae, f., (zahalená) nevěsta,
mladá paní (poët.).

nympha, ae, -e, es, f., nymfa, víla,
rusalka, polobohyně.

Nysa, ae, f., město a hora v Indii,
kde byl Bakchus vychován; **Nyseis,**
idis, f., nymphae (jež Bakcha vy-
chovaly); **Nysus, ei (eos), m.**, přijmí
Bakchovo, též **Nysius** 3.

O.

O. zkrác. v Juppiter O. M. = Opti-
mus Maximus.

o! oh! interj., ó! ach!

ob praep. s acc., proti, před, ob
oculos versari; pro, k vůli; ob eam
rem, quam ob rem, ob ea, ob haec,

ob quae, ob id, ob hoc, proto, pročež; ob rem = in rem ku prospěchu věci.

obaeratus 3., zadlužený; **obaerati, orum**, m., dlužníci.

obambulo I., před něčím se procházeti.

obarmo I., ozbrojiti.

obaro I., přeorati.

obdo, didi, ditum III., něco před něco postaviti, něčím založiti; zastrčiti, zahraditi: trop. *latus apertum* malo (ranám vystaviti, vysádit).

obdormio IV., usnouti.

obdormisco III., v. **obdormis**.

obduco, duxi, ductum III., alci alqd něčím obnésti, proti čemu (na překážku) provést (zhatoviti), kolem čeho položiti, zříditi, fossam; obklopiti, zahaliti, obestříti něco čím, alqd aliqua re; *obducta nocte* za tmavé noci, *vultus obducti* zachmuřená tvář, *obducta cicatrix* zacelená, skrytá jizva; *obd. diem posterum* přidati: vésti proti někomu (vstříc), *Curium*; *venenum obd.* vypíti.

obductio, onis, f., zahalení.

obduresco, durui — III., tvrdnouti; stávají se otrlým, necitelným.

obduro I., vytrvati.

obedio IV., v. **oboedio**.

obeo, ivi (ii), itum, ire jíti k (vstříc) něčemu; zajíti, sol; dolů sejíti; diem (*supremum*) zemříti; obejíti, projíti, schoditi, sjezditi, navštívit *urbes*, visu ohledati; přikročiti k něčemu, podniknouti, konati co; viem ob., dodržeti lhůtu; *vadimonium ob.*, do- staviti se k soudu v určitý den.

obequito I., na koni sem tam přejížděti, objížděti, na něco najížděti.

oberro I., sem tam blouditi, potulovati se.

obesus 3., vypasený, vytylý, tučný, tlustý; tupý, hloupý.

obiaceo, ui, — II., před něčím ležeti.

obicio, ieci, iectum III., nad-, předhoditi *corpus feris* položiti n. postaviti v cestu; zatarasiti; v šanc (na ránu) vydati, *exercitum proelio*; způsobiti, nahnati, vzbuditi, vnuknouti, alicui spem, terrorem; na-

mítnouti, naskytnouti *obiecta religio*; k ochraně nebo k obraně nastaviti, nastrčiti, *equitatum* předhazovati, vytýkati.

oblectatio, onis, f., námitka, výčitka, předhůzka.

oblecto I., nastavovati, nastrkovati; *caput fretis ponořovati*; předhazovati, výčitky činiti, vyčítati; vystavovati (vysazovati) ráně (v šanc), vydávati alqm *periculis*.

oblectus 3., nastavený, naskytující se, před něčím ležící.

oblectus, us, m., námitka; záštita.

obiex, icis, m., závora, hráze; záseka.

obirascor, iratus, irasci III., rozhněvati se.

obiratio, onis, f., rozhněvání se.

obiter adv., mimo to, mimochodem.

obitus, us, m., zajít, darování (*života*), zahynutí, zmar, zkáza.

obiurgatio, onis, f., vyplisnění, peškování, pohanění.

obiurgator, oris, m., hánce.

obiurgatorius 3., hanlivý.

obiurgo I., haněti, plísňiti, výtky činiti, domlouvati.

oblanguesco, langui, — III., ochabovati.

oblectamentum, i, n, oblectamina, um, n, zábava, kratochvíle; útěcha.

oblectatio, onis, f., obveselení, potěšení.

oblecto I., baviti, obveseliti, těšiti; příjemně trávit, *tempus studio*.

oblenimen, inis, n, útěcha.

oblido, lisi, lisum III., stisknouti.

obligatus 3., závazný.

obligo I., obvázáti; omeziti; zaplésti, alqm *scelere* (ve); pass. dopustiti se (podvodu), *fraude impia* obligari; převázati, zavázati, *vulnus*; povinností zavázati, *obligor* cítím se povinen; zastaviti, *praedia obligata*; zaručiti, *fidem*.

oblino I., zabláťiti, zabahňiti; prohýřiti

oblino, levi, litum III., na-, potřiti, pomazati; pokrýti, přeplniti; poskvřniti, pokálet.

oblique adv., šikmo, kosmo, na příč. úkosem.

obliquo I., šikmo stavěti, říditi.

obliquus 3., šikmý, příční, kosý; postranní.

oblitesco, litui, — III., skrývati se, mizeti.

oblittero I., vymazati.

oblivio, onis, f., zapomenutí, nepamět; oblivionis lex amnestie.

obliviosus 3., zapomětlivý; zapomenutí působící.

obliviscor, litus III. s gen. neb akk. neb akk. c. inf., zapomenouti, z paměti pustiti; sui ob, nevědět o sobě, nemít všech pohromadě, dle svého obyčeje nejednati: **oblitus** zapomenutý, nepamětlivý; nedbatí čeho, nebýti pamětliv.

oblivium, ii, n., zapomenutí.

oblongus 3., podlouhlý, obdélný.

obloquor, locutus III., odporovati, odmítovati; do řeči skákat; k něčemu zpívati nebo hráti (průvodem, doprovázeti).

obluctor I., vzpírati se čemu.

obmolior IV., naváleti v cestu, zahraditi.

obmurmuro I., šuměti, hlučeti k (proti) něčemu.

obmutesco, mutui, — III., oněměti; umlknouti, odmlčeti se, dolore.

obnascor, natus III., před něčím narůstati.

obnitor, nisus (nixus) III., vzpírati se: obnixo genu scuto, se vzepřeným o koleno štítem; úsilovně se přičiňovati.

obnixe adv., úsilně.

obnixus 3., vytrvalý, stálý, neústupný.

obnoxie adv., poníženě, otrocky, bázlivě.

obnoxius 3., provinilý, trestný, vinný; poddaný, podrobený, služebný; otrocký, ponížený, bojácný; vydaný (vysazený) neštěstí, nebezpečí.

obnubo, nupsi, nuptum III., zahaliti, zastříti.

obnuntiatio, onis, f., zvěstování zlých znamení.

obnuntio I., zlá znamení opovědět.

oboediens 1., poslušný, povolný; subst. poddaný.

oboedienter adv., poslušně, ochotně, povolně, rád.

oboedientia, ae, f., poslušnost.

oboedio IV., sluchu propůjčiti; poslušen býti, podříditi se, legi.

oborior, ortus IV., povstati, vzniknouti, objeviti se, ukázati se.

obrepo, repsi, reptum III., připlázt se, přikrásti se; překvapiti, přistihnouti.

obrepto I., přilézti, překvapiti koho pokradmu (s dat.).

obrigesco, rigui, — III., zkřehnouti, ztuhnouti, zdřevěněti.

obrogatio, onis, f., návrh, kterýmž zákon starý (již stávající) buď z části nebo zcela se zrušuje.

obrogo I., návrhem zákona starší nějaký zákon buď z části nebo zcela zrušiti.

obruo, rui, rutum III., zasypati, zahrabati, zavaliti, zaházeti; zastříti, zakrýti; pohřbíti; zatemniti, zastíniti, nomen; alqd oblivione, v nepamět uvést; přeplniti, obtížiti, obsypati, alqm malis (strastmi); zaměstnati, negotii magnitudine; přemoci.

obrussa, ae, f., zkouška zlata ohněm.

obsaepio, saepsi, saeptum IV., oploti, ohraditi, zahraditi, nepřístupným učiniti.

obscene adv., šeredně, mrzce; nemravně, oplzle.

obscenitas, atis, f., ohavnost, hnusnost, necudnost.

obscenus 3., šeredný, hnusný, ohyzdný, ohavný, nemravný, necudný nepřívětivý, zlověstný, omen.

obscuratio, onis, f., zatemnění, zatemnění; temnota.

obscure adv., temně, nejasně, nesrozumitelně; tajně; non o., zřejmo.

obscuritas, atis, f., temnota; nejasnost, nesrozumitelnost; neznámost, nepatrnost (rodu a původu).

obscurio I., zatemniti, zachmuřiti; zahaliti, zastříti; zatajiti, ukrýti; nejasně vyslovovati, litteram; v zapomenutí uvést.

obscurus 3., temný, tmavý; subst. **obscurum, i**, n., temnota, tma; kalný, aquae; zasmušilý, vultus; nejasný, nesrozumitelný; skrytý, tajemný, neznámý, locus; nepatrný, neznámý, nomen; nejistý, spes; potměšilý.

obsecratio, onis, f., snažné prošení, zapřísahání, vzývání, zaklínání; veřejné vzývání bohův a modlení.

obsecro I., prositi koho (pro vše, co mu svato) snažné, zapřísahati, zaklinati.

obsecundo I., někomu býti po vůli, povolovati, hověti úmyslům, alicui.

obsequens I., povolný, ochotný.

obsequenter adv., povolně, ochotný.

obsequentia, ae, f., povolnost, ochota, poddajnost.

obsequium, ii, n., povolnost, ústupnost, ochotnost; poslušnost, ventris, žroutství.

obsequor, secutus III., po vůli někomu býti, povolovati, někoho poslouchati; poddávati, oddati se čemu, alicui, alicui rei (studiis).

obsero I., závoru zastrčiti, zamknouti.

obsero, sevi, situm III., osíti, posázeti, pokrýti; **obsitus**, o-, zasetý, zarostlý, pokrytý, plný (čeho).

observans I., vysoce si vážící.

observantia, ae, f., úcta, uctivost, k (in alqm).

observatio, onis, f., pozorování; péče, svědomitost.

obsero I., pozorovati, číhati, hlídati, zachovávat čeho, řídit se čím; ctíti, vážit si sobě.

obses, sidis c., zastavenec; rukojmě.

obsessio, onis, f., sevření, obklíčení, obležení.

obsessor, oris, m., počt. obyvatel, aquarum; oblehatel, dobyvatel.

obsideo, sedi, sessum II., při (na) něčem seděti, někde se zdržovati; obsaditi; obléhati, sevřiti, obklíčiti; ve své moci míti, opanovati; na něco číhati, pásti po čem, příhodnou dobu vyčkávat.

obsidialis 2., v. **obsidionalis**.

obsidio, onis, f., obležení, sevření, obklíčení; tíseň, útrapy.

obsidionalis 2., obléhací; o. c. věnec, daný vůdci, jež někoho z obležení vysvobodil.

obsidium, ii, n., v. **obsidio**.

obsidium, ii, n., rukojemství.

obsido, sedi, sessum III., obsaditi, oblehnouti.

obsignator, oris, m., zpečetitel.

obsigno I, z-, zapečetiti; testamentum.

obsisto, stiti, stitum III., před něco se postaviti; stavěti se v odpor, opřiti se; **obstita**, věci, do nichž blesk udeřil.

obsolefacio, feci, factum III., opotřebovati; pars **obsolefio, factus sum, fieri** opotřebovati se, zvětšiti.

obsolesco, olevi, — III., zastarati, zajíti, z obvyčeje vyjíti, na ceně ztratiti.

obsolete adv., ošuměle, zastarale.

obsoletus 3., ošumělý, obnošený; zastaralý všední, bezcenný.

obsonium (ops-), ii, n., příkrm, zkusky, hlavně maso a ryby.

obsono (ops-) I. nakupovati vařivo.

obsorbeo, sorbui, — II., hltavě srkati.

obstetrix, icis, f., porodní bába.

obstinate adv., urputně, vytrvale, neústupně, tvrdošíjně.

obstinatio, onis, f., vytrvalost, neoblomnost; zatvrzelost, zarputilost.

obstinatus 3., vytrvalý, neoblomný; urputný, zatvrzelý, tvrdošíjný.

obstino I. pevně, neústupně si uminiti.

obstupefacio, feci, factum III., (pars. **obstipefio, factus sum, fieri**) zmámiti, úžasem naplniti.

obstupeasco, stipui, — III., u-, žasnouti, strnouti.

obstipus 3., nakloněný, ku předu nachýlený.

obsto, stiti, staturus I., v cestě státi; překážeti, brániti čemu.

obstrepo, strepui, strepitum III., hlučeti, přehlušovati, řeč přerušovati (hlukem); překážeti.

obstringo, strinxi, strictum III, s-, upoutati; zavázati, alqm iure iurando; zaplésti, zamotati (v), alqm scelere.

obstructio, onis, f., uzavření.

obstrado, strusi, strusum III., někam vraziti, vniknouti; zahaliti.

obstruo, struxi, structum III., zastavěti, zatarasiti, zahraditi, ucpati; býti na překážku.

obstupefacio, feci, factum III., v **obstipefacio**.

obsum, fui, esse býti v cestě, na překážku, na škodu

obsuo, sui, sutum III., přišiti; ucpati.

obsurdesco, sardui, — III., ohluchnouti; sluchu neposkytnouti.

obtego, texi, tectum III., po-, při-, skryti, tajiti, chrániti.

obtemperatio, onis, f., poslouchání.

obtempero I., poslušen býti, poslouchati, omeziti se.

obtendo, tendi, tentum III., něco před čím roze-, prostříti, roztáhnouti; koho čím zastříti; předstírat; pass. rozprostírat se. ležeti (před něčím); počt. obtenta nocte, za nastalé noci.

obtentus, us, m., zastření; trop. zá- minka, omluva.

obtero, trivi, tritum III., rozmačkati, rozdrtit; zničiti, zlehčiti, umenšiti.

obtestatio, onis, f., zapřísahání, zaklínání; naléhavé prosby

obtestor I., dokládati se koho, zaklínati se; zapřísahati koho, úpěnlivě prositi.

obtexo, texui, textum III., obetkati, obestříti, zakrýti.

obticeo, —, — II., mlčení zachovati.

obticesco, ticui, — III., odmlčeti se, umlknouti, oněmět.

obtimeo, tinui, tentum II., držeti, v držení mít, zaujímat, obývat, spravovat, provinciam; udržeti (proti komu), uhájiti, obhájeti, provést, causam; dokázati; obdržeti, dojiti, dosíci, regnum; opanovati, zmocniti se; dovésti, vystaviti, duas contrarias sententias; udržeti se, obstáti, platiti, pro vero; fama obtinuit, podržela vrch, udržela se.

obtingo, tigi, — III., dostat se komu za podíl, přepadnouti, alui, o událostech: přihoditi se.

obtorpesco, torpui, — III., strnouti, zkoprnět.

obtorqueo, torsi, tortum II., o-, zatočiti.

obtrectatio, onis, f., zlehčování, utr- hání, sočení, závist, žehravost.

obtrectator, oris, m., zlehčovatel, závistník.

obtrecto I., zlehčovati, utrhati na cti.

obtrunco I., porubati; rozsekati, zabíti, skláti.

obtundo, tudi, tusum (tunsum) III., otupiti; aures ohlušiti; vocem mlu- vením ochraptět, zmámiti, omámiti, morbum zmírniti; obtěžovati koho.

obturbo I., po-, zmásti; přehlušiti (křikem).

obtero I., ucpati; aures nedati sluchu komu.

obtuscs 3., otupělý ohlušený; osláblý, ochablý.

obtus, us, m., pohled, zrak.

obumbro I., zastíniti; zatemniti; zakrýti, crimen. počt. chrániti.

obuncus 3., zakřivený.

obustus 3., opálený.

obvallo I., valem, náspem ohra- diti.

obvenio, veni, ventum IV., přijíti v ústřety n. na koho; dostaviti se; pugnae; potkati se; připadnouti komu; připadnouti se.

obversor I., obcházet, sem tam choditi, ukazovati se; ante oculos, oculis, animo tanouti.

obverto, verti, versum III., proti komu (na koho) obrátiti, otočiti (na- mířiti).

obviam adv. vstříc, v ústřety, na- proti o. ire sceleri vzepříti se; přítrž učiniti.

obvius 3., vstříc jdoucí; obv. esse (fieri) potkati; naproti stojící; o- chotný.

obvolvo, volvi, volutum III., za- haliti.

occaeco I., oslepiti; pass. oslep- nouti; zaslepiti; zatemniti; nejas- ným učiniti; skryti, semen; artus umrtviti, bezcitným učiniti.

occallesco, calui, — III., tlustou, mozolovitou kůží dostávati, tvrd- nouti, rostro (v zobák); bezcitným se stávati.

occaneo, ui, — III., zatroubiti.

occasio, onis, f., příležitost, pří- hodná doba; occ. amitterae = pro- pásti, promeškati; res est occasio- nis záleží na příhodné době.

occasus, us, m., západ; zkáza, za- hynutí, smrt.

occatio, onis, f., vláčení.

occento I., někomu zpívat.

occidens, tis subst. partic. m., západ; západní kraje.

occidio, onis, f., úplná porážka, porubání; **occidione occidere**, úplně na hlavu porazit, **occumbere o.** na hlavu býti poraženu.

occido, cidi, casum III., klesnouti, padnouti; **zapatati, zacházeti, sol occidens západ**; **padnouti, zahynouti, zaniknouti**.

occido, cidi, cisum III., porubati, porazit, zavraždit; **trápiti, trýzniti**.

occiduus 3., zapadající; západní; smrti blízký, senecta.

occino, cinui, — III., před někým zpívati, křičeti; rozkřehotati.

occipio, cepi, ceptum III., po-, začít.

occisio, onis, f., vražda; pobití.

occludo, clusi, clusum III., zavřít; libidinem krotiti.

occo I., vláčet.

occubo, cubui, cubitum I., ležeti, odpočívati (v hrobě).

occulco I., pošlapati.

occulo, cului, cultum III., za-, skryti, zatajiti.

occultatio, onis, f., zatajování, ukryvání.

occultator, oris, m., ukryvač, přechovávateľ.

occulte adv., tajně, skrytě.

occulto I., skrývati, tajiti.

occultus 3., schován, ukryt; subst. **occultum, i, n.**, úkryt, skryš; **occulta et recondita templi** tajné a odlehlé místnosti chrámové; tajnost, tajemství, operire.

occumbo, cubui, cubitum III., podlehnouti, mortem, mortu, morte zemřít.

occupatio, onis, f., obsazení, opavování; zaneprázdnění, zaměstnání; **occupationes publicae** nepokoje obecné; fig. řeč. aute occ. předstihnutí námitek protivníkůvých.

occupatus 3., zaměstnaný.

occupo I., uchvátiti co (proti) komu; **osaditi, zaujati; zmocniti se, opanovati; předstihnouti, dříve přijiti, alqm celeritate; přispíšiti si s čím, něco prvéjší činiti; zaujati, zaměstnávat, occupatum esse in aliqua re; pecunias apud alqm ukládati, occ. pecu-**

niam grandi fenore na vysoký úrok (si) vypůjčiti.

occurro, curri (zř. **cucurri**), **cursum** III., běžeti, přijiti vstříc, potkati; táhnouti na (proti) koho, se, utkati se; odvětit (v řeči; proti čemu pracovati, odpírati, odpor klásti; zameziti, předejiti; ku pomoci spěchat; objeviti, naskytnouti, namanouti se, ad animum, in mente, animo taňouti.

occursatio, onis, f., potkávání, vstříc vycházení.

occurse I., potkávati, vyskytnouti se; dorážeti, vrhnouti se na koho; na odpor se stavěti, odpírati; vstříc vybíhati, k čemu přibíhati.

occursus, us, m., potkávání se.

Oceanus, i, m., Okeán (moře světové); bůh, choť Thetydin; adj. **Oceanitis, idis, f.**, dcera Okeanova, Okeanovna.

ocellus, i, m., očko; přen. o něčem drahocenném.

ocius, ius, oris comp., superl. **ocissimus** adj., rychlejší.

ociter adv. rychle, hbitě; comp. **ocius** rychleji, serius **ocius** dříve nebo později; superl. **ocissime**.

Ocnus, i, m., zakladatel Mantuy.

ocrea, ae, f., železná holeň.

ocreatus 3, holeněmi opatřený.

octavus 3., osmý **octavum** po osmé.

octies adv., osmkrát.

octipes, pedis 1., osminohý.

octe num. cord. indecl., osm.

october, bris, m., říjen (osmý měsíc od března).

octoiugis 2., osmispřežní.

octophoros, on adj., osmi nesený; subst. **octophoren, i, n.**, nosítka osmi muži nesené.

octoplus 3., osmeronásobný.

octussis, is, m., osm assův.

oculus, i, m., oko; ante oculos, in oculis před očima, na očích; sub oculis v přítomnosti něčí; oculorum lumina obě oči, zrak; o. mundi = slunce; poupě; in oculis esse alci (alci) býti v lásce (ve vážnosti); oc. orae maritimae o Korinthu a Karthagu.

odi, odisse verb. defect., zanevřiti, nenáviděti; nemíti rád, nedbat.

odiose adv., nenáviděně, protivně; mrzutě.

odiosus 3., nenáviděný, protivný, mrzutý, obtížný.

odium, **ii**, n., nenávisti, zášti; esse alci odio (in odio), esse apud alqm in odio nenáviděn býti; neoblíbenost, nelibost, nepřízeň.

odor, **oris**, m., vůně, zápach; výpar; čenichání, předtucha.

odoratio, **onis**, f., čichání.

odoratus 3., vonný.

odoratus, **us**, m., čichání, čich.

odorifer, **era**, **erum** 3., libovonný, vonné věci vyrábějící, gens.

odoro I., vonným činiti.

odoror I., čichati, větriti; slídit, pátrati; přičichnouti k čemu.

odorus 3., vonný; čenichavý.

Oeagrus, **i**, m., král thrácký, otec Orfeův; adj. **Oeagrius** 3.

Oebalia, **ae**, f. = Tarent.

Oebalus, **i**, m., král spartský, otec Tyndareův, děd Helenin, Kastorův a Pylladův; **Oebalides**, **ae**, m., Spartan; **Oebalidae** = Kastor a Pollux; **Oebalis**, **idis** = Helena; Sabinka (ježto prý Sabíňané od Spartanův pocházeli).

Oedipus, **i** (**podis**), m., král thébský, syn Lajův a Jocastin; otce zabil a máteř za choť pojal (nevědomky, jelikož jich, v mládí pohozen, neznal); otec Eteoklův, Polyneikův, Ismenin a Antigonin, adj. **Oedipodionius** 3.

Oeneus, **ei** (**eos**), m., král v Aetolii a Kalydonii, manžel Althaein, otec Meleagrův, Tydeův a Děianeřin; subst. **Oeneus** 3.; **Oenides**, **ae**, m., potomek Oeneův.

Oenomaus, **i**, m., král v Elidě a Pise, otec Hippodamein, tchán Pelopův, děd Atreův.

oenophorum, **i**, n., koš na víno.

Oenopia, **ae**, f., pozd. Aegina.

Oenotria, **ae**, f., jihových. díl dolní Italie.

oestrus, **i**, m., sršeň.

oesypum, **i**, n., pot na nevymyté ovčí vlně.

offa, **ae**, f., sousto; kulička z těsta.

offendo, **fendi**, **fensum** III., v-, narážiti na co; po-, chybiti v čem; úraz, pohromu vzíti, utrpěti, nehodu

míti; uraziti koho, pohoršiti, ublížiti; **offendi** horšiti se, cítiti se uraženu, podrážděnu býti; vraziti na koho, dopadnouti koho (náhodou).

offensa, **ae**, f., urážka; nevole, ústrk; pohoršení, nemilost, nepřízeň.

offensio, **onis**, f., náraz, zavadění; choroba, neduh; urážka, pohoršení, nechut; úraz, nehoda.

offensiuncula, **ae**, f., malá urážka, pohoršeníčko; malá nehoda (porážka).

offenso I., na něco narážeti.

offensus 3., uražený, rozdurděný, popuzený; nelibost budící.

offero, **obtuli**, **oblatum**, **offerre** nésti vstříc, nabízet, podávat; se off. nebo pass. nahoditi, namanouti se, ukázati se, nepřátelsky se postavit (na odpor), vzepřiti se; odvážiti se čeho, vydati se v co (čemu) certamini, mortem (ad mortem); pass. dostati se do rukou, prokázati, poskytnouti, spem, beneficium, vytašiti se čím na koho, udati co na koho, crimina; způsobiti, errorem, necem, terrorem (nahnati).

officina, **ae**, f., dílna, pracovna, továrna.

officio, **feci**, **fectum** III., zastavěti, zatarasiti, se-, zavřiti, býti v cestě; překážeti, vaditi, škoditi.

officiose adv., ochotně.

officiosus 3., úslužný, k službám ochotný, služebný.

officium, **ii**, n., povinnost, úkol, závazek; služba, ochota, účinnost, zdvořilost; officia alci praestare; cit povinnosti, pudor atque officium; podrizenost, poslušnost; úřad, zaměstnání; off. itineris (na pochodě).

offigo, **fixi**, **fixum** III. zarážeti, upevňovati

offirmatus 3., zatvrzelý.

offirmo I., upevniti; se zatvrzele při (na, v) něčem setrvati.

offula, **ae**, f., kousek.

offulgeo, **fulsi**, — II, zazářiti.

offundo, **fudi**, **fusum** III., vy-, rozliti; šířiti; zasypati, zasloužiti.

Ogyges, **is**, m., zakladatel a král Théb; adj. **Ogygius** 3., thebánský.

oh! interj. ó, ach!

ohé! interj. ou!

oho! interj. oho!

oiei! interj. ach!

Oileus, ei (eos), m., král v Lokridě, otec Ajantův (Menší).

olea, ae, f., oliva (strom i plod).

oleaginus, -gineus 3., olivový.

olearius 3., olejový, olejný.

oleaster, stri, m., divoká (planá) oliva.

olens 1., libě (nelibě) páchnoucí (smradlavý).

Olenus (os), i, m., manžel Lethaiin.

oleo, olui, — II., páchnouti, voněti, alqd něčím (po čem); trop. prozrazovati.

oleum, i, n., olej, přisl. oleum et operam perdere = marně pracovati.

olfacio, feci, factum III., čenichati; věřiti.

olfactus, us, m., čich.

olidus 3., páchnoucí, zvl. smrdutý.

olim adv., jednou, kdysi, dávno, druhdy, časem; někdy, přistě.

oliva, ae, f. = olea.

olivetum, i, n., sad olivový.

olivifer, era, erum 3., olivonosný.

olivum, i, n. počt. = **oleum**.

olla, ae, f., hrnec.

ollus 3. zastar. forma = **ille**.

olor, oris, m., labuť.

olorinus 3., labutí.

olus, eris, n., v. **holus**.

olusculum, i, n., v. **holusculum**.

Olympia, ae, f., krajina (Diu zasvěcená) v Elidě, kde bývaly hry olympijské (**Olympia, orum, n.**).

Olympias, adis, f., olympiada, doba čtyř let; matka Alexandra Velkého.

omasum, i, n., dršťka.

omen, inis, n., znamení (věštné), předzvěst; vůbec každý úkon, při němž dbáno znamení, svatba, posvátný obřad.

omentum, i, n., plstní mázdra, sítnice.

ominor I., věštiti, předpovídati, tušiti; verba ominata zlověstná, neblahá.

omissus 3., lehkomyšlný.

omitto, misi, missum III., mimo sebe pustiti; nechat, nedbat čeho; nevšímouti si, opominouti.

omnigena, ae, m., všelijaký.

omnino adv., zcela, zholá, úplně; vůbec, u čísel: vesměs, všeho všudy, toliko.

omniparens 1., všerodný.

omnipotens 1., všemocný.

omnis 2., všechn, veškeren; subst.

omnes všichni, **omne, omnia**, všechno; omnibus rebus v každém ohledu; každý; celý; všeliký, všemožný; počt. non omnis moriar.

omnivagus 3., všude tékající.

Omphale, es, f., královna v Lydii, u níž Herkules sloužil.

onager, i, m., divoký (lesní) osel.

Onchesmites, ae, m., vítr, vanoucí z Onchesmu v Epiru.

Onchestius 3., vítr z Onchestu v Boiotii vanoucí.

onerarius 3., břemena nosící; (navis) oneraria loď nákladní.

onero I., naložiti, obtížiti břememem; přetížiti; stížiti; zasypati koho contumeliis; alqm saxis kamenovati; zhoršiti, inopiam, dolorem.

onerusus 3., těžký, obtížný, tisnící.

onus, oneris, n., břímě, tíha, náklad; obtíž; daň, poplatek.

onustus 3., naložený, obtížený plný aliqua re.

onyx, ychis, m., onyx (žlutavý drahokam); krabička z toho drahokamu zhotovená na mast neb láhvička na balšám.

opaco I., zastíniti.

opacus 3, stinný; stínivý; temný.

opella, ae, f., prácička; o. forensis prácičky a službičky, jimiž se klienti na forum zabývali.

opera, ae, f., práce, přičinění, snaha, úsilí, operam dare přičiniti se; operae pretium facere dílo záslužné konati, operae praetium habere odměnu vzíti za své přičinění; opera alicuius přičiněním, pomocí něčí; služba, přispění, in operis alicuius esse; operam dare sermoni alcis o soudci vyšetřujícím a soudícím (opera forensis); čas potřebný k vykonání služby nějaké, est mihi operae, mám čas, záleží mi na tom, chce se mi, hodí se mi; una, eadem opera zároveň, stejně, najednou; dělníci (za mzdu najatí), ná denníci, obyč. v plur.

operarius, ii, m., nádenník.

operculum, i, n., víko.

operimentum, i, n., příkrývka, víko.

operio, **operui**, **opertum** IV., přikrýti, zahaliti, zasypati; skrýti; zavřiti.

operor I., al cui rei pracovati, něčím se zabývati, zaměstnávat; něčeho si hleděti, studiis Dianae; saceris o. vykonávati nábožné obřady.

operose adv., pracně, úsilně, namáhavě.

operosus 3., činný, dělný, pracovitý, příčinlivý; účinný, herba; pracovní, těžko dosažitelný, artes.

opertum, i, n., skryše, tajné místo, tajnost.

opes v. **ops**.

Ophiusa, ae, f., staré pojmenování Cypru.

opifer, **era**, **erum** 3., pomocný, pomoc přinášející, poskytující.

opifex, **ficis**, c., tvůrce, strůjce, vynálezce; řemeslník.

opilio, **onis**, m., ovčák.

opimus 3., úrodný, žirný, tučný; hojný, bohatý, znamenitý, praeda, skvostný, dapes; spolia opima vzácné oruží, jež vítězný vůdce zabitému vůdci odřízl; o řeči přeplněný.

opinabilis 2., domnělý.

opinatio, **onis**, f., domněnka, domýšlení se.

opinatus 3., domnělý, domýšlený.

opinio, **onis**, f., domněnka, domnění, mínění, domýšlení se; praeter opinionem mimo nadání, tušení, očekávání, naději; opinione omnium celerius rychleji, než se nadáli, nad pomýšlení rychle, deorum víra; diei sláva; tvárnost, zjev, praebere op. pugnantium = vzbuzovati zdání = působiti, že se zdálo; opinionem habere býti toho náhledu, též o mně jest domnění; věhlas, dobrá pověst, virtutis; pověst, opinio edita erat in vulgus.

opiniosus 3., domýšlivý.

opinor I., domnívati se, za to míti, míniti.

opipare adv., znamenitě, nádherně.

opiparus 3., znamenitý, nádherný.

Opis, **is**, f., nymfa v družině Dianině.

opitulator I., pomáhati.

oportet, **oportuit**, — II., impers. sluší (se), patří, má, jest třeba.

oppedo III., posmívati se někomu.

opperior, **pertus** IV., čekati; diem unum den odpočinku trávit; vyčkávat, očekávat.

oppeto, **petivi** (**petii**), **petitum** III., vstříci jiti, mortem podniknouti, podstoupiti, zemřiti.

oppidanus 3., městský, zejm. maloměstský; subst. **oppidani**, **orum**, m., měšťáci.

oppido adv., velmi značně, přenámamně.

oppidulum, i, n., městečko.

oppidum, i, n., město (mimo Řím), opevněné místo; u Brittanův valy opevněný les.

oppignero I., v zástavu dáti, zastaviti.

oppilo I., zacpati, zatarasiti.

oppleo, **plevi**, **pletum** II., naplniti; obsaditi

opploro I., před čím plakati.

oppono, **posui**, **positum** III., postaviti, položiti proti čemu, něco před něco; na obranu proti čemu postaviti, v před pošinouti: (řeči) namítati; před oči stavěti, formidines alci; za přičinouti přirovnání na-proti čemu postaviti, secundis proeliis unum adversum: pass. vaditi, překážeti; se periculis vysaditi se; postaviti se, čeliti.

opportune adv., příhodně, vhodně, příležitostě, v čas.

opportunitas, **atis**, f., místo příznivé, loci, příhodnost, příležitost, případnost; vhodná chvíle, pravý čas; výhoda.

opportunus 3., příležitý, příhodný; příznivý, výhodný; způsobilý, vhodný, vystavený na ránu.

oppositio, **onis**, f., protiva.

oppositus 3., naproti stojící, ležící; incendiis oppositis (abl. absol.) pro (překážející) plameny.

oppositus, **us**, m., nastavení.

oppressio, **onis**, f., násilné osazení nějakého místa; útisk.

oppressor, **oris**, m., potlačitel.

opprimo, **pressi**, **pressum** III., dolů tisknouti, stlačovati, tísнити, obtížiti,

obtěžkati; potlačiti, utlumiti, přemoci, udusiti, pokořiti, zavražditi; pass. podlehnouti; zmařiti, fraudem; přetrhnouti, orationem; překvapiti, připadnouti na koho, alqm inopinantem; poplésti, subito ab alquo opprimi (otázkami).

opprobrium, ii, n., výčitka, předhůzka, potupa.

oppugnatio, onis, f., dobývání, dorážení na město, obležení; způsob obléhací (dobývací) scientia o-onis.

oppugnator, oris, m., dobyvatel, útočník.

oppugno I., dobýváti, obléhati, dorážeti.

ops, opis, f. (v sing. jen gen., acc. abl. v plur. **opes, opum** atd.), moc, síla; pomoc; v plur. prostředky, bohatství, moc válečná, vojsko, moc, síly.

Ops, Opis, f., země, jako matka zemských plodin, bohyně úrodnosti, bohatství a sestra i manželka Saturnova.

opsonium v. obsonium.

optabilis 2., žádoucí.

optandus 3., žádoucí; vítaný.

optatio, onis, f., přání, žádání čeho komu.

optatus 3., žádoucí, žádaný, vítaný; subst. **optatum, i, n.**, přání; **optato** dle přání, žádoucně.

optimas, atis 1., jeden z nejlepších, nejslechetnějších; subst. vlastenec, šlechtic; v plur. **optimates, um (ium), m.**, optimáté, strana šlechtická, vlastenecká.

optime v. bene.

optimus v. bonus.

optio, onis, f., svobodná vůle, volnost.

optimus 3., vyvolený, oblíbený.

opto I., žádati si, přát si; vyhlédnouti sobě = zvoliti.

optume v. bene.

opulens 1., obyč. **opulentus 3.**, mocný, zámožný, bohatý; plný; úrodný.

opulenter a opulente adv., bohatě, nádherně, skvěle, velkolepě.

opulentia, ae, f., zámožnost, bohatství, moc.

opulento I., obohaciti.

opulentus v. opulens.

opus, operis, n., dílo, práce, úkon, servile o. robota; řemeslo, stavba, práce obléhací, hradební, opevnění, hradby, sruby, hráze, stroje obléhací; báseň (opus exegi); magno opere snažně, nimis opere příliš, tanto opere tak velice (valně), jak valnou měrou; uno opere pořád, neustále.

opus n. indecl. ve spojení: opus est jest třeba (potřebí), dux nobis opus est; quid opus sit facto co se má učiniti, si quid opus facto esset bylo-li by činu (jednati) zapotřebí; sic opus est tak káže (velí) potřeba (nutnost).

opusculum, i, n., dílko (uměl. nebo spis).

ora, ae, f., lano.

ora, ae, f., o-, kraj, hranice, břeh mořský, pomoří, pobřeží; pásmo nebeské, zemské; krajina.

oraculum, i, n., věštírna; výrok božský; věštba, proroctví.

oratio, onis, f., řeč, mluva, promluvení; výřečnost.

oratiuncula, ae, f., malá řeč.

orator, oris, m., řečník; mluvčí vyslanectva, vyslanec.

oratorie adv., řečnický, po řečnicku.

oratorius 3., řečnický.

oratrix, icis, f., prositelka

oratus, us, m., prošení.

orba, ae, f., v. **orbus**.

orbator, oris, m., jenž někoho dítek zbavuje

orbiculatus 3., kulovatý.

orbis, is, m., kruh; zvl. při vojenském postavení vojska na obranu, kolo obranné: obvod, okruh, končina, země, o. terrarum širý svět; o. signifer zvířetník, o. lacteus mléčná dráha; oběh časový; oči; kolo (štěstěny).

orbis, ae, f., kolej.

orbitas, atis, f., osířelost, siroba; bezdětnost

orbo I., někoho sirým učiniti; připraviti, oloupiti koho oči.

orbus 3., osířelý, osamělý, bezdětný; subst. **orbus, i, m.** a **orba, ae, f.**, sirotek; oloupený.

orca, ae, f., kád.

Orchamus, i, m., král v Babylonii, otec Leucothein.

orchas, adis, f., druh oliv.

Orcus, i, m., podsvětí, říše zemřelých; bůh podsvětí, Pluto; smrt.

ordinarius 3, řádný, pořádný, pravidelný.

ordinatim adv, dle řad, po četách, postupem; pravidelně.

ordinatio, onis, f., s., pořádání.

ordinatus 3., spořádaný, pořádný.

ordino I., spořádati; zaříditi, ustanoviti.

ordior, orsus IV., nasnovati; počítati; počítati mluvit; o. bellum dáti se do líčení války.

ordo, inis, m., řada, pořádek; porádí, arborum; extra ordinem bez pořádku; mimořádně; ex ordine dle pořádku; napořád, vrstva, položka; vojen. řada, četa; šik, setnina (centurie), setnictví, setník; stav, třída, řád, o. senatorius, equester.

Oreas, adis, f., horská nymfa (víla).

Orestes, ae (is), m., syn Agamemnonův a Klytaimnestřin, bratr Ifigenie, Electry, přítel Pyladův.

Orgia, orum, n., hlučná noční slavnost na počest Bakchovu, s hýřením a prostopášnostmi.

orichalcum, i, n., mosaz.

oriens, tis, m. partic. subst., vycházející slunce, bůh Slunce; východ (země východní).

orientalis 2., východní; subst. **orientales, ium, n.**, Orientalové.

origo, inis, f., vznik, počátek, původ; kmen, rod; praotec; mateřské město některé provincie.

Orion, onis, m., obr a lovec, po němž sluje souhvězdí.

orior, ortus (oriturus), oriri (v praes. **orior, oreris, oritur, orimur, orimini, oriuntur**, imperf. conj. **oreretur**) vzejíti, vycházeti, vystupovati, zjevovali se, sol oriens východ; o vodách: vznikat, prameniti, prýštiti; o lidech: pocházeti, býti zrozen; počínati, bráti počátek, povstati, strhnouti se, clamor; o rostlinách: růsti, vyrůstat, původ bráti.

Orithyia, ae, f., dcera Erechtea, krále attického, jejíž syny byli: Zetes a Kalais.

oriundus 3., pochodící, pošlý (odněkud).

ornamentum, i, n., úprava, výstroj; ozdoba, okrasa.

ornate adv., ozdobně.

ornatrix, icis, f., ozdobitelka, strojitelka vlasů.

ornatus 3., vystrojený, vypravený; ozdobný, uhlažený (v řeči); čestný, důstojný; vzácný, ušlechtilý.

ornatus, us, m., výstroj, úprava, vyzdobení, okrášení; ozdoba, okrasa.

orno I., vystrojiti, vyzbrojiti, opatřiti; vyzdobiti, ozdobiti; počtiti, vyznamenati, vychváliti, omnibus rebus všemožně.

ornus, i, f., habr.

oro I., mluvit pro se, modliti se, počt. prositi, omnibus precibus co nejsnažněji, všemožným způsobem; ústně přednáseti, projednávat; prositi, žádati, doprošovat se.

Orpheus, ei (eos), m., syn Kalliopin a Apollinův (nebo Oeagrův), choť Eurydiky, slavný pěvec adj. **Orpheus, Orphicus 3**.

Orphne, es, f., víla v podsvětí.

orsa, orum, n., podniknutí, počátek.

orsus, us, m., počínání, podnik.

ortus 3., v. **orior**.

ortus, us, m., východ, solis (též strana východní); počátek, vznik; rod, původ; primo ortu hned po narození.

Ortygia, ae, -e, es, f., čtvrt v Syrakusách; starý název ostrova Delos.

os, oris, n., ústa, tlama, ústí, otvor; zřídlo; obličej, tvář, habitus oris vzezření; výřečnost, řeč. **commendatio oris**; **os impudens durum** otrlé, drzé čelo; podoba, tvářnost.

os, ossis, n., kost, hnát; kostra.

oscen, inis, m., pták věštný.

oscillum, i, n., vosková škraboška, larvička Bakchova.

oscitanter adv., zívavě; lhostejně, bez účasti.

oscito(r) I., zívati; **oscitans** ospalý, lhostejný, nedbalý.

osculatio, onis, f., líbání, celování.

osculator I., líbat, celovat; laskat, miliskovat se.

osculum, i, n., ústečka, hubička; polibek.

Osiris, idis, m., choť Isidin, bůh aegyptský.

osseus 3., kostěnný.

ostendo, tendi, tentum (tensum) III., nastavit (k pohledu); ukázati; se o. objeviti se; projevit, vyjevit, vyložiti; ukázati (pro budoucnost) bellum o. vyhrožovati válkou.

ostentatio, onis, f., okazování; vychloubání se, chloubá; okázalost; zdaj (co jest na oko, zdánlivě).

ostentator, oris, m., vychloubáč, chlubič.

ostento I., okazovati; na odiv stavěti; honositi se, vychloubati se, na jevo dávat; odvolávati se na koho, chlubně dokládati se kým; slibovati, hroziti.

ostentum, i, n., ukaz, zázrak.

ostentus, us, m., ukazování; odiv, klam, ostentui esse na odiv býti; zřejmý, zjevný důkaz, ut ostentui esset.

ostiarium, ii, n., dveřejné, poplatek ze dveří.

ostiarius 3., dveřní.

ostiatim adv., ode dveří ke dveřím; od domu k domu.

ostium, ii, n., ústí, výchoz, vchod; dvěře.

ostrea, ae, f., ostreum, i, n., ušnice.

ostrifer, era, erum 3., ušnicemi oplývající, bohatý.

ostrum, i, n., nach; roucho purpurové, brokát.

osurus v. odi.

otiolum, i, n., trochu prázdného času.

otior I., prázdnou chvíli míti, zaháleti.

otiose adv., bez zaměstnání; volně, zdlouhavě.

otiosus 3., nezaměstnaný, volný; pokojný, neznepokojovaný, ab hoste; nečinný, klidný, bezstarostný; nestranný, spectatores pugnae, zbytečný, přebytný, peregrinatio.

otium, ii, n., prázděň, klid, pokoj; mír, poklid; nestrannost.

ovatio, onis, f., slavnostní vstup vítězného vojevůdce do města na koni neb pěšky.

Ovidius, ii, m., Publius O. Naso, nar. r. 43 př. Kr. v Sulmoně, zemř.

r. 17 př. Kr. v Tomech u moře Černého, slavný básník.

ovile, is, n., ovčín, stáj pro kozy; ohrada na poli Martově, určená pro shromáždění občanů hlasy odevzdávající.

ovillus 3., ovčí.

ovis, is, f., ovce.

ovo I., plesati, jásat, aliqua re; v. **ovatio.**

ovum, i, n., vejce; přísl. ab ovo usque ad mala od začátku až ku konci (na poč. řím. hostiny vejce podávány a ku konci ovoce); v plur. vejčité figury v cirku (7) (ova curriculum numeranda), po každém oběhnutí jedna snata, a tak běhy počítány; ovo prognatus eodem = Pollux.

P.

P. = Publius; **P. C.** = patres conscripti; **P. R.** = populus Romanus.

pabulatio, onis, f., picování.

pabulator, oris, m., picovník.

pabulor I., picovati.

pabulum, i, n., píce, krmivo, potrava.

pacalis 2., mírový, mír znamenající, oleae.

pacatus 3., pokojný, utišený, usmířený, klidný, tichý, insigne pacatum znamení míru; subst. **pacata, orum, n.**, pokojná, přátelská krajina.

Pachynum, i, n., -os, i, f., předhoří na Sicilii.

pacifer, era, erum 3., míronosný; subst. přijmí Merkurovo.

pacificatio, onis, f., zjednání míru.

pacificator, oris, m., upokojitel, podrobitel.

pacificatorius 3., mír způsobující.

pacifioo(r) I., mír zjednat, uzavřít, zprostředkovati.

pacificus 3., mír zprostředkující.

paciscor, pactus III., smluviti se, shodnouti se v něčem, alqd cum (ab) alquo, vymámiti, vyhraditi si; zasnoubiti se; zaměnit, vitam pro laude.

paco I., upokojiti, usmířiti, podrobiti; silvas vomere p. zdělati.

pacta, ae, f., snoubenka, nevěsta.
pactio, onis, f., shodnutí, smlouva, úmluva, narovnání; tajná (podvodná) úmluva.

Paotolus, i, m., zlatonosná řeka v Lydii.

paotor, oris, m., zprostředkovatel.

pactum, i, n., smlouva, ujednání; případ, okolnost, způsob, eo, isto, quo pacto; alio pacto na jiný způsob.

pactus 3., smluvený. vymíněný.

Paean, anis, m., lékař bohův, příjímí Apollonovo; chvalozpěv naň; chvalozpěv vůbec.

paedagogus, i, m., vychovatel.

paedor, oris, m., špína.

paene adv., málem, téměř, skoro, asi.

paeninsula, ae, f., polouostrov.

paenitentia, ae, f., lítost.

paeniteo, ui, — II., želeť, litovati, pykati; paenitet alqm alcis rei.

paenula, ae, f., plášť (svrchní šat) pokrývající celé tělo mimo hlavu a nohy; paenulam alci scindere naléhavě hosta prositi, aby zůstal.

paenulatus 3., v cestovní šat oblečený.

paeon, onis, m., veršová stopa, ze tří krátkých a jedné dlouhé slabiky.

paeonius 3., léčivý.

paetulus 3., trochu mžouravý.

paetus 3., mrkavý, mžikavý, blikavý (místo: šilhavý).

paganus 3., vesnický, venkovský; subst. **paganus, i, m.**, venkovan, vesničan.

Pagasa, ae, -ae, arum, f., město Thessalii, kde stavěna loď Argo;

dj. **Pagasaeus 3.**, příjímí Jasonovo; coniux = Alcestis.

pagatim adv., po župách, po krajích.

pagella, ae, f., stránka (papíru).

pagina, ae, f., strana, list papíru.

paginula, ae, f., v. **pagella**.

pagus, i, m., dědina, župa, kraj, okres (i s obyvateli).

pala, ae, f., lopata, rýč; obruba drahokamu v prstenu.

palaestra, ae, f., zápasiště; zápas, zápasení, tělocvik; cvičení, škola, zvl. řečnická.

palaestrio adv. jako na zápasišti.
palaestrita, ae, m., správce (ředitel) školy zápasnické.

palam adv., zjevně, veřejně; p. facere na jevo vynésti, p. fieri zjevným se státi; praep. s abl. před někým, veřejně, před očima někoho, u přítomnosti něčí.

Palamedes, is, m., syn Naupliův, průvodce Agamemnonův před Troju, přinutil Odyssea k tažení a pak od něho úklady o život připraven.

Palatium, ii, n., jeden ze 7 pahorků římských, sídlo Augustovo a jeho nástupců; palác.

palatum, i, n., patro v ústech; p. coeli klenba (poět.).

palea, ae, f., pleva.

palear, aris, n., lalok býčí.

Pales, is, f., staroitalská bohyně stád a pastýřů; adj. **Palilis, e, festa** p. nebo **Palilia, ium, n.**, očištní slavnost ku cti Palině (21. dubna), při níž spalovány hromady sena a slámy (flamma Palilis).

Palioi, orum, m., bliženci, synové Juppiterovi, ctění jako bohové přísahy a úrody na Sicilii.

palimpsestos, i, m., pergamen, na němž po smazání starého písma, znovu psáno bylo.

Palinurus, i, m., kornidelník Aeneův, který u předhoří lukánského v moři utonul; mys, po něm zvaný.

paliurus, i, f., řešetlák.

palla, ae, f., svrchní řasnaté roucho, zvl. říms. paní.

Pallas, adis (ados), f., příjímí Minervino; adj. **Palladius 3.**; subst. **Palladium, i, n.**, do Troje s nebes spadlý obraz P., na jehož zachování visel osud Troje a později Říma.

Pallas, antis, m., syn Pandionův; děd a praděd Euandrův; syn Euandrův; adj., **Pallanteus 3.**; **Pallantias, adis, f.**, **Pallantis, idis (idos), f.**, Jitřenka, Aurora, dcera giganta Pallanta; adj. **Pallantius 3.**

pallens, tis 1, bledý, žlutozelený; bledost působící.

palleo, pallui, — II., bledým býti, blednouti, žlutozelené barvy nabývati; barvu ztráceti; strachovati se, lekati se.

- pallesco, pallui**, — III., blednouti; žloutnouti; strachovati se.
- palliatu** 3., řeckým pláštěm oděný.
- pallidus** 3., bledý; in aliqua zami-
lovaný do; bledým čínici, mors.
- palliolum, i, n.**, pláštěk, kápě.
- pallium, ii, n.**, přikrývka; řecký plášť (zvl. filosofové ho nosili).
- pallor, oris, m.**, bledost; pallorem ducere bledé barvy nabýváti; božstvo: Třas.
- palma, ae, f.**, dlaň; strom palmový, palma; větev palmová, zvl. jako vítězné znamení: vítězství, sláva; ovoce palmové, datle.
- palmaris** 2., palmový, odměnu vítězství zasluhující.
- palmarium, ii, n.**, hlavní dílo.
- palmatus** 3., vyšíváný palmovými ratolestmi (vyzdobený).
- palmes, itis, m.**, vinná ratolest.
- palmetum, i, n.**, palmoví.
- palmifer** 3., palmonosný.
- palmosus** 3., na palmy hojný.
- palmula, ae, f.**, lopatka u vesla, veslo.
- palor** I., sem tam tékati, roztrousiti se.
- palpebra, ae, f.**, víčko oční.
- palpito** I., třepati se, teteliti se, chvěti se.
- palpor** I., hladiti, lichotiti se.
- paludamentum, i, n.**, vojenský plášť; vůdcovský plášť.
- paludatus** 3., v plášť velitelský oděný.
- paludosus** 3., bahnitý, bažinatý.
- palumbes, is c.**, doupňák.
- palus, i, m.**, kůl.
- palus, udis, f.**, bahno, bařina, močál.
- paluster, stris, stre** 2. nebo **palustris** 2., bažinatý, močálovitý.
- pampineus** 3., révovím ozdobený, z révovi spletený.
- pampinus, i c.**, listi vinné.
- Pan, Panos (is), acc. Pana** m., v Arkadii ctěný bůh pastýřův a ochránce jejich stád.
- Panohaia, ae, f.**, mythický ostrov v moři erythrejském.
- panchrestus** 3., ke všemu užitečný.
- Pandataria, -eria, ae, f.**, malý ostrov při pobřeží kampanském, kam za doby císařské vypovězenci posíláni.
- Pandion, onis, m.**, král Athénský, otec Proknin a Filomelin; adj. **Pandionius** 3., athenský.
- pando, pandi, pansum (passum)** III., rozestříti, rozložit, rozepnouti; crines passi, rozpuštěné, vlající vlasy; k sušení rozložit, sušiti, racemi passi sušené hrozny; poet. lac passum ssedlé mléko; otevřít, schůdným učiniti; vyjevit, zvěstovati.
- pandus** 3., křivý, zakřivený.
- panegyricus, i, m.**, slavná řeč Isokratova, v níž velebil zásluhy Athénských a vybízel ku svornému válčení proti Peršanům.
- pango, panxi, pāctum** III., zarazit, zatlouci, clavum; ustanoviti, určiti; smluviti, uzavřít, foedera, pacem; skládati, poemata; poet. opěvati, facta patrum.
- panicum, i, n.**, pšeno, bér vlašský (druh obilí).
- panis, is, m.**, chléb; p. cibarius rezný chléb.
- pannosus** 3., otrhaný.
- pannus, i, m.**, kus sukna; záplata, cár, hadr, veteš.
- Panomphaeos, i, m.**, příjímí Juppiterovo, jakožto původce všech věšteb.
- panthera, ae, m.**, levhart.
- Panthus, i, m.** (voc. **Panthu**) syn Othryův, otec Euforbův; **Panthoides, ae, m.** = Euforbis; = Pythagoras, jenž tvrdil, že býval Euforbem.
- papaver, eris, n.**, mák.
- papavereus** 3., makový.
- Paphos (us), i, m.**, syn Pygmalionův; f. město na Cypru, s chrámem Venuši zasvěceným; adj. **Paphius** 3.
- papilio, onis, m.**, motýl.
- papilla, ae, f.**, prsní bradavice, prs.
- pappo** I., papati, jísti.
- papula, ae, f.**, puchýř, opar, neštovička.
- papyrifer** 3., papyrus rodící (o Nilu).
- papyrus, i, f. i -um, i, n.**, papyrus.
- par, paris** (abl **pari**, subst. též **pare**) adj., stejný, rovný; par proelium nerozhodný boj, pari modo stejnou měrou, par aetate iuventus ve stejném stáří, alqm parem alci putare (ponere) někoho na roveň druhému

klásti, za rovna někomu pokládati; **par pari respondere** (referre) stejně stejným odpláceti; po **par** bývá **ac**, **atque**, **et**, **quam** = jako, stejně silen; vhodný, přiměřený, slušný, **par est** s acc. c. inf.; subst. c. druh, družka, společník; dvě, pár, dvojice; manželé; odpůrce, protivník, soupeř, sok, **parem habere**, **aspernari**; **parem esse** alicui vyrovnati se někomu, býti s koho, odolati komu.

parabilis 2., snadno opatřitelný.

paradoxa, orum, n., obecnému mínění přičící se věty.

parasita, ae, f., fatkářka.

parasitus, i, m., břichopásek.

parate adv., připraveně, hotově; vhodně, obratně.

paratio, onis, f., domáhání se čeho, regni.

paratus 3., připraven, opatřen, vyzbrojen; p. victoria snadné vítězství; hotový, ochotný, odhodlán (v mysli); zkušený, obratný; **paratus simulatione** mistr v přetvářce.

paratus, us, m., příprava, chystání se: úprava, ústroj, oděv.

Parca, ae, f., Sudička, obyč. v plur. (Klotho, Lachesis, Atropos).

parce adv., šetrně, spoře, skrovně; mírně, málo, ludere; zřídka, fiere.

parco, pepercí, parsurus III., spořiti; šetřiti, dbáti čeho, alicui rei; neublížiti, uchovati, valetudini; zanechat, zdržeti se čeho, mírniti se v čem; p. auxilio pomoci nabízené nepřijímati; **parce metu** neboj se; **luminibus** p. nevzhledati, nepatřiti kam.

parous 3., šetrný, spořivý, hospodářský, skoupý, skrblý; skrovný, mírný; chatrný, nevalný.

pardalis, is 1., **pardus, i**, m., pardal.

parens, tis adj., poslušný; v plur. poddaní.

parens, tis c., rodič, rodička; v plur. rodiče; původce, tvůrce; předkové, příbuzní.

parentalis rodičský, rodičů se týkající; týkající se úmrtní oběti za rodiče a příbuzné; dies den tryzny; subst. **parentalia, ium**, n., slavnost zádušní.

parento I., slavnost úmrtní, obět

zádušní (tryznu) konati; **alci** smrt jednoho mstíti smrtí druhého; **umbris** slavností usmířiti.

pareo, parui, pariturus II., objeviti se; **paret** jest zjevno; na něčí rozkaz se objeviti, poslušen býti; **alcui** podroben býti, poddán býti.

paries, etis, m., stěna, zeď.

parietinae, arum, f., staré zdivo, rozvaliny.

Parilia v. **Pales**.

parilis 2., stejný, rovný.

pario, peperí, partum III. (part. fut. **pariturus**) ploditi, roditi; vynalézti, tvořiti; získati, vydobýti, sibi laudem, libertatem: způsobiti dolore.

Paris, idis, m., syn Priamův, původce války trojské.

pariter adv., stejně, rovně, stejnou měrou; zároveň, týmž časem; podobně, také.

parma, ae, f., malý, okrouhlý štít lehkooděncův.

parmatus 3., lehkým štítem ozbrojený, subst. **parmati**.

parmula, ae, f., okrouhlý, malý štít.

Parnasos, -us, i, m., hora ve Fokidě, s kastalským pramenem Mus a Delfským orakulem; adj. **Parnasius** 3., **Parnasis, idis**, f.,

paro I., hotoviti, připravovati, chystati (se), strojiti; zamýšleti, hodlati; sháněti, zjednati, opatřiti, exercitum; nabýti, koupiti.

paro I., vy-, srovnati se s někým, se cum aliquo.

parochus, i, m., dodavatel (který na útraty státu cestujícím úředníkům řím. nutné potřeby opatroval); hostitel, hospodář.

parra, ae, f., žluna nebo sova pálená, pták, jehož hlas neštěstí znamenal.

parricida, ae, m., otcovrah, vrah; velezrádce.

parricidium, ii, n., vražda na příbuzných, rodičích nebo spoluobčanu spáchaná; velezráda.

pars, partis, f., část, díl; **pars** — **pars** jedna (část) — jiná, jedni — **druzi**; **parte** — **parte** dilem — **dílem**; **magna ex parte** z velké části, **maiore (maxima) ex parte**, z nej-

větší části, = *maximam partem*; (*ex aliqua parte* s některé části, poněkud: *nulla parte* nikterakž, v ničem, *omni (ex) parte* odevšad, úplně; podíl, účastenství, *p. mea nulla erit in hoc*; kraj, končina; směr; strana, *allius in aliam partem* jeden v tuto, druhý v onu stranu; strana politická (též v plur.), *se in nullam partem movere* (nepřidati se); stránka, příčina, vztah, věc, ohled, případ, zřetel, *qua ex parte* ze kteréž příčiny, po kteréžto stránce, *in omnes partes* v každém ohledu, zcela; v plur. úloha herecká, úkol, úřad, povinnost, *priores partes apud alqm habere* přednost míti; *partes implere* svou povinnost plniti.

parsimonia, ae, f., šetrnost, spořivost.

Parthaon, onis, m., syn Agenorův a Epikastin, král Kalydonský, otec Oineův.

Parthenope, es, f., staré jméno města Neapolis.

particeps, cipis 1., účasten; subst. účastník.

participo I., účastniti se čeho, s někým něco děliti.

particula, ae, f., dilec, částěčka, kousek, drobet.

particoulatim adv., po kouscích.

partim adv. (vlastně acc. slova **pars** místo **partem**) dilem, částečně.

partio(r) IV., děliti, rozděliti; *partitis temporibus* střídavě v určitých dobách.

partite adv., s náležitým rozdělením.

partitio, onis, f., rozdělení, rozvrh; dělení.

parturio, ivi, — IV., k porodu pracovati, za-, obmýšleti co; starosti se soužiti, trudit se; = **pario**; počt. ploditi; *arbor parturit* pučí.

partus, us, m., porod; plod, zrozenec.

parum adv., málo, příliš málo, nedosti; *parum habere* nespokojiti se; *parum esse* nestačiti; comp. **minus** méně; *non (haud) m. neméně*, rovněž, tolikéž; *nihil m. ani dost málo*; *plus minus* více méně, asi; *si minus* pakli nic, ne-li; sup. **minime** nejméně, na-

prosto (zhola) nic; nikoliv, nikterakž; v odpovědích: dokonce ne.

parumper adv., maličko, na chvílku.

parunoulus, i, m., člunek, lodička.

parvitas, atis, f., maličkost.

parvulus 3., maličký, malinký, nepatrný; *hoc parvulum* maličkost; plur. **parvula, orum, n.**, skrovné poměry; mladičský, nezkušený; subst. malé děcko; a *parvulo* (*parvulis*) od mladička, od dětinství, z mládí.

parvus 3. comp. **minor, us, sup minimus** 3., malý, skrovný, nepatrný; subst. **parvum, i, n.**, maličkost; nedůležitý, chudobný; chatrný subst. **parvum, i, n.**, nepatrnost, *parvi* (*minoris*) *ducere, aestimare, pendere* málo si vážiti, *parvi esse* málo platiti, *uti parvo* s málem hospodařiti; *vox p.* slabý; *verbis minoribus* *uti* (pokorných), *parvi animi haberi* (za malomyslného o čase: krátký; o věku: mladý; subst. **parvus, i, m.**, malý hošík, **parva, ae, f.**, malá holčička, **parvi** malé děti; a *parvo* (*parvis*) od mládí, od dětství, **minores** mládež; potomci.

pasco, pavi, pastum III. pásti, krmiti, živiti; *chovem* dobytka zaměstnávat se; *nechati* růsti, *barbam*; *oculos in aliqua re, pasci aliqua re* kochati (těšiti se); o-, spásati, *asperima* (*collium*).

pascor, pastus III., pásti, žráti, ožírati, spásati.

pascuus 3., ku pastvě sloužící; subst. **pascua, orum, n.**, pastviny.

Pasiphae, es, f., dcera Heliova, sestra Kirčina, manželka Minosova, máť Minotaurova a Androgea, Phaedrina a Ariadnina; adj. **Pasiphaeus** 3., f. = **Phaedra**.

Pasitigris, idos, m., jméno spojeného Eufratu a Tigridu.

passer, eris, m., vrabec; ryba mořská ostnoploutvá.

passerculus, i, m., vrabčik.

passim adv. (od **pando**) široko daleko, kolem do kola, na všechny strany; bez rozdílu, napořád.

passum, i, n. (od **pando**) víno ze suchých hroznů.

passus part. od **patior** nebo **pando**.

passus, us, m., krok, kročej; jako

míra = $1\frac{2}{3} m$; mille passus římská míle = $1\frac{1}{2} km$; poët. šlépěj, stopa.

pastillus, i, m., pilulka, zvl. vonná kulička ku žvýkání.

pastio, onis, f., pastva.

pastor, oris, m., pastýř.

pastoralis 2. = pastoricius 3. = pastorius 3., pastýřský.

pastus, us, m., krmení; píce, pastva.

patefacio, feci, factum III., pass.

patefio, factus sum, fieri otevřít; proklestiti, způsobiti, schůdným učiniti, vlam; oznámiti, odhaliti, coniurationes; se alui své smýšlení.

patefactio, onis, f., objevení.

patella, ae, f., obětní místo.

patens, tis 1., otevřen, širý, volný, přístupný, schůdný, rozkládající se; zjevný, causa.

patenter adv., zjevně.

pateo, patui, — II., býti n. státi otevřen, dokořán; býti schůdným, přístupným, volným; iter; rozkládati se, táhnouti se, in latitudinem, in longitudinem; jeviti se, býti na jevu (na biledni); na ráně býti čemu, vysazenu býti, insidiis alcis, vulneri.

pater, patris, m., otec; v plur. otcové, předkové; p. familiae (familias) hlava (náčelník) rodiny, hospodář; p. cenae hostitel; p. conscriptus, senator, patres senatoři; p. patratus vrchní kněz mezi fetialy, který jménem nár. římského přísahu skládal = o. splnomocněný; tvůrce, původce; stařec.

paterna, ae, f., obětní miska.

paternus 3., otecký, otcovský, po otcích; zděděný; vlastenecký.

patesco, patui, — III., otvírati se, rozvírati se; rozkládati se, rozprostírat se, na jevo přicházeti.

patibilis 2., snesitelný; citlivý.

patibulum, i, n., šibenice.

patiens, tis 1., snášející, trpělivý, shovívavý, povolný; vytrvalý v čem, laboris; nepoddajný, tuhý.

patienter adv., trpělivě.

patientia, ae, f., snášenlivost, frigoris; trpělivost, vytrvalost; povolnost; odřikání se, skromnost; podlézavost.

patina, ae, f., mísa, pánev.

patior, passus sum, pati III., u-, trpěti, snášeti; při-, dopustiti, přivoliti, nechati; ve strádání prožiti, protrávit, novem saecula.

patria, ae, f., vlast, otčina, domovina. (urbs) rodiště.

patricius 3., patricijský, šlechtický; subst. šlechtic, patricij.

patrimonium, ii, n., dědictví (po otcí).

patrimus 3., otce ještě na živě mající.

patrius 3., otcovský, otcův = předkův; po otcích (předcích) zděděný; domácí, vlastenský; sermo p. jazyk mateřský.

patro I., vy-, do-, konati, uskutečnit, bellum; iusiurandum smlouvou uzavřít (t. j. přísahou stvrditi); pater patratus v. pater.

patrocinium, ii, n., ochrana (patrona), záštita, obrana, zastání před soudem: plur. klienti.

patrocinor I., zastávati, ujímati se, hájiti, alui.

Patroclus, i, m., syn Menoitíův, druh Achillův, padl rukou Hektorovou.

patrona, ae, f., ochránkyně.

patronus, i, m., patron, ochránce svěřencův (cliens) a zástupce; obhájce, causae.

patruelis 2., z otcova bratra (zř. z otcovy sestry) pocházející; bratra necký.

patruus, i, m., (otcův bratr) strýc; adj. strýcovský.

Patulcius, ii, m., otvíratel (nebes, mračen, země, moře), příjímí Janovo.

patulus 3., otevřený, rozložitý, širý.

paucitas, atis, f., maličkost, skromnost, nepatrnost; malý počet, hrstka (vojska).

pauculus 3., maličko; neutr. subst. **paucula** pár slovíček.

paucus 3. obyč. v plur. málo, několik, málokterí, řidci; subst. **pauci** nemnozí, malý počet; pauca málo slov, paucis scribere málo slovy, stručně, krátce.

paulatim adv., pomalu, povlovně, znenáhla; po jednom.

paulisper adv., maličko, chvilinku.

paulo v. **paulus**.

paululus 3., maličký, skrovníčský;
paululum adv., maličko, trochu.

paulus 3., malý, skrovní; subst.
paulum málo, adv. trochu; **paulo** adv.
málo, o málo, o něco (při comp.);
o čase: krátce, paulo post nedlouho
po tom, paulo ante krátce před
tím.

pauper, eris 1., chudý, nemajetný;
subst. chudás, zvl. v plur. chudina;
skrovní, chatrný.

pauperculus 3., chudičský, skrovníčský.

pauperies, ei, f., chudoba.

paupero I., ochuzovati, alqm aliqua re.

paupertas, atis, f., chudoba, nemajetnost; nouze.

pausea, ae, f., druh oliv.

pautillulus (pautillus) 3., maloučský.

pavefactus 3., uděšený.

paveo, pavi, — II., chvěti se (strachem) trnouti, strachovati se, žasnouti; part. **pavens** chvějící se, ustrašený, lekající se, ustrnulý.

pavesco, —, — III., lekati se, děsiti se.

pavide adv., bojácně, bázlivě, zděšeně.

pavidus 3., chvějící se; bojácný, bázlivý; polekaný, zděšený; p. ex somno ze sna se vytrhnoucí, vyděšený; úzkostný, úzkost budící, děsící, metus.

pavimentum, i, n., místo upěchované (obyč. z kamínek, šterku a pod.), podlaha, dlažba.

pavio IV., narážeti, tlouci, pěchovati.

pavito, avi, — I., trásti se (strachem).

pavo, onis, m., páv.

pavor, oris, m., chvění se, třas, zděšení, úzkost, strach, hrůza; chvění se radostí, nedočkavost; božstvo: Třas.

pax, pacis, f., mír, klid, pokoj;
pace uti pokoje užívati, mír držeti;
(in) pace v míru, za doby klidu,
cum bona pace pokojně; dovolení,
pace tua s tvým dovolením; milost,
pomoc, divum; zr. mír, klid myslí.

paxillus, i, m., roubík.

peccatum, i, n., chyba, omyl, poklesek, přečin, hřích.

peccatus, us, m., chyba, přečin.

pecco I., chybiti, poblouditi, provinuti se, prohřešiti se na kom.

pecten, inis, m., hřeben; paprsek (tkalcovský); palička (kterou drnkáno o struny loutny); alterno pectine (o básni elegické); hrábě; digiti inter se pectine iuncti křížem spjaté.

pecto, pexi, pexum III., česati; pexus sčesaný; p. tunica vlas mající = nová.

pectus, oris, n., prsa, hrud'; mysl, duch; srdce; excidere pectore alcis z paměti něčí vypadnouti.

pecu (dat. a abl. **u**, plur. **pecua**, gen. **uum**) n., dobytek.

pecuarius 3., dobytčí, res p. chov dobytka; subst. **pecuarius, ii**, m. dobytčář; v plur. nájemci obecních pastvišť v provinciích; **pecuaria, ae**, f., chov dobytka, **pecuaria, orum**, n., stáda dobytka (počet.).

peculator, oris, m., zpronevěřitel státních peněz.

peculatus, us, m., zpronevěření veřejných peněz.

peculiaris 2., vlastní; zvláštní.

peculio I., majetkem obdařiti; **peculatus** 3., majetný.

peculium, ii, n., jmění (původně v dobytku záležející); vlastní jmění synovo, jehož nabytí buď na vojně nebo jiným způsobem; úspory otroků.

pecunia, ae, f., majetek (původně v dobytku záležející), jmění; publica státní (obecní) důchody; státní, válečná pokladna; v plur. peníze, magnae p. veliké sumy peněz.

pecuniarius 3., peněžný, v penězích záležející; inopiae rei pec. nedostatek peněz; praemia rei pec. odměny na penězích.

pecuniosus 3., zámožný, majetný.

pecus, oris, n., dobytek, zvl. brav.

pecus, udis, f., dobytče, zvl. ovce nebo kozy; v plur. stáda dobytčí.

pedalis 2., jednostopý, střevícový.

pedarius 3., k noze patřící, senatores pedarii senatoři, kteří dosud žádného kurulského úřadu nespra-

vovali a neměli tudíž práva činiti přímlovu nebo návrh (sententiam dicere), ale přistupovali prostě k mínění jiných (pedibus ire in sententiam alicuius).

pedes, peditis, m., pěšák, pěší vojnín; plur. pěchota; plebejové (sloužili jako pěši), equites peditesque šlechta i lid.

pedester, stris, stre 3., pěší; copiae p. pěchota; iter p. cesta pevninou; proelium p. na pevné zemi svedený; ordo p. třída občanů v pěchotě sloužící; jednoduchý; nízký, beze vzletu; prosou psaný, obyčejný.

pedetentim n. **pedetemptim** adv., krok za krokem, poznenáhlu.

pedica, ae, f., smýčka, oko.

pediculus, i, m., nožka; přen. hmyz, zvl. veš.

pedisequus 3., v patách následující; subst. nohsled, sluha, služka.

peditatus, us, m., pěchota.

pedo, pepedi — III., bzdít.

pedum, i, n., pastýřská hůl.

Pegasus (os), i, m., okřídlený oř, z krve Medusiny zrozený, jehož kopnutím vznikl Musám posvěcený pramen Hippokrene; adj. **Pegasis, idis**, f., subst. **Pegasides** = Musy.

pegma, atis, n., polička na knihy, lešení.

peiero, peiuro I., křivě přísahati, ius peieratum křivá přísaha.

peior, peius v. **malus, male**.

pelagius 3. = **maritimus**.

pelagus, i, n., moře (širé); vodstvo.

Pelasgi, orum, n., praobyvatelé Řecka; bás. Řekové.

Peleus, ei (eos), m., král thessalský, syn Aiakův, bratr Telamonův, choť Thetidin, otec Achillův; **Pelides, ae**, m., Peleovec = Achilles.

pelex, paelex, icis, f., souložnice, Tyria = Evropa.

Pelias, ae, m., král thessalský, bratr Neleův, tchán Admetův, polobratr Aesonův.

pelicatus, paelicatus, us, m., souložnictví.

Pelion, ii, n., -ius, ii, m., hora v Thessalii; **Peliacus** 3., **Pelias, adis**, f.

Pella, ae, Pelle, es, f., město v Macedonii; adj. **Pellaeus** 3., macedonský, a protože Alexander Aegypta dobyl = egyptský (bás.).

pellax, acis 1., úskočný, podvodný.

pellectio, onis, f., přečtení, pročtení.

pellicio, lexi, lectum III., přilákati; sobě nakloniti.

pellicula, ae, f., kožíšek; pelliculam curare hověti si.

pellis, is, f., kůže se srstí, vlčura, kožešina; vojenský stan zimní (často kožešinami krytý) sub pellibus; střevíc, pes in pelle natet; beranice, pellibus tecta tempora; detrahare alci pellem odkrýti chyby něčí.

pellitus 3., koží (kožichem) pokrytý.

pello, pepuli, pulsum III. tepati, tlouci, vrážeti; vulnere pulsus (udeřen); dojati (mysli něčí), dotknouti se, (něčí myslí) hnouti nárazem v pohyb uvést, sagittam p. vystřeliti; rozechvěti, nervos in fidibus; zapuditi, zahrnati, odstrčiti; poraziti; přemoci, zvítěziti; vyhostiti z obce; subst. **pulsus** vypovězenec.

Pelops, Pelopis, m. syn Tantalův, manžel Hippodamein, otec Otreův a Thyestův, uprchl do jižní části Řecka, jež po něm nazvána **Peloponnesus, i**, f. **Pelopidae, arum**, m., Pelopovci.

peloris, idis, f., druh obrovských mušlí.

pelta, ae, f., lehký, malý štít.

peltastae, arum, m., pavezníci.

pelvis, is, f., měděnice, mísa.

penarius 3., zásobní.

Penates, ium (dii), m., Penátové, skřítkové, ochranní bůžkové domu a rodiny (minores, familiares, privati) i státu (publici, maiores); přibýtek, dům; ponere p. založiti si domácnost; poet. včelnice.

penatiger, era, erum 3., penáty s sebou nosící (o Aenevi).

pendeo, pependi, — II., viseti na něčem, s něčeho: splývati, strměti, vznášeti se (nad něčím v povětří); meškati, dlíti někde; ex (ab) ore alcis lpěti na ústech něčích = pozorně ho poslouchati; záviseti, záležeti na kom; pocházeti, vyplývati,

ex una origine; lpěti na někom (něčem), řiditi se někým (něčím) ex (de) alquo; váznouti, vězeti, pendent opera interrupta; býti v rozpacích, nejistotě, pendent animi nerozhodný.

pendo, pependi, pensum III., svěsiti, zvl. mísku = odvážit; uvážiti, posuzovati, ceniti, magni, parvi; za, platiti (dokud nebylo peněz, platilo se kovem, který se odvažoval); pokutu, trest vytrpěti; zř. vážit, míti váhu, minus pondo octoginta.

pendulus 3., svislý, visutý; nejistý, pochybný.

Penelopa, ae, -e, es, f., choť Odyssova, matka Telemachova; adj. **Penelopeus** 3.

penes praep. s acc. u, při, na, vedle; v něčí moci.

penetrabilis 2., proniknutelný, prostupný; pronikavý, vnikající.

penetralis 2., vnitřní; subst. **penetrale (penetral), alis, n.**, obyč. v plur. vnitřek domu; svatyně (kde chovány obrazy bůžkův domácích); vnitrozemí.

penetro I., pro-, vniknouti; postoupiti, vedrati se.

penicillum, i, n., -us, i, m., štětec; přenes. malířství; sloh.

penitus adv., hluboko v něco, do něčeho, uvnitř; pevně, důkladně, zcela, úplně; ze srdce, vroucně; daleko, široko.

penna, ae, f., péro, brk; plur. křídla; perí na šipu, šíp.

pennatus 3., okřídlený.

pennula, ae, f., křídélko.

pensilis 2., visící.

pensio, onis, f., výplata; lhůta platební.

pensito I., odvažovati; zrale uvážiti; platiti, odváděti, vectigalia.

penso I., vážit; od-, uvažovati; odměňovati, nahrazovati, odpláceti; srovnávati, adversa secundis; posuvati, souditi o někom, amicos ex factis.

pensum, i, n., vlna otrokyni odvážená, by jí za den spředla; úkol.

pensus 3., důležitý, nihil (nec quicquam) pensi habere na nic váhu neklásti, ničeho nedbat, ku všemu býti

lhostejným, nemíti v ničem rozvahy, nebrati sobě svědomí z ničeho.

penteris, is, f., pětiveslice.

Penthesilea, ae, f., královna Amazonek, spojenkyně Priamova.

Pentheus, ei (eos) m., král thébský, vnuk Kadmův, pohaněl obřady Bakchovy a byl od vlastní matky a sester (bakchantek) na Kithaironě rozřápán; **Penthides, ae, m.**, potomek P. = Lykurg

penuria, ae, f., nedostatek.

penus, us (i), c., penum, i, n., penus, oris, n., zásoba potravní.

peplum, i, n., -us, i, m., volné, řasnaté svrchní roucho paní řeckých; zvl. roucho Athenino, jež o slavnosti panathenejské na odiv vystavováno.

per praep. s acc., o prostoře: pouhým instrum., per medios hostes středem nepřátel; skrze, přes, per corpora přes mrtvoly; po, per temonem; rozsahově: per agros po dědinách, per domos od domu k domu, per omnes partes na všechny strany; před incendunt p. ora vestra; p. manus tradere z ruky do ruky; podle equites p. oram maritimam dispositi (rozestavení); časově: po, p. novem dies; instrum. p. idem tempus touž dobou; za, p. belli tempus; v, p. noctem v noci; p. biduum během dvou dní, po 2 dni; o prostřednictví: skrze, po, instrum., per exploratores, p. Caesarem rozkazem Caes.; per litteras písemně; per me, te, zvl. per se = sám od (ze) sebe (o sobě) o své újmě, sám, samostatně; o příčině přestírané: za (pod) něčím (t. na oko), p. causam pod záminkou, p. simulationem vulnenum (předstírajíce); v příč. skutečné: skrze, pro, za (ničím), z(e), p. aetatem pro věk, p. invidiam z nenávisti; licet per me pro mne a za mne, per me stat záleží na mně, licet p. leges lze vedle zákona; o způsobu: z(e), v, za, instrum., adv. = p. lucum atque lasciviam ze žertu a svévole, p. iocum žertem, v žertu, p. vim násilím, p. dolum úskočně; u sloves prosby a

kletby: pro, skrze, při, u; p. deos oro, p. deos iurare.

pera, ae, f., ranec.

perabsurdus 3., velmi nevhodný, zpozdilý.

peraccomodatus 3., velmi vhodný, převhodný.

peracer, cris, cre 3., přeostrý.

peracerbus 3., přetrpký.

peractio, onis, f., dokonání, závěrek.

peracute adv., velmi ostře, bystře.

peracutus 3., velmi ostrý, pronikavý, bystrý.

peradulescens, tis 1., velmi mladický.

peradulenscentulus, i, m., velmi mladý muž.

peraeque adv., zcela stejně.

peragito I., proháněti, znepokojovali.

perago, egi, actum III., dokonati, dokončiti: prožiti, vitam; fabulam dohráti divadelní kus; v právnictví: stihati pohnaného až do vynesení rozsudku; řeči vyličiti, přednésti; sententiam vyložiti; prokláti, probřísti, latus ense; vices p. střídati se; humum p. bez ustání zdělávati; freta remo proháněti, veslem probrazditi.

peragratio, onis, f., proputování.

peragro I., projíti, procestovati, protáhnouti; pronikati, per animos hominum.

peramans, tis 1., přelaskavý.

peramanter adv., přelaskavě.

perambulo I., procházeti něco, p. se něčím; proniknouti.

peramoenus 3., přelíbezný.

peramplus 3., velmi rozsáhlý, velmi veliký.

perangustus 3., velmi úzký, velmi těsný.

perantiquus 3., starodávný.

perappositus 3., velmi příhodný.

perarduus 3., velmi příkrý, přenesnadný.

perargutus 3., velmi vtipný.

perarmatus 3., dobře ozbrojený.

peraro I, pro-, zbrázditi, prorvati; rugis ora vráskami brázditi; napsati.

perattente adv., velmi pozorně.

perattentus 3., velmi pozorný.

perbauchor I., prohýřiti.

perbeatus 3., přešťastný, přeblessený.

perbelle adv., přepěkně, hezounky.

perbene adv., velmi dobře.

perbenevolus 3., velmi příznivý, předobromyslný.

perbenigne adv., velmi dobrotivě.

perbibo, bibi, — III., docela vpíti, vssáti; vnímati.

perblandus 3., převábný.

perbonus 3., předobry.

perbrevis 2., překrátký, kratičký; perbrevis (tempore) v kratičkém čase.

percalesco, calui, — III., prohřáti se.

percallesco, callui, — III., zmozolněti; otupěti, citu pozbyti; dobře vyrozumívati, usu rerum.

percarus 3., předrahý.

percautus 3., velmi opatrný.

percelebro I., často vyslovovati, pronášeti, rozhlašovati.

perceler, is, e 3., velmi rychlý.

perceleriter adv., velmi rychle.

percello, culi, culsum III., poraziti k zemi, zničiti; zviklati, ztroskotati, zlomiti, imperium; proraziti, udeřiti; zaraziti, zastrašiti, poděsiti, ohromiti.

percenseo, censui, — II, prohlížeti; přepočísti, vypočítati, rozpočítati; pozorovati: orationes posuzovati; procestovati.

perceptio, onis, f., sbírání; vnímání, poznání, pojem.

percio, civi, citum IV., **percio** II., v pohyb uvést; podrážditi; **peroitus** popuzený, podrážděný; popudlivý, vznětlivý, prudký.

percipio, cepi, ceptum III., sbíráti; dostávati, požívati, bráti; počt. auras p. lokati; smysly vnímati, sensibus, oculis, auribus; usum p. nabýti zkušenosti; chápati, osvojiti si, naučiti se čemu, percepta artis pravidla.

percolo, colui, cultum III., vyzdobiti; velmi ctíti.

peroomis 2., velmi ochotný.

percommode adv., velmi vhodně.

percommodus 3., velmi pohodlný, velmi vhodný.

percontatio, onis, f., vyzvídání, vyptávání.

percontator, oris, m., dotazovatel.

percontor, percunctor I., vyptávati se, vyzvídati (po čem alqd).

percoquo, coxi, coctum III., provařiti; k zralosti přivésti.

percrebresco, crebrui, — III., rozmáhati se, šířiti se, proskakovati, fama p-uit s acc. c. inf.

percrepo, orepi, crepitum I., hlučeti, alqua re.

percupidus 3., velmi nakloněný, tui.

percuriosus 3., velice zvědavý, přezádostivý.

percuro I., úplně vyléčiti.

percurro, curri, cursum III., přeběhnouti; proběhnouti, rychle projíti, procestovati; něčeho zběžně se dotknouti (zmínkou), rychle přecházi.

percursatio, onis, f., procestování

percursio, onis, f., proběhnutí; běžné odbyti (v řeči), rychlé (běžné) přemýšlení.

percurso I., pro-, přebíhati, potulovati se.

percussio, onis, f., udeření, uhození, úder; takt.

percussor, oris, m., vrah; p. veneficus travič.

percussus, us, m., mocný úder.

percutio, cussi, cussum III., pro-raziti, probůsti, protknouti, prokláti; udeřiti, uhoditi; zraniti, caput; zabiti, alqm securi odpraviti; lyram hráti; foedus uzavřiti smlouvou (zabitím žertvy); zasáhnouti; bolestně raniti, stihnouti, percussus calamitate; locum p. neuhoditi v místo pravé; myslí dotknouti, dojati; ošiditi, alqm.

perdifficilis 2., velice nesnadný.

perdignus 3., obzvláště hoden, alqua re.

perdiligens, tis 1., přepečlivý.

perdisco, didici, — III., důkladně se (nazpamět) naučiti.

perdiserte adv., velmi výmluvně.

perдите adv., zcela špatně, ničemně.

perditor, oris, m., zhoubce.

perditus 3., ztracen, zmařen; beznadějný, ničemný; subst. padouch; nenapravitelný; p. luctu zmořen.

perdiu adv., předlouho.

perdiuturnus 3., velmi dlouho trvající.

perdives, divitis 1., přebohatý.

perdix, icis c., koroptev

perdo, didi, ditum III., (zastar. conj. praes. **perduim**) zničiti, zkaziti, zahubiti; promrhati; pozbyti, o něco přijiti, causam.

perdoceo, docui, doctum II., úplně vy-, naučiti.

perdoctus 3., veleučený, přemělý.

perdolesco, dolui, — III., přebolestně nésti, příliš želeť, trpce liovati.

perdomo, domui, domitum I., úplně zkrotiti, podmaniti.

perduco, duxi, ductum III., při-, dovésti, dopraviti; přen. ad summam dignitatem; o stavbách: provésti, vystavěti, murum fossamque ad montem (táhnouti); pokračovati v čem; prodloužiti protáhnouti; pass. trvati, ad mediam noctem; přivésti koho k čemu, pohnouti, získati; res est ad extremum casum perducta, na kraj záhuby přivésti, pass. dospěti k nejhoršímu; corpus odore ambrosiae, pomazati.

perductor, oris, m., dohazovač.

perduellio, onis, f., velezrada.

perduellis, is, m., nepřítel válku vedoucí.

perduim v perdo.

perduro I., vy-, trvati.

peredo, edi, esum III., rozhodati.

peregre adv., v cizině, do ciziny, z ciziny.

peregrinabundus 3., v cizině cesty konající.

peregrinatio, onis, f., pobývání, cestování v cizině.

peregrinator, oris, m., přítel cestování.

peregrinatas, atis, f., cizozemský mrav, cizáctví.

peregrinor I., v cizině cestovati, dliti; potulovati se, tēkati; cizím, neznámým býti.

peregrinus 3., cizí, cizozemský; subst. cizinec, který nepoužívá v Římě práva občanského, sors inter peregrinos nebo provincia peregrina, úřad praetorův nad c.

perelegans, tis 1., velmi vkusný.
pereloquent, tis 1., velmi výmluvný.
peremnis 2., přechodu přes řeku se týkající, auspicia (pozorované od přecházejících přes řeku, jejíž zdroj byl posvátný).
perendie adv., pozejtří.
perendinus 3., pozejtřejší.
Perenna v. **Anna**.
perennis 2., celoroční; trvalý, stálý; aquae nevysychající.
perennitas, atis, f., stálé trvání, věkostálost.
perenno I., dlouhá (mnohá) léta trvati.
pereo, perii, —, perire odejít, ujít; zajít, zahynouti, zaniknouti; zmizeti.
perequito I., projížděti koňmo.
pererro I., zblouditi; plahočiti se; alqm totum luminibus (zprohlížeti, změřiti).
pereruditus 3., převzdělaný.
perexcelsus 3., velmi vynikající.
perexigue adv., přemaloučko, přeskrovně.
perexiguus 3., přeskrovný, pranepatrný, malinký; kratičký, dies.
perfacetus 3., velice vtipný.
perfacilis 2., přesnadný přechoťný, in audiendo.
perfamiliaris 2., velice důvěrný; subst. důvěrný přítel.
perfecte adv., úplně, dokonale.
perfectio, onis, f., dokonalost.
perfector, oris, m., dovršitel.
perfectus 3., dokonalý, dovršený.
perferens, tis 1., snášející, s gen.
perfero, tuli, latum, ferre donést, zanést, nést (až k cíli) lapis non pertulit ictum (nedoletěl cíle); alveus fluminis non pertulit gravissimas naves; quos pavor pertulerat in silvas (vyděl); podržeti, intrepidus ad fata novissima vultus; donést, dojít kam s čím, litteras; perferre dojít, stihnouti, fama Romam perlata est; rozšířiti se; se p. odebrati se někam; oznámiti, vyříditi, zprávu dáti, perfertur ad me oznamuje se mi; snést, přetrpěti, vytrpěti; provést, dokonati, proraziti něčím, legem.
perficio, feci, fectum III., dokončiti, dokonati, zhotoviti, vykonati;

provést, učiniti, senatus consulta; způsobiti, dovést, dosíci.
perfidelis 2., velmi věrný.
perfidia, ae, f., nevěnost, nepoctivost, věrolomnost.
perfidiosus 3., věrolomný.
perfidus 3., věrolomný; nepoctivý.
perflabilis 2., proudů vzduchovému přístupný.
perflagitiosus 3., velmi neřestný.
perflo I., provanouti.
perfluo, fluxi, fluxum III., protékati; přetékati.
perfodio, fodi, fossum III., proraziti, prokopati.
perforo, I., provrtati, probodnouti.
perfremo III., zahlučeti.
perfrequens, tis 1., hojně navštěvovaný, hlučný.
perfrico, fricui, fricatum (frictum) I., protřiti, drbat; caput za ušima se škrábat (v rozpačitosti); p. os stud odložit.
perfringo, fregi, fractum III., prolomiti, proraziti; rozdrtiti; protrhnouti, zmařiti, zrušiti, leges, decreta senatus; animos mocně dojmouti.
perfruo, fructus III., plnou měrou požit, aliqua re; řádně vyplniti, mandatis.
perfuga, ae, m., přeběhlík, zběh.
perfugio, fugi, fugiturus III., utéci k někomu, vzíti ke komu útočiště, utéci se; přeběhnouti, ad alqm.
perfugium, ii, n., útočiště, útulek.
perfunctio, onis, f., úplně vykonání; laborum, přetrpění.
perfundo, fudi, fusum III., políti, skropiti; pars. vykoupati se; poet. napustiti (barvou), zbarviti, ostro perfusae vertes; proniknouti, perfusus horrore; naplniti, perfundi gaudio.
perfungor, functus III., úplně vykonati, vyříditi; honoribus p. doúřadovati; něco přestáti, přetrpěti; p. fato zemřiti; perfunctum periculum přestálé; zř. požívat, bonis.
perfuro III., vždy zuřiti.
Pergamum, i, n., Pergamus (-os), i, f., poet. **Pergama, orum, n.**, hrad trojský; hl. město Mysie v Malé Asii; adj. **Pergamenus** 3.

pergaudeo II., velice se radovati.
pergo, perrexi, perrectum III., setrvati ve směru, jítí před se, pokračovati, postupovati, ubíratí se dále.

pergrandis 2., převeliký; p. natu velice starý.

pergratus 3., velice příjemný, milý, převzácný.

pergravis předůležitý, velmi vážný, oratio.

pergula, ae, f., výstupek, před-sín.

perhibeo, hibui, hibitum II., přivéstí, postaviti, alqm (jako zastupce), uváděti, jmenovati; vypravovati, praviti.

perhonorifice adv., velice čestně.

perhonorificus 3., velmi čestný; velmi uctivý, in alqm.

perhorreo II., strašně se zhroziti, zděsiti.

perhorresco, horrui, — III., vzdou-vati se (o moři); zhroziti se, ustrnouti, užasnouti; hroziti se čeho.

perhorridus 3., zcela ustrnulý.

perhumaniter adv., velice vlídně, zdvořile

perhumanus 3., velice přívětivý, vlídný, zdvořilý.

periclitatio, onis, f., pokus.

periclitor I. pokus učiniti, pokusiti se, odvážiti se nač (čeho); v nebezpečí býti.

Periolymentus, i, m., syn Neleův, Argonaut.

periculose adv., nebezpečně, s nebezpečím.

periculosus 3., nebezpečný, s nebezpečím spojený, v nebezpečí uvodící; iuxta periculoso (ano rovněž nebezpečno bylo).

periculum, i, n., pokus, zkouška; nebezpečí, p. capitis nebezpečí života (hrdla), meo p. na moje nebezpečí; p. facere alcis rei něčeho čeho se odvážiti; nebezpečný podnik; rozepře, soudní protokol, rozsudek.

peridoneus 3., velepřípadný, převhodný.

perillustris 2., velmi jasný, zřejmý; převzácný.

perimbecilus 3., velice slabý.

perimo, emi, emptum III., zkaziti, zahubiti, zničiti; usmrtiti; zmařiti, překaziti, ludos.

perimpeditus 3., velmi neschůdný.

perincommodus 3., velice nepřiležitý.

perinde adv., právě tak.

perindulgens, tis 1., velmi shovívavý.

perinfirmitas 3., přeslabý.

peringenlosus 3., velmi ostrovtipný

periniquus 3., velmi nespravedlivý velmi nevrlý.

perinsignis 2., velmi nápadný.

perinvisus 3., velmi náviděný.

perinvitus 3., velmi nerad.

peripetasma, atis, n., čaloun.

Periphas, antis, m., král v Attice, od Juppitera v orla proměněný.

periratus 3., velmi pohněvaný.

periscelis, idis, f., podvazek.

peristroma, atis, n., čaloun, koberec.

perite adv., zkušeně, zběhle.

peritia, ae, f., zkušenost.

peritus 3., zkušený, zběhlý, znalý; subst. znalec; iure p. práva znalý, dobrý právník; usu p. zkušenosti poučen.

periucunde adv., velmi příjemně, milerád.

periurium, ii, n., křivá přísaha.

periuro v. **periero**.

periurus 3., křivopřísežný.

perlabor, lapsus III., proklouznouti, proniknouti.

perlaetus 3., přeradostný.

perlate adv., přeširoce.

perlateo, latui, — II., neustále se ukrýváti, v úkrytu setrvati.

perlectio v. **pellectio**.

perlego, legi, lectum III., pře-, (důkladně) prohlížeti, pře-, pročísti.

perlevis 2. velmi lehký; nepatrný.

perleviter adv., lehounce, nepatrně.

perliberalis 2., velmi štědrý.

perliberaliter adv., velmi štědře.

perlicio v. **pellicio**.

perlito I., šťastně obětovati; impers. perlitatum est.

perlongus 3., velmi dlouhý; adv. **perlonge**.

perlubens, tis 1., velmi rád spa-
trující.

perlubenter adv., velmi rád.

perluceo, luxi, — II., prosvítati,
prozařovati; býti průhledným; ora-
tio p. zřetelný, jasný.

perlucidus 3., průhledný, průzračný;
jasný.

perluctuosus 3., přežalostný.

perluo, lui, lutum III., propláknouti,
umyti; pars. koupati se.

perlustro I., prohlížeti; ohledati;
prochoditi, projížděti, proputovati.

permagnus 3., preveliký; vendere
permagno (velice draze).

permale adv., přešpatně.

permaneo, mansi, mansum II., zů-
stati, se-, vytrvati; zůstati při čem,
udržeti si, zachovati si.

permano I., rozlévati se; protékati;
vnikati, donést se, ad aures alcis
(ad alqm).

permansio, onis, f., se-, vytrvání,
in sententia.

permarinus 3., Lares pp. ochranní
bůžkové plavicích se.

permaturo, maturui, — III., do-
zrávati.

permediocris 2., velmi prostřední.

permeo I., projíti, proputovati, ma-
ria ac terras; proniknouti, longius
ad hostes.

permetior, mensus IV., vy-, pře-
měřiti; změřiti, procestovati, aequor
(poět.).

permirus 3., přepodivný.

permisceo, misui, mistum (mixtum)
II., pro-, smíchati; smísiti, ira et
aegritudo permixtae sunt; zmásti,
zplést, v nepořádek uvést.

permissio, onis, f., do-, povolení;
ve vojenství: vydání se na milost a
nemilost (úplné).

permissus, us, m., připuštění, do-
volení, jen v abl. permissu legis.

permitto, misi, misum III., pustiti
někoho do něčeho; equum n. se
in hostem vrhnouti se koňmo, vy-
raziti na nepřítele; metati, mrštiti,
saxum in hostem; volný běh ně-
čemu ponechati, tribunatum p. moci
trib. nezřízeně užívati; připustiti,
přenechati, odevzdati; na vůli dáti;
připustiti, dovoliti, permittante se-

natu (se svolením); se in fidem atque
potestatem alcis na milost a nemi-
lost se vydávati, poddati se.

permixte adv., smíšeně.

permixtio, onis, f., smíšení; terrae
směsice živlů zemských.

permodestus 3., velmi skromný.

permolesto adv., přetěžce, ferre.

permolestus 3., přeobtěžný.

permolo, ui, — III., rozemlít, zmr-
hati.

permotio, onis, f., pohnutí, rozči-
lení; vášeň (animi, mentis).

permoveo, movi, motum II., něčím
silně (ze základu) hýbat; pohnouti,
přiměti; part. **permotus** pohnut, po-
vzbuzen; znepokojiti, rozčiliti, po-
bouřiti; permoveri animo klesnouti
na mysli; mrzeti se, kormoutiti se;
part. **permotus** zaražen, znepokojen,
sklíčen, uchvácen, popuzen, dojat.

permulceo, mulsi, mulsum II., po-
hladiti: konejšiti, umírniti, ukrotiti,
upokojiti; lahodit komu, alqm, aures.

permultus 3., přemnohý, přehojný;
permultum přemnoho.

permunio IV. důkladně u-, opev-
niti.

permutatio, onis, f., proměna, změ-
na; výměna; směna (peněz).

permuto I., zcela pro-, změnit; vy-
zaměnit, směnit (peníze); vykou-
piti, vyplatiti, captivos; p. pecuniam
Athenas poukázati k výplatě v Athé-
nách.

perna, ae, f., kýta.

pernecessarius 3. velepotřebný,
velmi nutný, velmi spřátelený, pří-
buzný; subst. předůvěrný přítel.

pernecesse adv. velmi zapotřebí,
esse.

pernego I., tvrdošíjně za-, popíráti.

**perniciabilis = pernicialis v. per-
niciosus.**

perniciēs, ei, f., zahlázení, záhuba,
zhoubba, zmar

perniciosus 3., záhubný, zhoubný,
škodlivý; nebezpečný, hrozný.

pernicitas, atis, f., křepkost, hbi-
tost.

perniciter adv., hbitě, ruče.

pernimus 3., příliš veliký.

pernix, perniciois 1., hbitý, mrštný,
svižný.

pernobilis 2., velmi známý.

pernocto I., přenocovati, noc strá-
viti.

pernosco, novi, — III., důkladně
seznámiti; perf. dokonale znáti.

pernotesco, notui, — III., známým
se stávati.

pernotus 3., velmi známý.

pernox, noctis 1., celonoční, po
celou noc trvající; luna p. erat po
celou noc svítil, byl úplněk.

pernumero I. vypočítati, vysázeti,
vyplatiti.

pero, onis, m., druh škorní.

perobscurus 3., velmi tmavý; fama
velmi nejistá.

perodiosus 3., velmi nenáviděný.

perofficiose adv., přechoťně.

peropportune adv., velmi vhod, vel-
mi příhodně; právě vhod, na štěstí.

peropportunus 3., velmi příhodný,
velmi vítaný.

peroptatus 3., velmi žádoucí; **per-
optato** přezádoucně.

peroratio, onis, f., řeč závěrečná.

perorno I., neustále ozdobovati;

perornatus 3., velice krásný.

peroro I., důkladně o čem mluvit,
pojednat; domluvit, řeč dokonati.

perosus 3., velmi nenávidějící, zpře-
mrzelý čeho; perosum esse velmi
nenáviděti.

perpace I., zcela upokojiti.

perparce adv., velmi šetrně.

perparvulus 3., velice malinký, ma-
lilinký.

perparvus 3., přemalý.

perpastus 3., velmi dobře krmený,
tučný.

perpauci, ae, a adj., přemálo (jich),
maloučko.

perpaululus 3., velice málo.

perpaulum, i, n., subst. a adv., pře-
málo.

perpello, puli, pulsum III., dohnati,
přiměti, vší mocí provésti.

perpendiculum, i, n., olovnice, zá-
važí; ad p. kolmo.

perpendo, pendi, pensum III., bed-
livě odvážiti; dobře u-, po-, rozvá-
žiti.

perperam adv., naopak, špatně;
z nedopatření, ad castra venire.

perpersio, onis, f., vytrpění.

perpetior, pessus III., vy-, přetr-
pěti; sněsti; strpěti, dovoliti (s acc.
c. inf.).

perpetro I., spáchat; vy-, dokonati.

perpetuitas, atis, f., nepřetržité tr-
vání; ad p. na vždy.

perpetuo I., učiniti, by něco bez
ustání trvalo, v něčem pokračovati.

perpetuo adv., neustále, ustavičně,
bez přítěže.

perpetuus 3., o místě: neustálý, ne-
přetržitý, souvislý, jediný; perpetuis
vigiliis stationibusque nepřetržitou
řadou hlídek a stráží; o čase: usta-
vičný, trvalý, netržitý, celý; carmen
p. obsahující úplný okruh jistých
pověstí; p. quaestiones stálé soudní
sbory zřízené ku vyšetřování zlo-
činů; in perpetuum na vždy, na
věky; vesměs (všude) platný, bez-
výminečný.

perplaceo II., velmi se líbiti.

perplexe adv., spleteně, zmateně;
nezřetelně.

perplexus 3., spletí, zmotaný; za-
temnělý, nesrozumitelný, dvojsmy-
slný

perpolio IV., uhladiti, vypilovati,
ušlechtiti, zdokonaliti.

perpopulor I., na dobro zpustošiti,
vypleniti.

perpoto I., hodně píti, chlastati.

perprimo III., protlačovati (leže-
ním), proléhati.

perpugnax, acis 1., velice svárlivý.

perpurgo I., pro-, vyčistiti; vypra-
viti, locum orationis.

perpusillus 3., velmi malý.

perquam adv., velice, velmi.

perquiro, quisivi, quisitum III., dů-
kladně pře-, vyhledávati, vyptávati
se, vyzvídati.

perquisite adv., zevrubně.

perraro adv., velmi zřídka.

perreconditus 3., velmi skrytý.

perridiculus 3., velice směšný.

perrogo I., po řadě (jednoho po
druhém) se dotazovati o — (senten-
tias).

perrumpo, rupi, ruptum III., pro-
raziti, proklestati si cestu; proraziti,
proniknouti skrze co; protrhnouti,
přemoci, zmařiti, periculum, leges,
quaestiones.

Persa, ae, f., nymfa, matka Aietova, Kirčina, Hekatina a j.; adj. **Perseis, idis, f.**, Perseovna; kouzelný, p. herbae.

persaepe adv., přecho.

persalsus 3., velmi vtipný.

persalutatio, onis, f., všech řadou pozdravování.

persaluto I., řadou všechny pozdravovati.

persapiens, tis 1., přemoudrý.

persapienter adv., přemoudře.

perscianter adv., velmi chytře.

perscindo, scidi, scissum III., po-trhati.

perscitus 3., přezpůsobný, velmi lepý.

perscribo, scripsi, scriptum III., zevrubně po-, vypsati, vyličit, se-, zapsati; orationem alci řeč napsanou poslat; alci alqd perscriptum mittere (v listě vypsati); v účetnictví: do knihy zapsati, zanést; k výplatě poukázati; poukázkou zaplatiti, a quaestore perscribitur alqd poukázkou na kvestora vydanou se zaplatí.

perscriptio, onis, f., úřední sepsání; zapsání do knih účetních; písemná poukázka k zaplacení.

perscriptor, oris, m., účetní.

perscrutor I., prohledati, proslíditi; vyšetřiti.

perseco, secui, sectum I., na dobro roz-, vyříznouti.

persedeo, sedi, sessum II., nepřetržitě seděti, in equo.

persegnis 2., velmi lhostejný, mdlý.

persentio, sensi, sensum IV., hluboko cítiti.

Persephone, es, f., řec. = Proserpina.

persequor, secutus sum III., neustále za kým jíti; provázeti, následovati koho; pronásledovati, stíhati; soudně: stíhati, alqm; dobývati, ius suum; trestati; mstíti, po-mstíti, iniurias, mortem alcis; písemně, řeči líčiti, vypravovati, vypisovati; přednášeti; horlivě něco konati, vyhledávati, prováděti; omnes vias všech prostředků se chopiti, zanášeti se čím; v něčem pokračovati; činnost nějakou až do konce prováděti; dosáhnouti.

Perseus, ei (eos), m., syn Juppiterův a Danain, manžel Andromedin, zabubitel Medusy.

perseverans, tis 1., vytrvalý.

perseveranter adv., vytrvale.

perseverantia, ae, f., vytrvalost.

persovero I., vytrvati, zůstatí při čem; pokračovati v čem, neustati.

persido, sedi, sessum III., usaditi se.

persigno I., zaznamenati.

persimilis 2., velmi podobný.

persimplex, plicis 1. zcela jednoduchý.

persisto III., vytrvati při (v) čem.

persolvo, solvi, solutum III., úplně rozvázati; jasně vysvětliti, vyložiti; zaplatiti; poenas trest vytrpěti, odpykati; vota, fidem splniti; gratiam, honorem vzdávati.

persona, ae, f., maska divadelní; úloha (div.); osoba, důstojnost.

personatus 3, maskou opatřený, přestrojený, zakuklený.

persono, scui, sonitum I., rozléhati se, ozývati se; zvukem co naplniti; křičeti, poet. aurem (do uší).

perspectus 3., prozkoumaný, osvědčený.

perspergo III., pokropiti.

perspicacitas, atis, f., bystrozrak.

perspicax, acis 1., bystrozraký.

perspicientia, ae, f., dokonalé poznání.

perspicio, spexi, spectrum III. prohlížeti, shlédnouti, ohledati; prozkoumati, seznati; fidem o věrnosti se přesvědčiti.

perspicue adv., zřetelně, zřejmě.

perspicuitas, atis, f., zřetelnost.

perspicuus 3, průhledný, průzračný; zřetelný, patrný.

persterno, stravi, stratum III., vydláždit

perstimulo I., neustále pobádati.

persto, stiti, staturus I., stanouti, zastaviti se; vy-, setrvati.

perstrepo, pui, — III., veliký hřmot tropiti.

perstringo, strinxi, strictum III., utáhnouti, pevně svázati; dotknouti se čeho, zasáhnouti co; solum aratro orati; lehko zraniti; aures (ohlušiti);

někoho slovy si dobíráti, haněti, plísniti; krátce se o čem zmíniti.

perstudiose adv., velmi dychtivě.

perstudiosus 3., velmi horlivý, horlivě čím se zabývající.

persuadeo, suasi, suassum II., přesvědčiti, přemluviti, alcu; mihi persuasum haheo jsem přesvědčen; přiměti k čemu, persuasum = persuasum sibi esse k tomu prý přiveden (při něm).

persuasio, onis, f., přesvědčení; přemlouvání.

persubtilis 2., velmi promyšlený.

persulto I., proskakovati, poskakovati, in agro; probíhati, Italiam.

pertaedet, taesum est II., mrzeti se na co, alqm alcis rei.

pertaesus 3., omrzlý čeho.

pertendo, tendi, tensum III., tvrditi; kvapiti, spěchat, jíti, cestovati, Romam.

pertento (-tempto) I., se všech stran ohledávati, zkoumati; promysleti, roz-, uvážiti alqd; proniknouti, tremor pertentat corpora.

pertennis 2., přeslabý, přeskrovný.

perterebro I., provrtati.

pertergeo, tersi, tersum II., otříti, osušiti.

perterreo, terrui, territum II., přepostrašiti, polekati.

pertexo, texui, textum III., dotkati; dokončiti.

pertica, ae, f., dlouhá tyč.

pertimefactus 3., zstrašený.

pertimesco, timui, — III., velmi se strachovati, lekati se čeho; báti se o něco.

pertinacia, ae, f., ústupnost, tvrdost.

pertinaciter adv., vytrvale, neústupně.

pertinax, acis 1., pevně držící; neústupný, zarputilý.

pertineo, tinui, — III., až někam sahati, dosahovati; prostírat se; vztahovati se k čemu, týkati se čeho; hoditi se, býti k čemu; směřovati, souviseti s čím, ad effaminandos animos p. ku schoulostivění mysli směřovati.

pertingo III., vztahovati se.

Pelikán, Slovník lat.-český.

pertractatio, onis, f., zaměstnávání se čím.

pertracto I., ohmatávati, dotýkati se čeho; obírat se čím, pojednávat o čem.

pertraho, traxi, tractum III., přidoléci, přivábiti, přilákati.

pertrecto v. **pertracto**.

pertristis 2., přesmutný; velmi omrzlý.

pertumultuose adv., překormoutlivě.

pertundo, tundi, tusum (tunsum) III., proraziti; **pertusus** děravý.

perturbate adv., pro-, zmateně.

perturbatio, onis, f., zmatek, nepořádek; caela bouře; rozbíjení, p. rerum převrat politický; naruživost, vášně.

perturbatus 3., zmatený.

perturbo I., ve zmatek, nepořádek uvést, pomásti, rozrušiti; pobouřiti; pass. pozbyti rozvahy, ztratiti hlavu; býti zaražen.

perturpis 2., přehanebný.

perungo, unxi, unctum III., po-, natřít, balsamovati.

perurbanus 3., přezpůsobný; předzvořilý.

peruro, ussi, ustum III., s-, popáliti; terra perusta gelu promrzlá; **perustus** roznicen, rozpálen; colla zanicený, bolavý.

perutilis 2., přeužitečný.

pervado, vasi, vasum III., projíti, proniknouti; rozšířiti se.

pervagatus 3., rozšířený, všeobecně známý; obecný.

pervagor I., potloukati se, potulovati se; šířiti se, rozhlásiti se, zobecněti; protékat, zvroubiti, probíhati; proniknouti.

pervarie adv., přerozmanitě.

pervasto I., zcela zpusťovati, popleniti.

perveho, vexi, vectum III., někudy co pro-, převézt, proplout, projeti, dopravit.

pervello, velli, — III., škubati; stomachum dráždit; trápit, alqm; přetrásati (slovy) ius civile.

pervenio, veni, ventum IV., dojiti, dospěti; přijiti, dostati se do čeho; dostati se komu, připadnouti (po-

dílem); res ad paucitatem defensorum pervenerat došlo až na hrstku obráncův.

perverse adv., převráceně.

perversitas, atis, f., pře-, zvrácenost.

perversus 3., převrácený; pp. oculi šilhavý: zkažený, špatný, zlý.

perverto, verti, versum III., z-, převrátiti, poraziti, povaliti; ztroskotati, zničiti; pokaziti, porušiti, mores; perverso more proti všemu mravu; perverso numine proti vůli bohův.

pervesperi adv., hodně pozdě večer.

pervestigatio, onis, f., vystopování, vyzkoumání.

pervestigo I., vystopovati, proslídit: pro-, vyzkoumati.

pervetus, eris 1., přestará.

pervetustus v. předch.

pervicacia, ae, f., houževnatost, vytrvalost.

pervicax, acis 1., houževnatý, vytrvalý; tvrdošíjný.

pervideo, vidí, visum II., pro-, přehlédnouti; prohlížeti, zkoumati; důkladně seznati.

pervigeo, gui, — II., stále a stále uvést, při síle býti.

pervigil, vigilis 1., velmi, vždy bdělý, přeostražitý; nox probdělý.

pervigilatio, onis, f., nábožná slavnost noční.

pervigilium, ii, n., v. předch.

pervigilo I., probděti.

pervilis 2., přelaciný.

pervinco, vici, victum III., úplně zvítěziti; pervicit Cato prorazil svým míněním, prosadil své; překonati, alqm; vymoci něco, domoci se čeho; pohnouti koho.

pervius 3., schůdný, přístupný; subst. **pervium, ii, n.**, průchod.

pervolito I., proletovati.

pervolo I., proletěti; kvapem uraziti (cestu), proběhnouti; doletěti, in hanc sedem.

pervolo, volui, velle velice chtíti, sobě přát, žádati.

pervoluto I., převíjeti, převalovati; důkladně čítati; studovati.

pervolvo, volvi, volutum III., převalovati; důkladně se čím obírat.

pervorse atd., v. **perverse**.

pervulgatus 3., zobecnělý; všeobecně známý.

pervulgo I., rozhlásiti, oznámiti všude.

pes, pedis, m., noha; pedem retro ferre obrátiti se, zpět kráčet; pedem referre ustupovati, couvati; pedibus pěšky, po suché zemi; pede presso krok za krokem, volným krokem; ad pedes desilire seskočiti s koně, deducere equitem ad pedes kázati jízdě ssedati, opěšati jízdu; pedibus merere jako pěšák sloužiti, pugnavit ad pedes (pěšky); pedibus ire in sententiam alcuus (v senátu) pro něčí návrh hlasovati; sub pedibus v moci něčí, někomu za podnož; noha u stolu: pes veli lano, jímž se dle větru otáčely plachty na bidle; pede aequo (pedibus aequis) plným větrem; pedem facere na půl větru se plaviti; stopa (jako míra délková): stopa ve verši; pes secundus, felix, dexter (o šťastném příchodu) poet.

pessime v. **male**.

pessulus, i, m., závora.

pessum adv., k nohám. k zemi; p. ire zahynouti, p. dare zkaziti, zhubiti.

pestifer, era, erum a -ferus 3., zkázo- nosný, zhoubný, záhubný.

pestifere adv., záhubně.

pestilens, tis 1., zdraví škodlivý, nezdravý; zhoubný.

pestilentia, ae, f., nakažlivá nemoc, nákaza, mor; nezdravá povětrnost.

pestis, is, f., nakažlivá nemoc, nákaza, mor; zkáza; meton. Ov. osoba záhubná nebo zvíře škodné.

petasatus 3., opatřený cestovním kloboukem, k cestě připraven.

petesso (petisso) III., něčeho se domáhati.

petitio, onis, f., při šermířství: útok, sek, rána: ucházení se o úřad; žádání o; žaloba, právo k žalobě.

petitor, oris, m., uchazeč, žadatel; žalobce.

petitorio IV úmysl míti o něco se ucházeti.

peto, petivi (petii), petitum III., sáhati, bažiti, chvátati po čem; alqm dextra podati pravici; mířiti po čem,

rozehnatí se po kom, hoditi, bodnouti, titi, raniti; jíti, táhnouti, dotírati; udeřiti na koho; spěchati, jíti kam, cestu zaměřiti, plouti, plaviti se kam, cíliti, blížití se, vznéstí se; prositi, žádati oč; žádati, požadovati, domáhati se čeho; ucházeti se oč, honores; ucházeti se o nevěstu, petens uchazeč; subst. **petita, orum**, n., věci žádoucí, žádané; žalovati; pro co jíti; shledávati co, odněkud co bráti, snášeti, přinášeti, aggerem, pabulam; hledati, vyhledávati, fuga salutem (spásu v útěku); latere imo spiritum zhluboka vydechovati.

petorritum, i, n., otevřený kočár gallský, čtyřkolový.

petra, ae, f., skála.

petulans, tis 1., rozpustilý, svévolný, nezbedný, škodolibý.

petulantia, ae, f., rozpustilost, nezbednost, svévole, drzost.

petulcus 3., trkavý, haedi.

Phaeaces, um, m., mytičtí obyvatelé ostrova Scherie; adj. **Phaeacius** 3

Phaedon, onis, m., žák Sokratův, po němž Plato svoji rozmluvu o nesmrtnosti duše nazval.

Phaedra, ae, f., dcera Minoova na Krétě, sestra Ariadnina, manželka Theseova.

Phaethon, ontis, m., (svítící) příjímí Heliovo (boha slunce); syn Heliův a Klymenin; **Phaethontias, adis**, f., Faëthontovna, sestra Ph.

Phaethusa, ae, f., sestra Faëthontova.

phalanga, ae, f., válec na posouvání korábů.

phalangitae, arum, m., vojíni z falangy.

phalanx, langis, f., těsně sestavený šik bitevní, falanx.

phalerae, arum, f., prsní ozdoba bojovníkův; náčelní nebo náprsní ozdoba koní.

phaleratus 3., ozdobený okrasou náprsní.

Phalerum, i, n., **Phalera, orum**, n., přístav athénský.

Phantasos, i, m., syn boha Snu.

pharetra, ae, f., toulec.

pharetratus 3., toulcem opatřený.

pharmaceutria, ae, f., kouzelnice.
pharmacopola, ae, m., mastičkář, dryáčník.

Pharos, -us, i, f., ostrov u Alexandrie v Aegyptu s proslulým majákem.

phaselus, i, m. (f.), bob; člun téže podoby.

Phereclus, i, m., stavitel lodí, na nichž Paris Helenu unesl.

Philaeni, orum, m., dva bratři z Karthaga, kteří se dali pro vlast za živa zakopati.

Philemon, onis, m., manžel Baucidin.

philitia, orum, n., společné hostiny;

phiditia, orum, n., obecné obědy spartánské.

Philocteta, -tes, ae, m., syn Poeantův a druh Herkulův.

philologia, ae, f., obírání se vědou.

philologus, i, m., přítel písemnictví, učenec.

Philomela, ae, f., dcera athénského krále Pandiona, sestra Proknina, ve slavíka proměněná; poët. slavík.

Philoromaeus, i, m., Římanomil, jako čestný titul.

philosophia, ae, f., touha, láska k moudrosti, filosofie, libomudrctví.

philosophor 1., filosofovaťi.

philosophus 3., filosofický; subst. filosof, mudrc.

philyra, ae, f., lípa; lýko lipové.

Philyra, ae, f., nymfa, dcera Okeanova, máť Chironova.

phimus, i, m., nádoba k házení kostek.

Phineus, ei (eos), m., král v thrácké Salmydése, od bohů slepotou potrestaný, od Harpyí trápený, až Argoplavci vysvobozený.

Phlegethon, ontis, m., řeka v podsvětí (ohnivá).

Phlegyas, ae, f., král Lapithův, otec Ixionův a Koronidin.

Phobotor, oris, m., syn boha Spánku.

phoca, ae, -e, es, f., tuleň.

Phocus, i, m., syn Aiakův, bratr Peleův a Telamonův.

Phoebe, es, f., sestra Foebova = Diana, bohyně měsíce.

Phoebus, i, m., Zářící, příjímí Apollinovo; slunce, sub utroque Phoebos

na východě a západě; adj. **Phoebeus** 3., **Phoebeus** 3.; Ph. ales havran, ars lékařství, anguis had Aeskulapův; **Phoebigena**, ae, m., syn Foebův (Aeskulap).

Phorcus, i, m., syn Neptunův, otec Medusin, po své smrti bůžek mořský; **Phorcynis**, idis, f., dcera Ph. = Medusa; meton. hlava Medusina; **Phorcis**, idis, f., dcera Ph.; sorores Phorcides (= dvě Gorgony, jež měly jen jedno oko a jeden zub).

Phoroneus, ei, m., král v Argu. syn Inachův, bratr Jonin.

phreneticus 3., šílený, ztřeštěný.

Phrixus, i, m., syn Athamantův a Nefelin, bratr Hellin.

Phryges, um, m., Frygové, sing. **Phryx**, igis, (= Aeneas); **Phrygius** 3. fryžský, trojský; mater (Kybele), Ph. modi ohlušující hudba při slavnosti Kybelině; vestes (vyšívané); lapis (mramor), vates (= Helenus), tyrannus (= Laomedon); subst. **Phryglae** = Trojanky.

Phthia, ae, f., město v Thessalii, rodiště Achillovo.

phylarchus, i, m., vladyka.

physica, ae, f., přírodopyt.

physicus 3., přírodopytý.

physiognomon, onis, m., znatel lidské povahy (zvl. z tahů obličejových).

physiologia, ae, f., přírodoznalství.

piabilis 2., zažehnatelný.

piacularis 2., očištný, smírný.

piaculum, i, n., oběť očištná (smírná); lék; pokuta, trest; to, co očištu potřebuje: hřích.

piamen, inis, n., očišta.

pica, ae, f., straka.

picaria, ae, f., smolárna.

picea, ae, f., borovice, smrk.

piceus 3., smolný; černý jako smůla.

pico I., zasmoliti, smolou zaliti.

pictor, oris, m., malíř.

pictura, ae, f., malířství; malba, obraz.

picturatus 3., vyšíváný.

pictus 3., malovaný; pestrý; ozdobný.

Picumnus, i a **Pilumnus**, i, m., ochránce bůžkové manželství ve starém Římě; poslední jako manžel Danain byl praděd Turnův.

picus, i, m., datel; mythický král v Latii, syn Saturnův, manžel Kanein, od Kirky v datla proměněn.

pie adv., zbožně, bohabojně; laskavě; dětinně, otcovsky, upřímně, přátelsky.

Pieros, -us, i, m., král v Emathii, jeho 9 dcer bylo Musami v zápasu zpěvním přemoženy a ve straky proměněny; Macedoňan, otec devíti Mus; **Pieris**, idis, f. (plur. **Pierides**) Musa.

pietas, atis, f., cit povinnosti: zbožnost; láska, něžnost, vlastenectví; spravedlnost, dobrota, slitování, vděčnost.

piger, **pigra**, **pigrum** 3., omrzelý, líný, lenivý; liknavý; bellum zdlouhavý, radix houževnatý, campus neúrodný; necitelný, pectora.

piget, **piguit** II, mrzí, protiví se, hnusí se, piget me alcuius (rei)

pigmentarius, ii, m., obchodník mastmi n. barvami.

pigmentum, i, n., barvivo, barva; okrasa řeči.

pignerator, oris, m., kdo zástavy přijímá.

pignero I., dáti něco do zástavy, zastaviti komu co.

pigneror I., vzíti něco do zástavy.

pignus, **pignoris** (**pigneris**), n., zástava, základ; pignore ponere, certare usaditi se; pignoribus cogere senatores o zárukách, jako donucovacím prostředku, aby senatoři zúčastnili se schůzí senátu; záruky lásky, dítky, vnuci; důkaz, znamení, závazek, voluntatis, iniuriae, mutuis p-bus obligati.

pigritia, ae, -es, ei, f., lhostejnost, omrzelost, nechut; lenivost.

pigror I., lenošiti, váhati.

pila, ae, f., hmoždíř.

pila, ae, f., pilíř, sloup, zvl. před krámem knihk.; hráze kamenná (k ochraně přístavů).

pila, ae, f., míč; claudus pilam, o člověku, chápajícím se věci, kterým nerozumí.

pilanus, i, m. = **triarius**.

pilatus 3., házecím kopím opatřený.

pileatus 3., v plstěnici chodící (o svobodnících).

pilentum, i, n., čtyřkolový kočárek.
pileolus, i, m., klobouček.

pileus, i, m., -um, i, n., plstěný klobouk (dáván otrokům při jich propouštění); ad pileum vocare bouřiti otroky slibováním svobody.

pilosus 3., chlupatý.

pilum, i, n., oštěp, který vojínové řím., počínajíce boj proti nepříteli, vymrštili, načež se meče chopili; p. murale těžký oštěp vyhozený s náspu prakem.

Pilumnus v. Picumnus.

pilus, i, m., manipul triariův; primus p. první rota triariův v legii; centurio primi pili n. qui primum pilum ducit n. primus pilus n. primipilus první setník v legii.

pilus, i, m., chlup, vlas.

Pimpla, ae, f., osada v Pierii, s horou a pramenem Musám zasvěceným; **Pimplea, ae, f.**, Musa.

pina, ae, f., kyjovka.

pinetum, i, n., smrčina.

pineus 3., sosnový, smrkový.

pingo, pinxi, pictum III., malovati; tabula picta obraz; (acu) vyšívati; vyzdobiti, okrášliti; živě líčiti.

pinguesco III., tloustnouti.

pinguis 2., tučný, tlustý, tělnatý; subst. **pingue, is, n.**, tuk, lůj, sádlo; žirný, úrodný, výnosný; šťávnatý; nechápavý, nemotorný, duchaprázdný, hloupý; klidný, nerušený, somnus; o řeči: nabubřelý.

pinguitudo, inis, f., tučnost.

pinifer, era, erum 3., sosnatý.

piniger, era, erum 3., v. předch.

pinna, ae, f., peří; plur. křídla; šíp; ploutev; cimbuří.

pinnatus 3., okřídlený, opeřený.

pinniger, era, erum 3., okřídlený; piscis ploutvemi opatřený.

pinoteres, ae, m., kulatan, druh raků.

pinso III., na drobno tlouci.

pinus, us, i, f., sosna, smrk, borovice; pochodeň; loď, věnec ze chvojí.

pio I., obětí usmířiti, očistiti; něco odčinit, napraviti; pomstíti; odvrátiti co, flumen.

piper, eris, n., pepř.

Piraeus, ei (acc. eum, ea), m., přístav a přístavní město athénské, se

třemi choboty (triplex Piraei portus = Zea, Afrodisiu, Canthaurus).

pirata, ae, m., mořský loupežník, korsar.

piraticus 3., korsarský; subst. **piratica, ae, f.**, mořské loupežnictví.

Pirithous, i, m., syn Ixionův, král Lapithův, přítel Theseův.

pirum, i, n., hruška (plod).

pirus, i, f., hrušeň.

piscator, oris, m., rybář; obchodník rybami.

piscatorius 3., rybářský.

piscatus, us, m., lovení ryb.

pisciculus, i, m., rybička.

piscina, ae, f., rybník, rybárna.

piscinarius, ii, m., rybníkář, sádkář.

piscis, is, m., ryba; pisces ryby (souhvězdí).

piscor I., loviti ryby.

piscosus 3., rybnatý.

pistor, oris, m., mlynář, pekař; přijmí Juppiterovo.

pistunum, i, n., stoupa.

pistrix v. pristis.

Pittheus, ei (eos), m., král troizen-ský, otec Aethřin.

pituita, ae, f., hlen; rýma.

pituitasus 3., plný hlenu.

plus 3., věren povinností; zbožný; svědomitý, poctivý; laskavý, něžný.

pix, picis, f., smůla.

placabilis 2., smířlivý; usmířující.

placabilitas, atis, f., smířlivost.

placamen, inis, n., **placamentum, i, n.**, prostředek smířovací.

placate adv., klidně.

placatio, onis, f., usmíření, udobření.

placatus 3., usmířený, udobřený; klidný, mírný.

placenta, ae, f., koláč, placka.

placeo, placui, placitum II., líbiti se, býti oblíbeným; sibi p. sám sebou spokojen býti; placet mám za dobré, uznávám, souhlasím, jsem toho mínění; o úradech: nalézt, naříditi, ustanoviti

plaoide adv., klidně, tiše.

placidus 3., klidný, tichý, pokojný; lahodný.

placitus 3., oblíbený, libý, příjemný; subst. **placitum, i, n.**, libost, nařízení.

placo I., mírniti, upokojiti, smířiti.
plaga, ae, f. rána, udeření; neštěstí, pohroma.

plaga, ae, f., tenata; kraj, končina, pásmo.

plagiarius, ii, m., prodavač duší.

plagosus 3., šlehavý.

plagula, ae, f., čaloun.

Planasia, ae, f., ostrov jižně od Elby, za doby císař. vykazován vypovězencům.

plactus, us, m., bití se zvl. v prsa na znamení smutku; hořekování.

plane adv., rovně, přímo; zjevně, zřetelně; docela, úplně; ovšem (v odpovědi).

plango, planxi, planctum III., tepati, bítí, tlouci; pass. bití se (v prsa na znamení smutku), hořekovati.

plangor, oris, m., bití se v prsa, plangorem dare bítí se ze zármutku; hořekování.

planguncula, ae, f., loutka vosková.

planitia, ae, -es, ei, f., rovina, pláň, planina.

planta, ae, f., sazenice, odnož; rostlina; roub; chodidlo, tlapa.

plantarium, i, n., školka.

planus 3., plochý, rovný, ploský; subst. **planum, i, n.** rovina; zřetelný, srozumitelný, jasný.

planus, i, m., tulák, kejklíř.

plastes, ae, m., výtvarný umělec.

platalea, ae, f., lžičák, pelikán.

platanus, i, f., platán, vodoklen.

platea, ae, f., ulice.

plaudo, plausi, plausum III., tleskati, pochvalu vzdávati; popleskávati; tepati; pedibus choreas (dupotati).

plausibilis 2., chvály hodný.

plausor, oris, m., tleskač.

plaustrum, i, n., nákladní vůz; souhvězdí.

plausus, us, m., tleskot, pochvala.

plebecula, ae, f., obecný lid, chátra.

plebeius 3., plebejský; subst. plebejčik; sprostý, nízký.

plebes, ei (i), f. = **plebs**.

plebicola, ae, m., lidumil.

plebiscitum, i, n., v. **scitum**.

plebs, plebis, f., lid (proti patriciům v senátu); obecný lid, chátra, chudina.

plecto, plexi, plexum III., splétati; se p. otočiti se.

plecto, —, — III., trestati; pass. trestánu býti, trpěti; haněnu býti.

plectrum, i, n., tepátko (jímž na struny bili); loutna; lyrická báseň.

Pleias, adis, f., obyč. v plur. Plejady, sedm dcer Atlantových a Pleioniných, ve hvězdy proměněné.

Pleione, es, f., dcera Okeanova a Thetidina, manželka Atlantova, máť Plejadek.

plene adv., ú-, plně, zcela, bohatě.

plenus 3., plný, naplněný (s gen. nebo abl.); počt. syt, přesycený; hojně zásobený; úplný, celý, dokonalý; silný; tělnatý; těhotný, březí; o hlasu a zvuku: plnozvučný, silný.

plerumque adv., větším dílem, po většině, obvykle.

plerusque, pleraque, plerumque velmi mnozí, velký počet, obyč. v plur. přemnozí, téměř všichni, většina.

plico, ui, atum I., v záhyby skládati.

Plisthenes, is, m., syn Pelopův, bratr Atreův a Thyestův, otec Agamemnonův a Menelaův.

ploratus, us, m., hlasitý pláč, bédování, nářek.

ploro I., hlasitě plakati, kvíleti, nářikati; oplakávati.

plostellum, i, n., nákladní vozík.

pluma, ae, f., pýří, prach.

plumatus 3., opeřený.

plumbeus 3., olověný; tupý, tížící.

plumbo I., olovem zalíti, zapečetiti.

plumbum, i, n., olovo; p. album cín.

plumeus 3., z jemného perí, prachový.

pluit, pluit, — III., prší, sanguinem (sanguine) pluit prší krev; hojně spadati, tantum glandis pluit.

plurimum v. **multus**.

plus v. **multus**.

plusculus 3., trochu více.

pluteus, i, m., -um, i, n., přístřešek, na obranu vojínů na srubech nebo věžích pracujících; pohyblivé proutěné stříšky na ochranu obléhajících.

Pluto (Pluton), onis, m., vládce podsvětí, bratr Juppiterův a Neptunův, manžel Proserpínin; **Plutonia, orum,**

n., krajina v Malé Asii s chrámem Plutonovým.

Plutus, i, m., bůh bohatství.

pluvia, ae, f., déšť.

pluvialis 2., dešťový, deštivý.

pluvius 3., dešťový.

pocillum, i, n., číška.

poculum, i, n., číše, pohár; meton. nápoj.

podagra, ae, f., dna v nohou.

Podalirius, ii, m., syn Aeskulapův, lékař.

podex, icis, m., zadnice.

Poeas, antis, m., otec Filoktétův.

poecile, es, f., sloupovi na tržišti v Athénách, vyzdobené malbami.

poema, atis, n., báseň (dat. plur. -atis).

poena, ae, f., trest, pokuta, náhrada peněžitá; poenas dare trestánu býti, poenas capere trestati; p. capitis trest smrti; muka, trýzeň.

Poeni, orum, m., Punové, Karthagiňané, adj. **Poenus 3.**, **Punicus 3.**, **Punicanus 3.**, po punsku zhotovený; **Puniceus 3.**, nachový.

poesis, is, f., báseň.

poeta, ae, m., básník.

poetica, ae, -e, es, f., básnictví.

poeticus 3., básnický.

poetria, ae, f., básnička

polenta, ae, f., ječmenné kroupy.

polio IV., u-, hladiti; vypilovati, vybrousiti, orationem.

polite adv., uhlazeně, vybroušeně.

Polites, ae, m., syn Priamův.

politia, ae, f., Správa (řád) obecní (státní), nadpis spisu Platonova.

politus 3., uhlazený, vybroušený; ušlechtilý

pollentia, ae, f., moc; bohyně moci.

polleo, —, — II., moci, býti seč, platiti co.

pollex, icis, m., palec.

polliceor, pollicitus sum II., připovídati, slibovati; **pollicitum, i, n.**, slib; **pollicitus 3.**, slíbený.

pollicitatio, onis, f., připovídání, slibování.

pollicitor I., slibovati.

polluo, pollui, pollutum III., pokáletí, poskvřniti, zneuctiti, znesvětití; **pollutus 3.**, poskvřněný; mrzký, hříšný.

Pollux, ucis, m., syn Juppiterův (nebo Tyndareův) a Ledin, bratr Kastorův.

polus, i, m., točna; nebe.

Polydorus, i, m., syn Priamův.

Polyhymnia, ae, f., zpěvohojná, jedna z Mus.

Polymestor, oris, m., král thrácký, zeť Priamův, manžel Ilionin.

Polyphemus, i, m., syn Neptunův, jednooký Kyklop.

polypus, i, m., polyp.

Polyxena, ae, f., dcera Priamova.

pomarius 3., ovocný; subst. **pomarius, ii, m.**, obchodník ovocem; **pomarium, ii, n.**, ovocný sad.

pomeridianus v. postmeridianus.

pomerium, ii, n., volná prostora před i za hradbami.

pomifer, era, erum 3., ovoce nesoucí

pomoerium v. pomerium.

Pomona, ae, f., bohyně plodův ovocných.

pompa, ae, f., slavný průvod; nádhera, okázalost.

Pomptinus 3., pomptinský; palus (paludes) bažiny p. v Latii, kterými vedla appijská silnice; **Pomptinum, i, n.**, krajina P.; **Pomptina summa, ae, f.**, vrchní konec bažin P.

pomum, i, n., jablko; plod ovocný.

pomus, i, f., jabloň, ovocný strom.

pondero I., vážiti; roz-, uvážiti.

ponderosus 3., důležitý; závažný.

pondo (abl. od **pondus, i**) dle váhy, corona librum pondo (vážící libru); subst. indecl. libry, quadraginta milia p. argenti.

pondus, eris, n., váha, závaží; tíže, tíha; rovnováha; těžký předmět, hmota; útězek, maturum; množství, síla, infinitum auri argentique p.; váha = důležitost; břímě.

pone adv. v zadu, na zad; praep. s acc. za.

pono, posui, positum III., klásti, u-, roz-, položití, umístiti, postavití; složití, přistavití (žebříky), tabulas in aerario (uložití); p. genua pokleknouti; posito capite se sklopenou hlavou; obětovati, dona in Capitolio; part **positus** položen, ležící, rozkládající se; obývající; pohřbití, cor-

pus terrā positum (pochován); přeložiti, in alquo loco; ustanoviti, určiti, praemium, alcuī custodem; uvéstí, praviti; něco někam klásti, řaditi, za něco pokládati, mortem in malis; čas trávití, něčemu se oddati, se totum in aliqua re; klásti nač, vyhledávati v čem, praesidium sibi in fuga; zakládati se, spočívati, virtus in patientia ponitur; arborem zasaditi, urbem založiti, castella postaviti, zříditi; tábořem se položiti, rozbítí tábor, castra; ancoram p. zakotviti; tirocinium p. odbývati; praesidium vložiti, praesidia posádky rozestaviti; odkládati, skládati, arma; ztíšiti se (o zjevech přírodních); ztratiti, pozbytí, pustiti se sebe co, duritiem, metum, part. **positus** prost, bez; o uměleckém tvoření: u-, vytvořiti.

pons, pontis, m., most; pontem facere, indere, inicere, imponere (zříditi in flumine přes řeku), rumpere, rescindere, dissolvere (strhnouti); zdvihací most; patro ve věži; plur. lávky (můstky) po nichž při komitích hlasující chodili odevzdat své lístky; P. Argenteus, obec s mostem v narbonenské Gallii; P. Campanus most přes řeku Savu na silnici Appiově.

ponticulus, i, m., můstek, lávka.

pontifex, ficis, m., arcí-, velekněz; p. maximus představený sboru pontifiků; **pontificalis** 2.; **pontificius** 3.

pontificatus, us, m., úřad velekněze, pontifikát.

ponto, onis, m., gallská loď přeplavní.

pontus, i, m., hlubina, hloubka, maris; moře, vlna mořská.

Pontus, i, m., Černé Moře; pobřeží a krajina u Č. M.; **Ponticus** 3.

popa, ae, m., sluha obětní, jehož povinností bylo rozdělení ohně, přivedení a zabítí obětního zvířete.

popellus, i, m., nárůdek, chátka.

popina, ae, f., veřejná (obecní) kuchyně; krčma.

popino, onis, m., žrout.

poples, itis, m., ohbí pod kolenem, podkolení; kolena.

populabilis 2., poplenitelný.

populabundus 3., plenící.

popularis 2., národní, domácí subst. **popularis, is, m.**, krajan, sou-druh, společník; lidu, národu se týkající, p. aura přízeň lidu; národu milý, u lidu oblíbený, v lidu rozšířený, zobecnělý, prostonárodní; národu milovný, demokratický; o přízeň lidu se ucházející; demagogický; subst. **populares, ium, m.**, strana lidu, demokraté.

populariter adv., prostonárodně; lidu přátelsky; buřičsky.

populatio, onis, f., pustošení, plnění.

populator, oris, m., plenitel.

populeus 3., topolový

populifer, era, erum 3., hojný na topoly.

populiscitum v. **scitum**.

populo(r) I., pleniti, pustošiti, hubiti; oloupiti.

populus, i, m., národ, lid, obyvatelstvo; množství, zástup; v Římě: původně patriciové (proti plebs), později patriciové i plebejové proti senátu, senatus p-lusque Romanus; u dějepisců: plebejové (když byli stranou vládnoucí); meton. otevřená ulice, haec populum spectat, at illa Larem (dům); dědina.

populus, i, f., topol.

porca, ae, f., svině.

porcellus, i, m., prasátko, selátko.

porculus, i, m., prasátko, vepřík.

porcus, i, m., prase; p. femina = porca; přenes. žrout.

Porphyryon, onis, m., jeden z Gigantů.

porrectio, onis, f., natažení.

porrectus 3., (**porrigo**) roz-, natažený, dlouhý.

porrectus v. **porricio**.

porricio, —, porrectum III., (zast. = **proicio**) obět předhoditi, obětovati.

porrigo, inis, f., ohnipar, strupy.

porrigo, porrexi, porrectum III., natáhnouti, vztáhnouti; podati, poskytnouti; na délku roztáhnouti, aciem; syllabum protáhnouti, prodloužiti; hostem povaliti; pass. rozkládati se, rozprostíratí se.

porro adv., před se, dále, v před; potom, pak.

porrum, i, n., porrus, i, m., pažitka.
porta, ae, f., brána; vchod; sou-
 těska.

portatio, onis, f., nosení.

portendo, tendi, tentum III., ozná-
 miti, zvěstovati; věštiti; pass. uka-
 zovati se, nastávat.

portentificus 3., neobyčejný.

portentosus 3., nepřirozený.

portentum, i, n., znamení, zázrak,
 úkaz (strašlivý); netvor, obluda, pří-
 šera; báchorka.

porticus, us, f., sloupoví, podloubí;
 krytby na obranu obléhajících; stoi-
 cká škola nazvaná po kobce (řec.
 ποτό).

portio, onis, f., odměřená částka,
 podíl; míra.

portitor, oris, m., (od **portus**) vý-
 běrčí cla, celník.

portitor, oris, m., převozník.

porto I., nositi, dopravovati, od-
 nésti, přepravovati, s sebou vzíti;
 portare et agere, pleniti.

portorium, ii, n., clo; p. circum-
 vectionis poplatek z podomního ob-
 chodu.

portula, ae, f., branka.

Portunus, i, m., bůh přístavů u Ří-
 manů.

portuosus 3., bohatý na přístavy.

portus, us, m., přístav; raris ac
 prope nullis portibus ano bylo pří-
 stavů po řídce, ba skoro žádné; in
 portu esse, navigare býti v bezpečí;
 ústí řeky; útulek.

posco, poposci, — III., žádati, po-
 hledávati čeho na kom, domáhati
 se čeho, alqd ab alquo, alqm alqd;
 poscor alqd jsem k čemu vy-
 bízen (k zpěvu), (k boji); k soudu
 poháněti; zvidati, ptáti se; volati
 někoho; poscor numina vzývati.

positio, onis, f., položení.

positor, oris, m., zbudovatel.

positus, us, m., poloha; positu va-
 riare comas všelijak načesávati vlasy.

possessio, onis, f., (od **possideo**) dr-
 žení; majetek.

possessio, onis, f., (od **possido**) uvá-
 zání se v držení něčeho, získání.

possessiuncula, ae, f., majeteček.

possessor, oris, m., majetník;
 statkář.

possideo, sedi, sessum II., držeti,
 mít (býti) v držení co (čeho), vlastní-
 čím: obsaditi, forum armatis.

possido, sedi, sessum III., vzíti
 v držení, uvázati se v něco, zmoc-
 niti se, ovládnouti, zaujati.

possum, potui, posse (od **potis, e a**
sum) moci, býti seč; potest jest
 možno, může; moc (vliv, vážnost)
 mít, platiti, dokázati něco; ad alqd
 působiti k čemu; uměti, Graeca
 posse.

post adv., vzadu; potom, po té,
 paulo p. nedlouho na to; praep. s acc.
 místně: za, po; časově: po; post ho-
 minum memoriam od paměti lidské.

postea adv., potom, později; **postea**
quam = posteaquam (při otázce ku
 konci) napotom.

posteritas, atis, f., budoucnost; po-
 tomstvo; in p-tem budoucně.

posterus 3., potomní, následující,
 příští; in posterum na druhý den,
 do druhého dne, pro budoucnost;
 subst. **posterī, orum, m.,** potomci;
 comp. **posterior, ius** (gen. **ioris**) po-
 slednější, zázší (v řadě), zadnější;
 adv., **posterius** později, potom; cha-
 trnější; superl. **postremus 3.,** nejzázší,
 nejposlednější; adv. **postremo, ad**
 postremum konečně, na konec; cel-
 kem, krátce; **postremum** konečně,
 naposled; nejšpatnější, nejchatr-
 nější, **postumus 3.,** poslední, subst.
 pohrobek.

postfero, ferre méně sobě vážiti
 čeho, alci alqm, alqd alci rei.

postgeniti, orum, m., potomci.

posthabeo, habui, habitum II., klásti
 vzad, nedbati čeho, méně si všímati,
 nechati stranou, opomíjeti.

posthac adv., potom, později, bu-
 doucně.

posthaec = post haec.

posticus 3., zadní; subst. **posticum,**
i, n., zadní dvěře.

postid adv., potom.

postis, is, m., veřeje; plur. dvěře.

postliminium, ii, n., právo k návratu
 do vlasti, ve dřívější práva, návrat;
postliminio právem návratu.

postmeridianus, posmeridianus 3.,
 odpolední

postmodo, postmodum adv., potom.

postpono, posui, positum III, klásti do zadu, odstrčiti, odložit, nedbati čeho, pomíjeti.

postquam conj., potom, když.

postridie adv., následujícího dne, den na to.

postscribo, scripsi, — III., po něčem napsati.

postulatio, onis, f., požadování, žádání, žádost; žádost o připuštění žaloby.

postulatum, i, n. subst., požadavek, žádost.

postulatus, us, m., soudní pohledávka.

postulo I., požadovati, vyhledávati; vyžadovati, vymáhati, potřebovati; chtíti; pohnati koho před soud, alqm de ambitu.

postumus v. **posterus**.

Postvorta, ae, f., bohyně porodu.

potens, tis 1, (od **possum**) mocný, vladnoucí; schopný (s gen.); sui p. býti svým pánem, míti nad sebou vládu, mírný, střídmy; p. mentis rozumu svého mocen; p. voti došlý přání; p. iussi, ten, jenž daný rozkaz vyplnil; poet. šťastný, bohatý, parvo p.

potentatus, us, m., moc; vrchnost, panství, svrchovanost.

potenter adv., mocně.

potentia, ae, f., moc, síla, mohutnost; zvl. moc a síla politická; p. singularis samovláda; p. rerum vláda svrchovaná.

potestas, atis, f., moc, vláda, panství; in potestate mentis esse býti při rozumu; exisse ex (de) p. pozbyti rozumu (smyslův); úřad, se vere praefuit ei potestati; úředník; možnost, příležitost, facere alci potestatem sui nabízetí bitvu; svolení, dovolení, potestas non est.

potio, onis, f., pití, nápoj; meton. kouzelný, jedovatý nápoj.

potior IV., zmocniti se, nabýti, dosíci čeho, s abl. nebo gen. býti v držení čeho, míti ve své moci, p. rerum zmocniti se vlády.

potior v. **potis**.

potis, pote 2., mocný; comp. **potior, potius, oris** přednější, důležitější, znamenitější; **potius** adv., spíše,

raději; superl. **potissimns** 3., nejpřednější, nejdůležitější; **potissimum** adv., nejspíše, hlavně, především.

poto I., (sup. **potum, potatum**) dlouhými doušky pít, chlastati; **potus** (pod-) napilý; pass. vypitý; napiv se, okusiv. **poto sanguine**; vssáti poet.

potor, oris, m., piják, pijan; Rhodani p. bydlitel při R.

potulentus 3., pitný; subst. **potulenta, orum**, n. nápoje.

potus, us, m., pití, nápoj.

prae adv., před, napřed; praep. s abl. místně: před; v přirovnání: proti, **prae magnitudine corporum** = proti velikosti těl; o překážce: pro, **prae multitudine**, p. lacrimis; **prae se ferre** (gerere) zjevně ukazovati, na odiv nositi.

praeacutus 3., v předu zašpičatělý; přiosřen, nabroušen.

praealtus 3., převysoký, přehluboký.

praebeo, ui, itum II., nastavit, podat, skýtati, dáti; vzbuzovati, způsobiti, tumultum; osvědčiti, fidem; se aequum p. osvědčiti se, býti nestranným.

praebibo, bibi, — III., před-, připíjeti.

praebitor, oris, m., dodavatel.

praecalidus 3., velmi teplý.

praecanus 3., před časem šedivý.

praecaveo, cavi, cautum II., napřed se stříci, míti se předem na pozoru, předejiti, vyvarovati se, zameziti; alci pečovati o něčí jistotu.

praecedo, cessi, cessum III., napřed jiti, předcházeti; předčiti, předstihnouti, alqm aliqua re.

praecellens, tis 1., výborný.

praecello, — III., převyšovati; vynikati, alqm aliqua re.

praecelsus 3., převysoký.

praeceps, cipitis 1., po hlavě, střemhlav; horem pádem, kvapně; úprkem se ženoucí; die iam praecipiti když den již ke sklonku se chýlil; alqm praecipitem agere před sebou někoho hnáti; přenáhlený, nepředložený, prudký; kvapný, v záhubu spějící; příkrý, strmý. srážný, saxa; subst. **praeceps, cipitis**, m.,

propast, sráz; **praeceps** dare v nebezpečí (nebezpečný stav) uvést.

praeceptio, onis, f., předběžný pojem, určení, předpis.

praeceptor, oris, m., učitel.

praeceptrix, lois, f., učitelka.

praeceptum, i, n., předpis, rada, pravidlo; nařízení, rozkaz.

praecерро, cerpsi, cerptum III., předčasně utrhnouti, sklízeti; předčasně užítí, vzítí, laetitia praecerpta.

praecido, cidi, cisum III., z předu utítí, useknouti; rozřezati; odnítí, vzítí; alcuí spem; praecide zkrat!

praecingo, cinxi, cinctum III., opásati, vykasati; obklíčiti, obvinouti, obklopiti, silva praecinctus locus.

praecino, cecini (cinui), — III., předhrávatí; věštiti.

praecipio, cepi, ceptum III., napřed (předem) vzítí, dostati, předchvátiti; pecuniam mutuam vydlužiti si; tempore praecepto poněvadž již dříve se tak stalo; seges praecipitur příliš rychle zraje; předstihnouti; předem připomínati; v mysli tušiti, nadíti se; napřed okoušeti, laetitiam; předem raditi, učiti; naříditi, poručiti.

praecipito I., sraziti střemhlav, svrhnouti; v záhubu uvrhnouti, zničiti, rem publicam; o čase: úprkem končiti se nebo docházeti; moras p. rychle překážky odstraňovati; ukvapiti, unáhliti; intrans. náhle dolů se řítiti, v záhubu kvapiti; upadnouti, in invidias; ukvapiti se.

praecipue adv., obzvláště, především.

praecipuus 3., obzvláštní, přední, kromobyčejný; znamenitý, výborný.

praecise adv., stručně, zkrátka.

praecisus 3., náhlý, srázný.

praecclare adv., velmi zřetelně; přeslavně, znamenitě.

praecclarus 3., velmi jasný; přeskvělý, výborný; pověstný, sceleribus.

praeccludo, clusi, clusum III., zavřítí, zavaliti, uzamknouti; zameziti.

praeco, onis, m., svolavač, hlasatel.

praecogito I., napřed uvažovati, obmýšleti.

praecolo, colui, cultum III., napřed zpracovati, zdělati; velmi ozdobiti, nova et ancipitia.

praeconpositus 3., předem připravený.

praeconius 3., hlasatelský; subst.

praeconium, ii, n., úřad hlasatelský, pr. facere býti hlasatelem; veřejné vyhlásování; velebení.

praeconsumo, praeconsumpsi, sumptum III., napřed ztrávití, spotřebovati.

praecontrecto, —, — I., napřed ohledávati, ohmatati.

praecordia, orum, n., bránice; útroba, žaludek; hrud', srdce; mysl.

praecorrumpo, rupi, ruptum III., napřed porušiti.

praecurro, cucurri (curri), cursum III., napřed běžeti, spěchati, kvapiti; předběhnouti, předstihnouti, předčítí, alqm nobilitate.

praecursio, onis, f., předbíhání.

praecursor, oris, m., vyzvědač; plur. předvoj.

praecutio, cussi, cussum III., něčím před sebou máchatí, taedas.

praeda, ae, f., kořist, plen; lup; praedam agere odehnati; zisk, výhoda; úlovek.

praedabundus 3. po kořisti jdoucí, kořistící.

praedamno I., napřed odsouditi; spem napřed se vzdáti naděje, mimo sebe pustiti.

praedatio, onis, f., kořistění.

praedator, oris, m., lupič, drancovník; lovec.

praedatorius 3., kořistící, lupičský, loupežnický.

praedelasso, —, — I., napřed unaviti (seslabiti).

praedestino I., napřed si ustanoviti (za cíl), předurčiti.

praediator, oris, m., skupovatel statkův státu zastavených.

praediatorius 3., týkající se prodeje státem zabavených statků; ius p. zástavní.

praedicabilis 2., oslavy hodný.

praedicatio, onis, f., svolání, o-, vyhlásování; vychvalování, velebení.

praedicator, oris, m., vychvalovatel.

praedico I., pro-, ohlásiti; veřejně

nebo důrazně n. hlasitě pronést, tvrditi, hlásati, líčiti; vychvalovati, oslavovati.

praedico, dixi, dictum III., napřed říci, oznámiti, předpověděti; předem ustanoviti, naříditi, určiti, raditi.

praedictio, onis, f., předpovědění.

praedictum, i, n., předpověď, věštba, proroctví; dohodnutí se, úmluva, velut ex praedicto; rozkaz, dictatoris.

praediolum, i, n., stateček.

praedisco, didici, — III., napřed se čemu naučiti, napřed co seznati.

praedispositus 3., napřed rozestavený.

praeditus (od **prae, do**) 3., (před jinými) obdařený, opatřený, nadaný, stížený, aliqua re.

praedium, ii, n., statek, popluží, nemovitý majetek.

praedives, divitis 1., přebohatý.

praedo, onis, m., kořistník, lupič; maritimus p. námořní lupič, korsar.

praedoceo, docui, doctum II., předem poučiti.

praedor I., kořistiti, loupežiti, pleniti; uchvátiti, ovem (o vlku); obírat, hostes.

praeduo, duxi, ductum III., před něčím vésti, táhnouti, zříditi, murum.

praedulois 2., přesladký; přemilý.

praedurus 3., velmi tvrdý; otužilý.

praemineo (praemineo), —, — II., vyčnívati, vynikati.

praeo, ii, itum, ire předejiti, předcházeti, alqm; předříkávati, předčítati, předzpěvovati, carmen, preces; předpisovati.

praefatio, onis, f., úvodní slovo; předmluva, úvod.

praefectura, ae, f., úřad, dozorství; velitelství, equitum; správní kraj; místodržitelství; město italské s právem řím., spravované řím. praefektem.

praefectus, i, m., představený, náčelník, velitel, dozorce; správce, místodržel; p. urbis (urbi) náměstek nepřítomných konsulův v čas republiky, za doby cis. stálý úřad; p. praetorio velitel osobní stráže cis.; p. classis admirál, p. navis kapitán loďní.

praefero, tuli, latum, ferre napřed nésti, před sebou držeti; p. diem dříve slaviti; insignia honositi se čím; jeviti, ukazovati, prozrazovati; přednost dávati, alqm alcu; stavěti nad co, raději chtíti, otium labori, Gallorum imperia; pronést, opinio-nem; se p. nebo praeferri předčít, vyniknouti, vyznamenati se před kým: pass. kolem jeti, mjeti, táhnouti, praeter castra praelati; předstírat, zakrývati něco, titulum officii solemnis sceleri.

praeferox, ocis 1. velmi divoký, prudký, vášnivý.

praefervidus 3., příliš vřelý; velmi prudký.

praefestino I., velice chvátati; kolem nějakého místa kvapiti.

praeficio, feci, fectum III., představit, představeným (velitelem, správcem) učiniti koho komu, v čelo postaviti; odevzdati (svěřiti) komu co.

praefidens, tis 1., příliš důvěřivý.

praefigo, fixi, fixum III., zředu upevniti, zaraziti; zředu obiti, okovati.

praefinio IV., předem určiti, ustanoviti.

praefloro I., před časem květu zba-viti.

praefluo, fluxi, — III., kolem téci (s acc.).

praefoco I., udusiti.

praefodio, fodi, fossum III., před něčím příkop vykopati; dříve zakopati.

praefor I., napřed říci, ústně nebo písemně předeslati; předříkávati, carmen, napřed vzývati divos; honorem p. »s odpuštěním« říci; zvěstovati, věstiti.

praefracte adv., neoblomně, bezohledně, přísně.

praefractus 3., přervaný (o slohu); neoblomný, bezohledný.

praefrigidus 3., velice studený.

praefringo, fregi, fractum III., zředu zlomiti, uraziti.

praefulcio, fulsi, fultum IV., zředu podepříti.

praefulgeo, fulsi, — II., skvíti se, vynikati.

praegelidus 3., velice studený, mrazivý.

praegestio IV., velmi dychtiti.
praegnans, tis 1., těhotná březí.
praegracilis 2., velmi štíhlý.
praegravis 2., přetěžký; neobratný; velmi obtížný.

praegravo I. přetížiti, obtížiti, svou tíhou k zemi tlačiti; vahou převýšiti.

praegredior, gressus sum, gredi III., napřed (v předu) kráčet, táhnouti; míjeti co, castra.

praegressio, onis, f., předcházení.

praegusto I., napřed okusiti.

praeiaceo, —, — II., před něčím ležeti.

praeiudicium, ii, n., předběžný úsudek, předchozí rozhodnutí; předsudek; určující příklad.

praeiudico I., předběžný nálezsoudní učiniti, předem rozhodnouti; opinio praeiudicata předsudek; part. **praeiudicatus** předem rozhodnutý, předusouzený.

praelabor, lapsus sum III., plynouti (téci) mimo něco. jeti.

praelambo, lambi, — III., napřed olizovati.

praeligo I., v (z) předu uvázat.

praelongus 3., předlouhý.

praeluceo, luxi, — II., v před svítiti; vynikati skvělostí.

praelustris 2., přeskvoucí, převznešený, převzácný.

praemando I., napřed poručiti; praemandatis requisitus zatykači stíhán.

praematurus 3., předčasný, nečasný.

praemedicatus 3., kouzelnými prostředky opatřený.

praemeditatio, onis, f., předběžné uvažování.

praemeditor I., předem uvažovati.

praemetuo, —, — III., předem se obávati, strachovati se oč, alcuī, alqd.

praemitto, misi, missum III., napřed poslati (vypravit), předeslati.

praemium, ii, n., výhoda, přednost, vyznamenání; odměna; iron.: trest; poet. kořist (válečná, lovecká).

praemolestia, ae, f., předběžná neštěstí.

praemolior III., přípravy napřed chystati.

praemoneo, monui, monitum II., napřed na-, připomenouti, varovati; předem oznámiti.

praemonitus, us, m., předpověď.

praemonstro I., předpověděti.

praemior, mortuus sum III., předčasně zemřeti.

praemunio IV., z (v) předu u-, upevniti, ohraditi, zastavěti, zatarasiti.

praemunitio, onis, f., ohrazení (řečnickovo).

praenato I., mimo plouti, téci.

praeniteo, nitui, — II., v před se skvíti, nad jiné skvělostí vynikati, předčiti.

praenomen, inis, n., předjmení.

praenosco, novi, notum III., napřed poznávati, dovídati se.

praenotio, onis, f., vrozený pojem.

praenubilus 3., velmi mračný.

praenuntio I., napřed ohlásiti, oznámiti.

praenuntius, ii, m., -ia, ae, f., předzvěstovatel, -ka.

praecupatio, onis, f., dřívější osazení, locorum.

praecuppo I., napřed (dříve) obsaditi, zmocniti se; napřed uchvátiti, získati, animos Gallorum (smýšlení); předstihnouti; **praecupatus** předpojatý, uchvácen, sevřen.

praecopto I., raději chtíti, si voliti, přát, přednost dávati.

praepando, —, — III., z (v) předu otevřít.

praeparatio, onis, f., příprava.

praeparo I., připraviti, předem uchystati; zaříditi, ad incendium; ex praeparato po přípravě, s přípravou.

praepedio IV., zaplésti, zamotati; se p. omeškati se; překážeti, meškati, zdržovati.

praependeo, pendi, — II., z předu dolů viseti, přemisovati.

praepes, petis 1., rychloletý, avis: šťastný, štěstí věstící; subst. věští pták.

praepilatus 3., v předu hlavicí opatřený, bezhrotý, pilum.

praepinguis 2., velmi tučný, žírný.

praepollens, tis 1., přemocný.

praepollo, ui, — II., přemnoho moci.

praepondero I., převahu bráti; pass. předstižen býti.

praepono, posui, positum III., položit (postaviti) do předu; v čelo postaviti, velitelem učiniti: **praepositum** esse býti velitelem, veleti; **praepositi** důstojníci, náčelníci; přednost dáti.

praepositio, onis, f., přednost; předložka.

praeposterus 3., převrácený; homines činíci vše naopak, zpozdlí.

praeptens, tis 1., přemocný.

praepropere adv., příliš kvapně, unáhleně.

praeproperus 3., příliš kvapný, chvatný.

praequeror, questus sum III., na před žalovati.

praeradio I., přezařovati.

praerapidus 3., velmi dravý.

praerigesco, rigui, — III., vpředu zkřehnouti.

praeripio, ripui, reptum III., předchvátiti, uchvátiti, vyrvati.

praerodo, rosi, rosum III., zpředu na-, ohlodati.

praerogativus 3., o své mínění nejprve tázaný, nejdříve hlasující, centuria pr. neb jen pr.; subst. **praerogativa, ae, f.**, předběžná volba; šťastná předzvěst.

praerumpo, rupi, ruptum III., zpředu přetrhnouti, přervati; part. **praeruptus** 3., strmý, spádný, srázný.

praes, praedis, m., rukojmí; jmění ručitelův.

praesaepe, is, n., jesle; chlív; ovl.

praesaepio, saepsi, saeptum IV., z předu oplotiti, zahraditi, zatarasiti.

praesagio, ivi, — IV., předvidati, napřed tušiti.

praesagitio, onis, f., tušení.

praesagium, ii, n., předtucha; věštba, prorocství.

praesagus 3., tušící; věštný.

praescio IV., předpověděti.

praescisco, scivi, — III., napřed zvidati.

praescius 3., předem vědom, s gen.

praescribo, scripsi, scriptum III., nadepsati; auctoritates praescriptae podpisy přítomných senatorův na

usnesení senátu; předpisovati, naříditi, poroučeti; naznačiti, formam futuri principatus.

praescriptio, onis, f., nadpis, záhlaví, titul: předpis, nařízení; záminka, určení, udání.

praescriptum, i, n., předpis, nařízení, pravidlo.

praeseco, secul, sectum (secatum) I., napřed usekati, ustříhati; praesectum ad unguem castigare velmi bedlivě vyšetřovati.

praesens, tis 1. partic., přítomen; in praesenti v ten čas, zatím, nyní; in praesens (tempus), in praesentia pro tu dobu, na ten čas; nynější, fortuna; tehdejší, bellum; okamžitý periculum; hotový, pecunia; účinný, nápomocný, deus; očitý, testis; patrný, zřejmý, periculum; neprodlený, rychlý; pilný, doléhavý, res; odhodlaný, neohrožený, animus.

praesensio, onis, f., předtucha.

praesentia, ae, f., přítomnost; in praesentia pro přítomnost, pro (na) ten čas, pro teď, v tu chvíli, právě tehdy; pr. animi duchapřítomnost, odvaha; důraznost, veri.

praesentio, sensi, sensum IV., předem tušiti.

praesertim adv., zvláště, obzvláště.

praeses, sidis c., ochránce; představený; správce, p. Syriae.

praesideo, sedi, sessum II., před něčím seděti; chrániti, hájiti, krýti, s dat. předsedati, říditi, spravovati.

praesidiarius 3., ochranný, milites p-i posádka.

praesidium, ii, n., sedění před čím; ochrana, obrana, záštita, pomoc; posádka; pomocný sbor (voj), průvod, stráž; tvrz, pevnůstka, stanoviště, tábor.

praesignifico I., předem označiti.

praesignis 2., znamenitý.

praesono, sonui, — I., nad jiné zníti, vyznívati.

praestabilis 2., výtečný, výborný.

praestans, tis 1., výtečný, znamenitý, neobyčejný.

praestantia, ae, f., výtečnost, přednost.

praestes, stitis c., správce, ochránce

praestigia, ae, f. obyč. v plur., kejkle, mamidla, šalby.

praestituo, stitui, stitutum III., předurčiti, napřed ustanoviti.

praesto adv., po ruce, zde, tu; p. esse býti přítomnu, pohotovu, zde; představit se, přijíti v ústrety.

praesto, stiti, — (praestaturus) I., v předu státi, míti přednost, vynikati, předčiti; impers. **praestat** jest lépe; předch. za co státi, ručiti; vykonati, vyříditi, officium; fidei p. státi ve slově, dostáti slovu; prokázati, poskytnouti, benevolentiam; osvědčiti, se dignum, dokázati.

praestolor I., býti pohotově k čemu, očekávati čeho, alci (rei).

praestringo, strinxi, striotum III., zadržnouti; oslabiti, otupiti, oculos n. aciem oculorum oslepiti.

praestruo, struxi, structum III., před něčím stavěti; sibi fidei úvěr si zjednati; z předu zatarasiti, ucpati, zastavěti.

praesul, sulis a praesultator, oris, m., předtanečník.

praesultor I., před něčím poskakovati.

praesum, fui, esse v předu býti, v čele státi; spravovati, říditi, veleti, vládnouti; obcovati čemu, účastniti se čeho, temeritati; chrániti, moenibus (poět.).

praesumo, sumpsi, sumptum III., předem vzíti, požívati, činiti; něčeho napřed se domnívati.

praesumptio, onis, f., přednimaní, doměnky.

praesuo, sui, sutum III., z předu obšiti, obložit.

praetendo, tendi, tentum III., předčiti, rozpínati, nastaviti, rozpráhnouti; před-, prostírat; krýti.

praetento I., napřed ohledati; vires napřed zkusiti (poět.).

praeter adv., mimo; praep. s acc. mimo, kromě; proti, naturam; nad (míru) p. modum.

praeterea adv., mimo to, nad to.

praetereo, ii, itum, ire mimo jíti, přejíti, táhnouti; minouti, tempus; **praeteritus** 3., minulý, přešlý, uplynulý, dřívější; subst. **praeterita, orum**, n., minulost; (mlčením) pomi-

nouti, nevšimnouti si, nedbati; modum p. míru překročiti; alqm cursu předčiti; non me praeterit není mi tajno.

praeterequito I., kolem na koni jeti.

praetertero, tuli, latum, ferre kolem, mimo nésti; pass. mimo, kolem páditi, kvapiti.

praeterfluo, fluxi, — III., mimo téci; zmizeti, voluptas praeterfluit.

praetergredior, gressus sum III., mimo, kolem kráčet, táhnouti.

praeterlabor, lapsus sum III., mimo téci, plynouti; plížiti se, letěti.

praetermissio, onis, f., opomenutí, obmeškání.

praeternitto, misi, missum III., mimo pustiti, dáti projíti; propásti, proměškati; v řeči: přejíti, pominouti, přehlédnouti.

praeterquam adv., mimo, kromě; leč, leda.

praetervehor, vectus sum III., vézt se, jeti, plaviti se kolem (mimo); p. (silentio) mlčením přejíti.

praetervolo I., mimo letěti.

praetexo, texui, textum III., obekati, olemovati; zastříti, předstírat; z předu obsaditi, krýti, ripas arundine; toga (tunica) purpure praetexta nebo jen **praetexta, ae**, f., roucho nachem lemované, jež nosily vyšší osoby úřední a děti ze svobodných rodičů; fabula pr-xta říms. národ tragoedie; carmen primis litteris sententiae pr. (počíná).

praetextatus 3., togou šarlatem lemovanou oděný.

praetextum, i, n., záminka.

praetextus (jen v abl. u), m., záminka.

praetingo, —, tinctum III., dříve smočiti.

praetor, oris, m., náčelník, předák, vůdce, představený vůbec; pr. urbanus soudil rozepře mezi občany římskými, pr. peregrinus mezi cizinci nebo mezi říms. občany a cizinci; vrchní velitel (vojen. i politický)

praetorianus 3., praetoriánský, pr. (milites) císařská osobní stráž.

praetorius 3., praetorský, velitelský; subst. bývalý praetor; **praeto-**

rium, ii, n., stan vůdcovský v táboře; prostor kolem něho, kde obývána vojenská rada; osobní stráž císařská.

praetura, ae, f., úřad praetorský.

praeumbro I., zastíniti, zatemniti.

praeuro, ussi, ustum III., v předu napáliti (pro ztvrdnutí), sudes praestatae.

praevaleo, valui, — II., býti přemocným, velikou sílu míti; více platiti, zmociti; part. **praevalens** převládající.

praevalidus 3., velice silný, přemocný.

praevallo I., valem (náspem), ohraditi.

praevaricatio, onis, f., překročení, porušení povinnosti.

praevaricator, oris, m., rušitel povinnosti, zrádce věci sobě svěřené; p. Catilinae žalobce na oko.

praevaricor I., křivě choditi; o zastupci právním: tajně s protivnou stranou držeti, věc zrazovati, křivě jednati.

praeveho, vexi, vectum III., napřed nésti; pass. napřed jeti, plouti, téci.

praevenio, veni, ventum IV., předejiti; morte praeventus smrtí předstížený.

praevertō, verti, versum III. a depon. **praevertor III.**, předejiti, předstihnouti, překaziti, zameziti; přednost míti, něčeho býti důležitějším; předem si opatřiti, o něco se postarati, ujímati se čeho.

praevideo, visi, visum II., napřed viděti.

praevitio I., napřed zkaziti.

praeuius 3., předchozí.

praeuolo I., napřed letěti.

pragmaticus 3., věcí právních a politických zralý.

prandeo, prandi, pransum II., snídati.

prandium, ii, n., snídaně.

pransus 3., jenž pónídal; curatus et pr. k pochodu připravený.

pratensis 2., luční.

pratulum, i, n., loučka.

pratun, i, n., louka; p. Neptunis moře.

prave adv., křivě, převráceně, špatně, nejapně.

pravitas, atis, f., křivost, převrácenost, špatnost, nepravidelnost; ničemnost, zvrhlost.

pravus 3., křivý, křivolaký, nepravidelný; převrácený, špatný, zvrhlý, ničemný.

precarius 3., vyprošený; nejistý; odvolatelný.

precatio, onis, f., prošení, modlení se.

preces, cum, f., (v sing. jen v abl., druhdy též v dat. a akk.) prosba, prošení, doprošování se; modlitby; pro-, zaklínání, kletba.

preciae (vites), arum, f., druh vinné révy.

precor I., prositi, alqm; alqd ab alqo; vzývati, deos, modliti se ad deos; někomu čeho přát, alci alqd; proklínati, alci.

prehendo prehendi, prehensum III., u-, chopiti, popadnouti, uchvátiti, rychle se zmocniti; zatknouti, speculatores; poet. dosíci místa, doplouti, oras Italiae.

prehenso (prenso) I., chytati, popadat, zachycovati alqm (by jej za něco prosil), ucházeti se oč.

premo, pressi, pressum III., tlačiti, tisknouti, natos ad pectora; p. anguem šlápnouti na-; frena dente (kousati), p. ubera dojiti; p. vestigia alcuus následovati koho; iuvenci pressi iugo zapřažení; ora ore líbat; nehnouti se odněkud, forum; býti (státi, ležeti, seděti) někde; p. litus držeti se břehu, p. argumentum, propositum trvati, nespouštěti se; obsaditi, saltus montium praesidiis (poet.); spočívati, tísni, (bojem) dotirati, pronásledovati; pass. býti sevřen, v úzkých, tísni, v nouzi; re frumentaria p. nedostatkem potravy trpěti; nesnázemi býti sevřen, tísňu býti; dolů s-, tlačiti; vitem falce p. ořezati; vocem p. přitlumiti hlas; oculos zatlačiti; pass. snížit se; sázeti, virgulta per agros; vytlačovati, vina; vykopati, fossam; p. sulcum brázdit; zahrabati, terra; pohřbíti, ossa; při-, krýti, tajiti; alqd ore zamlčeti; povaliti, poraziti, tres

famulos; zlehčovati, snižovati, alqm; panovati, ventos imperio; předstihnouti, zastíniti, facta pressunt annos; vtisknouti, dentes in vite; rem nota zaznamenati; **presso pede (gressu)** volným krokem, krok za krokem, těsně za sebou.

prensatio, onis, f., ucházení se o úřad.

presse adv., stísněně; krátce, úsečně, loqui; určitě, pressius agere.

pressio, onis, f., tlak, tíseň; podkladek, podstavec páky.

presso I., tlačiti, ubera (dojiti).

pressus 3., stisknutý, stísněný; vox stlumený, umírněný; stručný, oratio; určitý, Thucydides verbis pressus; **presso pedito** v. **premo**.

pressus, us, m., tlak, tisk, tíha; stisknutí, oris.

pretiose adv., nádherně.

pretiosus 3., nádherný, drahocenný; draze kupující, emptor.

pretium, ii, n., hodnota, cena, peníz; výkupné; odměna, mzda; operae p. est (videtur) stojí za práci; operae p. facere konati věc záslužnou.

prex, precis, f., v. **preces**.

Priamus, i, m., syn Laomedontův, král trojský, manžel Helenin, otec Hektorův; **Priameis, idis, f.**, dcera Pr. (= Cassandra); adj. **Priameius**; **Priamides, ae, m.**, Priamovič (syn, vnuk).

Priapus (os), i, m., bůh zahrad a vinic.

pridem adv., před časem, nedávno, druhy.

pridie adv., den před tím.

primaevus 3., v prvních (mladých) letech, mladičký.

primanus 3., k první legii patřící.

primarius 3., přední, vzácný.

Primigenia, ae, f., příjmi štěstěny, jež své miláčky od kolébky doprovází.

primipilaris 2., prvnímu manipulu triariů náležející.

primipilus, i, m., v. **pilus**.

primitiae, arum, f., prvotiny; první pokus.

primitus adv., poprvé.

primo adv., zprvopočátku, nejprve, prvně.

primoris 2., (obyč. v plur.) první, nejřednější; primoribus labris gustare povrchně něčím se obírat; nejvzácnější, nejřednější, iuventus; subst. **primores, um, m.**, předáci, náčelníci.

primordium, ii, n., prvopočátek, původ.

primum adv., poprvé, nejprve, ředně; quam primum pokud možno nejdříve, jak jen možno; ut, ubi, cum, simulac pr. jakmile.

primus 3, v. **prior**.

princeps, cipis c., první, řední; nejřednější, nejvznešenější; subst. náčelník, ředák; plur. řední mužové (v obci); původce, tvůrce; kníže, panovník; vojens. **principes** vojíni stojící v řadě druhé (původně v první).

principalis 2., první, původní; hlavní, porta, via (v táboře); knížecí, císařský.

principatus, us, m., prvenství, místo nejřednější, náčelnictví; tenere principatum sententiae hlas svůj dříve moci odevzdati než jiný; nejvyšší důstojenství, moc; velení, vláda; prvopočátek; ve filosofii: prasila, prvotnost.

principium, ii, n., začátek, původ; Faucia curia fuit pr. hlasovala nejprve; plur. hlavní stan v táboře, řední šik; prvek, základ, rerum, iuris.

prior, prius, oris (comp.), superl.

primus 3., prvnější, dřívější; starší, subst. **priores** předchůdcové, ředkové; řednější; subst. **priores** ředáci; vzácnější, výtečnější; numero priores počtem silnější; superl. **primus** 3, první, řední; primum agmen ředvoj; subst. **primi, orum, m.**, řední, nejřednější; nejvznešenější; prima nocte počátkem noci, prima luce na úsvitě; první = nejbližší, fines p. kraje pohraničné; subst. **primum, i, n.**, počátek, a primo od počátku, in primo napřed, vpřed, in primis nejdříve, ředevším; plur. první věci, prvky; primae (partes) hlavní úkol, řední (cena) pocta.

prisce adv., po starém mravu, bez okolků.

priscus 3., starodávný; dřívější (poët.).

pristinus 3., dřívější, bývalý, předešlý, dávný, předchozí, právě minulý, poslední, včerejší.

pristis, is a pistris, tricis, f., velryba.

prius adv., dříve, prve, spíše; priusquam dříve než, nežli by.

privatim adv., soukromě, o své újmě, pro svou osobu; pr. se tenere doma.

privatio, onis, f., osvobození, zbavení, doloris.

privatus 3., soukromý, jednotlivé (ne obce) osoby se tykající, rodinný, osobní; subst. m. soukromník; n. in privato doma, ex privato z domu, in privatum pro soukromou potřebu.

privigna, ae, f., pastorkyně.

privignus, i, m., pastorek; plur. nevlastní děti (poët.).

privilegium, ii, n., zvláštní nařízení; výsada.

privo I., zbaviti, připraviti oč; sprostiti, alqm aliqua re.

privus 3., jednotlivý; zvláštní.

pro, proh! interj., o! ach!

pro praep. s abl.: o místě: před, pro castris; pro contione před (re) shromážděním, pro suggestu s řečníště; o zastoupení nebo náhradě: místo, za, jako, pro viso za spatřené = jako by viděl, pro certo = za jisté, jako jisté; o záštitě n. ochraně: pro, za (u sloves bázně etc.: o), pro his za tyto, (jako opak spojky contra) dimicare pro legibus; o přiměřenosti: vedle, dle, na, pro opinione vedle očekávání, jak očekával; pro se quisque každý seč byl, pro rata parte dle určitého poměru.

proagorus, i, m., představený, nejvyšší úředník v různých městech sicilských.

proavitus 3., pradědovský, po pradědech zděděný.

proavus, i, m., praděd; předeek, praotec.

probabilis 2., chvály (pochvaly) hodný, chvalitebný; pravdě podobný.

probabilitas, atis, f., pravděpodobnost.

probabiliter adv., pravděpodobně, věrojatně.

probatio, onis, f., zkoumání; schválení; odůvodnění (v řeči).

probator, oris, m., schvalovatel.

probatus 3., zkušený, osvědčený; příjemný, libý, zamlouvající se, alci.

probe adv., dobře, řádně.

probitas, atis, f., řádnost, svědomitost, správnost, poctivost.

probo I., zkoumati, zkoušeti, posuzovati; uznati dobrým, schváliti, spokojen býti s čím; uznati, potvrditi, alqm imperatorem; užitečnost, potřebu, přiměřenost nějaké věci někomu dokázati, učiniti ji přijatelnou; odůvodniti; alci probari získati si něčím pochvalu, zalíbiti se.

probrosus 3., potupný, hanebný.

probrum, i, n., potupný čin, hanebnost, neřest; cizoložství; hanba, potupa.

probus 3., řádný, důkladný, dobrý, poctivý, mravný.

procacitas, atis, f., dotěrnost, smělost, drzost, opovážlivost.

procaciter adv., drze, nestoudně.

procax, caxis 1., dotěravý, drzý, opovážlivý, nestydatý.

procedo, cessi, cessum III., předsejiti, postupovati, pokročiti, vykročiti, kročiti, vystoupiti; objevovati se, vyplouti, ex portu (o loďstvu), pokračovati, prospívati, dařiti se, bene alqd; tempus processit pokročil, času uběhlo; in daudo et credendo longius p. (jiti příliš daleko); in multum vini p. vina hrubě si zavdati.

procella, ae, f., bouře, vichřice, přival.

procellosus 3., bouřlivý, bouřeplodný.

proceres, um, m., předáci, panstvo, šlechta.

procere adv., do délky, na dél.

proceritas, atis, f., štíhlost, délka.

procerus 3., štíhlý, vysoký, dlouhý.

processio, onis, f., postup.

processus, us, m., postup; pokrok, prospěch, zdar.

procido, oidi, — III., padnouti, sřítiti se.

procinctus, us, m., opásání se; in procinctu krátce před počtím boje.

proclamator, oris, m., křikloun.

proclamo I., provolávati, pokřikovati.

proclino I., v před se kloniti, nachýbati; res proclinata věc k úpadku se chýlící, nespolehlivá, nejistá, vratká.

proclivis 2. a proclivus 3., sklonitý, per proclive, po svahu; k čemu náchylný; snadný; proclive est na snadě jest.

proclivitas, atis, f., svah; náchylnost.

Procne, es, f., dcera Pandionova, krále athénské, sestra Philomelina, choť Tereova, proměněna ve vlaštovici; poět. vlaštovka.

proco(r) I., žádati.

proconsul, ulis, m., bývalý konsul, správce některé provincie římské.

proconsularis 2., prokonsulský; imago p. pouhý stín moci konsulské (o moci úřední, kterou měli tribuni militum consulari potestate).

proconsulatus, us, m., úřad prokonsulský.

procrastinatio, onis, f., odročení.

procrastino I., odkládati.

procreatio, onis, f., zplození, plazení.

procreator, oris, m., ploditel, tvůrce; plur. rodiče.

procreatrix, icis, f., ploditelka, matka.

procreo I., zploditi, ploditi; způsobiti, vydati.

Procris, cridis, f., dcera Erechtheova, choť Cefalova.

Procrustes, ae, m., loupežník v Attice, který přepadené pocestné na lože mučednické kladl, krátké natahoval a dlouhým údy osekával.

procubo I., zde ležeti.

procudo, cudi, cusum III., kouti, ostriti, vzdělávati.

procul adv., vdáli, daleko, zdáli, zdaleka, opodál; velmi p. errare; pr. dubio bez pochybností; haud procul nehrubě daleko, dosti blízko.

proculco I., potlapati, setlapati, tlapati, uplouchati.

procumbo, cubui, cubitum III., leh-

nouti v před, klesnouti, skloniti se, ku předu se nachýliti; položiti se; o krajině: prostírat se; na zmar přijíti, za své vzíti.

procuratio, onis, f., opatření, správa, péče; usmíření, prodigii.

procurator, oris, m., správce, opatrovník.

procuratrix, icis, f., opatrovatelka.

procuro I., obstarávati, opatrovati, převzíti, hereditatem; odvrátiti, usmířiti, prodigia.

procuro, cucurri (curri), oursum III., (v před) vyběhnouti, postoupiti, vyraziti, vytrhnouti; vystupovati, vynikati, terra.

procursatio, cnis, f., vybíhání, harcování.

procursator, oris, m., harcovník.

procursus I., vybíhati, dorážeti, harcovati.

procursus, us, m., výpad, náběh.

procurvus 3., v před zakřivený.

procus, i, m., nápadník; záletník.

Procyon, onis, m., hvězda v souhvězdí malého psa.

prodeo, ii, itum, ire vyjíti, vykročiti, vystoupiti, vyplouti; vojen. pokročiti, postoupiti (v před); objeviti se; vyčínivati.

prodico, dixi, dictum III., odročiti, diem.

predictator, oris, m., zástupce diktátorův.

prodige adv., marnotratně.

prodigientia, ae, f., marnotratnost.

prodigialis 2., nepřirozený, zázračný, řídký.

prodigialiter adv., nepřirozeně, zázračně.

prodigiosus 3., nepřirozený, zvláštní.

prodigium, ii, n., zázrak, nadpřirozený úkaz, znamení; obluda, ohava (o živ. tvorech).

prodigo, egi, — III., promrhati.

prodigus 3. marnotratný; bohatý, hojný; p. animae života si nevážící.

proditio, onis, f., zrada, zrádnost.

proditor, oris, m., zrádce.

prodo, didi, ditum III., vydati, vyvésti; vyjeviti, oznámiti, sděliti, prohlásiti, ohlásiti, sicut proditur jak se vypravuje; memoriae p. památce zůstaviti, zaznamenati; memoriam pa-

mátku, svědectví zůstaviti, memoria paměti (ústně) co zachovati; zraditi, fidem zrušiti slovo; zůstaviti po sobě, sacra posteris; počt. rozploditi, dále šířiti, genus a sanguine Teucris.

prodoceo, —, — II., předřikávati, tázati.

prodromus, i, m., předběh, předchůdce; severozápadní vítr, který osm dní před východem Siria vanul.

produco, duxi, ductum III., vyvésti, předvésti, navem vytáhnouti; vydati, captivos; doprovázeti, alqm rus; vyvábiti, vylákati, dolo p.; rozšířiti, aciem longius; protáhnouti, prodloužiti; povýšiti, alqm ad dignitatem; vychovati, subolem.

producte adv., prodlouženě (u výslovnosti).

productio, onis, f., prodloužení; o čase: průtah.

productus 3. prodloužený, dlouhý; subst. **producta, orum**, n., věci, ne sice samy sebou dobré, jimž však před jinými dlužno přednost dáti (τὰ προηγμένα).

proelior, oris, m., bojovník

proelior I., potýkati se, zápasiti.

proelium, ii, n., srážka, boj, zápas.

profano I., znesvětiti.

profanus 3., neposvátný, nezasvěcený; bezbožný.

profectio, onis, f., odchod, odjezd; vojens. vytržení, vytáhnutí.

profecto adv., skutečně, zajisté, v pravdě, věru.

profectus, us, m., pokrok, zdar.

profero, tuli, latum, ferre vynésti, přednésti, vyndati, arma; ukázati, prokázati, tabulas testamenti; vydati, odevzdati, pecuniam; vynésti na světlo; objeviti, oznámiti, zmíniti se, vypravovati, rem (událost); poponésti, pošinouti, vineas; odročiti, diem; prodloužiti, vitam, rozšířiti, imperium; res prolatae soudní prázdny.

professio, onis, f., přihláška; řádné ohlášení svého jména nebo jmění; seznam; oznámená živnost, zaměstnání.

professor, oris, m., veřejný učitel.

professorius 3., učitelský.

professus 3., všední.

proficio, feci, fecitum III., ku předu přivésti, postoupiti, vlam tridui urazit, ujíti; pokrok učiniti, něco dokázati, alqd in philosophia; prospěti, vyříditi, způsobiti; pass. státi se, učiněnu býti ve prospěch nebo pro něco.

proficisor, fectus sum III., na cestu se vydati, odebrati se kam, odtáhnouti, vytáhnouti, vyraziti, vytrhnouti, odplouti, vyplouti, vyjeti; začátek učiniti, začíti, ab hoc initio p-fectus; vznik, původ míti, pochoditi, genus a Pallante p-fectum.

profiteor, fessus sum II., otevřeně se přiznati, vyznati se; p. alqm vydávati se zač; prof. alqd k něčemu se přihlásiti, znáti; veřejně ohlásiti, prohlásiti; připověděti, dobrovolně se k čemu nabízet, přislíbiti; provozovati, učiti, ius, philosophiam; nomen profiteri přihlásiti se k službě vojenské, o úřad se ucházeti; part. **professus** 3. pass., přiznaný, vyznaný, slíbený.

profligator, oris, m., marnotratník.

profligatus 3., bezbožný, padoušský.

profligo I., poraziti, povaliti, přemoci; zničiti, potříti; ukončiti, bellum.

proflo I., vydechnouti.

profluens, tis 1., tekoucí; o řeči: plyný.

profluent adv., plyně.

profluentia, ae, f., proud.

profluo, fluxi, fluxum III., vytékati, prýštit, prameniti.

profor I., pronésti, praviti.

profugio, fugi, — III., utéci, uprchnouti; ujíti se ad alqm.

profugus 3., uprchlý; subst. uprchlík, vyhnanec; bez domova.

profundo, fudi, fusum III., vylíti, prolíti; se p. nebo profundi vytékati, vylévati se, řinouti se, vyrojiti se, propukati, vyhrnouti se; prohýřiti, promrhati, patrimonium; vires vynaložiti, obětovati, vitam pro patria.

profundus 3., hluboký; subst. **profundum, i**, n., hlubina moře; trop. bezedný, nenasytný; počt. vysoký, caelum.

profuse adv., bez pořádku, nemírně, rozpustile.

profusus 3., nemírný, bezuzdný; marnotratný; nákladný, epulae.

progener, generi, m., choť vnučky.

progenero I., ploditi.

progenies, ei, f., rod, pokolení, potomstvo, potomek.

progenitor, oris, m., praotec.

progigno, genni, genitum III., zplo-
diti, zroditi.

prognatus 3., zrozen, zplozen; pocházející, ex (ab) aliquo; subst. **prognati, orum, m.**, potomci.

prognostica, orum, n., návěští budoucí povětrnosti.

progredior, gressus sum III., vykro-
čiti, vystoupiti, postoupiti, pokročiti;
o lodích: vyplouti, vyjetí v před;
vyjiti, objeviti se, in contionem;
postupovati, pokračovati, zmáhati
se; aetate p. stárnouti, věkem do-
spívat.

progressio, onis, f., pokrok, pro-
spěch, v řečnictví: stupňování.

progressus, us, m., postup, pokrok,
postupování.

proh interj. v. **pro**.

prohibeo, hibui, hibitum II., nedo-
pustiti, zadržeti, zameziti, odvrátiti,
překaziti alqm (alqd) (ab) aliqua re;
hájiti, brániti, pojistiti; zabezpečiti,
ab iniuria; servitio (od) otroctví
uchrániti.

proicio, icui, ictum III., předho-
diti, vyhoditi, vhoditi, zahoditi, uvrci,
zavrci, vyvrci; v nebezpečí, v šanc
vydati; mimo sebe pustiti, odřici
se; opovrhovati, povrhnutí čím;
o stavbách: vystaviti, vystrčiti; na-
staviti, hastam; odložit, odkázati na
později, alqm ultra quinquennium;
part. **proiectus** vrhnout se, ležící u no-
hou (ad pedes).

proiectio, onis, f., vymrštění, do
předu vyhození, vystrčení.

proiectus 3., vystrčený, vystouplý,
vyčnávající, saxa; vynikající, nesmír-
ný, audacia; zavržený, opovržený.

proinde (zkrác. **proin**) proto tedy,
pročez; p. ac (si) právě tak (jako
kdyby).

prolabor, lapsus sum III., ku předu
padnouti, sklouznouti, klopýtnouti;

někam se dostat, pustiti se dále; po-
blouditi, chybiti; zajíti, zahynouti.

prolapsio, onis, f., klopýtnutí, po-
klesek.

prolatio, onis, f., vynášení, pro-
nášení, přednášení, exemplorum;
rozšíření, finium; prodloužení, od-
klad, průtah; diei p. prodloužení
lhůty platebné.

prolato I., rozšiřovati; odkládati,
protahovati, consultationes (roko-
vání); prodlužovati, vitam.

proleto I., vábiti, přivabovati.

proles, is, f., dítě, potomek; jinoš-
stvo, mlád; o zvířatech: plémě.

proletarius 3., potomstva se týka-
jící; subst. **proletarius, ii, m.**, řím.
občan nejnižší třídy.

prolicio, —, — III., vylákati, vy-
vábiti.

prolix adv., hojně; ochotně, rád.

prolixus 3., protáhlý (do šíře i dálky),
dlouhý; ochotný; šťastný, cetera
spero prolita esse his competitoribus.

proloquor, locutus sum III., pro-
nésti, promluvit, vyslovit se (s acc.
c. inf.).

proludo, lusi, — III., přede-
hrati; ad pugnam v boji se předem
cvičiti.

proluo, lui, lutum III., vyšplích-
nouti, vylíti; spláchnouti, proplák-
nouti, svlažiti.

prolusio, onis, f., zkouška, přede-
hra.

proluvies, ei, f., zátopa; kal (poět.).

promereo, merui, meritum a **pro-
mereor, meritus** II., zasloužiti si;
dep. zásluhu o co si získati; subst.
promeritum, i, n., zásluha; zavinění.

Prometheus, ei, m., syn Japetův,
bratr Epimetheův, otec Deukalio-
nův.

prominens, entis I., vyčnávající;
prominentia montium předhoří.

promineo, minui, — II., vyčnívati,
přesahovati; vychylovati se (ku
předu), pectore prominentes.

promiscue adv., vesměs, smíšeně,
bez rozdílu.

promiscuus 3., smíšený, společný;
in p-uo esse býti ve společném
držení; obyčejný, sprostý, všední.

promissio, onis, f., slíbení, připo-
vědění; ujišťování.

promissor, oris, m., slibce, chlubič.

promissum, i, n., připověď, slib,
ujištění.

promissus 3., svislý, dlouhý; mnoho-
slibný, carmen.

promitto, misi, missum III., roz-
pustiti, zapustiti, růsti nechati, ca-
pillum et barbam; slíbiti, připově-
děti; ad cenam p. přislíbiti se ně-
komu na hostinu; předpovídati.

promo, prompsi, promptum III., vyn-
dati, vyníti; vynést, (na jevo) ob-
jeviti; projeviti, vires; vyložiti, pro-
nésti, vypravovati.

promoneo, —, — II., předem upo-
zorniti.

promontorium, ii, n., v. **promuntu-
rium**.

promota, orum = producta v. **pro-
ductus**.

promoveo, movi, motum II., v (ku)
před pohybovati, postrčiti, pohnouti,
posunouti; na světlo vynést, obje-
viti, arcana; rozšířiti, zvětšiti, im-
perium; povýšiti někoho; zvýšiti
doctrina vim.

prompte adv., rychle; hotově; ne-
pokrytě.

promptus 3., vyňatý, vyndán;
zjevný; po ruce jsoucí; připraven,
hotov, ochoten; snadný, promptum
est; odhodlaný (manu); obratný.

promptus, us, m., jen ve spojení:
in promptu veřejně; in promptu
esse, habere býti (míti) pohotově,
na snadě, po ruce.

promulgatio, onis, f., prohlášení.

promulgo I., prohlásiti, vyhlásiti.

promulsis, idis, f., předkrmě.

promunturium, ii, n., předhoří, mys.

promus, i, m., šafář, špižírnik.

promutuus 3., napřed půjčen, za-
půjčen, napřed složený, vectigal.

prone adv., sklonitě, šikmo, sva-
hem, nachýleně.

pronepos, otis, m., pravnuke.

pronea, ae, f., prozřetelnost.

pronominatio, onis, f., jiné pojme-
nování nějakého předmětu.

pronuba, ae, f., starosvata; přijmí
Junonino, jako bohyně sňatkův.

pronuntiatio, onis, f., prohlášení,

provolání; výrok (soudcův); rozkaz;
přednes (řeči).

pronuntiator, oris, m., vypravovatel.

pronuntiatum, i, n., věta.

pronuntio I., prohlásiti, provolati;
projeviti, pronésti, zvěstovati; vy-
nésti (nález), vyhlásiti; přednésti,
prosloviti, odříkávati; sententias
(o konsulovi) návrhy k hlasování
přivésti.

pronurus, us, f., manželka vnu-
kova.

pronus 3., náchylný k čemu; na-
kloněný, nachýlený (ku předu); subst.

pronus, i, n., svah; (Orion) k západu
se chýlící; ku předu pádící, řítící
se; příznivý, pronis animis audiri;
snadný, omnia virtuti prona; id pro-
nius ad fidem est lze snáze uvěřiti.

prooemium, ii, n., úvod.

propagatio, onis, f., rozšíření, fi-
nium; prodloužení, vitae; rozplozo-
vání.

propagator, oris, m., prodloužitel,
provinciae (správy v prov.).

propago I., rozšířiti, zvětšiti, fines;
prodloužiti, protáhnouti, bellum; roz-
plozovati, rozplemeniti.

propago, inis, f., odnož, roub, sa-
zenice; potomek; potomstvo, po-
kolení.

propalam adv., veřejně, otevřeně.

propatulus 3., širý, volný, otevřený;
subst. **propatulum, i, n.**, širá prostora,
volné (otevřené) místo; in pro-ulo
pod širým nebem, veřejně, na ná-
dvoří.

prope adv., o prostoře: blízko, ne-
daleko; málem, skoro, téměř; o čase:
nedávno, kratinko před tím; (comp.
propius, superl. **proxime**) praep. s acc.
blízko.

propediem adv., v nejbližších dnech,
co nejdříve.

propello, puli, pulsum III., ku předu
hnáti, vyhnati, (odvrátiti) zahnati;
převraceti, povaliti, pokáceti, silvam,
crates; poháněti, přinutiti, ad ultima
propulsus.

propemodo, propemodum adv., skoro,
téměř.

propendeo, pendi, pensum II., pře-
viseti, převahu bráti, nachylovati se,
lanx; přízniv býti, nakloněn býti.

propense adv., ochotně, příchylně, náchylně.

propensio, onis, f., náklonnost.

propensus 3., svislý, příchylný, náchylný, nakloněný; blížící se, ad veritatem; s převahou, ut fit propensius.

properanter adv., spěšně, kvapně, chvatně.

properantia, ae, f., chvat, kvap.

properatio, onis, f. v. předch.

properato adv., chvatně, kvapně.

propere adv., rychle, kvapně, spěšně, chvatem.

propero I., chvátati, spěchati; u-, zrychlit.

properus 3., kvapný, spěšný.

propexus 3., sčesaný.

propino I., připíjet.

propinquitas, atis, f., blízkost; příbuzenství, příbuznost.

propinquo I., blížiti se; uspišiti, urychlit něco; pospišiti si s čím.

propinquus 3., blízký; podobný; příbuzný; subst. příbuzný (-á).

propior, ius (gen. **oris**) bližší; podobnější; důvěrnější; nakloněnější; příhodnější, pohodlnější; superl. **proximus** 3., nejbližší; o čase: nejbližší, nastávající; nedávno minulý, bezprostředně předcházející; velice podobný; subst. **proximi, orum**, m., příbuzní, nejpřiměřenější, proximum suae dignitatis esse ducebat (kladl to nejpřiměřenějším své důstojnosti).

propitio I., usmiřovati, nakloňovati, Jovem carmine.

propitius 3., nakloněný, příznivý, milostivý

propius v. **prope**.

Propoetides, um, f., dívky na Cypru, jež za to, že Venuši pohaněly, v kámen proměněny byly.

propola, ae, m., překupník, kramář.

propolluo III., ještě více pokálet.

propono, posui, positum III., veřejně (před oči) předložiti; vexillum vystrčiti, edictum vyvěsiti; vyhlásiti veřejně, leges in publicum; v řeči: předkládati, vykládati, uvést, zmíniti se; pro certo p. za jisté prohlásiti, uvést; slíbiti, hroziti; spem p. naději činiti; metum p. strach působiti; představiti sobě na (v)

mysli (za útěchu, tím se těšiti = hoc sibi solati p.); předstírati; pass. jeviti, naskytati se; umíniti si, předsevziti si.

proportio, onis, f., srovnalost, poměr.

propositio, onis, f., představa; v logice: vyšší návěst závěru.

propositum, i, n., předsevzetí, umínění; hlavní myšlenka, věta, thema.

propositus 3., veřejně vystavený; nastávající; hrozící.

propraetor, oris, m., propraetor t. j. praetor po složení svého úřadu do provincie jako správce poslaný.

proprie adv., vlastně, každý o sobě; výhradně; ve vlastním smyslu.

proprietas, atis, f., zvláštnost.

proprius 3., vlastní, výhradně komu náležící (oproti communis); zvláštní, individuální, (jedné osoby n. věci se týkající) podstatný; trvalý, stálý; jistý.

propter adv., blízko, vedle; praep. s acc. pro, skrze; p. timorem ze strachu.

propterea adv., proto(ž).

propudium, ii, n., nestoudnost; o člověku: nestyda.

propugnaculum, i, n., bašta, hradba; záštita.

propugnatio, onis, f., obhajování.

propugnator, oris, m., obhájce; bojovník.

propugno I., odněkud bojovati (na venek); bojovati na či obranu, brániti, obhajovati, hájiti koho.

propulsatio, onis, f., odvrácení.

propulso I., odraziti, zahnat; odvracet, periculum.

propylaeon, i, n., předvoří; v plur. sloupořadí k chrámu Dianinu v Athénách.

pro quaestore prokvestor, který v provincii po odbyté kvestuře v Římě po ruce byl prokonsulovi.

prora, ae, f., předeck lodi, přída.

prorepo, repsi, reptum III., vylézt ven.

proripio, ripui, reptum III., vyrvati, vychvátiti; se p. vyřítiti se, ven vyraziti.

prorogatio, onis, f., prodloužení, imperii; odročení, diei, odstranění, legis.

prorogo I., otázati se národu, má-li co prodlouženo býti; prodloužiti, imperium alci; odložití, dies ad solvendum.

prorsus adv., upřímo; naprosto, zcela; slovem, zkrátka, vůbec.

prorumpo, rupi, raptum III., vyraziti, prolomiti, vyšínouti; intrans., se p. nebo pass.

proruo, rui, rutum III., zbořiti, pobořiti, povaliti (v před), vyvrátiti; intrans. vyřítiti se.

proruptus 3., nevázaný, neohrožený.

prosapia, ae, f., pokolení, rod.

prosceninm, ii, n., přední část jeviště, jeviště.

proscindo, soidi, soissum III., vpřed trhati, campum ferro orati; rozřiznouti, krájetí; láti, tupiti, na cti utrhati.

proscribo, scripsi, scriptum III., návěstím veřejně vyvěšeným ohlásiti, Calendas, legem; kukoupi. k pronájmu nabizeti, fundum; jmění zabaviti; za správce prohlásiti; **proscriptus** psanec.

proscriptio, onis, f., veřejná vyhláška; prodej; klatba, vyobcování.

proscripturio, —, — IV., chtíti jmění či zabaviti, za psance prohlásiti.

proscynesis, is, f., úcta pokleknutím vzdávaná.

proseco, secui, sectum I., odsek-nouti, odříznouti; obětovati.

prosecta, orum, n., útroby k obětování určené.

prosemino I., rozploditi.

prosequor, secutus sum III., provázeti: diem p. slaviti: někoho úctou, slovy, činem provázeti (verbis, vocibus, oratione, ominibus, lacrimis alqm), obdarovati, něčím potiti, něco prokázatí; o něčem slov šířiti, obšírněji líčiti; dále mluvití, v řeči pokračovati, stíhati, pronásledovati.

Proserpina, ae, f., dcera Diova a Cereřina, choť Plutonova, královna podsvětí.

prosilio, silui, — IV., vyskočiti, vzchopiti se; odchvátati.

prosooer, eri, m., praděd.

prospecto I., před sebe hleděti, do dálky vyzíratí; z dálky pozorovati; o místě: výhled poskytovatí, rozkládati se, locus late prospectans; po něčem se ohlížeti, na co (žádostivě) pohlížeti; na něco pomýšleti, očekávatí co exsilium; nastávati.

prospectus, us, m., vyhlídka, rozhled; esse in prospectu z daleka viditelný býti; se a prospectu remove z dohledu (s oči) se vytratiti; pohled, portus pulcherrimo prospectu.

prospeoulor I., do dálky hleděti; vyhlížeti, vyzvídati; z dálky čeho dohlédnouti.

prosper, prosperus 3., žádoucí, příznivý, šťastný; blahodárný, Bellona.

prosperere adv., zdárně, šťastně.

prosperitas, atis, f., zdar, úspěch, štěstí; p. valetudinis dobré zdraví.

prospero I., dáti zdaru, victoriam (dopráti).

prospicientia, ae, f., opatrnost.

prospicio, spexi, spectrum III., ku předu, před sebe, do dálky hleděti, vyhlédati; ohlížeti se, pozor dáti; pečovati, liberis suis; multum p. široký rozhled miti, daleko viděti; před sebou viděti; výhled poskytovatí; předvídati; opatřiti, starati se o, obstarati; pátrati po čem, ex speculis adventantem hostium classem

prosterno, stravi, stratum III., prostríti, přestříti; poraziti, povaliti k zemi; potřiti, zničiti, se p. snížití se; se ad pedes alcuus p. padnouti k nohám.

prostituo, stitui, stitutum III., veřejně vystaviti, vydati zprznění.

prosto, stiti, — I., na prodej vystavěnu býti.

prosubigo, —, — III., před sebou vyrývatí.

prosum, fui, prodesse prospěti, býti na prospěch.

protego, texi, tectum III., z předu krýti; chrániti.

protelo I., zahnati.

protendo, tendi, tentum III., do předu vystrčiti, napřáhnouti, vztáhnouti.

protentus 3., roztáhlý, dlouhý, in octo pedes (zdělí).

protenus, protinus adv., ku předu, před se, přímo; nepřetržitě; hned.

protero, trivi, tritum III., rozetřít, pošlapati, rozdrtit; zahubiti.

proterreo, terrui, territum II., zaplašiti, zapuditi, vystrašiti, zastrašiti.

proterve adv., drze.

protervitas, atis, f., drzost, smělost, nestydatost.

protervus 3., prudký, drzý, nestoudný.

Protesilaus, i, m., choť Laodamiin, první z Řeků, který před Trojou padl.

Proteus, ei, m., věštný bůžek mořský, který uměl se v podoby různé proměňovati.

protraho, traxi, tractum III., vytáhnouti, ven vyvléci; na jevo vyvésti, vyzraditi.

protrudo, trusi, trusum III. ku předu postrčiti, posunouti; odložit, commitia in Januarium.

proturbo I., zahrati, zapuditi; spouštěti, vyvracet, silvas.

prout conj., podle toho, jakž.

proveho, vexi, vectum III., ku předu vézt, dopravit; pass. vyjet, dále se plavit; provectus aetate lety pokročilý, obstarožní; zvésti; pass. pustit se, postoupit; povýšit, zvelebit; pass. pokročit, p. usque ad alqd.

provenio, veni, ventum IV., vzejít, vzniknout; vyrůst, urodit se, dařit se.

proventus, us, m., vznik, vzrůst, povstání; východ; výsledek; zdar.

proverbium, ii, n., přísloví, pořekadlo.

providens, tis I., prozřetelný.

providenter adv., prozřetelně, obezřele.

providentia, ae, f., prozřetelnost, opatrnost.

provideo, vidi, visum II., hledět před se (do dále), předzírat, alqd animo předvídat; starat se o, pečovat; opatření učiniti.

providus 3., předvídaný; opatrný, obezřelý; pečlivý o.

provincia, ae, f., úkol (úřad) na někoho vložený; obor působnosti, působiště; krajina vně Itálie Římu

podrobená, provincie; správa provincie.

provincialis 2., provincie se týkající, ku provincii patřící. provincijský, z provincie; subst. **provinciales, ium**, m., obyvatelé [v provincii] krajinští.

provisio, onis, f., předvídání opatrnost, péče, opatření; předejití, zamezení. vitiorum.

provisor, oris, m., předvídatel, opatřitel.

provisus (jen v abl. -u) m., výhled, hledění před sebe; předvídání; prozřetelnost; péče.

provocatio, onis, f., odvolání (se); est p. lze odvolati se k vyššímu soudci (k lidu).

provocator, oris, m., vyzývatel (o gladiatorech jistého druhu).

provoco I, vyvolati; vyzvati, vybídnouti: k vyššímu soudci se odvolati; dokládati se někým, odkazovati se na koho, a l alqm.

provolo I., vzlétnouti, vyletět; vyraziti, vyřítiti se.

provolvo, volvi, volutum III., y před valiti; se p. klesnouti, padnouti, ad pedes, ad genua; fortunis pervolvi o jmění přijíti; ponížiti, snížit se, usque ad libita provoluta.

proxime v. **prope**.

proximitas, atis, f., blízkost; podobnost; zblízká příbuznost.

proximo adv., zcela před nedávnem.

proximus v. **propior**.

prudens, tis I., předvídající; v čem zběhlý, zkušený, čeho znalý; opatrný, rozumný, rozšafný.

prudenter adv., opatrně, moudře, rozumně.

prudentia, ae, f., předvídání, futurorum; prozřetelnost, důmysl, opatrnost, obezřelost; znalost, zkušenost; věhlas; chytrost.

pruina, ae, f., jíní, jinovatka.

pruinosis 3., ojiněný, plný jinovatky.

pruna, ae, f., žhavý uhel.

pruniceus 3., ze dřeva slivového.

prunum, i, n., slíva, švestka.

prunus, i, f., švestka, slíva (strom).

prurio, —, — IV., svrbět.

prytaneum, i, n., obecní dům v mě-

stech řec., kde se prytané scházeli a jídali zároveň s některými zasloužilými muži.

prytanis, is, m., prytan, jeden z nejvyšších úředníků v některých řec. městech.

psallo, psalli, — III., na citeru hráti, k citeře zpívat.

psalterium, ii, n., strunný nástroj citeře podobný.

psaltria, ae, f., citeristka, harfenice.

Psamathe, es, f., jedna z Nereidek, máť Phocova.

psephisma, atis, n., usnesení lidu v obcích řeckých.

pseudomenos, i, m., klamný závěr.

pseudothyrum, i, n., tajné dvěře; per p. (nebo pseudothyra) podtají, způsobem nepřírozeným.

psithius 3., vitis ps. nebo jen **psithia** druh řecké vinné révy.

psittacus, i, m., papoušek.

psychomantium, ii, n., místo, kde duše zemřelých vyvolávány.

pte enclit. částice obyč. k abl. zájmen zavěšovaná: -t, suapte manu (vlastní).

ptisanarium, ii, n., odvar z ječmene nebo rýže.

pubeo, —, — II., v plné síle býti, kypěti; part. **pubens, tis 1.**, silný, zdravý.

pubertas, atis, f., dospělost, mužnost.

pubes (er), puberis 1., mužný; subst. dospělý; plur. mužstvo; vyrostlý.

pubes, is, f., dorostlá mládež.

pubesoo, pubui, — III., dorůstati, věkem dospívat.

publicanus 3., patřící k důchodům státním; subst. hlavní nájemce státních důchodů řím.

publicatio, onis, f., zabránění statkův, konfiskace.

publice adv., od obce, za obec, jménem státu, úředně, pro obec; veřejně; obecně, vesměs.

publico 1., za jmění obecní (státní) prohlásiti, zabaviti, konfiskovati; k obecnému užítku postoupiti; k veřejnému poslechu, pohledu, vystaviti.

publicus 3., obecní, státní, veřejný;

res publica obec pospolitá, stát, státní správa; od obce, pro obec, jménem obce, auxilium, decora, fidem publicam dare; pavor p. o obec; všeobecný, obyčejný, všední; subst. **publicus, i, m.**, obecný, veřejný úředník; **publicum, i, n.**, pokladna (obecní, státní, zemská), jmění, příjmy státní; veřejnost, místo veřejné, ulice, in publicum (publico) veřejně; in publico esse nebýti doma, publico carere z domu nevycházeti.

puđendus 3., hanlivý, ostudný, nestoudný.

puđens, tis 1., stydlivý, mravopochestný; subst. člověk stoudný.

puđenter adv., stydlivě, cudně.

puđeo, puđui, puđitum II., stydět se; puđet me alcis rei stydím se za něco, jest mi hanba.

puđibundus 3., stydící se, hanbící se.

puđice adv., cudně, mravně, počestně.

puđicitia, ae, f., stydlivost, cudnost.

puđicus 3., stydlavý, cudný, mravný.

puđor, oris, m., ostýchavost, stydlivost, stud, cudnost, počestnost; hanba, puđori esse.

puella, ae, f., dívka; mladá paní.

puellaris 2, dívčí.

puellula, ae, f., mladičké děvčátko.

puer, eri, m., hoch, pacholík (až do 17. roku obyč.); a puero, a pueris od (z) mládí; admodum p. ještě velice mlád; počt. syn; plur. děti, mladici; sluha, otrok, rob; mládenec, neženáč.

puerilis 2., dětský, chlapecký, dětinský.

pueriliter adv., dětsky; dětinsky.

pueritia, ae, f., dětství, chlapectví (obyč. do 17. r).

puerpera, ae, f., šestinedělka.

puerperium, ii, f., slehnutí.

puertia, ae, f. = **pueritia**.

puerulus, i, m., hošík, pacholátko; me puerulo když jsem byl malým pacholetem.

pugil, ilis, m., zápasník pěstní.

pugilatio, onis, f., zápasení pěstmi.

pugilatus, us, m., viz **pugilatio**.

pugio, onis, m., dýka; plumbeus p. (o nedostatečném důvodu).

puglunculus, i, m., malá dýka.
pugna, ae, f., boj, bitva, pŕtka; šik bitevní.

pugnaciter adv., bojovně; urputně.

pugnator, oris, m., bojovník.

pugnax, acis, 1., bojovný; zarpulilý, neústupný.

pugno, 1., bojovati, zápasiti, potýkati se; oč se zasazovati, usilovati.

pugnus, i, m., pěst.

pulchellus, 3., krásničký (zvl. ve smyslu potupném).

pulcher, chra, chrum i pulcer, cra, crum, 3., krásný; znamenitý, ušlechtilý, výborný; šťastný, dies.

pulchre, pulcre adv., krásně, spanile, výborně.

pulchritudo, inis, f., krása; výbornost.

puleium, i, n., máta; p. sermonis lahoda řeči, rozhovoru.

pulex, icis, m., blecha.

pullarius, ii, m., kuřátkář (jenž posvátná kuřata choval a z jich zobání věstil).

pullatus, 3., tmavě oblečený.

pullulo, 1., pučeti, vyrážeti, hnáti.

pullus, 3., mladý; subst. m., mládě zvířecí, zvl. kuře; p. mihinus luňáče (o člověku lakotivé).

pullus, 3., tmavošedý, černavý, černý; subst. **pullum, i, n.** (u bás. v plur.) tmavá barva, čern.

pulmentarium, ii, n., příkrm; plur. zákusky, lahůdky.

pulmentum, i, n., příkrm; plur. kousky jídel jako podíl.

pulmo, onis, m., plíce.

pulpa, ae, f., libovina (libové maso zvířecí).

pulpamen, inis, n., **pulpamentum, i, n.**, masité části zvířecího těla, lahůdky, podpouška; příkrm.

pulpitum, i, n., lešení (dřevěné), jeviště, řečníště.

puls, pultis, f., hustá kaše z mouky, luštění (pro věštná kuřata).

pulsatio, onis, f., tepání, tlučení.

pulso, 1., tepati, tlouci, biti, práti o co, poháněti; znepokojovati.

pulsus, us, m., tepání, tlukot; re morum veslování; pedum dusot, dupot.

pulto, avi, — 1., na něco klepati, vrážeti.

pulvereus, 3., **pulverulentus, 3.**, prašný, plný prachu, z prachu se skládající; prašivý.

pulvillus, i, m., polštářik.

pulvinar, aris, n., polštářik, bohům při hodech pokládáný (v. **lectisterium**); odpočívadlo císařovny.

pulvinarium, ii, n., v chrámě toho kterého boha nalézající se poduška.

pulvinus, i, m., polštář, poduška.

pulvis, eris, m. (zř. f.), prach; p. eruditus zelený prášek, v němž matematikové své figury kreslili; p. hibernus suchá zima; zápasiště, závodisti; boj, úsilí (poět.).

pumex, icis, m., pemza (potřebná ku hlazení knih); děrnatá skála (poět.).

pumiceus, 3., pemzový; molae z lávy (poět.).

pumilio, onis, c., trpaslík.

punctim adv., bodmo.

punctum, i, n., bod, tečka; okamžik; bod (vedle jména udělaný) jako známka obdrženého hlasu při volbě, přenes. hlas; pochvala, přihlas; krátký odstavec, článek.

pungo, pupugi, punctum, III., píchnouti, bodnouti; drážditi, popouzeti, dopalovati, znepokojiti.

punio, IV., potrestati, trestati, pokutovati; mstiti, alqd.

punitor, oris, m., mstitel.

pupa, ae, f., panna, loutka.

pupilla, ae, f., osiřelá dívka, sirota.

pupillaris, 2., sirotčí.

pupillus, i, m., osiřelý chlapec, sirotek.

puppis, i, f., zadek lodní, korma, zád; loď, koráb.

pupula, ae, f., děvčátko, loutka, panenka; zornice, zřítelnice.

pupulus, i, m., chlapeček.

pupus, i, m., chlapec, hoch.

pure (poět. **puriter**) adv. čistě, cudně; jasně; bez hřichu; dokonale.

purgamen, inis, n., výkal, špína; očista.

purgamentum, i, n., nečistota, výkal, výmět, špína.

purgatio, onis, f., čistění; omluva, ospravedlnění.

purgo I., čistiti; očišťovati, omlouvati, ospravedlniti.

puriter v. **pure**.

purpura, **ae**, f., červec; nach; oděv nachový, zlatohlav.

purpuratus 3., v nach oděný; subst. m. dvořan knížat východních.

purpureus 3., nachový, šarlatový; brunátný, červený; skvoucí, krásný.

purus 3., čistý, jasný; bez poskvrny, bez úhony; nelícený, prostý; správný, přesný.

pus, **pusis** n., hnís; jedovatá řeč lidská.

pusillus 3., maličký, drobounký; chatrný, malicherný.

pusio, **onis**, m., pacholátko.

puta (imper. od **puto**) ku příkladu, zejména.

putamen, **inis**, n., slupka, šupina, skořápka.

putatio, **onis**, f., klestění stromův.

puteal, **alis**, n., obruba kolem studny, roubení; místo nepokryté, jako studna ohrazené (kam hrom udeřil, místo posvátné)

putearius, **ii**, m., studnař.

puteo, **putui**, — II., býti spukřelým, shnilým; páchnouti, smrděti.

puter, **putris**, **putre**; **putris** 2., zpuchřelý, shnilý, zpráchnivělý, svadlý; kyprý, solum, gleba; nyjící, oculi.

putesco, **ui**, — III., zahnívati.

puteus, **i**, m., jáma, důl; studna.

putide adv., nuceně, škrobeně.

putidiusculus 3., poněkud obtížný, nudný.

putidus 3., zpuchřelý, stuchlý; nudný, škrobený.

puto I., čistiti; ořezávati, klestiti (stromy); rovnati, pořádati, v pořádek uváděti; počítati; klásti, pokládati; vážiti, povážiti, uvážiti, rozvážiti; domnívati se, mysliti, souditi.

putrefacio, **feci**, **factum** III., pass.

putrefio, **factus**, **fieri** v hnilobu převáděti, kypřiti; pass. hníti, trouchnivěti; drobiti, saxa infuso aceto.

putresco, **putrui**, — III., hníti, tlíti, práchnivěti.

putridus 3., shnilý, zpuchřelý, zetlelý.

putris v. **puter**.

putus 3., čistý.

pycta, **ae**, m., zápasník pěstmi.

pyga, **ae**, f., zadnice.

Pygmaei, **orum**, m., mythičtí pidi-mužici, zvl. v Aethiopii.

Pygmalion, **onis**, m., vnuk Agenorův; král v Tyru a bratr Didonin.

Pylades, **ae** (**is**), m., syn krále Strofia, přítel Orestův; **Pyladeus** 3., amicitia (velmi něžné přátelství).

pylae, **arum**, f., brány, průsmyk, zvl. = Thermopylae.

Pylaemenes, **is**, m., král v Paflagonii, před Trojou usmrcený.

Pylos (**Pylos**), **i**, f., městečko v Messenii, sídlo Neleovo, a městečko v Elidě, sídlo Nestorovo; **Pylus** 3., subst. = Nestor.

pyra, **ae**, f., hranice.

pyramis, **idis**, f., pyramida.

Pyramus, **i**, m., milenec Thisbin.

Pyrene, **es**, f., dcera Bebrykova, milenka Herkulova, pohřbená na horách, po ní pyrenejskými nazvaných.

Pyrgo, **us**, f., kojná dětí Priamových

Pyriphlegethon, **ontis**, m., řeka v podsvětí.

pyropus, **i**, m., bronz, spěž (3 díly mědi a 1 díl zlata).

Pyrrha, **ae**, f., dcera Epimetheova, choť Deukalionova.

Pyrrhus, **i**, m., syn Achilleův a Deidamiin, příjmím Neoptolemus.

Pytho, **us**, f., nejstarší jméno krajiny Fokické na Parnasu, kde Delfi ležely; **Pythious** 3., **Pythius** 3.; **Pythia**, **ae**, f., kněžka Apollinova v Delfách; **Pythia**, **orum**, n., hry pythické, nejprve každého devátého, později pátého roku slavené.

Python, **onis**, m., had u Delf, jež Apollo usmrtil.

pyxis, **idis**, f., krabička.

Q.

Q. = zkrác. příjm, Quintus: ve rčení S. P. Q. R. = que, Q. F. T. S. = quod.

qua adv. (abl. sing. quae, sc. parte, via) kudy; qua cuique proximum

est (kde), qua visus erat (pokud bylo lze pohlédnouti); qua fortuna rem daret, ea inclinare vires (kam by se naklonilo štěstí, tam přidati se moci): qua — qua jak — tak, i — i.

quacumque (quacunque) adv., kudykoli, kdekoli, kamkoli.

quadamtenus adv., až do jisté míry, poněkud.

quadrans, tis, m., čtvrtina (římského asu).

quadrantarius 3., čtvrt asu stojící.

quadratus 3., čtyřhranný; agmen, šik bitevní (čtverhran) se zavazadly uprostřed; subst. **quadratum, i, n.**, čtverhran, čtverec.

quadrimum, i, n., doba čtyř dnů.

quadiennium, ii, n., čtyřletí.

quadrifariam adv., na čtvero, čtveronásobně.

quadrifidus 3., čtyřikrát rozštěpený.

quadrīga, ae, f., obyč. v plur. **quadrigae, arum, f.**, čtverospřežení, přísl. navibus atque quadrigis alqd petere všemožným úsilím čeho žádati.

quadrīgarius, ii, m., závodník.

quadrīgatus 3, s obrazem čtverospřežení ražený.

quadrīgula, ae, f., v plur. malé čtyřspřežení.

quadrīgus 2., quadrīgus 3., čtverospřežný; subst. **quadrīgus, orum, m.**, čtverospřeží.

quadrīmus 3., čtyřletý.

quadrīngenarius 3., ze čtyř set se skládající.

quadrīgenties adv. num., čtyřstakrát.

quadrīpartitus 3., na čtyři díly rozdělený.

quadrīremis, is, f., čtyřveslice.

quadro I., čtverhranným činiti; srovnati, složiti, orationem; čtverhranným býti, hoditi se k celku; o číslech nebo o hlasech při volbách: shodovati se.

quadrum, i, n., čtverec.

quadrupedans, tis 1., klusající; q. sonitus čtvernohý dupot; subst. počt. kůň.

quadrupes, pedis 1., čtvernohý; subst. čtvernožec.

quadruplator, oris, m., udavač,

který čtvrtinu z vykázané pokuty n. jmění obdržeti měl odměnou.

quadruplex, pliois 1., čtyřnásobný.

quadruplus 3., čtyřnásobný.

quadrus 3., čtyřhranný; subst. **quadra, ae, f.**, čtverhranný stůl, v plur. hranaté plochy, na něž Trojané jídla jako na stoly kladli.

quaerito I., úsilně něco hledati, po čem pátrati, vyptávati se; domáhati se čeho, lana ac tela victum.

quaero, quaesivi, quaesitum III., hledati, vyhledávati, sháněti; pátrati po čem, vyptáti se, ptáti se, zvídati, ab ex, de alquo alqd; obmýšleti; domáhati se čeho, sháněti, shledávati; vymáhati, soudně vyšetřovati; bažiti, práti sobě, dictatoriam potestatem.

quaesitio, onis, f., vyšetřování.

quaesitor, oris, m., vyšetřovatel (o praetoru jako soudci vyšetřujícím).

quaesitum, i, n., věc nabytá, výdělek; otázka.

quaesitus 3., hledaný, strojený; kromobyčejný, obzvláštní.

quaeso, quaesivi, — III., prositi, doprošovati se; obyč. v první osobě sing. a plur.

quaestiuulus, i, m., výděleček.

quaestio, onis, f., dotazování, vyšetřování, výslech, otázka; útrpné vyšetřování (nezřídka i s mučením spojené); quaestiones perpetuae stálé soudy zřízené r. 149 př. Kr., jimž předsedal praetor); předmět vyšetřování.

quaestiunoula, ae, f., otázka, vyšetřování.

quaestor, oris, m., kvestor, vyšetřovatel; plur. původně soudcové, jimž náleželo vyšetřování zločinů, později úředníci státní pokladny v Římě, u vojska pokladníci váleční, kteří konsula neb praetora do provincie v této své úřední moci doprovázeli; quaestores urbani č. aerarii sluli oni, kteří v Římě zůstali; quaestores Caesaris č. principis předčítali v senatu listy císařovy.

quaestorius 3., kvestorský; **quaestorium, ii, n.**, stan kv. v táboře;

byť Kv. v provincii; **quaestorius, ii, m.**, bývalý kvestor.

quaestuosus 3., prospěšný, výnosný; zistný, ziskuchtivý.

quaestura, ae, f., úřad kvestorský; pokladna kvestorova.

quaestus, us, m., výtěžek, výdělek, zisk; **quaestui habere alqm, alqd** z někoho mít zisk, zneužívatí koho na výdělkování; **pecuniam in questu relinquere** (na úrok).

qualis 2. interrog., jaký, kteraký.

qualiscumque, quaecumque 2., jakýkoliv: ledajaký

qualislibet, quaelibet 2., jakkolivěk způsobilý.

qualitas, atis, f., jakost.

qualiter adv., jako.

qualitemcumque adv., jako vždy.

qualum, i, n., qualus, i, m., košík pletený.

quam adv., jak, kterak; při superl. má význam zmocňující: **quam celerime** pokud možno nejrychleji; při kompar. než, plus q.; při rčení času: když, co; **post diem quartum, quam est in Britanniam ventum** = die quarto, **post quam est in Br. ventum** = čtyři dni po tom, co se přišlo do Br. (po příchodu do Br.).

quamdiu adv., jak dlouho; pokud.

quamlibet adv., jakkolivěk.

quamobrem adv., proč, pro kterou příčinu; pročez, pro kterouž věc.

quamprimum adv. co možno nejdříve.

quamquam conj. (obyč. s indic.) ač, ačkoliv; jakkoliv; q. **quid loquor** = než nač to mluvím?

quamvis adv., (obyč. s conj.) jakžkoli, třebas, byť (sebe); conj. byť i, jakkoli by.

quamam adv., kudy.

quando adv., kdy, někdy; conj. když, poněvadž.

quandocumque adv., kdykoli (relat.); indef.: jednou, někdy, svým časem.

quandoque adv., relat.: kdykoli, jelikož, poněvadž; indef. jednou, svým časem, někdy.

quandoquidem conj., když tedy, poněvadž tedy.

quantitas, atis, f., velikost, množství, počet.

quantopere (quanto opere) adv., jak velmi.

quantulus 3., jak malý (nepatrný, skrovný).

quantuluscumque 3., jakkoli malý, skrovný.

quantus 3., relat. jak veliký, značný, mnoho-li, kolik; subst. (nom, acc.) **quantum agri** = jak mnoho, kolik; gen. **quantum** zač, za kolik; abl. **quanto** oč, o co, quanto — tanto čím — tím; adv. **quantum** pokud; interrog. jak velký, mnoho-li; subst. **quantum** zač, jak draho?; adv. **quantum** jak mnoho! emphat.: jak malý, nepatrný, quantum est, quod desit jak málo tu ještě chybí.

quantuscumque 3., jakkoliv veliký (sebe větší), mnoholikoliv; jakkoli malý (sebe menší).

quantuslibet 3., jakkoli veliký.

quantusvis 3., jak chceš veliký, sebe větší, mnoho-li chceš.

quapropter adv., pročez.

quare adv. relat., čímž by; relat. i inter. proč, za kterouž příčinou; pročez.

quartadecumani, orum, m., vojini ze 14. legie.

quartanus 3., k čtvrtému číslu náležející, zejm. čtyřdenní, (febris) quartana čtvrtodenní zimnice; subst. **quartani, orum, m.**, vojini čtvrté legie.

quartarius, ii, m., čtvrtina nějaké míry, čtvrtka.

quartus 3., čtvrtý; **quartum (quarto)** adv., po čtvrté; quartus decimus čtrnáctý.

quasi adv., jakoby.

quasillus, i, m., -um, i, n., košíček na vlnu nebo k předení.

quassatio, onis, f., otrásání.

quasso I., otrásati, roztrásati; caput potrásati, vrtěti; porouchati, ztroskotati, pobořiti; kláceti se, ševeliti se, laetum siliqua quassante legumen bob bohatý lusky šustíci.

quassus 3., zlomený, roztráštěný; slabý.

quatefacio, feci, — III., otrásti, zviklati.

quatenus adv., pokud, jak dalece; poněvadž.

quater adv., čtyřikrát; **qu. decies** čtrnáctkrát; **qu. deni** čtyřicet; **ter et (aut) quater, terque quaterque** mnoho množstvíkrát, opět a opět.

quaterni, ae, a num. distr., po čtyřech.

quatio, —, quassum III., trásti, otrásti, zatrásti, roztrásti. porouchati, ztroskotati; kormoutiti, myslí prudcehnouti, duševně dojati; **equum cursu** (unaviti); **vox quassa** hlas zlomený; **oppida bello** (navštíviti, tudíž: týrati, soužiti) poět.

quattuordecim adj. num. card., čtrnáct; **sedere in qu. (ordinibus)** ve 14 předních lavicích rytířům určených (v divadle) = rytířem býti.

quatuorviti, orum, m., sbor čtyř úředníků v municipiích a koloniích, jímž náležela správa obce; **quattuorviratus, us, m.**, úřad těchže.

que conj., (příklonně) a, i, a to, a sice; a vesměs (vůbec); vysvětluje: to jest, totiž; k tomu, nad to, eaque aetate; podobně přidružuje: i rovněž, taktéž, **conclamat vir paterque**; odporné: avšak, ale, anobrž; neb, či, **inter fugae pugnaeque consilium** (mají-li utéci či bojovati se rozmýšleli).

queis zastar. = **quibus**.

quemadmodum (quem ad modum) adv., **kterak?**; jak, jakož.

queo, quivi (quii), quitum, quire moci, býti s to.

quercetum, i, v. querquetum.

querceus 3., dubový.

quercus, us, f., dub (zasvěcený Jupiterovi); věnec z dubového listí.

querela (querella), ae, f., žaloba, stížnost; stesk, nárek.

queribundus 3., žalostivý.

querimonia, ae, f., žaloba, stížnost.

queritor I., hlasitě naříkati.

querneus, quernus 3., dubový.

queror, questus sum III., žalovati, toužiti nač, naříkati; kvileti; stěžovati si do čeho.

querquetum, i, n., dubina, doubrava.

querulus 3., žalostný, kvílivý, naříkavý.

questio, onis, f., žalování, žaloba.

questus, us, m., žalování, kvílení.

qui, quae, quod (v abl. **qui** místo

quo, qua ve **quicum, queis, quis** místo **quibus**) relat., jenž, který; interrog. který, jaký; abl. **qui** čím? z čeho? zač? kterak? jak? kudy?; indefin. kterýsi, jakýsi, některý, nějaký; subst. někdo, něco; **qui** nějak.

quia conj., poněvadž, protože (udává příč. skuteč.); **quinam** proč?

quicquam v. **quisquam**.

quicumque, quaecumque, quodcumque pron. indef., kterýkoli, kdokoli, jakýkoli; **quibuscumque rebus** všemožnými věcmi.

quidam, quaedam, quoddam a subst. **quiddam** pron. indef., kterýsi, nějaký; **kdosi, cosi**; plur. někteří několik; **quibusdam** z některé části, částečně.

quidem conj., vytýká předch. slovo s důrazem, jest částicí jisticí: jistě, věru, arci, ovšem, -ť, -ž (příklonně); vytýkací: právě, -tě; omezovací: aspoň; připouštěcí: jistě, sice; odporovací: však; pokračovací: pak, a, i, nequidem ani; vysvětlovací: totiž, takž, na příklad.

quid ni conj., proč ne?

quies, etis, f., klid, odpočinek, pokoj; nestrannost.

quiesco, quievi, quietum III., odpočívati; spáti, ležeti; tichým býti, mlčeti; pokojně se chovati, mír (pokoj) zachovávat; klidně, nečinně se chovati; utichnouti (o moři); pokoj míti, a suppliciis (o d.); býti nestranným.

quiete adv., klidně, pokojně, mírně, v ústraní; skromně, vivere.

quietus 3., pokojný, tichý, klidný; odpočívající, spící; nečinný; nestranný; mírný, v ústranně žijící; lhostejný; malátný, **quietus, imbellis**.

quilibet, quaelibet, quodlibet a subst. **quidlibet** pron. indef., každý bez rozdílu, kterýkoliv, kdokoliv.

quin conj. (z **qui** [t. j. **quo**] **ne**) po zápor. větách hlav. ve větách výsled. s konj.: že ne, aby ne, jenž by ne ..; v řeč. otáz. vybízejících: proč ne? **quin conscendimus equos** proč nesedáme na kůň? = (nuže) vsedejme na kůň!; s významem stupňovacím: ba i, ano i, **quin etiam**.

quinam, quaenam, quodnam pron. interr., který pak?

quincunx, uncis m, $\frac{5}{12}$ assu; obrazec 5 předmětův, jímž se řídili zeměměna stromky sázejíce: * * * ; křížem krážem.

quindecim num. cond., patnáct; qu. primi patnácte prvních (jako vyšší třída) senatorův v municipiích.

quindecimviri, orum (um), m., sbor 15 mužů, kteří (qu. sacris faciundis) opatrovali knihy sibyllinské.

quinquatrus, um, f., pětidenní slavnost na počest Minervy.

quiquennalis 2., pětiletý, t. j. buď po pěti letech vždy se dějící, nebo pět roků trvající.

quiquennis 2., pětiletý.

quiquennium, ii, n., pětiletí.

quinquepertitus 3., pěticlenný, pětídílň.

quinquerenus 2., pětiveselný.

quinquevir, viri obyč. v plur., pětípáni, sbor zřízený k upravení veřejné nějaké záležitosti; **quinqueviratus, us**, m., úřad těchže.

quiquies pětkrát.

quintanus 3., k pátému náležející; subst. **quintana, ae**, f., ulice v táboře, jež zároveň tržištěm byla; **quintani, orum**, m., vojíní páté legie.

Quintilis, is, m, (mensis) pátý měsíc (od března počítaje), později Julius zvaný = červenec.

quintus 3., pátý; quintum, quinto po páté; **quintusdecimus** 3., patnáctý.

quippe conj., ovšemť, arci; totiž, vždyť; ježto, jelikož.

Quirinus, i, m., oštěpometec, příjmi zbožněného Romula; adj. **Quirinus** 3., **Quirinalis** 2.; subst. **Quirinalia, ium**, n., slavnost na počest konsulovu 17. února slavená.

quiritatio, onis, f., volání o pomoc.

Quirites, ium (um) m., Kvirité, čestný název Římanů jakožto občanů.

quirito I., pomoc Kviritů vzývati; o pomoc úpěti.

quis, quid pron. interrog., kdo? co? jaký? quid s gen. jako subst. kolik, co? **quid** adv., jak (-ž)? jak že? (nad to, a co ještě více), co? pro? nač?

quis, qua, quid pron. indef., někdo, něco, kdo, co, ký.

quis = quibus.

quisnam, quidnam pron. interr., který, když pak? když? což?

quispiam, quaequam, quodpiam a subst. **quidpiam (quipiam)** pron. indef., (ně)kdo, (ně)co, kdosi, (ně)jaký, mnohý.

quisquam, quaequam, quidquam (quicquam) pron. indef., někdo, některý; neque (nec) quisq. aniž kdo, a nikdo ne.

quisque, quaeque, quidque a adj. **quodque** každý; všeliký; při superl. právě, nobilissimus q. právě ti nejurozenější.

quisquilia, arum, f., zbytky, odpadky; výmět; o lidech: chamrad, brak, vyvrhel.

quisquis, quaequae, quodquod a subst. **quidquid (quicquid)** kdokoli, buď kdo buď, každý; **quidquid** adv., ačkoli, oč (čím) dále, čím více, q. longius (div.); quoquo modo kterýmkoliv způsobem.

quivis, quaevis, quidvis a adj. **quodvis** kdokoliv, kterýkoli věk, bez rozdílu každý.

quo adv. relat., kamž; kde; k čemu, nač, při comp. quo — eo čím — tím; s conj. aby tím; čímž, pročez; indef. někam.

quoad adv., prostorně: pokud, až kam; časově: dokud; až, až by; quoadusqua tak dlouho až.

quocirca conj., pročez.

quocumque adv., kamkoli(-věk).

quod (neutr. **qui**) adv. relat. pokud: quod si -li, -li tedy, jestliže; quod nisi (jestliže) kdyby (tedy) ne; quod ubi (cum) když tedy, jakmile; nihil est quod není příčiny, proč by (s conj.); conj. protože, že, poněvadž; ačkoli, jakkoli, quod est virgo.

quodam modo adv., jaksi, do jisté míry.

quolibet adv., kamkoliv.

quominus conj., (vlastně: **ut eo minus**) aby tím méně, aby dokonce ne, per me stat, per me fit, q. jsem tím vinen, že ne —.

quomodo adv., jak? kterak? jakým způsobem.

quomodocumque adv., jakkoliv.

quomodonam adv., kterak.

quonam adv., kam pak, kamž.
quondam adv., někdy, kdysi, druhdy; jednou, svým časem.

quoniam conj., (cum + iam) kdyžtě, poněvadž.

quoquam adv., kamsi, někam.

quoque adv., (za slovem příklonně) i, též, také: tum quoque i tehdaž, hodie quoque podnes ještě.

quoquo adv., kamkoliv.

quoquoversus, quoquoversum (quoqueversus) adv., na všechny strany, kamkolivěk.

quorsus, quorsum adv., kam; k čemu.

quot adj. plur. indecl., kolik; quot — tot kolik — tolik; quot annis každoročně.

quotcumque adj. indecl., cokoliv jich, nás, vás.

quoteni, ae, a kolik po kolika.

quotidianus 3., v. **cotidianus**.

quotiens adv., kolikrát, jak často.

quotienscumque adv., kolikrátkoli.

quotquot adj. indecl., cokoliv nás, vás, jich.

quotus 3., kolikátý: quota hora est? kolik jest hodin? **quotus quisque** jen málokterý.

quotuscumque, quotacumque, quotumcumque adj., kolikátýkoliv.

quotusquisque v. **quotus**.

quousque adv., jak dlouho? dlouho-li?

R.

R. zkrác. **Romanus** v. **S. P. Q. R.**

rabide adv., zuřivě.

rabidus 3., zuřivý, vzteklý, litý, rozlícený.

rabies, acc. **-em**, f., šílenost, pomínulost; zběsilost, zuřivost, vzteklost, vašeň.

rabio 3., býti běsným, vztekati se.

rabiose adv., zuřivě, vztekle.

rabiosulus 3., polovzteklý

rabiosus 3., vzteklý, pomínulý, zuřivý.

rabula, ae, m., štekavec, darmoťlach, rabulista.

racemifer, era, erum zrnatý; hrozný ověncený.

racemus, i, m., stopka; zrno, zvl. vinné, hrozeň.

radiatus 3., zářící.

radicitus adv., z kořene, docela.

radicula, ae, f. kořínek.

radio(r) I., zářiti; part. **radians** zářící, lesklý.

radius, ii, m., hůlka; prut (matematikův, jímž v písku obrazce kreslili); paprsek v kole, slunečný, bleškový; poloměr; člunek tkalcovský; druh oliv.

radix, icis, f. kořen; kořínek jedlý, řetkev; spodek věci, pata, úpatí; základ; původ.

rado, rasi, rasum III., škrábat, strouhati, čistiti, vymazati; (o-) holiti; mimo j(e)douc otírat se o něco, míjeti čeho, litora; oplouti, terras; odplavati, eurus radit arva imbris.

raeda v. **reda**.

ramale, is, n., obyč. v plur. **-ia, ium, n.**, klestí, chrást.

ramentum, i, n., tříštky.

rameus 3. větvový, haluzový.

Ramnes, Ramnenses, ium, m., jedno z nejstarších původních tří tribuí v Římě (v. **Luceres, Ticies**), z nichž stejnojmenné tři setniny jezdecké (rytířské) vznikly; poet. rytíř.

ramosus 3., větevnatý, rozvětvený.

ramulus, i, m., větvička.

ramus, i, m., větev, haluz, snět, ratolest; v plur. stromoví; výběžky parohů.

rana, ae, f., žába; **r. marina** sumec.

raecidus 3., stuchlý, zasmrádlý.

ranunculus, i, m., žabička, skokánek, žertem o obyvatelích města Ulubrae poblíž bažin pomptinských.

rapacitas, atis, f., dravost, hrabivost.

rapax, acis 1., dravý; hrabivý, loupeživý; chvatný, přitažlivý.

rapide adv., prudce.

rapiditas, atis, f., dravost, prudkost; fluminis proud.

rapidus 3., dravý, prudký; žhoucí flamma, parný sol; chvatný, střelbitý, equus.

rapina, ae, f., lup, loupež; poet. kořist.

rapio, rapui, raptum III., chytiti, po-

chytiti, uchytiti; zachvátiti, uchvátiti, vychvátiti; uloupiti, unéstí, odnésti, s sebou vléci, táhnouti; rychle dopravití; chvatem probíhati silvas; rychle konati, vlam; comam (trhati, rváti); vitulum ab ubere (odstaviti); nigrum colorem (rychle černati); **rapta, ae, f.**, nnesená dívka; **raptum, i, n.**, lup, loupež; se r. pryč odchvátati.

raptim adv., chvatně, o překot.

raptio, onis, f., únos.

rapto I., násilím odvlékati; pleniti; smýkati.

raptor, oris, m., uchvatitel, lupič; únosce.

raptus, us, m., tržení; únos, lup; plenění.

rapulum, i, n., malá řepa.

rare adv., zřídka.

raresco, —, — III., řídnouti, rozstupovati se; bývati vzácnějším.

raritas, atis, f., řídkost, vzácnost; malý počet.

raro adv., zřídka, pořádku.

rarus 3, řídký, roztroušený, v tom se vyskytující, osamělý, nečestný; vzácný.

rasilis 2., hladký, uhlazený.

raster, rastris, m. neb **rastrum, i, n.**, kopáč; res redit mihi ad rastros chudnu.

ratio, onis, f., počítání, rozpočet, počet, účet, nationem alicuius referre vydati počet z čeho; součet; seznam, rejstřík, carceris; záležitost (obchodní) řízení, správa, fori iudicii-que; zření, ohled, zřetel, péče, pozor; prospěch, dobro, alcuus ratio-nibus consulere; poměr, vztah, ratio est (intercedit) alci cum alquo; zá-měr, úmysl, způsob jednání, r. belli (plán válečný); prostředek, rationem inire; umění, zběhlost, belli; způsob, omni ratione každým způsobem; opatření, zařízení, pravidlo, uspořádání, řád, zákon; rozumný důvod, ratione permotus (z důvodů strategických); příčina; rozvaha, opatrnost, rozmysl; nauka, učení, soustava; znalost (vědecká); smýšlení, mínění, in eam rationem loqui, scribere, popularis (směr demokratický).

ratiocinatio, onis, f., rozumování; syllogismus.

ratiocinativus 3., rozumový, souběžný.

ratiocinator, oris, m., počtář; účetní.

ratiocinor I., vypočítávati, rozpočítávati; rozumovati, závěrek činiti.

rationalis 2., rozumný; rozumový; subst. m. účetní.

ratis, is, f., svor, prám, plť; loď (poět.).

ratiuncula, ae, f., malý počet; slabý důvod.

ratus 3., (od **reor**) rozpočítaný, odměřený; pro rata (parte) dle určitého poměru; určitý, pevný, platný, nezměnitelný; ratum (facere) habere (ducere) potvrditi, schváliti, nihil ratum fore (že nic v platnosti nezůstane), mihi ratum est alqd potvrzuji něco.

raucitas, atis, f., chraptivost, chrapot.

raucus 3., chraplavý, chraptivý, sípavý, křehotavý, dunící, ječivý, bublavý, vykřičelý, temný, dutý, zamklý.

raudus, rudus, eris, n., surový kus nějaké hmoty, zvl. železa.

raudusculum, i, n., malý obnos peněžní.

ravis, is, f., chrapot.

ravus 3., šerožlutý, šedý, plavý.

rea, ae, f., v. **reus**.

reapse adv., vskutku.

rebellatrix, icis, f., odboj, boj obnovující, odbojnice.

rebellio, onis, f., odboj, vzpoura, obnovení války přemoženými.

rebellis 2., odbojný

rebellium, ii, n. = **rebellio**.

rebello I., boj obnoviti, vzbouřiti se.

reboo, —, — I., ohlas, ozvěnu vydávati, ozývati se něčím.

recalcitro, —, — I., nohama vyhazovati; přístupu odepřiti, nepřipustiti.

recalefacio, feci, factum III., opět otepliti, roztepliti.

recaleo, —, II., opět býti teplým.

recalesco, calui, — III., opět se oteplovati.

recandescio, candui (jen v perf. **re-**

canduit) bílou pěnou vzkypěti; opět se rozžhaviti.

reoanto, —, — I., okouzleti, odžehnati; poet., odvolati, approbria.

recedo, **oessi**, **cessum** III., odstoupiti, ustoupiti, couvnouti, odstraniti se, odejiti, vzdáliti se; opodál býti; zmizeti; vzdáti se čeho.

recello, —, — III., zpět odskočiti.

recens, **tis** 1., čerstvý, mladý, nový, svěží, neumdlen; **recenti** re (negotio) hned při činu; **recens** ab aliqua re bezprostředně (hned) po čem; adv. nedávno, právě, clades accepta.

recenseo, **censui**, **censum** II., přepočítávati, vypočítávati, rozpočítávati; prohlížeti, přehlížeti; mysli uvážiti; rozjímati.

recensio, **onis**, f., přehlídka censorova; sčítání (popis) lidu.

recensus, **us**, m., v. **recensio**.

recenter adv., nedávno; superl. nejnověji, právě teď.

receptaculum, **i**, n., prostor, jenž v sebe co pojímá; svodnice, nádržku, schránka, skladiště; útočiště, útulek, skrýše.

receptio, **onis**, f., přijetí.

recepto I., zpět tahati; přijímati u sebe, hostiti.

receptor, **oris**, m., přijímač, přechovávač.

receptus, **us**, m., zpět vzetí; ústup; útočiště.

recessus, **us**, m., ústup, ustoupení, ústupek; výstupek, spelunca vasto submota recessu (zákoutí); zátiší, úkryt, tajná komnata; in animis hominum tanti sunt recessus (skrýše, záhyby).

recidivus 3., zpět se vracející, obnovený.

recido, **cidi**, **casurus** III., zpět upadnouti, připadnouti, padnouti, sklesnouti; v horší stav z lepšího přijíti; stihnouti koho, ad (in) alqm.

recido, **cidi**, **cisum** III., uřezati, odřezati, utíti, odkrojit; zkrátiti, zmenšiti; odstraniti, obmeziti.

recingo, **cinx**, **cinctum** III., odpásati, popustiti, rozpustiti, recingiti svléci se.

recino, —, — III., pěním se ozý-

vati, zaznívati; ozývati se čím, střídavě opěvati, lyra Latonam; prozpěvovati.

recipio, **cepi**, **ceptum** III., zpět vzíti, stáhnouti; zpět bráti, obdržeti; přijmouti; opět se več uvázati, znovu dobýti, zmocniti se čeho; se r. ustupovati, zotaviti se, pookřáti, ex timore; r. a (ex) pavore mysli opět nabýti = vzpamatovati se; r. nomen alcuus žalobu na koho přijmouti (o praetoru); závazek na sebe přijmouti, zavázati se, slíbiti; part. subst. **receptum**, **i**, n., závazek, záruka; převzítí, zabezpečiti komu co; připouštěti, místa dáti, dbáti čeho, defensio excusationem.

reciproco I., touž cestou zpět hnáti, sem a tam pohybovati; r. animum dechu popadat; fretum Euripi reciprocatur (stoupá a klesá, přibývá a ubývá); obracet, zkroutiti.

reciprocus 3., vracející se.

recisus 3., krátký.

recitatio, **onis**, f., předčítání.

recitator, **oris**, m., předčítatel.

recito I., předčítati.

reclamatio, **onis**, f., hlasitý projev nevůle.

reclamito, —, I., hlasitě nevoli projevovati.

reclamo I., hlasitě nevoli projevovati, odpor klásti; poet. ozývati se čím.

reclinis 2., zpět opřený, přehnutý.

reclino I., zpět opřítí, podepřítí; zotaviti, osvěžiti.

recludo, **clusi**, **clusum** III., rozevřítí, otevřítí, ensem tasiti, pectus mucrone prokláti; objeviti, odhaliti.

recognitio, **inis**, f., prohlížení, přehlížení.

recognosco, **novi**, **nitum** III., opět poznati; připamatovati si, fugam istius; přehlížeti, prohlížeti, zkoumati.

recolligo, **legi**, **lectum** III., opět sbírat, poet. primos annos omládnouti; trop. animum alcis opět koho usmířiti; se r. vzpamatovati se, mysli nabýti (poet.).

recolo, **colui**, **cultum** III., opět vzdělávati, obdělávati, terram; poet. opět, navštívit, locum; znovu, opět pě-

stovati, zaměstnávat se čím, studia; znovu rozjímati, o čem přemítati, v duchu obzírati.

recompono (posui) positum III., znovu pořádati, comas.

reconciliatio, onis, f., opětné sjednání; r. (gratiae) smíření.

reconciliator, oris, m., obnovitel.

reconcilio I., opět sjednati, obnoviti; opět smířiti; napravit, nahraditi; znovu nabyti, získati.

reconditus 3., vzdálený, zastrčený, odlehlý, skrytý; subst. occulta et recondita templi úkryty a tajnice chrámové, uschovaný, odstraněný; uzavřený, natura tristi ac r. fuit; hluboce promyšlený, rozmyšlený, rozvážený, sententiae.

recondo, oondidi, conditum III., zpět odložit, ukrýti; oculos (opět zamhouřiti); skrýti, schovati; ensem in pulmone, gladium lateri vetknouti, vhroutiti; smlčeti.

recoquo, coxi, coctum III., převařiti; Peliam (t. j. aby omládl); přepustiti, přetaviti, překovati.

recordatio, onis, f., vzpomínka; rozpomínání se.

recordor I., rozpomenouti se, na mysl si uvést, opětné uvážiti, připomínati si (s gen. n. acc.).

recreo I., znovu stvořiti, obnoviti; opět nových sil dodati, zotaviti, osvěžiti, posílit, se r. okráti.

recrepo, —, — I., chřestem se ozývati, ozvěnu dávati.

recresco, crevi, cretum III., znovu vyrůstati.

reorudescor, crudui, — III., znovu krvavěti; jitřiti se, propukati, obnovovati se.

recta adv., přímo.

recte adv., přímo; právě, dobře, náležitě, po právu.

rectio, onis, f., řízení, správa.

rector, oris, m., říditel, správce; vládce.

rectus 3., přímý, rovný, recta regione přímým směrem; in rectum přímo; bezvadného, přímého vzrůstu, puella; pravidelný; prostý, jednoduchý, přirozený; upřímný, poctivý, dobrý, řádný; subst. **rectum, i, n.**, ctnost, dobro, právo, rectum

est jest slušno; neoblomný, důsledný.

recubo, avi, — I., (na znak) ležeti, rozloženu býti.

recumbo, cubui, — III., položit se nazpět, ulehnutí; klesnouti, sklesnouti.

recuperatio, onis, f., opětné čeho nabyti.

recuperator, oris, m., opětný dobyvatel; plur rozsudí, rozhodčí sbor 3—5 soudců, rozhodující o žalobách týkajících se náhrad a odškodnění.

recuperatorius 3., rozhodčí.

recupero I., opětné čeho nabyti, dosici; Pelopidam (osvoboditi), adulescentulos (pro sebe získati).

recurro, curri, cursum III., zpět běžeti, spěchat, vrátiti se.

recurso I., zpět chvátati, vraceti se.

recursus, us, m., návrat.

recurvo I., zakřiviti, zpět obrátiti, zvrátiti.

reourvus 3., zakřivený, zahnutý, kroutící se; tectum r. křivolaký = bludiště.

recusatio, onis, f., zdráhání se, zpečování se; námitka, odpor.

reuso I., zdráhati se, zpečovati se, odpirati, odpor klásti, ohraditi se.

recutio, cussi, cussum III., odraziti, otrásti.

reda, ae, f., čtyřkolka.

redactus 3. part. v. **redigo**.

redamo I., zase milovati.

redardesco III., znovu vzpláti.

redarguo, argui, argutum III., vyvrátiti co čím, ze lži usvědčiti.

redarius, ii, m., vozka, vozataj.

reddo, reddidi, redditum III., zpět dáti, vrátiti; vydati, sonum; se r. vrátiti se; verba male, bene (vyslovovati, opakovati), verba novissima (o ozvěně: slovy posledními se ozývati); odříkati, přednáseti, dictata magistro, carmen; ius alci po právu (soudním) učiniti komu; odevzdati, doručiti, responsa; poenas impietatis (pokutou splatiti, trpěti za...), rationem r., (vydati počet), iudicium soudní vyšetřování zavést in alqm; udělit, dopřáti; reddo ac remitto (nečiním na co žádných nároků); úplně nápodobiti (poět.); alqm no-

mine (jmenovcem býti); někoho něčím učiniti alqm ferocem; odvetou dáti, vděk učiniti, zavděčiti se; překládati; latine, verbum pro verbo.

redemptio, onis, f., vykoupení, sacramenti (ze služby vojenské); zakoupení, uplacení, iudicii; pronájem.

redempto I, vykupovati.

redemptor, oris, m., podnikatel, nájemce, dodavatel.

redemptura, ae, f., nájem, pronájem.

redeo, redi, reditum, redire IV., zpět jíti, vraceti se, **rediens** při svém návratu; impers. postquam domum reditum est; v řeči k čemu se (na-)vrátiti, illuc (k věci); o důchodech: plynouti, přicházeti. pecunia ex metallis; collis ad planitiem redibat (přecházel, ztrácel se v . .); in gratiam cum alquo usmířiti se; in viam na pravou cestu přijíti, k rozumu přijíti; ad duas legiones r. obmeziti se, obmezenu býti; uskromniti se; sáhnouti k čemu, chopiti se čeho, ad gladios; dostati se, připadnouti, res ad patres.

redhibeo, hibui, hibitum II., navráti.

redigo, redegi, redaotum III., zpět hnáti; zahnati; přivést, připravit, in servitute, ad vanum et irritum zmařiti, v niveč uvést; o penězích: sehnati, stržiti; při číselných pojmech: přivést až na . . , snížiti; klesnouti, ad paucitatem redigi; proměnit, učiniti čím, alqm humilio-rem; alqd ad quaestorem r. (odvésti).

redimioulum, i, n., stuha kolem čela, krku, čelenka, náhrdelník.

redimio, redimivi, redimitum IV., obtočiti, obvinouti, obvázáti, ově-
čiti.

redimo, redemi, redemptum III., zakoupiti, odkoupiti, vykoupiti; najmouti, vectigalia: litem r. při narovnáním skoncovati.

redintegratio, onis, f., zcelení, obnovení.

redintegro I., zase v dobrý stav uvést, obnoviti, zceliti; osvěžiti spem, občerstviti, posiliti, animum.

reditio, onis, f., návrat, domum (do vlasti).

reditus, us, m., návrat, domum (domů, do otčiny); in gratiam (gratie) usmíření se, r. in amicitiam patet jest volno spřáteliti se; plur. i sing. důchod, příjem.

redivivus 3., oživlý; opotřebovaný; subst. **redivivum, i**, n., (a v plur.) staré zdivo, stavivo.

redoleo, olui, — II., voněti, zapáchat.

redomitus 3., opět zkrocený, podmaněný.

redono I., opět darovati; k vůli někomu něco obětovati; iras et invisum nepotem Marti (od hněvu ustáti a vnuka na milost přijati k vůli Martovi).

reduco, duxi, ductum III., nazpět přivést, dopravit; opět přijati, uxorem; zpět uvést, dosaditi (regem); zpět pošinouti, postrčiti, turre; falces introrsus dovnitř zatahovati, stahovati; socios a morte (vytrhnouti); alqm in gratiam cum alquo usmířiti.

reductio, onis, f., zpět přivedení, regis (opětné dosazení na stolec král.).

reductor, oris, m., zpět přivoditel, r. plebis in urbem.

reductus 3., odlehlý.

redunous 3, zakřivený.

redundantia, ae, f., nadbytek.

redundo I., přetékat; rozvodniti se, vylévati se; vyplývati, vyjít, ex ea causa redundat Postumus úplně vinným vychází; oplývati čím.

reduvia, ae, f., záděra; curare reduviam pečovati o maličkosti.

redux, ducis I., zpět přivodící; přijmí Jovišovo, spásný, spásonosný; zpět se vracející, zpět příšlý.

refello, felli, — III., vyvrátiti, důvody překonati, alqm; poët. crimen ferro (odstraniti, vyhladiti).

refercio, fersi, fertum IV, nacpati, napěchovati; v řeči: na sebe kupiti.

referio, —, — IV., zpět odrážeti.

refero, rettuli (retuli), relatum, referre zpět odnésti, zanést, nésti, dopravit, alqm in locum tutum: se r. (referri) pedem, gradum zpět se bráti, ustupovati; zahnati, naves referuntur

(jsou zahánány, zaneseny [bouří]); *alienos mores ad suos* (porovnávají); *obratiti*, *upřiti*, *oculos animumque*; zpět přinést, s sebou (nalezené) vzít; *sonus relatus* (odražený, opětovaný); ústně n. písemně zpět přinést, s čím přijít, ohlásit, oznámit, *responsum*; *gratiam alci* díky vzdát, *odplácti se*, pro aliqua re vděčným se prokázat zač; ústně odpovědět, *odtušiti*; obnovit, *consuetudinem*; v mysli opakovat, připomínat, *convivia* (vzpomenouti hodů); *dotaz učiniti*, zprávu podávat, *ad senatum*; vypravovat, líčit, *alqd*; subst. **relata**, n., zpráva, oznámení; *zapsati*, *in tabulas publicas*; *vepsati*, *in proscriptos*; *zařaditi*, *inter divos*; představovat koho, *zobrazovati*, *nápodobiti koho*; *opěvati*, *facta*.

refert, retulit, —, **referre** záleží na tom, jak? *magni*, *parvi*, *plurimum*; komu? *mea*, *nostra*.

refertus 3., nacpaný, plničký, přeplněný.

referveo, —, II., překypovat.

refervesco, —, — III., vzkypět.

reficio, feci, factum III., opět udělati, znovu zříditi; opravit, doplnit, *copias*; *osvěžiti*, *hojiti*; *refici okráti*; znovu zvolit, ustanovit, *tribunos*; *vytěžiti*, *stržiti*, *plus mercedis ex fundo*.

refigo, fixi, fixum III., něco přibítho odtrhnouti, *sundati*; *leges zrušiti*; *skládati něco (na cestu)*.

refingo, —, — III., znovu tvořit.

reflatus, us, m., vítr zpáteční.

refleto, flexi, flexum III., zpět ohnouti, obrátiti, ztočiti, zkroutiti; *animum, mentes k soustrasti pohnouti*; *animum reflexi* mysliti na koho.

reflo I., zpět, ve směru opačném douti, váti.

refluo, fluxi, — III., zpět téci; přetékati.

refluus 3., zpět tekoucí.

reformidatio, onis, f., zděšení se.

reformido I., hroziti se, zděsiti se.

reformo I., přetvořovati, předělati, přeměňovati.

refoveo, fovi, fotum II., opět zahřát, oživit, zotaviti.

refractariolus 3., poněkud vzdorný, neurvalý, hašteřivý.

refragor I., proti komu (čemu) hlasovati, odpírat čemu.

refreno I., uzdou zdržovati, krotiti, na uzdě držeti.

refrico, fricui, fricaturus I., rozedřiti; *zjitřiti*, obnoviti; *intrans. znovu se objeviti*.

refrigero I., ochladiti; *pass. ochladiti se (s abl.)*; *trop. ochabnouti, uleviti*.

refrigesco, frixi, — III., ochlazovati se, *ustydnouti*; *ochabovati*, *váz- nouti*, *ustávat*, *důležitosti pozby- vati*; *nemiti naděje na zvolení*.

refringo, fregi, fractum III., *vylo- miti*, *vypáčiti*; *zlomiti*, *zničiti*, *pře- konati*, *vim fluminis zastaviti*.

refugio, fugi, fugiturus III., zpět utí- kati, *ustupovati*, *utéci*, *uchýliti se kam*, *odkliditi se*; *vyhýbat se, ostý- chati se*; o místech: zpět (v zad zdánlivě) *ustupovati*, *míjeti*, *ex ocu- lis visa refugit humus*.

refugium, ii, n., útočiště.

refugus 3., zpět utíkající, ubíhající.

refulgeo, fulsi, — II., *lesknouti se*, *v záři se míhati*, *zaskvíti se*.

refundo, fudi, fusum III., zpět liti, *vylít*, *rozlít*; *pass. rozlévat se*.

refutatio, onis, f. *vyvrácení, vý- vod*.

refuto I., *odrážeti*; *odmítati*, *za- vrhovati*, *vyvracet*.

regalis 2., *královský*, *králi pří- slušný*; *krále důstojný*; *carmen, scriptum skutky jeho oslavující*.

regaliter adv., *královsky*; *skvostně*.

regero, gessi, gestum III., zpět né- sti, *odnésti*, *odhoditi*, *odstrčiti*; *od- větiti*, *vracet*, *alicui convicia*.

regia, ae, f, *královský hrad, palác*; *dvůr královský*, *rodina král.*; *stan král. v táboře*; *vláda, moc král.*

regie adv., *královsky*, *pánovitě*, *libovládně*.

regificus 3., *královský*, *nádherný*.

regimen, inis, n., *řízení, vedení*, *správa*, *vláda*; *kormidlo*.

regina, ae, f, *královna*.

regio, onis f., *směr, čára, recta*

regione přímým směrem, e regione v přímé čáře, naproti; krajina, končina, okrsek; v plur. obyč. meze, hranice, strana; městská čtvrť.

regionatim adv., podle krajů.

regius 3., královský, králi náležející, krále se týkající, krále důstojný, nádherný, moles (stavby); r. morbus žloutenka; subst. **regii, orum**, m., dvořané, satrapové, vojsko královské.

regnator, oris, m., vládce, panovník.

regno I., kralovati, vládnouti; trans. kralovati nad čím, ovládati co, v pass. jen; terra regnata Lycurgo (ovládaná Lykurgem, poddaná Lyk.).

regnum, i, n., království, říše; královská vláda n. moc, samovláda, kralování.

rego, rexi, rectum III., řídit, spravovat, vésti; fines, terminos, určit; napraviti, errantem.

regredior, gressus sum III., zpět kráčet, ubírat se, ustupovati.

regressus, us, m., ústup; útočiště.

regula, ae, f., pravítko (dřevěné); lať, tyč; pravidlo, zásada.

regulus, i, m., král malé země, králík; králevic.

regusto I., znovu okoušeti; znovu čísti.

reiciendus 3., zavržitelný.

reicio, ieci, lectum III., zpět (do zadu), vrci in postremam aciem (postaviti); zahoditi, odhoditi, odraziti, zahnati; odkázati, odložit; zavrhnouti, odmítati; pohrdati; telum in hostes nazpět po nepřítelích metati.

reieotaneus 3., zavržitelný; subst. **reielectanea, orum**, n., věci ne sice zlé o sobě, ale též ne dobré.

reiectio, onis, f., zavržení, odmítnutí; svalování věci nějaké na druhého, in alium.

reiectus 3., zavržitelný; subst. **reiecta, orum**, n. = **reielectanea**.

relabor, lapsus sum III., zpět sklouznouti, klesnouti, padnouti, plynouti, plaviti se; vrátiti se.

relanguesco, langui, — III., umdlévati, ochabovati, slábnouti.

relatio, onis, f., zpět nesení; criminis svalení, svedení viny se sebe

původce; opakování (fig. řeč.); zpráva úřední, návrh; poměr, vztah.

relator, oris, m., zpravodaj v senátu.

relatus, us, m., zpráva, zvl. v senátu přednesená; výčet.

relaxatio, onis, f., úleva, zotavení.

relaxo I., rozšířiti; uvolniti, popustiti; pass. zotaviti se.

relegatio, onis, f., vyobcování, vyhostění.

relego I., vzdáliti, vyobcovati, vyhostiti, pryč odeslati.

relego, legi, lectum III., opět sbírat; opět čísti; někdy zpět se ubírat, plouti.

relentescio, —, — III., ochabovati.

relevo I., zvedati (do výše); membra in cubitum (vzpřímiti); polehčiti, usnadniti, zmírniti; obveseliti, potěšiti; pass. zotaviti se, obveseliti se.

relictio, onis, f., opuštění.

religatio, onis, f., vázání.

religio, onis, f., svědomitost, svědomí, bázeň Boží, bohabojnost; zbožnost, náboženství; pověra, pověrčivost, religiones sibi fingere (vymýšleti sobě vrtochy pověrečné); meton.: posvátnost, věc posvátná; porušení téže: hřích, vina, kletba, templum religioneliberare; závazek posvátný; přísaha; plur. obřady náboženské, bohoslužba.

religiose adv., svědomitě; zbožně.

religiosus 3., svědomitý, úzkostlivý, religiosum est jest věcí choulostivou, jest věcí svědomí; r. dies (Alliensis) neblahý, nešťastný den; zbožný; pověrčivý; posvátný, svatý.

religo I., (zpět, vzad) uvázati, připevniti, manus post tergum; aliquem catena spoutati; naves ad terram, classem litore k zemi (na břehu) přivázati, uvázati; ovázati, tempora; naves ferreis manibus iniectis r. zadržeti, pevně držeti.

relino, levi, litum III., otevřiti; dolia (naraziti); melia (vybírat).

relinquo, liqui, lictum III., zanechat, opustiti, zůstaviti; pass. zbývati, relinquitur una via; nechati, pustiti mimo sebe, opomíjeti, pomítnouti, upustiti od čeho; bez pokuty

nechatí, nemstítí, iniurias; v řeči z úmysla pominouti, zamlčeti, alqd.

reliquiae, arum, f., ostatek, zbytky, pozůstatky.

reliquus 3., zbylý, ostatní; zbývající; o čase: příští, další; o dluhu: nedopracovaný.

reluceo, luxi, — II., obázet se, zářit; odlesk vrhat.

relucesco, luxi, — III., opět se zaskvíti.

reluctor I., vzpírat se, protiviti se, pečovat se.

remaneo, mansi, mansum II., zpět zůstat, zůstat, trvat, meškati.

remansio, onis, f., zpět zůstání.

remedium, ii, n., lék, prostředek, pomoc.

remeo I., vrátit se, zpět se vydati; aevum peractum (znovu prožívat).

remetior, mensus sum III., opět změřit, měřit; chůzí změřit, (plavbou), procestovat; astra rite (pozorovat).

remex, remigis, m., veslař; mužstvo veslařské.

remigatio, onis, f., veslování.

remigium, ii, n., veslo, náradí veslařské; veslování; veslaři.

remigo I., veslovat.

remigro I., zpět se stěhovat, se ubírat, zpět se vrátit.

reminiscor, —, —, reminisci III., rozpomenouti se, připamatovat si, upamatovat se; smyslit, vymyslet; plura bona.

remisceo, remiscui, mistum (mixtum) II., smístit.

remisse adv., klidně; mírně.

remissio, onis, f., popuštění, povolení; vocis r. klesání hlasu; obleva, úleva, zotavení.

remissus 3., popuštěný; mdlý, ochablý, malátný; klidný, homo in sermone; nevalný, aestimatio; mírný frigus, ventus; veselý, bodrý, homo; kratochvilný, ioci.

remitto, misi, missum III., zpět poslati, captivos propustit; zpět metati, tela; calces (zadkem vyhazovat); vrátit, popustit, imperium; opět (na vzájem) odeslati, mandata (vzkazy); ze sebe vydávat, vypou-

štět, sonum; nechatí sklesnouti, braccia; tunica remissa; popustit, povolit, frena equo; vere remissus ager (rozmrzlá půda); se r. zotavit se: remitti, se remittere i jen remittere: povolit, ochábnout; upustit od čeho, ustati, contentione, curam; zanedbávat, nedbat čeho; darovat, slevit, prominout, odpustit čemu; dopustit čemu, dovolit co, remittentibus tribunis.

remolior IV., zpět posouvat, odstrkávat.

remollesco, —, — III., změkknout; obměkčit se; zchoulostivět.

remollio IV., změkčit.

remoramen, inis, n., omeškání; zá- vada.

remordeo, mordi, morsum II., opět kousnout, hrýzt; opětně znepokojovat, trápit, alqm, animum.

remoror I., zdržovat se, meškati; trans. zdržovat, meškati koho.

remote adv., vzdáleně

remotio, onis, f., vzdálení.

remotus 3., vzdálený, odlehlý, daleký; prost čeho, a culpa; odkloněný, nepřející; odstraněný.

removeo, movi, motum II., vzdálit, odstranit, odklidit stranou; remotis arbitris beze svědků; remoto ioco beze žertu, žert stranou.

remugio, —, — IV., řvaním, jekotem se ozývat; huhlat.

remulceo, mulsi, mulsum II., zpět schlípit, odchlípit.

remulcum, i, n., táhlo; navem remulco abstrahere loď do vleku vzít.

remuneratio, onis, f., odplata, odměna.

remuneror I., odplatit, odměnit; obdařit.

Remuria, orum, n. = Lemuria.

remurmuro I., hlučet; vzječet, unda.

remus, i, m., veslo; remis velisque, ventis remis, velis remisque s plnými plachtami, veškerým úsilím.

ren, renis, m., obyč. v plur. ledviny.

renarro I., opět vypravovat.

renascor, natus sum III., opět se zrodit, vzrůst, povstat.

renavigo I., zpět plout.

renideo, —, — II., trpytit se, skvíti

se, zářiti; usmívati se (ať upřímně ať úsměšně).

renitor, nisus (nixus) sum III., vzpírati se, vzpouzeti se.

reno I., na povrch vyplovati; saxa vyhružují se.

reno, onis, m., kožešina, kožíšek, plášťik kožešinový.

renodo I., rozuzliti, rozvázati.

renovamen, inis, n., obnova, nová postava.

renovatio, onis, f., obnovení.

renovo I., obnoviti; opakovati; osvěžiti; se r. nových nabýti sil.

renumero I., odpočítati, vypočítati.

renuntiatio, onis, f., ohlášený.

renuntio I., ohlásiti, oznámiti, zvěstovati (zpět): prohlásiti; vypověděti, amicitiam alcuí.

renuo, nui, — III., odepřiti, nesvoliti, neschváliti.

reor, ratus sum, reri II., mysliti, domýšleti se, domnívati se.

repagula, orum, n., závora.

repandus 3., zpět zkroucený.

reparabilis 2., napravitelný.

reparo I., opět pořídit, obnoviti, bellum; napravit, nahraditi; doplniti copias; zaměnit, vyměnit.

repastinatio, onis, f., okopávání.

repastino I., okopávati.

repecto, pexus sum III., (opět) česati.

repello, reppuli (repuli), pulsum III., odraziti, odehnati, odstrčiti, odpuditi, oddáliti, odvrátiti; odmítnouti.

rependo, pendi, pensum III., odvážiti, zvážiti něco; odplatiti, vypláti; odpykati, culpam culpa.

repens, entis 1., náhlý, nenadálý; nový, causa.

repente adv. náhle, nenadále, neočekávaně.

repentino adv., náhle.

repentinus 3., náhlý, nenadálý, neťušený.

repercussus, us, m., odraz.

repercutio, cussi, cussum III., odraziti.

reperio, repperi (reperi), pertum IV., opět najiti, nalézt; pěstřehnouti, objeviti, spozorovati, shledati; dověděti se, slyšeti; vymysleti, vynalézt; sibi salutem, dojití čeho.

repertor, oris, m., vynálezce, původce.

repetitio, onis, f., opakování.

repetitor, oris, m., svého vyhledávatel.

repeto, petivi (petii), petitum III., opět po čem dychtiti; opět bít na něco, repetita percussit (opět a opět ranění); zpět se vrátiti, viam (touž cestou se vraceti); nazpět počítati, repetitis diebus; zpět žádati; poenas ab aliquo stíhati koho trestem; trestati koho; domáhati se na kom pokuty; zdaleka bráti, počínati, odvozovati, initia amicitia ex parentibus; opět dobýti, získati, dosíci čeho; znovu počítati, opakovati; obnoviti (v paměti, memoria).

repetundae, arum, f., náhrada vydrěných peněz, vydírání peněz.

repleo, plevi, pletum II., znovu naplniti, zásobiti; hojně opatřiti, nasytiti.

replicatio, onis, f., rozvinouti; mundi koloběh světa.

replico I., znovu rozvinouti; na mysli rozebrati memoriam annalium (temporum).

repo, repsi, reptum III., lézt, plaziti se, loudati se.

repono, posui, positum III., (part. **repostus** = **repositus**, bás.) zpět odložit, stranou položit, pohřbít; umístiti, in numero deorum, in deos; insigne regium na hlavu zase postavit; dát, klást, spem r. naději skládati v čem; se in cubitum opět uložit se k jídlu; fabulam r. znovu provozovati; v předešlý (dřívější) stav opět uvést, nahraditi; odpověděti.

reporto I., zpět nésti, dopravit; se ad alqm vrátiti se opět; přinést, verba audita; odnésti, nabýti, spem bonam.

reposco, —, — III., zpět žádati; vyžádati si, vymáhati.

repostor, oris, m., obnovitel.

repostus 3., odlehlý.

repotia, orum, n., hodování (druhý den po svatbě).

repraesentatio, onis, f., hotové zaplacení.

repraesento I., zpřítomniti, před

oči postaviti; vyložití; ihned předsevzítí, urychlití, ihned splnití; hned zaplatiti.

reprehendo, prehendi, prehensum a reprehendo, reprehendi, reprehensum III., zadržeti uchopením; uchopiti; kárati; alqd in alquo neschvalovati čeho na kom; odpírati, vyvracetí.

reprehensio, onis, f., zadržení; pokárání, domluva, výtka; vyvrácení; sine r. bez závady.

reprehenso, —, — I., zadržovati.

reprehensor, oris, m., karatel, oprávec, hánce.

repressor, oris, m., potlačovatel, zamezitel, caedis.

reprimo, pressi, pressum III., ztláčiti, potlačití; zarazití, zastavití, umírniti, zadržeti.

repromissio, onis, f., přípověď.

repromitto, misi, missum III., něco v odvetu slíbiti.

repto I., léztí, plaziti se.

repudiatio, onis, f., odmítnouti, odmrštění, zapuzení.

repudio I., odstrčiti, zapudití, zavrhnutí, odmítnouti.

repudium, ii, n., rozvod.

repuerasco, —, — III., dětinským se stávatí, opět zdětiněti.

repugnanter adv., odpíravě.

repugnantia, ae, f., odpor.

repugno I., odpor činiti, vzpírati se, odporovati, zpečovati se; přičiti se, neshodovati se.

repulsa, ae, f., odmítnutí; marné doprošování se; propadení, marné ucházení se (o úřad).

repulsus, us, m., odražení, odraz.

repungo, —, — III., opět píchnutí.

repurgo I., opět očistiti, vyčistiti; poět. mortale (odstraniti).

reputo I., počítati, vypočítati; uvažovati.

requies, ietis (acc. **quietem** i **requiem**, abl. **quiete** i **requie**), f., pokoj, klid, zotavení.

requiesco, quievi, quietum III., odpočívati, odpočinouti si; okřáti, upokojiti se.

quietus 3., odpočatý, odpočinulý.

requiro, quisivi, quisitum III., opět hledati, vyhledávati; opět vyzvídati,

poptávati se, pátrati; vyžadovati, domáhati se; přizvědětí se, dovědětí se; postrádati, pohřešovati čeho, maiorum prudentiam in aliqua re.

requisita, orum, n., potřeba, nouze.

res, ei, f., věc, předmět (obsah) vypravování, látka; ficta rerum výmysly, vilia rerum věci nepatrné; res divinae bohoslužba, posvátné obřady; majetek, jmění, rem augere jmění nabýti, rem conficere jmění pozbýti, possessiones et res majetek movitý a nemovitý, res familiaris; záležitost, r. domesticae domácnost, jednání; alicui res est cum aliquo někomu jest s kým jednati; předsevzetí, úmysl, podnik, rem gerere zámeř provéstí; výsledek, rozhodnutí; skutečnost, certae res patrné důkazy; rozepře, pře, soud; čin, skutek, res ante actae věci minulé, případ, exempla rerum (ze skutečnosti); události, příběhy, dějiny, notare; válečný čin, skutek, r. militaris věci (běh) válečné (-ý), vojenství, res bellicae, hostiles, věci válečné, válečnictví; stav, okolnosti, položení, poměry, res secundae štěstí, res adversae neštěstí, nehoda, res perditae zkáza, r. trepidae nepokoje, res humanae osudy lidské, res novae novoty, převraty, res afflictae pohroma, neblahý stav, asperis rebus v nesnázích, res extremae položení bídne; pro tempore et re dle času a okolností, qua ex re po té události, ex copia rerum, dle okolností; užitek, prospěch, výhoda, zájmy, res communis obecné dobro, res aliena záležitosti cizí; res publica obec, stát; soubor všeho, co jest, svět, vesmír, summa rerum, natura rerum vesmír; vana rerum marnosti, desperatio rerum zoufání; in discrimine rerum v rozhodné chvíli; příčina, ob eam (hanc) rem pro tu příčinu, proto, quam ob rem, qua de (ex) re pročež, ze které příčiny; ob rem facere pro zisk, in rem est jest potřebí, e re videretur zdá se býti prospěšno.

resacro I., kletby zbaviti, sprostiti.

resaevio IV., znovu zuřiti.

resaluto I., opět pozdravovati.

resanescō, sanui, — III., opět se pozdraviti.

resarcio, sarsi, sartum IV., vyspravit, opravit, nahraditi.

rescindo, scidi, scissum III., opět natrhnouti, roztrhnouti; strhnouti, zbořiti; zrušiti, neplatným učiniti, consulta et decreta; rozedřiti, obnoviti, vulnus.

rescisco, scivi (scii), scitum III., dověděti se, zpraven býti.

rescribo, scripsi, scriptum III., odepsati alci, ad alqm, ad litteras, litteris; part. subst. **rescriptum, i**, n., císařský přípis; znovu psáti, r. novas légiones opět postaviti; přepsati, ad equum (ze seznamu pěchoty mezi jezdce) povýšiti do stavu rytířského; nunquam r. znovu zaplatiti; reliqua r. jako nedoplatek připsati.

reseco, secui, sectum I., uříznouti, odříznouti; ad vivum alqd r. až do živého zaříznouti (i ve smyslu přenes.), de vivo alqd ze živého vyřezati = sáhnouti k zásobám nejpotřebnějším; neque id ad vivum r. nechci věc přísně bráti; zameziti, přetrhnouti; vyplniti.

resemino I., znovu ploditi; se r. obroditi se.

resequor, secutus sum III., následovati slovy = odpověti.

resero I., otevřiti, odkrýti, vyjeviti; začínati.

reservo I., v záloze zachovati, chovati; uschovati, uchovati; odložiti, consilium ad extremum (na nejhorší případnost), nechati si.

reses, sidis 1., pozůstalý, zpět zbylý; nečinný.

resideo, sedi, sessum II., zůstati seděti; pozůstati, zůstati; nečinným býti.

resido, sedi, sessum III., usaditi, posaditi se, zasednouti si; slehnouti se; snížiti se, propadnouti se, montes; uklidniti se, upokojiti se; ustupovati, tratiti se, opadati, maria in se ipsa.

residuus 3., zbývající, pozůstalý; subst. n., zbytek.

resigno I., rozpečetiti, otevřiti, litteras; odhaliti, vyjeviti, fata; zru-

šiti, zmařiti, fidei tabularum (důvěru v . .); poet. lumina morte (Mercurius) resignat v sloup obrácené oči ze smrti (k životu) otevírá; přepsati (v. rescribo) něco jako zaplacené v účetní knize, zpět dáti, vrátiti, cuncta, quae dedit.

resilio, silui, sultum IV., nazpět odskočiti; odraziti se; skrátiti se, zmenšovati se, in spatium breve.

resimus 3. nahoru zahnutý.

resina, ae, f., pryskyřice.

resipio III., po něčem chutnati.

resipisco, sipui (sipivi), — III., opět se vzpamatovati, k sobě přijíti, zotaviti se; zmoudřeti.

resisto, stiti, — III., zastaviti se, stanouti; postaviti se v odpor, vzepřiti se, zprotiviti se; odolati; opět se postaviti, povstati, lapsi resistamus.

resolutus 3., rozvázaný; ochablý.

resolvo, solvi, solutum III., rozvázati, rozpustiti, rozvolniti, puella resoluta capillos; rozptýliti, rozeznati, nebulas; zmařiti, zničiti, dolos; otevřiti, ora, litteras; skončiti, litem lite, odstraniti, curas; zbaviti, zprostiti, te piacula nulla solvent; zaplatiti.

resonabilis 2., ohlasný.

resono, sonavi (sonui), — I., ozývati se čím, rozléhati se; zvukem naplniti, lucos cantu.

resonus 3., ohlasný.

resorbeo, —, — II., vstřebati, pohltiti.

respecto I., zpět se ohlížeti, pohlížeti; ohled bráti; nadíti se, očekávati, par munus ab alqo.

respectus, us, m., ohlížení se; ohled, zřetel; útočiště.

respergo, spersi, spersum III., postříkati, skropiti, pokropiti.

respersio, onis, f., pokropení.

respicio, spexi, spectrum III., ohlížeti se, patřiti; pozorati na . .; pozorovati, přemítati; ohled, zřetel míti (bráti, všímati si čeho, šetřiti čeho, dbáti čeho; čekati, spem a Romanis.

respiramen, inis, n., průdušnice.

respiratio, onis, f., oddychování; přestávka (v řeči), oddech (od práce); výpar, aquarum.

resperatus, us, m., (v abl. **-u**) od-
dychování, výdech.

respiro I., oddychovati, vydecho-
vati; oddechnouti si, zotaviti se;
poleviti, popustiti, oppugnatio re-
spiravit.

resplendo, ui, — II., zářiti, lesk-
nouti se.

respondeo, spondi, sponsum II., od-
povídati; přítomen býti, dostaviti
se (t. j. při čtení jména se ozvati
»zde«); hájiti se (před soudem); ad
tempus (v pravý čas zaplatiti); sho-
dovati se, vyhověti, hoditi se, po-
doben býti čemu; vyrovnati se; od-
měniti se, amori amore; o místech:
naproti ležeti.

responsio, onis, f., odpověď.

responsito, avi, — I., v mluvě práv-
nické: dobré zdání podávati

responso I., odpovídati; ozývati
se (o echu); odmlouvati, vzdorovati.

responsum, i, n., odpověď, výrok,
věstba.

res publica, ae, f., v. **res**.

respuo, spui, — III., odplivnouti,
odmitnouti, zavrhnouti, neschváliti.

restagno I., vylévati se, vystoupiti
(z břehův býti pod vodou, bařiněti,
locus jest rozbahněno, zatopeno).

restauro I., obnoviti, znovu zří-
diti.

restibills 2., každoročně obnovený,
znovu zřízený.

restillo I., zase vkapati.

restinctio, onis, f., uhašení.

retinguo, stinxi, stinctum III., uha-
siti, zhasiti, hasiti; udusiti, utišiti;
zničiti, zahubiti; sermunculum za-
meziti (ukončiti) rozprávku; morte
retingui zhynouti, zajíti.

restipulatio, onis, f., vzájemný zá-
vazek k nějaké povinnosti.

restipulor I., vespolečně se zavázati
k čemu, alqd.

restis, is, f., provaz, motouz.

restito I., pozadu zůstávati; ome-
škávati se, váhati.

restituo, stitui, stitutum III., opět
postaviti; zpět povolati, alqm in
patriam; znovu zříditi, v bývalý
stav uvést, muros, oppida; iudicia
zrušiti soudní nálezy a věc v bý-
valý stav uvést; dosaditi opět, alqm

in suam dignitatem; napraviti, ob-
noviti, proelium; nahraditi, vim r.
náhradu za škodu učiněnou dáti;
vrátiti, alicui alqd.

restitutio, onis, f., dosazení, navrá-
cení v dřívější stav; daná milost
někomu, alcis.

restitutor, oris, m., obnovitel.

resto, stiti, — I., na odpor se sta-
věti; vybývati, zbývati; poet. dona
pelago et flammis restantia (ušlé
moří a plamenům); quod restat bu-
doucně.

restricto adv., spořivě, skrble;
přesně.

restrictus 3., spořivý, skoupý;
přesný, přísný.

restringo, strinxi, strictum III., zpět
uvázati, zavázati; sevřiti, animum
maestitia.

resudo I., vypocovati.

resulto I., odskakovati, odrážeti
se; ozývati se, colles clamore re-
sultant.

resumo, sumpsi, sumptum III., zpět
vzít; nabrati, nabýti znova, vires;
obnoviti, hostilia.

resupino I., zpět ohnouti, na znak
sraziti.

resupinus 3., zpět zahnutý; na znak
ležící; poet. vypínavý.

resurgo, surrexi, surrectum III., opět
povstati, zdvihnouti se; opět (znovu)
vzniknouti, zmoci se, vyniknouti;
luna resurgit (poet.) vychází.

resuscito I., opět vzbuditi; opět
vznítiti, roznítiti, positam iram.

retardatio, onis, f., zdržení.

retardo I., zdržovati, omeškati.

rete, is, n., síť.

retego, texi, tectum III., odkrýti,
objeviti, prozraditi; orbem radiis
(ozářiti).

retendo, tendi, tensum (tentum) III.,
povoliti, popustiti.

retentio, onis, f., zadržení.

retento (intens. od retineo) I., za-
držeti, zdržovati.

retento I., (re, tento) opět zkou-
šeti.

**retentus 3. part. od retendo i re-
tineo.**

retexo, texui, textum III., rozplésti,
rozpárati, telam; předělati, přepa-

covati, scriptorum quaeque; zrušiti, neplatným učiniti; orationem odvolati; znovu tkáti, obnoviti.

retiarus, ii, m., síťář (gladiator).

reticentia, ae, f., odmlčení, umlčení, zamlčení (se).

reticeo, ticui, — II., mlčeti; odmlčeti, zamlčeti (se).

reticulum, i, n., **reticulus, i, m.**, malá síť, síťka.

retinaoulum, i, n., držadlo, pouto, lano, oprátka.

retinens, tis 1., pevně držící; hájící sui iuris.

retineo, tinui, tentum II., zadržeti, zdržeti; podržeti, udržeti; upoutati, alqm volucres ore; zachovati si, memoriam alcis rei; udržeti si, amicos.

retorqueo, torsi, tortum II., zpět otáčet, zahýbat, kroutit, zkroutit, obracet; manibus retortis (s rukama na zádech přivázanými); mentem změnit.

retractatio, onis, f., zpečování se.

retractatus 3., znovu prohlednutý, opravený.

retracto I., zase (znova) chápat se čeho, dotýkat se; opět uvažovati, obnovovati, vetera odia; zpět bráti, odvolávat; zpečovati se, odmitati.

retractus 3., vzdálený, odlehlý, skrytý, zastrčený.

retraho, traxi, tractum III., odtáhnouti, vléci nazpět, odvléci, dopravit n. přinést nazpět; uvést, přivést koho v co, alqm in odium.

retribuo, tribui, tributum III., zpět dáti, vrátiti; někomu, co náleží, dáti; dopřáti.

retro adv., zpátky, v zadu, do zadu.

retrocedo, oessi, — III., zpět jíti.

retrosum, retrorsus adv., nazpět, zpět; obráceně.

retroversus 3., zpět obrácený.

retrusus 3., vzdálený, skrytý, uschovaný, zastrčený.

retundo, tudi, tusum (tunsum) III., zpět zatlouci, odraziti; umlčeti, linguas Aetolorum; otupiti, ztupiti, tela; gladios, ferrum alcis zmařití či úmysl vražedný; zmírniti.

retusus 3., tupý.

reus, i, m., **rea, ae, f.**, vinník, obžalovaný (-á); plur. obě strany (obžalovaný i žalobce); reus voti povinen splnit slib svůj.

revalesco, valui, — III., pozdraviti, zotaviti se; platnosti opět nabýti.

reveho, vexi, vectum III., zpět přinést, přivést, dopravit, odnésti; pass. zpět přijeti, vrátiti se.

revello, velli, vulsum III., ode rvati, urvati, vyrvati; vytrhnouti; vypáčiti, claustra portarum.

revelo I., odhaliti, obnažiti.

revenio, veni, ventum IV., zpět přijíti, vrátiti se.

revera re vera opravdu.

reverbero I., zpět vrhati.

reverendus 3., úctyhodný, ctihodný.

reverens, tis 1., uctivý, počestný, úctyplný, šetrný (ke komu).

reverenter adv., uctivě.

reverentia, ae, f., uctivost, úcta.

revereor, veritus sum II., ostýchat se; v uctivosti míti.

reversio, onis, f., zvrát, odvrát, návrat.

revertor, verti, versum, revertor, versus sum III., vrátiti se, obrátiti se; k něčemu se obrátiti, uchýliti, oddati se, ad Musas.

revincio, vinxi, vinctum III., na zad uvázat, manus post terga; přivázati, upevniti.

revinco, vici, victum III., přemoci, překonati; přesvědčiti, usvědčiti.

reviresco, virui, — III., opět se zelenati; opět vykvést, omladnouti; opět se zmoci.

reviso, visi, visum III., opět k čemu přihlédnouti, dohlédnouti, navštívit; quae fortuna satis digna revisit te (poët.) potkalo tě, dostalo se ti štěstí.

revivisco, vixi, — III., obživnouti, okráti.

revocabilis 2., odvolatelný.

revocamen, inis, n., zpětné volání.

revocatio, onis, f., odvolání; fig. řeč. opravení, verbi.

revoco I., zpět povolati, přivolati, odvolati; odváděti, zdržovati, homines ab agricultura; odvrátiti, alqm a scelere; někoho k čemu přivést, přiměti, obrátiti, alqm ad virtutem.

a luxuria; přiváděti, potahovati, vytahovati, omnia ad potentiam suam; obnoviti, vires, studia intermissa; uvéstí, in dubium (v pochybnost); signa ad naturam přirozeně vysvětlovati.

revolo I., zpět letěti.

revolubilis 2., zpět odvalitelný.

revolvo, volvi, volutum III., zpět valiti, točiti, svinouti, vinouti, roztočiti; iter, aequora (poět.) změřiti, projiti; revolutus equo s koně svalivší se; revoluta aestu saxa (zavalené, zalité); rozvinouti, rozevřiti, librum; revoluta dies navrátilší se den, revoluta saecula uběhlé, zašlé, minulé; pass. opět v něco upadnouti, in eandem vitam, v čem se octnouti, na něco přijíti; opět rozjímati, uvažovati opět čísti, loca iam recitata; opět vypravovati; vrátiti se, uchýliti se, revolver in Tusculanum.

revomo, vomui, — III. vychrliti, vyvrhnouti.

revorto v. revento.

rex, regis, m., král, vládce, velmož; plur. rodina královská; tyran, despota.

Rhadamanthus (os), -i, m., syn Jupiterův, bratr Minoův, soudce v podsvětí.

rhapsodia, ae, f., rhapsodie, secunda (druhý zpěv Homerovy Iliady).

Rhea, ae, f., R. Silvia, dcera krále albánského Numitora, máť Romulova a Remova.

Rhea, ae, f. = **Cybele**.

rheda = **reda**.

Rhesus, i, m., král v Thrakii, který Troji ku pomoci přispěv, od Ulixa a Diomeda zavražděn byl.

rhetor, oris, m., učitel řečnictví; řečník.

rhetorice adv., řečnický.

rhetoricus 3., řečnický; ars r. neb **rhetorica, ae, -e, es**, f., rhetorika.

rhombus, -os, i, m., čarokruh; mořská ryba z čeledi kambal.

rhythmi, orum, m., učitele rytmu; **rhythmus, i**, m. = **numerus** takt v hudbě.

ricinium, ii, n., rouška k zahalení hlavy žen a truchlících.

rictus, us, m., **rictum, i**, n., otevřená, zející ústa; tlama.

rideo, risi, risum II., smáti se, usmívati se, alui, ad alqm; vysmívati se, posměch tropiti z čeho, alqm, alqd.

ridicule adv., směšně, k smíchu.

ridiculus 3., směšný, žertovný; subst. **ridiculum, i**, n., žert, vtip.

rigens, tis 1., zimou zkřehlý, ztuhlý; tuhý, pevný.

rigeo, —, — II., býti tuhým, stuhnouti, tuhnouti, strnouti; vzhůru strměti, čniti, ježiti se.

rigesco, rigui, — III., křehnouti, tuhnouti; ježiti se (o vlasech).

rigide adv., ztrnule; přísně.

rigidus 3., ztuhlý, ztrnulý, pevný; zimou zmrtvělý; nepoddajný, tvrdý, přísný, neústupný; drsný, divoký, sverpý.

rigo I., zavodňovati, zavlažovati.

rigor, oris, m., ztuhlost, strnulost, tvrdost, skřehlost zimou, zima, mráz; tuhost, přísnost, krutost; hrubost (manův).

riguus 3., zvlažující; zavlažený.

rima, ae, f., štěrbina, puklina, trhlina, škára; rigos agere, ducere (do-stávatí).

rimor I., rozštípnouti; rozrýti, prorýti, prohrabati; přehrabati; prošťarati, prohledati.

rimosus 3., štěrbinatý, děravý; r. auris (toho, kdo nic smlčeti nedovede).

ringor III., ústa rozšklebiti, zuby vyceniti; hněvati se.

ripa, ae, f., břeh říční; poět. a pozd. pobřeží = litus.

ripula, ae, f., malý břeh.

risor, oris, m., smíšek, posměváček.

risus, us, m., smích; posměch, výsměch.

rite adv., podle obřadů náboženských; řádně, patřičně, náležitě; jak obyčejně.

ritus, us, m., náboženský (posvátný) obřad; obyčej, zvyk: ritu dle, jako, s gen. bacchantum.

rivalis, is, m., sok.

rivalitas, atis, f., sokovství, žárlivost.

rivulus, i, m., potůček.

rivus, i, m., potok.

rixa, ae, f., svár, hádka, boj, zápas.

rixor I., hašteriti se, škorpiti se.

robigo, inis, f., rez; hniloba zubů; snět obilní.

Robigo, inis, f., bohyně, jež odvracovala snět obilní.

roboreus 3., dubový.

roboro I., síliti.

robur, oris, n., jadrné (zvl. dubové) dříví, tvrdé dříví, dub; věci z tvrdého dříví: lavice, dřevce a p.; tvrdost, pevnost, síla; jádro, zvl. jádro vojska.

robustus 3., z tvrdého dřeva, dubový; pevný, tvrdý, silný.

rodo, rosi, rosum III., hlodati, hrýzti; zlehčovati koho, osočovati.

rogalis 2., hraniční, flamma (poët.).

rogatio, onis, f., otázka; dotaz (k lidu učiněný), návrh zákona, rogationem ferre (učiniti); žádost, prosba.

rogatiuncula, ae, f., krátká otázka; navržený zákon.

rogator, oris, m., tazatel; navrhovatel zákona; sběratel hlasů na sněmích.

rogatus, us (jen v abl. -u), m., prosba; rogatu na prosbu, k žádosti.

rogito I., důtklivě se tázati.

rogo I., po čem sáhati, bráti něco odněkud; ptáti, dotazovati se, alqm alqd, alqm de aliqua re; r. sententiam, r. alqm někoho po mínění jeho se dotazovati; r. populum n. legem n. jen r. učiniti dotaz k lidu o zákonu, zákon navrhnouti; r. magistratum (jako consules, praetores) návrh k volbě učiniti; r. sacramento milites vzíti pod přísahu vojenskou; prositi, dožadovati se.

rogus, i, m., hranice; accendere r. zapáliti.

Romulus, i, m., bratr Rémův, vybudovatel Říma a jeho první král; **Romulides, ae, m.**, potomci R.; v plur.: poët. Římané.

rorarius, ii, m., obyč. v plur. lehkooděnci stojící za řadou triariův.

roro I., intrans. rosi, mžíti; rorat padá rosa; mokvati, kanouti, zvlh-

lým býti; trans. porositi, zarositi, orositi, zrositi.

ros, roris, m., rosa; o každé kapající tekutině, e capillis ros (pot) cadit (poët.); ros marinus rozmarina, poët. ros (maris).

rosa, ae, f., růže; růžový keř.

rosarius 3., růžový; subst. **rosarium, ii, n.**, růžový plod, sad.

roscidus 3., porosený, zvlhlý.

rosetum, i, n., růžoviště.

roseus 3., růžový.

rostratus 3., zobcem opatřený, navis; columna r. mramorový sloup, zřízený na počátku vítězství Duiiova nad Karthagiňany (ozdobený zobci z uloupených lodí); corona r. (dávaná v odměnu tomu, kdo první loď nepřátelskou slezl).

rostrum, i, n., zobák; lodní nosec, zobec (silný to hrot železný nebo měděný na prorážení korábů nepřátelských); v plur. **rostra, orum, n.**, řečniště na foru řím. lodními zobci (Antiatům r. 416 vzatými) ozdobené.

rota, ae, f., kolo.

roto I., točiti; pass. točiti se, otáčet se, valiti se, saxa rotantia.

rotula, ae, f., kolečko.

rotundo I., zaokrouhliti.

rotundus 3., kulatý, okrouhlý, oblý; v sebe uzavřený (o člověku).

Roxane, es, f., manželka Alexandra Velikého.

rubefacio, feci, factum III., zčerveniti, červeniti, zruměnit, ruměnit.

rubens, tis 1., červený, zardělý, rdící se.

rubeo, rubui, — II., býti červeným, červenati se, zarditi se; zapýřiti se.

ruber, bra, brum 3., červený, rudý.

rubesco, rubui, — III., začervenati se, zaruměnit se; zarditi se.

rubetum, i, n., ostružinník.

rubeus 3., ostružinníkový.

rubicundus 3., červenavý, zardělý, červeňounký, červenožlutý.

rubor, oris, m., červeň; stud; zahánbení.

rubrica, ae, f., červená hlínka, rudka; titul zákona (poněvadž červeně byl psán), zákon sám.

rubus, i, m., ostružina.

ructo(r) I., říhati, škytati; chrliti, versus ructatur.

ructus, us, m., říhání, škytavka.

rudens, tis, m., silné lano, zvl. lodní; přisl. rudentibus apta fōrtuna (velmi nejistě).

rudimentum, i, n., první začátek, pokus; první zkouška (zvl. u voj.).

rudis 2, syrový, surový; nezpracovaný, nezdělaný, neobdělaný; nevzdělaný, surový; nezkušený, nevycvičený, neznalý čeho, nezběhlý v čem.

rudis, is, f., šermířský rapír, končír (dávaný za odměnu vysloužilým gladiatorům, též na znamení darované jim svobody).

rudo, rudivi, — III., řvati; prora rudens (skřipající, vrzající).

rudus, eris, n., rum, rumiště, ssutina.

rufulus 3., červenavý; plur. **rufuli, orum, m.**, jméno vojen. tribunův, jež vojevůdce sám jmenoval, kdežto od lidu zvolení sluli **comitiati**.

rufus 3., světle červený, ryšavý, rezavý.

ruĝa, ae, f., vráska.

rugosus 3., vráskovitý, svrašťelý.

ruina, ae, f., pád, sřícení se, zboření; ruinae dare sřítiti se; záhuba, převrat; zahubitel; plur. zřícenina, rozvalina.

ruinosus 3., na spadnutí jsoucí, chatrný; pobořený, rozbořený.

Rumina, ae, f., řím. bohyně kojících; adj. **Ruminalis, ficus R.** pod nímž Romulus a Remus od vlčice kojeni a Faustulem nalezeni byli.

ruminatio, onis, f., přežvykování; časté opakování.

rumino(r) I., přežvykovati.

rumor, oris, m., hukot, šumot, lomoz, rumore secundo za hlučné pochvaly; šeptání, hlas, pověst, zvěst, veřejné mínění, pomluva.

rumpo, rupi, ruptum III, přelomiti, zlomiti, prolomiti, přetřhnouti, roztrhnouti, probodnouti, protknouti, proraziti; propuknouti, voces r. promluviti: pass puknouti, rozkočiti se; rušiti, zrušiti, pacem, foedera; přerušiti, somnum, silentia, moras (průtahy).

rumusculus, i, m., tlach, žvást, plané řeči.

ruo, rui, rutum (ruiturus) III., řítiti se, hrnouti se, páditi, chvátati, valiti se; hroutiti se, bořiti se, padat; unáhliti se, ukvapiti se; vzrývati, prorývati, ruunt venti mare a sedibus imis; spumas salis aere ruebant (kovem pěny mořské rozrývali = plavili se); ruta et caesa = věci vyhrabané a sporážené = věci movité.

rupes, is, f., skála, úskalí.

ruptor, oris, m., rušitel.

ruricola, ae c., venkovský, pole vzdělávající; rolník.

rurigena, ae c., na venkově zrozený; plur. venkované.

rursum, rursus adv., zpět; opět, zase, znova; proti tomu, navzájem, z druhé strany.

rus, ruris, n., venkov; statek venkovský; acc. rus na venek, abl. rure z venkova, ze statku; rure, ruri na venkově, na statku.

rusticanus 3., venkovský, vesnický.

rusticatio, onis, f., život (přebývání) na venkově.

rusticitas, atis, f., selkost, venkovský mrav; nejapnost, hloupost.

rusticoor I., na venkově se zdržovati, přebývati.

rusticulus, i, m., venkovánek.

rusticus 3., venkovský, selský; subst. m., sedlák; prostý, mores, nejapný, hrubý, nemotorný, troupský; subst. hrubec.

ruta, ae, f., routa; trpkost, hořkost (v řeči).

ruta caesa v. ruo.

rutilo I., červenavě se blýštěti; ryšavým býti.

rutilus 3., červenavý, ryšavý, rusý,

rutrum, i, n., rýč, lopata.

rutula, ae, f., routa.

S.

S., Sex. zkrácenina = Sextus; S. C. = senatus consultum; S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus; Sp. = Spurius; v listech: S. V. G.

E. V. = si valetis gaudeo, ego valeo;
S. D. = salutem dicit.

Sabazia, orum, n., slavnost ku počtě Bakchově, zvaného Sabazius.

sabbata, orum, n., sobota židovská; svátek.

sabulum, i, n., hrubozrný písek.

saburra, ae, f., písek, zvl. jako přítěž lodní; vojevůdce numidského krále Juby.

saccus, i, m., pytel, vak.

sacellum, i, n., malá svatyně, kaplička.

sacer, sacra, sacrum 3., posvátný, svatý; zasvěcený; podzemním bohům propadlý, smrti obětovaný, prokletý, kletý; zlořečený, ohavný; subst. **sacrum, i, n.**, věc posvátná, svatyně; plur. posvátný obřad, slavnost; oběť; svátky; tajné bohoslužby, tajnosti, mystérie.

sacerdos, otis c., kněz, kněžka.

sacerdotium, ii, n., důstojnost kněžská, kněžství.

sacramentum, i, n., vojenská přísaha, alqm militiae sacramento obligare, milites sacramento rogare (adigere) pod přísahu vzít; dicere s. (s-to) věrnost přísahati, přísahu skládati; s. negligere (zrušiti); meton. služba vojenská; přísaha, závazek vůbec; v právní při uložení obnos peněžní, který při ztrátě processu vrácen nebyl; vedení rozepře; rozepré; sázka, sacramento contendere (sázeti se).

sacrarium, ii, n., svatyně.

sacratu 3., posvěcený, zbožněný.

sacricola, ae, c., kněz, žrec.

sacrifer, fera, ferum 3., věci posvátné nosící.

sacrificatio, onis, f., obětování.

sacrificium, ii, n., oběť, posvátný úkon.

saorifioo I, obětovati,

sacrificulus, i, m., obětník, rex s. kněz, jež králem kdysi vykonávané oběti přinášel.

sacrificus 3., obětující; obětní.

sacrilegium, ii, n., svatokrádež, rušení náboženství.

saorilegus 3., svatokrádežný; subst. svatokrádce; bezbožný, zlořečený, bohaprázdný.

sacro I., zasvětiti, posvětiti, věnovati, obětovati; nezrušitelným (posvátným) učiniti, foedus; za boha prohlásiti; zvěčniti.

sacrosanctus 3., svatosvatý, nedotknutelný.

sacrum, i, n., v. **sacer.**

saeculum v. saeculum.

saecularis 2., k století náležející; carmen (baseň, odzpěvovaná chlapci a děvčaty při slavnostech každého století konaných).

saeculum, i, n., jeden věk lidský (33¹/₃ let); pokolení; století; delší doba. věk; duch času.

saepe adv., často, zhusta; comp.

saepius, superl. saepissime.

saepenumero adv., začasťe, často-krátě.

saepes, is, f., ohrada, plot.

saepia, ae, f., plotice (ryba).

saepimentum, i, n., ohrada, oplocení.

saepio, saepsi, saeptum IV., ohraditi, zahraditi, oplotiti; obehnati; obklopiti, obklíčiti; osaditi, vras.

saeptum, i, n., ohrada, oploteň, plot; plur. přepažení, šraňky na komitích při hlasování; stáje, salaše.

saeta, ae, f., štětina, žíně; vlasec (na chytání ryb).

saetiger, era, erum 3., štětinatý; subst. kanec.

saetosus 3., štětinatý.

saeve adv., krutě, vztekle.

saevio, saevii, saevitum IV., zuřiti, vztekati se, buráceti, mare.

saevitia, ae, f., zuřivost, krutost.

saevus 3., zuřivý, krutý, lýtý, hrozný, strašný; bouřlivý, divý, děsný.

saga, ae, f., v. **sagus.**

sagacitas, atis, f., slídívost, čenichavost; ostrovtipnost, důvtip.

sagaciter adv., bystře, čiperně.

sagatus 3., cestovním, vojenským pláštěm oděný.

sagax, acis 1., slídívý, čenichavý; bystrozraký, důvtipný, vtipný, bystroduchý.

sagina, ae, f., krmení; píce, pokrm, jídlo.

sagino I., krmiti, vykrmovati.

sagio, —, — IV., čenichati, větřiti.

sagitta, ae, f., šíp.

sagittarius, ii, m., lukostřelec, lučištník.

sagittifer, **fera**, **ferum** 3., šíponosný, střelonosný; opatřený, ozbrojený šípy.

sagittipotens, **tis** 1., lukostřelný; souhvězdí střelek.

sagitto I., z luku střeleti.

sagmen, **inis**, n., posvátná tráva (na Kapitolu natrhána), kterouž Fetialové při svých poselstvích jako znamení nedotknutelnosti nosili.

sagulum, i, n., plášť na cesty a do války.

sagum, i, n., plášť, zvl. vojenský; sagum (saga) sumere zbraní se chápati.

sagus 3., věštný; subst. **saga**, ae, f., věštka.

sal, **salis**, m., n., plur. **sales** m., sůl; slaná voda mořská, moře; vtip, bystrý rozum; vkus.

Salacia, ae, f., mořská bohyně (Tethys).

salaco, **onis**, m., chvastoun, velko-hubec.

Salamis, **inis** (acc. **ina**), f., ostrov a město v Saronském zálivu, sídlo Telamonovo, otce Ajanta a Teukra; proslulé vítězstvím Themistoklovým nad Peršany; adj. **Salaminus** 3.

salaris 3., solný; subst. **salarium**, ii, n., vojínům k zakoupení soli dáváný žold, mzda, plat, odměna, dar.

salax, **acis** 1., chlípny.

salebra, ae, f., nerovné, hrbolaté místo, výmol; drsnatost (řeči); závada, nesnáz.

salebrosus 3., hrbolatý, drsný, nerovný.

saliaris 2., salijský; nádherný; dapes ss. nádherné hody Saliův, kněží Martových.

saliatus, **us**, m., důstojnost (úřad) kněze Salijského.

salictum, i, n., vrboví, jívoví.

salientes, **ium**, m., vodotrysk.

salignus 3., vrbový, jívový.

Salii, **orum**, m., sbor 12 kněží, kteří každoročně počátkem března ve zbraní a štíty (aucile) opatření, městem ku počtě Martově průvody konali.

salinae, **arum**, f., solné doly, solnice.

salinum, i, n., slánka.

salio, **salui**, **saltum** IV., skákati, křepčiti.

saliunca, ae, f., nard (rosl.).

saliva, ae, f., slina.

salix, **icis**, f., vrba, jíva.

Salmacis, **idis**, f., pramen v Karii, jenž prý na muže působil tak, že stávali se zženštilými; víla tohoto pramene; člověk zženštilý.

Salmones, **ei** (**eos**), m., syn Aeolův, bratr Sisýfův, otec Tyroin, král v Elidě; **Salmonis**, **idis**, f., Salmoniova (= Tyro, máť Neleova a Paliarova).

salsamentarius, ii, m., obchodník nasolenými rybami.

salsamentum, i, n., rybí rosol; nasolená ryba.

salse adv., vtipně, žertovně, peprně.

salsus 3., solený, slaný; štiplavý, vtipný, peprný, kousavý.

saltatio, **onis**, f., křepčení tančení.

saltator, **oris**, m., **saltatrix**, **icis**, f., tanečník, tanečnice.

saltatorius 3., tančení.

saltatus, **us**, m., tančení, tanec.

saltem adv., aspoň, při nejmenším.

salto I., tančiti, křepčiti; mimicky představovati, tancem provázeti.

saltuosus 3., hvozdnatý, lesnatý.

saltus, **us**, m., skok, saltum dare, facere (skočiti, skákati).

saltus, **us**, m., lesnatá hornatina, hvozď, úval lesní; průsmyk, těsnina horská; statek (dvůr) s pastvinami.

saluber, **bris**, **bre** 3.; **salubris** 2., zdraví prospěšný, zdravý, silný; užitečný příhodný.

salubritas, **atis**, f., zdravost; zdraví.

salubriter adv., zdravě; užitečně, prospěšně.

salum, i, n., širé moře, moře (vůbec); vlnění mořské a (jím způsobené) kolísání a zmitání korábu.

salus, **utis**, f., zdraví, blaho, zdar, dobro; záchrana, bezpečí, spása, pomoc; pozdrav; štěstí, prospěch.

salutaris 2., spásný, prospěšný.

salutariter adv., spasně, prospěšně.

salutatio, **onis**, f., pozdravování, pozdrav; poklona, návštěva (přátel a klientův v domě patronově).

saluator, oris, m., pozdravovatel.
salutifer, fera, ferum 3. = **salutaris**.

saluto I., pozdravovati; deos s. klaněti se; uvítati; složit poklonu (o klientech) nebo učiniti návštěvu.

salve adv., v dobré míře, dobře; satin' salve? dobře-li se vede?

salve imper. od **salveo** vítej! zdař Bůh!; buď zdrav! s Bohem!

salveo, —, — II., zdrav býti; iubeo te salvere = salve; salvebis a meo Cicerone dáva tě pozdravovati.

salvus 3., zdrav, neporušen, zachovalý; spasený, zachráněný; na živu jsoucí; salvo officio bez porušení povinnosti.

Samos; -us, i, f, ostrov v jonském moři, rodiště Pythagorovo; adj. **Samius 3.**, subst. **Samia, orum, n.**, nádobí hliněné z ostrova Samu, známé pro svou křehkost.

sanabilis 2., zhojitelný.

sanatio, onis, f., uzdravení.

sancio, sanxi, sanctum (zř. **sancitum**) IV., posvátným, nezrušitelným učiniti (stanoviti), posvětit; potvrditi, stvrditi, schváliti, uznati, stanoviti; pod trestem zapovědět.

sancte adv., svatě, s posvátnou úctou, svědomitě.

sanctimonia, ae, f., svatost, pósvátlost; bezúhonnost, svědomitost.

sanctio, onis, f., slavné nařízení zákona (hlavní článek zákona, jehož přestoupení pokutou stíháno); zvláštní článek smlouvy = výhrada.

sanctitas, atis, f., svatost, posvátnost, nedotknutelnost; zbožnost; bezúhonnost, svědomitost, nezištnost.

sanctor, oris, m., ustanovitel.

sanctus 3., posvátný, svatý, nedotknutelný; sanctius aerarium (tajné oddělení státní pokladnice, pro případ největší nouze); důstojný, vznešený, zbožný, bezúhonný, poctivý.

Sancus, i, m., též Semo (Sancus) nebo Fidius Sancus umbrijského božstvo, asi = Ζεύς Πίστιος.

sandyx, ycis c., suřík.

sane adv., rozumně; ovšem, statečně, zajisté, arci; třebaš i, nechat;

při imperat. nuže; příliš, velmi, s bene; nihil s. nehrubě.

sanguinarius 3., krvežíznivý.

sanguineus 3., krvavý; krví zbrocený; s prolitím krve spojený; krvelačný.

sanguino I., krvežíznivým býti.

sanguinolentus 3., krvavý, zkrvavělý, červený jako krev; urážlivý

sanguis, sanguinis m., krev nil sanguinis (ani kapka krve); krveprolití; rodný původ; potomek.

sanies, ei, f., zkažená krev, hnis; jed, hlen.

sanitas, atis, f., zdravost; zdraví; rozum, rozvážlivost.

sanna, ae, f., úšklebek.

sannio, onis, m., šašek, harlekýn.

sano I., uzdraviti, hojiti; k rozumu přivést, upokojiti, animos; napraviti incommodum commodis (škodu výhodami).

Sanqualis 2., bohu Sankovi zasvěcený; avis (kostilom).

sanus 3., zdrav, zachovalý, rozumný, rozvážný, střízlivý; male s. rozumu nehrubě zdravého, pošetilý.

sapa, ae, f., mošt na husto vařený.

sapiens, tis 1., moudrý, rozumný, věhlasný; subst. mudrc.

sapienter adv., moudře, rozumně.

sapientia, ae, f., moudrost, rozumnost; filosofie.

sapio, sapii, — III., chutnati, chuť mít čím; crocum voněti (čím); moudrým, rozumným býti, zmoudřeti.

sapor, oris, m., chuť, vůně; vkus plur. lahůdky, pochoutky.

sarcina, ae, f., uzlík, ranec; plur. zavazadla vojenská; náklad, břemena; publica rerum (obtěž).

sarcinarius 3., zavazadelní, břemenní, soumarský.

sarcio, sarsi, sartum IV., vyspravit, spraviti, napraviti; nahraditi, odčiniti.

sarculum, i, n., motyčka, okopávačka.

sario IV., okopávati, pletí.

sarisa (sarissa), ae, f., dlouhé kopí makedonské; **sarisophorus, i, m.**, makedonský kopinník.

sarmentum, i, n., prut, šlahoun; plur. klesti, prouti, chrastí.

Sarpedon, onis, m., syn Diův, král v Lysii.

Sarra, ae, f., starý název města Tyru ve Foinicii; adj. **Sarranus** 3.

sat adv. = **satis** dosti, s dostatek.

satago, —, — III., s něčím mítí dost co činiti, v úzkostech býti.

satelles, itis c., průvodce, drabant; plur. průvod, družina; pomocník, náhončí.

satias, atis, f., nasycení, sytost.

satietas, atis, f., nadbytek; nasycení, přesycenost.

satin' = **satisne** v. **salve**.

satio I., nasytiti, uspokojiti.

satio, onis, f., setí, setba; plur. osetá pole.

satira (satura), ae, f., báseň obsahu smíšeného.

satis adj., adv., dosti, dostatečně, s důstatek; s. esse dostačiti, s. habere spokojiti se, přestatí na čem; comp. **satius** lépe, výhodněji, prospěšněji.

satisdatio, onis, f., daná záruka.

satisdo, dedi, datum I., dáti jistotu, záruku.

satisfacio, feol, factum III., zadost učiniti, uspokojiti, vyhověti; ospravedlniti, omluviti se, alci.

satisfactio, onis, f., zadostiučinění, ospravedlnění, odprošení.

satius v. **satis**.

sator, oris, m., rozsévač; původce, zploditel, ploditel.

satrapes, ae, m., perský místodržitel.

satur, ura, urum 3., sytý, nasycený; bohatý, úrodný.

satura, ae, f., mísa různým ovocem naplněná; směs, míchanice, všeho-chut.

saturitas, atis, f., sytost, hojnost, nadbytek.

Saturnus, i, m., bůh orby, později stotožňován s řeckým Kronem; otec Juppiterův, Plutonův, Neptunův; u Foiničanův bůh slunce; **Saturnius** 3., **Saturnalis** 2.; **Saturnalia, ium, n.**, slavnost v prosinci slavená.

saturo I., sytiti, uspokojiti.

satus, us, m., osívání, setí, sázení; plození.

Satyriscus, i, m., malý satyr.

satyrus, i, m., satyr, průvodce Bakchův; plur. později jako Panové a Faunové; satyrské hry divadelní.

saucatio, onis, f., poranění.

saucio I., poraniti; usmrtiti; humum vomere (orati).

saucius 3., poraněn, zraněn, raněn; tellus saucia vomeribus (zjizvená, zbrázděná, zrytá); zkormoucený, animus.

savior I., libati.

savium, i, n., polibek.

saxatilis 2., skalní.

saxetum, i, n., skalisko.

saxeus 3., skalnatý, skalní.

saxificus 3., zkameňující.

saxifragus 3., skály lámající.

saxosus 3., skalnatý, kamenitý.

saxulum, i, n., skalka.

saxum, i, n., skála, balvan.

scabellum, i, n., podnožka, stolička, na níž dupáním takt dáván.

scaber, bra, brum 3., drsný, škrablavý.

scabies, ei, f., drsnost, draslavost; svrab; svědění.

scabo, —, — III., škrabati, drbati.

Scaevae portae = Západní brána v Troji.

scaena (scena), ae, f., jeviště, dějiště, divadlo; veřejnost, svět; komedie. klam.

scaenicus 3., divadelní; subst. herec.

scaevus 3., levý.

scalae, arum, f., schody, stupně, žebřík.

scalmus, i, m., kolík vidlicový, v němž se veslo pohybuje; **scallum nullum videt o člunech ani slechu vidu**.

scalpellum, i, n., -us, i, m., nožík ranhojičský.

scalpo, scalpsi, scalptum III., škrábatí, rýpati, dlabati, rýti.

scalprum, i, n., dláto, knejp, rydlo.

scamnum, i, n., podnožka: lavice.

scando, scandi, scansum III., vystupovati, zvedati se; vystoupiti, vyléztí na co.

scandula, lépe scindula, ae, f., šindel

scapha, ae, f., člun, kocábka.
scaphium, ii, n., pohár.
scapulae, arum, f., lopatky.
scapus, i, m., lodyha, hůl, kmen, prut, rukověť.
scarus, i, m., pyskoun (moř. ryba).
scatebra, ae, f., výprysk, vývěr vody, vývařisko.
scateo, ui, — II., prýštiti se, prameniti; pln býti, hemžiti se, aliqua re.
scaturigo, inis, f., zdroj, voda pramenitá.
scaurus, i, m., kotníkovitý.
scelerate adv., zločinně.
sceleratus 3., zločinem poskvřený, znesvěcený; zločinný, zlořečený, hanebný nešlechtný; subst. zlosyn, hanebník.
scelero I., zločinem poskvrniti.
sceleste adv., zločinně.
scelestus 3., zločinný, bezbožný, zlořečený, ohyzdný; subst. zločinec, superl. arcilotr.
scelus, eris, n., zločin, hanebnost, lotrovství; padouch.
scena v. **scaena**.
Scenitae, arum, m., obyvatelé stanův.
sceptrifer, fera, ferum 3., žezlo-nosný.
sceptrum, i, n., žezlo, berla; poět. vláda.
sceptuchus, i, m., berlonoš.
scheda nebo **scida**, ae, f., list papíru.
schedula nebo **soidula**, ae, f., lísteček papíru.
sohema, matis, n., tvar, forma, řečnická figura.
schematismus, i, m., obrazný způsob mluvy.
Schoneus, ei, (eos) m., král v Boiotii, otec Atalantin.
schola, ae, f., prázděň; vědecké pojednávání, přednášky; scholam explicare filosofické výklady odbývati; škola.
scholasticus 3., školy se týkající, řečnický; subst. žák, učitel.
soida v. **scheda**.
soiens, tis 1., vědoucí, vědomky; vědomý, znalý, zkušený v čem.
soienter adv., vědomě, dovedně, uměle, zručně.

scientia, ae, f., vědění, povědomost, známost, znalost, dovednost, rozumění.
scilicet (**scire**, **licet**) adv., ovšemf, toť se rozumí, věru, vskutku, totiž; slyšte! nastojte! bohužel.
scilla, **squilla**, ae, f., cibule mořská; mořský rak.
scin' = **soisne** v. **scio**.
scindo, **soidi**, **scissum** III., roztrhnouti, rozedrati, rozervati, rozštípnouti, vytrhati, rozliti; pass. děliti se.
scindula v. **scandula**.
scintilla, ae, f., jiskra.
sointillo I., jiskřiti, prskati, oleum.
sointillula, ae, f., jiskřička.
scio, **scivi** (**scii**), **soitum** III., (**soisne** = **soivisne**) věděti; quod sciam pokud vím; rozuměti, znáti, Graece.
scipio, onis, m., hůl, berla.
Sciron, onis, m., mořský lupič na skalách mezi Megaridou a Attikou; Epikurejec, vrstevník Ciceronův.
scirpeus 3., z rokytí zhotovený; subst. **scirpea**, ae, f., košatina.
scirpus, i, m., síti, rokyti; nodum in scirpo quaerere hledati nesnáze, kde není žádných.
sciscitor I., vyzvídati, zvídati, dotazovati se.
soisco, **scivi**, **soitum** III., pátrati, vyzvídati; o lidu schváliti, ustanoviti, usnésti se na čem, quae scisceret plebes; o jednotlivci: hlasovati pro něco.
soissus 3, roztržený, puklý; vocis genus soissum (překřikující, skřehotavý).
scite adv., uměle, vkusně.
scitor I., vyzvídati, zvídati; dotazovati se, oracula.
soitum, i, n., snesení, nález, nařízení.
soitus 3., zkušený, rozumný; znalý čeho, povědomý, vadorum, zběhlý.
soitus, us, m., (jen v abl.) scitu plebis z usnesení, nařízení.
soobis, i, f., drtiny, piliny.
soopa, ae, f., ratolest; plur. koště, scopas dissolvere něco v nepořádek uvést; scopae solutae (nepořádný, ničemný člověk).
soopulosus 3., skalnatý.

scopulus, i, m., skalisko, úskalí, bradlo.

scorpio, onis, scorpius (-os), ii, m., štír; souhvězdí; stroj k metání kamenů a šípů, prak, kuše; druh mořských ryb.

scortator, oris, m., daremný člověk.

scorteus 3., kožený.

scortor I., nedbalým býti.

scortum, i, n., kůže, vilnice.

scriba, ae, m., písař, tajemník.

scribo, scripsi, scriptum III., ostrým hrotem vrýti, načrtnouti, narýsovat; psáti; sepsati, zapsati; označiti, určiti, herodem alqm písemně koho dědicem ustanoviti; alqm consulem písemně titulovati; vypsati (v seznamy) milites, legiones; vypsati, vyličiti, bellum; alci nummos peníze poukázkou zaplatiti; scribe decem a Nerio (vypůjč si 10.000 sestercií na směnky od Neria).

scrinium, ii, n., skříň (na papíry), archiv, kancelář (za doby císař.).

scriptio, onis, f., psaní; sepisování, vypracování.

scriptito I., často psávat.

scriptor, oris, m., písař, tajemník; spisovatel, skladatel.

scriptum, i, n., čára, ludere duodecim scriptis (hráti na vrhcáb-nici); písmo, spis; zákonní předpis.

scriptura, ae, f., psaní, písmo, spis; genus scripturae (spisování); plat z pastvin, pastevné, vectigal ex s.

scriptus, us, m., písařství.

scrupulum, (scrupulum) i, n., skrupul = 288mý díl libry.

scrobis, is, c., jáma, důl.

scrofa, ae, f., bahnice.

scrupeus 3., drsný, strmý.

scrupulosus 3., plný špičatých kamínkův, drsný; úzkostlivý.

scrupulus, scrupus, i, m., ostrý kamínek; úzkostlivost, nepokoj.

scruta, orum, n., veteš.

scrutator, oris, m., prohledavatel.

scrutor I., prošťourávat, prohledávat, pátrati.

sculpo, sculptsi, sculptum III., vydlabávat, vyřezávat, rýti.

sculptilis 2., vyřezávaný, vydla-baný,

sculptor, oris, m., rytec, řezbář.

sculptura, ae, f., rytina, řezba.

scurra, ae, m., darmošlap; šašek, šibal; břichopásek.

scurrilis 2., žertovný, šaškovný.

scurror I., šaškovati, kejklovati.

scutale, is, n., řemen u praku.

scutatus 3., velkým štítem opatřený; subst. m., pavězník.

soutella, ae, f., koflíček.

scutica, ae, f., důtky, karabáč.

scutula, ae, f., válec; plochá miska; kosočtverec.

scutulum, i, n., štítek.

scutum, i, n., podlouhlý štít řím. vojinů.

Scyla, ae, f., do úžiny sicilské vyčnívající skála, proti víru v Charybdě; dcera Forkova Kirkou v obludu mořskou proměněná; dcera Nisa, krále Megarského, v ptáka Ciris proměněná; **Scyllaeus 3.**

scyphus, i, m., pohár, číše.

Scyros, (-us) i, f., ostrov v Egejském moři, sídlo Lykomedovo; **Scyrius 3.**, membra (Pyrrhovy, syna to Deidamie a Achilla), **Soyrias, adis, f.**, puella = Deidamia, dcera Lykomedova.

scytala, ae, -e, es, f., válec; hůl u Spartanův, kolem níž proužek papíru ovinut a pak popsán. Papír ten zaslán od efora úředníku, od téhož na stejně tlustou hůl navinut a přečten, tudíž: písemné tajné nařízení.

se acc. a abl. od sui.

sebum, i, n., lůj, tuk.

secedo, cessi, oessum III., (stranou) odstoupiti, ustoupiti, vzdáliti se, odstraniti se.

secerno, crevi, cretum III., vyloučiti, odloučiti, vybrati, vymísiti; rozdělit, oddělit, odloučiti; rozeznati, blandum amicum a vero.

secessio, onis, f., ustoupení stranou; odloučení se, vzdálení se, roztržka.

secessus, us, m., odloučenost, ústraní, samota; zákoutí, útulek; skryš.

secius v. secus.

secludo, clusi, olusum III., uzavřít, uzamknouti (zvlášť stranou); oddělit, odloučiti, vzdáliti; pass. skryti se.

seco, secui, sectum (ale: **secaturus**) I., rozřezati, řezati, krájeti, sekati, žati; rozdělití, zdělití, oddělití, res magnas rozsouditi; rozrážeti, nave secat fluctus, proletěti, auras, plouti, vlam chvátati, spem hnáti se za n., doufati.

secretio, onis, f., rozdělení.

secreto adv., stranou, odděleně; soukromě, tajně, mezi 4 očima, beze svědků.

secretus 3., oddělený; tajný: subst. n., místo osamělé, ústraní, samota; tajnost.

secta, ae, f., zásada: filosofická nauka, škola; strana (politická).

sectator, oris, m., průvodce, přívrženec, stoupenec.

sectilis 2, řezaný.

sectio, onis, f., řezání, rozdělování, sekání; rozkouskování, rozčástkování majetku nebo kořisti; majetek, kořist.

sector I., někoho všude následovati (horlivě), za někým běhati, v něčem průvodě býti, sloužiti někomu; dychtiti, ložiti, pachtiti se po čem; pronásledovati koho, honiti.

sector, oris, m., odřezávač, collo-rum vrah, bandita; parcelář, skupovač statkův státu propadlých.

sectura, ae, f., místo, kde se co řeže nebo kopá, řez, zářez; lomy, doly; aerariae bane.

secubo, cubui, — I., osaměle ležeti.

secum = cum se (v. sui).

secundani, orum, m., vojíni druhé legie.

secundarius 3, k druhé řadě náležející, vedlejší.

secundo, avi, — I., zdaru, štěstí dávatí, podporovati, zdařiti, žehnati.

secundo adv., za druhé; po druhé.

secundum praep. s acc., prostorově: dle, podle, vedle, podél, mimo; s. ea = mimo to, po těch věcech; časově: hned po; ve smyslu právníc v prospěch něčí, pro, decernere s. alqm.

secundus 3., hned po kom jdoucí, druhý, nejbližší, následující; dobrovolný; secundo flumine po vodě (po proudu) dolů; příznivý, naklo-

něný, šťastný, zdařilý, po přání; res secundae příznivé okolnosti; štěstí (subst. n.) si quid secundi accidisset.

secure adv., bezstarostně, bezpečně.

securifer, era, erum 3., sekerosný.

securiger, era, erum 3., sekerovládný.

securis, is, (acc. im, abl. i) f., sekera; rána, úraz, škoda; plur. hlavatky liktorův na označení moci hrdelní; vrchní panství, moc.

securitas, atis, f., bezstarostnost, klidnost mysli; bezpečnost.

securus 3., bezstarostný, klidný; bezpečný, jistý, locus.

secus n. indecl. = **sexus** pohlaví.

secus adv., jinak, ne tak, naopak; haud s. (s násl. ac, atque, quam) sotva jinak, než; longe s. zcela jinak; non multo s. ne mnoho jinak, skoro tak; recte an s, nedobře, špatně; comp. **sequius (secius)** a **setius (secitius)**, nihilo s., neque eo s. nic méně: quo s. = quominus.

sed conj., ale, však, než, nýbrž.

sedate adv., klidně.

sedatio, onis, f., upokojení.

sedatus 3, upokojený, utišený, uklidněný, tichý.

sedecula, ae, f., stolička.

sedeo, sedi, sessum II., seděti, dlíti, meškati, trvati, vězeti, utkvěti; sse-dati se.

sedes, is, f., sedadlo, stolec, křeslo, trůn; sídlo, obydlí, domovina.

sedile, is, n., sedadlo.

seditio, onis, f., rozbroj, různice, vzpoura, nepokoj, povstání.

seditiose adv., buřičsky.

seditiosus 3., rozbrojný, buřičský, nepokojný; bouřlivý, odbojný, oratio.

sedo I., usaditi, utišiti, uspokojiti, potlačiti; zastaviti, zameziti.

seduco, duxi, ductum III., stranou odvésti; oddělití, odloučiti.

seductio, onis, f., odvedení stranou.

seductus 3., vzdálený, odstraněný.

sedulitas, atis, f., příčinlivost, horlivost, úslužnost.

sedulo adv., bedlivě, příčinlivě; zúmyslně.

sedulus 3., přínčinnivý, horlivý; úslužný, ochotný.

seges, itis, f., setba, osení; množství, dav; role, půda.

segmentum, i, n., odřezek, proužek; plur. zlatá obruba.

segnis 2., váhavý, líný, loudavý, malátný.

segniter, segne adv., líně, loudavě, zdouhavě, váhavě.

segnitia, ae, -es, ei, f., lenost, váhavost, liknavost.

segrego I., od stáda odloučiti; oddělit

seiugis 2., šestispřežní; subst. **se-
iuges, ium, m.**, šestispřežení.

seiugo I., oddělit, odloučit.

seiunctio, onis, f., oddělení, odloučení.

seiungo, seiunxi, seiunctum 3., oddělit, odloučit; rozlišovati; seiunctum est a re proposita (nenáleží to k věci).

selectio, onis, f., výběr.

selibra, ae, f., půl libry.

seligo, legi, lectum III., vybrati.

sella, ae, f., stolice, lavice, židle; křeslo.

sellisternium, ii, n., hody bohům strojené (jídlo jim určené kladeno na stoličky).

sellula, ae, f., židlička, lavička.

sellurarius, ii, m., řemeslník.

semel adv., jednou, jedenkrát; kdysi; najednou, jednou pro vždy.

Semele, es, -a, ae, f., dcera Kad-mova, matka Bakchova; **Semeleius, Semeleus** 3.

semen, inis, n., símě, semeno, sazenice; příčina, původ; potomci, zplození, plémě, rod.

sementis, is (acc. em, im), f., setba, výsevek, s. facere osívati pole; počt. osení.

semenstris (semenstris) 3., šestiměsíční, půlletní.

semesus 3., napolo snědělý.

semet v. sui.

semi jen ve složeninách = půl, na polo.

semiadapertus 3., pootevřený.

semianimis 2. a **-us** 3., položivý, polomrtvý.

semiapertus 3., polootevřený.

semicaper, capri, m., polokozel.

semicrematus 3., polospálený.

semicremus 3., v. předch.

semideus, i, m., polobůh.

semidoctus 3., nedoučený.

semiermis 2. a **-us** 3., poloobzbrojený.

semifactus 3., na polo hotový.

semifer, era, erum 3., polozvířecí.

semigravis 2., poloopilý.

semigro I., odstěhovati se, odtáhnouti.

semihomo, inis, m., polochlověk, polodivoch.

semihora, ae, f., půl hodiny.

semilacer, era, erum 3., na polo rozsápán.

semiliber, era, erum 3., polosvobodný.

semilita, ae, f., polomarkytán.

semimas, maris, m., polomuž; kleštěnec.

seminarium, ii, n., semenišťe.

seminator, oris, m., rozsévač; ploditel, původce.

semínez, necis 1., polomrtvý; artus (ještě nevystydlé).

semino I., siti; ploditi.

seminudus 3., polonahý.

semiplenus 3., poloplňný; na polo úplný.

semiputatus 3., na polo řezaný, ne dobře ořezaný.

Semiramis, idis (idos), f., manželka a nástupkyně Nina, krále assyrského; appellativně o člověku rozmařilém.

semireductus 3., na polo, trochu zpět zahnutý.

semirefectus 3., na polo opravený.

semirutus 3., polozbořený.

semis, semissis, m., **semis indecl.**, půl assu; půl jitra půdy; o úrocích: šest procent.

semisepultus 3., polopohřbený.

semisomnus 3., polospící, rozespalý.

semisupinus 3., od poly na znak lehlý, polo zpět odvrácený.

semita, ae, f., pěšina, stezka.

semiustulatus, semustulatus, semustus, semiustus 3., polospálený.

semivir, viri, m., polomuž; zženštilý.

semivivus 3., položivý, polomrtvý.

semotus 3., vzdálený, odlehlý; semota dictio (důvěřivý).

semoveo, movi, motum II., odstraniti; vzdáliti.

semper adv., vždy, stále.

sempiternus 3., ustavičný, věčný, nehynoucí.

semuncia, ae, f., půl unce = $\frac{1}{2}$ assu, nebo vůbec celku.

semunciarius 3., půl unce obnášející; fenus $\frac{1}{2}\%$ ze sta.

senaculum, i, n., poradní budova senátu.

senariolus, i, m. dem. od **senarius** = veršík (nepatrný) šestistopý.

senarius 3., šesterní; (versus) s. šestistopý verš (obyč. jambický).

senator, oris, m., senátor, člen rady (starší obecní).

senatorius 3., senátorský; subst. m., senátor.

senatus, us, m., senát, rada; princeps s. jehož jméno od censora nejdříve čteno; alqm senatu prohibere, movere vyloučiti; shromáždění senátu, senatum habere, mittere, dimittere (odbyvati); s. alci dare, slyšení dáti; s. legitimus pravidelné s. s., s. indictus mimořádné.

senatus consultum, i, n., zákonně platný nález, usnesení senátu.

senecta, ae, f., kmetství.

senectus 3., starý.

senectus, utis, f., stáří, kmetství.

senesco, senui, — III., sestárnouti, stárnouti; chřadnouti, hynouti, mizeti, chabnouti, ubývati.

senex, senis 1., stár, staříčkový, obstarožní, letitý; comp. **senior, senius** starší; subst. **senex, senis, m.**, stařec, kmet (přes 60 let).

seni, ae, a (gen. plur. **senum**) po šesti; šest na jednou.

senilis 2., stařecký.

senium, ii, n., sešlost, kmetství; zasmušilost, omrzelost; hoře, trud.

sensim adv., poznenáhlu, zticha (pod rukou).

sensus, us, m., cit. pocit, smysl, rozum; smýšlení; význam (slova).

sententia, ae, f., smýšlení, mínění, myšlénka, náhled, ex s. po přání, de s. dle přání; výrok, rozhodnutí, usnesení, výpověď, nález; smysl, obsah, rozum; věta, obvětí, průpověď.

sententiola, ae, f., krátká průpověď.

sententiose adv., duchaplně.

sententiosus 3., plný myšlének, duchaplný.

sentina, ae, f., kal vodní usazený na dně lodním; povrhel, vývrhel.

sentio, sensi, sensum IV., pocítiti, cítiti (smysly vnějšími), číti, zkusiti, pozorovati, znamenati, nahlížeti; porozuměti, srozuměti; smýšleti, mysliti, domnívati se, souditi; mínění své pronésti, hlasovati.

sentis, is, m., trn, trní.

sentus 3., trnitý, drsný.

seorsus, seorsum adv., odděleně, zvlášť

separabilis 2., oddělitelný.

separate adv., obzvláště.

separatim adv., obzvláště, o sobě, různě, rozdílně; dicere s. všeobecně.

separatio, ouis, f., odlišení, odloučení.

separatus 3., oddělený, různý.

separo I., oddělit, odlišit, odloučit.

sepelio, sepelivi, sepultum IV., pohřbiti; spáliti; zničit, zahubit. bel-lum potlačit; **sepultus** 3, pohřbený, somno s. ve spánek pohřžen; custode sepulto (uspav strážce).

sepono, posui, positum III., stranou položit, odložit; sobě vyhradit, sibi alqd; odlišit, vybrat, oddělit, odloučit; vzdálit, vyhostit.

seipse = se ipse.

september, bris, bre 3., zářijový; mensis S: září.

septemfluus 3., sedmitoký.

septemgeminus 3., sedminásobný.

septemplex, pliois 1., viz předch.

septemvir, i, m., plur. septemviri, sbor sedmi úředníků, jimž ku společnému vyřízení záležitost nějaká svěřena; na př. rozdělení státních pozemků na kolonisty.

septemviratus, us, m., septemvirat.

septemtrio, onis, m., obyč. v plur. sedm volův; souhvězdí velikého (vozu) medvěda; sever; severní vítr.

septemtrionalis 2., severní.

septenarius 3., ze sedmi dílů se skládající, versus sedmistopý.

Septimuleius, i, m., jeden z vrahů L. Grakcha.

septiremis, is, f., sedmiveslice.

septum, i, n., v. **saeptum**.

septunx, uncis, m., sedm dvanáctin (celku nebo assu).

sepulchralis 2., hrobní, náhrobní, pohřební.

sepulcrum, i, n., hrob, hrobka; pomník, náhrobek, nápis náhrobní; ara sepulchri hranice; počt. mrtvý, placatis sepulchris.

sepultura, ae, f., pohřeb, pochování.

sequax, acis 1., rychle, snadno následující; někam se táhnoucí, fumus (všude vnikající).

sequester, stra, strum 3.; **sequester, stris, stre** 3., sprostředkující; subst. **sequester, stri (stris), m.**, sprostředkovatel, prostředník.

sequor, secutus sum III., za kým jíti, následovati, provázeti; castra alcis s. pod někým službu vojenskou konati; pronásledovati, stíhati; ubírat se kam, jíti po, regiones, munitionem; (podílem) dostati se komu, připadnouti, gloria prolem sequitur; řídit se kým, dle koho; poddávati se, povalovati, telum non sequitur; dychtiti, bažiti po čem, dbáti, hleděti si čeho, vyhledávati, amicitiam alcis; fidem alcis (v ochranu něčí se dáti); přidržeti se koho n. čeho, exemplum.

sera, ae, f., závora.

Serapion, onis, m., řecké jméno, přezdívk. P. Cornelia Scipiona Nasiky.

Serapis, is (idis), m., bůžek egyptský; **Serapeum, i, n.**, chrám Serapisův.

serenitas, atis, f., jasnost, jasné počasí.

sereno I., zjasniti, vyjasniti.

serenus 3., jasný, vyjasněný.

seria, ae, f., džbán, konev, sud.

series (jen acc **em**, abl. **e**) f., řada, pořad.

serio adv., vážně, opravdově.

serius, v. serus.

serius 3., vážný; subst. n., věci vážné, opravdovost; in s. vertere na vážnou stránku obracet.

sermo, onis, m., řeč, rozprávka, hovor, rozmluva; mluva, jazyk, nářečí; pověst, povídačky.

sermocinatio, onis, f., fig. řeči: uvedení někoho v řeči jako osoby mluvící.

sermocinor I., hovořiti, štěbetati.

sermunculus, i, m., pomluva, kleveta.

sero, serui, sertum III., řaditi, splétati, spojovati; **sertus** 3., spletený, loricae s. pancéř šupinatý, brnění řetízkové; colloquia cum aliquo rozmlouvati, rokovati; rozprádati, osnovati.

sero, sevi, satum III., síti, sázeti; subst. **sata, orum, n.**, osení, sady; ploditi, **satus** zplozený, zrozený, pocházející; rozsévati, discordias, způsobovati, šířiti, opinionem, roztrušovati, rumores.

sero adv., v **serus**.

serpens, tis c., had; souhvězdí draka.

serpentigena, ae c., z hada zplozený.

serpentipes, pedis 1., hadonohý.

serpestra, orum, n., destičky k narovnání křivých nohou dětských; žertem o lidech, kteří mají jiné v kázni udržovati.

serpo, serpsi, — III., plaziti se, lézt; plížiti se; šířiti se, rozlézati se, ignis.

serpyllum, i, n., mateřídouška.

serra, ae, f., pila.

serrula, ae, f., pilka.

serta v. **sertum**.

sertum, i, n., obyč. v plur. věnce, věncoví.

serum, i, n., syrovátka.

serus 3., pozdní, zpozděný, zdlouhavý, dlouho trvající, bellum; subst. **serum, i, n.**, pozdní doba; **sero** adv., pozdě, minis s. příliš pozdě; comp. **serius** později, poněkud pozdě; superl. **serissime** pokud možno nejpozději.

serva, ae, f., otrokyně.

servabilis 2., zachranitelný.

servans, antis 1., zachovávající, hledící čeho.

servator, oris, m., **servatrix, icis, f.**, udržovatel, udržovatelka, zachránitel, zachránitelka.

servilis 2., otrocký; tumultus, s. vzpoura otroků (73—71 př. Kr.)

terror s. strach před otroky; servilem in modum jako při otrocích, po otrocku.

serviliter adv., otrocky.

servio, servii (servivī), servitum IV., sloužiti, otročiti; pečovati, dbáti čeho, valetudini; řídit se čím, ohled bráti, tempori; po libosti někomu jednati, mluvit, auribus alcis; o majetnostech: služebnosti zavázanu býti, omnia (praedia), quae serviebant; na zřeteli (mysli) míti, obírat se čím, věnovati se čemu, bello, dignitati.

servitium, ii, n., otroctví, otročina; plur otroctvo.

servitudo, inis, f., otroctví.

servitus, utis, f., otroctví, robství, jařmo; služebnost; nevolnictví, poddanství; s. officii závaznosti ku plnění povinnosti.

servo I., zachovati, zachrániti, opatrovati; zachovávat, udržovati, ordines, fidem: dochovati, uchovati na (pro) budoucnost; stríci, opatrovati, míti pozor nač; limen s. doma zůstat, s. de caelo (pozorovati blesk, o augurech); silvas et flumina (obývati).

servula, ae, f., mladá otrokyně.

servulus, i, m., mladý otrok.

servus, i, m., otrok; 3., otrocký, podrobený; praedia s. služebnosti stížený.

sescenarius 3., šestistový.

sesqui adv., o polovici, maior.

sesquialter, era, erum 3., půldruhý.

sesquimodius, ii, m., půldruhého korce.

sesquiotavus 3., 8 a $\frac{1}{8}$ = $\frac{9}{8}$ obnášející.

sesquipedalis 2., půldruhé stopy obnášející; verba sáhodlouhý.

sesquiplaga, ae, f., půldruhé rány.

sesquitercius 3., $3\frac{1}{3}$.

sessilis 2., k sedění způsobilý.

sessio, onis, f., sedění; posedění k rozprávce, pomeridiana; sedadlo.

sessito, avi, — I., sedávati.

sessiuncula, ae, f., kroužek (hovících si), dýchánek.

essor, oris, m., ten, kdo sedí v divadle: divák; usedlík, soused.

sestertius 3., pŭltřetí; (nummus) s.

(zkrác. H. S. = duo semis) sestercius, stříbrný peníz = $2\frac{1}{2}$ assu = $\frac{1}{4}$ denáru = asi 20 h, gen. plur. **sestertiorum, sestertium; sestertium** neutr. nom. (sc. mille) 1000 sesterciův = 187 K; **decies sestertium** = 1 million, centies s. 10 mil.; **nummo sestertio** za malý, nepatrný peníz.

seu v. sive.

severe adv., přísně, vážně.

severitas, atis, f., přísnost, opravdovost, vážnost, krutost.

severus 3., vážný, přísný, krutý.

sevoco I., stranou odvolati, zavolati; oddáliti, odstraniti.

sex num. card., šest, sex septem šest nebo sedm.

sexagenarius 3., šedesát obsahující; subst. šedesátník.

sexagens adv., šedesátkrát

sexangulus 3., šestihranný.

sexennis 2., šestiletý; dies (lhůta).

sexennium, ii, n., šestiletí.

sexies adv., šestkrát.

sexprimi, orum, m., šest prvních úředníků v provinciálních městech.

sextadecimani, orum, m., vojíni 16té legie.

sextans, tis, m., $\frac{1}{6}$ celku nějakého, assu, váhy.

sextarius, ii, m., $\frac{1}{6}$ kongia = $\frac{1}{48}$ amfory (0.54 litru).

Sextilis (mensis), is, m., srpen (od března počítaje).

sextula, ae, f., $\frac{1}{6}$ unce, $\frac{1}{72}$ nějakého celku, assu.

sextum adv., po šesté.

sexus, us, m., pohlaví.

si conj. podmiňovací: -li, jestli, pakli, kdyby; ve větách táz. -li, zdali zda.

sibilo I., syčeti, pískati; vypískati koho.

sibilus 3., syčící, sípavý.

sibilus, i, m. (plur. počt. **sibila**), sykot, hvízdot, pískání, šum.

Sibyla, ae, f., věstkyně a kněžka Apollova; jedna za doby Aeneovy v Kumách, jiná za Tarquinia, jejíž knihy na Kapitólu chovány; **Sibyllinus** 3.

sic adv. tak, takto, tímto způsobem: tak, tou měrou; takový, toho druhu, s. est vulgus.

sica, ae, f., dýka.

Sicania, ae, f., Sicilie.

sicarius, ii, m., úkladný vrah, zákeřník; inter sicarios accusare z úkladné vraždy obžalovati.

sicce adv., suše; prostě.

siccine, sicine, sicin adv., tak, tak-li?

sicolas, atis, f., suchost, suchota, vypráhlost, sucho; pevnost, zdravot tělesná, jadrnost; prostota.

sicco I., sušiti, vysoušeti; vyprázdňiti, prázdňiti, calies; dojiti, ovem.

siccus 3., suchý, oschlý; počt.

signa v souhvězdí vozu, poněvadž nikdy do moře nezapadá; subst.

siccum, i, n., sucho, in sicco na suše; žiznivý, střidmý; zdravý, jadrný; prostý.

Sichaeus, i, m., choť Didonin.

Sicelis, idis, f., obyvatelka Sicilie, Siciliánka.

sicilicus, i, m., $\frac{1}{48}$ celku dvanáctidílného (as).

sicubi = si alicubi adv., jestli kde.

Siculi, orum, m., Siculové, kmen obývajcí Sicílii.

sicunde = si aliunde adv., jestli odkud.

sicut, sicuti adv., tak jako, jako by, jako, na příklad.

siderens 3., hvězdnatý; slunečný, lux; lesklý, třpytící se, skvoucí.

sido, sedi, sessum III., sednouti, posaditi, usaditi se; o mlze: spustiti se, spadnouti; uvíznouti, zůstatí vězeti; mizeti, metus; na dno padati, tonouti.

sidus, eris, n., hvězda, souhvězdí, slunce, měsíc; roční čas (doba), počasí, nepohoda, pohoda, pásmo, podnebí, kraj; plur. nebe, nebesa; okrasa, ozdoba; o krásných očích, geminum.

sigillatus 3., malými soškami, obrázky zdobený.

sigillum, i, n., soška, obrázek; otisk pečetního prstenu, pečeť.

signator, oris, m., spolusvědka na nějaké listině, spečetitel; falsi falšovatel závěti.

signifer, fera, ferum 3., odznaky, znamení nosící; orbis, zvěrokruh; subst. praporečník, korouhevník; náčelník, iuventutis.

significanter adv., zřetelně, význačně, srozumitelně.

significatio, onis, f., označení, po-
znamenání, znamení, značka, ná-
věsti; s. rei fit oznamuje se; zna-
mení pochvaly, pochvala; význam,
mysl, scripti; důraz v řeči.

significo I., označiti, naznačiti, zna-
mením na jevo dávatí, prozrazovati;
projeviti, oznámiti; zvěstovati fu-
tura.

signo I., znamením opatřiti, ozna-
čiti, poznamenati; pečetí opatřiti,
pecuniam s. raziti; pozorovati, sig-
nari oculis.

signum, i, n., znamení, známka,
znak, stopa; znaky, prapory vojen-
ské, signa ferre, tollere, movere,
convellere (vytrhnouti, vytáhnouti);
s. relinquere (opustiti, zběhnouti);
praporec, manipul, kohorta; rozkaz
(vůdcem daný); heslo; obraz, socha;
pečeť, signo detracto, signa integra;
souvězdí, s. leonis; znamení věcí
budoucích, medici signa habent ex
venis; důraz, znamení.

silentium, ii, n., mlčení, ticho;
klid.

Silenus, i, m., vychovatel a prů-
vodčí Bakchův.

sileo, silui, — II., mlčeti, nehles-
nouti; alqd zamlčeti, smlčeti co; **si-
lenda** to, co smlčeno býti má, part.
subst. **silentes** mlčící, o stínech v pod-
světích a o žácích Pythagorových;
v klidu býti, nečinným býti, odpoči-
vati, silent leges inter arma.

siler, eris, n., druh potočních vrb.

silesco, —, — III., umlkati, tišiti se.

silex, iois, m., (bás. f.) křemen, oblá-
zek, křesací kámen, pazourek; ká-
men; obrazně k vytčení tvrdosti a
nepohytnosti.

siliqua, ae, f., lusk; plur. luštěniny.

silus 3. = **simus**, ploskonosný.

silva, ae, f., les, stromoví, sad,
park, houští, křovina, býlí, bylina;
hojná zásoba, množství, rerum sen-
tentiarumque.

Silvanus, i, m., (= Lesoň) bůh le-
sův, polí a stád.

silvesco, —, — III., keřnatěti, pří-
liš do dřeva růsti, planěti.

silvester, stris, stre 3.; **silvestris**

2., lesní, lesnatý; divoký, planý; venkovský.

Silvia v. **Rea**.

silvicola, ae, c., obyvatel lesní.

silvosus 3., lesnatý.

simia, ae, f., **simius**, ii, m., opice (zvl. jako nadávka).

similis 2. (comp. **simillior**, sup. **simillimus**), podoben, s gen., dat., neb inter se, s násl. ac (atque), ut si, tamquam si = jako; subst. **simile**, is, n., podobenství.

similiter adv., podobně, tolikéž, právě tak.

similitudo, inis, f., podobnost, podoba; plur podobné věci, nápodoba; podobenství, obdobné jednání; jednotvárnost.

simiolus, i, m., opička.

simius v. **simia**.

simplex, plicis 1, jednoduchý; plus více simplici více než jednou; jednotný, přirozený, prostý, nelíčený, upřímný, nepokrytý.

simplicitas, atis, f., jednoduchost; prostomyslnost, přímost, otevřenost, bezelstnost.

simpliciter adv., jednoduše, prostě, nelíčeně, upřímě, otevřeně.

simplus 3., jednoduchý; subst. n., jednonásobné.

simpulum, i, n., naběračka; fluctus excitare in simpulo (při malichernostech veliký hluk dělati (příslovecně))

simul adv., zároveň, spolu; simul — simul jednak — jednak, dílem — dílem; s ac, atque, ut (s indic. perf.) jakmile

simulacrum, i, n., podobizna, obraz; podoba. přelud, stín, mátoha.

simulamen, inis, n., napodobenina, napodobený obraz.

simulans, tis 1., nápodobící (s gen.).

simulate adv., licoměrně, na oko.

simulatio, onis, f., přetvářka, tváření, předstírání, záminka; tvářnost. equitum specie ac simulatione (se zjevem a tvářností jezdců).

simulator, oris, m., napodobitel; licoměrník.

simulo I., podobným činiti, napodobiti, líčiti, tvářiti se, předstírati; **simulatus** přetvářený, líčený, zdánlivý.

simultas, atis, f., řevnivost, sočení, kyselost, nevole, nepřátelství, záští.

simus 3., ploskonosý.

sin conj., pakli, jestliže; sin minus pakli nic.

sinapi n. indecl. **sinapis**, is, f., hořčice.

sincere adv., upřímně, věrně, bezelstně, pravdivě.

sinceritas, atis, f., upřímnost, poctivost.

sincerus 3., pravý, upřímný, poctivý, neporušený, neposkvřený, nesmíšený, ryzí; nestranný.

sine praep. s abl. bez.

singillatim, **singullatim** adv., po jednom, jednotlivě.

singularis 2., jednotlivý; jediný, imperium (samovláda), obzvláštní, zvláštní, kromobyčejný, výtečný; subst. **singulares**, ium, m., jízdní poslové.

singulariter adv., jednotlivě; obzvláště.

singulto I., vzlykati, štkáti; chropět (o umírajícím); animam vychropět.

singultus, us, m., štkání, vzlykot, chraptění.

singulus 3., jednotlivý, jeden, obyč. v plur. distrib. po jednom, jednotliví; in dies singulos den co den, každodenně.

Sinis, is, m., loupežník v Korinthě (za dob mythických) od Thesea zabítý.

sinister, stra, strum (comp. **sinisterior**) 3., levý, po levé straně; subst. **sinistra**, ae, f., levá ruka, levice; sub sinistra po levici, v levo; protivný, převrácený, nešťastný, škodlivý; v řeči augur. u Řím.: příznivý, u Řeků: nepříznivý, neblahý; avibus sinistris v nešťastnou hodinu

sinistre adv., na levo; nepříznivě, nevlidně.

sinistrorsus, um adv., na (v) levo.

sino, sivi, situm III. (perf. **sil**, pročež **sirim**, **sisset**, **sissent**), položit (jen v part. **situs**); dopustiti, dovoliti, nechati; ne Iuppiter O. M. sirit chraň Bůh!, uchovejž Bože!

sinum, i, n., sinus, i, m., hliněná nádoba baňatá, bandaska, buclák.

sinuo I., do oblouku zkrucovati, zahýbati, ohýbati; poët. serpens sinuatur in arcus (kroutí se, vine se).

sinuosus 3., plný záhybů, řasný; klikatý.

sinus v. sinum.

sinus, us, m., záhyb, řasa, náběra; lůno, klín; záliv, zátoka; okřídlí; propast; útočiště; moc, opes in sinu praefectorum fore; nitro, ňadro, záňadří, prsy; in sinu gaudere potajmu, v ústraní se radovati.

siparium, ii, n., malá opona divadelní; post s. skrytě, tajně.

siquando conj., jestli kdy.

siquidem conj., jestli totiž, pokud totiž, anť.

Sirenes, um, f., ptáci s dívčími tvářemi na již. pobřeží Italie, jež zpěvem lákaly k sobě poutníky a pak je zahubily.

Sirius, ii, m., psi hvězda, Sirius.

sirus, i, m., jáma.

sis = si vis v. volo.

siser, eris, n., zerva (rostl.).

sisto, stiti (steti), statum III., postaviti; alci iaculum in ore (vraziti do úst); se s., alqm s. sám k soudu se dostaviti, jiného tam pohnati; vadimonium s. v určitý čas k soudu se dostaviti; zastaviti, zadržeti, legiones, gradum (stanouti), mare turbatum (utišiti); upevniti, utvrditi, obraz. rem Romanam; **status 3.,** pevně stanovený, určitý; zastaviti se, stanouti; obstáti, trvati, rem publicam sistere negat posse; sisti non potest nelze se udržeti; zbudovati, zříditi, effigies eorum.

sistrum, i, n., kovová řehtačka, jakéz užíváno v Egyptě při slavnostech Isidiných.

sisymbrium, ii, n., vonná bylina, zasvěcená Venuši.

Sisyphus, (-os) i, m., syn Aeolův, bratr Salmoneův, král v Korinthu, zahaleč a lupič, Theseem zabítý, odsouzen v podsvětí k tomu, aby věčně kámen do vrchu válel; **Sisyphides, ae, m.,** Sisyfovič (o Odyssovi, jako domnělém synu S. a Antikleie); **Sisyphius 3.**

sitella, ae, f., osudí.

Sithon, onis, m., syn Neptunův a Ossin, král na thráckém Chersonesu; **Sithonius 3.,** thrácký.

siticulosus 3., žíznivý, vyschlý, vyprahlý

sitienter adv., žíznivě; dychtivě.

sitio, sitivi, sititum IV., žízniti, vyprahlým býti; po čem prahnouti, honores.

sitis, is, f., žízeň; vyprahlost, sucho; žádostivost, dychtivost (s gen.).

situs 3., postavený, položený, nalézající se, ležící; pohřben.

situs, us, m., položení, poloha; poët. dlouhé na jednom místě nechávání, klid, situ durescere campum (ležením, odpočíváním); nehledění, neošetřování, zanedbání, cessat terra situ; dlouhým ležením vzniklá rez, špína, plesnivina; nečinnost, zahálka.

sive, seu conj., nebo, sive — sive, seu — seu buď — aneb, ať — ať; v nepřím. otázce dvojité: zdali — aneb.

smaragdus, i, m., f., smaragd.

Smintheus, ei, m., přijímá Apollino.

sobrie adv., střizlivě, střidmě.

sobrina, ae, f., teta, sestřenice.

sobrinus, i, m., bratranec, strýc.

sobrius 3., střizlivý, střidmý; rozumný, rozvážlivý.

soccus, i, m., nízký střevíc, jaký nosívali herci v komediích; komedie, veselohra.

socer, soceri m., tchán.

socia v. socius.

sociabilis 2., družný, snášenlivý.

socialis 2., družný; manželský; spojenecký.

socialiter adv., společenský, družně.

societas, atis, f., družství, tovaryšství, společnost, spojenectví, družstvo, spolek, jednota, svazek.

socio I., sdružiti, spolčiti, sjednotiti.

socius 3. (gen. plur. socium = sociorum), sdružený, společný; subst. **socius, ii, m., socia, ae, f.,** druh, družka, spojenec, společník, účastník; spolčený, classis; pro socio damnari pro ošizení obchodního

společníka odsouzen býti; s. navales námořníci, lodníci, námořní vojíni.

socordia, **ae**, f., slabomyslnost, dušení, tupost; netečnost, bezstarostnost, lhostejnost.

socorditer adv., lhostejně, nedbale, nevšímavě.

socors, **cordis** 1., slabomyslný, blbý, tupý; lhostejný, nedbalý.

socrus, **us**, f., tchýně.

sodalicius 3., družný, tovaryšský; subst. **sodalicium**, **ii**, n., tovaryšství; společný kvas, beseda; tajné sdružení.

sodalis 2., družný; subst. druh, přítel, společník, spoluhovník, účastník, rolník.

sodalitas, **atis**, f., družství, přátelství; společnost hodovní; tovaryšstvo, spolek.

sodes (= **si audes**) libo-li.

sol, **solis**, m., slunce, sol oriens východ; plur sluneční paprsky; sluneční žár, vedro; poet. den; S. bůh slunce, S. Mithres perské božstvo.

solacium, **ii**, n., útěcha, potěcha; útočiště.

solamen, **inis**, n., útěcha.

solaris, **e**, 2., sluneční.

solarius 3., sluneční; subst. n., sluneční hodiny; jedny umístěny na foru, proto: non ad solarium versatus est nemá dostatečného vzdělání (neumí se pohybovati ve společnosti).

soldurii, **orum**, m., (slovo keltské) oddaní, věrní; námezdníci, žoldnéři.

solea, **ae**, f., sandál; druh pout; ryba z čeledi kambal, jazyk mořský.

soleatus 3., sandály nosící.

soleo, **solitus sum** II., obyčej mít; obyčejně pronáší se v čest. slovesem opak = soleo esse = bývám.

soliditas, **atis**, f., celistvost, hutnost, pevnost.

solido I, hutným, pevným činiti, tvrditi, upevňovati.

solidus 3., celistvý, hmotný, hutný; pevný, vytrvalý, nezviklaný; podstatný, opravdový; úplný, celý; ryzí; subst. **solidum**, **i**, n., něco celého,

tvrdého, pevného; jádro; bezpečnost.

solitudo, **inis**, f., samota, pustina; opuštěnost, osamělost.

solitus 3., obvyklý, zvyklý, obyčejný; subst. **solitum**, **i**, n., obyčej, zvyklost; solito magis více než obyčejně, solito velocius rychleji nad zvyk.

solium, **ii**, n., vyvýšené křeslo, trůn; říše, panství, důstojnost královská; lenoška; rakev, sarkofág.

solivagus 3., sám, o samotě bloudící; cognitio jednostranný.

sollemnis, (ze **sollus** = **totus a annus**) 2., každoroční. slavnostní; subst. **sollemne**, **is**, n., slavnost; plur. oběť, bohoslužba; obyčejný, obvyklý; subst. n., obyčej, zvyk; poet. sollemnia insanire (obyčejným způsobem)

sollemnitas, **atis**, f., slavnost.

sollemniter adv., slavnostně.

sollers, **ertis** (ze **sollus** = **totus a ars**) 1., důvtipný, vynalézavý, dovedný, zručný, obratný.

sollert adv., důvtipně, uměle, chytře.

sollertia, **ae**, f., umělost, dovednost, zručnost, důvtip, chytrost, lest.

sollicitatio, **onis**, f., pobuřování, popuzování; kormoucení se.

sollicito I., mocně v pohyb uváděti, znepokojovati, popouzeti, bouřiti, porušovati, drážditi, pohněvati, hněvati, sváděti, kormoutiti.

sollicitudo, **inis**, f., rozrucha, zkormoucenost, péče, starost, trud, zármutek.

sollicitus 3. (od **sollus** = **totus a cito**), v prudký pohyb uvedený, vzbouřený, podrážděný, znepokojený, zkormoucený, starostlivý, rozrušený; rmutný, kormutlivý.

solliferreum, **i**, m., železná střela.

sollistimum tripudium příznivé znamení augurské, když totiž kury tak dychtivě žraly, že jim zrní od zobáků padalo.

soloecismus, **i**, m., grammaticky nesprávné spojení slov.

solor I., těšiti; úlevu zjednávati čemu, umíniti, utišiti, ukojiti; škodu nahraditi, odškodniti.

solstitialis 2., k letnímu slunovratu náležející, dies, nox (nejdelší, nejkratší); slunečný; letní.

solstitium, ii, n., slunovrat; slunovrat letní, doba nejdelších dnů; leto, vedro letní.

solum adv., (**solus**) jen, toliko.

solum, i, n., dno, půda; podlaha, spodek; chodidlo, šlapadlo; půda zemská, země; caeleste s. nebe; solum vertere, mutare do vyhnanství se odebrati; příslovečně: quodcumque č. quod in solum venit co se komu honem namane (napadne).

solus 3. (gen. **solins**, dat. **solī**), sám, samojediný, o samotě; opuštěný, osamělý; neobydlený; kromobyčejný, obzvláštní.

solute adv., volně, nerušeně, snadně; nedbale.

solutio, onis, f., rozvázanost, nespoutanost, volnost; zaplacení, placení, zapravení.

solutus 3., volný, nevázaný, rozvázaný; dluhu prost, praedia; oratio s. prosa; o řečníku: obratný, in dicendo; spuštěný, rozpuštěný, crines; nedbalý, ochablý, mdlý, povolný.

solvo, solvi, solutum III., rozvázati, uvolniti, rozvolniti, rozpoutati, rozpustiti, otevřiti, pharetram; ancoram, navem odplouti; creditam splatiti, zapraviti, osvoboditi, sprostiti, vybaviti; splniti, vyplniti, vota; pontem s. strhnouti; rozluštit, rozřešiti, carmina (pohádku, hádanku); **solvi** chabnouti, rozpouštět se, hníti.

somniculosus 3., ospalý.

somnifer, era, erum 3., spánkosný; smrtelný. venenum.

somnio I., sníti; blouzniti.

somnium, ii, n., sen, spánek; vidina

somnus, i, m., spánek, spaní; ospalost, zahálka: noc, dies somnusque, primo somno v prvním spánku, počátkem noci; S. bůh spánku.

sonabilis 2., zvučný.

sonipes, pedis, m., oř.

sonitus, us, m., zvuk, hřmot, hlokoz, hláhol; flamae (praskot).

sonivius 3., znící; jen v mluvě augur. s. tripudium šramot na zemi

padajícího zrní, když věštné kury žraly.

sono, sonui, sonitum (sonaturus) I., zvučeti, zniti, hlučeti, hučeti; šuměti. trans. ozývati se čím, oslavovati, velebiti, atavos et avorum antiqua nomina; opěvati, bellum; inani voce s. na prázdno mluvit; vox hominem sonat (zní jako lidský); znamenati, alqd sonet haec vox.

sonor, oris, m., zvuk, hluk.

sonorus 3., zvučný, hlučný.

sons, sontis 1., vinný, trestný; subst. m., zločinec.

sonticus 3., povážlivý, velice důležitý; nebezpečný.

sonus, i, m., zvuk, hlas, hláhol, šum. slovo; řeč.

sophistes, ae, sophista, ae, m., sofista, mudrc, jenž za peníze pravdě učí.

sophus 3., moudrý (poět.).

sopio IV., uspati, alqm; (somno) sopitus usnulý, spící; sopitus ignis (pod popelem tlící, doutnající); omámiti; quies sopita tvrdý spánek.

sopor, oris, m., hluboký spánek; sen, spánek; perpetuus sen smrti, smrt; nápoj pro spaní; ospalost, lenivost.

soporatus 3., pevně spící; omamující, snodárný.

soporifer, era, erum 3., uspávající, snodárný

soporo I., uspávati, omámiti; uti-šiti.

soporosus 3., uspávající, snodárný.

sorbeo, sorbui, — II., srkati, lókat, polykati.

sorbilo, —, — I., srkati, střebati.

sorbum, i, n., oskeruše; **sorbus, i**, f., strom oskerušový.

sordeo, sordui, — II., špinavým býti; v opovržení, v nevážnosti býti.

sordes, is, f., často v plur. **sordes, ium**, f., špína, neřest, nečistota; sprostota, mrzkost; roucho špinavé (smuteční), smutek, neblahý stav; špinavost jednání, skrblictví, lakomost; opovrženost; vývrhel.

sordesco, ui, — III., špinavěti; v opovržení přicházeti; o knize: ztráceti na ceně.

sordidatus 3., špinavě oděný, ve smutečním obleku.

sordide adv., špinavě; hanebně, skrze, skoupě.

sordidus 3., špinavý, nečistý, pokálený; špinavě oděný, ve smutečním šatu; nízký, chuděrský, sprostý, povržený; mrzký, hamižný, skoupý.

sorex, icis, m., rýsek.

sorites, ae, m. = **acervus**, úsudek na základě hromadně uvedených návěští.

soror, oris, f., sestra; doctae (Musy); triplices (Sudičky); veteres (Litice); družka; s. ex matre (se strany matčiny, po matce).

sororicide, ae, m., sestrobijce, vrah sestřin.

sororius 3., sesterský.

sors, sortis, f., los, osud, úděl, náhoda; podíl, část; sortes hůlky, kostky n. cedulae (vytahované z osudi); s. attenuatae, extenuatae, smrštily, srazily se, na znamení nějakého neštěstí; výnos orákula, věštba; stav, postavení, povolání, homo ultimae sortis, místo, řada, s. prima, secunda; rod, pokolení, altera (ženské); úřad, úřední výkon; jistina na úrok půjčená, sorte ipsa obruebantur (tak rostl jim kapitál přes hlavu).

sortilegus 3., věštný; subst. věstec.

sortior IV., vylosovat, losovat, losem nabýti, obdržeti, losem vybrati; dělit, rozdělit se o co; sortito losem, osudem.

sortitio, onis, f., losování.

sortitus, us, m., losování.

sospes, pitis 1., zachovalý, bez pohromy, zdravý; šťastný, příznivý.

Sospita, ae, f., zachránitelka, příjmi Junonino.

sospito I., zachovati.

soter, eris, m., zachránce.

Sp. = Spurius.

spadix, icis, m., ratolest palmová s červenavým plodem; adj. kaštanový (co barvy se týče) počt.

spado, onis, m., kleštěnec.

spargo, sparsi, sparsum III., roztrousiti, trousiti, posypati, sypati, pokropiti, kropiti, rozmetati, rozšíti, síti, rozptýlit; tela (házeti, me-

tati); rozšířiti, manus; vestigia fugae (neznatelnými učiniti); roztrušovati, sparserat nomen fama per urbes; rozdělit, fratres; roztrhati, corpora; bellum hned zde, hned jinde začínati; sua promrhati.

sparsus 3., roztroušený, rozptýlený; pokropený, skvrnitý, pestrý, strakatý.

sparus, i, m., -um, i, n., krátké kopí lovecké.

spatha, ae, f., široké, ploské dřevce k míchání; široký, dvojsečný meč bez hrotu.

spatior I., sem tam choditi, procházeti se; rozprostírat se.

spatiose adv., široce.

spatiosus 3., prostranný, dlouhý, široký, velký, rozložitý; drahý, dlouhotrvající

spatium, ii, n., prostora, prostranství, mezera, dálka, vzdálenost; dráha, závodistiště, spatia corripere běh zrychlit; procházka; čas, doba, lhůta, sp. deliberandi.

species, ei, f., pohled, hledění; vzrání, zpěv, postava, tvářnost, podoba; socha, obraz; představa, podstata, ideál, species viri boni; zdání, klam, zjev, sub specie, in speciem na způsob, ad speciem na oko, na pohled; krásná postava, krása; zevnitřní lesk, zdo, nádhera.

specillum, i, n., sonda ranhojičská.

specimen, inis, n., důkaz, doklad; příklad, vzor, ideál.

speciose adv., skvěle, nádherně.

speciosus 3., nápadný, sličný, skvělý, nádherný, znamenitý, slibný.

spectabilis 2., viditelný; znamenitý.

spectaculum, i, n., pohled, divadlo, podívaná; hra; plur. sedadlo v divadle, tribuna.

spectatio, onis, f., pohlížení; zkoušení.

spectator, oris, m., pozorovatel, divák; zkoumatel, posuzovatel.

spectatrix, icis, f., pozorovatelka.

spectatus 3., zkušený, osvědčený; zřejmý, značný.

spectio, onis, f., pozorování auspicí (letu ptačího, blesku a pod.); právo taková pozorování činiti.

specto I., hleděti, patřiti, pohlížeti; pozorovati, zkoumati, posuzovati; o místech: k nějaké straně hleděti, směřovati, kloniti se, míti svah, ležeti, orientem, occidentem, ad (in) meridiem; vyhlížeti po čem, vyhledávati čeho, zřetel míti nač, dychtiti po čem; týkati se, vztah míti; **spectans** subst., divák; **spectandus** znamenitý.

spectrum, i, n., obraz, představa.

specula, ae, f., (**spes**) skrovná náděje.

specula, ae, f., (**specio**) hlídka, strážnice; výšina.

speculabundus 3., číhající.

speculator, oris, m., zvěd, špehoun, vyzvědač.

speculatorius 3., vyzvědačský, strážný.

speculatrix, icis, f., vyzvědačka.

speculor I., vůkol pátrati, rozhlížeti se, vyzvídati, slídit, pozorovati.

speculum, i, n., zrcadlo.

specus, us, m., f., jeskyně, sluj, doupe, dutina; krytá stoka, vodovod.

spelaeum, i, n., jeskyně, sluj (poët.).

spelunca, ae, f., jeskyně, jáma, brloh, peleš.

sperno, **sprevi**, **spretum** III., odělit, odloučiti; pohrdnouti, zamítnouti; **spretus** povržený; non sperendus nezavrhátný; pohrdlivě se vyjádřiti o čem, hostium temeritate.

spero I., nadíti se, očekávati, doufati; obávati se, něco nepříznivého čekati, id quod non spero.

spes, **spei**, f., naděje (s gen.), quod nulla habeo in spe (nedoufám v to); adolescens summae spei (vysoko toužící, velkých záměrů chovající); očekávání, nadání; obava, strach.

sphaera, ae, f., koule, dráha planet.

Sphinx, **Sphingis**, f., obluda u Théb, dávala kolem jdoucím hádanky — toho, kdo neuhádl, roztrhala.

spica, ae, f., **spicium**, i, n., **spicus**, i, m., klas (obilní); hvězda v souhvězdí Panny.

spiceus 3., klasný, messis, sorta (poët.).

spiculum, i, n., špice, hrot, žihadlo; kopí, šíp.

spina, ae, f., trn, trní, osten; páteř, hřbet; chyba, chťč (poët.); plur. drsnost mluvy.

spinetum, i, n., trní, keř trnitý.

spineus 3., trnitý, trnový.

spiniger, **gera**, **gerum** 3., trnitý, ostnatý.

spinosus 3., trnitý, ostnatý; trop. o řeči: neurovnaný, spleťitý, bodavý, spičatý.

spinus, i, f., trnka.

spira, ae, f., křivka.

spirabilis 2., vzdušný; živný, lumen caeli.

spiraculum, i, n., průduch.

spiramentum, i, n., průduch; přestávka.

spiritus, us, m., vzduchový proud, vzduch; výdech, dech, spiritum redere (dýchat); život; duše, duch, divinus (nadšení); nadutost, zpupnost; magnos sibi spiritus sumere velice si foukati.

spiro I., douti, vanouti; dýchat, oddychovati, žiti; poët. flamma spirat pectore (sálá, srší); býti nadšenu (básníkem), míti ducha básnického; tragicum satis (nadání míti); vydychovati, flammam spirantes (supající z nozder oheň); obmýšleti, zamýlet, něco, immane; páchnouti, dýchat (vůně) odorem.

spisse adv., hustě; pomalu, pervenire.

spisso I., zhustiti.

spissus 3., hustý, stlačený; zdlouhavý, volný.

splen, **enis**, m., slezina.

splendo, —, — II., skvíti se, zářiti, trpytiti se.

splendesco, **splendui**, — III., zaskvívati se, lesk dostávají.

splendide adv., skvěle, skvostně, nádherně.

splendidus 3., lesklý, skvoucí, zářivý; skvělý, nádherný; jasný, vox, vzácný, znamenitý. nomen, homo.

splendor, oris, m., lesk, třpyt; nádhra; výbornost; znamenitost; ozdob; jasnost, verborum.

spoliatio, **onis**, f., plenění, drancování.

spoliator, oris, m., lupič.
spoliatrix, icis, f., lupička.
spoliatus 3., vypleněný, ochuzený.
spolio I., svléci (ze šatů), oloupiti, obrati, připravit oči.

spolium, ii, n., kůže ze zvířete stažená; obyč. v plur. **spolia, orum, n.**, odění, zbroj ze zabitého nepřitele svlčená, kořist, lup.

sponda, ae, f., spodek u židle, lavice nebo lože; lehadlo, lůžko.

spondalium, ii, n., obětní píseň.

spondeo, spoondi, sponsum II., slíbiti, slavnostně připovědět, k něčemu se zavázati; dceru zasnoubiti, **sponsus** 3., zaslíbený, zasnoubený; subst. **sponsus, i, m.**, ženich; **sponsa, ae, f.**, nevěsta, snoubenka; **sponsus, i, n.**, slib, zaručení, úmluva; pro alquo o. za někoho se zaručiti.

spongia, ae, f., honba; pancéř.

spons, spontis, f., jen v abl. sponte mea, tua dobrovolně, z vlastního popudu, samoděk, o své újmě, bez cizího přičinění, sám od sebe.

sponsa, ae, f., v. **spondeo**.

sponsalis 2., zasnubní, snubní; subst. **sponsalia, ium (orum), n.**, zasnoubení, hody zasnubní.

sponsio, onis, f., slib, slavná připověď; rukojemství; smlouva, úmluva; vzájemné zaručení (v civilní rozepři, že strana prohrávající straně vyhrávající určitý obnos vyplatí); sázka, vincere sponsione (o žalobci) nebo sponsione (o obžalovaném).

sponsor, oris, m., rukojmí, ručitel.

sponsum, i, v. spondeo.

sponsus, i, m., v. **spondeo**.

sponsus, us, m., rukojemství, záruka.

sponte v. **spons**.

sporta, ae, f., pletený koš.

sportella, ae, f., košík; studené jídlo v košíku podávané.

spretio, onis, f., opovržení.

spretor, oris, m., pohrdatel.

spuma, ae, f., pěna; albida slina; tumentes (vařící se, kypící).

spumescio, —, — III., pěnit se.

spumeus 3., pěnivý, zpěněný.

spumifer, era, erum 3., pěnivý.

spumo I., pěnit; pěnou pokrýti, **spumata saxa** (poět).

spumosus 3., plný pěny, pěnivý.
spuo, pui, sputum III., plíti, plvati; vyplivnouti.

spurce adv., nečistě; ohyzdně, sprostě.

spurco I., znečistiti; adj. přeneřádny.

spurcus 3., nečistý, prasecký; ohyzdný, necudný; nečistý, sprostý.

spurius 3., nemanželský.

sputum, i, n., slina.

squaleo, —, — II., drsným býti; špinavým, neuhlazeným býti; smuteční oblek obléci, truchliti.

squalide adv., drsně, špinavě, bez ozdoby.

squalidus 3., drsný, špinavý, nečistý, šeredný; v smuteční oblek zahalený; o řeči: neozdobný.

squalor, oris, m., drsnost; špína, nečistota; smuteční oděv, smutek; locorum s. (nehostinnost).

squama, ae, f., šupina; plur. pancéř šupinatý.

squameus 3., šupinatý.

squamiger, gera, gerum 3., šupinatý.

squamosus 3., plný šupin, šupinatý.

stabilio IV., upevniti, ustáliti.

stabilis 2., pevně stojící, pevný; vytrvalý, neměnitelný.

stabilitas, atis, f., pevné stání, pevnost, nepohybnost; stálost; neměnitelnost, trvalost.

stabulo I., ve chlévě státi; někde bytovati, pelešiti.

stabulum, i, n., stanoviště; stáj, obora, ohrada, salaš; hospoda; hampejz.

stadium, ii, n., řecká míra délková: 125 kroků; závodíště.

Stagira, orum, n., město v Macedonii; **Stagirites, ae, m.**, Stagiran (Aristoteles).

stagno I., ze břehů vystoupiti, rozlévati se; pod vodou býti; potopiti, zatopiti.

stagnum, i, n., stojatá voda, jezero, rybník, louže; vodojem, nádržka.

stamen, inis, n., osnova na stavu tkalcovském; nit, stamina ducere, torquere (přísti); nit života; plur. struny.

stannum, i, n., rudné olovo (směs stříbra a olova).

Stata mater = Vesta.

statarius 3., pevně stojící; miles v řadě (šiku) bojující; comoedia karakterní komedie, jejíž děj klidně postupoval; subst. m., herec v té komedii; orator klidný, rozvážný řečník.

statera, ae, f., váha.

statim adv., na místě, ihned, neprodleně.

statio, onis, f., stání; stanoviště, stanovisko; stráž, strážné mužstvo; přístaviště.

stativus 3., klidně stojící, praesidium (stráž postavená); (castra) **stativa, orum, n.**, stálý tábor.

Stator, oris (sisto), m., přijmí Jo-
višovo = zastavitel; udržovatel, zachovatel.

stator, oris (sto), m., sluha úřední.

statua, ae, f., socha.

statumen, inis, n., podstavec, podstava; plur. kostra lodní.

statuo, statui, statutum III., postavit, zastavit, staviti; zříditi, vztýčiti; ustanoviti, určiti, naříditi; alqd gravius in alqm (cosi příliš krutého proti komu); rozhodnouti, res privatas; umíniti si, ustanoviti u sebe, míniti; de se s. usmrtiti se.

statura, ae, f., postava, vzrůst.

status 3., (od **sisto**) ustanovený, určitý, ujednaný, dies.

status, us, m., postavení, stání; postava; postoj; stav, poměr, způsob; dobrý stav; rei publicae.

stella, ae, f., hvězda; souhvězdí (bás.); slunce; comans vlasatice.

stellans, tis 1., hvězdný; třpytný.

Stellatis campus (ager) krajina v Kampanii; **Stellatinus 3.**

stellatus 3., hvězdnatý; Argus (mnohooký); ensis (blýskavý).

stellifer, fera, ferum 3., hvězdnosný.

stellio, onis, m., bleskavec.

stercoro 1., hnojit.

sterculinum, i, n., hnojiště, žumpa pro výkaly.

stercus, oris, n., lejno, hnůj.

sterilis 2., neúrodný; bezvýsledný, jalový.

sterilitas, atis, f., neúrodnost, neplodnost.

sternax, acis 1., k zemi shazující, equus.

sterno, stravi, stratum III., prostříti, rozestříti; rozložit, corpora somno strata (ku spánku, spánkem); poraziti, povaliti, caede viros; ventos (ukrotiti, utišiti; uhladiti, urovnati, aequor aquis; viam (vydlážditi, vytvrditi); upravit lectum; equum osedlati; pokrýti, solum telis.

sternumentum, i, n., kýchnutí.

sternuo, sternui, — III., kýchat; o světle: prskati.

sterquilinium v. sterculinum.

sterto, —, — III., chrápati, chrupati.

stigmatias, ae, m., cejchem znamenáný otrok.

stilla, ae, f., kapka.

stillicidium, ii, n., okap.

stillo 1., kapat, kanouti, krápeti; trans. nechati kapat, vykapovati.

stilus, i, m., něco špičatého, kůl, hrot; písátka, jímž Římané písmo do voskových desk ryli, stilum vertere (opravit, vyhladiti); spisování a cvičení se v písemném skládání; sloh.

stimulo 1., ostnem, bodcem pobádati; podpichovati, podněcovati; trápeti, znepokojovati, stimulatus ira ac dolore.

stimulus, i, m., osten, bodec; podnět, pobídka k čemu; amosis stimuli (žárlivost).

stinguo, —, — III., vyhasnouti.

stipatio, onis, f., velký (valný) průvod, dav provázejících.

stipator, oris, m., průvodčí; drabant.

stipendiarius 3., poplatný, úroční; subst. plur. poplatníci; za žold sloužící.

stipendium, ii, n., poplatek, daň; clo; žold, stipendia merere, mereri, facere službu vojenskou konati.

stipes, itis, m., kmen, peň, špalek, pařez; semicremus (poleno).

stipo 1., stlačit, cpát, pěchovati, stěsnati; naložit, naplniti; těsně se přimknouti, obklopiti, obstoupiti, provázeti.

stips, stipis, f., peněžní příspěvek, dárek, almužna; výtěžek, zisk.

stipula, ae, f., stéblo; sláma.

stipulatio, onis, f., ústní úmluva, slib.

stipulor I., dáti si něco připověděti; též pass. stipulata pecunia.

stiria, ae, f., rampouch.

stirpitus adv., z kořene, zcela.

stirps, stirpis, f., (zř. bás. m.) (**stirpes, stirpis**) peň, kmen; keř, rostlina, křoví; plémě, pokolení; pro-národ; původ, rod, počátek; přirozený, prvotní způsob.

stiva, ae, f., kleč.

sto, steti, statum I., státi (tiše, nepohnutě); státi = býti zač, platiti, centum talentis, multo sanguine; při kom býti, státi, pro, cum aliquo, in partibus alciis; adversus, in aliquo něčí protivník býti; poět. stare in aliquo spočívati v kom, in Ascanio stat cura; vézeti, hasta stetit medio tergo; zastaviti se, zůstati státi; držeti se, trvati, pari fastigio in utraque fortuna; stare pacto, promissis plniti; přestati na čem, spokojiti se tím; stat per me záleží na mně, mojí jest vinou, jsem vinen; stat alciui sententia jest něčí pevný úmysl.

stola, ae, f., dlouhé svrchní roucho ženské, říza, talár.

stolide adv., hloupý, pošetile.

stoliditas, atis, f., hlupství, pošetilost.

stolidus 3., hloupý, pošetilý; ničemný.

stomachor I., horšiti se, mrzeti se, durditi se.

stomachose adv., nevrle, popudlivě.

stomachosus 3., nevrlý, mrzutý, popudlivý, durdivý.

stomachus, i, m., jícen; žaludek; trop. vkus, chuť; pohoršlivost, dráždivost, žluč, nevole, hněv, zlost.

storea (storia), ae, f., rohož, rohožka.

strabo, onis, m., šilhavý.

strages, is, f., ulehnutí, porážení; porážka, porubání; hromada věcí násilně povalených, odhozených; armorum.

stragulus 3., (od **sterno**) k přikrývání, pokrývání sloužící; vestis s. nebo subst. **stragulum, i**, n., přikrývka, pokrývka, koberec.

stramen, inis (od **sterno**) n., stlaní, sláma.

stramenticius 3., ze slámy, slamený, casa došková chalupa.

stramentum, i, n., stlaní, stelivo, sláma; sedlo soumarské.

stramineus 3., slamený, doškový, casa; Quirites = Argei = panáci ze síti zhotovení, každoročně do Tibery shození.

strangulo I., uškrtiti, zardousiti; trápiti, soužiti.

stranguria, ae, f., řezavka, nucení na moč.

strategema, ae, f., lest válečná.

stratum, i, n., (**sterno**) přikrývka, rohožka, polštář, lůžko, sedlo soumarské.

strenue adv., přičinlivě, horlivě, rázně.

strenuitas, atis, f., čilost, ráznost.

strenuus 3., přičinlivý, čilý, rázný, statečný; nepokojný.

strepito I., chrastiti, lomožiti, šramotiti, šuměti, řinkati.

strepitus, us, m., hřmot, šramot, lomož, šum, praskot.

strepo, strepi, strepitum III., hřmotiti, lomožiti, povykovati, chřestiti, šuměti, řinčeti, ječeti.

strictim adv., těsně; krátce, zběžně, povšechně, povrchně.

strictura, ae, f., kujné železo.

strictus 3., stažený, těsný, úzký, ianua.

strideo, strido, stridi, — II., syčeti, pištěti, fičeti, skřípěti, vrzati, bzučeti, šeptati, skřehotati.

stridor, oris, m., sykot, skřipot, vrzot, skřehot, praskot, jek, chřestot, břinkot, bzučení, chrochtání.

stridulus 3., sykavý, skřípavý, vrzavý a pod.

strigilis, is, f., škrábadlo, hřbílko (z kovu nebo rohu), jehož užíváno v lázních.

strigosus 3., hubený; o řečníku; neumělkovaný.

stringo, strinxi, striotum III., utáhnouti, zadržnouti, sevřítí; strhati,

otrhati, odřítí, odrhnouti, sedrhnouti, oklestiti; tasiti, ensem, gladium; rem ingluvie (prohýřiti); požati, hordea; lehce se dotknouti, zavaditi; lehce poraniti, pedem dente; dojati, po- hnouti, animum; uraziti, nomen.

strix, strigis, f., sýc, kalous.

Strophades, um, f., dva ostrovy v moři Jonském, dle báji sídlo Harpyí.

strophium, ii, n., stuha kolem prsou.

Strophius, ii, m., král ve Fókidě, otec Pyladův.

structor, oris, m., zedník.

structura, ae, f., sestavení, složení; stavba, výstavnost; meton. doly, bane.

strues, is, f., hromada; hranice; hranička obětních koláčků; dav.

struma, ae, f., naduřelé žlázy, krtice.

struo, struxi, structum III., na sebe klásti (po vrstvách): altaria donis (vršiti dary na oltář); sestrojovati, skládati, zříditi; sešikovati, sestaviti, aciem; osnovati, kouti, insidias.

studeo, studui, — II., píliti, horliti, bažiti po čem, minus memoriae s. méně cvičiti, na zřeteli míti; pečovat, dbáti oč, alcu rei; držeti s někým, přát, přízniv býti, alci: oddati se, obírat se, litteris (vědami).

studiose adv., horlivě, úsilovně, snažně.

studiosus 3., horlivý, snaživý, bedlivý čeho; příznivý, nakloněný, oddaný, přátelský, mei; vědám oddaný, učený, cohors.

studium, ii, n., snaha, horlivost, chuť; oddanost, přichylnost; přízeň; horlivost strannická, strannictví; oblíbené zaměstnání, zalíbení v čem; plur. zaměstnání vědecká, umění, vědy, nauky.

stulte adv., hloupě, zpozdile, pošetile.

stultitia, ae, f., pošetilost; zpozdilost, nerozum.

stultus 3., pošetilý, hloupý, nerozumný; subst. m. blázen, bloud.

stupa v. **stuppa**.

stupefacio, feci, factum III., pass.

stupefio, factus, fieri ohlušiti; pass. užasnouti; **stupefactus** užaslý.

stupeo, stupui, — II., ztrnouti, zdřevěněti; užasnouti, trnouti; zarážeti se, váznouti.

stupesco, —, — III., žasnouti.

stupens v. **stuppeus**.

stupiditas, atis, f., pitomost, zpitomlost, blbost.

stupidus 3., omámený, zaražený; pitomý, blbý.

stupor, oris, m., omámení, úžas; ztrnulost, necitelnost, ztupělost.

stuppa, ae, f., koudel.

stuppeus 3., koudelový.

stupro I., zprzniti, poskvřniti.

stuprum, i, n., smilstvo.

sturnus, i, m., špaček.

Stymphalos, (-us) i, m., jezero, řeka a město v Arkadii; adj. **Stymphalis, idis**, f., stymfalský.

Styx, Stygis (Stygos), f., pramen v Arkadii s ledově studenou vodou; řeka v podsvětí, u níž bohové přísahali; podsvětí; **Stygios** 3., podzemní; zlověstný.

Suada, ae, f. = **Suadela, ae**, f., bohyň přemluvy = *Πειθώ*.

suadeo, suasi, suasum II., raditi přemlouvati, ponoukati.

suasio, onis, f., radění něčeho (k něčemu), přimlouvání se k čemu, legis (k zákonu).

suasor, oris, m., rádce, doporučovatel.

suasorius 3., radící; **suasoria**, (sc. **oratio**) **ae**, f., poradná řeč.

suasus, us, m., rada.

suave adv., příjemně, lahodně.

suaviloquens, tis 1., libomluvný.

suaviloquentia, ae, f., libomluvnost.

suavior v. **savior**.

suavis 2., příjemný, libý, lahodný.

suavitas, atis, f., lahodnost, příjemnost, libeznost.

suaviter adv., libě, libezně, mile, příjemně.

suavitudo, inis, f. = **suavitas**.

suavium, ii, n., v. **savium**.

sub praep. s abl., o místě (kde?) pod, sub monte; s. sinitra (po levici, v levo); o čase (kdy?) za, o, v, s. ipsa profectioe právě při odchodu; s. bruma za zimního sluno-

vratu (= v nejkratším dni); s acc. o místě (kam?) pod, sub iugum mittere; sub aciem succedere až po (ku) první náš šik; o čase (se příznakem směrovým) pod, k, na, sub vesperum pod večer, k večeru, sub lucem na úsvitě, přede dnem; sub noctem na noc; o podřízenosti: sub imperium redigere pod panství (moc) přivést, podrobiti.

subabsurde adv., poněkud nepřipadně.

subabsurdus 3., málo se hodící, nepřipadný.

subaccuso I., poněkud vinit, kárat, hanět.

subactio, onis, f., zpracování.

subagrestis 2., poněkud selský.

subalaris 2., pod paždím skrytý.

subamarus 3., nahořklý.

subarroganter adv., poněkud osobivě.

subausculto I., tajně naslouchati.

subblandior IV., trochu lichotiti.

subcoontumeliose adv., poněkud potupně.

subcrispus 3., trochu kadeřavý.

subdebilitatus 3., trochu seslabený, na mysl kleslý.

subdeficio III., poznenáhlu zemdlívati.

subdifficilis 2., trochu nesnadný.

subdiffido III., ne zcela věřit, důvěřovati.

subditivus 3., podvržený, nepravý.

subdo, didi, ditum III., podstrčiti, podložit, pod něco dáti; calcar equo (ostruhy zasaditi), subditis calcaribus (v trysku); alci spiritus s. dodati pychu, vnuknouti hrdou mysl; na místě druhého postaviti (dosaditi) koho, iudicem in locum alcis; klamně podvrcei; caput fonti (pohroužiti).

subdoceo II., výpomocně vyučovati.

subdole adv., poněkud zchytrale, potměšile.

subdulus 3., zchytralý, úskočný, ošemetný.

subdubito I., poněkud pochybovati, na rozpacích býti.

subduco, duxi, ductum III., podtáhnouti, odstraniti; oddáliti; od-

vést (tajně), se s. vzdáliti se; spočítati, rationem, uvážiti, subducta ratione po zralé úvaze; do výše zvednouti, vytáhnouti; remos (ukrýti); naves in aridum (na sucho vytáhnouti); vela (svinouti); o místech: nížiti se, tratiti se, se subducere colles incipiunt.

subductio, onis, f., výpočet; vytažování lodí na břeh.

subdurus 3., poněkud tvrdý.

subedo, edi, — III, podhlodati.

subeo, ii, itum IV., pod něco vstoupiti, vkročiti, jiti; na sebe vzíti, podjati se čeho, podniknouti, podstoupiti; blížiti se, přitřhnouti, přitáhnouti, ad urbem (poět. muro) muros; hned následovati, vystřídati, primae legioni tertia subiit; poět. lux, nox; na mysl připadati, subeunt verba; vzejíti (herbae subeunt), vycházeti (o mracích); pod něčí připadnouti moc.

suber, eris, n., korek.

subhorridus 3., poněkud drsný, kostrbatý.

subiaceo, iacui, — II., pod něčím ležeti.

subicio, ieci, iectum III., pod co hoditi, podhoditi, podložit, podstrčiti, podmetnouti, pod něco (něčím) postaviti, aedes colli (pod pahorkem), castra urbi (táborem pod městem se položit), aciem collibus; castris legiones (podle tábora); poskytnouti, dáti, vnuknouti, spem alcui; podržiti, podrobiti, partes generibus, se imperio alcis; vydati, vysaditi (v šanc) navigationem hiemi, mare est subiectum ventis; terram ferro (orati); ze spodu vysaditi nahoru; se s. nebo subici zvedati se; na místě jiného postaviti, integros vulneratis (nahraditi); podvrcei, testamenta; nastrčiti, alqm.

subiecto adv., ponížene, pokorně.

subiectio, onis, f., podložení, podvržení, testamenti; připojení vysvětlení; řeč. fig. kdy řečník položiv otázku, sám na ni ihned odpovídá (ἀνθρποπορά).

subiecto I., podhazovati, podvrhovati, podkládati; z dola vzhůru vyhazovati, harenam.

subiector, oris, m., podvrhovač.

subiectus 3., pod čím ležící; blízko ležící, pomezní, sousední; podrobený; vydán, vystaven, telis (střelám).

subigo, egi, actum III., pod co vehnati, vzhůru hnáti; donutiti, přiměti, podmaniti, přemoci; obdělati, zdělati, zpracovati, arva aratris; se-
cures in cote (nabrousiti); tísniti, sevřiti, inopia (nedostatkem).

subimpudens, tis 1., poněkud nestydatý.

subinanis 2., poněkud ješitný.

subinde adv., hned na to; často po sobě, opětně.

subinsulsus 3., poněkud nechutný

subinvideo II., trochu záviděti.

subinvisus 3., poněkud nenáviděný.

subinvito I., potají vyzvati.

subirascor, irasci, iratus sum III., trochu se hněvati.

subiratus 3., trochu pohněván.

subitarius 3., na kvap způsobený; milites na rychlo sebrání.

subito adv., náhle, znenadání; dicere (z patra, bez přípravy).

subitus 3. náhlý, nenadálý, kvapný, oratio (nepřipravená, z patra inluvená).

subiungo, iunxi, iunctum III., pod něčím spojit, připojit, spráhnouti; zapráhnouti; podrobiti, ujařmiti; připojit, carmina percussis nervis (zvuknou hru zpěvem doprovázeti).

sublabor, labi, lapsus sum III., přikrásti se, vplížiti se; vyklouznouti, spes retro sublapsa.

sublate adv., vznešeně; pyšně.

sublatio, onis, f., povznesení, animi.

sublatus 3., (tollo) zpyšnělý, vysokomyslný.

sublego, legi, lectum III., dole sbírat (o drobtech); na něčí místo zvoliti.

sublevatio, onis, f., polehčení, ulehčení, ulevení.

sublevo I., do výše zvednouti, nadzvednouti; pass. vztýčiti se; polehčiti, usnadniti, umenšiti; podporovati, pomáhati, mysli dodati.

sublica, ae, f., kůl, břevno, mostnice.

sublicius 3., kolový, s. pons dřevěný most.

subligaculum, i, n., zástěra.

subligo I., podvázati, podpásati.

sublimis 2., vznešený, vznášející se (ve vzduchu, v povětří), vysoký; s. abiit do výše zmizel; vysokomyslný, vypínačný, sublimes animos habere; subst. n. výše, výsost, in sublime extollere; adv. **sublime** vysoko, do výše.

sublimitas, atis, f., vznešenost, výše.

sublimiter adv., vysoko, do výše.

sublino, levi, litum III., vespod natřiti (jako základní barvu); jen trochu potřiti.

subluceo, luxi, — II., z pod něčeho se třpytiti.

subluo, lui, lutum III., podpláknouti, ze spodu omývati, svlažovati (spodem).

sublustris 2., trochu světlý.

submergo, mersi, mersum III., potopiti, pohroužiti, ponořiti; pass. utopiti se.

subministro I., podávati, zasílati, dodávati; al cui pecuniam podstrčiti; al cui auxilia (pomocí podporovati); přisluhovati.

submisso adv. klidně; skromně, poníženě.

submissio, onis, f., snížení, vocis, zmenšení.

submissus 3., snížený, skloněný; ponížený; krotký, tichý, klidný, mírný.

submitto, misi, missum III., dolů (pod co) spustiti, snížit, sehnouti; sklopiti, skloniti; se s. pokořiti se; animum s. myslí klesati; (v řeči) popustiti, obleviti, multum; polehčiti, umenšiti; furorem (ukrotiti); pod moc uvést, poddati, podržiti; tajně poslati (zvl. na pomoc), al qm alci subsidio; přiznati, popustiti, imperium alci; pozdvihnouti, oculos; pro plemeno chovati, neporážeti vitulos; vydati, vypustiti, non monstrum submisere Colchi maius.

submoleste adv., poněkud obtížně.

submolestus 3., poněkud obtížný.

submoneo, ui, — II., (pod rukou) potají připomenouti, napomenouti.

submorosus 3., poněkud nevrlý.

submoveo, movi, motum II., odkliditi, odstraniti, zapuditi, zahnati;

patria s. z vlasti vyhostiti; někoho oddáliti, zdržeti, alqm a bello, odvrátiti, alqm maleficio; **submotus** vzdálený.

submuto I., pozaměnití (občas).

subnascor, nasci, natus sum III., vzrůstati.

subnecto, nexui, nexum III., podvázati, podkasati; podpásati, vestem.

subnego I., poněkud odpirati.

subnixus 3., podepřený, opřený; spoléhající se, auxiliis.

subnuba, ae, f., sokyně.

subnubilus 3., pošmourný, pod mrakem.

subo I., broukati se.

subobscenus 3., přihnusný.

subobscurus 3., přitemnělý.

subodiosus 3., poněkud mrzutý.

suboffendo III., trochu naraziti, apud alqm.

suboleo II., **subolo** III., něco čichatí, (hoc) subolet (mihi) něco z toho pozoruji, znamenám.

suboles, is, f., podrost, přírůstek dorost, plémě, rod, potomstvo; příchovek.

subolesco, —, — III., dorůstati.

suborno I., vystrojiti, opatřiti, vypraviti; nastražiti; popouzeti, alqm adversus alqm.

subrancidus 3., nasmrádlý.

subraucus 3., trochu ochraptělý.

subrepo, repsi, reptum III., pod něčím podléztí, léztí, podkrásti se pod něco; přiblížiti se.

subrideo, risi, risum II., pousmáti se, usmívati se.

subridicule adv., trochu směšně.

subrigo, obyč. surgo, surrexi, surrectum III., trans. (subrigo) podzdvihnouti, vztýčiti; intrans. (surgere) zdvihnouti se, vstáti, vzchopiti se; povstati, vzejiti, vzniknouti; zdvihati se, moenia (hradby); vzrůstati, vyrůstati (obili).

subringor, ringi nos nad čím krčiti, mrzeti se.

subripio v. surripio.

subrogo I., na něčí místo někoho neb něco jiného zvoliti, dáti.

subrostrani, orum, m., lidé pod řečníštěm neustále se zdržující, blatošlapové.

subrubeo, —, — II., červenavým býti.

subruo, rui, rutum III., podrývati, podkopati.

subrusticus 3., trochu selský, ne-japný.

subscribo, scripsi, sriptum III., podepsati; istam causam (o censoru: spolu podepsati); při žalobě: žalobu (podepsati) podati na koho; býti spolužalobcem; k čemu přistoupiti, přisvědčiti, něco podporovati, orationi alcis; napsati, zaznamenati, numerum.

subscriptio, onis, f., podpis; o censoru: písemné odůvodnění důtky, censoria; písemná žaloba, spolužaloba.

subsecivus v. subsicivus.

subseco, secui, sectum I., ze spodu (dole) odřítí, odříznouti.

subsellium, ii, n., nízká lavice; sedadlo, křeslo; in utrisque subselliis ve veřejných i soukromých rozepřích.

subsequor, secutus sum III., bezprostředně (v patách) následovati, řídit se někým, něčím.

subservio IV., ku pomoci přijíti.

subsicivus 3., odříznutý ze spodu, odpadlý; zbylý, tempora.

subsidiarius 3., záložný, výpomocný: subst. **subsidiarii, orum, m.**, záložní sbory, záloha vojenská.

subsidiarior I., v záloze býti (sloužiti), vypomáhati.

subsidium, ii, n., záloha, záložní sbory (pomocné); pomoc, posila; pomůcky, ochrana, útočiště, navigiis pauca subsidia.

subsido, sedi, sessum III., usaditi se, usednouti; ssedati se, slehnouti se, humus; aqua subsidit (opadnouti); zůstatí, in castris.

subsignanus 3., v záloze sloužící vojn.

subsigno I., zaznamenati, zapsati.

subsilio, silui, — IV., ze spodu nahoru (do výše) skákatí.

subsisto, stiti, — III., stanouti, postaviti, zastaviti se; zastaviti, zdržeti; přestati, utuchnouti, clamor (poět.); zůstatí (zpět, v zadu) biduum apud alqm; postaviti se na odpor,

odpor klásti, alci; vydržeti, dostačiti, quod neque ancorae funesque subsisterent, neque..

subsortior IV., losem voliti znova nebo dodatečně.

subsortitio, onis, f., dodatečné volení losem.

substantia, ae, f., podstata, facultatum.

substerno, stravi, stratum III., podestríti, podestlati; pass. pod čím ležeti; trop. podrobiti; podložiti.

substituo, stitui, stitutum III., podstaviti; trop. podržiti koho čemu; na místo či postaviti, alqm pro alquo; po čím (za čím) postaviti, armaturas leves post elephantos.

substrictus 3., zdrhnutý, stažený, úzký, těsný.

substringo, strinxi, strictum III., podvázati, podepnouti; poet. aurem (nastaviti).

substructio, onis, f., podezdívka, základy.

substruo, struxi, structum III., podezdíti, založiti; viam glarea (dlážditi).

subsum, fui, esse býti, vězeti pod čím (dole, u čeho); býti podkladem; býti na blízce, classis, dies (blížiti se, nastávati).

subsuo, sui, sutum III., podšíti, lemovati.

subtemen, inis, n., útek, vetkání; nitka (sudicemi uprádaná).

subter adv., pod, vespod; praep. s acc. n. abl. pod něco, pod něčím.

subterfugio, fugi, — III., kradmo utéci, ujiti; zniknouti čeho, poenam.

subterlabor, labi, lapsus sum III., pod čím téci, plynouti (s acc.); kradmo uklouznouti.

subterraneus 3., podzemský.

subtexo, texui, textum III., podeťkáti; něco čím zastříti, zahaliti; připojiti, přičiniti (přítkáti).

subtilis 2., tenký, jemný, útlý, vkusný, lepý; bystrý, důkladný, pronikavý, iudicium, zevrubný, descriptio; určitý, jasný, jednoduchý, prostý, discendi genus, oratio.

subtilitas, atis, f., jemnost; bystrost, důkladnost, přesnost; jednoduchost, prostota.

subtiliter adv., jemně; bystře, dů-

kladně, zevrubně; jednoduše, prostě.

subtimeo, —, — II., potají se báti, obávati se.

subtraho, traxi, tractum III., zpod něčeho (pod čím) vytáhnouti, tajně vzíti, odstraniti; aggerem cuniculis podkopati; subtrahitur solum (rozstupuje se); s. nomen, alqm, vynechati, nejmenovati.

subtristis 2., trochu zasmušilý.

subturpiculus 3., **subturpis** 2., poněkud potupný.

subtus adv., vespod.

subucula, ae, f., spodní tunika.

subula, ae, f., šídlo.

Subura, ae, f., nejživější ulice římská mezi pahorky Caeliem a Esquilinem; **Suburanus** 3., tribus.

suburbanitas, atis, f., blízkost města (Říma).

suburbanus 3., v blízkosti města (Říma) ležící, předměstský; subst. **suburbanum, i**, n., statek v okolí římském; **suburbani, orum**, m., obyvatelé okolí římského.

suburbium, ii, n., předměstí.

suburgeo, —, — II., blízko k něčemu přihnati, přiraziti.

Suburra v. **Subura**.

subrectio, onis, f., dovoz, přívaz, frumenti.

subvecto I., dovážeti, dopravovati.

subveho, vexe, vectum III., (zdola = proti vodě) přivážeti, dopraviti.

subvenio, veni, ventum IV., přispěti, přijíti na pomoc.

subvereor II., něco málo se báti.

subversor, oris, m., podvratitel.

subverto, verti, versum III., podvrátiti; zničiti.

subvexus 3., šikmo se zvedající, vystupující.

subvolo I., vzlétnouti.

subvolvo, —, — III., vzhůru valiti, navaliti, saxa.

succedo, cessi, cessum III., pod co jíti, vnikati spodem, vzhůru vystoupiti, vyjiti, tectum; podstoupiti, na sebe vzíti, oneri; něčemu se podrobiti, dominationi; postoupiti, ad montes; na či místo nastoupiti, vystřidati, zastoupiti, nahraditi koho; následovati, táhnouti za kým; zdařiti,

dařiti se, prospívati, dobře před se jíti.

succendo, cendi, censum III., podpáliti, zapáliti; podnítiti, amore alcul succensus (poět.).

succenseo (suscenseo), censui, censum II., nevražiti, sočiti, hněvati se na koho, alci.

succenturio I., někoho jiným nahraditi.

succenturio, onis, m., podsetník.

successio, onis, f., nastoupení (na či místo), následnictví, posloupnost.

successor, oris, m., nástupce, následník; dědic.

successus, us, m., postup, příchod, přibližování se, hostium; zdar, prosper.

succidia, ae, f., polta (jedna strana něčeho) slaniny.

succido, cidi, cisum III., podtiti, podsekati, podřezati; arbores káceti; frumenta požati; turrim podvrátiti, zbořiti.

succido, cidi, — III., podklesnouti, sklesnouti.

succiduus 3., klesající.

succinctus 3., opásaný, podkasáný, hotový, připravený k čemu.

succingo, cinxi, cinctum III., podkasati, vykasati: opásati, ozbrojiti, vyzbrojiti; obklopiti, opatřiti, vypraviti, succinctus armis legionibusque.

succino III., druhý hlas zpívati; souhlasiti.

succlamatio, onis, f., pokřikování.

succlamo I., pokřikovati.

succo v. **suco**.

succresco, crevi, cretum III., vzrůstati, přirůstati, dorůstati.

succumbo, cubui, cubitum III., klesnouti, podlehnouti.

succurro, curri, cursum III., podběhnouti; podniknouti, na se vzíti, ku pomoci přikvapiti, přispěti; odpomoci, zabrániti zlu; proti čemu býti, na prospěch býti; namanouti se, na mysl přijíti.

succus v. **sucus**.

succutio, cussi, cussum III., otrásti, zatrásti.

sucinum, i, n., jantar.

suco, onis, m., vyssavatel (lichvář)

sucula, ae, f., prasátko; válek, kláda, drouk (k posouvání korábů); plur. **Suculae** souhvězdí Hyad.

sucus, i, m., šťáva, míza; Tyrii suci (brunát tyrský); poět. chuť, ova suci melioris; síla (ducha).

sudis, is, f., kůlec.

sudo I., potiti se; intrans. s abl. potiti se čím, vlhnouti, mokvati; namáhati se; trans. vypotiti něco.

sudor, oris, m., pot; namáhání, úsilí.

sudus 3., suchý, bezvlahý, jasný; subst. **sudum, i, n.**, pohoda.

suesco, suevi, suetum III., navyknouti, přivyknouti, zvyknouti, alcul rei; někoho čemu přivykati.

suetus 3., zvyklý; přivyklý, uvyklý. **sufes, etis, m.**, nejvyšší úředník v Karthagu.

suffarcinatus 3., naložený, napěchovaný.

suffero —, — ferre vzhůru zvedati; sněsti, vydržeti.

suffes v. **sufes**.

sufficio, feci, fectum III., podčiniti, podložiti, opus (základ k budově); poět. oculos suffecti (angues) sanguine et igni (majíce podlity); milites excursionibus (přibrati); dosaditi, zvoliti na či místo; dostačiti, stačiti, alcul, adversus alqm.

suffigo, fixi, fixum III., přibiti, přitknouti, připjati, alqm cruci, in cruce, in cruce.

suffimen, inis, n. = suffimentum, i, n., kadidlo.

suffio, fivi (fi), fitum IV., kaditi, podkuřovati.

sufflatus 3., nadutý, pyšný.

sufflo I., na něco foukati; nafukovati, rozdmýchat.

suffoco I., (faux) zardousiti, urbem fama (vyhladověti).

suffodio, fodi, fozsum III., podkopati; probodnouti z dola.

suffragatio, onis, f., přimluva; odporučení.

suffragator, oris, m., ten, jenž druhého svým hlasem při volbě podporuje; příznivce.

suffragatorius 3., týkající se doporučení k nějakému úřadu.

suffragium, ii, n., střepina, úlomek

ku hlasování sloužící; hlas (odevzdáný na př. při volbě); hlas (soudcův) pro nebo proti; testarum suffragia soud střepeinový (ὁστρακισμός); právo hlasovací; plur. hlasování.

suffrago, inis, f., ohbí.

suffragor I., (hlasováním svým) podporovati, přát, nadržovati, doporučovati.

suffringo, egi, actum III., dole zpřetrájeti, podlomiti.

suffugio, fugi, fugitum III., pod něco se utéci; uniknouti.

suffugium, ii, n., útočiště.

suffulcio, fulsi, fultum IV., dole podepřiti.

suffundo, fudi, fusum III., podliti, napustiti; **suffusus** podlitý, naběhlý, nasáklý, rubor mihi suffunditur (zardívám se); sales suffusi felle (kousavý vtíp).

suffuscus 3., nahnědlý, zahnědlý.

suggero, gessi, gestum III., podložit, podstrčiti; dodávati, poskytovat; Horatium Bruto (po B. klásti).

suggestum, i, n. = suggestus, us, m., navážka, místo vyvýšené, výstupek; hlasatelna, řečníště.

suggrandis 2., poněkud velký.

suggredior, gressus sum III., postoupiti.

sugillatio, onis, f., modřina; pošana.

sugillo I., stlouci rádně někoho (až má modřiny); haněti; tupiti.

sugo, suxi, suctum III., ssáti.

sui, sibi, se pron. reflex., sebe, sobě (si), se (sebe), sebou, zdůraz. semet; sepse = se ipse; esse apud se býti při sobě, při smyslech; ad se, apud se k němu, u něho, do jeho bytu, v jeho bytu.

suillus 3., vepřový.

sulco 3., brázditi, orati; cutem rugis (vraštiti), vada carina (rozháňeti, probrázditi).

sulcus, i, m., brázda.

Sulmo, onis, m., město v krajině Pelignův (ve střední Itálii), rodiště Ovidiovo; **Sulmonensis 2.**

sulphur (sulpur), uris, n., síra; plur. sirné lázně.

sulphuratus 3., osířený.

sulphureus 3., sirný, sirnatý.

sultis = si vultis.

sum, fui, esse býti, státi, dlíti, meškati, zdržovati se, Romae, žíti, Homerus, qui multis ante saeculis fuit; nullus sum jsem ztracen; ab aliquo loco esse vzdálen býti, přebývati; ležeti, spočívati; spes in impetu est; est mihi alqd mám něco; esse cum aliquo bývati, obcovati s kým; secum esse pro sebe býti, est mihi alqd cum aliquo s někým míti spolek, s někým míti co činiti; esse ab aliquo býti při či straně; esse pro aliquo přát komu; magni esse velikou cenu míti; nullius momenti esse nemíti žádné váhy; patris est, meum, tuum est jest věcí, povinností, zvykem otcovým, mým, tvým; státi se, diti se, magno cum periculo provinciae futurum (esse); non est, quod (ut), nihil est, quod (cur) není příčiny; při genit. gerundiva: sloužiti, prospívati, conservandae libertatis fuerat; s 2 dat.: býti k čemu (nač) komu, hoditi se, esse alci usui; starati se, pečovati, patřiti, příslušet, náležeti, Gallia est Ariovisti, suarum rerum erant.

sumen, inis, n. (sugo) vémě bahně, jež v Římě za lahůdku se považovalo.

summa, ae, f. (superus) nejvyšší, vrchní, přední místo, summam ordinis consilii; hlavní věc, podstata, základ; s. imperii vrchní moc; s. victoriae rozhodné vítězství; poet. summa ducum hlavní osoba; celek, veškero, úhrn; poet. s. rerum (svět, vesmír); ad sumam, (in) summa celkem, vůbec; součet, úhrn, summa, počet; s. facere sečísti; soubor, soujem čeho, s. sermonis.

summatim adv., celkem.

summe adv., nejvýše, v největší míře, prevelice.

summergo, summitto v. subm.

summopere adv., s velikým úsilím, velmi velice.

summoveo v. submoveo.

summus v. superus.

summut v. submut.

sumo, sumpsi, sumptum III., bráti, vzíti (k sobě, na sebe), pecuniam (mutuam) vypůjčiti; koupiti, parvo

sumi; zmíniti se (v řeči) uvést, tvrditi, alqd pro certo předpokládati, alqd argumenti loco za důvod přijímati; supplicium de alquo vykonati trest, ztrestati; laudem (kliditi), gaudia (požívati); zvoliti, vzíti, vybrati, hiberna, alqm sibi imperatorem, diem ad deliberandum; po-
čítati, bellum; osvojiti si, osobiti si, mores antiquos, sibi partes imperatorias.

sumptio, onis, f., jedno z návštěv v závěru (v logice).

sumptuarius 3., nákladu se týkající.

sumptuose adv., nákladně, nádherně, draho.

sumptuosus 3., nákladný, nádherný; marnotratný; subst. **sumptuosi, orum**, m., marnotratník.

sumptus, us, m., náklad, útrata, výloha, vydání; nádhra, přepych.

suo, sui, sutum III., šíti, sešívati; aera suta řetízkový pancér.

suopte v. **suus**.

suovetaurilia, ium, n. (**sus, ovis, taurus**), slavnostní oběť, při níž zabíjen vepř, ovce a býk.

supellex, supellectilis, f., náradí, nábytek.

super adv., nahoře, svrchu, nad to, mimo to, satis superque dixi (více než příliš mnoho); na to (časově) s. tales effundit voces (poět.); praep. s abl. nad čím, na čem, ensis s. cervice pendet; časově za, v, nocte s. media; poět. mimo, s. his; o, s. aliqua re disputare; za příčinou čeho, pro (něco) s. tali causa missi: s. Bosporo incolere (s oné strany); s acc. nad co, nad čím, přes co; mimo, s. bellum; časově: za, při, s. vinum et epulas.

supera adv. = **supra** nahoře.

superabilis 2., přechodný, přestupný; přemožitelný.

superaddo, addidi, additum III., přidati.

superator, oris, m., vítěz.

superbe adv., pyšně, zpupně, hrdě.

superbia, ae, f., pýcha, zpupnost, hrdost; sebecit, sebedůvěra.

superbio IV., býti pyšným, hrdým, honore nomine avi (na...); pyšniti se, vynášeti se, holedbati se čím.

superbus 3., hrdý, pyšný, nadutý, zpupný; nádherný, vznešený, skvělý.
supercilium, ii, n., obočí, brva; hrdost, pýcha; pahorek, výšina, návrší, hřbet.

superemineo, —, — II., vyčnívati, převyšovati koho, omnes viros.

superficies, ei, f., povrch; právnický: budova (z půdy čnějící, na rozdíl od půdy, na níž stojí).

superfigo, fixi, fixum III., zatknouti, zapíchnouti, napíchnouti.

superfluo, xi, — III., přetékati; nadbytek míti; býti nazbyt.

superfundo, fudi, fusum III., políti, přelíti přes něco; pass. přetékati, vylíti se (z břehů), vyhrnouti se, šířiti se.

supergravior, gressus sum III., překročiti, ruinas; převyšovati.

superi, orum, m., nebešťané; pozemšťané (protiva k inferi).

superiatio, ieci, iectum (iactum) III., nahoditi, na vrch hoditi; poět. aequor superiectum (vylivší se); přehoditi čím, přikrýti, scopulus superiacit unda pontus; překročiti, fidem augendo.

superimmineo II., vyčnívati nad čím (kým).

superimpono, posui, positum III., svrchu na co položit.

superincido III., s hůry padnouti.

superincubo I., na vrchu ležeti.

superincumbo, incubui, — III., na vrch se položit.

superinicio, ieci, iectum III., na vrch položit, vhoditi.

superinsterno, stravi, stratum III., svrchu položit, rozestříti.

superior v **superus**.

superlatio, onis, f., nadsázka, přehánění, veritatis.

superlatus 3., nadsazený, přehnaný, verba.

superne adv., shora, shůry; svrchu, nahoře.

supernus 3., vrchní, horní, hořejší; nebeský.

supero I., převyšovati, předčínati, vyčnívati; předčítati, vynikati nad kým (čím); nabýti převahy, zvítěziti, nazbyt býti; přebývati, nabývati, zbývati, superante multitudine;

přelézti, překročiti, přestoupiti, objetí, minouti; zůstati na živě (při životě), přežiti; přetrpěti, přetrvati, přestávati, casus; pass. podlehnouti, nemoci se vyrovnati; přemoci, porazit, bello.

superocupo I., při (na) čem překvapiti.

superpendens, tis I., nad čím visící.

superpono, posui, positum III., nad co (svrchu) položit, postaviti.

superscando, —, — III., překročiti.

supersedeo, sedi, sessum II., nad čím seděti; zdržeti se čeho, ušetřiti se čím, nepouštěti se do čeho, vyhnouti se čemu, pugnae; nepotřebovati, nemusiti, loqui.

supersterno, stravi, stratum III., nad čím rozestřiti, prostřiti, pokrýti.

superstes, stitis (sto) adj., kdo blízko stojí, očitým svědkem jest; vyčnávající, vztýčený; zbylý, pozůstalý na živu, kdo druhého přežil.

superstitio, onis, f., pozastavení se nad čím nenadálým (hl. nad tím, co od bohův pochází); posvátná úcta; pověra, pověrčivost; předmět posvátné úcty (svaté hrůzy); plur. pověrečné obřady náboženské; počt. přísaha.

superstitiose adv., pověrečně.

superstitiosus 3., věštný, věštecký, vox; pověrečný.

supersto, steti, — I., svrchu (nahore) na čem státi.

superstruo, struxi, structum III., nad čím vybudovati, stavěti.

supersum, fui, esse přebýti, zbýti, pozůstati, zůstati; v nadbytku, nazbyt býti; přežiti, přečkati, temporibus (zlé doby); quot superest zbytek.

superus 3., horní, vrchní; mare s. jonské moře; ora s. nadsvětí; subst.

supera, orum, n., výšiny, nebesa; comp. **superior, oris, m., f., superius, oris, n.**, prostorově; hořejší, vyšší; časově: dřívější, starší, předešlý; mocnější, superiorem esse býti vítězem; znamenitější, vzácnější, honoris gradu superior; superl. **supremus** 3., prostor.: nejvyšší, nejhořejší; čas.: konečný, poslední; subst. su-

prema, orum, n., konec, poslední dni života, poslední vůle něčí, poslední pocta (pohřeb); **supremum** adv., naposledy; **summus** 3., nejvyšší, nejhořejší; a summo s hůry, od vrcholu, in summo na střeše, summa petrae (vrcholky), summa tectorum (střechy); s. bellum rozhodná bitva; nejvyšší, největší, svrchovaný; nejvznešenější, nejvýtečnější, nejdůležitější; nejhorší, poslední; **summum** adv., nejvýše: omnia summa facere (vše možné); s. res publica veškeren stát.

supervacaneus 3., zbytečný, opus (vedlejší); nepotřebný.

supervacuus 3., zbytečný, nepotřebný; ex supervacua (= adv.) zbytečně.

supervado, —, — III., překročiti; překonati.

supervehor, vectus III., přejeti, promunturium.

supervenio, veni, ventum IV., nad něco, k čemu přijíti (zakrýti); přikvačiti, z nenadání (nebo rychle) přijíti, přepadnouti; překvapiti koho.

superventus, us, m., dostavení se, přikvačení.

supervolito, avi, — I., přeletovati.

supervolo I., přeletěti.

supino I., na znak přehnouti, spod navrch obracet; glebas (překopati).

supinus 3., zpět, na znak přehnutý, ležící; manus (dlaně k nebi obrácené = modliti se); opačný, zpátečný, zpět tekoucí; do vrchu jdoucí, příkrý, sklonitý, collis.

suppar, paris I., skoro stejný.

supparum, i, n., -us, i, m., plachta stěžňová.

suppeditatio, onis, f., zásoba, nadbytek.

suppedito I., intrans. v nadbytku, v zásobě býti; aliqua re dostatek čeho míti; in (ad) alqd dostačiti, vystačiti; suppeditat dostává se; trans. hojně poskytovat, opatrovat, zásobovat; alci podporovat koho.

suppellex v. **supellex**.

suppetiae, arum, f., pomoc, obyč. ve spoj. suppetias ire, occurrere, venire, proficisci alcuí.

suppetior I., ku pomoci přijíti, pomáhati, alci.

suppeto, petivi (peti), petitum III., býti po ruce, v zásobě, v hojnosti; vystačovati, dostačovati.

suppilo I., krásti.

supplanto I., někomu nohy nastavit, podraziti (*ὑποσκελίξειν*).

supplementum, i, n., doplněk, datek: záloha vojenská, odvod k voj-sku

suppleo, plevi, pletum III., naplniti, doplniti, vyplniti, nahraditi; k voj-sku odvésti.

supplex, plicis 1., kolena sklánějící, kořící se; klečící, pokorně prosící, ponížený; subst. prosebník, s gen. nebo pron. possess., dei supplex. vester et supplex, ten, jenž vás prosí.

supplicatio, onis, f., veřejné bohům se klanění, veřejné modlení, díkyčinění; slavnost děkovací, průvod prosebný.

suppliciter adv., prosebně, pokorně.

supplicium, ii, n., pokleknutí (k modlitbě nebo k vytrpění pokuty), modlitba, oběť; úpěnlivá prosba; pokoreni, úkor, trest, zvl. trest smrti, poprava, muka; s. sumere de aliquo popraviti koho: affici supplicio trestán býti na hrdle = pokutován býti; progredi ad ultimum s. (k samovraždě).

supplico I., úpěnlivě koho prositi, alci; koho vzývati, k bohu se modliti, bohy usmiřovati.

supplodo, plosi, plosum III., dupnouti, pedem (nohou)

supplosio, onis, f., dupnutí, pedis.

suppaenitet impers., poněkud pykati, litovati, alqm alcis rei.

suppono, posui, positum III. (poët. **suppostus** = **suppositus**) podložiti, podstaviti; alqm tumulo (terrae) pohřbíti; přiložiti, falcem aristis; podstrčiti, podvrci, testamentum, puellam; připojiti, exempla; níže klásti, méně ceniti, Latio Samon; nastrčiti, postaviti, alqm in alcis locum; podržiti, podrobiti, se criminibus.

supposto I., přivážeti, dovážeti, dopravovati, dodávati.

suppostus v. **suppono**.

suppressio, onis, f., peněžný podvod, zašantročení (za sebou zadržení) peněz.

suppressus 3., tichý, vox.

supprimo, pressi, pressum III., potlačiti, navem s. ponořiti; utlumiti, zadržeti, zastaviti; odstraniti, pecuniam; ututlati, zamlčeti.

suppudet impers., trochu se stydět, s. alqm alcis rei.

suppuro I., podbírat, sbírat se.

supputo I., spočísti, vypočísti.

supra adv., prostor.: nahoře, svrchu, výše, nad; čas.: napřed, dříve; o míře: nad to, výše, více; comp. **superius**; praep. s acc. místně: nad; časově: nad, dříve, před; o míře: přes, nad.

supralatio, onis, f. = **superlatio**.

suprascando, di, sum III., překročiti.

supremum, supremus v. **superus**.

sura, ae, f., lýtko.

surculus, i, m., ratolest, roub.

surdaster, stra, strum 3., nahluchlý, přihluchlý.

surditas, atis, f., hluchota.

surdus 3., hluchý; přísl. surdo narrare fabulam; canere surdis; bezcitný, nepřístupný, leges; surdus ad numera; něčemu nerozumějící; tichý, bezhlavý.

surgo v. **subrigo**.

surpíte, surpuerat = **surripíte, surripuerat**.

surrectus v. **subrigo**.

surrepo v. **subrepo**.

surrigo v. **subrigo**.

surripio, ripui, reptum III., ze spodu, tajně uchvátiti, odniti, odciziti; diem zmařiti.

surrogo v. **subrogo**.

sursum adv., vzhůru, do výše, s. deorsum nahoru dolů, sem tam; nahoře.

sus adv., vzhůru, ve spoj. **susque** deque ferre, habere alqd z čeho si nic neděláti, lhostejně to pojímati, bráti; **susque** deque nahoru dolů, nahoře dole, páté přes deváté.

sus, suis c. (dat. plur. **sulbus**, bás. **subus**), prase, vepř, kanec.

suscenseo v. **sucoenseo**.

susceptio, onis, f., převzetí, causae, podjetí se čeho.

suscipio, cepi, ceptum III. na se vzíti, podniknouti; podstoupiti, vytrpěti; odium in alqm vzíti (opojati); počati, bellum; severitatem užiti přísnosti, zachytiti, podchytiti, aquam, cruorem; novorozeně ze země zvednouti a tím za (své uznati) vlastní přijati a vychovati, v ochranu vzíti; liberos ex aliqua děti s některou ženou míti; přijmouti, in civitatem; sermonem řeč přejati (odpověděti), vzíti, bráti, consolationem; obdržeti, dostati, pecuniam; votum (učiniti slib); býti čeho schopen, crimen; sacra, prodigia obstarati; zříditi, ustanoviti, suscepit vita et consuetudo tak to zařídil, zavedl.

suscito I., zdvihnouti; humum zorati; buditi; povzbuzovati; způsobiti.

suspecto I., vzhůru vzhlížeti; podezřívati.

suspectus 3., podezřelý, nedůvěru vzbuzující; nedůvěřivý; očekávaný, čeho lze se nadíti, bellum.

suspectus, us, m., vzhled (do výše); výše; úcta, podiv.

suspendium, ii, n., oběšení, oprátka.

suspendo, pendi, pensum III., pověsiti, zavěsiti; do výše zvednouti, vztýčiti, tectum turris; podepříti, murum furculis; počt. tellurem sulco (zkypriti); zavěsiti v chrámě, posvětit, vestimenta deo; bez podpory zavěsiti, vznášeti se nechati; lehkým krokem, po špičkách odejiti suspenso pede evagari, fere suspensos gradus; nejistým učiniti, v pochybnost uvést, nerozhodnouti; přerušiti, fletum (poět.).

suspensus 3., zavěšený, visící, na čem založený, vznášející se, rozepjatý; vysoký; v nejistotě jsoucí, nejistý, pochybný, úzkostlivý.

suspica, acis I., podezřívavý, nedůvěřivý; podezření vzbuzující.

suspicio, spexi, spectrum III., vzhůru vzhlednouti, in caelum; vzhůru patřiti, vzhlížeti, caelum, astra; podezřívati; ctíti, obdivovati; **suspiciendus** obdivuhodný.

suspicio, onis, f., podezření; domněnka, (nedobré) tušení.

suspiciose adv., podezřele.

suspiciosus podezřívavý; podezřelý.

suspikor I., podezřívati; tušiti, domnívati se čehosi nedobrého

suspiratus, us, m., dýchání z hluboka; vzdychání, sténání.

suspiritus, us, m., v. předch.

suspirium, ii, n., povzdech, vzdech; s. trahere, ducere vzdychati; meton. láska.

suspiro I., vzdychati, sténati; vzdychati, toužiti po čem, sola suspirat in illa do ní jest zamilován.

susque deque v. **sus**.

sustentaculum, i, n., podpora.

sustentatio, onis, f., průtah.

sustento I., podchycovati, udržovati, podporovati; držeti se, odolati; vydržeti, předržeti, aegre is dies sustentatur; zdržovati, odkládati; nesitelným učiniti, usnadniti, ukonejšiti; famem pecore, inopiam.

sustineo, tinui, tentum II., vzhůru do výše držeti, podporovati, udržovati; zadržeti, zastaviti, signa s. zastaviti se na pochodu; vytrpěti, vydržeti, sněsti, podstoupiti, na se vzíti, zastati něco, causam, tres personas (úlohy v divadle); opříti se, čeliti, odolati, impetum hostium, se ab equitatu s. obstati proti čemu; non s. s. inf. nebo acc. c. inf. nejsem s to, abych; zdržovati, odkládati, protahovati, rem in noctem (do noci výpravu).

sustollo, —. — III., pozvednouti, vultus ad aethera.

susurrator, oris, m., našeptavatel.

susurro I., šeptati, šuměti, bzučeti.

susurrus 3., šepotavý.

susurrus, i, m., šepot, šumot, šumění, bzučení.

sutilis 2., sešitý, cumba (ze síti) a corona (z růží) spletený.

sutor, oris, m., švec.

sutorius 3., ševcovský; subst. bývalý švec.

sutrinus 3., ševcovský; subst. **sutrina, ae, f.**, dílna ševcovská.

sutura, ae, f., šev, steh.

suus 3. pron. posses., svůj, jeho; její, jejich; subst. **sui** druhové, příbuzní, přátelé, stoupení; **suum, i, n.**, **sua, orum, n.**, majetek, zboží;

vlastní, náležitý, určený, zvláštní, suo anno consulem fieri konsulem státi se v roce předepsaném, suo Marte pugnare svým obyčejným způsobem bojovati (řádným způsobem): příznivý, suo loco pugnam facere, nakloněný, oddaný, reddere alqm suum (získati pro sebe); samostatný, poterit esse in disputando suus (nezávislý).

Sybaris, is, f., řeka a město v Lukánii.

Sychaeus, i, m., choť Didonin; **Syphaeus 3.**

sycophanta, ae, m., podvodník.

syllaba, ae, f., slabika.

syllabatim adv., po slabikách.

symbola, ae, f., peněžitý příspěvek k společnému jídlu.

symphonia, ae, f., souhlas hudební = concertus, koncert; **symphoniacus 3.**, k hudebnímu sboru náležející, pueri, servi.

Symplegas, adis (ados), f., v plur. skály při ústí thráckého Bosporu do Černého moře, jež ustavičně se srážely, kdykoliv nějaká loď mezi ně vjela, ale po šťastném proplutí lodi Argo na svých místech ustrnuly.

symposium, ii, n., hostina, nadpis jednoho spisu Platonova.

synedrus, i, m., člen poradního sboru.

syngrapha, ae, f., dlužní úpis, směnka.

Syphax, acis, m., král Massaelyův v záp. Numidii, zeť Hasdrubalův.

syrinx, syringis, f., trtina.

Syrtis, is (idos), f., písčina, zvl. ona na sev. pobřeží Afriky; s. maior (východní, záliv siderský), S. minor (= západní, záliv kabeský) mezi Tunisem a Tripolskem; Syrtis patrimonii = scopulus p. Syrtica gens kmen tam bydlící.

T.

T. = Titus; **Ti.** = Tiberius.

tabella, ae, f., prkýnko, destička, tabulka, necičky (v nichž Romulus nalezen vrhcábnice; obrázek, ta-

bulka psací (voskem potažená), list (v plur.); tabellae signatae zapečetěný dopis, spis úřední, protokol; tabulka hlasovací (při návrzích zákona: na jedné U. R. = uti rogas = souhlasím, A. = antiquus = zamítám), při volbě (se jménem kandidáta), při soudech (A. = absolvo, C. = condemno, N. L. = non liquet).

tabellarius 3., listovní; k tabulkám hlasovacím se vztahující; subst. listonoš, posel.

tabeo, —, — II., táti; chřadnouti; mokvati.

taberna, ae, f., bouda, chatrč, krám, kréma, sklad; v cirku dřevěné lešení pro diváky

tabernaculum, i, n., chatrč, stan; místo, z něhož augur auspicia konal.

tabernarius 3., stanový; subst. kra-
mář.

tabes, is, f. rozpouštění se, tání; chřadnutí, úbytě; hnutí, hniloba, hnis; mor, nákaza; jácha, roztok, kal, rmut.

tabesco, tabui, — III., rozpouštět se, táti; chřadnouti, tratiti se, mizeti; hynouti, nýti, luctibus.

tabidus 3., jihnoucí, roztávající, chřadnoucí, mizící; úmorný, šířající, lues; vetustas.

tabifious 3., znenáhla šířající.

tabula, ae, f., prkno, deska, tabule; vrhcábnice; obraz tabule počítací, psací; dlužní úpi, novae (nové, na nichž zaznamenány menší položky): protokol, úřední spis, záznam, smlouva; závět, poslední vůle; státní archiv, listovna; seznam psanců; deska, na níž vyhlášky o dražbách zaznamenávány, ad tabulam venire, adesse; tabulky zákonní, tabulos figere seznam; mapa, Dicaearchi.

tabularium, ii, n., archiv, listovna, desky u knihy veřejné.

tabulatio, onis, f., pokládání deskama, deskování, sroubení, patro; strop, podlaha.

tabulatum, i, n., sroubení, patro, poschodí.

tabum, i, n., nakažlivá nemoc, mor, nákaza, hnis, krev ssedlá.

taceo, tacui, tacitum II., mlčeti; smlčeti, zamlčeti.

Tacita, ae, f., bohyně mlčení = Muta.

tacite adv., mlčky, tiše, tajně.

taciturnitas, atis, f., mlčení, mlčelivost, ticho.

taciturnus 3., mlčelivý tichý; mlčící, homo.

tacitus 3., zamlčený, smlčený, o čem zmínky se neděje; subst. n., tajemství; tichý, tajný, ira; mlčící, zamlklý, nemluvný; mlčky přijatý, indutiae; per tacitum, tacito, tiše, v tichu, bez hluku.

taotio, onis, f., tknutí, hmat, důtklivost.

taotus, us, m., dotknutí, hmat; dotyk; působení, účín, solis.

taeda, ae, f., smrk, borovice; plur. dračky; smolná pochodeň; pochodeň svatební, svatba, sňatek.

taedet, **taedit**, **pertaesum est** II., ošklivost, nechut mít; impers. hnusí se, oškliví se, alqm alcis rei, alqm s inf.

taedifer, era, erum 3., pochodeň nesoucí.

taedium, ii, n., hnus, ošklivost, omrzlost (s gen.).

Taenarus (-os), i, c., **Taenarum (-on)**, i, -a, orum, n., předhoří a město v Lakonii se slují, kteráž považována za vchod do podsvětí; počt. podsvětí **Taenarius** 3., podzemní, valles (podsvětí); **Taenaris**, idis, f., (soror) = Helena.

taenia, ae, f., stuha; vínek.

tagax, acis 1., (ze starol. **tago** = **tango**) zlodějský

Tages, etis (is), m. syn Jovialův, vnuk Juppiterův, jenž vyučil Etrusky ptakopravectví a věště.

Talaionia, ae, f. dcera Talaova, Eriphyla.

talaris 2., ke kůtkům náležející, tunica (ke kůtkům sahající); subst. **talaria**, ium, n., šat až ke kotníkům sahající okřídlené střevíce Merkurovy Perseovy a Minerviny, přisl. **talaria** videamus na útěk myslíme; střevíce ke kotníkům sahající.

talarus kostek se týkající; ludus hra v kostky místo, kde se v kostky hraje, zábava, k tanci lákající a pobízející

Talassio, onis, **Talassius**, ii, **Talassus**, i, m., pozdrav, jímž za dob Romulových při svatbách na nevěstu voláno.

Talaus, i, m., otec Adrastův, Eriphylin a j., jeden z Argonautův.

talea, ae, f., hůl; kolík (do země vražený na poranění koňstva nepřátelského, **taleae ferreis hamis infixis in terram infodiebantur**; t. **ferreae** podlouhlé kousky železa, jichž užíváno v Brittanii místo peněz.

talentum, i, n., řecká váha = 100 říms liber; řec. obnos peněžní = 60 attickým minám = asi 4537 K.

talio, onis, f., odplata tak velká jako vina.

talis adj., takový, taký; tak veliký, tak neobyčejný, tak znamenitý, vir; tak hanebný, facinus.

talpa, ae, f., (bás. m.) krtek.

Talthybius, ii, m., hlasatel Agamemnonův.

talus, i, m., kůtko, kotník; pata; počt. recto talo stare (pochvaly dojití); kostka ke hře, **talis ludere** v kostky hráti (nejšťastnější vrh slul **iactus Veneris**, nejšpatnější **canis**), **mittere talos** vrci.

tam adv., tak, tak valně (velice), **tam** — **quam** čím — **tim**, **non tam** — **quam** ne tak — jako.

tamdiu (**tam diu**) tak dlouho; po tak dlouhý čas; od tak dávné doby.

tamen adv., přece, přes to vše, aspoň, však.

Tamesis, is, -sa, ae. m., Temže.

tametsi coni, ač, ačkoliv

tamquam adv., tak jako, takřka, jakoby.

Tanais, idis (is), m., řeka v evropském Sarmatsku = Don; = Jaxartes nejsevernější řeka v říši perské; řeka v Numidii.

Tanaquil, quilis, f., choť krále Tarquinia Prisca.

tandem adv., konečně; při **imperat.** konečně již jednou; při otáz. přece, medle, pro živý svět, pro bůh.

tango, **tetigi**, **tactum** III., dotknouti se, zavaditi, dotýkati se; **nohou se** dotknouti, vstoupiti, **provinciam**, dospěti, **metas** (k cíli); **hraničiti**, **při-**

léhati, stýkati se; obíratí se čím, carmina; dojímati, pohnouti, alqm; prodchnut, proniknut, nadšen, religione tactus; v řeči se dotknouti, zmíniti se, leviter unum quodque tangam; slovy se dotýkati, Rhodium; corpus aqua (skropiti).

tanquam v. **tanquam**.

Tantalus, -os, i, m., král ve Frygii, syn Jupiterův, otec Pelopův a Niobin; **Tantalides**, ae, m., Tantalovič (Pelops, Agamemnon, Orestes); T. fratres (Atreus a Thyestes); **Tantalidis** (idos), f., Tantalovna (Niobe, Hermione, Helena).

tantidem v. **tantusdem**.

tantillus v. **tantulus**.

tantisper adv., tak dlouho s násl. dum (až), mezi tím.

tanto v. **tantus**.

tantopere = **tanto opere** adv., tak velice, tak valnou měrou.

tantulus 3., tak malý, tak skrovný, tak nepatrný.

tantum v. **tantus**.

tantummodo adv., toliko, jenom.

tantus 3., tak veliký, tak značný, mocný, hojný; subst. **tantum**, i, n., tolik, tak mnoho, studii (horlivosti); alterum tantum ještě jednou tolik; tantum esse, emere, vendere (tak draho, tak vysoko); tanto o tolik; ter tanto peior třikrát horší, tanto ante, post, tak dlouho před tím, potom, **tantum** adv., tak mnoho, tolik, tak velice, tantum — quantum tolik — kolik; tak malý, nepatrný; subst. n., tak málo, pouze (jenom) tolik adv. toliko, jen, tantum non bez mála, téměř; tantum quod, právě co, sotva že, jedva že.

tantusdem, **tantadem**, **tantumdem** 3., právě tak veliký, právě tak mnoho subst. **tantumdem** rovněž tolik, právě tolik, itineris (s násl. quantum); adv. **tantumdem** stejně mnoho tolikéž, touž měrou.

tapete, is, n., **tapetum**, i, n., koberec, čaloun.

Tarcondarius, ii, m., Kastor, zef Dejotarův

tarde adv., zdlouhavě, zvolna; pozdě.

tarditas, atis, f., zdlouhavost, vá-

havost, loudavost, nehybnost; ne-japnost, tupost, ingenii.

tardo I. intrans., meškati, váhati, zpozdití se, trans. omeškati, meškati, zdržeti, zpozdití, alqm ad insequendum (koho v pronásledování).

tardus 3., volný, zdlouhavý, váhavý, loudavý; zdlouhavost působící, zmalátnující, senectus; pozdě přicházející, pozdní poena; zdlouhavě pomíjející, dlouho trvající, vytrvalý, menses (= letní); nejapný, nedovtipný, zpozdlý, tardus in cogitando; (v řeči) rozvázný, odměřený.

Tarpeius 3., příjímí rodu říms.; Spurius T. velitel na hradě římském, jehož dcera Tarpeia Sabinským zrádně bránu otevřela a za mzdu od nich zbraněmi posypána byla; adj. mons (saxum) skála na Kapitolu, s níž zločinci shazováni byli.

Tartarus (-os), i, m., plur. **Tartara**, orum, n., podsvětí, říše mrtvých; **Tartareus** 3., podzemní; poet. hrozný, děsný, příšerný, vox (Litice).

taureus 3., býčí, volský, terga (kůže); meton. buben, kotel.

Tauri, orum, m., skytský kmen; **Tauricus** 3., Chersonesus (Krym), ara (Diany).

tauriformis 2., býku podobný, býkovitý; příjímí řeky Aufidu, poněvadž bohové říční zobrazováni s rohy.

Taurii ludi hry v Římě ku počtě bohů podzemních.

taurinus 3., býčí, volský

Tauropolus f., příjímí Diany (Artemis).

taurus, i, m., býk, vůl.

taxus, i, f., tis.

Taygete, es, f., dcera Atlantova, jedna z Plejadek.

Taygetus, i, m., (poet. **Taygeta**, orum, n.) pohoří mezi Lakonií a Messenií.

te acc. a abl. od **tu**.

Teomessa, ae, f., dcera Teuthrantova, milka Ajanta Telamonského.

tecte adv., skrytě; opatrně.

tector, oris, m., obmítač stěn maltou sádrovou, štukatér, malíř al fresco.

tectoriolum, i, n., štukatérská práce, nástěnná malba al fresco.

tectorium, ii, n., (opus tectorium) viz předch.

tectum, i, n., střecha; meton přístřeší, stan, dům, obydlí, pokoj.

tectus 3., (tego) pokrytý, krytý, skrytý; tajný, cupiditas, podzemní (cun culi): zakrytý, utajený, sermo verbis tectus opatrný, quis tectior? te videri tectissimum?

teges, etis, f., přikrývka, rohožka.

tegimen, tegumen, tegmen, inis, n., viz násled.

tegimentum, tegumentum, tegmentum, i, n., pokrývka; oděv, háv.

tego, **texi**, **tectum** III., pokrytí, přikrytí, krýti, chrániti, brániti, bás. pohřbiti, krýti, ossa tegit humus; tajiti, ukrývati, skrývati.

tegula, ae, f., taška, cihla, dlaždice; plur. tašková střecha.

Teius 3., v. **Teos**.

tela, ae, f., tkanivo, tkanina; osnova; stav

Telamo, -on, onis, m., syn Aeakův, bratr Peleův, otec Ajantův a Teukrův, jeden z Argonautův; **Telamonius** 3.

Telchines, us, m., pelasgická rodina kněžská, jež z Kréty na Kypr a pak na Rhodus se odstěhovala a proslula kouzelnictvím a uměným zpracováním kovů.

Telaboeae, arum, m., loupežný kmen v Akarnanii a od něho pocházející kolonie na ostrově Kapri.

Telegonos, i, m., syn Odysseův a Cirčin, zakladatel Tuskula, zabil svého vlastního otce na Ithace, odtud Telegoni moenia město Tusculum; **Telegoni**, orum, m., milostné písně Ovidovy, protože původci svému záhubu přinesly.

Telemachus, i, m., syn Odysseův a Penelopin.

Telephus, i, m., syn Herkulův, král v Mysii; vrstevník a přítel Horáciův.

Telethusa, ae, f., matka Iphidina.

tellus, uris, f., země (na rozdíl od moře a hvězd); půda zemská, pevnina, říše; kraj, mea (domovina); statek; T. bohyně.

telum, i, n., zbraň, zbroj útočná (zvl. ku střelení a metání), šíp, kopí,

střela, oštěp, meč, zrak; blesk, f. Jovis.

Temenos místo u Syrakús s posvátným hájem Apollinovým.

temerarius 3., nerozvážný, nepředložený, pošetilý, všetečný, zbrklý.

temere adv., maně, bezděčně, bez rozmyslu, na zdař bůh; non temere nesnadno.

temeritas, atis, f., slepá náhoda; nerozvážlivost, nepředloženost, pošetilost, opovážlivost, zaslepenost; **temeritates** nevázanost, výtržnost.

temero I., poskvřniti, zhanobiti, zneuctiti; fluvios venenis (znečistiti).

temetum, i, n., medovina, víno.

temno, **tempsi**, — III., opovrhovati, zhrdati.

temo, onis, m., voj (u vozu), hřidel, podlužník (u pluhu).

Tempe indecl. plur. n., údolí Tempe v Thessalii; poët. rozkošné údolí (každé).

temperamentum, i, n., pravá míra, caeli (mírné podnebí); pravý způsob, prostředek; střední cesta.

temperans, tis adj., mírný, střidmý, zdrženlivý.

temperanter adv., mírně, zdržlivě.

temperantia, ae, f., mírnost, zdržlivost.

temperate adv., mírně, střidmě.

temperatio, onis, f., pravý poměr, míra pravá, pravé smíšení; pravé a účelné zařízení.

temperator, oris, m., spořadatel, pořadatel.

temperatus 3., zmírněný, mírný, lahodný; rozmyslný, rozvážný; uspořádaný.

temperi adv. (= **tempori**), včas, vhodně; comp. **temperius** v pravý čas.

temperies, ei, f., pravé, náležité složení; mírné podnebí, pohoda; lahoda.

tempero I., (**tempus**) intrins. mír-
niti se, in aliqua re; zdržeti se,
viti, ovládati co; sibi t. zdržeti se
ab iniuria et maleficio; vřít, vřít
triti, templis, ab his sacris, etc.
něco směřováním v pravý čas
uvésti, směřovati, vřít, vřít
dati; aquam ignem, etc.

niti); řádně, podle pravé míry a poměrů rozdělit; bás. řídit, spravovat, res hominum ac deorum; zmírniti, mírniti, konejšiti, krotiti, tišiti, lahoditi.

tempestas, atis, f., čas, doba, chvíle; počasí, povětrnost, povětrí, nečas, nepohoda, bouře, příval; mrak, nával, telorum; nepokoj.

tempestive adv., v pravý čas, vhod.

tempestivitas, atis, f., pravá, vhodná doba.

tempestivus 3., v pravý čas se přihodivší, přicházející, vhodný, včasný; příznivý; o ovoci: zralý, ranný časný; o osobách: dospělý

templum, i, n., místo, jež augur berlou (lituus) jako pozorovací obzor vyznačil; volný prostor; svatyně, kaple, chrám; každé místo posvěcené n. posvátné; útočiště (asyl), řečníště, radnice, soudnice; templa caeli nebe, Acherusia templa Orci podsvětí.

temporalis 2., časný; pomíjející.

temporarius 3., okolnostmi a časem se řídící, měnlivý, nestálý.

temperi v. **temperi**.

tempus, temporis n., čas, doba, chvíle; ex tempore (z patra, bez přípravy) loqui; in omne t. pro (na) vždy; ad (in) t. na čas (dlouhý), tempus est s inf. jest nejvyšší čas k čemu; příznivá, vhodná doba, pravý čas, ad tempus, in tempore, per tempus v pravý čas, tempore dato (při dané příležitosti), uno tempore touž dobu, zároveň; okolnosti, poměry, stav, pro tempore et pro re dle času a okolností in hoc t. za (v) těchto okolností; neštěstí, nehody, povážlivá doba, extremo tempore v největším nebezpečí; časomíra (doba k vyslovení slabiky); spánek, plur. skráně (poět.).

temulentus 3., zpitý, opilý.

tenacitas, atis, f., pevné sevření, držení; houževnatost.

tenaciter adv., pevně; vytrvale.

tenax, acis 1., pevně držící; pevný, houževnatý, tuhý; překážející, vadící, tenacissimum sabulum; vytrvalý, propositi; věrný, stálý, fides;

skoupý, hospodárný; tvrdošíjný, urputný.

tendicula, ae, f., osidlo, oko, léčka, litterarum (o doslovném, úskočném, vykládání zákonův).

tendo, tetendi, tentum (tensum) III., napínati, rozpínati, vzpínati, manus, natahovati, vztahovati, dextram alci; ad alqm (podati); upjati, oculos pariter telumque, zaměřiti, naměřiti, quo tenderent cursum, sermone benigno noctem (protáhnouti); rozepnouti, roztáhnouti, stany rozbiti, tábořiti; směřovati, táhnouti, spěti; dychtiti po čem, namáhati se; usilovati; vzpírati se.

tenebrae, arum, f., tma, temnota; šero, noc: tenebris ve tmě, v noci; tenebris obortis když noc nadešla; tmavé místo, temnice, podsvětí; mrákota, mdloba; skrytost, nízkost, nepatrnost, povrženost; zatemnělost (ducha).

tenebricosus 3., plný tmy, ve tmu zahalený, temný.

tenebricus 3., temný, tmavý (poět.).

tenebrosus 3., plný mrákoty, chmurný, tmavý, temný.

tenellus 3., velice něžný, citlivý, jemný.

teneo, tenui, tentum II., držeti, míti (v moci, v držení, v rukou), udržeti, zadržeti, udržovati, třímati, ovládati, res oculis et manibus tenetur (zřejmě, v moci, v rukou); v určitém směru udržovati, řídit kam, ventus adversum tenet (vane z protivné strany); cursum zachovati směr; plouti, přistáti kde, místa dostihnouti, terram, portum; někam obrátiti, oculos sub astra (k hvězdám); na paměti míti, pamatovati se, animo alqd; pevně v držení míti, osaditi, obývati; tuta t. (býti v bezpečí); opanovati, obhájeti, uhájeti, oppidum, aciem primam; veleti, alterum cornu; causam apud centum viros (vyhráti); alqm in sua potestate t. ve své moci míti, vládnouti kým po své vůli; teneri repetundarum (usvědčenu býti); věren čemu zůstat, zachovati, silentium; držeti se nějakého mínění, zásady; trvati, udržovati se, fama tenet; obklíčiti. alqm Romae (uza-

vřiti, zadržeti); vázati, poutati, lege, foedere, sacramento teneri; obsahovati, castra iugum tenent; pass. v čem obsaženu býti, k čemu příslušet, v něčem záležeti (zakládati se), aliqua re.

tener, era, erum 3., útlý, něžný, měkký, ohebný, mladinký.

teneritas, atis, f., něžnost.

tenesmos, i, m., zácpa (choroba).

tenor, oris, m., běh, průběh.

tensa, ae, f., slavnostní vůz, na němž v hrách circenských vozivány byly do cirku obrazy bohův.

tentabundus (temptab-) 3., sem tam hmatající.

tentamen, inis, n., zkouška, pokus.

tentamentum, i, n., v. předch.

tentatio, onis, f., pokus; nápad, nával (nemoci).

tentator, oris, m., pokoušitel.

tentigo, inis, f., chlípnost.

tento (tempto) I., ohmatávati, dotýkati se, zkoušeti; pokoušeti se o co, ukládati oči; sváděti, animos, popouzeti, nationes; útočiti, udeřiti na koho (co), urbem, Achaiam; násilně, lstně o co se pokoušeti, populi Romani ius škodlivě nač působiti, valetudinem.

tentorium, ii, n., stan.

tentus 3., od **tendo** nebo **teneo**.

tenniculus 3., velmi nepatrný, chudíčký, skrovníčký.

tenuis 2., jemný, tenký, útlý, nízký; měkký; nepatrný, skrovný; slabý, vetší, prostý, (rodem) nízký.

tenuitas, atis, f., tenkost, jemnost, štihllost; prostota, jednoduchost; chudoba, nedostatečnost.

tenuiter adv. tence, jemně; prostě; chudě; povrchně.

tenuo I., ztenčovati; zmenšiti, oslabiti; zmořiti.

tenus praep. s abl. nebo gen. (stavi se za slovo) až po, až do (ku) Tauro t. verbo t. (jen dle), pouhým slovem.

Teos (-us), i, f., město jonské, rodiště Anakreontovo; **Teius** 3., anakreontský, Musa, fides.

tepefacio, feci, factum III., v pass. **tepefio, factus, fieri** oteplovati.

tepeo, -, - II., vlahým, teplým býti, aliquo t. do někoho zamilován

býti; seu tepet sive amat (vlažným býti, ochladnouti).

tepesco, ui, - III., vlahým, teplým se stávati.

tepidus 3., vlahý, vlažný, teplý; mdlý, malátný; schladlý.

tepor, oris, m., vlažnost, teplost (mirná); chladnost; malátnost.

ter adv. numer., třikrát; t. **quater** que mnohokráte.

terebro I., vrtati.

teredo, inis, f., červotoč.

teres, etis 1., oblý, zakulacený, kulatý; hlazený, podlouhlý, štíhlý; vkusný.

Tereus, ei (-eos), m., choť Prokna, otec Itydin, král thrácký.

tergeminus, trigeminus 3., trojí, trojitý, trojnásobný; Trigemina porta naproti Aventinu.

tergeo, tergo, tersi, tersum II., III., otřiti, utřiti, vytrřiti, třením vyčistiti.

tergiversanter adv., nerad, loudavě, váhavě.

tergiversatio, onis, f., vytáčení se, zpěčování se, otálení.

tergiversor I., zády obraceti se k čemu; zpěčovati se, vytáčeti se, otáleti.

tergo v. **tergeo**.

tergum, i, n., záda, hřbet, a tergo ze (od) zadu; post t. v zadu, za zády, za sebou, tergo vertere, dare utikati; zadní strana, povrch; kůže, věci z kůže zhotovené (měch, bubínek, cestus zápasníkův pěstních atd.); povlak štítu, štít; licho (na poli; tělo, kus, terga suum vepři, t. sordida suis (uzenina, šunka).

tergus, oris, n., hřbet; kůže, škára; de tergore (suis, o šunkách, kýtách).

termes, itis, m., ratolest.

terminalis 2., hraniční; plur. **Terminalia, ium (iorum), n.**, slavnost 23. února na počest Termina, boha mezi a hranic.

terminatio, onis, f., vymezení hranic; konec období; vymezení, určení; aurium (rozsudek).

termino I., ohraničiti, omeziti, vyměřiti, obmeziti, dokončiti, končiti.

terminus, i, m., hranice, meze; konec; T. bůh hranic.

terni, ae, a num. distr., po třech, tři a tři.

tero, trivi, tritum III., třiti, mnouti; milia frumenti (mlátiti, vyšlapovati); crura pumice (uhlazovati); radios rotis (soustruhovati); calamo labelum (na flétnu pískati); calcem t. (dohoniti); viam, iter (ušlapati, ujezditi často potřebovati, opotřebovati, verbum tritum zobecněly; utřiti, rozetřiti; dentes (brousiti); ferrum (otupiti) se in opere longinquo (velmi se zaměstnávati); tráviti, tempus (mariti).

Terpsichore, es, f., Musa umění tanečního.

terra, ae, f., země, půda, kraj, končina; plur. svět.

terrenus 3., z prsti, hlíny se skládající, zemitý, hlinitý; pozemský, zemský numina (podzemští).

terreo, terrui, itum II., strašiti, lekat, děsiti; zastrašiti, odstrašiti.

terrester, stris, stre 3., **terrestris** 2., pozemní, pozemský.

terreus 3., zemitý.

terribilis 2., strašný, děsný, hrozný.

terricula, ae, f., -um, i, n., strašáky, strašidla.

terrifico I., děsiti, lekat.

terrificus 3., hrůzoplný, děsící.

terrigena, ae, c., země zplozenec.

terripavium, -pudium v. **tripudium**.

territo I., naháněti strachu, zstrašovati, ustrašovati, polekati.

territorium, ii, n., území, oblast.

terror, oris, m., strach, postrach, příčina strachu; přízrak; hrůza, děs.

tersus 3., vytřený; čistý, švarný.

tertiadecumani, orum, m., vojíni třinácté legie.

tertianus 3., k třetímu náležející, febris (třidenní zimnice).

tertio adv. num. po (za) třetí.

tertium adv. num. po třetí.

tertius 3., třetí; tertia regna, numina (podsvětí).

teruncius, il, m., tři unce = $\frac{3}{12}$ assu; ne t. quidem ani halír; při dělitvi čtvrtý díl.

tesoa, orum, n., pustiny, samoty.

tessela, ae, f., malá kostka.

tessera, ae, f., kostka, t. mittere; tabulka s napsaným heslem vojen-

ským, heslo, znamení; oznámení, rozkaz.

tesserula, ae, f., kostečka, dlaždička.

testa, ae, f., pálená cihla; nádoba hrnčířská, hrnec, džbán, láhev; osudí; střep, testarum suffragia hlasy na střepinách napsané, soud střepinový (ὁστρακισμός); skořepina živoků.

testamentarius 3., závětní; subst. pachatel falešných závětí.

testamentum, i, n., závěť, poslední vůle.

testatio, onis, f., vyzývání za svědka.

testatus 3., veřejně dosvědčený, osvědčený, dokázaný, zřejmý.

testificatio, onis, f., dosvědčení skrze svědky; dosvědčení, důkaz.

testificor I., svědkem nějakým se dokládati; dosvědčovati, dokazovati.

testimonium, ii, n., svědectví; důkaz.

testis, is c., svědek; očitý svědek.

testis, is, m., varle.

testor I., osvědčovati, dosvědčovati, dokazovati, jistiti, testatur dosvědčený, zřejmý; dokládati se kým, za svědka bráti; závět učiniti.

testu indecl. a **testum, i, n.**, hliněná nádoba.

testudo, inis, f., želva; želvovina; hudební nástroje želvovitě vypuklé, loutna, citera; klenutý prostor v domě, klenutí; silný krov, jehož střecha proti ohni kryta usněmi, pod nimž obléhající blíže hradeb práce své konali; štítnice, t. j. krov utvořený ze štítů vojinů, jež si nad hlavami drželi, k útoku postupující.

testula, ae, f., střepina; soud střepinový.

testum v. **testu**.

tete v. **tu**.

teter, tetra, tetrum 3., ohyzdný, ohavný, hanebný.

Tethys, yos, f., choť Okeanova, máť nymf říčních a mořských; počt. moře.

tetraohmum, i, n., řecká stříbr. mince platící 4 drachmy.

tetrarches (-a), ae, m., tetrarcha, vladař nad jednou ze 4 částí země,

Thybris v. **Tiberis**.

Thyene, es, f., nymfa, kojná Juppiterova.

Thyestes, ae (is), m., syn Pelopův, bratr Atreův, otec Aigisthův.

Thyias, adis, f., bakchantka.

thymbra, ae, f., saturej (rostl.).

Thymbra, ae, -e, es, f., město a rovina v Troadě při řece Thymbrios, s chrámem Apollinovým. **Thymbraeus** 3.

thymum, i, n., **thymus, i, m.**, dy-mián, mateřidouška.

thynnus, i, m., bahník (ryba).

Thyone, es, f., matka čtvrtého Bakcha (od některých za Semelu považovaná), subs. m. **Thyoneus, ei**.

thyrsus, i, m., tyč břečtanem a vinným listem ovnutá, již Bakchus a bakchantky nosily.

tiara, ae, f., **tiaras, ae, m.**, tiara, turban (točenice).

Tiberis, is, m., (poët. **Thyaris, idis, m.**) řeka Tibera: **Tiberinus** 3., subst. m., král v Albě, po němž Tibera prý pojmenována.

tibia, ae, f., holeň; píšťala, fléta; t. adunco cornu (fryžská šalmaj).

tibicen, inis, m., píštec; piliř.

tibicina, ae, f., pístkyně, flétnářka.

tibicinium, ii, n., hra na flétnu.

tigillum, i, n., trámec.

tignarius 3, tesařský; t. faber tesař.

tignum, i, n., trám, břevno.

Tigranes, is, m., král velkoarménský, zeť Mithridatův

tigris, idis (is) c. (v prose m.) tygr; jméno lodi obrazem tygra zdobené; jméno psa Akteonova; řeka v Asii.

Tigurini, orum, m., obyvatelé jedné ze čtyř žup helvetských (asi nyn. kanton waadtský), jež pagus T. nazvána byla.

tilia, ae, f., lípa.

timefactus 3. zastrašený, přestrašený, postrašený.

timeo, timui, — II., báti se, strachovati se čeho, oč, proč.

timide adv., bázlivě, ustrašeně; ostražitě.

timiditas, atis, f., bázlivost, nesmělost.

timidus 3., bázlivý, bojácný, nesmělý; ostražitý.

timor, oris, m., strach, obava, bázeň; meton. postrach, hrůza, děs, loca plena timoris.

tinctilis 2., v čem se něco namáčí.

tinea, ae, f., mol.

tingo, tinxi, tinctum III., namočiti, omočiti, smočiti; zbarviti, zpestřiti; litteris tingi (uličiti).

tinna IV., cinkati; hl. penězi. *tinna*

tinatus, us, m., cinkot, brinkot. *tinatus*

tinnulus 3., zvonivý, cinkavý.

tintinnabulum, i, n., zvonek, rolnička.

tinus, i, f., kalina vavřínovitá (rostl.).

Tiphys, yos, m., kormidelník na lodi Argo.

Tiresias, ae, m., slepý věstec thébský

tiro, onis, m., nováček, branec, odvedenec: vůbec začátečník v nějakém učení.

tirocinium, ii, n., první služba vojenská, první tažení válečné; nezkušenost: mladi branci.

Tiryns, this, f., město v Argolidě, kde vychován Herkules; **Tyrinthius** 3., subst. m. a f., Herkules a jeho máť Alkmena.

Tisiphone, es, f., jedna z Lític, institelkyně vraždy.

Titan, anis, m., **Titanus, i, m.**, obyč. v plur. starší rod bohův, synové Uranovi a Gaeiini, od Juppitera do Tartaru zavržení; 2. Helios, syn Hyperionův a Theiin, vnuk Titanův;

Titaniacus 3, dracones (povstali z krve Titanův). **Titanis, idis (idos) f.**, Titanovna (= Kirka, dcera Heliova) Tethys, sestra Titanův; **Titania, ae, f.** Diana, Latona (dcera Titana Cöusa; Pyrrha (vnučka Japetova).

Tithonus, i, m., syn Laomedontův, bratr Priamův, manžel Aurořin, otec Memnonův.

Tities, ium, m. **Titienses, ium, m.**, jedna ze tří původních tribui římských, jedna ze tří setnin jizdních.

titillatio, onis, f., lehtání.

titillo I., lehtati, šmrati.

titio, onis, m., podpatek.

titubanter adv., kolísavě, nejistotě.

titubatio, onis, f., kolísání, nejistota, rozpaky.

titubo I., vrávorati, klopýtati, ko-

lisati; koktati, zajíkati se (v řeči); rozpakovati se, v nejistotě býti; pochybiti, si quid titubatum est.

titulus, i, m., nápis (knihy), nadpis; čestné pojmenování, titul; sláva, sloutnost, vážnost; záminka.

Tityos, yi, m., syn Juppiterův a Elatin, pro zločin na Latoně spáchaný do Tartaru uvržený, kde mu supové játra, vždy znovu narůstající, klovali.

Tlepolemus, i, m. syn Herkulův, manžel Polyxoin.

tocullio, onis, m., (τόκος = úrok) lichvář

tofus, i, m., opuka.

toga, ae, f., toga; cedant arma togae (míru), bello togaque (ve válce a v míru).

togatus 3., togou oděný; ve smyslu: římský, italský, Gallia tog. = citerior, cisalpina; subst. **togata, ae** (sc. fabula), f., národní drama římská, o látkách římských s osobami římskými; osvobozenec, klient.

togula, ae, f., malá toga.

tolerabilis 2., snášející, trpící.

tolerans, tis 1., snášející, trpící.

toleranter adv., trpělivě.

tolerantia, ae, f., snášelivost, trpělivost.

toleratio, onis, f., snášení, trpění.

tolero 1., snášeti, trpěti, vydržeti; živiti, vydržovati, equitatum; udržovati, vitam.

tolleno, onis, m., jeřáb, zdvihadlo.

tollo, sustuli, sublatum 111., zdvihnouti, zvednouti; vznést, vztýčiti, caput vzíti, přijati, in currum; zvl. na loď; clamorem (strhnouti, dáti se do křiku); t. animos (pozdvihnouti myslí hrdě, odvahy, myslí nabýti); pass. vznášeti se, vychloubati se, part. **sublatus** nadutý; vzíti, odniti; odstraniti; zmařiti, zrušiti, na zmar přivesti, zničiti; odstraniti; pass. odebrati se.

tolutim adv., kvapem, tryskem.

Tomi, orum, m., **Tomis, idis, f.**, město na Černém moři, kde ve vyhnanství žil Ovidius; **Tomitae, arum, m.** Tomišané.

tondeo, totendi, tonsam 11., stříhati,

holiti; kositi, požati, oškubati, spásti; oklovati.

tonitrus, us, m., **tonitruum, ul, n.**, hrom, hřímání, hromobiti.

tono, tonui, — 1., hřímíti, hřímati. s akk. velkým hlasem bohy vzývati; deos; **Tonans**, hromovládce.

tonsa, ae, f., veslo.

tonsillae, arum, f., mandle v krku.

tonsor, oris, m., holič.

tonsorius 3., holičský.

tonstricula, ae, f., bradýřka, škrabi-fouska.

tonstrina, ae, f., holírna, vlasostřižna.

tontrix, tricis, f., holička.

tonsura, ae, f., stříž, stříhání.

tonus (-os), i, m., napnutí; ton, přízvuk (akcent).

topiarius 3., k ozdobnému zahradnictví náležející; subst. m. umělecký zahradník; subst. f., umělé zahradnictví

topica, orum, n., sbírka obecných míst (loci communes).

toral, alis, n., pokrývka na lůžko, na pohovku.

torcular, aris, n., lis.

toreuma, atis, n., práce polovypouklá.

tormentum, i, n., točidlo, lano, provaz i s vrtidlem; mučidlo, muky, trýzeň; metací stroj (na šípy catapulty, na kameny ballista), samostřel, srubnice; šíp, střela.

termina, um, n., hryzení v životě, kolika.

terminosus 3., hryzením trpící.

torno 1., soustruhovati; versus male tornati (nepovedené).

tornus, i, m., soustruh.

torosus 3., svalnatý, masitý.

torpedo, inis, f., strnulost, tupost, malátnost; rejnok.

torpeo, —, — 11., strnulým, stuhlým, chabým býti; malátněti, leněti, hněti.

torpesco, torpui, — 111., dřevěněti, malátněti.

torpidus 3., strnulý, zdřevěnělý, nehybný, tupý.

torpor, oris, m., strnulost, zdřevěnělost, zmrtvělost, tupost.

torquatus 3., nákrčním řetězem opatřený; přijmí Manlio.

torqueo, torsi, tortum II., kroučiti, točiti, obracet; saxa (válet), stamina pollice (přisti); máchati, mrštit, hastas, torquet medios nox humida cursus (skončila polovici běhu svého); zkroučiti, zkřivovati; mučiti, na skřipec natáhnouti, trýzniti; kormoutiti, soužiti; alqm mero (hojným připíjením někoho zkoumati); verbo ac littera ius omne torqueri (vykrucovati se)

torquis a torques, is, c., něco zkrouceného, spleteného; řetěz; věncoví; jářmo, chomout.

torrens, tis I., palčivý, horoucí, rozpálený; prudký; kypící; subst. **torrens, tis, m.**, bystřina.

torreo, torroi, tostum II., sušiti, pražiti, smažiti, péci, páliť.

torresco III., sušen, pálen, pečen býti.

torridus 3., sušený, upražený, pražený, vypráhlý, vysmahlý; zimou stuhlý; intrans. palčivý.

torris, is, m., hořící kus dřeva.

tortilis 2., točitý, kroucený; aurum (točence zlatá).

tortor, oris, m., mučitel, trapič, katův holomek.

tortuosus 3., klikatý, křivolaký, spletitý, plný oklik; zavitý, stočený.

tortus 3., skroucený, kroucený, stočený, pletený.

tortus, us, m., závit, točence; poët. serpens dat tortus (krouť se).

torus, i, m., něco vypouklého; lehátko, lůžko, pohovka; máry; poët. sňatek: vyvýšenina, tori riparum; sval, lacertorum tori; comantes excutens toros (hřiva lví); uzel, smyčka.

torvitas, atis, f., zamračenost, zasmušilost, posupnost.

torvus 3., zamračený, posupný, zasmušilý, přísný, vážný; hrozný, litý.

tot indecl., tolik, tak mnoho.

totidem indecl., právě tolik, tolikéž.

totiens, toties adv., tolikrát.

totus 3. (gen. **totius**, dat. **toti**), celý, všecek (s tělem i duší); subst. **totum, i, n.** celek; ex toto zcela, úplně; in toto vůbec.

toticum (-con), i, n., jed k napouštění šípů; jed vůbec.

trabalis 2., břevnový, trámový; jak trám silný, telum.

trabea, ae, f., roucho slavnostní, říza.

trabeatus 3., slavnostním rouchem opěný (trabeou).

trabes, is, f., v. násl.

trabs, trabis, f., trám, kláda; dřevo, strom; loď, dům.

Trachin, inis, f., město v Thessalii, sídlo Ceykovo, kde skončil Herkules.

tractabilis 2., dotknutelný; mare non t. (bouřlivé), mare nondum tr. nauti (splavné); poddajný, ohebný, povolný.

tractatio, onis, f., dotýkání se; přestování čeho; užívání, zabývání se čím.

tractatus, us, m., dotýkání se; zabývání, obírání se čím; zpracování čeho.

tractim adv., táhmo, táhle.

tracto I., vláčet, smýkat, tahat; ohmatávati, ohledávati, dotýkati se čeho, něčím se obírat, něčeho užívat, něco spravovati, řídit; s někým nakládati, jednati, vyjednávati; pojednávati o čem, vyličovati, vypisovati.

tractus 3., táhlý; nepřetržitě za sebou jdoucí; vedený, venae a corde tractae.

tractus, us, m., tah, tažení; rozloha, roztáhlost; poloha, končina; arborum (řada); klidný postup řeči, orationis; prodlužování, verborum; průtah, belli.

traditio, onis, f. odevzdání, rei; zpráva.

traditor, oris, m., zrádce.

trado, didi, ditum III., odevzdati, předati, podati, dodati, přenechat, per manus (z ruky do ruky); svěriti, alci legiones; zůstaviti, ponechat, summam imperii; vydati (všanc), urbem diripiendam militibus; se t. oddati se, quieti; vypravovati, sdělovati, učením podávati, učiti, přednáseti, vyložiti.

traduco, duxi, ductum III., převésti, přepravit, t. (trans) flumen; přestěhovati; přeložiti, přesaditi, povýšiti; centuriones ex inferioribus ordiibus in superiores; provésti

skrže co, převést mimo co, dále vésti, copias praeter castra; o censorovi, který pravil k rytíři, jenž při přehlídce bez výtky obstál: traduc equum; trávit, prožít, vitam, tempus.

traductio, onis, f., převedení; = metonymie; průběh, temporis.

tragicus 3., tragický; pathetický; hrozný, smutný.

tragoedia, ae, f., truchlohra; mluva pathetická, přepjatá; hřmot, povyk, kvilení.

tragoedus, i, m., herec tragický.

tragula, ae, f. kopí gallské (mrštým řemenem opatřené).

traha, trahea, ae, f., smyk (jehož staří užívali k vymílacování obilí).

traho, trazi, tractum III., táhnouti, odvléci, vléci, smýkati; přitáhnouti, přiměti, svést, in arma; vztahovati, odvozovati; vykládati, in diversa (různě); přivlastňovati, přičítati, decus ad consulem; bráti, přibírat si; protáhnouti, prodloužiti, tempus (čas mařiti), trávit; na mysli přemítati, rationes belli (příčiny války); pecuniam (promrhati); stáhnouti, vela.

traicio, ieci, ictum III., přehoditi, přestřeliti, přemrštiti, přepraviti; pontem t. vystavěti přes řeku; intrans. přejíti; proraziti, prokláti, probodnouti; proniknouti, pars magna equitum mediam traiecit aciem.

traiectio, onis, f., přeprava, přeplavení, přejezd, přechod; tr. stellae čistění (padání) hvězd; verborum (přestavení); tr. in alium (svedení [viny] na jiného); veritatis (nadsázka).

traiectus, us, m., přeplava, přeplavení, převoz; přivoz.

tralaticius v. **translaticius**.

tralatus 3. v. **transfero**.

traluceo v. **transluceo**.

trameo v. **transmeo**.

trames, itis, m., postranní cesta, chodník, poet. cesta, stezka, chod, běh, dráha.

tramigro, -mitto v. **trans-**.

tranato I., v. **trano**.

trano I., přeplouti; proniknouti; proplouti, projeti. Erebi amnes.

tranquille adv., pokojně, klidně, tiše.

tranquillitas, atis, f. klid, pokoj, ticho, bezvětrí.

tranquillo I., upokojiti, utišiti.

tranquillus 3., tichý, pokojný, klidný; subst. n., klid, ticho, bezvětrí; adv. **tranquille** klidně.

trans praep. s acc. kde?: za, s oné strany; kam? přes, za.

transabeo, abii, abitum IV něčím projíti, proniknouti.

transactor, oris, m., prostředkovatel.

transadigo, adegi, adactum III., prohnati, proraziti, prokláti.

transalpinus 3., zaalpský.

transcendo, soendi, soensum III., přestoupiti, přejíti, přelézti, překročiti; minouti, valles.

transcribo, scripsi, scriptum III., přepsati (z knihy do knihy přejati); na někoho něco písemně převést; přepsati k jiné obci, matres urbi.

transourro, cucurri (curri), cursum III., přeběhnouti, in castra; přejíti, ad melius; přejeti, mimo jeti, běžeti, plouti.

transdunuvianus 3., zadunajský, s oné strany Dunaje, regio.

transdo, transduco viz **trado, traduco**.

transenna, ae, f., mříž.

transeo, ii, itum, ire přejíti, in Asiam; proměnit se, in saxum; projíti, per media castra (středem tábora); minouti, tempus transit; přestoupiti, překročiti, flumen; prožiti, ztrávit. vitam; něco přestáti, překonati.

transfero, transtuli, translatum (tratum), transferre přenést, přepraviti; přeložiti, concilium; poet. alqd in novam speciem (přeměnit, proměnit); přepsati, in tabulas. přeložiti, převést (v jiný jazyk), se ad artes t. (obrátni se ku . .); nimo nésti, coronas in triumpho.

transfigo, fixi, fixum III., pobodnouti, proraziti, prokláti.

transfiguro I., přeměnit, proměnit, přepodobiti, přetvořiti.

transfodio, fodi, fossum III., probůsti, proraziti, prokláti.

transformis 2., proměněný, přeměněný.

transformo I., proměnit, přeměnit, přetvořiti.

transfuga, ae, c, přeběhlik, sběh.
transfugio, fugi, fugitum III., přeběhnouti, sběhnouti, přejíti, ad alqm
transfugium, ii, n, přeběhnutí, přejítí (k nepříteli).

transfundo, fudi, fusum III., přelíti; přenéstí.

transgredior, gredi, gressus sum překročiti, přejíti, přestoupiti.

transgressio, onis, f., přestoupení, přechod; verborum (přesazení).

transgressus, us, m., přechod.

transigo, egi, actum III., přehnati; prokláti, gladio pectus; čas trávití. anno transacto po uplynutí roku; něco skoncovati, dokončiti, bellum; smluviti se, srovnati se s kým, vyjednatí něco, vyrovnati se s kým.

transilio, silui — IV., přeskočiti; překročiti, munera Liberi (poët.); přejíti, pomínouti, rem.

transitio, onis, f., přejítí, přechod, zběhnutí (k nepříteli).

transito I., procházeti.

transitus, us, m., přechod, přeprava, průchod: přejítí, pomínutí; přeměna, tempestatis.

translatio, onis, f., přenesení; = metaphora, svalení (viny) na jiného; = též exceptio.

translativus 3., odmítavý.

translator, oris, m., převoditel, přenašeč.

transluceo, —, — II., prosvítati.

transmarinus 3, zámořský.

transmigro I., přesídliti.

transmissio, onis, f., přeplavení, převoz, přeprava.

transmissus, us, m., v. předch.

transmitto, misi, missum III., za (přes) co poslati, přepraviti; přepustiti, svěriti; věnovati. suum tempus temporibus amicorum; přejíti, přebřísti, transmissum per viam tiggillum (na přič položený); mimo sebe pustiti, nevšímáti si.

transmontani, orum, m., za horami bydlící národové.

transmoveo, movi, motum III., přeložiti.

transmuto I., přeměnití, zaměnití.

transnato v **tranato**.

transpadanus 3., západský.

transpono, posui, positum III. přemístiti, převéstí.

transporto I přepraviti.

transrhenanus 3., zarýnský.

transtiberinus 3., zatiberský.

transtrum, i, n. příčka, příčný trám; lavice na lodi veslařské; plur paluba.

transulto I., přeskakovati.

transuo, sui, sutum III., prošiti.

transvectio, onis, f., převoz.

transveho, vexe, vectum III., převéztí, přepraviti; pass. přeplouti; mimo véstí; pass. mimo přejeti; zvl. o rytířích, při prohlídce před censorem předjížděcích; obraz. o čase: minouti, transvecta aetas.

transverbero I., proraziti, prohnati, bestiam venabulo.

transversarius 3. příčný.

transversus 3., příčný, šikmý; non licet transversum digitum (unguem) discedere (ani na píd, ani na [za] nehet); de (ex) transverso (z nena-dání, na přič, se strany); adv. (n. plur.) **transversa** na přič, stranou, z boku, venti transversa fremunt.

transvolo I., přeletěti; přeběhnouti, in alteram partem; mimo letěti, chvátati.

trapetum, i, n., -us, i, m., stoupa.

tremebundus 3., třaslavý, chvějící se.

tremefacio, feci, factum III., něčím otrásti; pass. zachvěti se.

tremendus 3, hrozný, děsný.

tremesco, tremisco, — — III., zachvívati se, otrásati se: s acc. trnouti nad (před) čím. hroziti se čeho.

tremo, tremui, — III., chvěti se, trásti se; s acc. děsiti se čeho.

tremor, oris, m., třesot, chvění.

tremulus 3., třaslavý, chvějící se; flamma (míhotavý, plápolavý).

trepidanter adv., úzkostlivě.

trepidatio, onis, f., bázlivé sem tam pobíhání; zmatek, úzkost; zděšení; nepokoj, úzkostlivost.

trepide adv. chvatně, úzkostlivě, zděšeně.

trepido I., úzkostlivě sem tam pobíhati, úzkost (strach) mítí, chvěti se, plašiti se (o koni), ve zmatku býti, trepetati se (o lapeném ptáku); býti na rozpacích, trepidatur in ca-

stris (jest poplach); aqua trepidat per rivum (hrčí, šumí); pectus trepidat (tetelí se); chvátati, kvapiti.

trepidus 3. úzkostlivě sem tam běhající, kvapný; polekaný, postrašený, přestrašený, zděšený; úzkostlivý, tesklivý; ahenum (kypící, vroucí), unda (vzkypělá, nepokojná); trepidis in rebus v době nepokojné (in re trepida).

tressis, is, m., trojass.

tresviri, orum, m., v. **triumvir**.

Treveri, Treviri, orum, m., nejmocnější národ ve vých. Belgii, mezi Rýnem a Mosou.

triangulus 3., trojhranný; subst. n., trojúhelník.

triarii, orum, m., vojíni třetí řady v šiku římském, nejzkušenější a nejstarší vojíni; přísl. res ad triarios venit (do nejtěžšího).

Triboces, um, Tribocci, orum, m., germ. kmen ve vých. Gallii mezi Jurou, Vogesem a Rýnem

tribuaris 3., tribuí se týkající; t. crimen obviňování z podplácení tribuí.

tribulis, is, m. člověk z téže tribue; soused sprostický.

tribulus, i, m., bejlí ostnaté.

tribunal, alis, n., dřevěné n. kamenné vyvýšení do půlkruhu na tržišti, kde konali úřad svůj na svých sedadlech (sella curulis) vyšší úředníci v Římě, původně snad pouze tribunové; vyvýšené místo vojevůdcovo v táboře; počt. omne forum (náměstí = lid) quem spectat et omne t. (úřednictvo, osoby vzácné) náhrobek.

tribunatus, us, m., úřad tribunát buď plebis n. militum.

tribunicus 3., tribunský; subst. m., bývalý tribun lidu.

tribunus, i, m., tribun t. j. náčelník jedné ze tří starých tribuí řím., tridník, t. Celerum první mezi těmito a zároveň velitel jízdné stráže Romulovy později tr. plebis zástupcové (ochranci) lidu; tr. militum n. militares vyšší vojenští důstojníci, jakých bylo po 6 při každé legii; tt. militum consulari potestate, úředníci s mocí konsulskou (r. 310—388)

volení z patriciův a plebejův; tt. aerarii úředníci pokladní, jimž slušelo pro kvestora daň vybírat a žold vojákům vyplácet.

tribuo, tribui, tributum III, přidělit, udělit, darovat, prokázat, propůjčiti, poskytnouti; dopustiti, ponechat, přikládati, přiznati, komu co; po vůli komu býti; alui velice si zakládati, nositi se, suae virtuti, na vrub klásti, virtuti něčemu věnovati, rebus; rozdělit v části.

tribus, us, f., tribue, původně ze tří kmenů, v něž rozděleni občané (Ramnes, Tities, a od dob Servia Tullia jeden z nich v něž (v 30) rozdělen veškerý rod římský.

tributarius 3, poplatný; tabula (psaní, v němž se placení připočítá nebo peníze vloženy).

tributum adv., po tribuich, dle okresův.

tributio, onis, f., rozdělení.

tributum, i, n., daň, dávka, berně, poplatek; počt. arbor fert tributa domino.

tributus 3., dle tribuí (okresův, rozdělený (spořádaný), comitia.

tributus 3., přidělený, darovaný.

tricae, arum, f., pletichy; mrzutosti.

triceps, cipitis 1., trojhlavý.

trichila, ae, f., loubí, besídka.

trichinium, ii, n., pohovka (lehadlo), na níž při jídle se leželo; jídelna.

tricolor I. nesnáze činiti; vytáčky hledati.

tricorpor, corporis 1. trojtělný, trojtělesný.

tricuspis, cuspidis 1., trojhrotý.

tridens, dentis 1., trojzubý; subst. m., trojzub.

tridentifer, trigentiger, eri, m., trojzubcem vládnoucí (o Neptunovi).

triduum, i, n., doba tři dnů.

triennia, ium (sc. sacra), n., každého třetího roku se opakující slavnost Bakchova.

triennium, ii, n., tříletí.

triens, entis, m., třetina assu nebo vůbec nějakého celku dvacetidílného.

trientabulum, i, n. poplatek z poli.
trierarchus, i, m., velitel (kapitán) trojveslice.

trieris 2., trojveselný; (navis) neb subst. f. trojveslice.

trietericus 3, každého třetího roku se opakující; sacra, orgia nebo **trieterica, orum, n.**, v. **triennia**.

trieteris, idis, f., každého třetího se opakující svátek.

trifariam adv., na třech stranách (místech); se tři stran.

trifaux, faucis 1., trojjícny.

trifidus 3., trojklanný; flamma trojhrotý, trojjazyký (o blesku).

triformis 2., trojtvárný; mundus trojdilný.

trigon, onis, m., míč, hra míčem.

trilibris 2., tříliberní.

trilix, licis 2., ze tři nití, třídrátový.

trimestris 2., trojměsíční.

trimus 3., tříletý.

Trinacria, ae, f., nejstarší jméno Sicilie; **trinacrius 3.**, **trinacris, idis, f.**, (terra, insula).

Trinobantes, um, m., kmen v Britannii.

trinodis 2., trojuzlý, trojzubý.

trinus 3., trojnásobný, trojitý.

trio, onis, m., vůl (k vyšlapování obilí používaný); plur. souhvězdí malého a velkého vozu, v. **septentrio**.

Triopas, ae, m., král thessalský, otec Erisichthonův, jenž slul proto **Triopeios, ii, m.**, a jeho dcera Mestra = **Triopeis, idis, f.**

tripartitus 3., na tré rozdělený, trojí, trojdilný; adv. **tripartito, tripartito** trojdilně, ve třech dílech, trojako, na tré, na třech stranách, se tři stran.

tripedalis 2., třístopý

tripes, pedis 1., třínohý

triplex, plicis 1, trojnásobný, trojitý troji; subst. plur. **triplices, um, m.**, zápisník o třech listech.

tripliciter adv., trojím způsobem.

triplus 3., trojnásobný.

Triptolemus, i, m., syn Celeův a Metaneirín v Eleusině, soudce v podsvětí, vynálezce orby.

tripudio 1., v trojkroku tančiti (tanec valečný).

tripudium, ii, n., tanec trojkroký, prováděný kněžími salijskými v plné zbroji, vůbec o tanci divokých kmenův; v mluvě augurské: příznivé znamení, když věštné kury žraly tak hltavě, až jim zrní od zobáků padalo.

tripus, podis, m., třínožka, zvl. ta věštka Pythie v Delfách; meton. věštírna delfská.

triquetrus 3, trojhranný, trojboký, třístranný, insula (Britannia); = **Tri-naoria**.

triemis 2., trojveselní; subst. f., trojveslice.

triste adv., smutně, bolestně; vážně, přísně.

tristiculus 3., trochu smutný.

tristificus 3, kormutlivý.

tristimonia, ae, f., smutnost, truchlivost.

tristis 2, smutný, truchlivý, zarmoucený, zasmušilý, nevlídný, posupný; drsný, tvrdý, krutý; bolestný, žalostný, neblahý.

tristitia, ae, f., smutek, truchlivost, zármutek, zasmušilost, nevlídnost, krutost, chladnost.

trisulcus 3., trojbrázdý.

triticeus 3., pšeničný.

triticum, i, n., pšenice.

Triton, onis, m., syn Neptunův a Salaciin, bůžek mořský, jenž lastou vlny bouří neb utiňuje; jezero a řeka v sev. Africe při menší Syrtě, dle báje rodiště Palladino; **Tritonis, idis (idos), f** = Pallas.

tritura, ae, f., mlácení obilí.

tritus 3., otřený, otřelý, ochozený, ušlapaný, ujezděný, opotřebovaný; obyčejný, běžný, známý vybroušený.

tritus, us, m., (jen v abl.) tření.

triumphalis 2., vítězoslavný; provincia (nad níž slaveno vít.).

triumpho 1., triumfovati, slaviti vítězství; jásati, úplně koho přemoci.

triumphus, i, m., tanec trojkrokový; triumf, vítězoslava; vítězství.

triumvir, viri, m., člen trojčlenného sboru, kterémuž příkazovány různé úřední výkony, tak byly triumvirové coloniae deducendae n. agro dando, dividendo, assignando, agrarii (k od-

vádění osadníků a rozdělení půdy mezi ně); **tr. capitales n. carceris lautumiarum** (policejní dozor); **auro. argento. aere flando. feriundo** (k ražení peněz, mincmistři); **reipublicae constituendae** (Oktavianus, Antonius, Lepidus); **sacris conquirendis, donisque persignandis, reficiendis aedibus**; viz **epulo, mensarius**; v municipiích nejvyšší tříčlenná instance.

triumvralis triumvirský, třípanský

triumviratus, us, m., triumvirát.

trivium, ii, n., místo, kde tři cesty se stýkají, rozcestí; veřejná ulice.

trivius 3., na rozcestí se nalézající n. uctíváný; **Trinia, ae, f.**, Diana č. Hekate

Troas v. Tros.

trochlea, ae, f., kloub, páka.

trochus, i, m., obroučka s visutými kroužky ke hře dětské.

Troglodytae, arum, m., obyvatelé jeskyní, kmen aethiopský

Troilos (-us), i, m., syn Priamův.

tropaeum, i, n. trofej, znamení vítězné; vítězství; pomník.

trophaeum, tropheum v. předch.

Trophonius, ii, m., bratr Agamedův, zbudovatel chrámu delfského; věštné božstvo v jeskyni u Lebadie v Boeotii.

tropicus 3., obrazný (v řeči).

tropus, i, m., obrazné užívání slova.

Tros, Trois, m. (Erichthoniův, vnuk Dardanův, král ve Frygii; **Troia, ae, f.** místo ve Frygii; město v Italii (založil Aeneas); město v Epiru (vystavěl Helenus); **Troas, adis, (ados); f.**, Trojanka, krajina trojská; **Troius, Troicus, Troianus** 3. **Troiugena, ae, m.**, v Troji rozený, Trojan.

trucidatio, onis, f., zabíjení, povraždění, vraždění, porážení.

trucido I., porážeti, zabíjeti, pobíjeti; zahubiti, zničiti, ničiti.

truculenter adv., nepřívětivě, posupně, drsně.

truculentia, ae, f., nepřívětivost, posupnost, nevlidnost; tvrdost, krutost, drsnost.

truouulentus 3., nepřívětivý, divý, drsný, posupný, nevlidný.

trudis, is, f., tyč, sochor.

trudo, trusi, trusum III., postrkovati, strkati, tisknouti, doháněti; o rostlinách: vyrážeti

trulla, ae, f. (demin. od **trua**, sběračka), sběračka, pekáč.

trulleum, trullium, ii, n. umývadlo.

trunco I., osekati, ořezati, zkomo-liti.

truncus 3., osekáný, komolý, kusý.

truncus, i, m., kmen, peň, klát, pařez, dřík, trup.

trutina, ae, f., váha.

trux, trucis I., divoký, lýtý, krutý, strašný, zuřivý.

tu gen. **tui**, ty, sesíl. **tute, tibi** met (abl. abs **te**).

tuba, ae, f., trouba, polnice; strůjce, původce.

tuber, eris, n., hrb, nádor, boule; trop. o velkých vadách: **tubera**, poet.

tubicen, inis, m., trubač.

tubilustrum, ii, n., slavnost trub (23./III a 23./V.).

tubulus, i, m. trubička.

tubus, i, m., roura.

tueor, tutatus sum II., hleděti, vzhlížeti, zírat na něco; chrániti, hájiti, pojistiti, zabezpečiti co; pečovatí o něco, ujeti se koho; chovati, držeti, živiti.

tugurium, ii, n., chatrč.

Tuisco, onis, m., praotec Germánův.

tuitio, onis, f., ochraňování.

tuli v. fero.

tum adv., o čase: tenkrát, tehdy, tu; **tum** **demum** **tu** teprve. **tum vero** **tu** však, **tu** pak; o postupu: potom, pak, dále; **tum** — **tum** jednak — jednak, **cum** — **tum** jak — tak, zvláště.

tumefacio, feci, factum III., pass. **tumefio, factus, fieri** vzdouti.

tumeo, —, — II., dmouti se, vzdouvati se, bobtněti, opuchnouti, otéci. naběhnouti, nadouti se. jitríti se, bouřiti se; o řeči: býti nadutým.

tumesco, tumui, — III., bubřeti, nadouvati, vzdouvati se, nabíhati, puchnouti; bouřiti se, jitríti se.

tumidus 3., vzdutý, nabubřelý, nadutý, pyšný, zpupný, zbouřený.

tumor, oris, m., opuchlina, otok;

nadutost, nevole, prchlivost, jitrění se.

tumulo I., pohřbíti.

tumulosus 3., pahrbkovitý.

tumultuarius 3., na kvap sehnáný (sebraný), zvolený, učiněný; náhlý, nenadálý, nespořádaný (ve spěchu dělaný).

tumultuatio, onis, f., brojení, bouření.

tumultuor I., hřmotiti, bouřiti (se), brojiti.

tumultuose adv., hřmotně, hlučně, bouřlivě.

tumultuosus 3., hřmotný, bouřlivý; znepokojivý.

tumultus, us, m., hřmot, hluk, lomozný zmatek; válečný poplach, vzpoura, přepadení; nepokoj, rozbroj.

tumulus, i, m., pahrbek, návrší; rov, mohyla; t. inanis n. sine corpore (bez těla, hrobovec ku počtě těm, jichž těla nenalezena ku pohřbu).

tunc adv., tehdáž, tenkrát; na to, potom.

tundo, tutudi, tunsum (tusum) III., tepati, tlouci, pěchovati; na někoho dotírat (doléhati).

tunica, ae, f., tunika, vlněné spodní roucho u Římanů, s krátkými rukávy, nosené hned na těle a přes ně se oblékala toga.

tunicatus 3., jen tunikou oděný; chudý.

turba, ae, f., zmatek, tlačení, nával, lomož; dav, houf.

turbamentum, i, n., prostředek vzpoury vzněcující, buřidlo.

turbate adv., zmateně, nepořádně, bez ladu a skladu.

turbatio, onis, f., zmatek, nepořádek.

turbator, oris, m., buřič.

turbatus 3., nepokojný, pobouřený, rozbouřený, zkormoucený, zmatený, poděšený.

turbide adv., nepokojně, bouřlivě.

turbidus 3., bouřlivý, nepokojný, neklidný; prudký, divý, hněvný.

turbineus 3., vírový, točlivý.

turbo I., ve zmatek, v nepořádek uváděti, bouřiti, znepokojiti, turbatis rebus za nepokojů; capillos

(zcuchati), rozohniti, aera et aequor; zmásti, aciem; zkaliti, fontem; pomásti, zhatiti; děsiti, zaleknouti, animum, mentem.

turbo, inis, m., vír, víchř, bouře; závit; obroučka (kouzelná).

turbulente(r) adv., nepokojně, bouřlivě.

turbulentus 3., zmatený, bouřný, nepokojný, rozbrojný.

turdus, i, m., drozd.

tureus 3., kadidlový.

turgeo, tursi, — II., nabobtnělým, naduřelým, nabubřelým býti.

turgesco, — III., bobtněti, bubřeti; hněvem vzkypěti, rozliti se.

turgidus 3., nabubřelý, vzduť, naduť.

turibulum, i, n., kaditelnice.

turioremus 3., kadidlem hořící.

turifer, fera, ferum 3., kadidlonosný.

turilegus 3., kadidlo sbírající.

turma, ae, f., oddíl římské jízdy o 30 mužích, četa; dav, zástup; plur. jízda.

turmalis 2., k četě náležející; subst. **turmales, ium, m.**, jezdci téhož oddělení.

turmatim adv., po četách, dle čet.

Turnus, i, m., král Rutulův.

Turones, um, Turoni, orum, m., kmen v záp. Gallii na středním Ligeru.

turpe adv. = **turpiter**.

turpiculus 3., poněkud ohyzdný, šeredný.

turpificatus 3., zohavený.

turpis 2., ohavný, ohyzdný; hnusný, hanebný, mrzký.

turpiter adv., ohavně, hanebně, mrzce; t. factum hanebný čin.

turpitude, inis, f., ohyzdnost, šerednost; hanba, mrzkost.

turpo I., zohaviti, znetvořiti, zhyditi, zhanobiti.

turriger, gera, gerum 3., vězenosný, vězatý; příjmi Cybelino, poněvadž zobrazována s vínkem vězatým.

turris, is, f., věž, hrad, zámek, palác; holubník.

turritus 3., vězatý, věži opatřený; jako příjmi Cybelino = **turriger**; navěšený, jako věž vysoký.

turtur, uris, m., hrdlička.

tus, turis, n., kadidlo; mascula tura

kapky pryskyřice kadidlové jako nejlepší druh; poët. **tura** (oběť zápalná).

Tusci, orum, m., Tuscové, obyvatelé Etrurie; **Tuscia, ae, f.**, Etrurie; **Tuscus 3.**

Tusculum, i, n., město Latii; **Tusculanus 3.**, subst. **Tusculanum, i, n.**, venkovské sídlo Ciceronovo u Tuscula.

tussio IV., kašlati.

tussis, is, f., kašel.

tutamen, inis, n. = **tutamentum, i, n.**, ochrana, záštita.

tute v. tu.

tute adv., jistě, bezpečně, na jisto.

tutela, ae, f., ochrana, dohled; ochránce, chránělec; poručenství; jmění poručenčovo.

tuto adv. v. tute.

tuto I., chrániti.

tutor I., krýti, chrániti, opatrovati; obhájeti, hájiti, zabezpečiti; se t. n. tutari hleděti se čeho, opatrovati se před čím.

tutor, oris, m., ochránce, opatrovník, poručník.

tutus 3., chráněný, bezpečný, jistý; opatrný, obezřelý; subst. n., bezpečnost, jistota.

tuus 3., tvůj; subst. **tui** tvoji; desiderio tuo z touhy po tobě; pro tebe vhodný, přiměřený, tempore tuo pugnasti.

Tybris v. Tiberis.

Tycha, ae, f., čtvrt v Syrakusách s chrámem Fortuny.

Tydeus, ei, eos, m., syn Oeneův, otec Diomedův.

tympanum, i, n., bubínek ruční (jehož užíváno při slavnostech Cybeliných); kotouč, kolo u vozu (z jednoho kusu dřeva zhotovené).

Tyndareus, ei, m., syn Oebalův, král spartský, manžel Ledin, otec Kastorův a Polluxův, Helenin a Klytaimnestřin; **Tyndarides, ae, m.**, v plur. = Kastor a Pollux; fortissima Tyndaridum = Klytaimnestra; **Tyndaris, idis (idos), f.** = Helena, Klytaimnestra (Tyndarovna).

Tyndarius v. předch.

Typhoeus, eos, m., **Typhon, onis, m.**, jeden z Gigantův, syn Tartarův a

Gaiin, od Juppitera bleskem zkrocený.

typus, i, m., obraz.

tyrannicus 3., tyranský, samovládny, despotický.

Tyrannio, onis, m., řecký grammatik, který za válek mithridatských do Říma přišel a u Cicerona se zdržoval.

tyrannis, idis, f., samovláda: panství tyranovo.

tyranoctonus, i, m., vrah despoty.

tyrannus, i, m., samovládce, tyran, despota, panovník.

Tyrrheni, orum, m., Tyrrhenové č. Etruskové; **Tyrrhenia, ae, f.**, Etrurie.

Tyrrhidae, arum, m., synové Tyrrha, který byl pastýřem krále Latina.

Tyros, Tyros, i, f., pobřežní a obchodní město foinické; **Tyrius 3.**, Tyrský; nachový; T. urbs = Carthago, jako kolonie tyrská.

U.

U. C. = urbis (Romae) conditae; a. u. c. = ab urbe condita.

uber, eris I., úrodný, plodný, žírný, hojný; uberiora Romam perscribant (nadsazující vypisovali).

uber, eris, n., vemen, prs; úroda, úrodné pole.

uberius adv. comp., úrodněji, hojněji, tp. rozvodněji, z široka daleka, disputare; superl. **uberrime.**

ubertas, atis, f., úrodnost, plodnost, hojnost, dostatek, výnosnost.

ubi adv., kde; ubi terrarum (gentium) v kterých koncích světa; ubi ubi kdekoliv jen; o čase: kdykoli, když, jakmile.

ubicumque adv., kdekoliv; indefin. všude.

Ubii, orum, m., kmen germ. na pravém (později levém) břehu Rýna (Colonna Agrippina = Kolín nad Rýnem).

ubinam adv., kde?

ubique adv., všude, kdekoliv.

ubiubi v. ubi.

ubivis adv., kdekoliv chceš, všude.

Ucalegon, ontis, m., jméno jednoho Trojána.

udus 3., zvlhlý, vlhký, mokrý; te-
kutý; útlý, měkký, ohebný.

ulcero I., zprudití, zjitřiti, otlačiti;
iecur srdce zraniti.

ulcerosus 3., vředovatý; iecur lá-
skou naplněný.

uloisor, ultus sum III., mstiti ně-
koho; na kom nebo komu se po-
mstiti; ztrestati co, iniurias.

ulcus, eris, n., vřed, hliza, nežit,
bolák; bolavé místo.

uligo inis, f., vlhkost půdy.

Ulixes, is, (Ulizei) m. = **Odysseus**.

ullus 3., (gen. **ullius**, dat. **ulli**) (ně-)
který, nějaký, ve větách zápor. jaký-
koliv, všechen; subst. někdo, kdo-
koli; neque ullus aniž který, a
žádný ne.

ulmus, i, f., svída, jilm.

ulna, ae, f., loket; ulnis geminis
amplecti (objati).

ulter, ultra, ultrum, obyc. v comp.
ulterior, ulterius s oné strany, zadní,
dávňější; subst. vzdálenější; superl.
ultimus 3., nejzazší, nejvzdálenější,
konečný, poslední, nejkrajnější; nej-
vyšší, nejhorší, nejkrutější, poena,
scelus; nejnižší, nejchatrnější, laus;
časově: nejdávňější, poslední; subst.
ultimum orationis (konec řeči); adv.
ultimum naposledy, ad ultimum na
konec, až do konce, až naposled.

ultio, onis, f., pomsta.

ultor, oris, m., mstitel; přijmí Mar-
tovo.

ultra adv., za čím, na druhé straně;
dále, déle; comp. **ulterius** ještě dále,
vice, nad; praep. s acc. za, s oné
strany, nad, ultra eum (= eius castra)
castra fecit (nad ním); přes, nad,
u. biennium, u. modum.

ultrix, icis 1., mstící; subst. f.,
mstitelkyně.

ultro adv., na druhou stranu, ultro
citroque sem a tam; semo tamo,
s obou stran; nad to, přes to; o své
újmě, sám od sebe, z dobré vůle,
samochtě.

ulula, ae, f., kulich, sýček.

ululatus, us, m., vytí, skučení; ryk,
povyk, úpění.

ululo I., výti, skučeti; úpěti.

ulva, ae, f., rákosí, řasa; rohož.

umbilicus. i. m., pupek: knoflík

na konci válce, kol něhož spisy ovi-
novány, ad umbilicum adducere
(dokončiti); střed; druh mořských
hlemýžďů.

umbo, onis, m., vypuklina na štítu;
meton. štít.

umbra, ae, f., stín; stinné místo,
zástěnek, pokoj, pracovna; tonsoris
in umbra v holirně; tma, mrákota;
záštita, ochrana; nepoznaný, někým
vedený host; stín = ustavičný prů-
vodčí, luxuriae; stín = zdání, ne-
podstata; záminka, sub umbra foe-
deris aequi servitute pati; stín
zemřelého = duch.

unbraoulum, i, n., stinné místo,
loubí; škola, učirna; slunečník.

umbratilis 2., ve stínu, doma se
zdržující; domácí, klidný, zvolný,
pohodlný, prázdň, vita; školský,
oratio.

Umbria, ae, f., krajina ve střední
Italii; **Umber** 3.; subst. m., um-
brický pes; **Umbri, orum, m.**, oby-
vatelé Umbrie.

umbrifer, fera, ferum 3., stinný.

umbro I., zastiňovati; přikrýti.

umbrosus 3., stinný.

umecto I., zvlažovati, rositi, polé-
vati, kropiti.

umectus 3., vlhký, mokrý.

umeo II., býti vlhkým; **umens,**
tis 1., vlhký.

umerus, i, m., rámě, plece, paže.

umesco III., vlnouti.

umidulus 3., zvlhlý.

umidus 3., vlhký; subst. n., mo-
křina.

umifer, fera, ferum 3., vlhký, vláho-
nosný.

umor, oris, m., vlhkost, vláha,
šťáva.

umquam adv., někdy, kdysi, non
u. nikdy.

una adv., zároveň, společně, do-
hromady, najednou, vespolek, una
cum aliquo.

unanimitas, atis, f., stejnomyslnost,
jednomyslnost.

unanimus 3., jednomyslný, stejno-
myslný, svorný.

uncia, ae, f., dvanáctina assu, vů-
bec nějakého celku.

uncarius 3., 1/10 obnášeící. fenus

= $\frac{1}{12}$ jistiny za rok t. j. $8\frac{1}{2}$ ze sta za rok 10 měsíčný, 10 ze sta za rok.

uncinatus 3., hákovitý.

unctio, onis, f., pomazání, mazání (mastí).

unctor, oris, m., ten, kdo mastí maže.

unctura, ae, f., mazání mrtvoly mastí.

unotus 3., maštěný, mastný; subst. n., tučný oběd; sol u. teplo sluneční a mazání mastmi; bohatý, lepý, krásný, švarný, plný.

uncus 3., hákovitý, zakřivený, klikatý, křivolaký; deus u. motyka dvojzubá, hamus; aera u. udice.

uncus, i, m., hák.

unda, ae, f., vlna; vlny, vlnobití, vodstvo, voda, moře, Sicula, pura; množství.

unde adv., odkud; non reliquit, unde efferetur nezbylo, zač (z čeho) by pohřben byl.

undecies adv., jedenákrát.

undecimviri, orum, m., sbor 31 mužův v Athénách, jimž odsouzení odevzdávání.

undecumque adv., odkudkoli.

undelibet adv., všude.

undevicesimani, orum, m., vojíni 19. legie.

undique adv., odevšad, ze všech stran; vůkol, na všech stranách.

undo I., vlniti se, vlnivě se zvedati, valiti.

undosus 3., vlnitý, rozvlněný.

Unelli v. **Venelli**.

unetvicesimani, orum, m., vojíni 21. legie.

ungo, unxi, unotum III., pomazati, namazati, mazati, potřítí, natřítí, třítí (zvl. mastmi po koupeli).

ungen, inis, n., mast, tuk.

unguentarius, ii, m., mastičkář.

unguentum, i, n., masť, olej.

unguiculus, i, m., nehet; a teneris, ut Graeci dicunt, unguiculis (od nejútlejšího mládí).

unguis, is, m., nehet; ab imis unguibus ad vesticem od paty až k hlavě; ad, in unguem na vlas, do podrobná; pazour, dráp, spár, pazneht.

ungula, ae, f., kopyto, pazour, dráp; omnibus unguis vší silou.

unice adv., jediné, obzvláště, neobyčejně; poět. u. securus zcela bezpečný.

unicolor, cris, 1., jednobarevný.

unicus 3., jediný; jediný svého druhu, obzvláštní; neobyčejný.

uniformis 2., jednotvárný, jednoduchý.

unigena, ae, c., jednoho rodu; jednorozený.

unimanus 3., jednoruký.

uniusmodi adv., jednoho způsobu (tvaru, druhu).

universe adv., vůbec, všeobecně.

universitas, atis, f., všeobecnost, veškerost; rerum vesmír.

universus 3., veškeren, všecek, celý, souhrnný; subst. n., vesmír; **universi, ae, a** všickni (do jednoho); všeobecný, povšechný, společný; **in universum** vůbec, vesměs.

unquam adv., v. **umquam**.

unus 3. (gen. **unius**, dat. **uni**), jeden, ad unum omnes všickni do jednoho, co jeden muž; unus e, de multis, multorum jeden z mnoha, obyčejný člověk; sám, jediný, pouze, jen; jeden a týž, uno partu cum alquo edi (v týž čas zrozen býti, býti něčí blíženec, z dvojčat), uno (una)die, uno animo (jednomyslně); kdosi, kterýsi, unus ex his, spojeno s quisque, quilibet, quivis, quidam, quisquam, aliquis, quis, nemo, nullus; unus et (atque, aut, vel) alter, unus alterque jeden neb druhý.

upilio, onis, m., pastýř.

upupa, ae, f., dudek.

Urania, ae, -e, es, f., Musa hvězdářství.

urbane adv., městsky; zdvořile, způsobně, ušlechtilé; vtipně, dvorně.

urbanitas, atis, f., městský život; městský mrav, ušlechtilost, uhlazený způsob, dvornost; správná mluva; jemný vtip, žert; vypočítavost, chytrost.

urbanus 3., městský, subst. **urbani, orum**, m., obyvatelé města, měšťané; uhlazený, dvorný, způsobný, vzdělaný; vtipný, ušlechtilý, jemný; drzý, smělý, úskočný.

Urbius clivus vrch v Římě, na konci cyperské třídy u Esquilina.

urbs, urbis, f., město; hl. Řím; ad urbem esse před městem státi, o vítězných vojevůdcích, dříve než jim od senatu dovoleno bylo do Říma s vojskem vtáhnouti (k triumfu).

urceus, i, m., džbán.

uredo, inis, f., sněh.

urgeo, ursi, — II., tlačiti, tísňiti, doléhati, doraziti, puditi, hnáti, sevřítí; hraničiti, omezovati; otázkami na koho dotíratí, do úzkých hnáti; někde neustále prodlévati, forum; horlivě pracovati, v něčem pilně trvati, zasazovati se oč, neupouštěti od čeho.

urina, ae, f., moč.

urinator, oris, m., potápěč.

urinator I., potápěti (se).

urna, ae, f., nádoba, hrnek; osudí; popelnice.

uro, ussi, ustum III., spáliti, páliť; tabulam coloribus (vpalovacím způsobem, enkausticky) malovati, picta ustis coloribus puppis; poet. vysušiti, vypáliti, vyžítí; o vášních: sežítí, zažítí, uri láskou pláti, hářati; trýzniti, mořiti, nepokojiti, obtěžovati.

ursa, ae, f., medvědice; souhvězdí vozu.

ursus, i, m., medvěd; poscunt ursorum žádají (v cirku) štvanci medvědi.

urtica, ae, f., kopřiva.

urus, i, m., (keltské slovo) tur, zubr.

Usipetes, um, m., **Usipii, orum**, m., kmen germánský na pr. břehu dol. Rýna.

usitate adv., běžně, obyčejně.

usitatus 3., obyčejný, obvyklý, užívaný, obecný.

uspium adv., někde, někam.

usque adv., nepřetržitě až —, usque Romam, Ravennam usque; ustavičně; až do — usque ad, až tak velice, až tam, usque eo, až do té míry.

ustor, oris, m., spalovatel mrtvol.

ustulo I., trochu zapáliti, připáliti, zanítiti, něco málo hořeti.

usucapio, cepi, captum III., vydržeti co časem právním.

usucapio, onis, f., nabýti práva vydržením let právních.

usura, ae, f., požitok; úrok.

usurpatio, onis, f., užívání; itineris předsevzetí, podniknutí cesty; civitatis časté zmiňování, připomínání.

usurpo I., užívati, upotřebovati čeho; quod vulgo usurpant (což v obvyčejí jest), usurpatus mos obvyklý mrav; vykonávati, ius; chápati, ujmáti se čeho, imperium; hlásiti se k svému právu, návrhy nač činiti; v řeči jmenovati, zmiňovati se; qui sapiens usurpatur (nazývá se).

usus, us, m., užívání, upotřebení, zvyk, obyčej, usu manue činem a bojem, re atque usu skutkem a zkušeností; usu venit jest obyčejem, usu venire přihoditi se, quid homini potest turpius usu venire; cvik, zběhllost, obratnost, zkušenost, znalost; obcování, styk; potřeba, prospěch, užitek; **ex usu** vhod, s prospěchem, na prospěch.

usufructus, us, m., v právo požitčelní, k užívání, požívání čeho.

ut, uti adv., jak, kterak, ut — ita jak — tak; ut quisque (superl.) — sic (ita) (superl.) čím kdo — tím; ut ferunt jak se praví, prý; jako, jakoby (při part. perf.), ut explorata victoria jako po zabezpečeném vítězství; jako = na příklad ut primo M. Marcellus; jakož, ježto (vysvětluje a odůvodňuje), Iugurtha ut erat impigro atque acri ingenio; omezuje: jak, pokud možno, secunda ut hiberna tempestate (jak vůbec v zimě býti může); v zapřísahání: ita — ut; ut qui který totiž; conj. s indic. perf. jak, jakmile; s conj. by, aby, aby totiž, kéž by; že; byť i, nechť i.

utcumque adv., jakkoliv; kdykoliv.

utens, tis 1., jen utentior sit (více potřebující).

utensilis 2., potřebný (vzl. k hospodářství); subst. **utensilia, ium**, n., věci potřebné, nářadí, potraviny.

uter, utris, m., měch: o člověku nadutém (poet.).

uter, utra, utrum (gen. **utrius**, dat. **utri**) pron. inter., který z obou.

utercumque, utracumque, utrumcumque pron. rel., kterýkoliv z obou.

uterlibet, utralibet, utrumlibet pron. indef., kterýkoliv, leckterý z obou.

uterque, utraque, utrumque (**utriusque** gen., **utriusque** dat.) adj. i subst. každý z obou, oba, obě, plur.: obojí, jedni i druzi, obě strany.

uterus, i, m., břicho, život (tělo), útroba; přen. poet. břicho dřevěného trojanského koně.

utervis, utravis, utrumvis pron. indef. kterýkoliv z obou.

uti adv., v. **ut**.

utilis 2., užitečný, prospěšný, potřebný.

utilitas, atis, f., užitečnost, prospěšnost, prospěch, výhoda.

utiliter adv., užitečně, prospěšně.

utinam adv., kéž (by) s conj.

utique adv., jakkoliv; naprosto, dokonce; obzvláště.

utique = **et uti (ut)**.

utor, usus sum, uti III., užiti, upotřebiti čeho s abl.; castris u. válku vésti, pace, palastra u., mír zachovávat; požívati, živiti se, lacte et herbis; s někým obcovati, zacházeti, aliquo familiariter; míti něco, familia optima (velmi dobré služebnictvo); užívati čeho, temporibus řídit se poměry časovými; aliquo uti amico míti za přítele; potřebí míti, ambitione nihil uter.

utpote adv., ježto, totiž.

utrarius 3., který v měchu vodu roznáší, vodař.

utrimque adv., z obou stran, na obou stranách, obapol.

utro adv., kam, na kterou z obou stran.

utrobique adv., po, na obou stranách; u. plus valebat (na moři i na souši).

utroque adv., na obě strany.

utrum adv., zdali, zdaž, -li; utrum — an zdaž — neb, utrum et usu esset necne bylo-li by s prospěchem čili nic.

ut-ut adv., jakkolivě.

uva, ae, f., hrozen, réva; chomáč včelího roje (hroznu podobný).

uvesco, —, — III., mokvati, vlhnouti; pít, vínem zavlažovati se.

avidus 3., vlhký; napilý, opilý.

uxor, oris, f., manželka, choť; poet. olentis uxores mariti (kozy).

uxorius 3., manželčin, manželce oddaný (až příliš, otrocky), o Aeneáši vzhledem k Didoně; u. amnis o bohu řeky Tiberu, jenž žádnou prosbu manželky své Ilie oslyšeti nemůže.

V.

Vacalus, i, Vahalis, is, m., západní rameno dolního Rýnu.

vacatio, onis, f., osvobození, volnost, svoboda, ab administratione belli, militiae, muneris (od dávek, služby vojenské); vacationem habere býti prost služby vojenské; usus est aetatis vacatione (osvobození od služby vojenské pro věk).

vacca, ae, f., kráva.

vaccinium, ii, n., ostrožka; černá borůvka.

vaccinus 3., kravský.

vaioillo I., viklati se, klátiti se, kolisati.

vaco I., býti prost, prázdnen, svoboděn čeho, neobydlen, neobsazen; osvobozen býti od čeho, muneribus; nebýti zaměstknán, býti bez práce; utrisque armis zůstatí nestranným; s dat. něčemu se věnovati, philosophiae.

vacuefacio, feci, factum III., v pass.

vacuefio, factus, sum fieri prázdným činiti, uprázdnovati, vyprazdnovati; lidu zbaviti, zpusťšiti, Scyrum; domum novis nuptiis (pro novou . .).

vacuitas, atis, f., prázdnota; uprázdnění se (nějakého úřadu); sprostění čeho.

Vacuna, ae, f., bohyně venkovského klidu.

vacuus 3., prázdný, uprázdněný, volný, neobsazený; pustý, opuštěný; subst. **vacuum, i, n.**, prázdnota, prázdný prostor; sprostěný, osvobozený od čeho; vacuum est jest volná (prázdná) chvíle.

vadimonium, ii, n., zaručení se (slib, rukojmím zjištěný) občana, že se určeného dne k soudu dostaví; záruka, ručení; v. alci imponere pohnatí k soudu, v. promittere zaručiti se dostaviti, v. sistere k soudu

se dostaviti; **v. constituere** ustanoviti rok; **v. obire, ad v. venire** (pro-tiva **v. deserere**); **missum facere** **v. prominouti** ručení.

vado, —, — III., jíti, kráčet, ubí-rati se.

vador I., někoho zárukou zavázati, že se k soudu dostaví; před soud pohnati.

vadosus 3., plný brodův, mělký.

vadum, i, n., brod, mělčina, dno; poet. vody, řeka, moře.

vae interj., běda! ach! ouvej! **vae** victis (běda přemoženým)!

vafer, vafra, vafrum 3., chytrý, šibalský, zchytralý, vychytralý, potutelný, potměšilý.

vafre adv., zchytrale, chytře, šibalsky.

vage adv., těkavě, roztroušeně, sem tam, široko vůkol.

vagina, ae, f., pochva (meče), pošva (z níž klas vyrůstá).

vagio IV., kvílit, vřeštět, úpět.

vagitus, us, m., kvílení, vřesk, brekot.

vagor I., těkati, toulati se, potulovati se, poletovati; o loďstvu: křižovati; trop. dále se šířiti.

vagus 3., těkavý, toulavý, nestálý, plachý, nevázaný; neurčitý, obecný, pars quaestionum.

valde adv., velmi, značně, náramně.

valens, tis 1., mohutný, silný, zdravý, mocný.

valenter adv., silně, mocně.

valeo, valui, valitum II., zdráv, silen býti; býti s co, moci; dobře se míti, na začátku listů přátelských S. V. B. E. (E. V. nebo E. Q. V.) = si vales, bene est, ego valeo (equidem valeo); pozdrav na rozloučenou dáti, s bohem někomu dáti, s někým se rozloučiti, vale, valeas žij blaze, s bohem; valere iubere (dicere) alqm rozžehnati se; moci, zmoci, vliv míti, vážiti, platiti, cuius ratio etsi non valuit (nepřišlo k platnosti); znamenati, smysl míti, verbum, quod idem valeat.

valesco, ui, — III., síliti, na sebe přibírat, mohutněti.

valetudo, inis, f., zdravotní stav,

zdraví (dobré i nedobré); choroba, churavost.

valide adv., silně, mocně, náramně, velmi, znamenitě.

validus 3., silný, mocný, mohutný, prudký, zdravý.

vallaris 2., valový, corona v. (jako čestný odznak pro toho, kdo prvý náspy slezl).

valles (vallis), is, f., údolí, dolina, úpad.

vallo I., valem nahraditi; zatara-siti, opevniti.

vallum, i, n., val, násyp (kolím ohražený), srub; veškero kolí na náspu; záštita, ochrana, aristarum.

vallus, i, m., kůl, plaňka, tes (zvl. k ohražení náspů potřebný).

vallae, arum, f., dveřeje, věřeje, křídlo dveří dvoudílných.

vanesco, —, — III., mizeti, tra-titi se.

Vangiones, um, m., germ. kmen na levém břehu Rýna (blíže Wormsa).

vaniloquentia, ae, f., zbytečné mluvení, plané tlachání, chlubení se.

vaniloquus 3., žvastavý, chlubný.

vanitas, atis, f., jalovost, prázdnot, ješitnost, marnost.

vannus, i, f., opálka.

vanus 3., prázdňý, jalový, planý, marný, lichý, klamný, lživý, ješitný, domýšlivý, chlubný, žvastavý; dobrodružný.

vapor, oris, m., výpar, pára, parno-žár, teplo; poet. požár.

vaporarium, ii, n., parní trouba v lázních.

vaporo I., parou naplniti; vykuřo-vati, templum ture (poet.).

vappa, ae, f., zvětralé víno, slivky; ničema, dareba.

vapulo I., bití, výprask dostati.

vara, ae, f., příčka, vidlice.

variatio, onis, f., změna.

varico I., rozkračovati se; šmať-hati.

varicosus 3., plný městek.

varicus 3., pajdavý.

varie adv., různě, střídavě.

varietas, atis, f., rozmanitost, pe-strost, různost, rozdílnost, střída-vost, nestálost, změna.

vario I., pestrým činiti, proměňo-

vati, jinačiti, měniti, vices variant (střídají stráž); variatis hominum sententiis když byla různost hlasů; intrans. měniti se, střídati se; si lex nec causis nec personis variet (nebude-li zákon rozdílně [jinak pro osoby a jinak pro rozepře] vykládán; různého mínění býti, ibi si variaret bylo-li by různění = nebylo-li by většiny.

varius 3., pestrý, kropenatý, rozmanitý, různý, rozličný, všelijaký; proměnlivý, měnivý; nestálý, vrtkavý.

varix, icis, c., městka.

varus 3., vykřivený, manus (rozpřažené); křivonohý; odchýlný, protivný.

vas, vadis, m., rukojmě.

vas, vasis, n., plur. **vasa, orum, n.**, nádoba; nádobí, náčiní, nářadí; zvl. břemena, zavazadla (ve vojenství), v. colligere dáti se na pochod, vytrhnouti, vasa conclamare svolávat k odchodu.

vasarium, il, n., peníze, jež ze státní pokladny dostával náměstek, odcházející do provincie, jako cestovné a na pořízení nábytku.

vascularius, il, m., hotovitel malého nádobí z drahých kovů, pasíř.

vasculum, i, n., malé nádobí, nádobíčko.

vastatio, onis, f., zpustošení.

vastator, oris, m., plenitel, pustošitel.

vaste adv., náramně, rozlehle; velice; nevzdělaně, nejapně, loqui.

vastificus 3., (poět.) pustošící.

vastitas, atis, f., pustota, pustina, prázdnota; zpustošení, zpousta.

vasto I., pleniti; vyprázdniti, zbaviti, fines civibus, pustošiti; mentem poplésti, pomásti.

vastus 3., pustý, zpustlý, zpustošený, prázdňý; širý, prostranný; nesmírný, ohromný, aequor, murmur; o výslovnosti: široký (pro mnoho samohlásek); nevzdělaný, nemotorný.

vates, is, c., věstec, prorok; obscura v. sphinx; pěvec, básník.

vaticinatio, onis, f., věštění, věštba, proroctví.

vaticinator, oris, m., v. **vates**.

vaticinium, il, n., věštba, proroctví,

vaticinor I., věstiti, prorokovati; nadšen přednáseti, básniti, carminibus; blouzniti.

vaticinus 3., věstecký.

vatillum, i, n., kaditelnice.

ve adv., (příklonka) nebo, **ve — ve** = **vel — vel**; plusve minusve více nebo méně.

ve předpona u slov, značí něco chybného: vesanus, vecors.

vecordia, ae, f., potrhlost, ztřeštěnost, zběsilost, šílenost.

vecors, dis 1., ztřeštěný, šílený.

vectigal, alis, n., doplatek státní, daň, mýto, clo; důchod.

veotigalis 2., poplatný, poplatkový, berní; důchodkový, výnosný.

vectio, onis, f., vození, ježdění.

veotis, is, m., páka, sochor, zdvihadlo; závora, zápora.

vecto I., voziti, nositi, equis jezdit.

vector, oris, m., nosič; jezdec, ten kdo po lodi se plaví: cestovatel, plavec.

vectorius 3., dopravený, převozný.

vectura, ae, f., vozba; plur. dovozy.

vegeo II., svěžím býti.

vegetus 3., svěží, čilý, jarý, čerstvý, bodrý.

vehemens, tis 1., prudký, mocný, divoký; přísný.

vehementer adv., prudce, mocně, divoce; úprkem; velice.

vehementia, ae, f., prudkost, moc, síla.

vehiculum, i, n., vozidlo, povoz, vůz, loď, nosítko.

veho, vexi, veotum III., vézti, nésti, táhnouti, plaviti; dopraviti; se sebou přinášeti, přiváděti; pass. jeti, equo, curru, (in) navi; temere in pericula vehi (vrhati se).

Veii, orum, m., město v Etrurii;

Veiens, tis 1., **Veientanus** 3.

Veiovis, is, m., starořímské božství, později s Plutonem a Apollinem stotožňované; poět. (vzhledem k **ve**: malý) = Juppiter jako dítě.

vel (vlastně imperat. od **velle**) conj.

disjunc. buď, **vel** — **vel** buď — buď (aneb); dílem — dílem, po záporu; ani — ani; stupňujíc: až i, třeba i, vel ipso iudice (třeba i před samým); již i, ex hoc intelligi potest; při superl. snad, asi, třeba, daleko, co, vel maximalaus; obzvláště, dokonce, v. cum.

velabrum, i n., jména dvou náměstí v Římě, z nichž na jednom byl trh potravní a lahůdkářský.

velamen, inis n., zavijadlo, závoj, rouška; opona, příkrývka; roucho.

velamentum, i, n., příkrývka, pokrývka; velamenta supplicum olivové věnce (ratolest) ovinuté stužkami vlněnými, jichž konce zakrývaly ruce prosebníků.

veles, itis, m., obyč. v plur., lehko-oděnci, harcovníci.

vellfer, fera, ferum 3., plachtosný.

velificatio, onis, f., plavba.

vellificor I., plaviti se s rozpjatými plachtami; úsilovně (horlivě) komu pomáhati, o něčem horlivě pracovati.

velitaris 2., harcovnický.

velivolans, tis 1., **vellvolus** 3., plachtokřídlý, rychloplavný.

vellico I., škubati, drbati, škrábati; slovy někoho si dobírat, zlehčovati.

vello, vulsi, vulsum III., škubati, trhati, rváti; signa v. na pochod se dáti.

vellus, eris, n., ostříhaná vlna; vellera trahere digitis přisti; rouno ovčí, srst, kůže vůbec; vellera tenuia hedvábí (dle domnění starých) s jistých stromů česané; lanae vellera chmury, obláčky na obloze.

velo I., zahaliti, haliti; ovíjeti, zdobiti; tajiti; **velati**, orum, m., záloha (protože nevyzbrojení, zbroje teprve brali od padlých a pak s »accensi« na místo padlých do řad nastupovali).

velocitas, atis, f., rychlost, hbitost, obratnost.

velociter adv., rychle, hbitě; superl. **velocissime** o překot.

velox, ocis 1., rychlý, hbitý, čerstvý, obratný.

velum, i, n., plachta; obyč. v plur. vela facere plným větrem plouti, vela dare ventis n. in altum pustiti se na moře, (odplouti) plouti; koráb, rouška.

velut, **veluti** adv., jako; na příklad; takřka; v. si jakoby.

vena, ae, f., žíla, céva, tepna; pramen (i proud) vody pod zemí; útroba, vnitřek věci, venae rei publicae; vloha duševní, zvl. básnická, benigna, ingenii vena.

venabulum, i, n., lovecký oštěp.

venalicius 3., na prodej vystavený, prodejný; **venalicia**, lum, n., zboží dovozní i vývozní, zvl. otroci; subst. **venalicius**, ii, m., otrokář, prodavač i kupec otroků.

venalis 2., prodejný, subst. **venales**, lum, m., na prodej vystavení, zvl. mladí otroci; úplatný, porušitelný, podplatitelný.

venaticus 3., lovecký, lovčí, myslivecký.

venatio, onis, f., hon, lov, štvance; zvěřina.

venator, oris, m., lovec, myslivec.

venatorius 3., lovecký.

venatrix, iois, f., lovkyň.

venatus, us, m., lov, lovení.

vendibilis 2., snadno prodejný, odbytný; oblíbený, příjemný.

venditatio, onis, f., na prodej nabízení; honosení se, vypínání se.

venditator, oris, m., vychloubač.

venditio, onis, f., prodej; dražba.

vendito I., ku koupi nabízet, prodávati; z úplatku (nepoctivě) prodávati; něco na odív vystavovati; se alcuí v. hleděti se někomu zalichotiti, zalíbiti.

venditor, oris, m., prodavač; prodávce penězi porušený.

vendo, didi, ditum III., prodati, ex empto aut vendito dle koupě nebo prodeje; recte v. (dobře, draze), malo (lacino); v dražbě prodati, pronajmouti; zaprodati; vychváliti.

venefica v. **veneficus**.

veneficium, ii, n., míchání jedu, jedu dávání; jed, kouzelný nápoj; kouzlo, čary.

veneficus 3., travičský, kouzelný;

subst. m., travič, kouzelník; subst. f., travička, kouzelnice.

venenatus 3., otrávený, jedovatý, otravný; iocus (kousavý, jízlivý); okouzlený, čarodějný.

venenifer, fera, ferum 3., jedovatý.

veneno I., otrávit; poet. porušiti.

venenum, i, n., šťáva, nápoj, (malum) jed; pus atque venenum řeči zlostné a jízlivé; kouzelný nápoj; barvivo, zvl. nach, brunát, líčidlo.

veneo, venii, — IV., prodán (pro-
najmut) býti (jako pass. k **vendo**).

venerabilis 2., ctihodný, velebný, důstojný.

venerabundus 3., úcty plný.

veneratio, onis, f., ctění, pocta; vážnost, důstojnost.

venerator, oris, m., ctitel.

veneror I., projevovati (prokazo-
vati) úctu nábožnou, klaněti se, vzývati, ctíti, v uctivosti míti; **venerandus** ctihodný, pass. **veneratus** uctívaný, prošený, žádaný.

venetus 3., namodralý.

venia, ae, f., vděk, vůle, vyhovění, milost; prominutí, odpuštění; dovo-
lení, bona venia, bona cum venia.

Venilia, ae, f., nymfa, máť Turnova; choť Janova.

venio, veni, ventum IV., přijíti, přicházeti; přitřhnouti, přiraziti, ad urbem; vystoupiti, contra alienum pro familiari et necessario; v řeči přejíti, dostati se k čemu, a fabulis ad facta; přijíti = dostati se, upadnouti v co, in calamitatem, in odium; pochoditi, původ míti, Bebrycia de gente; povstati, vzejíti, veniens sol; blížiti se (o čase), **veniens, entis** blížící se, **venturus** 3., budoucí, příští; poet. růsti, uvae, arbores; připadnouti, postihnouti co, koho, ad alqm, alci; připadnouti, dostati se; přihoditi se, usu v. přiházeti se.

venor I., honiti; venatum ire na hon jíti.

venter, tris, m., břicho, žaludek, život; dutina.

ventilo I., ve vzduchu něčím má-
vati, vláti, zachvívati, sem tam čím pohybovati; zviřiti, podnítiti.

ventito I., přicházívati.

ventosus 3., větrný, jak vítr rychlý;

nadutý, prázdný, chlubný; nestálý, nesamostatný.

ventriculus, i, m., břicho; v. cordis komora srdeční.

ventulus, i, m., vánek, větríček.

ventus, i, m., vítr; ventis tradere alqd (v zapomenutí dáti); venti secundi (štěstí), alios vidi ventos (nehody, neštěstí); v. popularis přízeň lidu; quicumque venti erunt (okolnosti).

vennucula, ae (sc. uva), f., druh nakládaných hroznů vinných.

Venulus, i, m., vyslanec Turnův k Diomedovi.

venumdo, dedi, datum I. = **venumdo**, prodávati.

venus, veneris f., vnada, krása, půvab, rozkoš: **Venus** bohyně krásy a lásky, manželka Vulkanova, matka Cupidova, Anchisova; milenka, láska; **Venereus, -ius** 3., **venereus, -ius** 3., smilný, chlípny, res venerae chlíp-
nost.

venus, i, m., prodej jen v akk. venum dare prodávati, venum ire prodanu býti, do prodeje přijíti, a v dat. veno dare alqd alci zaprodati, posita veno na prodej vysta-
vené věci.

venustas, atis, f., půvab, lepost, milostnost, vnada; jemnost, ušlechtilost, způsobilost; rozkoš.

venuste adv., lepě, ladně, spanile.

venustus 3, ladný, spanilý, vlnadný, milostný; ušlechtilý, jemný.

vepallidus 3, na smrt bledý.

veprecula, ae, f., trní.

vepres, is, m., obyč. v plur. trní.

ver, veris, n., jaro, vesna; v. sacrum obět prvotinná, v dobách trudných slíbená, ze zvířat i lidí příštího jara prvorozených; poslednější (lidé) musili se v určitém stáří ze země vystěhovati.

verax, acis 1., pravdivý, pravdomluvný.

verbena, ae, f., obyč. v plur. posvátné byliny a ratolesti (olivové, vavřínové a j.), jež fetialové úřad svůj konající na hlavách nosili.

verber, eris, n., rána, švih, šleh, udeření; plur. výprask, bičování; důtky, bič.

verberatio, onis, f., mrskání, trest tělesný; důtka, pokárání.

verbero I., bičovati, tepati, tlouci, mrskati; kárati.

verbero, onis, m., ten, kdo bití za-
sluhuje: švihaneč, mrskaneč.

Verbigenus pagus jedna ze čtyř
helvetských žup na sz.

verbose adv., obšírně, slovy mno-
hými.

verbosus 3., slovy bohatý, obšírný.

verbum, i, n., slovo, výraz; výrok,
výpověď; plur. řeč; verba facere
řečniti, mluvit; ad verbum, e, de,
pro verbo doslovně; verbi causa,
gratia ku příkladu, meis, tuis, suis,
alciis verbis mým atd. jménem;
verbo slovem, na slovo, ústně; uno
verbo zkrátka; v mluv.: sloveso.

Vercassivellaunus, i, m., arvernský
šlechtic, strýc Vercingetorigův.

Vercingetorix, igis, m., syn arvern-
ského Celtilla, náčelník Gallův.

vere adv., v pravdě, pravdivě, sku-
tečně; právem.

verecunde adv., mravně, ostýchavě,
skromně.

verecundia, ae, f., ostýchavost,
mravnost, mravopochestnost, stud;
něžná šetrnost.

verecundor I., ostýchati se.

verecundus 3., ostýchavý, nesmělý,
mravný, mravopochestný; skromný;
rubor, color růměnec studu.

verendus 3., úcty hodný.

vereor, veritus sum II., ostýchati se,
obávati se, v (posvátné) úctě míti;
báti se.

Vergiliae, arum, f., souhvězdí (Ple-
jad) kuřátek.

Vergilius, ii, m., jméno říms. rodu;
P. Virgilius Maro, znamen. bás. za
časův Augustových († 19. po Kr.).

vergo, versi, — III., chýliti se kam,
skláněti se, směřovati, ležeti, pro-
stírat se; o čase: chýliti se, blížit
se; trans. vyklopiti, vyliti, amoma
in sinus (poět.).

vergobretus, i, n. (kelt.) vrchní
úřad n. úředník u Haeduův.

veridicus 3., pravdomluvný.

verisimilis 2., pravděpodobný

verisimilitudo, inis, f., pravděpo-
dobnost.

veritas, atis, f., skutečnost, pravda;
otevřenost, upřímnost, nestrannost.

vermis, is, m., červ.

verna, ae, c., otrok (v domě svého
pána rozený).

vernaculus 3., k otrokům domácím
náležející, domácí, tuzemský, říms-
ský; velkoměstský; crimen v. od
žalobce smyšlený.

vernilis 2., otrocký; rozpustilý;
nemotorný.

verniliter adv., po otrocku, otrocky;
sprostě.

verno I., jařiti se, omlazovati se,
humus vernat z jara se zazelená.

vernula, ae, c., domácí otrok.

vernus 3., jarní.

vero adv., v pravdě, skutečně, za-
jistě; conj. však, ovšem, vskutku,
věru.

verres, is, m., kanec.

Verres, is, m., C. Cornelius V.,
který jako propraetor v Sicilii na-
nejvýš vyděračsky si počínal a Ci-
ceronem byl obžalován de repetun-
dis; **Verrinae, arum, f.**, řeči Cicero-
novy proti Verrovi.

verrinus 3., kančí.

verro, (verri) versum III., smýkati,
mést, vláčet, brázdit, rozrývati.

verruca, ae, f., výrůstek, bradavice;
chybička.

verrucosus 3., bradavičnatý, přijmí
Q Fabia Maxima Cunctatora.

verrunco I., bene, na dobré obrá-
titi (v modlitbách užívaný výraz).

versabilis 2., pohyblivý; měnivý.

versatilis 2., lehce pohyblivý, otá-
čivý; obratný, ingenium.

versicolor, oris 1., pestrobarvý,
různobarvý, strakatý.

versiculus, i, m., řádeček, veršík.

verso I. (od **verto**) často sem tam
obraceti, otáčeti, přehazovati, točiti,
kroutiti, válet; přenes. zatáčeti, zmí-
tati kým, fortuna omnia versat (za-
hrává si); přemítati, uvažovati, in
animis alqd secum; někoho ku své
vůli hleděti přikloniti, militum ani-
mos castigando adhortandoque; po-
háněti; zmítati, znepokojevati; med.
versari někde se pohybovati, zdržo-
vati, dliti, býti kde, žiti; čím se za-
městnávati, zanáseti, účast míti, in

imperiis; převraceti, terram (přeorávati).

versum v. **versus**.

versura, ae, f., výpůjčka; versura solve (dissolvere) dluh zaplatiti učiněním nové výpůjčky, klín klínem vyrážeti; přisl. vorsura solvis (z bláta do louže).

versus, **versum** adv. i praep. s acc. (obyč. za slovem) směrem k něčemu, k, na, quoquo versum na všechny strany, každým směrem.

versus, **us**, m., řada, čára; řádek; verš.

versute adv., potměšile, zchytrale, lstně.

versutia, ae, f., zchytralost, potměšilost.

versutus 3., otáčivý; obratný, lstný, potměšilý, zchytralý.

vertex, **icis**, m., vír; vrchol, téměř; hlava; pól, točna; vrch, hora, výšina.

verticosus 3., vírů plný.

vertigo, **inis**, f., točení se, obracení se; závrať.

verto, **verti**, **versum** III., obrátiti, otočiti; v. terga utikati, alqm in fugam v. na útěk zahnat; se v. či verti rozkládati se, ab oriente ad septentrionem; obrátiti se, změnit se, Auster in Africum se vertit; v. solum vystěhovati se; proměnit, přeměnit, přetvořiti, pectora in silicem; překládati, annales ex Graeco in Latinum sermonem; proháněti, pohybovati se, býti, in mediis catervis, inter primos; někomu něco připisovati, vykládati (v dobré n. zlé), bráti, považovati, in prodigium, in crimen; záviseti, záležeti, omnia in unius potestate vertentur; převraceti, vyvraceti, crateras (prázdniti); o čase: míjeti, anno vertente (průběhem roku).

Vertumnus, **i**, m., bůh změny v přírodě a ročních počasí; odtud o člověku nestálém: Vertumnis natus iniquis.

veru, **us**, n., rožeň; kopí.

verum conj., ale, (avšak) však, než, však též.

verumtamen conj., však, přece.

verus 3., pravý, opravdivý, prav-

divý, skutečný; rozumný, spravedlivý; subst. **verum**, **i**, n. a v plur. pravda, právo.

verutum, **i**, n., kopí, sudlice, oštěp.

verutus 3., kopím ozbrojený.

vervex, **ecis**, m., skopec, beran.

vesania, ae, f., šílenost, ztřeštěnost.

vesanus 3., šílený, ztřeštěný; zurivý, běsný, litý; náramný, nesmírný.

vescor, —, — III., něčím se živiti, lacte et carne, krmiti, jísti, požírat, s abl.; stolovati, hodovati, cum rege; aura aetheria v. (žíti).

vescus 3., drobounký, teninký, slaboučký.

vesica, ae, f., měchýř.

vesicula, ae, f., měchýřek.

Vesontio, **onis**, m., hl. město Sekvanů, nyní Besançon.

vespa, ae, f., vosa.

vesper, **eris** (**eri**), m., večernice; večer, ad vesperum do večera, na večer, sub vesperum k večeru, pod večer, vesperi večer, primo vespere, prima (sc. hora) vesperi v první hodinu večerní; strana západní, západ.

vespera, ae, f., večer, doba večerní.

vesperasco, **vesperavi**, — III., smrákati se; vesperascente caelo za soumraku.

vespertinus 3., večerní; západní.

vesperugo, **inis**, f., večernice.

vespillo, **onis**, m., nosič mrtvol (chudasů, kteří k večeru pohřbívaní byli).

Vesta, ae, f., dcera Saturnova a Opsina, bohyně krku domácího; **Vestalis** 2., vestálský, sacra (9. června slavená slavnost Vestina), virgo V. Vestálka, kněžka Vestina.

vester, **vestra**, **vestrum** pron. poss. váš; odio vestro z nenávisti k vám; de vestro ze svého.

vestibulum, **i**, n., předsíň, vchod; počátek, začátek.

vestigium, **ii**, n., šlépěj, šlápota, stopa; stanoviště, místo; doba; okamžik, in eodem vestigio.

vestigo, **avi**, — I., sledovati, stopovati koho, slídit, pátrati po kom; vyslídit.

vestimentum, i, n., oděv; roucho, šat; koberec.

vestio IV., oditi, šatiti; pokrýti; trabes multo aggere (vyplniti), montes vestiti (porostlé); trop. o řeči: vypraviti, ozdobiti, inventa oratione.

vestis, is, f., oděv, šat; vestem mutare smuteční šat oditi; v. stragula koberec.

vestitus, us, m., oděv, roucho, vestitum mutare smuteční šat obléci, ad vestitum suum redire smutkový šat odložit; přikrývka (pažit, koberce) riparum, montium; o řeči: ozdobnost, okrasa, orationis.

Vesuvius, ii, m., Vesuv, sopka v Kampanii.

veteranus 3., starý, letný, vysloužilý.

veterasco III., stárnouti.

veterator, oris, m., v něčem se stárlý, zběhlý, honěný; šibal.

veteratorie adv., prohnane, zchytale.

veteratorius 3., prohnáný, zchytalý, šibalský.

veternosus 3., ospalý.

veternus, i, m., zlenilost, malátnost, ospalost.

vetitum, i, n., zákaz, záповěď.

veto, vetui, vetitum I., zapověděti, zakázati.

vetulus 3., obstarlý, obstarožní; subst. m., stařec, f. stařena.

vetus, eris (comp. vetustior, sup. veterrimus) 1., starý, letitý; dávný, někdejší, dřevní; předešlý, bývalý.

vetustas, atis, f., stáří; dávnost, vetchost, starobylost, starožitnost; minulost, starověk; dlouhé trvání, vysoké stáří, staré přátelství, známost; věk potomní, potomstvo daleké.

vetustus 3., starý, starobylý.

vexatio, onis, f., silné pohybování, trmácení, otrásání; týrání, trýznění, obtíž.

vexator, oris, m., trapič, sužovatel

vexillarius, ii, m., praporečník, korouhevnik; plur. za doby císař. vysloužilci jako záloha u legie zůstávající.

vexillum, i, n., prapor, korouhev; zvl. červená kor., jež vztýčená na stanu n. korábu velitelském zna-

mením byla k bitvě n. k vytržení; praporec mužstva.

vexo I., sem tam (prudce) tahati, lomcovati, otrásati, trmáceti; zne-pokojovati, utiskovati, týrati, trýzniti; pleniti, zle řádit.

via, ae, f., cesta, silnice, dráha; ulice; pochod; běh, postup, prostředek, metoda.

viarius 3., cestovný.

viaticus 3., k cestě, pochodu se vztahující; subst. n., cestovné, peníze na cestu; uspořené peníze vojinů za kořist.

viator, oris, m., pocestný, cestující; úřední posel.

vibro I., trans. rozechvěti, máchat, mávati čím; rozvláti něco, vestes, crines; intrans. chvěti se, drkotati; třpytiti se, mihati se; oratio incitata et vibrans (vzletná).

viburnum, i, n., kalina.

vicanus 3., vesnický.

Vica Pota, ae, f., příjmi bohyně vítězné.

vicarius 3., náměstný, zástupný; subst. m., náměstek, zástupce; střídání, jež sobě otrok držel.

vicatim adv., dle ulic; po dědích.

VICESIMANI, orum, m., vojíni dvanácté legie.

vicia, ae, f., vikev.

Vicillinus, i, m., bdělý, příjmi Jupitérovo.

vicinalis 2., sousední.

vicinia, ae, f., sousedstvo (i); blízkost, podobnost.

vicinitas, atis, f., sousedství (o), sousedé.

vicinus 3., sousední, okolní, blízký; podobný; subst. m., soused, **vicina, orum, n.**, sousedstvo, okolí.

vicis (gen.), acc. vicem, abl. vice, plur. nom. a acc. vices, dat. a abl. vicibus, f., střídání, z(á)měna, in vicem na výměnu, navzájem, střídavě; odplata, odměna, odvěta; vzájemnost, vespolečnost; osud; nebezpečí, boj; úkol, místo.

vicissim adv., z druhé strany zase, střídavě, navzájem.

vicissitudo, inis, f., střídání, změna; vzájemnost.

victima, ae, f., obětní dobytče, žertva.

victimarius, ii, m., sluha obětní.

victito I., něčím se živiti, z čeho žíti.

victor, oris, m., vítěz; vítězný, v. exercitus.

victoria, ae, f., vítězství; bohyně vítězství, okřídlená, v ruce držíc věnec vavřínový (palmový).

victoriatus, i, m., obrazem bohyně vítězství opatřený stříbrný peníz.

Victoriola, ae, f., malá soška bohyně vítězství.

victrix, icis, f., vítězkyně, vítězitelka; vítězná.

victus, us, m., (od **vivo**) způsob života, živobyti; výživa; potrava; strava.

viculus, i, m., vesnička, víska.

vicus, i, m., čtvrt městská, třída, ulice; ves, dědina, dvorec.

videlicet adv., patrně, zajisté, ovšem.

video, **vidi**, **visum** II., viděti, spatřiti, pozorovati, shledávati, uvažovati, nahlížeti; pass. býti viděn (pozorován), někdy adverbálně: zřejmo, patrně; videtur zdá se, vidí se, líbí se.

vidua, ae, f., v. **viduus**.

viduitas, atis, f., vdovství.

viduo I., obrátí, oloupiti; viduata ovdovělá.

viduus 3., oloupený, prázdný čeho; ovdovělý; **vidua**, ae, f., vdova; o stro-mech: révou neovinutý, nesnoubený; milenky zbaven, osamělý, opuštěný.

vietus 3., zvadlý, scvrklý.

vigeo, **vigui**, — II., býti pln života, svěžím býti, při síle, v plné jarosti býti; bujetí, kvěsti, pro pudore audacia vigebat; vyznamenávají se, qui victores viguerant.

vigil, **vigilis** 1., bdělý, bdící; subst. strážce, hlídač.

vigilans 1., bdělý, pozorlivý, ostražitý; neunavný.

vigilanter adv., bděle, ostražitě, neunavně.

vigilantia, ae, f., bdělost, péče, ostražitost.

vigilax, acis 1., bdělý.

vigilia, ae, f., bdění, ponocování;

hlídka (4. díl noci); stráž; ostražitost.

vigilo I., bdíti, probdíti (noctes) bedliti; pracovati, pečlivě vykonati opatřiti.

vigintiviratus, us, m., sbor 20 úředníkův, jimž od Caesara uloženo bylo rozdělení kampánských polí.

vigor, oris, m., životní síla, jarost, svěžest, čilost, ohnivost, zápal, in vultu.

vilis 2., laciný, bezcenný; opovržený, nevážný; všude skupný, všední, poma.

vilitas, atis, f., láce; bezcennost; nevážení, sui; annus est in vilitate toho roku jest vše lacino.

villa, ae, f., venkovský statek, dvůr; v. publica veřejná budova na poli Martově.

villico I., býti šafářem.

villicus, i, m., šafář, **villica**, ae, f., šafářka.

villosus 3., kosmatý, chlupatý, huňatý.

villula, ae, f., stateček.

villus, i, m., srst, chlup, vlas.

vimen, inis, n., proutek, proutí, vrboví, pletivo; košík.

vimentum, i, n., proutí, pletivo.

viminalis 2., k proutí patřící; **Viminalis collis** jeden ze 7 pahorků římských, nazvaný po křovinách, dříve tam rostoucích.

vimineus 3., proutěný, z pletiva, vrbový.

vin' = **visne** (od **volo**).

vinaceus 3. vinný; subst. m., n. vinné zrno.

vinalis 2., vinný; subst. **Vinalia**, ium, n., slavnost vinařská, slavená 22./IV. a 19./VIII.

vinarius 3., vinný; subst. n., nádoba na vino; subst. m., obchodník vínem, vinař.

vincibilis 2., přemožitelný.

vincio, **vinxi**, **vinctum** IV., vázati, obvázati, ovinovati, poutati, svázati, upevniti; sevřiti, legibus.

vinco, **vici**, **victum** III., zvítěziti, vítěziti, přemoci, překonati; **victus** přemožený, pohnut, obměkčen, ira, amore; převýšiti, expectationem omnium; v rozhovoru: **vincimus**, **vi-**

cimus vyhráli jsme, cíle jsme došli; **vioisti** máš pravdu, **viceris** budiž po tvém, **vincite**, **vincerent** budiž po vašem.

vinculum, **i**, **n.**, pouto, vazadlo, provaz, páska, svazek; plur. pouta, okovy, železa, vazba, vězení.

vindemia, **ae**, **f.**, vinobraní.

vindemiator, **oris**, **m.**, vinař.

vindemiola, **ae**, **f.**, neveliké vinobraní, skrovné příjmy.

vindex, **icis**, **c.**, kdo soudně čeho pro sebe se domáhá; obhájce, ochránce; zástupce, rukojmí; osvoboditel; mstitel, kárce.

vindicatio, **onis**, **f.**, domáhání se pořadem práva nějaké věci; chránění, hájení, obrana, odemstění se.

vindiciae, **arum**, **f.**, právní vymáhání nějaké věci, nárok.

vindico **I.**, soudně koho pohnati, trestati; pořadem práva věc nějakou pohledávati; vlastniti si; chrániti, hájiti, osvoboditi, vyprostiti, pojistiti; mstiti.

vindicta, **ae**, **f.**, hůlka, kterou otrok na svobodu propuštěný několikrát lehce do hlavy udeřen byl; vyproštění, vitae (ze života); obhájení, libertatis; trest; pomsta.

vineae, **ae**, **f.**, vinice; ve válečnictví: dřevěné loubí (vinné) t. j. kryt pohyblivý na kolečkách, vrbovým proutím propletený a usněmi, mokrymi rohožemi proti ohni chráněný, jímž kryli se oblehatelé blíže se ku hradbám obleženého města.

vinetum, **i**, **n.**, vinice, vinohrad; přísl. *vineta sua caedere* (sobě škoditi).

vinitor, **oris**, **m.**, vinař.

vinolentia, **ae**, **f.**, opilství.

vinolentus **3.**, opilý; vína milovný, k pití náchylný.

vinosus **3.**, plný vína; vína milovný, pití oddaný.

vinum, **i**, **n.**, víno; plur. druhy vína; pití vina, in vino, per vinum, ad vinum.

viola, **ae**, **f.**, fialka; fialová barva.

violabilis **2.**, porušitelný.

violaceus **3.**, fialový.

violarium, **ii**, **n.**, záhon fialek.

violatio, **onis**, **f.**, porušení, zneuctění, poskvrnění, ublížení.

violator, **oris**, **m.**, násilník, zhano-bitel.

violens, **tis** **1.**, násilný, prudký.

violenter **adv.**, násilně, prudce, zhurta.

violentia, **ae**, **f.**, násilí, prudkost, zpornost.

violentus **3.**, násilný, mocný, prudký, vášnivý.

violo **I.**, násilí učiniti, uraziti, ublížiti, znectiti, poskvrniti; porušiti, popleniti.

vipera, **ae**, **f.**, zmije, had.

vipereus **3.**, hadí; hadovlasý, v. monstrum (Medusa), sorores (Vzteklíce).

vir, **virī**, **m.**, muž; manžel; člověk, jednotlivec; plur. lidé, lidstvo; pěchota.

virago, **inis**, **f.**, mužatka, rekyně, bohatýrka; Minerva.

Virbius, **ii**, **m.**, příjmi Hippolytovo (a jeho syna), který od vlastních koní roztrhán, Aeskulapem k životu opět přiveden.

virectum, **i**, **n.**, zelený pažit, trávník.

virens, **tis** **1.**, zelenající se; kvetoucí, mladistvý.

vireo, —, — **II.**, zelenati se; býti čerstvým, křepkým.

vires, **ium**, **f.**, v. **vis**.

viresco, **virui**, — **III.**, zelenati se, pučeti.

virga, **ae**, **f.**, zelený proutek, větvička; roub; prut, metla; hůlka kouzelnická.

virgatus **3.**, pruhovaný, pestrý.

virgetum, **i**, **n.**, prouti, křoví.

virgeus **3.**, prutový.

virginalis **2.**, panenský.

virgineus **3.**, panenský, dívčí; volucres (Harpyie).

virginitas, **atis**, **f.**, panenství.

virgo, **inis**, **f.**, panna, dívka; filia v. neprovdaná dcera; u bás. mladá paní; V = souhvězdí panny; (Aqua) V. pramen studené vody do Říma M. Agrippou zavedený.

virgula, **ao**, **f.**, větvička, proutek, divina (kouzelný).

virgultum, **i**, **n.**, křoví, metliště, rokytí, proutí.

virguncula, ae, f., holčička, panenka, dívenka.

Viriathus, i, m., vůdce Lusitánův v boji proti Římanům.

viridarium, ii, n., sad.

viridis 2., zelený, nazelenalý, zelenavý; svěží, čerstvý; u bás. mladistvý, útlý.

viriditas, atis, f., zeleň; svěžest, jarost.

virido I., zeleným býti; **viridans** zelený; viridari zeleným se státi, zazelenati se.

Viridomarus, i, m., vůdce Haeduův.

Viridovix, icis, m., kníže venellský.

virilis 2., mužný; pars v. účast, kterou kdo v čem má, úloha, povinnost, pro v. parte dle mužnosti; zmužilý.

virilitas, atis, f., mužnost, mužný věk.

viriliter adv., mužně, mužsky, zmužile.

viritim adv., po mužích, jednotlivě, od muže k muži, každému zvláště, dle osob.

Viromandui, orum, m., belgický kmen mezi Atrebaty a Nervii.

virosus 3., silně páchnoucí, čpavý.

virtus, utis, f., mužnost, statečnost, dokonalost, chrabrost; odhodlanost, rozhodnost, odvaha; plur. hrdinské činy, hrdinství; výbornost, přednost, ctnost.

virus, i, n., lepkavá šťáva, sliz; jed.

vis f. (acc. **vim**, abl. **vi**, plur. **vi-res**, ium), síla, násilí, moc, úsilí; působivost, nával; hromada, množství, telorum; plur. síly (tělesné i duševní); válečná síla, branná moc, pluky; podstata, význam pojmový.

viscatus 3., lepem potřený.

viscera v. **visous**.

visceratio, onis, f., veřejné rozdělování masa.

viscum, i, n., jmelí, mejlí (rostl. příž.); lep.

viscus, eris, n., obyč. v plur. **viscera**, ium, n., vnitřnosti, útroby; vnitřek; podstata věci: jmění; viscera mea (o matce a dítěti = krev z krve něčí).

visendus 3., viděnihodný.

visio, onis, f., vidění, přelud; představa.

visito I., navštěvovati.

viso, **visi**, **visum** III., prohlédnouti, ohledati, pozorovati; navštívit.

visum, i, n., věc viděná. obraz, úkaz; zjev, vidění ve snách, sen; představa (fantasie).

visus, us, m., zrak, pohled, vzhled; vidění, zjevení; podoba, úkaz.

vita, ae, f., život, *tenues sine corpore vitae* stínové zemřelých; živo-bytí, způsob života; životopis, běh života.

vitabilis 2., co míváno býti má.

vitabundus 3., vyhýbající se.

vitalis 2., životní, puer v. života schopný, *vita* v. skutečný život, život živoucí.

vitatio, onis, f., vyhýbání se, míjení se, míjení.

vitellus, i, m., žloutek.

vitens 3., révový.

viticula, ae, f., keřík révy.

vitiligo, inis, f., košatina.

vitis 2., spletený, upletený.

vitio I., zkaziti, pokaziti, kaziti; porušiti, *senatus consultum, memoriam* (dějiny); hanobiti, znečistiti.

vitiose adv., vadně, chybně; převráceně.

vitiositas, atis, f., zkaženost.

vitiosus 3., vadný, porušený, po-kažený, špatný, nešlechtný; *consul* v. proti auspiciím či za vadných ausp. zvolený.

vitis, is, f., réva; keř vinný; posed, alba nigra.

vitisator, oris, m., vinař, pěstitel vína.

vitium, ii, n., úhona, vada, chyba, škoda; v. *castrorum* nepříznivá poloha; nedostatek, nedopatření, vina, neřest.

vito I., vyhnouti se čemu, minouti co, straniti se čeho, ujiti, uniknouti.

vitreus 3., skleněný, křišťálový; skvoucí; křehký, nestálý, fama.

vitricus, i, m., otčím.

vitrum, i, n., sklo, křišťál; boryt barvířský (modř barvicí).

vitta, ae, f., stuha, stužka, vínek.

vittatus 3., ovinutý stužkou.

vitula, ae, f., tele, jalovice.

vitulinus 3., telecí; subst. **vitulina**, ae, f., (sc. caro) telecí maso.

vitulus, i, m., tele; mládě zvířecí.

vituperabilis 2., potupyhodný.

vituperatio, onis, f., potupa, pohana.

vituperator, oris, m., tupič, hánce.

vitupero I., haněti, tupiti; přisl. v. caelum (vše sám nejlépe chtíti věděti, všemu jen sám rozuměti).

vivarium, ii, n., obora, zvěřinec, sádka, posada.

vivax, acis 1., životný, života schopný, věkovitý, dlouho trvající, trvanlivý; sulphura (jasně shořící).

vividus 3., plný života, živý, čilý, čerstvý, bujarý.

viviradix, icis, f., sazenice s kořenem přesazená, kříženice.

vivo, vixi, victum III., žíti, živ býti někde, ita vivam jakť jsem živ! ne vivam si nechť nejsem živ, jestliže; živiti se čím, piscibus atque ovis.

vivus 3., živý, na živě, při životě, živoucí; vivo Attico za živobyti Attikova; vox v. (t. ústně), sanguis (životná, teplá); přirozený, čerstvý, saxum, ros, radix; subst. **vivum**, i, n., co jest živoucí, živé maso; neque id ad v. resecō neohledávám toho příliš dopodrobna; de vivo detrahēre, resecare z jistiny ubírat; **vivi**, orum, m., živí (lidé).

vix adv., sotva, leda, stěží, **vixdum** sotva ještě.

vocabulum, i, n., název, jméno; záminka.

vocalis 2., hlasný, zvučný.

vocatus, us, m., volání, ozývání; v abl. v-tu pozvání (od senatu).

vociferatio, onis, f., křičení, hulákání, ryk.

vociferor I., hlasu pozdvihnouti, prohlásiti, hlasitě volati, křičeti.

vocito I., hlasitě volati, povykovati; jmenovati, alqm tyrannum (spílati).

voco I., volati, zavolati, přivolati; vzývati, divos auxilio; nazývati, jmenovati, pass. jmenovati se, quam (urbem) ex nomine suo Romam vocavit; qui Tarquinius vocaretur; svolati, ad consilium; ad calculos vyzvati ku skládání účtův; in iu-

dicium v. na soud pohnati; pozvati, ad convivium; někoho v něco uvést, in odium, suspicionem; honores in commune v. zobechňovati.

vocula, ae, f., hlásek; slabý zvuk; pomluva.

vola, ae, f., hrst.

volaticus 3., okřídlený, nestálý, prchavý.

volatilis 2., okřídlený, létavý; rychlý; prchavý, nestálý; v. puer (Cupido); v. bestiae (drůbež, ptactvo); ferrum (šíp).

volatus, us, m., lítání, let.

volemum pīrum hruška zvící hrstě.

volens, tis 1., chtějící, ochotný, rád, povolný; příznivý, laskavý, nakloněný.

volito I., sem tam poletovati, létati; sem tam běhati, jezdit, proháněti se, pobíhati; obraz. o lidech: vysoko létati (pouštěti se) homo gloriae cupiditate volitans; tropiti, insolentius.

volo I., lítati; počt. volantes ptáci; letěti, chvátati, páditi, běžeti.

volo, volui, velle (sis = si vis, vin = visne) chtíti, práti si, alqm alqd na někom čeho žádati, v. alqm chtíti s kým mluvit, jednati, v. alcis causa (omnia) někomu všeho dobrého práti; quid vis (tibi) co ti napadá?, co si myslíš?, co ti připadá na mysl?, quid sibi vult (res)? co to má znamenati?; naříditi, ustanoviti; tvrditi, jistiti; s quam = malle, raději chtíti.

volo, onis, m., dobrovolník (zvl. o otrocích, kteří po bitvě kannenské do vojska vřazeni byli).

Voltumna, ae, f., bohyně spojených obcí etruských.

Volturnus v. **Vulturinus**.

volubilis 2., točící se, krouživý; nestálý, vrtkavý, fortuna; plynný, hbitý, obratný.

volubilitas, atis, f., točivost, mundi, točivý, pohyb; hbitost, obratnost, linguae; zběhlost, verborum (v řeči); nestálost.

volubiliter adv., hbitě.

volucer, volucris, volucre 3., okřídlený; subst. **volucris**, is, f., (zř. m.) pták, plur. ptactvo, ptáci; rychlý;

prchavý, somnus; nestálý, fortuna, vrtkavý, fama.

volucris, is, f., v. volucer.

volumen, inis, n., kotouč, svitek, závitok; spis, kniha; svazek (díl většího spisu); zákout, točenice, oběh, kruh.

voluntarius 3., dobrovolný; mors v. samovražda; subst. dobrovolník.

voluntas, atis, f., vůle, chtění, přání; svolení, souhlas; záměr, zámysl, předsevzetí; příchýlnost, náklonnost, laskavost, in alqm; ochota, horlivost, ad dimicandum; smýšlení, mínění, militum varia v.; poslední porřízení (vůle).

volup (odsuvkou z **volupe**) adv., (ve starší lat.) slastně, rozkošně, s potěšením.

voluptarius 3., rozkošný, slastný, vášný; rozkoše smyslné se týkající; rozmařilý; subst. **voluptarii, orum, m.,** rozkošníci, požitkáři, rozmařilci.

voluptas, atis, f., rozkoš, slast, požitok; plur. kratochvíle (zábavy lidu obecnému strojené).

volutabrum, i, n., místo, kde se někdo válí (na př. vepři), bahno, kaliště.

volutabundus 3., valící se, převalující se.

volutatio, onis, f., válení se.

voluto I., váletí, kotáletí; medial. převraceti se sem tam, váletí se; přemítati, rozvažovati, alqd in animo; zaměstnávatí; **volutatus 3.,** sečtělý, zběhlý, in veteribus scriptis; počt. šířiti, hlasu valného vydávati, vocem per atria; volutare genibus, volaturi ad pedes k nohám se vrhati.

volva, ae, f., materník (jako palmsek, lahůdka starým).

volvo, volvi, volutum III., valiti, váletí, točiti; se v., pass. valiti se, hrnouti se, kotaliti, kolotati, svaliti se; rozvinouti a čísti, přebíratí, commentarios (zápisky); volventibus annis, volvendis mensibus (průběhem roků, během měsíců); o sudbě: přinášeti, usouditi, sic v. Parcas; volvit vices (Juppiter) řídí; přemítati něco v mysli (sám se sebou), alqd animo suo, in animo, secum rozpomínati se, veterum monumenta

virorum; v srdci chovati (vášeň); fluctus irarum sub pectore v. (vířiti v útrobě proudy hněvu).

vomer, eris, m., rádlo, radlice.

vomica, ae, f., hlíza, nežit.

vomitio, onis, f., dávení, zvracení.

vomitus, us, m., = vomitio.

vomo, vomui, vomitum III., intrans. dávití, zvracetí; trans. vychrliti, sopití.

voragenosus 3., plný tůní, propastí.

vorago, inis, f., propast, tůň, prohlubeň, vír.

vorax, acis 1., žravý, hltavý.

voro I., požívati, hltati, pohltiti.

Vosegus, i, m., pohoří v Gallii (Vogesy).

voster v. vester.

votetus 3., zaslíbený.

votum, i, n., slib, zaslíbení; žádost, prosba, modlitba, touha, přání; in voto (votis) est přeji, žádám si; voti potens (účasten); voti compotem facere žádost vyplniti.

voveo, vovi, votum II., učiniti slib, zaslíbíti, přislíbíti, slíbíti (bohům) posvětití, obětovati; přátí někomu čeho, alci alqd.

vox, vocis, f., hlas, zvuk; plur. pokřik, hlahol, volání; výkřik; výslovnost, přízvuk, výřečnost; slovo, výrok, průpověď, formule; prosba; vox ficta (lež); řeč, jazyk, Graia sive Latina voce; příkaz, rozkaz, poselství, vůle, nuntia meae vocis (mého rozkazu, mé vůle).

Vulcanus, i, m., syn Juppiterův a Junonin, manžel Venerin, bůh ohně a zpracování kovův; insula V. jejížnější z liparských ostrovů; **Vulcanius 3.**

vulgaris 2., obecný, obyčejný, všední, sprostý.

vulgator, oris, m., zrádce.

vulgatus 3., zobecnělý; rozhlášený, známý.

vulgo I., zobecniti, na všechny vztahovati, rem non v-abat (návrh nevztah. na všechny); všem přístupným učiniti, uděliti; rozšířiti; vulgari cum privatis (obcovati s každým soukromníkem); ohlásiti, rozhlásiti, oznámiti.

vulgo adv., vůbec, obecně, vesměs.

vulgus, i, n., obecný (prostý) lid, obecnstvo, lidé; chátka, luza, dav; v. *militum* prostí vojáci; množství.

vulneratio, onis, f., poranění, zranění; uškození, ublížení na čem, fama.

vulnero I., poraniti, zraniti, zjizviti.

vulnificus 3., poraňující, zraňující.

vulnus, eris, n., rána; sine *vulnere* (bez krveprolití); jizva, poranění; udeření, bodnutí; aratri (přeorání); šíp, střela, haesit sub gutture v., vulnera dingere; ztráta, škoda, nehoda; trýzeň, strast; vulneribus suis mederi (dluhy); stráž, touha milostná, v. alit venis (tají, chová v útrokách).

vulpecula, ae, f., malá liška.

vulpes, is, f., liška, lišák; přisl. *vulpes iungere* (o něčem nemožném); jako obraz zchytralosti; animi sub vulpe latentes (poět.).

vulticulus, i, m., tvář, pohled.

vultuosus 3., posunky tváří dělající, šklebivý.

vultur, uris, m., káně, sup.

vulturius, ii, m., sup, dravec; též o lakomci.

Vulturnus, i, m., (*ventus*) podle kampanské hory pojmen. jvj. vítr.

vultus, us, m., tvář, pohled, tvářnost (tahy) obličej; vzezření, zjev; v. (*ducere*) trahere mračiti se, škarediti se, vultum fingere (přivětivě se tvářiti, přetvařovati se).

vulva v. **volva**.

X.

X = decem, decimus.

Xanthippe, es, f., choť Sokratova.

Xanthus, -os, i, m., = **Scamander** (v Troadě): řeka v Lycii; říčka v Epiru.

xenium, ii, n., výslužka.

xiphias, ae, m., mečoun.

xystus, i, m., **xystum, i, n.**, v řím. vilách otevřené, nekryté sloupové.

Y.

Y, y písmeno řecké, přicházející jen ve slovech z řečtiny přijatých.

Z.

Zama, ae, f., město v Numidii, u něhož Hannibal r. 201. př. Kr. Scipionem byl poražen.

Zancle, es, f., dřívější jméno města Messány na Sicilii.

zephyrus, i, m., záp. vítr = Favonius; bás. vítr vůbec.

Zerynthus, i, f., město v Thrákii, s jeskyní Hekatinou.

Zetes, ae, m., bratr Kalaidův, syn Boreášův, při výpravě argonautské zapudil Harpyje.

Zethus, i, m., syn Juppiterův, bratr Amfionův.

Zollus, i, m., grammatik, maličerný kritik homérských básní; appel. o pitvorném hánci.

zona, ae, f., pás, opasek na peníze; pásmo zemské.

zonarius, ii, m., pasíř.

Oprava.

Na str. 313 místo **tinuo** má býti **tinnio**.

“ “ — “ **tinutus** “ “ **tinnitus**.

“ 320 **Tros** vynecháno za m., slovo syn.

NAKLADATEL I. L. KOBER KNIHKUPECTVI.

Přírodopisný atlas rostlin.

Napsal professor **Jan John.**

S 80 tabulemi, provedenými nejjemnějším barvotiskem a četnými dřevorytinami v textu.

Celé dílo ve dvou svazcích váz. 28 K.

Schválen výn. vys. c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 27. února 1898 č. 3509.

Atlas ptactva středoevropského.

Líčí professor **Jiří Janda.**

Velký 4^o. Se 48 skvostnými tabulemi barvotiskovými, na kterých věrně zobrazeno jest 385 ptáků.

Cena váz. výt. 24 K.

Atlas motýlů střední Evropy.

**50 nádherných barvotiskových tabulí 50
s 1300 obrazy.**

Slovný výklad napsal prof. Jan John.

Celé dílo ve dvou svazcích 28 K.

Nádherné tabule zobrazují nejen motýla, housenku a pupu jeho, ale i rostlinu, na které se nacházejí.

MOTÝLOVÉ.

Soustavný popis motýlů v zemích koruny české žijících, jakož i housenek a kukel jejich, s připojeným návodem, kdy a kde chytati motýle, sbíratí kukly, housenky a vajíčka a kterak upravovati je pro sbírky.

**Pro učitelstvo, žactvo středních škol a zvláště sběratele motýlů
napsal K. Exler ml., lepidopterolog.**

S 12 rytinami a 23 tabulemi obsahujícími 235 barevných obrazů motýlů, housenek a kukel dle přírody vyobrazených a s 215 stránkami textu.

Cena karton. výtisku 4 K 40 h, v elegantní plátěné vazbě 5 K.
